

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Troupakes, Nikolaos G
He astynomia par Hellesin.
Athenai, 1904.

HARVARD LAW LIBRARY

Received

Jan. 12. 1926

Η

c

X
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙΝ

211

//
ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

Nikolaos ^{ΥΠΟ} Γ. Τρουπάκης
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΤΡΟΥΠΑΚΗ

Ἀντιμνηστεύου /

Τῶν μὲν γὰρ ἀναγκάσιων ἀρχῶν
χωρὶς ἀδύνατον εἶναι τὴν πόλιν, τῶν
δὲ πρὸς εὐταξίαν καὶ κόσμον ἀδύνα-
τον οἰκίσθαι καλῶς.

Ἀριστοτέλης

—•••—
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ "ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ",

Πρώην «Παλιγγενεσίας»—12 Ὁδὸς Βορρέου—12

1904

GR E
9-1
-12

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὴν ἐσωτερικὴν πάσης πολιτείας εὐημερίαν ἐγγυᾶται κυρίως ἡ εὐνομία. Ἐδραία δὲ τῆς εὐνομίας βάσις εἶνε ἡ ἀστυνομία, διότι ἐν τῇ προληπτικῇ καὶ κατασταλτικῇ ἐνεργείᾳ αὐτῆς, ἐπὶ πάσης τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας ἐφορευούσης καὶ ἀμέσως ἐπιλαμβανομένης, ἐπιτυγχάνεται ἡ πρὸς τὴν εἰς τοὺς Νόμους εὐπειθειαν διαπαιδαγώγησις καὶ ἡ ἐν τῇ γενέσει καυτηρησίαις πάσης κατ' αὐτῶν θρασύτητος.

Διὰ τοῦτο, καθ' ἡμᾶς, σπουδαῖον παντὸς εὐνομουμένου Κράτους μέλημα δέον νὰ εἶνε ἡ ἀρτιωτέρα διοργάνωσις καὶ λειτουργία τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, εὐλόγως δὲ δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι οἰαδήποτε περὶ ἀστυνομίας μελέτη, ἂν δὲν συντελῇ εἰς τοιαύτην διοργάνωσιν καὶ δὲν θερμαίνῃ τὸν πυρῆνα τῆς διοικητικῆς προνοίας, ἀποτελεῖ ὅμως ὁπωσδήποτε ἀντικείμενον τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρον δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ.

Τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ἤχθημεν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι, μὴ διερευνηθείσης ἔτι παρ' ἡμῖν τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀστυνομικῆς διοικήσεως, μελέτη, τοῦτο τὸ ἐντικείμενον ἔχουσα, δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος οὐδ' ἀνωφελὴς διὰ τοὺς εἰς τὰ ἀστυνομικὰ ἀσχολουμένους ὥς καὶ τοὺς ἐξ οἰουδήποτε λόγου ὑπὲρ αὐτῶν ἐνδιαφερομένους ἢ ἐπιθυμοῦντας νὰ γινώσκωσι τὴν ἀστυνομικὴν τῶν προγόνων ἡμῶν διοίκησιν.

Εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην, καὶ περ ἀρχαιολογικὸν ἔχουσαν χαρακτῆρα, ἐτόλμήσαμεν νὰ προβῶμεν.

Ἀρχῆθεν εἵχομεν τὴν πεποιθήσιν, ὅτι δυσανάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἔργον ἐπεχειροῦμεν. Ἡ ἐν τῇ ἐργασίᾳ

δ'

ὅμως ἐνυπάρχουσα πάντοτε ἐνθάρρυνσις ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς
ἰσχυρὸν πρὸς τοῦτο ἐλατήριο.

Ἀπὸ τῆς ἀφειρησίας αὐτῆς ὀρμηθέντες, δικαιούμεθα νὰ
πιστεύωμεν εἰς τὴν εὐμενῇ τοῦ ἀναγνώστου κρίσιν.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον 1904

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΤΡΟΥΠΑΚΗΣ

Ἀντιμειράρχος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ ΑΥΤΗΣ

Ἡ τὸ πρῶτον εἰς πόλιν κοινωνία τῶν ἀνθρωπίνων γενῶν συνετελέσθη ἐκ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, σκοπὸν δὲ κυρίως εἶχε τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὸ εὖ ζῆν, ἥτοι τὸ εὐδαιμόνως καὶ καλῶς ζῆν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη. Ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς δ' ἄλλως λατρεία ἦτο ἡ συνεκτικὴ τοῦ συζῆν δύναμις καὶ ἦγεν εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς κοινῆς πατρίδος. Ἀλλὰ πρὸς τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον κοινωνίας ἐπεβάλλετο ἡ συνδρομὴ πολλῶν μέσων.

Ἡ ὑγιεινὴ δὲν παρωράθη. Ὁ Ἱππόδαμος ἐφεῦρε τὴν διαίρεσιν τῶν πόλεων καὶ κατέστησε κατὰ τὴν οἰκοδομὴν αὐτῶν σύστημα τοὺς δροῦς τῆς ὑγιεινῆς πληροῦν. Ἡ τροφὴ ἦτο ἀπαραίτητος πρὸς τὸ ζῆν. Ὁ βίος πολλῶν ὀργάνων παρίστανε τὴν χρεῖαν, εὐπορία δὲ χρημάτων ἦτο ἀναγκαία πρὸς τὴν τῶν κατ' ἰδίαν καὶ τῶν γενικῶν ἀναγκῶν θεραπείαν. Ἀλλ' ἡ πόλις δὲν ἦτο ἀσφαλὴς ἄνευ ὅπλων καὶ πολεμικῶν. Τούτων καὶ κατὰ τῶν ἀπειθούντων ἐγίνετο χρῆσις καὶ πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν ἐξωθεν ἐπιδρομῶν, δι' ὧν ἐξετίθητο ἡ κοινὴ ἀσφάλεια καὶ συνεταράσσετο ἡ ἐν τῷ κοινῷ βίῳ ἁρμονία.

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, μορφούμενον ὁσημέραι, ἤχθη εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πρωτίστων ἀναγκῶν. Διὰ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου παρεσκεύαζε τὴν τροφὴν καὶ συνέτεινεν εἰς τὴν εὐπορίαν καὶ πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ἀναγκαιῶν χρεῖας, διὰ δὲ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως ἐπετύγχανε τὴν

κατασκευὴν τῶν ὀπλῶν, τῶν πολεμικῶν μηχανῶν καὶ τὸ μά-
χημον τῶν στρατευομένων.

Πάντων ὁμοῦς ἀναγκαιότατον ἦτο ὁ κανονισμὸς τῶν σχέ-
σεων καὶ ἡ κρίσις τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων πρὸς
ἀλλήλους.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὅπως ὑπάρξῃ σχέσις δι-
καίου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἔδει τοὺς ἀνθρώπους νὰ συνδέῃ
πρὸς ἀλλήλους δεσμὸς θρησκευτικὸς, ἥτοι κοινὴ λατρεία. Ἡ
λατρεία αὕτη τὸ πρῶτον κατέστη ἐν τῷ οἴκῳ ἐκ τῆς ἐστίας,
εἶτα δ' εἰς τὰς πόλεις, ἔνθα ἡ κοινὴ ἐστία. Αἱ πρὸς τὴν λα-
τρείαν τῶν θεῶν δεήσεις καὶ ἡ εἰς ὠρισμένα πρόσωπα, τὸν
ἀρχηγὸν τοῦ οἴκου, τὸν γενάρχη, τὸν φρατρίαρχον, τὸν
φύλαρχον καὶ τὸν βασιλέα ἀποκλειστικὴ χορηγία τοῦ δικαίω-
ματος τοῦ θύειν τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως θυσίας τὸ μὲν καθιέ-
ρωσαν τύπους καὶ ὅρους ἀκριβῶς τηρητέους καὶ ἀμεταβλή-
τους, τὸ δὲ παρήγαγον εἰς μὲν τοὺς ἔχοντας τὴν ἱεροτελεσίαν
τὸ δικαίωμα τοῦ διατάττειν, εἰς τοὺς ἄλλους δὲ τὴν ὑποχρέω-
σιν τοῦ ὑπέκειν.

Οὕτως ἐκ τῆς θρησκείας ἐγεννήθη τὸ δίκαιον, οἱ δὲ κατὰ
τὰς ἱεροτελεστίας τύποι παρήγαγον τοὺς κανόνας τῆς Δικαιο-
σύνης καὶ τῶν διαδικασιῶν ἐν γένει. Ἡ θρησκεία παρήγαγε
τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως, ἐν τοῖς νομίμοις δ' αὐτῆς περιελή-
φθησαν διατάξεις ῥυθμίζουσαι τὰς κατὰ τὸν βίον σχέσεις.

Τὰ πάντα ἀπέρρεον ἐκ τῆς θρησκείας, αἱ αποφάσεις τῶν
διεπόντων τὰ τῆς λατρείας ἐκανόνιζον τὰς βιωτικὰς πράξεις,
οὗτοι δὲ διεχειρίζοντο τὴν δικαιοσύνην καὶ ἦσαν οἱ κατὰ πά-
σας τὰς διαφορὰς ἀρμόδιοι δικασταί.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἐκράτει ἐν ἀρχῇ ἐν τῷ οἴκῳ, εἶτα ἐν
ταῖς κώμαις καὶ εἰς τὰς πόλεις. Ὁ πατήρ, ὁ γενάρχης, ὁ
βασιλεὺς, ἔχοντες ἐν αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ θύειν τὰς θυσίας,
ἦσαν οἱ ἀπόλυτοι ἀρχοντες καὶ δικασταί. Τὰ δικαιώματα αὐ-
τῶν ἐξησκουῖντο ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἱερατικῇ

δικαιοδοσίᾳ, διότι οἱ θεοὶ δὲν ἦσαν κοινοί, ἦσαν ἴδιοι. Τὸ δίκαιον δηλαδὴ μιᾶς πόλεως ἐνησκειτο ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ τῇ πόλει καὶ μεταξὺ τῶν ἐν ταύτῃ πολιτῶν. Πέραν αὐτῆς οἱ θεοὶ ἦσαν ξένοι, τὸ δίκαιον ἦτο ἄλλο. Ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὸ δίκαιον δὲν ἦτο γενικόν· οἱ μὴ ἔχοντες τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου, οἷον οἱ ξένοι καὶ οἱ δοῦλοι, δὲν μετεῖχον τῆς λατρείας καὶ τούτου ἕνεκεν ἀπεκλείοντο τῶν δικαίων.

Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐποχῇ, μέχρι τοῦ 7^{ου} π.χ. αἰῶνος, δὲν εὐρίσκομεν ἀστυνομία ν, εἰδικὴν δηλαδὴ ἀρχὴν ἐντεταλμένην τὴν διαχειρίζειν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Ὡς θέλομεν ἴδει ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τοῦ παρόντος πονήματος, πᾶσαι αἱ ἐξουσίαι συνεκεντροῦντο εἰς τὸν ἔχοντα τὴν διοίκησιν τῶν τῆς λατρείας, ὅστις κατόπιν ἐκαλεῖτο βασιλεὺς. Ἡ δύναμις αὐτοῦ ἦτο παμμεγίστη καὶ ἀπόλυτος. Εἶχε καὶ τὴν πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ὁ βασιλεὺς ἐθνε τὰς θυσίας, ἀπένεμε τὴν δικαιοσύνην καὶ ἐμερίμνα περὶ τῆς εὐκοσμίας τάξεως. Παρ' αὐτῷ δὲν ὑπῆρχον ἄλλαι ἀρχαί. Τὴν ἰσχὺν ἠρῴετο οὗτος ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων.

Ὁ πολιτικὸς οὗτος ὀργανισμὸς ἐλειτούργει ἐφ' ὅσον ἡ θρησκεία ἦτο ἀρχὴ τοῦ δικαίου, πᾶσαι δ' ἐν γένει αἱ πολιτειακαὶ καὶ ἴδιαι πράξεις συνεδέοντο πρὸς αὐτήν. Τότε ἐπεκράτει ἡ πεποίθησις ὅτι ἐκ τῶν θεῶν ἐδόθησαν οἱ νόμοι.

Βραδύτερον, μορφουμένων τῶν λαῶν, κατίσχυσεν ἡ ἰδέα τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον. Ἐπεκράτησαν γενικώτεραι ἰδέαι περὶ θρησκείας καὶ ἐξέλιπεν ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ πολιτειακὴ διοίκησις ἔδει ἀναποφεύκτως νὰ συνδέηται πρὸς τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα. Ἐντεῦθεν ἀρχεται νέα περίοδος πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ. Τὸ ἀρχαῖον σύστημα καταλύεται. Ἡ πολιτειακὴ ἐξουσία ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, περιοριζομένους πλέον εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπιτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων.

Νέον καθίσταται πολιτειακὸν σύστημα καὶ διάφορα πολυ-

τεύματα διαδέχονται ἕκτοτε ἄλληλα. Ἡ ἐξουσία τῆς διοικήσεως μερίζεται εἰς διαφόρους ἄρχοντας καὶ ἀναπόδραστο παρίσταται ἡ ἀνάγκη νόμων ἀπορρεόντων ἐκ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ τῆς γενικῆς τοῦ λαοῦ βουλήσεως. Τότε ὀρίζονται οἱ Νομοθέται καὶ τίθενται οἱ κατὰ τὸ κοινὸν συμφέρον ρυθμίζοντες τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις νόμοι. Τὸ περὶ θρησκείας νεώτερον πνεῦμα ἐγέννησε κοινωνικὴν τάσιν, ἐξ ἧς καὶ ἕνεκα πρὸς τοῦτοις ἄλλων περιστάσεων ἐπῆλθε πολιτειακὴ σχέσις καὶ ἐνωσις πόλεων καὶ ἀπηρτίσθησαν πολιτεῖαι.

Ὅπως λειτουργῇ τὸ πολιτειακὸν σύστημα ὑπῆρχεν ἀνάγκη γενικῆς τάξεως. Τὴν τάξιν καθώριζον οἱ ἐν τῷ κοινῷ συμφέροντι τεθέντες νόμοι, οἱ ρυθμίζοντες τὰς σχέσεις πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν. Ἔδει ἐπομένως οἱ νόμοι νὰ τηρῶνται ἀκριβῶς, διότι ἡ τήρησις τῶν νόμων ἐξησφάλιζε τὴν γενικὴν τάξιν καὶ τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν τῶν δικαιωμάτων ἐν γένει, τὴν ἠθικὴν ὑπαρξιν τῆς πολιτείας καὶ τὸν εὐδαίμονα βίον, ὅστις κατ' Ἀριστοτέλη εἶνε ὁ κατ' ἀρετὴν ἀνεμπόδιστος⁽¹⁾. Ἀπαραίτητον λοιπὸν ἦτο νὰ ἄρχωσιν οἱ νόμοι, οὔτινες ἦσαν ἡ γενικὴ τοῦ λαοῦ βούλησις. Εἰς τοῦτο συνίστατο ἡ εὐνομία, ἡ μόνη ἐγγύησις τῆς πολιτειακῆς ἰσορροπίας. Ἀλλ' ὅπως ἄρχωσιν οἱ νόμοι καὶ ὑπάρχῃ εὐνομία πρέπει οἱ ἀποτελοῦντες τὴν πολιτείαν νὰ πείθωνται εἰς τοὺς νόμους, ὅχι μόνον ὅταν οὗτοι κεῖνται καλῶς, ἀλλὰ καὶ ὅταν κακῶς κεῖνται.

Οἱ νόμοι, ὡς ἐρρήθη, ἀντιπροσωπεύουσι τὴν γενικὴν βούλησιν. Ὅταν ἡ βούλησις αὕτη ἀντιτίθεται πρὸς τοὺς νόμους, ἐπισύρει τὴν μεταβολὴν ἢ τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν. Ἀλλ' ὅταν ἡ ἀντίθεσις πρὸς τοὺς νόμους εἶναι ἀπόρροια ἀτομικῆς ἢ μονομεροῦς βουλήσεως, ἡ ἐκ ταύτης παραγομένη ἐνέργεια εἶναι προφανῶς ἀπειθήνια καὶ ἀσέβεια πρὸς τὴν γενικὴν βούλησιν,

1) Ἀριστ. Πολ. Ζ (Δ) 11, 2. σ. 1295 α, 36.

ἤτοι πρὸς τὴν πολιτειακὴν τάξιν καὶ ἰσορροπίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπιτάσσει, ὅπως ἡ ἀντιτιθέμενη μερική βούλησις κατασταλῇ, ἀσκηθῶσι δὲ μέσα πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἐκδηλώσαντος τὴν μερικὴν βούλησιν προσώπου. Οὕτω καὶ ἡ πολιτεία ἱκανοποιεῖται καὶ ἡ προσβολὴ τῆς ἐν αὐτῇ τάξεως προλαμβάνεται. Ἀσφαλεστέρα δμως εἶνε ἡ πρόληψις τῆς προσβολῆς τῆς γενικῆς τάξεως, ὅταν συντρέχωσιν ἐνέργειαι δυνάμεναι νὰ προλάβωσι τὴν γένεσιν ἢ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς τοὺς νόμους ἀτομικῆς ἀπειθείας. Τοιοῦτῳ τρόπῳ ἡ περὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἐν γένει δικαιωμάτων ἐλευθερία εἶναι ἀκώλυτος, ἐξασφαλίζεται ἡ εὐνομία, καὶ ἡ ἐσωτερικὴ εὐημερία μονιμοποιεῖται.

Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἠδύναντο νὰ συντελεσθῶσιν ἄνευ ἐξουσίας, ἐχούσης ἐντολὴν νὰ ἐφορεύῃ ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ, νὰ βουλευῇται πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν, νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν ἄμυναν καὶ νὰ συγκρατῇ τὴν εὐνομίαν, ἀπονέμουσα ἐκάστω τὸ δίκαιον, προλαμβάνουσα ἢ βεβαιοῦσα τὰς προσβολὰς τῶν δικαίων, ἐπιβάλλουσα εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας ἢ τοὺς προσβάλλοντας τὰ δίκαια ποινάς, καὶ προσταιεύουσα τὴν δημοσίαν ἡθικὴν κατὰ πάσης ἀκοσμίας. Ἡ ἐξουσία δμως αὕτη δὲν ἦτο τελεσφόρος, ἐνασकुμένη ὑφ' ἐνὸς προσώπου. Αἱ πολιτειακαὶ ἀνάγκαι δὲν ἠγγύωντο τὴν καθόλου ἐπάρκειαν ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ. Τὸ πολυσύνθετον τῆς διοικητικῆς μηχανῆς εἶχεν ἀνάγκην πολλῶν ἐργατῶν. Ἐπρεπεν ἄλλως νὰ συντρέχωσιν εἰδικαὶ γνώσεις καὶ ἰδίᾳ πείρα, νὰ ἀσκήται δὲ περὶ τινὰ τῆς διοικήσεως ἀντικείμενα ἰδίᾳ ἐπιμέλεια· «ἀ λ λ' ο υ δ ἐ ρ ά δ ι ο ν ε φ ο ρ ᾱ ν π ο λ λ ά τ ο ν ε ν α», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (1).

Ἀναπόδραστος λοιπὸν ἡ ἀνάγκη ὅπως ὑπάρξῃ τοιαύτη ἐξουσία, τὰ δὲ ἀντικείμενα τῆς ἐντολῆς καταμερισθῶσι, καθι-

1) Πολ. Γ. 16. 6, σ. 1287 β, 7.

σταμένων πολλῶν ἀρχῶν καὶ ἀρχόντων. Οὕτω κατέστη ἀρχὴ τοῦ περὶ τῶν κοινῶν βουλευέσθαι, διότι τοῦτο ἦτο πολιτικῆς συνέσεως ἔργον, ἅλλαι δὲ τοῦ προυναγκρίνειν καὶ εἰσάγειν τὰς δίκας, τοῦ δικάζειν καὶ κρίνειν περὶ τῶν δικαίων μεταξὺ τῶν ἀμφισβητούντων, τοῦ ἐφορεύειν τὴν φύλαξιν τῶν νόμων, τοῦ παρασκευάζειν τὰ πολεμικά, τοῦ εἰσπράττειν τὰς δημοσίους προσόδους, τοῦ ἐφορᾶν ἐπὶ τῆς εὐταξίας καὶ κόσμου κλπ.

Ἡ ἐπιμέλεια τῆς εὐκοσμίας καὶ τῆς τάξεως ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὰς πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἰς διαφόρους ἀρχάς. Μετὰ δὲ τὰ Περσικά κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατεστάνῃ ἰδίᾳ ἀρχῇ, ταῦτα μόνον ἔχουσα τὰ ἔργα, ἡ Ἀστυνομία. Αὕτη δὲν εἶχε τὴν εὐρεῖαν δικαιοδοσίαν, ἣν ἔχουσιν αἱ ἀστυνομίαι τῆς σημερινῆς Εὐρώπης. Ἦτο ὁμῶς ἐντεταλμένη πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν καθηκόντων καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦτο διηρεῖτο εἰς πολλὰ μέρη, εἰς ἃ εἰδικώτερον ἡσχολοῦντο, ὡς ἔλομεν ἶδει, ὑποδεέστεροι βοηθητικοὶ ἄρχοντες. Ἡ ἐφορεία καὶ ἐπιμέλεια αὐτῆς ἀπέβλεπεν εἰς ἀντικείμενα, δι' ὧν παρείχετο ἡ ἐγγύησις τῆς πληρώσεως τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτείας, ἥτοι τῆς ἀνταρκειᾶς καὶ τοῦ εὖ ζῆν, ἅτινα, ὡς ἐρρήθη, ἦσαν τὸ ἐλατήριο τοῦ ἀπαρισμοῦ τῆς εἰς πόλιν κοινωνίας.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Πολιτικοῖς λέγει «τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀρχῶν χωρὶς ἀδύνατον εἶναι τὴν πόλιν τῶν δὲ πρὸς εὐταξίαν καὶ κόσμον ἀδύνατον οἰκεῖσθαι καλῶς.» Παραυθέντες τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Σταγίριου φιλοσόφου, δὲν εὐρίσκομεν σκοπίμον νὰ ἐξάρωμεν ἐν λεπτομερείαις τὴν χρησιμότητα τῆς ἀστυνομίας. Οἱ λόγοι τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι αὐθεντικὴ μαρτυρία περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς μεγίστης σκοπιμότητος, ἣν ἀπέδιδον οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχήν.

Αἱ ἀρχαί, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, εἶναι προαπαιτούμενον ἀπαραίτητον πρὸς τὴν ὑπαρξιν τῆς πόλεως, ἡ δὲ εὐταξία καὶ

ὁ κόσμος ἀποτελοῦσι τὸν μοναδικὸν ὄρον, ἐξ οὗ ἰξαρτᾶται τὸ καλῶς οἰκεῖσθαι, ἦτοι ὁ ἀντάρκης καὶ εὐδαίμων βίος. Ἡ ἀστυνομία ἐπομένως, κυρίαν ἐντολὴν ἔχουσα τὴν εὐταξίαν καὶ τὸν κόσμον, ἦτο ἀρχὴ ἀπαραίτητος, ἀρχὴ οὐσιαστικῶς συντελοῦσαι εἰς τὴν ζωὴν τῆς πολιτείας, ἀρχὴ εἰς ἣν διεπιστεύετο ἡ συγκράτησις τῶν ὄρων τῆς συστάσεως αὐτῆς. Τὰ πρὸς τὴν ὑπαρξιν ἐκάστης κοινωνίας ἐπροπαρασκευάζοντο διὰ τῆς ἐργασίας, ὁ κατ' ἀρετὴν δὲ βίος εἶχεν ἀπότοκον τὸν εὐδαίμονα βίον. Πρὸς ταῦτα συνέτρεχεν ἡ γεωργία, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου, αἱ τέχναι, ἡ δημοσία ἡθικὴ κλπ. Δὲν θὰ ὑπῆρχε τελεσφόρος οὐδὲ προοδευτικὴ λειτουργία τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν, οὔτε ἡ τήρησις τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς ἢ τῆς δημοσίας ἡθικῆς θὰ συντελεῖτο, ἐὰν δὲν ἦτο ἀμειώτως σεβαστὴ ἡ πρὸς πάντα ταῦτα ἐκπεφρασμένη γενικὴ τῆς πολιτείας βούλησις, ἦτοι οἱ εἰδικοί τῶν νόμων ὀρισμοί. Ἡ ἐλευθέρᾳ ἐξάσκησις τῶν νομίμων δικαιωμάτων ἐγγυᾶται τὴν τάξιν καὶ τὴν πρόοδον.

Ἦτο λοιπὸν ἐκ τῶν πρωτίστων τὸ περὶ τὰ τοιαῦτα καθήκον τῆς πολιτείας. Ἐμπιστευομένη δὲ ἡ πολιτεία τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ εἰς τὴν ἀστυνομίαν προσέδιδεν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς σημαντικὴν χρησιμότητα.

Περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς θέλομεν ἀσχοληθῆ ἔν τῳ παρόντι πονήματι. Ἡ μελέτη ἡμῶν ἀφορᾷ εἰς τὴν παρ' Ἑλλήσιν ἀστυνομίαν. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἀρχηγόνου ἐποχῆς θὰ ἐπισκοπήσωμεν, ὥς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης ἡμῶν, τὰς διαφόρους Ἑλληνικὰς πολιτείας, καὶ παρακολοῦνθούντες τὰ τῆς πολιτικῆς ὁργανώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς πολιτικῆς αὐτονομίας αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποταγὴν, καὶ ἐν τῳ Βυζαντινῳ Κράτει, θὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ ἤδη ὑφιστάμενον Ἑλληνικὸν Κράτος καὶ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν. Δὲν ἐγχειρίζομεθα ἱστοριογραφικὴν ἐργασίαν. Σκοποῦμεν μόνον νὰ καταγράψωμεν τοὺς

κατὰ τὰς ἱστορικὰς ἐποχὰς ἀστυνομικοὺς ἄρχοντας, τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὡς καὶ τῶν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἀσχοληθέντων ὑπηρετῶν, παρερχόμενοι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ τὰς διαφόρους μεταβολάς. Σὺν τούτοις ἡ μνεία οἰουδὴποτε σώματος ἐκτελέσαντος ἢ ἐκτελοῦντος καθήκοντα γενικῆς ἀστυνομίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, δὲν θέλει εἶσθαι ξένη τοῦ σκοποῦ τῆς πραγματείας ἡμῶν.

Οὕτως ἡ ἔρευνα ἡμῶν θὰ περιλάβῃ πέντε διαφόρους ἐποχάς, ἥτοι:

α') Τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἐποχὴν (μέχρι τοῦ 146 π.Χ.).

β') Τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν (ἀπὸ τοῦ 146 π. Χ.—330 μ. Χ. ἥτοι τῆς κτίσεως τῆς Κων)πόλεως).

γ') Τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν (ἀπὸ τοῦ 330—1453, ἥτοι τῆς ἀλώσεως τῆς Κων)πόλεως).

δ') Τὴν τουρκοκρατίαν (ἀπὸ τοῦ 1453—1821)· καὶ

ε') Τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν ἐποχὴν (ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον).

στήσωσιν αὐτοὺς εὐμενεῖς ἐτίμων καὶ ἐθεράπευον αὐτούς. Διὰ τοῦτο ἐν τῷ τάφῳ ἔθεται τὰ λεγόμενα κτερίσματα, ἐνδύματα, ἀγγεῖα, ὄπλα, κοσμήματα κλπ. ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου εἰς τακτὰς ἡμέρας κατέχεον οἶνον παρέθετον τροφίμα, καὶ ἔσφαζον ἵππους καὶ δούλους ὡς μέλλοντας νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς τεθνεώτας,

Αἱ ὥς πρὸς ταῦτα μέριμναι καὶ πράξεις ἦσαν ὑποχρεωτικάι. Ἐθεωροῦντο ἱεραί, διότι οἱ ἀρχαῖοι ἠὺλαβοῦντο τοὺς τεθνεώτας καὶ ἀπένεμον αὐτοῖς θείας τιμὰς. Ἐθεώρουν αὐτοὺς ὡς ὑποχthonίους θεούς, τοὺς δὲ περικλείοντας τάφους ὡς ἱερὰ αὐτῶν. Οὕτως ἐμορφώθη θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ λατρεία περιοριζομένη ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, διότι οἱ θεοὶ ἦσαν ἴδιοι ἐκάστου οἴκου ὡς ἐν αὐτῷ δημιουργηθέντες, ὡς ἦτο ἴδιον τὸ τυπικὸν τῶν δεήσεων τῶν ἐν μόνῃ τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἰδίαν ἀπαγγελλομένων.

Ἀρχαία πίστις καθιέρωσεν, ὅπως ἐν ἐκάστη οἰκίᾳ ὑπάρχῃ βωμός, ἐπ' αὐτοῦ δὲ σποδὸς καὶ ἄνθρακες ἀνημμένοι. Τὸ πῦρ τοῦτο ἐξ ἱερᾶς ὑποχρεώσεως ἔδει νὰ τηρῇται ἀσβεστον. Ὁ βωμὸς ἦτο προσειτὸς εἰς μόνὰ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, διότι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀγνός. Ἡ προσέγγις μέλους οἰκογενείας ξένης ἐβεβήλου αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο ἐτίθετο πάντοτε ἐντὸς περιβολῆς, καλουμένης «Ἑρκος». Εἰς τὴν ἐστίαν αὐτὴν ἀπεδόθη ἡ ἰδέα τῆς ὁσιότητος, θεότητος ταυτοσήμου πρὸς τοὺς «ὑποχthonίους θεούς,» καὶ ἔνεκα τούτου ἡ οἰκογένεια, συναγειρομένη περὶ αὐτὴν καθ' ἐκάστην πρωΐαν καὶ ἐσπέραν καὶ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἀπήγγελλε δεήσεις, ἐτέλει σπονδάς, προσέφερε τροφὰς καὶ ἐν γένει ἐνήργει πάσας τὰς παραδεδειγμένας ἱεροτελεστίας.

Οὕτως ἡ θρησκεία περιορίζετο ἐν ἐκάστη οἰκογενείᾳ. Ὁ ὑπὸ μιᾶς οἰκογενείας λατρευόμενος θεὸς δὲν ἐπετρέπετο νὰ λατρεύηται καὶ ὑπὸ ἄλλης οἰκογενείας. Ἡ θρησκεία, ἦτο, ὡς λέγει ὁ *Fustel de Coulanges*, καθαρώς

οἰκιακή. Οἱ Θεοὶ ἐπροστάτενον μόνην τὴν οἰκογένειαν, ἐν ἣ ἑλατρεύοντο.

Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ πρὸ τῆς ἐστίας καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν τεθνεώτων μελῶν τῆς οἰκογενείας ἐγίνοντο, ὡς ἐρρήθη, σπονδαί, ἀπηγγέλλοντο δεήσεις καὶ ἐτελοῦντο κατὰ τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα ἱεροτελεστίαι. Ἡ πρὸς τέλεσιν αὐτῶν ὑποχρέωσις ἦτο ἱερὰ καὶ ἀπαράβατος. Ἀκεραίαν τὴν ὑποχρέωσιν αὐτὴν ὑεῖχεν ὁ ἡγέτης τῆς οἰκογενείας, ὁ πατήρ καὶ ὁ κύριος αὐτῆς. Οὗτος ἦτο ὁ ἱερεὺς ὁ τηρῶν τὸ ἄσβεστον πῦρ τῆς ἐστίας, ὁ τελῶν πάντα τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα, ὁ κατέχων τὸ τυπικὸν τῶν δεήσεων καὶ ψάλλον τοὺς ὕμνους τῆς οἰκογενείας. Ἐκ τοῦ πατρὸς ἡ θρησκεία καὶ ὁ τρόπος τῆς τελείσεως τῆς λατρείας μετεδίδετο διὰ διδασκαλίας εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν αὐτοῦ. Κατὰ τὰ κρατοῦντα μόνον ἀπὸ ἄρρενος εἰς ἄρρεν καὶ ἀπὸ πρεσβυτέρου εἰς πρεσβύτερον συνετελεῖτο ἡ μεταβίβασις τῆς θρησκείας. Ὁ πρωτότοκος εἶχε τὸ προνόμιον, θανόντος τοῦ πατρὸς, νὰ τελῇ πάσας τὰς ἱεροτελεστίας τῆς οἰκογενειακῆς λατρείας. Οὗτος ἦτο ὁ διάδοχος τοῦ πατρὸς ἱερεὺς.

Ἀλλ' ἐκ τῆς κοινωνίας τοῦ ἄρρενος καὶ θήλεος ἐγεννήθησαν τέκνα. Ἡ γέννησις δὲ τοῦ ἄρρενος ἦτο σημαντικὸν γεγονός, διότι δι' αὐτοῦ θὰ ἐπήρχετο ἡ αὐξήσις τῆς ἐξ αἵματος οἰκογενείας, θὰ ἐξηκολούθει δὲ ὑφισταμένη ἡ οἰκογενειακὴ λατρεία, ἥτις μετεβιβάζεται, ὡς ἐρρήθη, διδασκομένη ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπὸ πρεσβυτέρου εἰς πρεσβύτερον.

Σὺν τοῖς τέκνοις ὑπῆρχον καὶ δοῦλοι ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἥτις οὕτω συνέκειτο ἐκ τοῦ πατρὸς, τῆς μητρός, τῶν τέκνων καὶ τῶν δούλων.

Ἡ οἰκογένεια λοιπὸν ἀπετέλει μικρὰν κοινωνίαν ζῶσαν κεχωρισμένως καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ πάσης ἄλλης. Ὡς τοιαύτη εἶχε βεβαίως ἀνάγκην ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ ἐν γένει κυβερνήσεως. Τὴν κυβέρνησιν αὐτὴν δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλ-

λος ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἢ ὁ τελῶν ἐν αὐτῇ τὰς ἱεροτελεστίας καὶ ὁ διαχειριζόμενος ἐν γένει τὰ τῆς θρησκείας, διότι αὐτὸς ὡς ἐκ τῆς ἱερατικῆς ιδιότητος καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τῆς οἰκογενείας πνευματικῆς ἐπικοινωνίας του προσεῖλκεν ἀμέριστον τὸν σεβασμὸν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ εἶχε τὴν ἀνθεντίαν καὶ πᾶσαν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐξουσίαν. Καὶ οὗτος ἦτο ὁ πατὴρ καί, αὐτοῦ θανόντος, ὁ πρεσβύτατος. Πᾶσα γὰρ οἰκία βασιλεύεται ὑπὸ τοῦ πρεσβυτάτου, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης.

Ὡς τὰ Κράτη τῆς σήμερον ἔχουσι τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν, οὕτω καὶ ἡ ἀρχέγονος οἰκογένεια εἶχε τὸν ἀρχηγέτην αὐτῆς, ἦτοι τὸν πατέρα.

Ὁ πατὴρ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας ὡς ἀρχιερεὺς καὶ ἡγεμὼν συνάμα, εἶχε δηλαδὴ καὶ θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ἀπένεμεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὴν ἐσωτερικὴν δικαιοσύνην καὶ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτῆς συνενκράτει τὴν τάξιν καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ περιέστελλε πᾶσαν ἀκοσμίαν. Ἦτο ὁ κυρίως δικαστὴς τῆς οἰκογενείας, τὴν δὲ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἤσκει ἀνεκκλήτως, οὐδεμιᾶς ἐτέρας ἀρχῆς ὑπερκειμένης αὐτοῦ, διότι, ὡς εἴρηται, ἐκάστη οἰκογένεια ἔζη ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων, εἶχε δὲ ἰδίους θεοὺς καὶ ἰδίαν δικαιοσύνην. Εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ τὸν υἱόν, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, νὰ τιμωρῇ τὴν γυναικα σφάλλουσαν ἢ μεθύουσαν, καὶ μοιχευομένην αὐτὴν νὰ φονεύῃ. Ἀλλὰ τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν δὲν ἤσκει ὁ πατὴρ ἀπολύτως. Ἐδεσμεύετο ὑπὸ τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων, ἐξ ὧν εἶχον μορφωθῇ νόμιμα, ἄγραφοι νόμοι, οἵτινες, καίπερ ὑπ' αὐτοῦ μόνον γνωστοί, ἦσαν ἱεροὶ καὶ ἀπαράβατοι, ἐρρῶνιμιζον δὲ τῆς οἰκογενείας τὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας.

Ἡ ἀρχέγονος λοιπὸν οἰκογένεια ὑπῆρξε μικρὰ κοινωνία, κρατίδιον ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοδιοικούμενον. Δηλοῦται δὲ ἐκ

τῶν συνοπτικῶς ἐκτεθέντων, οὐ αὕτη διωκεῖτο ὕφ' ἑνὸς μόνον ἄρχοντος συγκεντροῦντος ἐν ἑαυτῷ τὴν θρησκευτικὴν καὶ πᾶσαν τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, τὰ δὲ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ οἱ διέποντες τὴν διοίκησιν νόμοι ἀπέρρεον ἐκ τῶν δογμάτων τῆς θρησκείας.

Αὐτὰ ταῦτα τὰ δόγματα, ἐπὶ μακρὸν ἰσχύσαντα, ἐμόρφωσαν τοὺς κοινοτικούς ὁργανισμοὺς καὶ θεσμοὺς ἐν τῇ κατόπιν ἐξελίξει τῆς οἰκογενείας εἰς μεγάλην κοινωνίαν.

β') Ἐν τῷ γένει

Διὰ τοῦ γάμου τῶν ἀρρένων τέκνων τῆς οἰκογενείας παρήχθησαν νέοι κλάδοι αὐτῆς, ἠϋξήθησαν αἱ γενεαὶ καὶ ἐποπλασιασθήσαν τὰ μέλη. Διηυκολύνετο δὲ καὶ ἐξησφαλίζετο διὰ τῆς γεννήσεως νέων ἀρρένων ἢ ἐξακολούθησις τῆς οἰκογενειακῆς λατρείας, τοῦτ' ὅπερ ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ γάμου ἐν τῇ θρησκείᾳ.

Πάντα τὰ μέλη ἀπειτέλουν κατὰ τοὺς κατιόντας κλάδους πολλὰ τμήματα, ἦσαν ὁμῶς προεκτάσεις τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς ῥίζης καὶ ἀνήκον εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν, τὴν πρωτογενῇ. Αἱ πολλαὶ αὐταὶ τῆς αὐτῆς ῥίζης γενεαὶ ἀπῆρτιζον τὸ ἀρχαῖον Γένος.

Ἐν τῷ γένει ἔχομεν τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν ἄλλ' εὐρυτέραν καὶ πολυπληθεστέραν, καὶ διὰ τοῦτο πάντες οἱ εἰς τὸ αὐτὸ γένος ἀνήκοντες ἔφερον τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ἡ εὐρυτέρα αὕτη οἰκογένεια, ὥς ἐξ ὁμογενῶν συγκειμένη, εἶχε τοὺς αὐτοὺς θεοὺς, τὸν αὐτὸν τάφον καὶ κοινὴν τὴν λατρίαν. Οἱ θεοὶ δὲν ἐπροστάτευον μόνον τὴν πρωτογενῇ οἰκογένειαν, ἐπροστάτευον ὁλόκληρον τὸ γένος, τὸ ὅποion ὁ αὐτὸς δεσμὸς συγγενείας συνέδεε. Πᾶσαι αἱ νενομισμέναι ἱεροτελεστίαι ἐτελοῦντο διὰ τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἐπὶ τοῦ περικλείοντος τοὺς τεθνεῶτας τοῦ γένους κοινοῦ τάφου. Δι' οἷον δὲ λόγον ἐν τῇ πρωτογενεῇ

οἰκογενεῖα ὁ πατήρ ἦτο ἱερεὺς, διὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης ἐν τῷ γένει τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα εἰέλει ὁ ἀρχηγέτης αὐτοῦ, ὁ Γενάρχης, ὅστις ἦτο βεβαίως ὁ πρεσβύτατος, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν ἔφερε κοινότερον τὸν τίτλον τοῦ « Ἀρχοντος ».

Ἐν τῷ γένει ὅπερ, συναριθμουμένων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἦτο πολυπληθές, συνεκροτοῦντο συνελεύσεις καὶ ἐξεδίδοντο ψηφίσματα, ἅτινα ἦσαν ὑπὸ πάντων σεβαστά. Ἦρχε δὲ ἐν αὐτῷ ὁ Γενάρχης ἢ Ἀρχων, ὅστις εἶχεν ἐπίσης θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν. Οὗτος ἀπένεμε τὴν δικαιοσύνην ὡς δικαστής, ἐπετήρει τὴν κοινὴν εὐταξίαν καὶ ἦτο συνάμα ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τοῦ Γένους, κατὰ τὴν διοίκησίν του δὲ ἐν γένει εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συμμορφῶται πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῆς οἰκογενείας, ἥτοι τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα.

Οὕτω καὶ ἐν τῷ Γένει ἔχομεν ἓνα μόνον Ἀρχοντα, αὐτοτελῶς κυβερνῶντα, τὸν Γενάρχη.

γ') Ἐν τῇ φρατρίᾳ

Σὺν τῷ χρόνῳ τὰ γένη συνεχωνεύθησαν εἰς ομάδας καὶ ἀπειλέεσαν τὰς φρατρίας. Ἐντεῦθεν ἡγυρύνθη ἡ λατρεία καὶ ἐπιστεύθη ἡ ὑπαρξίς ἀνωτέρας κοινῆς θεότητος.

Ἐκάστη φρατρία, ἔχουσα οὕτω κοινὸν Θεὸν προστάτην, ἔκτισε κοινὸν βωμὸν καὶ ἐτέλει ἰδίας ἱεροτελεστίας. Πασῶν τῶν ἱεροτελεστιῶν προϊστάτο ὁ ἀρχηγέτης τῆς φρατρίας, φέρων τὸν τίτλον τοῦ φρατριάρχου.

Ἐκ τῆς τῶν γενῶν ἐνώσεως ἡ φρατρία περιέλαβε πληθὺν ἀνθρώπων καὶ ἀπετέλεσε κοινωνίαν, ἥτις ὡς πολυπληθὴς εἶχεν ἀνάγκην ἰδίας διοικήσεως ὑπερκειμένης τῆς διοικήσεως τῶν οἰκογενειῶν. Ἡ διοίκησις αὕτη ἀνετέθη, κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς τῶν περὶ θρησκείας δογμάτων, εἰς τὸν διέποντα τὰ τῆς κοινῆς λατρείας, τὸν φρατρίαρχον.

Οὗτος ἦτο ὁ ἡγεμὼν ἐν τῇ φρατρίᾳ καὶ ὑπὸ τοῦτον συνήρχετο ἡ φ ρ α τ ρ ί α εἰς συνελεύσεις καὶ διασκέψεις, καὶ ἐξέδιδε ψηφίσματα, ἅτινα ἦσαν σεβαστὰ ὑπὸ πάντων τῶν ἀποτελούντων τὴν φρατρίαν καὶ ἐρρυνμίζον τὴν πρὸς τὸ κοινόν καλὸν διοίκησιν.

δ') Ἐν τῇ φυλῇ

Καθ' ὅσον καὶ τὰ γένη τρόπον πολλὰ φρατρίαι ἠνώθησαν εἰς μεγαλειτέραν ὁμάδα, ἥτις ἀπετέλεσε τὴν φ υ λ ῆ ν.

Ὡς ἐν τῇ φρατρίᾳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ φ υ λ ῇ ὑπῆρχε κοινὸς θεὸς προστάτης, εἰς βωμὸς καὶ εἰς ὁ θύων τὰς θυσίας.

Συνετάχθη ἐκ τούτου νέα καὶ εὐρύτερα κοινωνία, ἥτις, ἐπίσης ἀνεξάρτητος οὖσα, εἶχεν ἰδίαν δικαιοσύνην, ἴδιον δικαστήριον καὶ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ποινὰς, καὶ ἰδίαν ἐν γένει κυβέρνησιν ἀνωτέραν τῆς ἐν τῇ φρατρίᾳ ὑφισταμένης. Συνεκρότει δὲ συνελεύσεις καὶ ἐξέδιδε ψηφίσματα, πρὸς ἃ πάντες οἱ ἐν τῇ φ υ λ ῇ ὤφειλον ἀμείωτον σεβασμόν.

Ἡ κυβέρνησις τῆς φυλῆς συνεκεντροῦτο πᾶσα εἰς ἓνα μόνον ἄρχοντα, ὅστις διεῖπε τὰ τῆς κοινῆς λατρείας ἐκαλεῖτο δὲ φ υ λ ο β α σ ι λ ε ύ ς. (¹)

ε') Ἐν τῇ πόλει.

Εἴτε ἡ ἐπερχομένη ὁσημέραι ἀνάπτυξις τοῦ περὶ θρησκείας φρονήματος, εἴτε ἡ γεννηθεῖσα ἀνάγκη τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῶν λατρείων ἔσχεν ὥς ἐπακόλουθον τὴν ἔνωσιν ἢ τὸν συνεταιρισμὸν πολλῶν φυλῶν. Τὸ συντελεσθὲν τοῦτο κοινωνικὸν σύμφωνον ἴσως ἐπεβλήθη, κατὰ τὰς μαρτυρίας, ἐκ τῆς θελήσεως ἑνὸς ἀνδρός, πάντως ὁμως ἦτο ἀπόρροια τῆς λατρείας. Οἱ συνεταιρισθέντες ἀπεδέχθησαν κοινὴν θρησκείαν καί, περισυναχθέντες ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ, ἔστησαν κοι-

1) Ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τῶν φυλῶν τῶν πρώτων χρόνων.

νὸν βωμόν, τὸ ἱερὸν τέμενος τῆς ἐνώσεως, καὶ κατώκησαν αὐτόντι.

Ὁ τόπος οὗτος ἦτο ἡ πόλις.

Ἐκ τῆς εἰς πόλιν συγκεντρώσεως συνετάχθη μεγάλη κοινωρία ἔχουσα ἰδίαν θρησκείαν καὶ ἰδίαν κυβέρνησιν, ἣτις προῖστατο τῶν κατ' ἰδίαν κυβερνήσεων τῶν οἰκογενειῶν, τῶν φρατριῶν καὶ τῶν φυλῶν. Ἡ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ αὕτη ἔνωσις τῶν φυλῶν ἦτο ἡ πόλις.

Ἡ πόλις περιέλαβε τοὺς ἔχοντας κοινούς θεοὺς προστάτας καὶ εἶχε κοινὸν ἄρχοντα διέποντα τὰ τῆς λατρείας, ὅστις ἐκαλεῖτο Βασιλεύς.

Ὁ Βασιλεὺς εἶχε τὴν κυβέρνησιν τῆς πόλεως συνεκέντρον δὲ ἐν ἑαυτῷ τρεῖς ἐξουσίας, τὴν τοῦ ἄρχοντος, τὴν τοῦ δικαστοῦ, καὶ τὴν τοῦ Στρατηγοῦ (¹). Ἦτο ὁμως ἐκ τοῦ ὅρου τοῦ συμφώνου τῆς ἐνώσεως ὑποχρεωμένος νὰ σέβηται τὰς κατ' ἰδίαν λατρείας καὶ νὰ μὴ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῶν οἰκογενειῶν, τῶν φρατριῶν, καὶ τῶν φυλῶν, αἵτινες ἐξηκολούθουν τηροῦσαι ἰδίας κυβερνήσεις καὶ κεκτημένοι τὰ δικαιώματα τῆς αὐτοδιοικήσεως, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως τῆς πόλεως ἀσκουμένην ἐπὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν οἰκογενειῶν, τῶν φρατριῶν καὶ τῶν φυλῶν.

Ἡ ἐν τῇ πόλει ἐξουσία τοῦ «Βασιλέως» τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων ἦτο, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, ἀπόλυτος ἐν τε εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ μέχρι τοῦ χρόνου καθ' ὃν, εἴτε βίᾳ στερηθεῖς εἴτε ἐκουσίως παραιτηθεῖς οὗτος τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, περιορίσθη εἰς τὴν τῶν πατρίων μόνον θυσίων ἐπιμέλειαν (²).

Παρ' αὐτῷ δὲν ὑπῆρχον ἄλλαι ἀρχαὶ ἰσότιμοι. Οἱ Γενάρχοι, οἱ Φρατρίαρχοι, καὶ οἱ Φύλαρχοι διετέλουν ὑπὸ τὴν

¹) Ἀριστ. Πολ. Γ. 11 σ. 1285 β. 21.

²) Αὐτ. σ. 1285 β. 15.

ὑποταγὴν αὐτοῦ. Μόνον προκειμένου περὶ κοινῶν συμφερόντων ἀπεφάσιζε μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς συνελεύσεως τῶν Ἀρχηγῶν τούτων.

Ἡ ἀποτελεσματικὴ ὁμως ἐξάσκησις τῆς τόσον εὐρείας ἐξουσίας τοῦ Βασιλέως ἐπέβαλλε τὴν ἀνάγκην, ὅπως οὗτος ἔχῃ τὴν ἰσχὺν νὰ βιάζῃ τοὺς μὴ βουλομένους νὰ πειθαρχῶσι καὶ νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν εἰς τοὺς νόμους ἑπακοήν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἵσκει τὴν δύναμιν, ἣν ἠρῶετο ἐκ τῶν περιστοιχούντων αὐτὸν συγγενῶν καὶ ἐταίρων.

Ἐκ τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἐκτεθέντων ἔχομεν τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἀπὸ τῆς συντάξεως τῆς οἰκογενείας μέχρι καὶ τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς εἰς τὴν μεγάλην κοινωνίαν τῆς πόλεως δὲν ὑπῆρξεν εἰδικὴ ἀστυνομικὴ ἄρχὴ ἐντεταλμένη τὴν τήρησιν τῆς εὐταξίας καὶ τοῦ κόσμου. Ἐν ὅλαις ταῖς βαθμίαις τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀρχηγόπου μικρᾶς κοινωνίας ἔχομεν αὐτοδιοίκησιν καὶ κυβέρνησιν αὐταρχικὴν ἐνασκουμένην ὑφ' ἐνὸς μόνον ἄρχοντος ἔχοντος τὴν διαχείρισιν πάσης τῆς ἐξουσίας, ἥτις ἀπέρρεεν ἐκ τοῦ κεχορηγημένου αὐτῷ δικαιώματος τῆς καθόλου κυβερνήσεως τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας προῖστατο. Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρχοντος τούτου ὑπῆγοντο τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὴν κυρίαν ἐντολὴν τῶν κατασταθέντων κατόπιν εἰδικῶν ἀστυνομικῶν ἀρχόντων, περὶ ὧν ὁ σκοπὸς τῆς πραγματείας ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΕΓΟΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΑΡΧΩΝ

ΕΝ ΑΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑΙ

Ὡς ἐξεθέσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, οἱ Βασιλεῖς ἐκυβέρνησαν τὰς πόλεις ἔχοντες εἰς τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν τοὺς ἀρχηγέτας τῶν γενῶν, τῶν φατριῶν καὶ τῶν φυλῶν. Ἐν τοῖς Ἀρχηγέταις αὐτοῖς, οἵτινες ἀπετέλουν τοὺς ἀρίστους τῆς πόλεως, ἤρξατο σὺν τῷ χρόνῳ κυφοφοῦσα ἡ ἰδέα τῆς καταλήψεως τῆς ἐξουσίας τῆς κυβερνήσεως, ἐκδηλουμένη δὲ ἡ προσπάθεια πρὸς ἀνατροπὴν τῆς βασιλείας. Ἐντεῦθεν ἡγέρθη πείσμων ἀγὼν καὶ πάλῃ μετὰ τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἀρίστων. Ὁ ἀγὼν ἀπέβη κατὰ τῶν Βασιλέων, ἀσθενῶν ὄντων ἀπέναντι τῶν ἀρίστων, ἀποτέλεσμα δὲ αὐτοῦ ὑπῆρξε νὰ στερηθῶσιν οὗτοι κατὰ μικρὸν πάσης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ νὰ περιορισθῶσι μόνον εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, τὴν δὲ κυβέρνησιν τῆς πόλεως νὰ καταλάβωσιν οἱ ἄριστοι, ἤτοι οἱ ἀρχηγέται τῶν οἰκογενειῶν, φατριῶν καὶ φυλῶν.

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν βλέπομεν σχηματιζόμενον νέον πολίτευμα καὶ νέους ἄρχοντας ἐκ τῶν ἀρίστων λαμβανομένους, τοὺς δὲ Βασιλεῖς μειονεκτοῦντας ἐν τῇ διοικήσει. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπῆλθεν εἰς πάσας τὰς πόλεις.

Ἐκτοτε καθίστανται ἐν Ἀθήναις μὲν οἱ ἐννέα ἄρχοντες, ἤτοι ὁ ἄρχων (ἐπὼνυμος), ὁ Βασιλεὺς ἔχων τὴν τέλεισιν τῶν θυσιῶν, ὁ πολέμαρχος καὶ ἐξ ἑοραιοῦς, πρὸς

τούτοις ἡ Βουλὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ ἡ Γερουσία, εἰς ἣν κατετάχθησαν οἱ Βασιλεῖς ὡς μέλη, οἱ πέντε Ἐφοροὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου ἢ Ἀπέλλα κλπ.

Ἡ ἀριστοκρατικὴ ὁμῶς αὕτη κυβέρνησις μόνον ἐν Σπάρτῃ ἠδυνήθη νὰ συντηρηθῇ ἐπὶ μακρὸν καὶ μέχρι τοῦ αἰῶνος, ὅστις προηγῆθη τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας. Ἐν Ἀθήναις ἡ ἐπελθοῦσα ἐξίσωσις τοῦ πλούτου, ἡ ἐκ τῆς ὀσημέραι μορφώσεως τοῦ λαοῦ συναίσθησις τῆς ἰσονομίας καὶ ἄλλαι περιστάσεις ἐπήγαγον τὴν χορήγησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων εἰς τάξεις στερουμένας αὐτῶν, τὴν μετοχὴν ἐπομένως τοῦ Δήμου εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ἄστεως, καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς δημοκρατίας.

Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐξηφάνισαν τὰς στενὰς περὶ θρησκείας δοξασίας. Ἐκτοτε πλέον δὲν κυβερνᾷ ἡ θρησκεία, ἀλλὰ τὸ κοινὸν συμφέρον. Ἡ κυβέρνησις δὲν ἔχει μέλημα κύριον τὴν τέλεσιν τῶν ἱεροτελεστιῶν, ἀλλὰ τὴν διατήρησιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πόλεως ἀπέναντι τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων. Τὸ κοινὸν συμφέρον ἐπιβάλλει τὴν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ ἐπιψήφησιν νόμων ἀπορρεόντων ἐκ τῆς γενικῆς βουλήσεως τοῦ λαοῦ, ἅτε μετέχοντος εἰς αὐτήν. Αἱ πόλεις ἄρχονται κυβερνῶμεναι ὑπὸ γραπτῶν νόμων.

Τὰ πολιτειακὰ ταῦτα γεγονότα διαδέχεται ἡ ἐποχή, καθ' ἣν παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας εἰδικῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Τοιαῦται ἀρχαὶ κατέστησαν ἐν Ἀθήναις, ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι, διετηρήθησαν δὲ μέχρι τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, καὶ εἰς τινὰς πόλεις μετ' αὐτὴν μέχρι καὶ τοῦ τρίτου αἰῶνος μ.Χ.

Ἀπὸ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου κεφαλαίου θέλομεν ἀρχίσει καταρτιζοῦντες τὰς ἀρχὰς αὐτάς, ποιούμενοι συνάμα λόγον περὶ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν καθηκόντων ὡς καὶ περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς δημοσίων ὑπηρετῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Α. Ἄρχοντες ἀστυνομικοί.

Ἐν Ἀθήναις πρὸς τὴν εὐχερῇ λειτουργίαν τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ εἶχον κατασταθῇ πολλοὶ διοικητικοὶ ἄρχοντες. Συνάμεθα γὰρ εἰπωμεν ὅτι ἐκ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν οἱ ἔχοντες καθήκοντα ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς Ἀστυνομίας ἐπιβαλλόμενα, εἰσὶν οἱ ἑξῆς: ἦτοι

- 1—Οἱ ἀγορανόμοι.
- 2—Οἱ ἀστυνόμοι.
- 3—Οἱ ἀγρονόμοι ἢ ὕλαιοι.
- 4—Οἱ μετρονόμοι.
- 5—Οἱ σιτοφύλακες.
- 6—Οἱ ἐμπορίων Ἐπιμεληταί.
- 7—Οἱ ἑνδεκα.
- 8—Οἱ γυναικονόμοι.
- 9—Οἱ ὁδοποιοί.

Πρὸς τοῦτοις δὲ ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι εἰδικαὶ ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες, οἷα οἱ τειχοποιοί, ὁ ἐπιμελητὴς τῶν κρηνῶν, οἱ φύλακες τῶν λιμένων, οἵτινες φαίνεται ὅτι κατεστάθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν γὰρ ἀνακουφίζωσιν ἐκ τοῦ ἔργου τοὺς ἀστυνόμους, ἀναλαμβάνοντες εἴτε τακτικῶς εἴτε ἐκτάκτως τὴν ἐκτέλεσιν μέρους τῶν εἰδικῶν τῶν ἀστυνόμενων καθηκόντων.¹

1 Ἀριστ. Πολ. Η. Ζ' 8 π. 1321 ο 11 κ.ε. Ἀρχ. Πολ. 50, 51, 52, 54.

Β' Καθήκοντα ἀστυνομικῶν ἀρχόντων.

§ 1. Ἀγορονόμοι.

Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχον δέκα ἀγορονόμοι, ὧν πέντε ἦρχον ἐν τῷ Ἄστει καὶ πέντε ἐν Πειραιεῖ.

Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν τὰ καθήκοντα τῶν ἀγορανόμων εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

α') Εἰσέπραττον τὸ τέλος, ὅπερ ὄφειλον νὰ δίδωσιν οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐμπορευόμενοι.

Ὑπὸ τοῦ ἀγορανομικοῦ νόμου ἐκανονίζετο τὸ ἀγορᾶς τέλος, ὅπερ οὔτε πολῖται καὶ ξένοι ἐτέλουν. Οἱ ξένοι ἐπὶ πλεόν ἐτέλουν καὶ τὸ ξενικὸν τέλος.

β') Εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν περὶ τὴν ἀγορὰν καθόλου, ὁπόθεν ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα ἡ ἀρχὴ αὐτῶν.

γ') Ὄφειλον νὰ ἐπιμελῶνται, ὅπως ἐν τῇ ἀγορᾷ κρατῇ εὐκοσμία καὶ καλὴ τάξις, κατὰ δὲ τὰς μικρὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς προλαμβάνωσι πᾶσαν κιβδηλείαν ἢ ἀπάτην, ἥς ἡδύνατο νὰ γένηται χρῆσις, εἴτε ἐκ μέρους τῶν πωλητῶν εἴτε ἐκ μέρους τῶν ἀγοραστῶν. Τὸ ἀψευδεῖν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἦτο ἐπιβεβλημένον ἐξ εἰδικοῦ Νόμου τοῦτο κελεύοντος.¹

δ') Πρὸς τὴν εὐχερῇ ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν οἱ ἀγορανόμοι εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ δικάζωσι τὰς μικρὰς ἀμφισβητήσεις, αἱ ὁποῖαι ἠγείροντο κατὰ τὰς ἀγοραπωλησίας καὶ νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς ἐκείνους, οὔτινες καθίσταντο ἔνοχοι παρα-

1) « Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Ἀθηνογένους α': ὁ μὲν τοίνυν νόμος κελεύει ἰψευδεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ἔοικεν ὁ νόμος περὶ τῶν ὠνίων κεῖσθαι. Θεόφραστος γοῦν ἐν τοῖς περὶ νόμων φησί, δυσὶν τούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖν τοὺς ἀγορανόμους τῆς τε ἐν τῇ ἀγορᾷ εὐκοσμίας καὶ τοῦ ἀψευδεῖν μὴ μόνον τοὺς πιπράσκοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὠνούμενους » (Ἀρποκρατίων ἐν λ. κατὰ τὴν ἀγορὰν ἰψ.).

βάσεως τῶν ἀγορανομικῶν κανονισμῶν ἐλαφρὰς ποινάς, ὡς τὴν τοῦ προστίμου, μέχρις ὠρισμένου μικροῦ ποσοῦ. Τοὺς δούλους καὶ ξένους, ἐλεγχομένους παραβάτας, ἡδύνατο νὰ μαστιγῶσι καὶ νὰ φυλακίζωσιν.

Προκειμένου περὶ βαρείας πράξεως ὤφειλον νὰ παραπεμπῶσι τὸν ἐνοχον εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια. Τὰς παραβάσεις, τὰς ὁποίας δὲν ἤθελον νὰ δικάσωσιν ἀμέσως ἐνεκα τῆς σπουδαιότητός των, ἦσαν ἐπιφορτισμένοι ὅπως προανακρίνωσι. Κατὰ τὴν ἐπ' αὐταῖς δίκην προήδρευον τοῦ Δικαστηρίου

ε') Εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκοδομημάτων.

ς') Ἦσκον ἐπιτήρησιν ἐπὶ τῶν ἐταιρῶν καὶ διέγραφον ὅσον ἔδει λαμβάνειν τὴν ἐταίραν ἐκάστην, εἶχον δὲ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς τοῦ πορνικοῦ τέλους λεγομένου καταβολῆς ὑπὸ τῶν ἐταιρῶν εἰς τοὺς μισθωτὰς τῶν τελῶν (τελώνας) (¹).

§ 2 Ἀστυνόμοι.

Καὶ τῶν ἀστυνόμων ὁ ἀριθμὸς ἀνῆρχετο εἰς δέκα. Ἐκ τούτων πέντε ἦρχον ἐν Ἀθήναις καὶ πέντε ἐν Πειραιεῖ.

Αἱ περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν μαρτυρίαι εὗρηται ἐν τῷ Ἀριστοτέλει καὶ ἐν τῷ Πλάτῳ (²).

Κατ' αὐτὰς οἱ ἀστυνόμοι :

α') Ἐπετήρουν ὅπως πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ κτήματα διατηρῶνται ἐν καλῇ καταστάσει.

β') Ἐνήργουν ὅπως στερεῶνται καὶ ἐπισκευάζονται τὰ οἰκοδομήματα, ὧν ἡπειλεῖτο ἡ πτώσις.

1) Ἀριστ. Πολ. Η. (Ζ) 8 σ. 1321 β. Ἀθ. Πολ. 50. Πλάτ. Νόμ. ζ', 10 σ. 763 c, βλ. καὶ Daremberg et Saglio Dictionnaire des antiquités λ. agoranomoi, Γάλλερτ ἐγχειρίδιον Ἀρχαιολογίας τοῦ δήμ. βίου, μετ. γρ. Ν. Γ. Πολίτου σ. 321—322.

2) Ἀριστ. Πολ. σ. 1321 β., Ἀθ. Πολ. 50, Πλ. Νόμ. ζ'. 10.

γ') Εἶχον τὴν ἐπιστασίαν τῆς συντηρήσεως καὶ ἐπιδιορθώσεως τῶν δημοσίων ὁδῶν ὥς καὶ τῶν λεωφόρων, αἱ ὁποῖαι ἤγον ἀπὸ τῆς ὑπαίθρου χώρας εἰς τὴν πόλιν (¹).

δ') Ὑπεχρέουν τοὺς πολίτας, ὅπως κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν οἰκοδομῶν των συμμορφῶνται πρὸς τοὺς νόμους, καὶ ἐκώλυνον τὴν προεξοχὴν εἰς τὰς ὁδοὺς ἐξωστῶν, τὴν ἐκροήν εἰς αὐτὰς τῶν ὀμβρίων ὑδάτων ἀπὸ τῶν στεγῶν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν ἀνοιγμα τῶν θυρίδων.

ε') Χρησιμοποιοῦντες δημοσίους ὑπηρέτας, μετέφερον καὶ ἐνεταφίαζον τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς θνήσκοντας.

ς') Ἐμερίμων ὅπως ᾧσι σεβαστὰ τὰ ὄρια τῶν ἰδιοκτησιῶν καὶ προελάμβανον τὰς ἀμφισβητήσεις, τὰς ὁποίας ἡδύνατο νὰ προκαλέσῃ ἢ μετακινήσῃ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

ζ') Ἐκώλυνον τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα νὰ προξενῶσι ζημίας καὶ ἐτήρουν τὴν εὐκοσμίαν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς πέριξ.

η') Εἶχον τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν ὑδάτων.

θ') Εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς τειχοποιίας τῶν κρηνῶν καὶ τῶν λιμένων.

ι') Ἦσαν ἐπιφορτισμένοι εἰς τὴν ἐν γένει ἀστυνομίαν τῆς πόλεως καὶ ἔνεκα τούτου ὄφειλον νὰ ἐπιμελῶνται τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν, ἔχοντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς των τοὺς κοπολόγους, καὶ νὰ μεριμνῶσιν ὅπως μηδεὶς τῶν κοπρολόγων ἀποθέτῃ τὴν κόπρον εἰς ἐλάσσονα τῶν δέκα σταδίων ἀπὸ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ἀπόστασιν.

ια') Ἐμερίμων περὶ τῶν ἡθῶν καὶ τῆς δημοσίας εὐκοσμίας.

Ἐν τῷ καθήκοντι τούτῳ περιλαμβάνετο ἡ ἐποπτεία τῶν

1). Πρὸς τὴν ἐπισκευὴν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ὁδῶν ὠρίζετο κατ' ἔτος χρηματ. ποσόν. Γίλδερτ, τ. Α. σ. 437.

ἀνλητριδῶν, τῶν ψαλτριῶν, καὶ τῶν καθαριστριῶν, ὥς καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν πολιτῶν, οὔτινες περιεφέροντο ἀκόσμως ἐνδεδυμένοι.

Κατὰ τὸν Πλάτωνα τρεῖς ἀστυνόμοι ἔπρεπε νὰ διανέμονται μεταξὺ τῶν τὰ δώδερα μέρη τοῦ ἄστεως, καὶ ν' ἀσκῶσι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὁδῶν, τῶν λεωφόρων, τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν ὑδάτων.

Ἐκ τινος ψηφίσματος τοῦ 320 συνάγεται, ὅτι οἱ ἀστυνόμοι εἶχον πρὸς τοῦτοις τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐκοσμίας κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις, διότι προστίεταται αὐτοῖς, ὅπως ἐπιμελῶνται νὰ ὁμαλίζονται καὶ κοσμῶνται καταλλήλως αἱ ὁδοὶ καὶ πλατεῖαι, δι' ὧν θὰ ἐπορεύετο ἡ πομπὴ πρὸς τὸν Δία Σωτῆρα καὶ τὸν Διόνυσον κλπ. (¹).

Παρὰ τοῖς ἀστυνόμοις κατετίθεντο πρὸς φύλαξιν αἱ διαθῆκαι. Τοῦτο ὁμως δὲν ἐμφαίνει ἐξαιρετικὴν τινα δικαιοδοσίαν τῶν ἀστυνόμων, διότι ἡ κατάθεσις ἡδύνατο νὰ γίνῃ καὶ εἰς ἄλλα ἀρχεῖα, ἥτοι ἔδρας ἀρχόντων· ἐγίνετο δηλαδὴ «παρὰ τῇ ἀρχῇ» κοθόλου, καὶ ὅχι ἀποκλειστικῶς παρὰ τοῖς ἀστυνόμοις (²).

Ὡς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος συνάγεται, οἱ ἀστυνόμοι ἐξήσκουν κατὰ τῶν ἀδικούντων τὴν αὐτὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχον οἱ ἀγορανόμοι, εἴτε μονοὶ εἴτε κοινῇ μετὰ τῶν ἀγορανόμων δικάζοντες. Εἶχον δηλαδὴ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλειν ἐπιβόλην καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Δικαστηρίου ἐν ταῖς δίκαις ταῖς εἰς αὐτοὺς ὑπαγομέναις (³).

Ἐν Ἀθήναις τὰ ἔργα τῶν ἀστυνόμων ἐπὶ τινα χρόνον εἶχον ἀνατεθῆ εἰς τοὺς ἀγορανόμους.

1) Γάλλερτ, τ. Α' σ. 320, 321.

2) Βλ. Ἰσχιού Α'. 3.14.15.18.25. Ἠρβλ. Beauchet. Histoire du droit privé de la répub. Athénienne 1897 τ. III σ. 663, 669.

3) Ὅρα σ. 25, 26.

§ 3. Ἀγρονόμοι ἢ Ὑλωροί.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Πολιτικοῖς, μετὰ τὸν περὶ ἀστυνόμων λόγον, ἀναφέρει, ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι ἄρχοντες παρὰ πλῆθους πρὸς τὴν ἀστυνομίαν, ἔχοντες μὲν τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν ἀλλ' ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ (περὶ τὴν χώραν καὶ περὶ τὰ ἔξω τοῦ ἀστεως). Οἱ ἄρχοντες αὗτοι καλοῦνται ὑπ' ἄλλων μὲν ἁ γ ρ ο ν ό μ ο ι ὑπ' ἄλλων δὲ ὑ λ ω ρ ο ί, ἴσως δ' ὑπῆρχον τοιοῦτοι καὶ ἐν Ἀθήναις. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ πρῶτοι ἦσκουν τὴν ἐπιμέλειαν ἐν τῇ ἀσκεπεῖ χώρᾳ, οἱ δὲ δεύτεροι εἰς τὰ δασώδη μέρη αὐτῆς. Ὁ Πλάτων ὁμιλεῖ εὐρέως περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἀγρονόμων. Κατ' ἀμφοτέρους ὁμῶς τοὺς φιλοσόφους ἔργον τῶν ἀγρονόμων ἦτο νὰ προστατεύωσι τὴν χώραν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ ἐχθροῦ διὰ τῆς κατασκευῆς τάφρων καὶ ὀχυρωματικῶν ἔργων, εἶον ταχυσκάπτων κλπ.

Ἀναγκαῖον κρίνομεν, ὅπως παραθέσωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τοῖς Νόμοις (¹) λεγόμενα περὶ τοῦ τρόπου, καὶ ὅν ἔδει νὰ ἐπιτηρῇται ἡ χώρα:

«Ἐπειτα δὲν πρέπει νὰ μένη οὐδὲν ἀνεπιτήρητον, ὅσον εἶναι δυνατόν. Ὅσον μὲν λοιπὸν ἀφορᾷ τὴν πόλιν, ἡ ἐπιτήρησις πρέπει νὰ γίνεται κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον, δηλαδή διὰ τῆς ὑπηρεσίας τῶν στρατηγῶν, τῶν ταξιάρχων, τῶν ἱππάρχων, τῶν φυλάρχων, τῶν πρυτάνεων καὶ προσέτι τῶν ἀστυνόμων καὶ τῶν ἀγορανόμων, ὅταν ἐκλέξαντες διορίσωμένιν εἰς τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἡ δὲ λοιπὴ χώρα ὁλόκληρος πρέπει νὰ ἐπιτηρῇται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Τὸ ὅλον τῆς ἡμετέρας χώρας πρέπει νὰ διαιρεθῇ εἰς δώδεκα τμήματα περίπου ἴσα, ἐκάστη δὲ φυλὴ ὀρισθεῖσα

¹) §' \ III. IX [σ. 760α—763]. Ὁ Πλάτων ἐν ταῖς Νόμοις ὁμιλεῖ γενικῶς μᾶλλον ὅτι περὶ Ἀθηναίων.

διὰ κλήρου δι' ἑκαστον ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ διορίζη κατ' ἔτος πέντε ὡς ἀ γ ρ ο ν ό μ ο υ ς καὶ φρουράρχους, ἑκαστος δὲ ἐκ τῶν πέντε τούτων νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ θέσῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἐκ τῶν νέων τῆς ἰδίας φυλῆς δώδεκα, ἔχοντας ἡλικίαν ὄχι κατωτέρω τῶν εἴκοσι πέντε ἐτῶν καὶ ὄχι ἀνωτέρω τῶν τριάκοντα (¹). Εἰς ἑκαστον ἐκ τῶν σωμάτων τούτων νὰ διανεμηθῶσι διὰ κλήρου τὰ δώδεκα τμήματα τῆς χώρας κατὰ μῆνα, ὥστε πάντες νὰ γίνωνται ἔμπειροι καὶ γινώσται ὁλοκλήρου τῆς χώρας. Ἡ ὑπηρεσία δὲ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν νὰ διαρκῇ δύο ἔτη. Ἀφοῦ δὲ γίνῃ ἡ πρώτη διὰ κλήρου διανομὴ τῶν τμημάτων, οἱ φρούραρχοι καθ' ἑκαστον μῆνα μετασταθμεύοντες εἰς ἄλλο τμήμα τῆς χώρας νὰ προχωρῶσι πάντες πρὸς δεξιὰ κύκλῳ τὸ δεξιὰ δὲ νὰ εἶναι τὸ πρὸς ἀνατολὰς. Ἀφοῦ δὲ διέλθῃ τὸ ἓν ἔτος, κατὰ τὸ δεύτερον, ἵνα ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι ἐκ τῶν φρουρῶν μαθῶσι τὴν χώραν ὄχι κατὰ μίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ἀλλὰ ἐκτὸς τῆς χώρας μάθωσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι καὶ τί συμβαίνει εἰς ἑκαστον τόπον καθ' ἑκάστην ἐποχὴν, πρέπει ἀντιστρόφως ὅσοι τότε θὰ εἶναι ἀρχηγοὶ νὰ ὀδηγῶσι τὸ ἴδιον σῶμα εἰς μεταστάθμευσιν καθ' ἑκαστον μῆνα εἰς ἄλλον τόπον πάντοτε πρὸς ἀριστερὰ ἕως νὰ διέλθωσι τὸ δεύτερον ἔτος (²). Κατὰ δὲ τὸ τρίτον ἔτος νὰ ἐκλεγωνται ἄλλοι ἀ γ ρ ο ν ό μ ο ι καὶ φρούραρχοι, δηλαδὴ οἱ προειρημένοι πέντε διοικοῦντες τοὺς προειρημένους δώδεκα.

Ἀκολουθῶς κατὰ τὰς ἐν ἐκάστῳ τόπῳ ἐνδιατρέψεις, ἡ ὑπηρεσία πρέπει νὰ εἶνε τοιαύτη τις, ἥτοι πρῶτον μὲν νὰ

1) Ἡ δύναμις ἐκάστου ἐκ τῶν σωμάτων τούτων ἀνέρχεται εἰς 65 ἄνδρας, ἥτοι $5 \times 12 = 60 + 5 = 65$.

2) Κατὰ τὸ τέλος λοιπὸν τοῦ δευτέρου ἔτους ἑκαστος θὰ κατήντα νὰ ὑπηρετῇ ὅπου ἔλαχε νὰ ταχθῇ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ θὰ εἶχε διέλθῃ ὁλόκληρον τὴν χώραν δις ἐκ δύο διευθύνσεων.

λαμβάνωσι πρόνοιαν περὶ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέρας ὀχυρώσεως τῆς χώρας ἀπέναντι τῶν πολεμίων διὰ κατασκευῆς τάφρων εἰς ὅσα μέρη ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦτου καὶ διὰ ἐκχωματισμῶν καὶ διὰ κατασκευῆς τοίχων πρὸς παρεμπόδιον ἐκ τῶν ἐνόντων τῶν ἐπιχειρούντων νὰ βλάψωσιν ὅπωςδὴποτε τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα, πρὸς ταῦτα δὲ νὰ χρησιμοποιοῦσι τὰ ὑποζύγια καὶ τοὺς δούλους ὅσοι ὑπάρχουσιν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ δι' ἐκείνων ἐνεργοῦντες τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων, ἐκείνους διευνθύνοντες ἐπωφελοῦμενοι πᾶσαν περίστασιν, καθ' ἣν ἐκεῖνοι δὲν ἔχουσιν ἰδίαν ἐργασίαν.

Ἀκολούθως πρέπει πᾶσαν θῆσιν νὰ κάμνωσι δύσβατον εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἀλλ' εἰς τοὺς φίλους ὅσον τὸ δυνατόν εὐπρόσιτον καὶ δι' ἀνθρώπους καὶ δι' ὑποζύγια καὶ διὰ βοσκήματα, λαμβάνοντες πρόνοιαν περὶ τῶν ὁδῶν, ὥστε ἕκασται νὰ διατηρῶνται ὅσον τὸ δυνατόν ὁμαλώταται, καὶ περὶ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἵνα μὴ βλάβῃ τὴν χώραν, ἀλλὰ ὠφελῶσι ρέοντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν μερῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι χαράδρας, ὅσαι ἔχουσι μεγάλην χωρητικότητα, φράττοντες τὰς ἐκροὰς αὐτῶν διὰ τειχισμάτων καὶ ταφρευμάτων, ὥστε συλλέγουσαι καὶ ἀπορροφῶσαι τὰ ὀμβρία ὕδατα καὶ παράγουσαι εἰς ὅλους τοὺς ὑποκάτω ἀγρούς καὶ τόπους ὑγρασίαν καὶ κρήνας, νὰ καθιστῶσι καὶ τοὺς ξηροτάτους τόπους πολυνύδρους καὶ εὐύδρους· προσέτι δὲ καθιστῶντες δι' ἐμφυτεύσεων καὶ κτισμάτων εὐπρεπέστερα πάντα τὰ ρέοντα ὕδατα, εἴτε ποταμοί, εἴτε κρήναι εἶνε, καὶ συνάγοντες δι' ὑπονόμων πάντα τὰ στάσιμα ὕδατα νὰ κάμνωσι τοὺς ποταμούς καὶ τὰς κρήνας ἀφρόνους, ὡσαύτως δὲ καὶ διοχετεύοντες καθ' ἑκάστην ἐποχὴν εἰς ὅ,τι μέρος πλησίον ἔχει ἀφεθῇ ἀκαλλιέργητον ὥς ἄλλος ἢ τέμενος τοὺς ῥύακας νὰ περιποιῶνται οὕτω τὰ ἱερὰ (ταῦτα) τῶν θεῶν (¹). Εἰς ὅλα δὲ τὰ τοιαῦτα μέρος πρέπει νὰ κατα-

1) Δηλαδή τὰ ἄλσῃ καὶ τὰ τέμενη, τὰ ὑποῖα ποτιζόμενα θὰ ἀνέδιδον πλουσίαν βλάστησιν.

σκευάζωσι γυμνάσια δι' ἑαυτούς τε καὶ διὰ τοὺς γέροντας, παρέχοντες εἰς αὐτοὺς γεροντικά λουτρά θερμὰ καὶ ἀποθηκεύοντες ἄφθονα ξύλα ἀπεξηραμένα καὶ παλαιά, καὶ δεχόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς καὶ καταβεβλημένους ἐκ τῆς γεωργικῆς ἐργασίας ἀνθρώπους νὰ παρέχωσιν εἰς αὐτοὺς εὐμενῶς συμβουλὰς περὶ θεραπείας, αἵτινες θὰ ἦσαν πολὺ καλύτεραι τῶν συμβουλῶν ἀμαθοῦς ἱατροῦ.

Ταῦτα μὲν λοιπὸν καὶ ἄλλα ὅμοια δύνανται νὰ ἀποβῶσιν ὅλα εὐπρεπισμὸς καὶ ὠφέλεια εἰς τοὺς τόπους, ἐνῶ θὰ εἶνε καὶ ἀπασχόλησις ὅχι δυσάρεστος. Ἡ δὲ ἐξάσκησις εἰς ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν ὥς γίνεται ὡς ἐξῆς : Ἐκαστον ἐκ τῶν ἐξήκοντα μελῶν σωμάτων νὰ ἐπιτηρῇ τὸν ἑαυτοῦ τόπον ὅχι μόνον διὰ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς λέγοντας ὅτι εἶναι φίλοι. Ὅταν δὲ οἱ γείτονες καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πολιτῶν διαπράξῃ τις ἀδίκημά τι κατ' ἄλλον, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος, τότε οἱ πέντε ἄρχοντες κρίνοντες κατ' αἴτησιν τοῦ λέγοντος ὅτι ἀδικεῖται, ὥς ἐκδικάζωσι τὰς μὲν μικρὰς ὑποθέσεις μόνοι των, τὰς δὲ μεγαλειτέρας μέχρις ἀπαιτήσεως τριῶν μνῶν (=300 δραχμῶν) ὥς ἐκδικάζωσιν οἱ πέντε ἄρχοντες ὁμοῦ μετὰ τῶν δώδεκα φρουρῶν, ἧτοι πάντες οἱ δεκαεπτά. Δικαστῆς δὲ καὶ ἄρχων δὲν πρέπει νὰ ἐξασκῇ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ μηδεὶς χωρὶς νὰ εἶνε ὑπεύθυνος ἐκτὸς ἐκείνων, οἵτινες ἐπικυροῦσι τὴν ἀπόφασιν ὡς λ. χ. τῶν βασιλέων· κατὰ συνέπειαν καὶ οἱ εἰρημέ- νοι ἀγρονόμοι ἐὰν διαπράξωσι παρεκτροπὴν τινα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν, ἧτοι ἐὰν ἐπιβάλλωσι ὑποχρεώσεις μεροληπτικῶς ἢ τολμῶσι νὰ κατὰσχωσιν ἢ νὰ ἀφαιρῶσι πράγματα ἀπὸ τοὺς ἀγρότας ἀνθαυρέτως ἢ ἐὰν δέχωνται δῶρα ἀπὸ τοὺς θέλοντας νὰ κολακεύσωσιν αὐτοὺς ἢ καὶ ἂν ἐκδικάζωσι τὰς δίκας ἀδίκως, τότε (οἱ εἰρημένοι ἀγρονόμοι) ἂν μὲν ὑποχωροῦσιν εἰς περιποιήσεις, πρέπει νὰ τιμωρῶνται δι' ἐπιπλήξεως ἐνώπιον ὀλοκλήρου τῆς πόλεως, ἐὰν δὲ διαπράξωσιν ἄλλο τι ἀδίκημα εἰς τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τότε διὰ μὲν τὰ μέχρι μιᾶς μνᾶς

ἀδικήματα ἃς ὑποβάλλονται ἐκουσίως εἰς τὴν κρίσιν τῶν κα-
τοίκων τῆς κώμης καὶ τῶν γειτόνων, ἐὰν δὲ διὰ τὰ μεγαλεί-
τερα ἀδικήματα ἢ καὶ τὰ μικρότερα δὲν θέλωσι νὰ ὑποβλη-
θῶσιν ἐκουσίως εἰς κρίσιν πιστεύοντες ὅτι μετατιθέμενοι κατὰ
μῆνα εἰς ἄλλον τόπον θὰ διαφύγῃσι τὴν καταδίωξιν, τότε ὁ
ἀδικούμενος νὰ καταγγέλλῃ αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν τακτικῶν
δικαστηρίων, καὶ ἐὰν ἐπιτύχῃ καταδικαστικὴν ἀπόφασιν νὰ
λαμβάνῃ διπλασίαν τὴν ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὸν ἀγρονόμον ἐκεῖ-
νον ὅστις ὑπέφευγε καὶ δὲν ἤθελεν ὑποβληθῇ ἐκουσίως εἰς
κρίσιν.

Ἄς διαιτῶνται δὲ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἀγρονόμοι κατὰ τὰ
δύο ἔτη ὡς ἐξῆς: Πρῶτον μὲν νὰ ὑπάρχωσιν εἰς ἕκαστον τό-
πον συσσίτια, ἐντὸς τῶν ὁποίων πρέπει νὰ διαιτῶνται ἅπαντες
ὅστις δὲ ἔστω καὶ μόνον μίαν ἡμέραν οἶανδήποτε ἀπομακρυνθῇ
τοῦ συσσιτίου ἢ νύκτα τινα κοιμηθῇ ἀλλαχοῦ ἄνευ διαταγῆς
τῶν ἀρχόντων ἢ ἄνευ ἀνωτέρας βίας, ἐὰν ἀνακαλύψουσιν αὐτὸν
οἱ πέντε ἄρχοντες καὶ καταγγείλαντες παρουσιάσωσιν αὐτὸν ἐν
τῇ ἀγορᾷ ὅτι παρέβη τὸν κανονισμόν τῆς φρουρᾶς, ἰοίε ἃς
τιμωρῆται δι' ἐπιπλήξεως ὡς ἐγκαταλιπὼν τὴν πολιτείαν εἰς
κίνδυνον ἀπωλείας, ὅσον ἐξηρτᾶτο ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἃς ἔχῃ τὸ
δικαίωμα πᾶς, ὅστις ἀπαντᾷ αὐτὸν καὶ θέλῃ, νὰ τὸν δειρῇ
χωρὶς νὰ ὑπόκειται εἰς ποινήν. Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἀρχόντων
ἐάν τις πρῶτη τοιοῦτόν τι ὁ ἴδιος, πρέπει νὰ λαμβάνωσι περὶ
τοῦ τοιοῦτου πρόνοιαν πάντες οἱ ἐξήκοντα, ὅστις δὲ εἶδεν ἢ
ἔμαθε τοιοῦτόν τι καὶ δὲν καταδιώκῃ αὐτό, ἃς ὑπόκειται ὁ
ἴδιος εἰς τὰς αὐτὰς διατάξεις καὶ ἃς τιμωρῆται περισσότερον
τῶν νέων καὶ ἃς μὴ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ ἄρχων εἰς καμ-
μίαν ἀρχὴν τῶν νέων· πάντα δὲ ταῦτα ἃς ἐπιβλέπωσιν αὐ-
στηρῶς οἱ νομοφύλακες, ἵνα ἢ μὴ γίνωνται καθ' ὁλοκληρίαν
τοιαῦτα παρεκτροπαὶ ἢ ἂν γίνωνται νὰ τιμωρῶνται κατ' ἀξίαν.

Πρέπει δὲ πᾶς ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν περὶ ὧν τῶν
ἀνθρώπων ὅτι ὅστις δὲν δουλεύῃ δὲν δύναται οὐδὲ δεσπότης

ἄξιος ἐπαίνου νὰ γίνη, καὶ πρέπει ἕκαστος νὰ καυχᾶται περισσότερο διότι ἐδούλευσε καλῶς παρὰ διότι ἤρξε καλῶς, καὶ διότι ἐδούλευσε πρῶτον μὲν εἰς τοὺς νόμους μὲ τὴν ιδέαν ὅτι αὕτη εἶναι δουλεία εἰς τοὺς θεούς, ἔπειτα δὲ ὡς νέος εἰς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ἐντίμως βιώσας. Ἐκτὸς τούτου δὲ ὅστις διετέλεσεν εἰς τὴν ἀγρονομικὴν ὑπηρεσίαν κατὰ τὰ εἰρημένα δύο ἔτη πρέπει νὰ ἔχη δοκιμάσει τὸν ταπεινὸν καὶ στενόχωρον τρόπον τῆς ζωῆς. Ἀφοῦ δηλαδὴ καταταχθῶσιν οἱ δώδεκα, συνελθόντες μετὰ τῶν πέντε πρέπει νὰ σκεφθῶσιν ὡς ἂν ἦσαν ὑπηρέται πῶς θὰ κατορθώσωσι νὰ μὴ ἔχωσιν ἄλλους ὑπηρέτας καὶ δούλους ἑαυτῶν, καὶ πῶς θὰ κατορθώσωσι νὰ μὴ μεταχειρίζονται τὰ μέσα τῶν ἄλλων, γεωργῶν τε καὶ χωρικῶν, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἰδίων ἀναγκῶν, ἀλλὰ μόνον τῶν ἀναγκῶν τοῦ δημοσίου· κατὰ τὰ ἄλλα δὲ πρέπει νὰ σκεφθῶσιν ὅτι θὰ ζήσωσιν αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν ὑπηρετοῦντες καὶ ὑπηρετούμενοι ἀμοιβαίως, πρὸς δὲ τούτοις καὶ διεξεργυνῶντες ἐνόπλιος θέρος καὶ χειμῶνα ὁλόκληρον τὴν χώραν ἵνα φυλάττωσιν ἅμα καὶ γνωρίζωσιν ἐκάστοτε πάντας τοὺς τόπους. Διότι δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο σπουδαιότερον μάθημα παρὰ νὰ γνωρίζωσι πάντες ἀκριβῶς τὴν ἑαυτῶν χώραν· χάριν τούτου λοιπὸν πρὸ πάντων πᾶς νέος πρέπει νὰ καταγίνεται εἰς τὰ κνηγέσια καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τῆς θήρας, παρὰ χάριν τῆς διασκεδάσεως καὶ τῆς ὠφελείας τῆς προξενουμένης εἰς πάντας ἐκ τῶν τοιούτων. Πᾶς ἀνὴρ λοιπὸν ἐξ ὅσων εἶνε προωρισμένοι νὰ σώζωσιν ἀποτελεσματικῶς τὴν ἑαυτῶν πόλιν πρέπει ὅσον δύναται νὰ ἀσκήται εἰς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν καὶ τὰ ἔργα τούτων τῶν ἀνθρώπων τῶν λεγομένων κρυπτῶν⁽¹⁾ ἢ ἀγρονόμων ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλει τις».

1) Δηλαδὴ κατασκόπων. Ἡ τοιαύτη ὑπηρεσία δύναται νὰ φέρῃ ὀρθῶς τοῦτο τὸ ὄνομα κυρίως ἐν τοῖς μεθορίαις, ὅπου οἱ φρουροῦντες αὐτὰ δύναται καὶ νὰ κατασκοπεύωσιν.

§ 4. Μειτρονόμοι

Ἔργον τῶν μειτρονόμων ἦτο ἡ ἐξέλεγξις τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ μέτρων καὶ σταθμῶν. Εἶχον δηλαδή οὗτοι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιμελῶνται, ὅπως οἱ πωλοῦντες ποιῶνται χρῆσιν μέτρων καὶ σταθμῶν συμφώνων πρὸς τὰ δημόσια καὶ μὴ ἀδικῶσι τοὺς ἀγοραστάς.

Μειτρονόμοι ἦσαν δέκα, ἐξ ὧν πέντε ἔμενον ἐν Ἀθήναις καὶ πέντε ἐν Πειραιεῖ. Ἡ ἀρχὴ αὐτῇ ὑπῆρχε, κατὰ τινας, μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους. Κατὰ τοὺς τελευταίους π. Χ. αἰῶνας ἀπέκλειντο δημόσια μέτρα καὶ σταθμὰ ἐν τῇ σκιάδι, ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ἐν Ἐλευσίνι.

Παρὰ τοῖς μειτρονόμοις διετέλουν ὡς ὑπηρέται οἱ προσημετρηταί, οἵτινες ἔφερον δημόσια μέτρα καὶ σταθμὰ πρὸς ἔλεγχον τῶν μετρήσεων, λαμβάνοντες παρὰ τοῦ αἰτήσαντος τεταγμένον τινα μισθόν (¹)

§ 5. Σιτοφύλακες

Ἡ ἀρχὴ τῶν σιτοφυλάκων ἀπετελεῖτο ἐκ δέκα, ὧν πέντε ἦσαν ἐν Ἀθήναις, καὶ πέντε ἐν Πειραιεῖ. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Δ' αἰῶνος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν ἐν μὲν ταῖς Ἀθήναις εἰς εἴκοσιν, ἐν δὲ τῷ Πειραιεῖ εἰς δέκα καὶ πέντε.

Ἡ ἐπίβλεψις τῆς πωλήσεως τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἄρτου ὑπῆγετο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν σιτοφυλάκων. Οὗτοι ἀπέγραφον τὸ ποσὸν τοῦ εἰσαγομένου σίτου, ὅπως ἐξελέγχωσι τοὺς σιτοπώλας, καὶ ἐπεμελοῦντο πρῶτον μὲν ἵνα ὁ ἐν ταῖς ἀποθήκαις σίτος πωλῆται εἰς τὴν δικαίαν τιμὴν, ἔπειτα δὲ ὅπως οἱ μυλωνοὶ καὶ οἱ ἀρτοπῶλαι ζυγίζωσιν ἀκριβῶς οἱ μὲν

1) Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 51, Γάλλερτ Ἐγγχειρίδιον Ἀρχαιολογίας τ. Α' σ. 322-323.

τὰ ἄλφιστα οἱ δὲ τοὺς ἄρτους, πωλῶσι δὲ ταῦτα συμφώνως πρὸς τὴν τεταγμένην τιμὴν τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπεδίδετο μεγίστη σπουδαιότης εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ἐπαρκῶν σιτηρῶν. Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται, ὅτι ἐπεβλήθη ἡ ἀνάγκη τῆς καταστάσεως τῆς συναρχίας τῶν σιτοφυλάκων, εἶχον δὲ τετὴ διατάξεις ἐξασφαλίζουσαι τὴν ὑφ' ὧν τῶν πολιτῶν ἀγορὰν σίτου καὶ προλαμβάνουσαι συνάμα τὴν ἐνέργειαν καταχρήσεων ἀπὸ μέρους τῶν κερδοσκοπῶν. Πρὸς περιστολὴν δὲ τῆς κερδοσκοπίας Ἀττικὸς τις νόμος ἀπηγόρευε τὴν ἀγορὰν ποσότητος σίτου μείζονος τῶν πεντήκοντα φορμῶν (¹).

§ 6. Ἐμπορίου Ἐπιμεληταί

Ἐπιμεληταί ἐμπορίου ἦσαν δέκα. Οὗτοι εἶχον τὴν ἐποπτείαν τῶν ἐμπορικῶν λιμένων καὶ ἐπεμελοῦντο ὅπως τὰ 2)3 τοῦ εἰσαγομένου εἰς τὸ Ἀττικὸν ἐμπόριον σίτου κομίζωσιν οἱ ἔμποροι εἰς τὸ ἄστυ.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπολογίζοντες, ὅτι ἔνεκα τῆς σμικρότητος καὶ τῆς ἐνδεείας τῆς χώρας εἶχον ἀνάγκην πολλῶν πόρων, ἔθεσαν περιορισμοὺς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτυγχάνωσι τὴν ἐπάρκειάν των ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ πολέμου. Ἐν τοῖς περιορισμοῖς αὐτοῖς περιλαμβάνεται ἡ ἀνωτέρω ῥηθεῖσα ὑποχρέωσις τῶν ἐμπόρων καὶ ἄλλαι ὑπὸ τῶν νόμων ἐπιβαλλόμεναι, καθ' ἃς οἱ κομίζοντες φορτία σίτου εἰς Πειραιᾶ ἔμποροι ἠναγκάζοντο τὸ πλεῖστον αὐτῶν νὰ φέρωσιν εἰς Ἀθήνας, ἀπηγορεύετο δὲ ἡ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐξαγωγή σίτου, ξυλείας, πίσσης, λινοῦ, σύκων καὶ τῶν τοιούτων.

Καθ' ἕτερον νόμον δὲν συνεχωρεῖτο εἰς Ἀθηναῖον οὔτε

1) Φορμὴς ἴσο μέτρον σιτηρῶν ἦσαν περίπου πρὸς τὸν μέδιμνον

εἰς μέτοικον τῶν Ἀθηνῶν νὰ δανείσῃ χρήματα εἰς πλοῖον, τὸ ὅποῖον δὲν ἔμελλε νὰ φέρῃ εἰς Ἀθήνας σῖτον. Ὁ παραβάτης τοῦ νόμου τούτου ἐνεκαλεῖτο διὰ φάσεως, τὴν δὲ δίκην ἀνέγκρινον καὶ εἰσῆγον εἰς τὸ Δικαστήριον οἱ ἐπιμεληταὶ τοῦ ἐμπορίου (¹).

§ 7. Οἱ ἑνδεκα

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ δέκα ἀνδρῶν, εἰς οὓς συνηροῦμεῖτο καὶ εἰς γραμματεὺς, λαμβανομένων ἐξ ἐκάστης φυλῆς. Ἡ οὗτος ἀρχὴ ἐκτελεστικὴ ἀλλὰ λίαν κινδυνώδης, ἅτε πολλὴν προκαλοῦσα, ὥς ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ καθήκοντος αὐτῆς, τὴν ἀπέχθειαν. Κατέστη δὲ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος, θεωρηθεῖσα ἀναγκαιοτάτη κυρίως ἐκ τοῦ λόγου, πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲνα σκοπὸν ἐπλήρουν αἱ καταγινωσκόμεναι καταδίκαι, ἐὰν δὲν ἐξετελοῦντο, ἔπειτα δ' ὅτι ἔδει νὰ μειῶται ἡ ἀπέχθεια, ἣν συνήθως προκαλεῖ ἡ καταδίκη καὶ ἡ ἐκτέλεσις, καὶ καθίσταται εὐχερεστέρα ἡ ἐκτέλεσις, τουτ' ὅπερ ἐπιτυγχάνεται ὅταν ἄλλη μὲν ἀρχὴ εἶναι ἡ καταδικάζουσα ἄλλη δὲ ἡ ἐκτελοῦσα.

Οἱ ἑνδεκα εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν δεσμοτηρίων καὶ ἐμερίμων περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν, ἔχοντες ὑπηρέτας, οἵτινες ἐκαλοῦντο παρὰ σ τ ά τ α ι. Οἱ εἰς θάνατον καταδικαζόμενοι παρεδίδοντο εἰς τοὺς ἑνδεκα καὶ ἐν μὲν τοῖς παλαιοτέροις χρόνοις κατεκρημνίζοντο εἰς τὸ Βάραθρον, ὕστερον δὲ ἔπινον τὸ κώνειον· οἱ κοινοὶ δὲ κακοῦργοι ἐτυμπανίζοντο, τοῦτέστιν ἐφορεύοντο διὰ ροπάλου.

Ὑπὸ τῶν ἑνδεκα ἐτηροῦντο γραμματεῖα, εἰς ἃ ἀνεγράφοντο οἱ ὀφειλῆται τοῦ δημοσίου πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐκατηγορεῖτο τις ὡς ἄτιμος ὀφειλέτης, ἅτε μετερχόμενος ἀρχὴν παρὰ τὸν νόμον, δύνανται οὗτοι νὰ ἐξακριβώσιν

1) Γιλβερτ τ. Α' σ. 324. Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 51, 4.

ἂν ὄντως εἶναι ἄτιμος (μὴ καταβαλὼν ἐν τῇ τεταγμένη προ-
θεσμίᾳ τὰ εἰς τὸ δημόσιον ὀφειλομένα), καὶ νὰ συλλαμβάνω-
σιν αὐτὸν ὡς παρανομοῦντα ἐπ' αὐτοφώρῳ. Ἀντίθετο δὲ
εἰς αὐτοὺς ἐνόησε καὶ ἡ εἰσπραξις τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸ
δημοσίον, ὅπως ἀπάγῳσιν εἰς τὸ δεσμοστήριον τοὺς ὀφειλέτας
δπότεν οὗτοι ἡδυνάτουν νὰ πληρώσωσι τὰ ὀφειλόμενα.

Εἶχον δὲ καὶ δικαστικά ἔργα κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, ἦτοι :

α') Ἀπέγραφον τὰ ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν κατεχόμενα κτή-
ματα, περὶ ὧν ὑπῆρχεν ἀμφισβήτησις διτι ἦσαν δημόσια καὶ
εἰσῆγον αὐτὰ εἰς τὸ Δικαστήριον καί, ἂν τοῦτο ἐθεώρει δημό-
σια, παρέδιδον εἰς τοὺς πωλητάς ⁽¹⁾).

β') Ἐδίκαζον τοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβανομένους κλέ-
πτας, ἀνδραποδιστὰς καὶ λωποδύτας (τοὺς τὰ ἱμάτια πρὸ πάν-
των τῶν νεκρῶν κλέπτοντας) καὶ φονεῖς, οἵτινες ἔδει νὰ ἀπά-
γωνται ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ἐπέβαλλον αὐτοῖς τὴν ὑπὸ τῶν
νόμων ὠρισμένην ποινὴν τοῦ θανάτου ⁽²⁾).

γ') Εἰσῆγον εἰς τὸ Δικαστήριον καὶ τινες τῶν ἐνδείξεων,
ἦτοι τῶν κατηγοριῶν τῶν ἀτίμων, τῶν ἀρχόντων ἀρχὴν
τινα, ἣ ποιοῦντων ἔργα ἀπηγορευμένα εἰς αὐτούς.

Ὁ Κούρτιος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ, ὁμιλῶν
περὶ τῆς διοικήσεως τῶν τριάκοντα τυράννων ἐν Ἀθήναις,
ἀναφέρει τὰς ἐξῆς περὶ τῆς συναρχίας τῶν ἐνδεκα. « Ἐν
χρόνοις δὲ διοικήσεως τοιαύτης ἀνῆλθεν εἰς ἀκμὴν ἰδιάζου-
σαν καὶ ἡ ἀρχὴ ἐκείνη, ἥς κύριον ἔργον ἦτο μόνον ἡ ἐπέ-
λεις τῶν ποινῶν, οἱ λεγόμενοι ἐνδεκα. Οὗτοι πράγματι οὐ
μόνον ἦσαν ἐν ἀπαύστῳ ἐνεργεῖα, ἀλλὰ καὶ ἐστρατολογοῦντο

1) Π ω λ η τ α ῖ ἦσαν δέκα κληρωτοὶ ἄρχοντες, οἵτινες ἐμίσθουν τὰ
τέλη, τὰ μεταλλεῖα καὶ πάντα τὰ μισθώματα, ἐπώλουν δὲ τὰ δημευόμενα
κτήματα, τὰς περιουσίας τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου κλπ. Ἀριστ. Ἀθην.
Πολ. 47.

2) Ἀριστ. Πολ. σ. 1321 β, 1322 α, Ἀθην. Πολ. 52. Γίλμπερτ τ. Α',
σ. 318, 528.

ἐκ τῶν ἐνθερμοτάτων ὁμοφρόνων τῶν τριάκοντα. Ἦσαν δὲ ἄνθρωποι αἰσθανόμενοι ἰδίαν εὐχαρίστησιν ἐπὶ τῇ προσκομιδῇ θυμάτων ἐν τῷ κορεσμῷ τῆς ἐκδικητικῆς μανίας τῶν τυράννων, καὶ ἦσαν αὐτοὶ ἐργάται τῆς φατρίας καὶ ἡ κυριωτάτη τῆς διοικήσεως μηχανή. Ὁ δὲ τολμητότατος αὐτῶν καὶ δυνατώτατος ἦτο ὁ Σάτυρος» (¹).

§ 8. Γυναικονόμοι

Οἱ γυναικονόμοι κατὰ τινος μαρτυρίας κατέστησαν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως (317 π. Χ.) (²). Ἐν τοῖς Πολιτικοῖς του δμως ὁ Ἀριστοτέλης ποιεῖται μνηεὶαν περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς (³).

Ἡ τῶν γυναικονόμων ἀρχὴ ἦτο ἀστυνομικὴ ἐπὶ τῶν ἡθῶν.

Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰς διαφορὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, παρατηροῦμεν ὅτι τὰ ἔργα αὐτῶν ἦσαν κυρίως τὰ ἐξῆς:

α') Ἐσκόπων τὰς ἐν ταῖς οἰκίαις συνόδους ἐν τε τοῖς γάμοις καὶ ταῖς ἄλλαις θυσίαις, συμπράττοντες μετὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν. Εἶχον τουτέστι τὴν ἐφορείαν τῶν συμποσίων καὶ ἐξήταζον ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν κεκλημένων ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸν νόμον.

Κατὰ κείμενον ἐν Ἀθήναις νόμον δὲν ἐπετρέπετο νὰ προσκαλέσῃ τις ἐν συμποσίῳ περισσότερα ἀπὸ τριάκοντα ἄτομα. Τὰ συμπόσια δὲ αὐτὰ ἐγίνοντο κατὰ τοὺς γάμους, τὰς γεννήσεις, τοὺς θανάτους κλπ. Οἱ γυναικονόμοι λοιπὸν εἶχον καθῆκον νὰ περιέρχωνται τὰ συμπόσια καὶ νὰ ἀριθμῶσι τοὺς κεκλημένους· ἐὰν δὲ ἐκ τῆς ἀριθμήσεως ἐπεΐθοντο, ὅτι

1) Μετάφρ. Σ II. Λάμπρου Τ. Δ' σ. 24, 25.

2) Γίλβετ. Τ. Α' σ. 198.

3) Ἀριστ. Πολ. σ. 1299 α, 1299 β, 1300 α, 1322 β.

εὐρίσκοντο περισσότεροι τῶν τριάκοντα προσκεκλημένοι, ἀπέβαλλον τοὺς πλεονάζοντας ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ τελευταίου. Ὁ Ἀθήναιος ἀναφέρει περίστασιν τινα, καθ' ἣν οἱ γυναικονόμοι διέταξαν ν' ἀπέλθῃ τοῦ συμποσίου ὁ παράσιτος Χαυρεφῶν εἰσελθὼν εἰς αὐτὸ ἄκλητος καὶ ὦν ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ πάντες οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὰ συμπόσια μάγειροι ἀπεγράφοντο προηγουμένως ὑπὸ τῶν γυναικονόμων καὶ εἶχον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληροφωρῶσιν αὐτοὺς περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσκεκλημένων.

β') Ἐπετήρουν τὴν εὐκοσμίαν τῶν γυναικῶν καὶ εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐπιβάλλωσι ζημίαν (πρόστιμον) εἰς τὰς ἀκοσμούσας. Τὰς ζημίας αὐτὰς γράφοντες ἐξετίθεσαν ἐπὶ τῆς πλατάνου τῆς ἐν Κεραμικῷ.

Ὁ Σόλων ὥς πρὸς τὰς ἐξόδους τῶν γυναικῶν ἔθεσε νόμον κωλύοντα τὸ ἄτακτον καὶ ἀκόλαστον. Οὕτω :

1) Μοιχευθεῖσα γυνὴ δὲν ἡδύνατο νὰ εἰσέρχεται εἰς δημόσιον μέρος. Ἐκαστος ἡδύνατο νὰ τιμωρῇ αὐτὴν χωρὶς νὰ τὴν φονεύσῃ.

2) Ἡ κατηγορηθεῖσα ἐπὶ μοιχείᾳ γυνὴ δὲν ἡδύνατο νὰ στολισθῇ. Τοῦναντίον ὁ ἀπαντῶν αὐτὴν ἡδύνατο νὰ σχίξῃ τὰ φορέματα, νὰ ρίπτῃ τὸν στολισμὸν αὐτῆς καὶ νὰ τὴν δέρῃ, προσέχων νὰ μὴ φονεύσῃ ἢ ἀκρωτηριάσῃ αὐτήν. Σκοπὸς τῆς διατάξεως αὐτῆς ἦτο, ὅπως αἱ τοιαῦται γυναῖκες, αἵτινες ἐθεωροῦντο ἄτιμοι, μὴ εἰσέρχωνται εἰς μέρος, ἐνθα παρευρίσκοντο τίμιαι γυναῖκες καὶ διαφθείρωσιν αὐτάς.

3) Γυνή, περιφερομένη ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀκόσμως ἐνδεδυμένη, ἐτιμωρεῖτο μὲ πρόστιμον χιλίων δραχμῶν.

4) Γυνή, ἐξερχομένη τοῦ οἴκου της, δὲν ἡδύνατο νὰ φορῇ περισσότερα ἀπὸ τρία ἱμάτια, οὔτε νὰ βαστάξῃ φαγώσιμόν τι ἢ ποτὸν ἀξίας περισσότερας τοῦ ἐνὸς ὀβολοῦ, οὔτε καλὰδιον μεγέθους μεγαλειτέρου τοῦ ἐνὸς πήχεως, οὔτε νὰ περιφέρῃται τὴν νύκτα ἄνευ ἀμάξης καὶ λύχνου προφαίνοντος.

5) Αἱ ἐταῖραι (δημόσιαι γυναῖκες) ὄφειλον νὰ φορῶσιν ἐσθῆτα ποικίλην καὶ ἀνθηράν, ἥτοι ζωηρὰ χρώματα ἔχουσιν. Ἡ διάταξις αὕτη ἐσκόπει νὰ διακρίνῃ τὰς κοινὰς γυναῖκας ἀπὸ τὰς πολίτιδας, αἵτινες ὄφειλον νὰ εἶναι ἐνδεδυμέναι σεμνοπρεπῶς καὶ ἀπλῶς (¹).

Ἐν αὐτοῖς τοῖς κεφαλαίοις περιεστρέφεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ περὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν γυναικῶν ἐπιμέλεια τῶν γυναικονόμων.

Μαρτυρίαν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Γυναικονόμων δὲν εὐρίσκομεν ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν (²).

§ 9. Ὀδοποιοί.

Οἱ ὁδοποιοί, πέντε ὄντες τὸν ἀριθμὸν, εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐπισκευῆς τῶν ὁδῶν. Παρ' αὐτοῖς ἐτάσσοντο δημόσιοι ἐργάται.

Ἡ συναρχία τῶν ὁδοποιῶν ἀπετέλει, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, μέρος τῆς ἀστυνομίας τοῦ ἄστεως (³).

§ 10. Τειχοποιοί.

Ὅμιλοῦντες ἐν τῷ οἰκείῳ τίτλῳ ἀνωτέρῳ περὶ τῶν καθήκοντων τῶν ἀστυνόμων, εἵπομεν ὅτι οὗτοι σὺν τοῖς ἄλλοις εἶχον καὶ τὸ καθήκον νὰ ἐπιμελῶνται περὶ τῆς συντηρήσεως

1) Αἱ πόρναι ἐν Ἀθῆναις δὲν ἴσαν ἀπηγορευμέναι. Τούναντίον παρεκινεῖτο ἡ νεολαία ὅπως συγχάξῃ εἰς αὐτάς, ἵνα προλαμβάνηται οὕτως ἡ ἀποπλάνησις τῶν ὑπάνδρων καὶ παρθένων πολιτίδων. Ἦσαν δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὗται ξέναι δοῦλαι ἢ αἰχμάλωτοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν ἐπωλοῦντο εἰς τὴν ἀγοράν, ἄλλαι δὲ ἐδέχοντο εἰς τὰς οἰκίας των τοὺς ἐραστὰς των, χαρακτῆριζόμεναι ὑπὸ διαφόρους ὀνομασίας. Αἱ πόρναι ἐπλήρωνον φόνον εἰς τὸ δημόσιον, τὸ πορνικὸν τέλος.

2) Ἀθῆναιος σ' 245 c, Πολυδεύκης Η' 112. Πλουτάρχου Σόλων 21.

3) Ἀριστ. Πολ. σ. 1321 b 3, Ἀθην. Πολ. 54.

τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων καὶ περὶ τῆς τειχοποιΐας τῶν κρηνῶν καὶ τῶν λιμένων. Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐν ταῖς πολυαρίθμοις πόλεσιν, ὡς ἐν Ἀθήναις, εἶχον κατασταθῇ εἰδικοί ἄρχοντες, οἱ τειχοποιοί, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἀπαλλάττωσι τοὺς ἀστυνόμους εἴτε τακτικῶς εἴτε ἐκτάκτως μέρους τῶν πολλῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν ⁽¹⁾).

Ἐπίσης καὶ οἱ τειχοποιοὶ ἀπετέλουν μέρος τῆς ἀστυνομίας τοῦ ἀστεως, ἐξελέγοντο δὲ ἐκ τῶν φυλῶν διὰ τὴν ἐπιστασίαν τῶν δημοσίων αὐτῶν ἔργων, καὶ ἀνελάμβανον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐπιστασίας τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν φυλὴν τεταγμένου δεκάτου μέρους τοῦ ἔργου ⁽²⁾).

§ 11. Κρηνῶν Ἐπιμελητής.

Ἐπιμελητὴς κρηνῶν ἦτο εἰς ἐν Ἀθήναις. Εἶχε δὲ οὗτος τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κατασκευῆς τῶν κρηνῶν, τῆς ἀγωγῆς τοῦ ὕδατος καὶ τῶν ὑπονόμων καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ζημίας εἰς τοὺς παραβαίνοντας τὰς οἰκείας ἀστυνομικὰς διατάξεις.

Ἐνεκα τῆς μαστιζούσης τὴν Ἀττικὴν μεγάλης λειψυδρίας τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῶν κρηνῶν εἶχε μεγάλην σημασίαν ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο δὲ συνάγεται πρῶτον μὲν διότι εἰς μόνον ἤρχε τὴν ἀρχὴν αὐτὴν καὶ οὗτος ἦτο αἰρετὸς κατ' ἐξαίρεσιν τῶν ἄλλων ἀρχόντων, οἵτινες, ὡς θέλομεν ἶδει, ἦσαν κληρωτοί, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς μαρτυρίας, δι' ἐπιστάτης

1) Diction. des antiquités Daremberg et Saglio ἐνλ. astynomoi.

2) Γίλδερτ τ. Α σ. 251, 328. Ἀριστ. Πολ. σ. 1321 β «καλοῦσι δὲ ἰστυνομίαν οἱ πλεῖστοι τὴν τοιαύτην ἀρχήν, ἔχει δὲ μέρει πλείω τὸν ἀριθμὸν, ὢν ἑτέρους ὅφ' ἑτέρα καθιστᾷσιν ἐν ταῖς πολυαριθμοτέραις πόλεσιν, οἷον τειχοποιούς καὶ κρηνῶν ἐπιμελητὰς καὶ λιμένος φύλακας».

τῶν ὑδάτων ἦτο πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον ὁ Θεμιστοκλῆς ὡς ἐπιστάτης τῶν ὑδάτων ἐτιμῶρει τοὺς ὑφαιρουμένους καὶ παροχετεύοντας τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τῶν ζημιῶν, ὡς εἶχεν ἐπιβάλει, ἐποίησε καὶ ἀνέθηκεν ὕδροφόρον κόρην χαλκοῦν δίπηχυν τὸ μέγεθος. Ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Πλουτάρχου μαρθάνομεν, ὅτι ὁ Ἐπιμελητὴς τῶν κρηνῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ε' αἰῶνος π.Χ. ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης τῶν ὑδάτων (¹).

Ἐκ ψηφίσματος τοῦ 333—332 π.Χ., καθ' ὃ στεφανοῦται Πυθέας τις ἐπιμελητὴς τῶν κρηνῶν διὰ τὴν μετ' ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης ἐπιμέλειαν τῶν κρηνῶν, μαρθάνομεν ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ 4ου αἰῶνος π. Χ. Ἐκ τοῦ ψηφίσματος τούτου εὐρεθέντος ἐν Ἀμφιαράῳ Ὡρωποῦ πιστοποιεῖται, ὅτι εἰς τὸν Ἐπιμελητὴν τῶν κρηνῶν εἶχεν ἀνατεθῆ πλὴν ἄλλων ἡ κατασκευὴ νέων κρηνῶν καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἀγωγῆς τοῦ ὕδατος καὶ τῶν ὑπονόμων, περὶ ὧν εἴρηται ἀνωτέρω (²).

Ὑπὸ τὸν Ἐπιμελητὴν τῶν κρηνῶν ἐτάσσετο ὑποδεστέρα

1) Πλουτ. Θεμ. 31. Diction. Daremberg et Saglio ἐν λ. Epiméletes.

2) Γίλβερτ, T. A' σ. 325. Ἀριστ. Πολ. Ἀθην. 43, Michel, recueil d'inscriptions grecques. Ἐπιγ. ὑπ' ἀρ. 105.—Θεοφ. Ἱ. Ἐπὶ Νικοκράτους ὀρχοντος, ἐπὶ τῆς Αἰγυπτίου ἡ πρώτης Πρυτανείας ἥς Ἀρχέλαος Χαιρίου Παλλιννεὺς ἐγραμμάτευεν, Μεταγειντιῶνος, τῶν Προέδρων, ἐπεψήφισεν Νικίτας Θημακεὺς. Ἐδοξεν τῷ δήμῳ. Χαιρωνίδης Λυσανίου Φλυεὺς εἶπεν. Περὶ ὧν ὁ δῆμος προέσταξεν τῇ βολῇ προδουλεύσασαν ἐξενί ε [γκει] ν περὶ Πυθέου καθ' ὅτι τιμηθήσεται ὑπὲρ τοῦ Δήμου τύχῃ ἀγαθῇ, δεδόχθαι τῷ δήμῳ. Ἐπειδὴ Πυθέας αἰρεθεὶς ἐπὶ τὰς κρήνας τῶν τε ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ ἐπιμελεῖται καλῶς καὶ φιλοτίμως καὶ νῦν τὴν τε πρὸς τῷ τοῦ Ἰλάμμωνος Ἱερῷ κρήνην καὶ τὴν ἐξωικοδομηκὲν καὶ τὴν ἐν Ἀμφιαράου κρήνην κατασκευακὲν καὶ τῆς τοῦ ὕδατος ἀγωγῆς καὶ τῶν ὑπονόμων ἐπιμελῆται αὐτόθι, ἐπαινεῖται Πυθεῖαν ἡ Σωσιδῆμου Ἀλωπεκῆθεν, ἐπειδὴ τὰς εὐθύνας δῶι καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν Χρυδῶι στέφανῳ ἀπὸ : Χ :

ως ἴσως ἀρχή, οἱ κρηνοφύλακες, μνημονευόμενοι ὑπὸ τοῦ Φωτίου καὶ Ἑσυχίου.

§ 12. Φύλακες λιμένος.

Καθῆκον αὐτῶν ἦτο ἡ φύλαξις τοῦ λιμένος ἐν ᾧ εἶχον καὶ τὰ ἀρχεῖα αὐτῶν.

Ὡς ἐρρήθη, καὶ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀπετέλει, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, μέρος τῆς ἀστυνομίας τοῦ ἁσπεως, ἥτις εἶχε καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς τειχοποιίας τῶν λιμένων (¹).

§ 13. Κοπρολόγοι.

Οἱ κοπρολόγοι δὲν ἦσαν ἀρχή, ἀλλὰ καθαρισταὶ τῶν ὁδῶν, ἥτοι ἐργάται. Ὡς τοιοῦτοι δὲ διετέλουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἀστυνόμων, οὔτινες δι' αὐτῶν ἐνήργουν τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν, τῆς ὁποίας εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν, ὡς ἐρρήθη.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀστυνόμοι. ἐπεμελοῦντο, ὅπως μηδεὶς τῶν κοπρολόγων καταβάλλῃ τὴν συλλεγομένην κόπρον ἐντὸς δέκα σταδίων ἀπὸ τοῦ τείχους τῆς πόλεως (²).

Γ' Ἄλλαι ἀρχαὶ ἔχουσι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν.

Ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων τῆς κοινωφελοῦς ἀστυνομίας, περὶ

δραχμῶν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιολοσύνης τῆς περὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κρηνῶν, ὅπως ἂν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἀεὶ χειροτονούμενοι ἐπὶ τὰς κρήνας φιλοτιμῶνται ἕκαστοι εἰς τὸν δῆμον. Ἀναγράψαι δὲ τόδε τὸ ψήφισμα καὶ το τῆς βουλῆς εἰς στήλας λιθίνας δύο τὸν γραμματεῖα τὸν κατὰ πρυτανεῖαν καὶ στήσαι μίαν μὲν ἐν τῷ τοῦ Ἀμμωνος ἱερῷ, μίαν δὲ ἐν Ἀνφίλαρδου. Εἰς δὲ τὴν ἀναγραφὴν τῶν στήλῶν δότι τῷ ὁ Ταμίας τοῦ δήμου : ΔΔ : δραχμὰς ἑκατέρας ἰ τῆς στήλης ἐκ εἰς τὰ κατὰ ψήφισματα ἀναλίσκομένων τῷ δήμῳ.

[Ἐδοξε τῇ βουλῇ. ὉΥ.] δόνη καὶ τριακοστῇ [τῆς πρυτανείας...

1) Ἀριστ. Πολ. σ. 1321 β, Κουρτίου Ἑλλ. Ἱστ. μετὰφρ. Σ. II. Λάμπρου, Τ. Β' σ. 792.

2) Ἀθην. Πολ. 50. Ἐποιήσαμεθα ἐνταῦθα λόγον περὶ τῶν κοπρολόγων ἕνεκα τῆς ιδιότητός των ὡς ἀστυνομ. ἐργατῶν.

τῶν καθήκοντων τῶν ὁποίων εἶπομεν ἀνωτέρω, ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ἀρχαὶ ἔργον ἔχουσαι, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ξένων καὶ τὴν διατήρησιν τῆς εὐκοσμίας (τάξεως) καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐν τῇ πόλει καὶ μάλιστα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις.

Οἱ πρὸ τῆς δημοκρατίας, ἐπὶ τῆς ἀρχοντείας, κατασιάντες Στρατηγοὶ εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀσφαλείας τῆς πόλεως καὶ παντὸς ἀφορῶντος εἰς τὴν ἀστυνομίαν αὐτῆς. Ἐπὶ δημοκρατίας δὲ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πολεμάρχου, ἐνδὸς τῶν ἐννέα ἀρχόντων, ὑπήγοντο οἱ ξένοι, ἅτε θεωρούμενοι πολέμιοι, καὶ οὗτος εἶχε τὴν ἐπ' αὐτῶν ἀστυνομίαν (¹).

Οἱ Πρυτάνεις ἐπίσης διὰ τῶν τοξοτῶν ἐπεμελοῦντο τῆς εὐκοσμίας καὶ ἥσκον ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα. Κατὰ δὲ τὸν Δ' αἰῶνα τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐκοσμίας εἶχον οἱ πρόεδροι τῆς Ἐκκλησίας, ὅργανα ἔχοντες τὴν παρεδρεύουσαν φυλήν, εἰτα δὲ τοὺς ἐφήβους.

Ἐν τοῖς Ἀττικοῖς δήμοις εἶχε πρὸς τούτοις ἀστυνομικὰ ἔργα καὶ ὁ Δήμαρχος ἐν τῷ ἰδίῳ δήμῳ, ὅστις ὡς ἄρχων τοῦ δήμου συνῆγε τὴν ἀγορὰν τῶν δημοτῶν, προήδρευεν αὐτῆς καὶ ἐπεμελεῖτο τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐψηφισμένων (²).

Τῆς δ' ἐν τῷ θεάτρῳ εὐκοσμίας ἐπεμελεῖτο ὁ ἄρχων (ὁ πρῶτος τῶν ἐννέα ἀρχόντων), διότι οὗτος εἶχε καὶ τὴν διοίκησιν τῆς ἐορτῆς τῶν Διονυσίων τῶν μεγάλων, ὅτε ἤγοντο οἱ κυριώτατοι δραματικοὶ ἀγῶνες. Πάντες οἱ θεαταὶ ὤφειλον νὰ φέρονται εὐκόσμως.

Τοὺς ταράσσοντας τὴν τάξιν ἀπέβαλλεν ὁ ἄρχων διὰ τῶν ὑπηρετῶν του, τοὺς δὲ μὴ ὑπακούοντας εἰς τοῦτον ἐτιμῶρει διὰ προστίμου.

1) Fustel de Coulanges 'Ἀρχαῖον Ἄστυ μετ. Φιλίππου σ. 405, 417, Boeckh die Staatshaushaltung der Athener 3ης ἐκδ. Τόμ. I σ. 263, βιβλ. 2ον 11. Κουρτίου 'Ἑλλ. Ἱστορ. μετ. Λάμπρου Τ. Β' σ. 633.

2) Γίλδερτ τ. Α' σ. 254, 340, 363, 394.

Δ' Ἐκλογὴ ἀρχόντων. Ἐγκατάστασις. Ὅρκος. Διάρκεια ὑπηρεσίας. Προσόντα. Εὐθύναι. Ἀρχεῖα. Γενικὴ ἐξουσία αὐτῶν. Ὁφειλομένη πρὸς τοὺς ἄρχοντας τιμὴ.

Οἱ ἄρχοντες, τοὺς ὁποίους ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, κατελέγοντο μεταξὺ τῶν τακτικῶν ἀρχῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων, ἐν ᾗ αἱ ἀρχαὶ κατενέμοντο εἰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους. Πάντες δὲ οὗτοι ἦσαν κληρωτοί, ἅτε διὰ κλήρου ἐκλεγόμενοι, πλὴν τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῶν κερηνῶν ὄντος χειροτονητοῦ, ἥτοι διὰ ψηφοφορίας ἐκλεγομένου.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων ἐγίνετο ἐν ἀρχῇ ἐκ τῶν εὐπορωτέρων, ὕστερον δ' ἐπὶ τῆς δημοκρατίας ἐξ ἀπάντων. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν τε κληρωτῶν καὶ τῶν χειροτονητῶν ἀρχῶν εἶχε χορηγηθῆ ὑπὸ τοῦ Σόλωνος εἰς ὅλας τὰς τάξεις, ἥτοι εἰς τὸν δῆμον. Ἐνήσκει δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο ὁ δῆμος ἐν ἐκκλησίᾳ, ὡς πρὸς μὲν τοὺς χειροτονητοὺς διὰ ψηφοφορίας, ἐπιψηφίζοντων τῶν προέδρων, ὡς πρὸς δὲ τοὺς κληρωτοὺς διὰ κληρώσεως, γινομένης κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Γίλβερτ: Εἰς ἓνα κάδον ἐνεβάλλοντο πινάκια, ἐφ' ὧν ἐνεγράφοντο τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων, εἰς ἄλλον δὲ ἰσάριθμοι τοῖς πινακίοις κύαμοι· τούτων λευκοὶ μὲν ἦσαν ὄσοι καὶ οἱ λαγχάνοντες ἄρχοντες, οἱ δὲ λοιποὶ μέλανες. Ἐξῆγον δὲ συγχρόνως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κάδων ἀνὰ ἓν πινάκιον καὶ ἓνα κύαμον, καὶ ἂν ὁ κύαμος ἦτο λευκὸς ἐλάγχυνεν ὁ ὑποψήφιος, οὗ τὸ ὄνομα ἦτο ἐπιγεγραμμένον εἰς τὸ πινάκιον.

Ὡς λέγει ὁ Γίλβερτ, εἶναι μεμαρτυρημένον, ὅτι ἐνίοτε οἱ τε χειροτονοῦμενοι καὶ οἱ κληρούμενοι ἄρχοντες ἡγόραζον τὴν ἀρχήν, ἄγνωστον ὅμως πῶς οἱ λαμβάνοντες ὄψα ἐνόθενον τὴν κλήρωσιν.

Οἱ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω τρόπους ἐκλεγόμενοι ἄρχοντες ἔδει

πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ ὑποστῶσι δοκιμασίαν ἐν δικαστηρίῳ, πλὴν τῶν 9 ἀρχόντων, οἵτινες ἐδοκιμάζοντο ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν δικαστηρίῳ. Κατὰ τὸν Γίλβερετ ἡ δοκιμασία, ἦν ἐν δικαστηρίῳ εἰσῆγον οἱ θεσμοσθένται, ἐγίνετο ὡς ἑξῆς : Ὁ λαχὼν ὤφειλε νὰ ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων, οὗ ἐγεννήθη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων ἀστῶν καὶ οὗ ἀστὸς ἦτο καὶ ὁ πρὸς μητρὸς πάππος του. Ἐπειτα οὗ τιμᾷ τὸν Ἀπόλλωνα πατρῶν καὶ τὸν Δία ἐρκεῖον ἐν ἰδίῳ ἱεροῖς, οὗ ἔχει οἰκογενειακοὺς τάφους, οὗ εἶναι εὐσεβὴς πρὸς τοὺς γονεῖς, οὗ τὰ τέλη τελεῖ καὶ οὗ ἐξεπλήρωσε τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις του. Ἀφοῦ δὲ ἐβεβαίουν ταῦτα οἱ μάρτυρες, ἐπηρώτα ὁ δοκιμάζων ἄν τις τῶν παρόντων θέλῃ νὰ κατηγορήσῃ τὸν λαχόντα. Ἄν δὲ προσήρχετο τις κατήγορος, ἐδίδετο ὁ λόγος εἰς αὐτόν, κατὰ τοὺς δικονομικοὺς τύπους, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν κατηγορούμενον ἔν' ἀπολογηθῇ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπεφάσιζε τὸ δικαστήριον ἀνεκκλήτως. Ἄν δὲ μηδεὶς προσήρχετο κατήγορος, εὐθὺς ἐψηφίζον. Πρὸς τοῦτοις ἐξητάζετο καὶ σύμπας ὁ βίος τοῦ λαχόντος, ὅστις ἔνεκα διαφόρων λόγων ἠδύνατο νὰ ἀποδοκιμασθῇ. Ἡ ἀποδοκιμασία ἐπέφερε πιθανῶς ἀιμίαν μερικὴν, μὴ ἔχοντος ἐξουσίαν τοῦ ἀποδοκιμαζομένου νὰ εἴπῃ γνώμην ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (1).

Μετὰ τὴν δοκιμασίαν ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς ἀρχοντας νὰ ὁμώσωσι τὸν ὄρκον τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, μετ' ὃν εἰσῆρχοντο οὗτοι εἰς αὐτήν. Τὸν ὄρκον ὠμνουν οἱ ἀρχοντες ἐπὶ τοῦ ὀρκίου λίθου ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπανελάμβανον πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς ἣν ἀνήρχοντο ἐν πομπῇ, προπορευομένου τοῦ φέροντος τράπεζαν, ἐφ' ἧς

1) « Ἀνακρίνοντες τοὺς τῶν κοινῶν τι μέλλοντας διοικεῖν, τίς ἔσται τὸν ἴδιον τρόπον, εἰ γονεῖς εὖ ποιεῖ εἰ τίς στρατείας ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐστράτευται, εἰ ἱερὰ πατρῶα ἔστιν, εἰ τὰ τέλη τελεῖ ». (Δείναρχος κατ' Ἀριστογείτονος). Ἀριστ. Πολ. Ἀθ. 55 « ἅπαντες γὰρ καὶ οἱ κληρωτοὶ καὶ οἱ χειροτονητοὶ δοκιμασθέντες ἄρχουσιν ».

ἦσαν μυρσίνοι. Διὰ τῶν μυρσινῶν αὐτῶν ἐστεφανοῦντο κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὄρκου εἰς ἐνδειξιν τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσόδου, τῆς ὁποίας εἶποντο τὰ εἰσιτήρια, ἦτοι ἡ θυσία ἡ ὑφ' ἐκάστου ἀρχοντος εἰσερχομένου εἰς τὴν ἀρχὴν θυομένη. Ὁ διδόμενος ὄρκος ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὰ ἔργα ἐκάστου ἀρχοντος. Πάντες ὁμῶς ὤμνουν νὰ μὴ λαμβάνωσι δῶρα ἐνεκα τῆς ἀρχῆς⁽¹⁾.

Ὁ χρόνος καθ' ὃν διήρκει ἡ ὑπηρεσία τῶν ἀρχόντων ἦτο ἐνιαύσιος. Εἰσήρχοντο δὲ οὗτοι εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος συμπίπτουσιν πρὸς τὴν πρώτην τοῦ Ἀπτικοῦ ἔτους, ἦτοι μετὰ παρέλευσιν δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς των, καὶ τοῦτο ὅπως μεταξὺ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς εἰσόδου παρεμπίπτει ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὴν δοκιμασίαν καιρός. Ἐξαίρεσις ἦτο ὡς πρὸς τὸν Ἐπιμελητὴν τῶν κρηνῶν, ὅστις ἐχειροτονεῖτο κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων καὶ ἐπομένως ἤρχεν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη.

Λήξαντος τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου τῆς ὑπηρεσίας, ἔδει νὰ ἐκλεγῇ ἕτερος ἀρχων. Οἱ νόμοι ἀπηγόρευον μηδεὶς νὰ ἀρχῇ δις εἰς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, μηδὲ δύο ἀρχὰς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Αἱ ἀπαγορεύσεις αὗται τῶν νόμων ἐκρίθησαν ἀναγκαῖαι ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὅπως ἐκλείπῃ ὁ φόβος τῶν θελόντων νὰ καταγγείλωσι καταχρήσεις τῶν ἀρχόντων, ὅστις βεβαίως θὰ ὑφίστατο ἐφ' ὅσον οἱ διαπράξαντες τὰς καταχρήσεις ἐξηκολογούουν μένοντες ἐν τῇ ἀρχῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἦτο πρῶτον μὲν ὠφελιμώτερον διὰ τὴν πολιτείαν ἵνα ἕκαστος ἀρχων περιορίζηται ἐν τῇ ἐξασκήσει μιᾶς καὶ μόνης ἀρχῆς, δεύτερον δὲ δημοτικώτερον καὶ πολιτικώτερον νὰ κατέχωσι μᾶλλον πολλοὶ τὰς ἀρχὰς ἢ ὀλίγοι ἐν δημοκρατουμένῃ πολιτείᾳ.

Πάντες οἱ ἀρχοντες, ἐξερχόμενοι τῆς ἀρχῆς, ὤφειλον ἐν τὸς τριάκοντα ἡμερῶν νὰ δώσωσι λόγον καὶ εὐθύναις ἐνώπιον

1) Ἀριστ. Ἀθ. Πολ. 55.

τῆς ἀρχῆς τῶν λογιστῶν, τῶν εὐθύνων καὶ συνηγόρων, ἥτις προορισμὸν εἶχε τὸν ἔλεγχον πασῶν τῶν ἄλλων ἀρχῶν.

Ἡ εὐθύνη περιορίζετο εἰς τὰ εἰσπραχθέντα καὶ δαπανηθέντα ὑπὸ τῶν ἀρχόντων χρήματα, οἱ δὲ διαχειρισθέντες χρήματα ὤφειλον νὰ δώσωσιν ἀκριβῆ λογαριασμόν· ἐὰν δὲ δὲν εἰσέπραξαν οὐδ' ἠγάλωσαν, νὰ δηλώσωσιν ἐγγράφως δι' οὗτ' ἔλαβον οὔτε ἠγάλωσαν. Οἱ ἐλεγχόμενοι ὥς κλέπται ἐκατηγοροῦντο ὑπὸ τῶν λογιστῶν καὶ μετὰ προανάκρισιν εἰσήγοντο εἰς δίκην ἐνώπιον τῶν Ἑλιαστῶν. Δικαίωμα κατηγορίας εἶχε καὶ ὁ βουλόμενος τῶν πολιτῶν.

Οἱ μὴ δίδοντες εὐθύνας ἄρχοντες εἰσήγοντο ἐπίσης εἰς δίκην, ὑπεῖχον δὲ σπονδαίας ὑποχρεώσεις καὶ ἐστεροῦντο πολλῶν δικαιωμάτων. Οὕτω δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν των, οὔτε νὰ ἀφιερῶσωσιν εἰς τοὺς θεοὺς, οὔτε νὰ υἱοθετήσωσιν τινα, οὔτε νὰ συντάξωσιν διαθήκην. Πρὸς τοῦτοις ἀπηγορεύετο ἡ ἀπονομή στεφάνου εἰς τοὺς ὑπευθύνους, δὲν ἐπετρέπετο δὲ αὐτοῖς νὰ ἀποδημήσωσιν ἢ νὰ ἀναλάβωσιν ἄλλην ἀρχήν.

Οἱ ἄρχοντες ὤφειλον νὰ διάγωσι βίον ἔντιμον καὶ νὰ διαχειρίζωνται εὐσυνειδήτως τὴν ἀρχήν των. Ἦσαν δὲ σεβαστοὶ κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων των καὶ ἔδει νὰ τιμῶνται. Οἱ νόμοι ἐτιμῶρον αὐστηρῶς τὸν ὑβρίζοντα λόγῳ ἢ ἔργῳ ἄρχοντα κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς ἀρχῆς του, ἐπιβάλλοντες τὴν ποινὴν τῆς αἰμίας, ἅτε θεωρουμένον, δι' ἡ ὕβρις ἀπηνθύνετο κατ' αὐτῆς τῆς πολιτείας.

Τὴν ἀρχήν αὐτῶν διεχειρίζοντο οἱ ἄρχοντες ἄλλοι μὲν ἐπὶ μισθῷ ἄλλοι δὲ ἀμισθί. Τίνες ἦσαν μισθοφόροι καὶ τίνες ἀμισθοὶ δὲν εἶναι γνωστόν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων Πολιτείᾳ (24, 3) ὑπολογίζει τὰς ἐκ φόρων καὶ τελῶν τρεφόμενας ἐνδήμους ἀρχὰς εἰς ἑπτακοσίους ἄνδρας.

Πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ εἶχον ἴδια ἀρχεῖα καὶ συσσίτια. Ἐκ τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους μαθητάνομεν, δι' τὰ ἀρχεῖα τῶν

ἀστυνόμων καὶ τῶν ἀγορανόμων ἦσαν κατὰ τὴν ἀγορὰν. Ὁ τόπος ἔνθα ἦσαν τὰ ἀρχεῖα τῶν ἀστυνόμων ἐκαλεῖτο ἀστυνόμιον (¹).

Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁμιλοῦντες περὶ ἐκάστου τῶν ἀρχόντων ἐξεθέσαμεν, κατὰ τὰς γνωστὰς λεπτομερείας, τὰ ἴδια καθήκοντα. Ἦδη, προκειμένου λόγου περὶ πάντων αὐτῶν, ἐπιναγκες εἶναι νὰ προσδέσωμεν περὶ γενικῆς ἐξουσίας, ἣν πάντες ἐκέκτηντο κατὰ τοὺς νόμους ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρμοδιότητος, καὶ ἣτις ἐθεωρεῖτο ἡ κυριωτάτη. Αὕτη ἦτο ἡ ἐξουσία, ἣν εἶχον ὅπως βουλευόμενοι περὶ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν πραγμάτων καὶ κρίνωσι καὶ ἐπιτάττωσιν ἐπὶ τοῦτοις. Ἐκ ταύτης ἐλάμβανον τὴν ἡγεμονίαν δικαστηρίων ἐν ταῖς ὑπαγομέναις εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν δίκαις καὶ ἐδικαιοῦντο νὰ ἐπιβάλλωσιν ἐπιβολήν, ἥτοι πρόστιμον μέχρις ὠρισμένου ποσοῦ. Δηλαδή ἐχορηγεῖτο εἰς πάντας τοὺς ἀρχοντας δικαστικὴ ἐξουσία ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἔργων τῆς εἰδικῆς αὐτῶν ἀρχῆς.

Οἱ ἀρχοντες, ποιοῦμενοι κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας των, ὑπέκειντο εἰς ποινικὴν εὐθύνην. Τὸ δικαίωμα τῆς καταγγελίας καθ' οἷα σδήποτε ἀρχῆς ἐπὶ τῇ καταχρῇσει τῶν Νόμων ἦτο κεχορηγημένον, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, εἰς πάντα ἰδιώτην (²).

Ε') Γραμματεῖς καὶ ὑπηρέται ἀρχόντων.

Εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ὑπηρεσίας, ἣν ἡ Πολιτεία εἶχεν ἀναθέσει εἰς τοὺς ἀρχοντας, βεβαίως οὗτοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσι μόνοι. Ὅθεν ἐπάναγκες νὰ ταχθῇ παρ' αὐτοῖς βοηθητικὸν καὶ ἐκτελεστικὸν προσωπικόν.

1) Ἀριστ. Πολ. σ. 1331 β, Πλίτωνος Νόμοι ΙΑ', 918 α.

2) Περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι τίτλῳ βλ. Γίλβερτ Τ. Α' σ. 266—286, Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 45, 2. 48, 3. 54, 2.

Τὸ βοηθητικὸν προσωπικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν γραμματέων. Δὲν εἶναι δὲ μεμαρτυρημένον ἂν πάντες οἱ ἄρχοντες εἶχον γραμματεῖς, ὥς καὶ ἂν οὗτοι ἐξελέγοντο ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχόντων ἢ διωρίζοντο παρ' αὐτοῖς. Φαίνεται ὅμως, διὰ τὴν ὑπῆρχον παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἀρχόντων. Καί δὴ ἔχομεν μαρτυρίαν περὶ γραμματέων τῶν ἐνδεκα, τῶν σιτωνῶν, τῶν ἐπιμελητῶν τοῦ ἐμπορίου κλπ. (¹)

Ὡς ἐκτελεστικὰ ὄργανα παρὰ τοῖς ἄρχουσιν εἶχον ταχθῆ οἱ δημόσιοι ὑπηρέται, οἵτινες ἦσαν δοῦλοι Θράκες ἢ Σκύθαι ἢ ἐκ βαρβαρικῶν ἄλλων χωρῶν καὶ μάλιστα ἐκ τῶν περὶ τὸν Πόντον. Ἐκαλοῦντο δὲ ἀπὸ τοῦ ὅπλου ὅπερ ἔφερον τοξόται καὶ πρὸς τούτοις Σπενσίνιοι ἀπὸ τοῦ Σπενσίνου, τοῦ πρώτου συντάξαντος τὴν περὶ αὐτοὺς ὑπηρεσίαν. Οὗτοι κατεσκήνον πρότερον μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὕστερον δὲ ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ.

Οἱ τοξόται ἦσαν ἐν ἀρχῇ 300, ἀγορασθέντες κατὰ πιθανότητα τῷ 444 π. Χ. κατὰ τὴν εἰς Πόντον στρατείαν τοῦ Περικλέους· κατόπιν ὅμως τὸ πλῆθος αὐτῶν ἡὔξησε μέχρι 1200. Ἀπετέλουν κυρίως τὴν σωματοφυλακὴν τῆς πόλεως καὶ ἐχρησίμευον διὰ τὴν εὐκοσμίαν καὶ τάξιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς τόποις καὶ ἔργοις (²),

Τοιούτους εἶχον πολλοὺς πάντες οἱ κυρίως ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες, ὥς οἱ ἀστυνόμοι καὶ οἱ ἀγορανόμοι. Σαφῶς ἀναφέρεται τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους (³), καθ' ὃν οἱ ἀστυνόμοι ἀνῆρουν τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀπογιγνομένους, ἔχοντες δημοσίους ὑπηρέτας.

1) Γίλδερτ Τ. Α' σ. 284.

2) Σχόλια Ἀριστοφάνους Ἀχαρν. στιχ. 54. Bekker anecdota graeca, σ. 234 λ. δημόσιοι.

3) Πολ. σ. 1299 α, Ἀθην Πολ. 50 «καὶ τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀπογιγνομένους ἀναίρουσιν, ἔχοντες δημοσίους ὑπηρέτας».

δημοσίους ὑπηρέτας. Πρέπει δὲ νὰ ἀποδεχθῶμεν, διὸ οἱ δημόσιοι ὑπηρετῶνται, τεταγμένοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἀρχόντων, ἐνήργουν πᾶσαν τὴν ἐκτελεστικὴν ὑπηρεσίαν τὴν ἐκ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἐπιβαλλομένην.

Καὶ παρὰ τοῖς Μετρονόμοις ἦσαν τεταγμένοι ὑπηρέται καλούμενοι προσμετρηταί. Ἐἶχον δὲ οὗτοι τὸ καθήκον νὰ φέρωσι τὰ δημόσια μέτρα καὶ σταθμὰ πρὸς ἔλεγχον τῶν μετρήσεων, λαμβάνοντες παρὰ τοῦ αἰτήσαντος τοῦτο τεταγμένον τινὰ μισθόν.

Ἡ δ' ἐκτέλεσις τῶν ὑπὸ τῶν Δικαστηρίων καταγινωσκομένων σωματικῶν ποινῶν, ἣτις ὑπῆγετο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐνδεκα, ἐνηργεῖτο διὰ τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἐνδεκα, καλουμένων παραστατῶν (¹).

Οἱ δημόσιοι ὑπηρετῶνται ἡσχολοῦντο, ὥς εἶδομεν ἐν σελ. 45, καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῆς εὐκοσμίας καὶ τάξεως ἐν τοῖς θεάτροις, τεταγμένοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρχοντος καὶ κατὰ ταύτας ἐνεργοῦντες.

Ἐν γένει δὲ δύνανται τις εἰπεῖν, διὸ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, τῶν τοξοτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐξετελοῦντο πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει δημόσια ὑπηρετικὰ ἔργα. Οὕτως οἱ τοξόται ἐτίθεντο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Πρυτάνεων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐκοσμίας ἐν τῇ πόλει, τοιοῦτοι δὲ δημόσιοι ὑπηρετῶνται ἡσχολοῦντο πρὸς τὴν τήρησιν τῆς εὐκοσμίας καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐν γένει ἀστυνομικῶν ἔργων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις (²).

1) Γίλδερτ Τ. Α' σ. 318, 323, 528.

2) Γίλδερτ Τ. Α' σ. 340, 363, 511, 521.—Πολυδεύκης Η' 131-132. «Οὐ μέντοι πρὸ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἄλλων συνόδων δημοσίου ὑπηρετῶν, οἷς ἐπέταττον ἀνείργειν τοὺς ἀκοσμοῦντας καὶ τοὺς ἃ μὴ δεῖ λέγοντας ἐξαίρειν, καὶ Σκύθαι ἐκαλοῦντο καὶ τοξόται καὶ σπευσίνιοι ἀπὸ τοῦ πρώτου συντάξαντος τὴν περὶ αὐτοὺς ὑπηρεσίαν».

Κατὰ τὸ 404 π. Χ. οἱ τριάκοντα τύραννοι, ἅμα γενόμενοι κύριοι τῆς πόλεως, κατέστησαν τριακοσίους μασιγοφόρους ὑπηρέτας. Διὰ τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὥς καὶ τῶν ἐνδεκα, ὧν ἡ ἀρχή, ὥς ἐρρήθη, ἀνῆλθεν εἰς ἀκμὴν ἰδιάζουσαν, οἱ τριάκοντα κατεῖχον δι' ἐαυτῶν τὴν πόλιν (¹). Ἡ ἀρχὴ δμως τῶν τριάκοντα δὲν διετερήθη καταλυθεῖσα τὸ ἐπὶ δὲν ἔτος.

ΣΤ' Περίπολοι.

Ἐκ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τίτλοις τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐκτεθέντων ἐνδείκνυται, ὅτι οἱ ἄρχοντες, τοὺς ὁποίους ἐμνημονεύσαμεν, ἐμερίζοντο τὴν ὑπηρεσίαν ἐν γένει τῆς κοινωφελοῦς ἀστυνομίας, ἕκαστος δὲ αὐτῶν περιορίζετο ἐν εἰδικῇ σφαίρᾳ ἐνεργείας, διαχειριζόμενος μέρος τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας.

Σὺν τούτοις ἦμος ἔχομεν μαρτυρίας, καθ' ἃς ἡ Πολιτεία τῶν Ἀθηναίων ἰδίαν μέριμναν ἐλάμβανε περὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας τῆς χώρας, ἥτοι τῆς φρουρήσεως τῆς τε πόλεως καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς, δηλ. τῆς Ἀττικῆς.

Ἡ μέριμνα αὕτη ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ἐφήβους, οἵτινες στρατεύομενοι ἐμελέτων τὰ στρατιωτικά.

Οἱ πολῖται ἐν Ἀθήναις ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 60^{ου} ἔτους. Εἰσερχόμενοι εἰς τοὺς ἐφήβους ἀπὸ τοῦ 18ου ἔτους καὶ ἐγγραφόμενοι εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ὥφειλον ἐπὶ δύο ἔτη νὰ φυλάττωσι τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια τῆς Ἀττικῆς μέχρι τοῦ 20ου. Κατὰ τὴν διετίαν τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰς τὰ ὄπλα ἀσκήσεως ἐλέγοντο περίπολοι. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ ὤμνον τὸν ὄρκον τοῦ πολίτου καὶ τοῦ στρατιώτου ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Ἀγλαύρου (²). Ἦσαν δὲ κατα-

1) Ἀριστ. Ἀθ. Πολ. 35.

2) Ὁ Ἐφέβος περιήσαν τὴν χώραν φυλάττοντες, ὥσπερ ἤδη μελετῶντες τὰ στρατιωτικά καὶ εἰς μὲν τοὺς ἐφήβους εἰσήσαν ὀκτωκαίδεκα ἔτη γενό-

νεμημένοι κατὰ φυλάς, ἐκάστης τῶν ὁποίων προΐστατο σωφρο-
νιστῆς ὑπὲρ τὰ 40 ἔτη γεγονώς, καὶ ὑπήγοντο πάντες ὑπὸ
τὴν ἐφορείαν τοῦ κοσμητοῦ. Κατὰ τὰ δύο ἔτη ἡσκοῦντο
εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ ἐξετέλουν τὴν φρουρὰν ὑπὸ τὴν ἐπιμέ-
λειαν τοῦ σωφρονιστοῦ καὶ τὴν ἀνωτέραν ἀρχηγίαν τῶν στρα-
τηγῶν, λαμβάνοντες παρὰ τῆς πόλεως ἀσπίδα καὶ δόρυ, ὡς
ἐνδύματα δὲ πέτασον καὶ χλαμύδα.

Περιεπόλουν δὲ τὸν δεύτερον ἐνιαυτόν, καθ' ὃν ἐμελέτων
τὰ περὶ τὴν φρούρησιν τῶν τόπων καὶ τὰ ἐν πολέμῳ ἔργα.
Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐφύλαττον ἐν τοῖς φρουρίοις Ἀτ-
τικῆς, ἐφρούρουσαν τὰ σύνορα τῆς χώρας, ἐποίουν πορείας στρα-
τιωτικὰς καὶ ἡσκοῦντο σκάπτοντες καὶ ταφρεύοντες καὶ εἰς
ἄλλα ἐν γένει ὀχυρωτικὰ ἔργα ἀσχολούμενοι (1).

Τὸ στρατιωτικὸν τοῦτο σῶμα, ἀσχέτως πρὸς τὴν στρατιω-
τικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, ἦτις ἄλλως εἶχε σκοπὸν τὴν κοινὴν
ἀσφάλειαν, ἐπεφορτίζετο καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καθαρῶς
ἀστυνομικῶν ἔργων. Ἦτο ἐντεταλμένον τὴν ἀστυνομίαν τοῦ
ἐδάφους τῆς χώρας διὰ ψηφίσματος δὲ τοῦ 352 π. Χ. τῷ
ἀντιέδῃ ἢ φύλαξις τῶν ὁρίων τῶν τεθειμένων ἐπὶ τοῦ ἐδά-

μενοι, δύο δὲ εἰς περιπόλους ἡριθμοῦντο, εἰκοστῷ δὲ ἐνεγράφοντο ληξιαρχι-
κῷ γραμματεῖω καὶ ὤμνουν ἐν Ἀγλαύρῳ. Π ο λ υ δ ε υ χ η ς Η'. 105.

Ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὸν ὅρκον τοῦ ἐφέβου ἔ-
χοντα οὕτως: «Οὐ καταισχυνῶ τὰ ὄπλα τὰ ἱερά, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν πρω-
τοστάτην ὅτῳ ἂν στοιχήσω. Ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὁσίων καὶ
μόνος καὶ μετὰ πολλῶν καὶ τὴν πατρίδα οὐκ ἐλάττω παραδώσω. πλείω δὲ
καὶ ἰρείω. Πλεύσω κατὰ γῆς καὶ καταρῶσω ὁπόσῃν ἂν παραδέξωμαι καὶ εὐη-
κοήσω τῶν αἰεὶ κρινόντων εὐφρόνως καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυμένοις πείσομαι
καὶ οὐς τινες ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδρύσῃται ὁμοφρόνως· καὶ ἂν τις ἀναιρῇ
τούς θεσμούς ἢ μὴ πείθῃται οὐκ ἐπιτρέψω· ἂμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ
πάντων καὶ ἱερά τὰ πάτρια τιμήσω. Ἱστορες θεοὶ Ἀγλαυρος, Ἐνυάλιος,
Ἄρης, Ζεὺς, Θαλλῶ, Αὐξῶ, Ἠγεμόνη». (Π ο λ υ δ ε υ χ η ς Η'. 105.)

1) Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 42, Γίλβερτ. Τ. Α'. σ. 388—392.

φους τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὰς Θεάς τῆς Ἑλενσίνοσ. Ἐκ τοῦ Ξενοφώντος πρὸς τούτοις μανθάνομεν, ὅτι οἱ περὶ πό-
λοι ἐτάσσοντο πρὸ τῆς Ἀναφλύστου καὶ τοῦ Θορικοῦ πρὸς
φύλαξιν τῶν ἀργυρείων⁽¹⁾.

Ἐν τοῖς ὑστερον χρόνοις, ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος οἱ ἔφηβοι
ἐξετέλουν ἀστυνομικὰ ἔργα καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς ἐν
τε τῷ ἄστει καὶ ἐν Πειραιεῖ, ἐν ταῖς ὁποίαις, παρεδρεύοντες
ἐνοπιοι, εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐκοσμίας (*Ορα σελ. 45).

Οἱ ἔφηβοι ἦσαν ἔμμισθοι, λαμβάνοντος ἐκάστου τέσσαρας
ὀβολούς⁽²⁾.

Ζ' Περὶ μυστικῆς ἀστυνομίας.

Σῶμα μυστικῆς ἢ ὑψηλῆς, ὡς λέγεται, ἀστυνομίας ἰδίαν
ἔχον ὀργάνωσιν δὲν ὑφίστατο ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο, ὡς λέγει
ὁ Bockh, ἦτο πρᾶγμα παντελῶς ἀκατανόητον ἐν δημοκρατίᾳ.
Ὁ δὲ λόγος ἦτο ὅτι ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ εἶχεν ὁ βουλό-
μενος τὸ δικαίωμα τοῦ κατηγορεῖν πάντα ἀδικοῦντα⁽³⁾. Ὅθεν
ἦσκον ἀσθηροτάτην ἐποπτεῖαν αὐτοὶ οἱ πολῖται, οἵτινες ἐν
παντὶ ἔχοντι σχέσιν εἰς τὰ δημόσια πράγματα ἐνεφανίζοντο
ὡς κατήγοροι, πολλάκις δὲ οὐχὶ ἄνευ δόλου, φθόνου καὶ
συκοφαντικῆς προθέσεως. Ὑπῆρχε, κατὰ τὸν Bockh, σύ-
στημα ἐπιβλέψεως καὶ ἐλέγχου, ὅπερ ἐν τοῖς ἀκολονθήμασιν
αὐτοῦ δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον οὐδ' ὀλιγώτερον φοβε-
ρὸν τῶν καταχθονίων μηχανημάτων νεωτέρων δεσποτῶν, εἰ-

1) Diction. Darenberg et Saglio ἐν λ. Ἐφηβοί. Ξενοφ. περὶ πόρων
Δ' 47.

2) Γιλβερτ Τ. Α' σ. 363, 394. Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 42, 3.

3) Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος 18. «Ἔτι μέντοι καὶ μᾶλλον οἰόμε-
νος δεῖν ἐπαρκεῖν τὴν τῇ τῶν πολλῶν ἰσθμείᾳ, παντὶ λαβεῖν οἴκην ὑπὲρ
τοῦ κακῶς πεπονθότος ἔδωκε».

χεν ὁμως τὸ πλεονέκτημα, δι οὐδείς κατεδικάζετο ἄνευ δημοσίας δικαστικῆς δίκης.

Ἡ συκοφαντία εἶχε λάβει ἐπίτασιν. Φαῦλοι τινὲς μετήρχοντο τὸ ἔργον τοῦ συκοφάντου μετὰ θράσους καὶ τοιαύτης ἀναιδείας, ὥστε οὐδείς ἐντιμος πολίτης ἦτο ἀσφαλὴς ἀπὸ τῶν μηνύσεων αὐτῶν. Ἡ θρασύτης καὶ ἡ ἀναίδεια ἤχθησαν εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα τυράννων. Γνωριμώτατοι ἐκ τῶν συκοφαντῶν αὐτῶν ἦσαν τότε ὁ ἐξ Ὠρεοῦ τῆς Εὐβοίας Βάτραχος καὶ ὁ Αἰσχυλίδης⁽¹⁾.

1) Böckh die Staatshaushaltung der Athener 3ης ἐκδ. T. I' σ. 262.—Κουρτίου Ἑλλήν. Ἱστορία μετίφρ. Σ. Π. Λάμπρου T. Α' σ. 509, Δ' σ. 21, 24.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ

Α' Ἄρχοντες περιβεβλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν.

Καὶ ἐν Σπάρτῃ ἡ μεταξὺ βασιλέων καὶ ἀρίστων ἔρις ἀπέληξεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς μοναρχίας εἰς ἀριστοκρατίαν. Τὸ καίριον τοῦτο τραῦμα ἐπήνεγκεν ἡ Νομοθεσία τοῦ Λυκούργου. Δὲν κατηργήθη ἡ βασιλεία, περιορίσθη ὅμως ἐν ἀρχῇ ἡ ἐξουσία τῶν βασιλέων, ἀποτελεσάντων μέρος τῆς Γερουσίας· εἴτα δέ, ἐπιταθείσης τῆς ἐξουσίας τῶν Ἐφόρων, ἐξησθένησεν ἐντελῶς καὶ δὲν ἀπέμεινεν αὐτοῖς εἰμὴ ἡ ἱεροσύνη (¹).

Ἐκτοτε ἡ Σπάρτη ἐκυβερνᾶτο δι' ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἔχουσα τὴν Γερουσίαν ἀποτελουμένην ἐξ 28 γερόντων, τὴν συναρχίαν τῶν πέντε Ἐφόρων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ ἢ Ἀπέλλαν. Πρὸς τούτοις εἶχε καὶ ἄλλους ἄρχοντας, ἡ ἐπικουρία τῶν ὁποίων ἦτο ἀναγκαία διὰ τε τὴν διοίκησιν καὶ τὰ πολεμικά.

Ἐκ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἤσκουν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὰς γνωστὰς μαρτυρίας, οἱ Ἐφοροὶ, οἱ Ἐμπέλωροι (Ἀγορανόμοι), οἱ Πεδιανόμοι καὶ οἱ Ἀρμόσυνοι. Παρ' αὐτοῖς ἦσαν τεταγμένοι ὑπηρέται καὶ ἄλλα εἰδικὰ ἐκτελεστικά ὄργανα, περὶ ὧν θέλομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις ὁμιλῆσαι.

1) Fustel des Coulanges Βιβλ. 4ον Κεφ. 3ον.

Β' Καθήκοντα τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων.

§ 1. Ἐφόροι(¹)

Ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐφόρων ἀποτελεῖτο ἐκ πέντε ἀνδρῶν, προῖστατο δ' αὐτῶν εἷς, ὁ καὶ ἐπὺνυμος τοῦ ἐνιαυτοῦ. Οἱ ἔφοροι ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ δήμου ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν ἡλικίᾳ Σπαρτιωτῶν ἦσαν δὲ μετὰ τῆς Γερουσίας τὸ κύριον τῆς Πολιτείας. Εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφασισομένων ἐν τῇ Γερουσίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀπέλλᾳ· ἐδίκαζον δὲ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, μετὰ δὲ τῶν γερόντων τὰς φονικὰς δίκας καὶ αὐτοὺς τοὺς Βασιλεῖς, δικαιούμενοι νὰ ἐμβάλλωσιν αὐτοὺς μέχρι τῆς δίκης εἰς εἰρκίην.

Τὰ καθήκοντα τῶν Ἐφόρων ὡς πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς πολιτείας ἦσαν πολλαπλᾶ. Μεταξὺ τῶν καθηκόντων τούτων καταλέγεται καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία, ἣν ἡ Πολιτεία τῆς Σπάρτης εἶχε χορηγήσει αὐτοῖς. Ἡ ἐποπτεία τῆς δημοσίας ἐν γένει τάξεως ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς Ἐφόρους, οἵτινες εἶχον οὕτω τὴν γενικὴν ἀστυνομίαν τῆς πολιτείας καὶ ἤλεγχον τὰς τε ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας πράξεις τῶν πολιτῶν, ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ ζημιοῦν καὶ κολάζειν.

Ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία τῶν Ἐφόρων εἶχε σὺν τῷ χρόνῳ καταστῆ εὐρύτερη. Αἱ κυριώτεραι ἐπιμέλειαι, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ἔργων εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

α') Ἐπώπτενον τὴν ἀγωγὴν τῶν παιδῶν καὶ τῶν ἐφήβων καὶ ἐξημίουν πάντα ἐκ τούτων ἀπειθοῦντα ἢ ὑποπίπτοντα εἰς ἄλλο παράπτωμα καὶ προσαγόμενον ἐνώπιον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ παιδονόμου.

1) Ἀριστ. Πολ. σ. 1313 α.

β') Ἐπώπτευν τὴν διαγωγὴν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐδικαιοῦντο νὰ κολάζωσι πάντα ποιοῦντα τι αἰσχρόν. Λέγεται δ' ὅτι καί τινα Ναυκληϊδὴν κατεδίκασαν, ὥς παντελῶς ὑπερσαρκοῦντα τῷ σώματι καὶ παχὺν διὰ τροφὴν γενόμενον.

γ') Ἐπεθεώρουν τὴν ἔνδυσιν καὶ τὴν στρωμνὴν τῶν νέων.

δ') Ἐπετήρουν αἰς σχέσεις τῶν ἀνδρῶν πρὸς τοὺς νέους.

ε') Ἐἶχον τὴν ἀστυνομικὴν ἐποπτείαν τῶν περιόικων.

ς') Ἐδικαιοῦντο νὰ ἀπελαύνωσι τοὺς ξένους, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὑποπτοὶ διαφθορᾶς ἡθῶν.

ζ') Ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐποπτείαν τῆς δημοσίας ἀγορᾶς καὶ εἶχον τὴν διαιτησίαν τῶν ἐρίδων τῶν ἀναφυομένων κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν πώλησιν.

η') Ἐἶχον πιθανῶς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀγώνων.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ἔργων οἱ Ἐφοροὶ εἶχον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἐπιβάλλοντες ποικίλας ποινάς. Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ὑπ' αὐτῶν ποιναὶ ἦσαν ὁ θάνατος, ἡ ἐξορία, ἡ ἀτιμία, ἡ δήμευσις καὶ τὸ πρόστιμον.

Οἱ Ἐφοροὶ ἐξέπεμπον ἐνίοτε πρὸς ἐκτέλεσιν ἀστυνομικῶν ἔργων τινας τῶν τριακοσίων ἐπιλέκτων ὀπλιτῶν, τῶν καλουμένων ἰππέων. Διὰ τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῶν εἰλώτων εἶχον οὗτοι τὴν κρυπτείαν. Περὶ τούτων γενήσεται κατωτέρω λόγος.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐφόρων ἦτο ἐνιαυσία. Εἶχον δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἴδιον ἀρχεῖον καλούμενον Ἐφορεῖον¹⁾.

§ 2. Ἐμπέλωροι (Ἀγορανόμοι).

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἐμπέλωρων ὀλίγα εἰσὶ γνωστά. Μόνον ὁ Ἡσύχιος ποιεῖται μνείαν αὐτῶν διὰ τοῦ βραχέος γλωσσήματος, «Ἐμπέλωρος Ἀγορανόμος Λάκωνες.» Ἐκ τούτου καὶ ἐκ πολλῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς,

1) Γίλβερτ Τ. Α' σ. 17—100.

ἀποδεικνυσσῶν δι' ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχε κατὰ τοὺς πρῶτον καὶ δεύτερον μ. Χ. αἰῶνας συναρχία ἀρχῶν καλουμένων ἐπισήμως ἀγορανόμων, τεκμαίρεται δι' ἡ λέξις ἐμπέλωρος ἦτο ἡ ἀρχαία ὀνομασία, τὸ δ' ἀγορανόμος ἡ μεταγενεστέρα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις, Ἐπομένως τοὺς ἐμπελῶρους ἀντικατέστησαν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς οἱ ἀγορανόμοι, ὧν ἡ συναρχία ἀπετελεῖτο ἐξ 8 ἀνδρῶν. Κατὰ τίνα ὅμως χρόνον καὶ τίνων λόγων ἔνεκεν ἐπῆλθεν ἡ ἀλλαγὴ τῆς ὀνομασίας οὐδὲν εἶναι γνωστὸν ἐκ τῶν κειμένων. Ἄγνωστον εἶναι ἐπίσης ἂν ἡ μεταβολὴ αὕτη συνεπήνεγκε μεταρρυνθίσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτιον οὐσιώδεις εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Οὐδὲν ἐν τούτοις ἀποκλείει τὴν ὑπόθεσιν, δι' τὰ καθήκοντα τῶν ἐμπελῶρων ἐταυτίζοντο σχεδὸν πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια κατόπιν ἐξήσκουν οἱ ἀγορανόμοι. Μεθ' ὅλης τῆς πιθανότητος εἶναι ἀποδεκτὸν ἐντεῦθεν, δι' ὡς οἱ ἀγορανόμοι, ἐπίσης οἱ ἐμπελῶροι, προεδρευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως αὐτῶν, ἀπετέλουν συναρχίαν ἐξ 8 ἀνδρῶν, διωρίζοντο δὲ δι' ἐν ἔτος.

Οἱ ἐμπελῶροι ἐπεμελοῦντο, ὡς οἱ ἀγορανόμοι τῶν Ἀθηναίων πρὸς οὓς ὁμοίαζον πολὺ, τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ ἐπώπιενον ἐπὶ τῶν αὐτόθι ἐνεργουμένων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν.

Ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἦτο πιθανῶς ἐν ἐκ τῶν ἀξιωματῶν, τὰ ὅποια προαπητοῦντο διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Γερουσίαν. Εἰς τοὺς ἐκπληρώσαντας καλῶς τὸ καθήκον ἐδίδοτο τὸ ἐπίθετον αἰώνιος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε τὴν ἔννοian τῆς ἰσοβιότητος ἀλλ' ἦτο ἀξίωμα πρὸς τιμὴν μᾶλλον διδόμενον (ἐκ τοῦ *Dictionnaire des Antiquités Daremberg et Saglio*. Βλ. καὶ Γίλβεστ Τ. Α' σ. 30, 31, 72).

§ 3. Πεδιανόμοι.

Ἡ ἀρχὴ τῶν πεδιανόμων γίνεται γνωστὴ ἐκ τινων ἐπιγραφῶν τῆς Σπάρτης.

Οὗτοι εἶχον τὴν ἀστυνομίαν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Βεβαίως θὰ ἐξήσκουν οἱ καὶ οἱ ἀγρονόμοι τῶν Ἀθηναίων καθήκοντα, περὶ ὧν ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τῷ οἰκείῳ τίτλῳ⁽¹⁾.

§ 4. Ἀρμόσυννοι.

Ὡς περὶ τῶν Ἑμπελώρων, οὕτω καὶ περὶ τῶν Ἀρμოსύνων μόνον ὁ Ἡσύχιος ὁμιλεῖ, λέγων: «Ἀρμόσυννοι ἀρχὴ τις ἐν Λακεδαίμονι ἐπὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν γυναικῶν»⁽²⁾.

Ἐκ τοῦ γλωσσήματος αὐτοῦ τοῦ Ἡσυχίου μαρτυρεῖται, ὅτι οἱ ἀρμόσυννοι καθῆκον εἶχον νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν εὐκομίαν τῶν γυναικῶν. Λεπτομέρεια περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν δὲν εἶναι γνωστὰ. Οὐδὲ εἶναι μεμαρτυρημένον ἂν τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐταντίζοντο πρὸς τὰ τῶν ἐν Ἀθήναις γυναικονόμων.

Γ' Ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῶν ἐφόρων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων

α') Κρυπτεῖα⁽³⁾.

Οἱ Σπαρτιάται ἐφοβοῦντο πάντοτε ἐπαναστατικὰς ἐξεγέρσεις ἀπὸ μέρους τῶν εἰλώτων, τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ὥς ἐκ φύσεως καὶ γένους ἐχθρούς. Ἔνεκα τούτου ἐπειήρουν τοὺς εἰλωτας ἀνστηρῶς, ἐπεμελοῦντο δὲ μετὰ πάσης προσπαθείας καὶ διὰ τῶν σκληροτέρων μέσων, ὅπως παρεμποδίζωσι τὴν

1) Γίλβερτ. Τ. Α' σ. 31. Dict. Daremberg et Saglio ἐν λ. agromoi.

2) Γίλβερτ Τ. Α' σ. 72.

3) Γίλβερτ Τ. Α' σ. 33.

δημοσίους ὑπηρέτας. Πρέπει δὲ νὰ ἀποδεχθῶμεν, ὅτι οἱ δημόσιοι ὑπηρέται, τεταγμένοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἀρχόντων, ἐνήργουν πᾶσαν τὴν ἐκτελεστικὴν ὑπηρεσίαν τὴν ἐκ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἐπιβαλλομένην.

Καὶ παρὰ τοῖς Μετρονόμοις ἦσαν τεταγμένοι ὑπηρέται καλούμενοι προσμετρηταί. Εἶχον δὲ οὗτοι τὸ καθήκον νὰ φέρωσι τὰ δημόσια μέτρα καὶ σιαθμὰ πρὸς ἔλεγχον τῶν μετρήσεων, λαμβάνοντες παρὰ τοῦ αἰτήσαντος τοῦτο τεταγμένον τινὰ μισθόν.

Ἡ δ' ἐκτέλεσις τῶν ὑπὸ τῶν Δικαστηρίων καταγινωσκομένων σωματικῶν ποινῶν, ἣτις ὑπῆγετο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐνδεκα, ἐνεργεῖτο διὰ τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἐνδεκα, καλουμένων παραστατῶν (¹).

Οἱ δημόσιοι ὑπηρέται ἡσυχολοῦντο, ὥς εἶδομεν ἐν σελ. 45, καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῆς εὐκοσμίας καὶ τάξεως ἐν τοῖς θεάτροις, τεταγμένοι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρχοντος καὶ κατὰ ταύτας ἐνεργοῦντες.

Ἐν γένει δὲ δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι διὰ τῶν ὑπηρετῶν, τῶν τοξοτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐξετελοῦντο πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει δημόσια ὑπηρετικὰ ἔργα. Οὕτως οἱ τοξόται ἐτίθεντο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Πρυτάνεων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐκοσμίας ἐν τῇ πόλει, τοιοῦτοι δὲ δημόσιοι ὑπηρέται ἡσυχολοῦντο πρὸς τὴν τήρησιν τῆς εὐκοσμίας κατεῖς τὴν ἐκτέλεσιν ἐν γένει ἀστυνομικῶν ἔργων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις (²).

1) Γίλβερτ Τ. Α' σ. 318, 323, 528.

2) Γίλβερτ Τ. Α' σ. 340, 363, 511, 521.—Πολυδεύκης Η' 131-132. «Οὐ μέντοι πρὸ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἄλλων συνόδων δημοσίου ὑπηρεταί, οἷς ἐπέταττον ἀνείργειν τοὺς ἀκοσμοῦντας καὶ τοὺς ἂ μὴ δεῖ λέγοντας ἐξαίρειν, καὶ Σχύθαι ἐκαλοῦντο καὶ τοξόται καὶ σπενυσίνιοι ἀπὸ τοῦ πρώτου συντάξαντος τὴν περὶ αὐτοὺς ὑπηρεσίαν».

Κατὰ τὸ 404 π. Χ. οἱ τριάκοντα τύραννοι, ἅμα γενόμενοι κύριοι τῆς πόλεως, κατέστησαν τριακοσίους μαστιγοφόρους ὑπηρέτας. Διὰ τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὡς καὶ τῶν ἐνδεκα, ὧν ἡ ἀρχή, ὡς ἐρρήθη, ἀνῆλθεν εἰς ἀκμὴν ἰδιόαζουσαν, οἱ τριάκοντα κατεῖχον δι' ἑαυτῶν τὴν πόλιν (¹). Ἡ ἀρχὴ ὁμῶς τῶν τριάκοντα δὲν διετηρήθη καταλυθεῖσα τὸ ἐπὶ δὲν ἔτος.

ΣΤ' Περίπολοι.

Ἐκ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τίτλοις τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐκτεθέντων ἐνδείκνυται, διὸ οἱ ἄρχοντες, τοὺς ὁποίους ἐμνημονεύσαμεν, ἐμερίζοντο τὴν ὑπηρεσίαν ἐν γένει τῆς κοινωνοφελοῦς ἀστυνομίας, ἕκαστος δὲ αὐτῶν περιορίζετο ἐν εἰδικῇ σφαίρᾳ ἐνεργείας, διαχειριζόμενος μέρος τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας.

Σὺν τούτοις ἡμῶς ἔχομεν μαρτυρίας, καθ' ἃς ἡ Πολιτεία τῶν Ἀθηναίων ἰδίαν μέριμναν ἐλάμβανε περὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας τῆς χώρας, ἥτοι τῆς φρουρήσεως τῆς τε πόλεως καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς, δηλ. τῆς Ἀττικῆς.

Ἡ μέριμνα αὕτη ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ἐφήβους, οἵτινες στρατευόμενοι ἐμελέτων τὰ στρατιωτικά.

Οἱ πολῖται ἐν Ἀθήναις ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 60^{ου} ἔτους. Εἰσερχόμενοι εἰς τοὺς ἐφήβους ἀπὸ τοῦ 18ου ἔτους καὶ ἐγγραφόμενοι εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ὥφειλον ἐπὶ δύο ἔτη νὰ φυλάττωσι τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια τῆς Ἀττικῆς μέχρι τοῦ 20ου. Κατὰ τὴν διετίαν τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰς τὰ ὅπλα ἀσκήσεως ἐλέγοντο περίπολοι. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ ὤμνουν τὸν ὄρκον τοῦ πολίτου καὶ τοῦ στρατιώτου ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Ἀγλαύρου (²). Ἦσαν δὲ κατα-

1) Ἀριστ. Ἀθ. Πολ. 35.

2) Ἐφήβοι περιήσαν τὴν χώραν φυλάττοντες, ὥσπερ ἤδη μελετῶντες τὰ στρατιωτικά καὶ εἰς μὲν τοὺς ἐφήβους εἰσήσαν ὀκτωκαίδεκα ἔτη γενό-

νεμημένοι κατὰ φυλάς, ἐκάστης τῶν ὁποίων προΐστατο σωφρονιστῆς ὑπὲρ τὰ 40 ἔτη γεγονώς, καὶ ὑπήγοντο πάντες ὑπὸ τὴν ἐφορείαν τοῦ κοσμητοῦ. Κατὰ τὰ δύο ἔτη ἡσκοῦντο εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ ἐξετέλουν τὴν φρουρὰν ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σωφρονιστοῦ καὶ τὴν ἀνωτέραν ἀρχηγίαν τῶν στρατηγῶν, λαμβάνοντες παρὰ τῆς πόλεως ἀσπίδα καὶ δόρυ, ὡς ἐνδύματα δὲ πέτασον καὶ χλαμύδα.

Περιεπόλουν δὲ τὸν δεύτερον ἐνιαυτόν, καθ' ὃν ἐμελέτων τὰ περὶ τὴν φρούρησιν τῶν τόπων καὶ τὰ ἐν πολέμῳ ἔργα. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐφύλαττον ἐν τοῖς φρουρίοις Ἀττικῆς, ἐφρούρουσαν τὰ σύνορα τῆς χώρας, ἐποίουν πορείας στρατιωτικὰς καὶ ἡσκοῦντο σκάπτοντες καὶ ταφρεύοντες καὶ εἰς ἄλλα ἐν γένει ὀχυρωτικὰ ἔργα ἀσχολούμενοι (1).

Τὸ στρατιωτικὸν τοῦτο σῶμα, ἀσχέτως πρὸς τὴν στρατιωτικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, ἥτις ἄλλως εἶχε σκοπὸν τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν, ἐπεφορτίζετο καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καθαρῶς ἀστυνομικῶν ἔργων. Ἦτο ἐντεταλμένον τὴν ἀστυνομίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας· διὰ ψηφίσματος δὲ τοῦ 352 π. Χ. τῷ ἀντετέθῃ ἡ φύλαξις τῶν ὁρίων τῶν τεθειμένων ἐπὶ τοῦ ἐδά-

μενοι, δύο δὲ εἰς περιπόλους ἡριθμοῦντο, εἰκοσῶ δὲ ἐνεγράφοντο ληξιαρχικῶς γραμματεῖσι καὶ ὤμνουν ἐν Ἀγλαύρου». Π ο λ υ δ ε ὕ κ η ς Η'. 105.

Ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὸν ὅρκον τοῦ ἐφήβου ἔχοντα οὕτως: «Οὐ καταισχυνῶ τὰ δπλα τὰ ἱερά, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν πρωτοστάτην ὅτῳ ἂν στοιχήσω. Ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὁσίων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν καὶ τὴν πατρίδα οὐκ ἐλάττω παραδῶσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω. Πλεύσω κατὰ γῆς καὶ καταρῶσω ὁπόσῃν ἂν παραδέξωμαι καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων εὐφρόνως καὶ τοῖς θεμοῖς τοῖς ἰδρυμένοις πείσομαι· καὶ οὐς τινες ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδρύσῃται ὁμοφρόνως· καὶ ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμούς ἢ μὴ πειθῇται οὐκ ἐπιτρέψω· ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων καὶ ἱερά τὰ πάτρια τιμήσω. Ἱστορες θεοὶ Ἀγλαυρος, Ἐνυάλιος, Ἄρης, Ζεὺς, Θαλλώ, Αὐξώ, Ἡγεμόνη». (Π ο λ υ δ ε ὕ κ η ς Η'. 105.)

1) Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 42, Γίλδερτ. Τ. Α'. σ. 388—392.

φους τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὰς Θεὰς τῆς Ἐλευσίνοσ. Ἐκ τοῦ Ξενοφώντος πρὸς τοῦτοις μαρτάνομεν, οὐ οἱ περὶ πολοὶ ἐτάσσοντο πρὸ τῆς Ἀναφλύστου καὶ τοῦ Θορικῶ πρὸς φύλαξιν τῶν ἀργυρείων (¹).

Ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις, ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος οἱ ἔφηβοὶ ἐξετέλουν ἀστυνομικὰ ἔργα καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τε τῷ ἄστει καὶ ἐν Πειραιεῖ, ἐν ταῖς ὁποίαις, παρεδρεύοντες ἔνοπλοι, εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐκοσμίας (´Ορα σελ. 45).

Οἱ ἔφηβοι ἦσαν ἔμμισθοι, λαμβάνοντες ἐκάστου τέσσαρας ὀβολούς (²).

Ζ' Περὶ μυστικῆς ἀστυνομίας.

Σῶμα μυστικῆς ἢ ὑψηλῆς, ὡς λέγεται, ἀστυνομίας ἰδίαν ἔχον ὀργάνωσιν δὲν ὑφίστατο ἐν Ἀθήναις. Τοῦτο, ὡς λέγει ὁ Bockh, ἦτο πρᾶγμα παντελῶς ἀκατανόητον ἐν δημοκρατίᾳ. Ὁ δὲ λόγος ἦτο οὐ ἐν τῇ ἑλευθέρᾳ πολιτείᾳ εἶχεν ὁ βουλόμενος τὸ δικαίωμα τοῦ κατηγορεῖν πάντα ἀδικοῦντα (³). Ὅθεν ἦσκον ἀύστηροτάτην ἐποπτείαν αὐτοὶ οἱ πολῖται, οἵτινες ἐν παντὶ ἔχοντι σχέσιν εἰς τὰ δημόσια πράγματα ἐνεφανίζοντο ὡς κατήγοροι, πολλάκις δὲ οὐχὶ ἄνευ δόλου, φθόνου καὶ συκοφαντικῆς προθέσεως. Ὑπῆρχε, κατὰ τὸν Bockh, σύστημα ἐπιβλέψεως καὶ ἐλέγχου, περὶ ἐν τοῖς ἀκολουθήμασιν αὐτοῦ δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον οὐδ' ὀλιγώτερον φοβερόν τῶν καταχθονίων μηχανημάτων νεωτέρων δεσποτῶν, εἰ-

¹) Diction. Daremberg et Saglio ἐν λ. Ἐφηβοὶ, Ξενοφ. περὶ πόρων Δ' 47.

2) Γύλβετ Γ. Α' σ. 363, 394. Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. 42, 3.

3) Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος 18. «Ἐπὶ μὲντοι καὶ μᾶλλον οἴμενος δεῖν ἐπικρατεῖν τὴν τῇ τῶν πολλῶν ἰσθενεῖα, παντὶ λαθεῖν δίκην ὑπὲρ τοῦ κακῶς πεπονθότος ἔδωκε».

χεν ὁμως τὸ πλεονέκτημα, δι' οὐδεὶς κατεδικάζετο ἄνευ δημοσίας δικαστικῆς δίκης.

Ἡ συκοφαντία εἶχε λάβει ἐπίτασιν. Φαῦλοι τινὲς μετήρχοντο τὸ ἔργον τοῦ συκοφάντου μετὰ θράσους καὶ τοιαύτης ἀναιδείας, ὥστε οὐδεὶς ἔντιμος πολίτης ἦτο ἀσφαλὴς ἀπὸ τῶν μηνύσεων αὐτῶν. Ἡ θρασύτης καὶ ἡ ἀναιδέεια ἤχθησαν εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα τυράννων. Γνωριμώτατοι ἐκ τῶν συκοφαντῶν αὐτῶν ἦσαν τότε ὁ ἐξ Ὠρεοῦ τῆς Εὐβοίας Βάτραχος καὶ ὁ Αἰσχινίδης⁽¹⁾.

1) Böckh die Staatshaushaltung der Athener 3ης ἐκδ. Τ. 1' σ. 262.—Κουρτίου Ἑλλήν. Ἱστορία μετέφρ. Σ. Π. Λάμπρου Τ. Α' σ. 509, Δ' σ. 21, 24.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ

Α' Ἄρχοντες περιβεβλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν.

Καὶ ἐν Σπάρτῃ ἡ μεταξὺ βασιλέων καὶ ἀρίστων ἔρις ἀπέληξεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς μοναρχίας εἰς ἀριστοκρατίαν. Τὸ καίριον τοῦτο τραῦμα ἐπήνεγκεν ἡ Νομοθεσία τοῦ Λυκούργου. Δὲν κατηργήθη ἡ βασιλεία, περιωρίσθη ὅμως ἐν ἀρχῇ ἡ ἐξουσία τῶν βασιλέων, ἀποτελεσάντων μέρος τῆς Γερουσίας· εἶτα δέ, ἐπιταθείσης τῆς ἐξουσίας τῶν Ἐφόρων, ἐξησθένησεν ἐντελῶς καὶ δὲν ἀπέμεινεν αὐτοῖς εἰμὴ ἡ ἱεροσύνη ⁽¹⁾.

Ἐκτοτε ἡ Σπάρτη ἐκυβερνᾶτο δι' ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἔχουσα τὴν Γερουσίαν ἀποτελουμένην ἐξ 28 γερόντων, τὴν συναρχίαν τῶν πέντε Ἐφόρων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ ἢ Ἀπέλλαν. Πρὸς τούτοις εἶχε καὶ ἄλλους ἄρχοντας, ἡ ἐπικουρία τῶν ὁποίων ἦτο ἀναγκαία διὰ τε τὴν διοίκησιν καὶ τὰ πολεμικά.

Ἐκ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἥσκουν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὰς γνωστὰς μαρτυρίας, οἱ Ἐφοροὶ, οἱ Ἐμπέλωροι (Ἀγορανόμοι), οἱ Πεδιανόμοι καὶ οἱ Ἀρμόσυνοι. Παρ' αὐτοῖς ἦσαν τεταγμένοι ὑπηρέται καὶ ἄλλα εἰδικὰ ἐκτελεστικά ὄργανα, περὶ ὧν θέλομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις διηγήσει.

1) Fustel des Coulanges Βιβλ. 4ον Κεφ. 3ον.

Β' Καθήκοντα τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἱρχόντων.

§ 1. Ἐφόροι(¹)

Ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐφόρων ἀποτελεῖτο ἐκ πέντε ἀνδρῶν, προΐστατο δ' αὐτῶν εἷς, ὁ καὶ ἐπὼνυμος τοῦ ἐνιαυτοῦ. Οἱ ἔφοροι ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ δήμου ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν ἡλικίᾳ Σπαρτιατῶν ἦσαν δὲ μετὰ τῆς Γερουσίας τὸ κύριον τῆς Πολιτείας. Εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφασισομένων ἐν τῇ Γερουσίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀπέλλᾳ· ἐδίκαζον δὲ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, μετὰ δὲ τῶν γερόντων τὰς φονικὰς δίκας καὶ αὐτοὺς τοὺς Βασιλεῖς, δικαιούμενοι γὰ ἐμβάλλωσιν αὐτοὺς μέχρι τῆς δίκης εἰς εἰρκτήρ.

Τὰ καθήκοντα τῶν Ἐφόρων ὡς πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς πολιτείας ἦσαν πολλαπλᾶ. Μεταξὺ τῶν καθηκόντων τούτων καταλέγεται καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία, ἣν ἡ Πολιτεία τῆς Σπάρτης εἶχε χορηγήσει αὐτοῖς. Ἡ ἐποπτεία τῆς δημοσίας ἐν γένει τάξεως ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς Ἐφόρους, οἵτινες εἶχον οὕτω τὴν γενικὴν ἀστυνομίαν τῆς πολιτείας καὶ ἤλεγχον τὰς τε ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας πράξεις τῶν πολιτῶν, ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ ζημιοῖν καὶ κολάζειν.

Ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία τῶν Ἐφόρων εἶχε σὺν τῷ χρόνῳ καταστῆ εὐρύτερη. Αἱ κυριώτεραι ἐπιμέλειαι, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ἔργων εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

α') Ἐπώπτενον τὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων καὶ τῶν ἐφήβων καὶ ἐξημίουν πάντα ἐκ τούτων ἀπειθοῦντα ἢ ὑπολίπτοντα εἰς ἄλλο παρὰ πτωμα καὶ προσαγόμενον ἐνώπιον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ παιδονόμου.

1) Ἀριστ. Πολ. σ. 1313 α.

β') Ἐπώπτευν τὴν διαγωγὴν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐδικαιοῦντο νὰ κολάζωσι πάντα ποιοῦντα τι αἰσχρόν. Λέγεται δ' οὐ καί τινα Ναυκληϊδὴν κατεδίκασαν, ὥς παντελῶς ὑπερσαρκοῦντα τῷ σώματι καὶ παχὺν διὰ τροφὴν γενόμενον.

γ') Ἐπεθεώρουν τὴν ἔνδυσιν καὶ τὴν στρωμνὴν τῶν νέων.

δ') Ἐπετήρουν αἰς σχέσεις τῶν ἀνδρῶν πρὸς τοὺς νέους.

ε') Εἶχον τὴν ἀστυνομικὴν ἐποπτεῖαν τῶν περιόικων.

ς') Ἐδικαιοῦντο νὰ ἀπελαύνωσι τοὺς ξένους, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὑποπτοὶ διαφθορᾶς ἡθῶν.

ζ') Ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐποπτεῖαν τῆς δημοσίας ἀγορᾶς καὶ εἶχον τὴν διαιτησίαν τῶν ἐρίδων τῶν ἀναφυομένων κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν πώλησιν.

η') Εἶχον πιθανῶς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀγώνων.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ἔργων οἱ Ἐφοροὶ εἶχον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἐπιβάλλοντες ποικίλας ποινάς. Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ὑπ' αὐτῶν ποιναὶ ἦσαν ὁ θάνατος, ἡ ἐξορία, ἡ αἰμιία, ἡ δήμευσις καὶ τὸ πρόστιμον.

Οἱ Ἐφοροὶ ἐξέπεμπον ἐνίοτε πρὸς ἐκτέλεσιν ἀστυνομικῶν ἔργων τινὰς τῶν τριακοσίων ἐπιλέκτων ὀπλιτῶν, τῶν καλουμένων ἱππέων. Διὰ τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῶν εἰλώτων εἶχον οὗτοι τὴν κρυπτεῖαν. Περὶ τούτων γενήσεται κατωτέρω λόγος.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐφόρων ἦτο ἐνιαυσία. Εἶχον δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἴδιον ἀρχεῖον καλούμενον Ἐφορεῖον¹⁾.

§ 2. Ἐμπέλωροι (Ἀγορανόμοι).

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἐμπελώρων ὀλίγα εἰσὶ γνωστά. Μόνον ὁ Ἡσύχιος ποιεῖται μνείαν αὐτῶν διὰ τοῦ βραχέος γλωσσήματος, «Ἐμπέλωρος Ἀγορανόμος Λάκωνες.» Ἐκ τούτου καὶ ἐκ πολλῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς,

1) Γίλδερτ T. A' σ. 17—100.

ἀποδεικνυσάων δι' ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχε κατὰ τοὺς πρῶτον καὶ δεύτερον μ. Χ. αἰῶνας συναρχία ἀρχῶν καλουμένων ἐπισήμως ἀγορανόμων, τεκμαίρεται δι' ἡ λέξις ἐμπελώρος ἦτο ἡ ἀρχαία ὀνομασία, τὸ δ' ἀγορανόμος ἡ μεταγενεστέρα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις. Ἐπομένως τοὺς ἐμπελώρους ἀντικατέστησαν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς οἱ ἀγορανόμοι, ὧν ἡ συναρχία ἀπετελεῖτο ἐξ 8 ἀνδρῶν. Κατὰ τίνα ὅμως χρόνον καὶ τίνων λόγων ἔνεκεν ἐπῆλθεν ἡ ἀλλαγὴ τῆς ὀνομασίας οὐδὲν εἶναι γνωστὸν ἐκ τῶν κειμένων. Ἄγνωστον εἶναι ἐπίσης ἂν ἡ μεταβολὴ αὕτη συνεπήγγεκε μεταρρυθμίσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦπτον οὐσιώδεις εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Οὐδὲν ἐν τούτοις ἀποκλείει τὴν ὑπόθεσιν, δι' τὰ καθήκοντα τῶν ἐμπελώρων ἐταυτίζοντο σχεδὸν πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κατόπιν ἐξήσκουν οἱ ἀγορανόμοι. Μεθ' ὅλης τῆς πιθανότητος εἶναι ἀποδεκτὸν ἐντεῦθεν, δι' ὡς οἱ ἀγορανόμοι, ἐπίσης οἱ ἐμπελώροι, προεδρευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως αὐτῶν, ἀπετέλουν συναρχίαν ἐξ 8 ἀνδρῶν, διωρίζοντο δὲ δι' ἐν ἔτος.

Οἱ ἐμπελώροι ἐπεμελοῦντο, ὡς οἱ ἀγορανόμοι τῶν Ἀθηναίων πρὸς οὓς ὁμοίαζον πολὺ, τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ ἐπώπιενον ἐπὶ τῶν αὐτόθι ἐνεργουμένων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν.

Ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἦτο πιθανῶς ἐν ἐκ τῶν ἀξιωματῶν, τὰ ὁποῖα προαπητοῦντο διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Γερουσίαν. Εἰς τοὺς ἐκπληρώσαντας καλῶς τὸ καθήκον ἐδίδοτο τὸ ἐπίθετον αἰώνιος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε τὴν ἔννοιαν τῆς ἰσοβιότητος ἀλλ' ἦτο ἀξίωμα πρὸς τιμὴν μᾶλλον διδόμενον (ἐκ τοῦ *Dictionnaire des Antiquités Daremberg et Saglio*. Βλ. καὶ Γίλβερτ Τ. Α' σ. 30, 31, 72).

§ 3. Πεδιανόμοι.

Ἡ ἀρχὴ τῶν πεδιανόμων γίνεται γνωστὴ ἐκ τινων ἐπιγραφῶν τῆς Σπάρτης.

Οὗτοι εἶχον τὴν ἀστυνομίαν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Βεβαίως θὰ ἐξήσκουν οἱ καὶ οἱ ἀγρονόμοι τῶν Ἀθηναίων καθήκοντα, περὶ ὧν ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τῷ οἰκείῳ τίτλῳ (¹).

§ 4. Ἀρμόσυννοι.

Ὡς περὶ τῶν Ἑμπελώρων, οὕτω καὶ περὶ τῶν Ἀρμოსύνων μόνον ὁ Ἡσύχιος ὁμιλεῖ, λέγων: «Ἀρμόσυννοι ἀρχὴ τις ἐν Λακεδαίμονι ἐπὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν γυναικῶν» (²).

Ἐκ τοῦ γλωσσήματος αὐτοῦ τοῦ Ἡσυχίου μαρτυρεῖται, διὰ οἱ ἀρμόσυννοι καθῆκον εἶχον νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν εὐκοσμίαν τῶν γυναικῶν. Λεπτομέρεια περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν δὲν εἶναι γνωστόν. Οὐδὲ εἶναι μεμαρτυρημένον ἂν τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐτανύζοντο πρὸς τὰ τῶν ἐν Ἀθήναις γυναικονόμων.

Γ' Ῥηρητικὸν προσωπικὸν τῶν ἐφόρων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων

α') Κρυπτεῖα (³).

Οἱ Σπαρτιάται ἐφοβοῦντο πάντοτε ἐπαναστατικὰς ἐξεγέρσεις ἀπὸ μέρους τῶν εἰλώτων, τοὺς ὁποίους ἐθελόρουν ὡς ἐκ φύσεως καὶ γένους ἐχθρούς. Ἐνεκα τούτου ἐπειρήρουν τοὺς εἰλωτας αὐστηρῶς, ἐπεμελοῦντο δὲ μετὰ πάσης προσπαθείας καὶ διὰ τῶν σκληροτέρων μέσων, ὅπως παρεμποδίζωσι τὴν

1) Γίλδερτ. Τ. Α' σ. 31. Dict. Daremberg et Saglio ἐν λ. agromoi.

2) Γίλδερτ Τ. Α' σ. 72.

3) Γίλδερτ Τ. Α' σ. 33.

ἐνίσχυσιν αὐτῶν καὶ πάν ὅ,τι ἡδύνατο νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ πρὸς ἐπανάστασιν.

Πρὸς τοῦτο οἱ ἔφοροι, διὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ πρῶτον καθίσταντο, παρεσκεύαζον τὴν κρυπτείαν, ἐκ νέων Σπαρτιωτῶν ἀποτελουμένην, ἧς ὁ σκοπὸς ἦτο διτιπός, ἦτοι ἡ στρατιωτικὴ ἄσκησις τῶν νέων καὶ ἡ ἀστυνομικὴ τῶν εἰλώτων ἐπιτηγῆσις. Κύριον ὁμῶς καθήκον τῆς κρυπτείας κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ ὁ δεύτερος σκοπός, ὁ τῆς καταστολῆς πίσεως πρὸς ἐπανάστασιν τάσεως τῶν εἰλώτων, ἧτις συνετελεῖτο διὰ τοῦ φόνου τῶν ῥωμαλεωτάτων καὶ κρατίστων ἐξ αὐτῶν.

Παρεσκευάζετο δὲ ἡ κρυπτεία κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου (Λυκ. 28) ὡς ἐξῆς: Τοὺς νοημονεστεροὺς ἐκ τῶν νέων οἱ ἄρχοντες ἐξέπεμπον εἰς τὴν χώραν ἔχοντας ἐγχειρίδια καὶ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, οὐδὲν δὲ ἄλλο· οὗτοι τὴν μὲν ἡμέραν, διασπειρόμενοι εἰς ἀσυνδήλους τόπους, ἀπέκρυπτον ἑαυτοὺς καὶ ἀνεπαύοντο, τὴν δὲ νύκτα κατερχόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπέσφαττον πάντα εἴλωτα, ὃν διέβλεπον προδοτικὰ διανοοῦμενον ἢ ποιοῦντα. Πολλάκις δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς περιερχόμενοι ἐφόνεον τοὺς ῥωμαλεωτάτους καὶ κρατίστους ἐκ τῶν εἰλώτων.

Ὅπως δὲ μὴ ὦσιν ἐναγεῖς οἱ τοὺς εἴλωτας φονεύοντες, οἱ ἔφοροι, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λεγόμενα, εὐθύς ὡς ἀνελάμβανον τὴν ἀρχήν, ἐκήρυττον πόλεμον πρὸς τοὺς εἴλωτας (1). Ὁ Θουκυδίδης ἱστορεῖ ὅτι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον δισχίλιοι εἴλωτες, γενόμενοι ἐλεύθεροι δι' ἀνδραγαθίαν, ἠφανίσθησαν κατόπιν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ γνωρίσῃ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἕκαστος διεφθάρη (2).

1) Πλουτ. Λυκ. 28, «Ἀριστοτέλης δὲ μάλιστα φησὶ καὶ τοὺς ἐφόρους, ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι πρῶτον, τοὺς εἴλωσι· καταγγέλλειν πόλεμον, ὅπως εὐαγές ἢ τὸ ἀνελεῖν».

2) Πλουτ. Λυκ. 28.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ κρυπτεία ἦτο φυλακὴ τεταγμένη κυρίως διὰ τὴν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν τῶν εἰλώτων.

Τοὺς εἰς τὴν κρυπτείαν ἐκπεμπομένους νέους διώκει ὁ ἐπὶ τῆς κρυπτείας τεταγμένος. Ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (Κλεομ. 28) ἀναφέρεται ὁ Δημοτέλης ὡς τεταγμένος ἐπὶ τῆς κρυπτείας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κλεομένου.

β') Ἱππεῖς

Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐφόρων διετέλει διὰ τὴν ἀστυνομίαν τοῦ τόπου μέρος τοῦ ἐπιλέκτου σώματος ἐκ 300 νέων, ἱππέων καλουμένων. Οὗτοι ἦσαν ὀπλίται, ἐξελέγοντο δὲ κατ' ἔτος ἐκ τῶν νεωτέρων λογάδων ὑπὸ τριῶν Ἱππαγρετῶν, οὓς διώριζον οἱ ἐφοροί. Ἡ ἀπονεμομένη διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς τιμὴ ἦτο μέγιστη.

Ἐν πολέμῳ οἱ ἱππεῖς ἦσαν περὶ τὸν Βασιλέα, ἐν εἰρήνῃ δὲ ἀντείθεντο αὐτοῖς διάφορα ἔργα. Μεταξὺ τῶν ἔργων αὐτῶν ἦσαν καὶ τὰ ἀστυνομικά⁽¹⁾.

Ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος μανθάνομεν, ὅτι ἱππεῖς διετέθησαν ὑπὸ τῶν ἐφόρων πρὸς τὴν σύλληψιν μελῶν σινομοσίας, ἥτις κατὰ τὸ 397 π. Χ. ἐγένετο ἐκ μέρους Εἰλώτων, Λακωνῶν, Περιοίκων κλπ., ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Κυνάδωνός τινος μὴ ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ὀμοίους, καὶ ἡ ὁποία ὀλίγου δεῖν ἀνέτρεπε τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα⁽²⁾.

1) Diction. Daremberg et Saglio ἐν λ. ephoroi. Γιλβερτ 88, 89.

2) Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' γ' 9. « Ὑπηρετῆχει δὲ καὶ ἄλλ' ἤδη ὁ Κυνάδων τοῖς ἐφόροις τοιαῦτα· καὶ τότε δὴ ἔδοσαν τὴν σκυτάλην ἐκείνῳ, ἐν ἣ ἑγγεγραμμένοι ἦσαν οὓς ἔδει συλληφθῆναι. Ἐρομένου δὲ τίνας ἄγοι μεθ' ἐαυτοῦ τῶν νέων, Ἰθι, ἔφασαν καὶ τὸν πρεσβύτατον τῶν ἱππαγρετῶν κίλευέ σοι ξυπέμψαι ἐξ ἧ ἐπτά οἱ ἔν τυχῶσι παρόντες. Ἐμεμελήκει δὲ αὐτοῖς, ὅπως ἱππαγρέτης εἰδείη οὓς δέοι πέμπειν καὶ οἱ πεμπόμενοι εἰδεῖν ὅτι Κυνάδωνα δέοι συλλαβεῖν ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΝ ἈΛΛΑΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙΝ

§ 1.

Εἶναι μεμαρτυρημένον, ἰδίᾳ ἐξ ἐπιγραφῶν, ὅτι ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος π. Χ. μέχρι τοῦ γ' αἰῶνος μ. Χ. καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλληνικαῖς καὶ μάλιστα Ἰωνικαῖς πόλεσιν. Ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω κεφαλαίοις μνημονευθέντων ἀρχόντων ὡς ὑπάρχοντες καὶ εἰς ἄλλας, ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, πόλεις ἀναφέρονται οἱ ἀγορονόμοι, οἱ ἀστυνόμοι, οἱ σιτοφύλακες, οἱ γυναικονόμοι, οἱ τεichoποιοί, οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν κρηνῶν, οἱ φύλακες τῶν λιμένων καὶ οἱ Ἔφοροι.

§ 2.

Εἰδικῶς περὶ ἐκάστου τῶν εἰρημένων γινώσκομεν τὰ ἑξῆς·
α') Ἀγορανόμοι. Τοιοῦτοι ἄρχοντες ὑπῆρχον ἐν Ἀγδανείᾳ, Ἀφροδισίᾳ, Ἀργεῖ, Ἀστυπαλαίᾳ, Κύπρῳ, Κῳ, Κρήτῃ, Δήλῳ, Αἰγίνῃ, Λέσβῳ, Μεγαλοπόλει, Μεγάροις, Μεσημβρίᾳ, Μιλήτῳ, Νύσσᾳ, Ὀλβίᾳ, Πάρῳ, Φιλαδελφείᾳ, Σαμοθράκῃ, Σάρδεσι, Σικελίᾳ, Σμύρνῃ, Ταινάρῳ, Τήνῳ, Θάσῳ, Θυατείροις, Τράλλεσιν [Ἀϊδινίῳ], Ἐφέσῳ, Ἐρυνθραῖς [Τζεσμέ], Σάμῳ, Χίῳ, Ἀλικαρνασσῶ, Ρόδῳ, Σικίνῳ, Κερκύρᾳ. Οἱ Πάπυροι τῆς Αἰγύπτου μνημονεύουσι τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Πτολεμαϊκῇ Αἰγύπτῳ. Ἐν τισὶ τῶν πόλεων αὐτῶν ἦτο εἰς ἀγορανόμος, ἐν τισὶ δὲ πλείονες συνάρχοντες. Κατ' ἀνευρεθείσας ἐπιγραφὰς ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Ἀλικαρνασσῶ ὑπῆρχον πλείονες τοῦ ἐνὸς ἀγορανόμοι (¹).

1) Michel, recueil d'inscriptions grecques.

— Ἐπιγραφή Δήλου (200 π. Χ.)

1151. Οἱ ἀγορανόμοι / Κάλλαισχος / Μοιρουγένου, / Διόνυδος /
5 Δημέου / Σώχαρχος / Σωχάρμου / Ἀφροδίτει / Τιμούχῳ.

Ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Θάσσου μανθάνομεν, ὅτι αὐτόθι τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῶν ἀγορανόμων δὲν περιορίζοντο

—Ἐπιγραφή Ἀλικαρνασσοῦ, ὑπ' ἀριθ. 1196 (δ' αἰῶνος π. Χ.).

I. Ἀφροδίτη ἀγορανόμοι / Ἀναξίδημος Γεροντίδου / Ὀνόμαστος Ὀλυμπιοδώρου / Διομήδης Δ' οδώρου // Παντολέων Λέοντος/

II. Φιλόδημος Φ' λοκλέους / Βούτης Ἡρωίδου / Μενεκλῆς Φορμίωνος/Φίλαγρος Ἀρτεμιδώρου// Φίλίσκος Ἡγησίππου.

Ψηφίσματι τῆς Ἀστυπλαιᾶς πρὸς τιμὴν ἀγορανόμου (II αἰῶνος π. Χ.).

—114—Ἐδοξε ταῖ Βουλαῖ καὶ τῷ δάμῳ. Φιλ[αρχος Α/ριστο[ο(αλ/εὺς ἐπεστάται. Γνώμα πρυ[τανίων/ Ἐπε/ιδὴ Ἀρκεσίλας Μο/ιραγέ-νευς αἱ [ρεθεῖς/ ἀγορανόμος ἐπεμελήθη τοῦ δήμου//μετὰ πάσης φι-λοτιμίας τῶν τε κατὸ/ [τ] ἀν ἀγορὰν πάντων ἐπιμελόμενος,/ [δ/πως ὡς εὐωνότατα καὶ δικαιοτάτα πωλῇ[τ]αι καὶ οἶτον προωνεύμενος διετελεῖ/τῷ δάμῳ/ ἐπαινέσαι τε αὐτὸν ὅτι καλὸς// καὶ ἀγαθὸς γεγέ-νηται περὶ τὸν δῆμον, / καὶ διαψαφίσασθαι κατὰ τὸν νόμον,/ ἥ δο-κεῖ αὐτὸν στεφανῶσαι θαλλοῦ/στεφάνῳ. (η). Αἱ δὲ κα δόξει, τοῖ πρυ-τανευ//οντες Ἀπνοβάκχιον στεφανωσάντω//αὐτὸν τοῖς Διονυσίοις ἐν τῷ ἀγῶνι// τῶν τραγῳδῶν, (θ) δὲ κᾶρυξ ἀναγορε[υθ]/ατω ὅτι ὁ δᾶ-μος στεφανῶι Ἀρκεσίλαν/ Μοιραγένευς ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ εὐνοί/ [ας]. ἃς ἀνεδείξατο εἰς τὸν δᾶμον// ἀγορανομίας καλῶς καὶ φιλοτιμῶς/ ἐξέστω δὲ αὐτῷ (ι) καὶ ἀνάθημα ἀναθέμ[ε]ν/ ὅπαι καὶ χρήν[ι] τᾶς ἀγορᾶς ἐ[πὶ] τῷ[ς] στοιᾶ[ς] τᾶς παρὰ τὸ πρυτανεῖον. Τὸ δὲ ψήφισμα/ τόδε ἀναγράψαι ἐς τὴν φιλίαν τῷ ἀγοραν[ο/μίου· ἄνδρα δὲ ἐλέσθαι, ὅστις ἐπιμελήθη[σ]ει τᾶς ἀναγραφᾶς· τὸ δὲ ἀνάλωμα [τοί] ταμίαι δόντω. Ἐδοξε στεφανῶν· αἰρέθην / ἀναγράψαι Φίλαρχος Ἀριστοκλεῦς.

— 415—Ἐδοξε[ται] βουλαῖ καὶ τῷ δάμῳ. Ξε/νο/τέλης Φιλονί-κου ἐπεστάται γνώμαι/ πρυτάνων. Ἐπειδὴ Δημοτέλης Καλ/λίππου αἰρεθεῖς ἀγορανόμος ἐπεμε//λήθη τοῦ δάμου μετὰ πάσης φιλοτι/μίας τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πάντων / ἐπιμελόμενος ὅπως ὡς εὐωνότατα/ καὶ δικαιοτάτα πωλῇται, καὶ οἶτον διε/τέλει προωνευμένος τῷ δά-μῳ// ἐπαινέσαι τε αὐτὸν καὶ διαψαφί/σασθαι τὴν βουλὰν καὶ τὴν Ἐκ/κ/λησίαν/ κατὰ τὸν νόμον, ἥ δοκεῖ αὐτὸν στεφᾶν/ῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ. Αἱ δὲ κα δόξει, τοῖ πρυτάνιως τοῖ πρυτανεύον//τες Ἀπ-ναιδάκχιον στεφανωσάν/τω αὐτὸν τοῖς Διονυσίοις ἐν τῷ/ ἀγῶνι τῶν τραγῳδι(ι)ῶν, ὁ δὲ κᾶρυ(ξ) ἀναγορευσάτω ὅτι ὁ δᾶμος στε/φανῶι Δα-μοτέλη Καλλίππου//ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ φιλοτιμίας ἃν ἐνε/δείξατο εἰς τὸν δᾶμον, ἀγορανο/μήσαντα καλῶς καὶ φιλοτιμῶς τῷ [δάμῳ].....

γεν ὁμως τὸ πλεονέκτημα, ὅτι οὐδείς κατεδικάζετο ἄνευ δημοσίας δικαστικῆς δίκης.

Ἡ συκοφαντία εἶχε λάβει ἐπίτασιν. Φαῦλοι τινὲς μετήρχοντο τὸ ἔργον τοῦ συκοφάντου μετὰ θράσους καὶ τοιαύτης ἀναιδείας, ὥστε οὐδείς ἐντιμος πολίτης ἦτο ἀσφαλῆς ἀπὸ τῶν μηνύσεων αὐτῶν. Ἡ θρασύτης καὶ ἡ ἀναιδέεια ἤχθησαν εἰς μέγιστον βαθμὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα τυράννων. Γνωριμώτατοι ἐκ τῶν συκοφαντῶν αὐτῶν ἦσαν τότε ὁ ἐξ Ὠρεοῦ τῆς Εὐβοίας Βάτραχος καὶ ὁ Αἰσχινίδης⁽¹⁾.

1) Böckh die Staatshaushaltung der Athener 3ης ἐκδ. Τ. Ι' σ. 262.—Κουρτίου Ἑλλήν. Ἱστορία μετέφρ. Σ. Π. Λάμπρου Τ. Α' σ. 509, Δ' σ. 21, 24.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ

Α' Ἄρχοντες περιδεδλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν.

Καὶ ἐν Σπάρτῃ ἡ μεταξὺ βασιλέων καὶ ἀρίστων ἔρις ἀπέληξεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς μοναρχίας εἰς ἀριστοκρατίαν. Τὸ καίριον τοῦτο τραῦμα ἐπήνεγκεν ἡ Νομοθεσία τοῦ Λυκούργου. Δὲν κατηργήθη ἡ βασιλεία, περιορίσθη ὁμως ἐν ἀρχῇ ἡ ἐξουσία τῶν βασιλέων, ἀποτελεσάντων μέρος τῆς Γερουσίας· εἴτα δέ, ἐπιταθείσης τῆς ἐξουσίας τῶν Ἐφόρων, ἐξησθένησεν ἐντελῶς καὶ δὲν ἀπέμεινεν αὐτοῖς εἰμὴ ἡ ἱεροσύνη ⁽¹⁾.

Ἐκτοτε ἡ Σπάρτη ἐκυβερνᾶτο δι' ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἔχουσα τὴν Γερουσίαν ἀποτελουμένην ἐξ 28 γερόντων, τὴν συναρχίαν τῶν πέντε Ἐφόρων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ ἢ Ἀπέλλαν. Πρὸς τούτοις εἶχε καὶ ἄλλους ἄρχοντας, ἡ ἐπικουρία τῶν ὁποίων ἦτο ἀναγκαία διὰ τε τὴν διοίκησιν καὶ τὰ πολεμικά.

Ἐκ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἤσκουν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὰς γνωστὰς μαρτυρίας, οἱ Ἐφοροὶ, οἱ Ἐμπέλωροι (Ἀγορανόμοι), οἱ Πεδιανόμοι καὶ οἱ Ἀρμόσυνοι. Παρ' αὐτοῖς ἦσαν τεταγμένοι ὑπηρέται καὶ ἄλλα εἰδικὰ ἐκτελεστικά ὄργανα, περὶ ὧν θέλομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις ὁμιλήσει.

1) Fustel des Coulanges Βιβλ. 4ον Κεφ. 3ον.

Β' Καθήκοντα τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων.

§ 1. Ἐφόροι⁽¹⁾

Ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐφόρων ἀπετελεῖτο ἐκ πέντε ἀνδρῶν, προῖστατο δ' αὐτῶν εἷς, ὁ καὶ ἐπὶ ὄνυμος τοῦ ἐνιαυτοῦ. Οἱ ἔφοροι ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ δήμου ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν ἡλικίᾳ Σπαρτιατῶν· ἦσαν δὲ μετὰ τῆς Γερουσίας τὸ κύριον τῆς Πολιτείας. Εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφασισομένων ἐν τῇ Γερουσίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀπέλλᾳ· ἐδίκαζον δὲ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, μετὰ δὲ τῶν γερόντων τὰς φονικὰς δίκας καὶ αὐτοὺς τοὺς Βασιλεῖς, δικαιούμενοι νὰ ἐμβάλλωσιν αὐτοὺς μέχρι τῆς δίκης εἰς εἰρκτὴν.

Τὰ καθήκοντα τῶν Ἐφόρων ὡς πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς πολιτείας ἦσαν πολλαπλᾶ. Μεταξὺ τῶν καθηκόντων τούτων καταλέγεται καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία, ἣν ἡ Πολιτεία τῆς Σπάρτης εἶχε χορηγήσει αὐτοῖς. Ἡ ἐποπτεία τῆς δημοσίας ἐν γένει τάξεως ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς Ἐφόρους, οἵτινες εἶχον οὕτω τὴν γενικὴν ἀστυνομίαν τῆς πολιτείας καὶ ἤλεγχον τὰς τε ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας πράξεις τῶν πολιτῶν, ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ ζημιοῖν καὶ κολάζειν.

Ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία τῶν Ἐφόρων εἶχε σὺν τῷ χρόνῳ καταστῆ εὐρυστάτη. Αἱ κυριώτεραι ἐπιμέλειαι, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ἔργων εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

α') Ἐπώπτενον τὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων καὶ τῶν ἐφήβων καὶ ἐζημίουν πάντα ἐκ τούτων ἀπειθοῦντα ἢ ὑποπίπτοντα εἰς ἄλλο παράπτωμα καὶ προσαγόμενον ἐνώπιον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ παιδονόμου.

1) Ἀριστ. Πολ. σ. 1343 α.

β') Ἐπώπτενον τὴν διαγωγὴν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐδικαιοῦντο νὰ κολάζωσι πάντα ποιοῦντα τι αἰσχρόν. Λέγεται δ' ὅτι καί τινα Ναυκληϊδὴν κατεδίκασαν, ὡς παντελῶς ὑπερσαρκοῦντα τῷ σώματι καὶ παχὺν διὰ τροφὴν γενόμενον.

γ') Ἐπεθεώρουν τὴν ἔνδυσιν καὶ τὴν στρωμνὴν τῶν νέων.

δ') Ἐπετήρουν αἰς σχέσεις τῶν ἀνδρῶν πρὸς τοὺς νέους.

ε') Εἶχον τὴν ἀστυνομικὴν ἐποπτείαν τῶν περιούκων.

ς') Ἐδικαιοῦντο νὰ ἀπελαύνωσι τοὺς ξένους, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὑποπτοὶ διαφθορᾶς ἡθῶν.

ζ') Ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐποπτείαν τῆς δημοσίας ἀγορᾶς καὶ εἶχον τὴν διαιτησίαν τῶν ἐρίδων τῶν ἀναφυομένων κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν πώλησιν.

η') Εἶχον πιθανῶς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀγώνων.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ἔργων οἱ Ἐφοροὶ εἶχον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἐπιβάλλοντες ποικίλας ποινάς. Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ὑπ' αὐτῶν ποιναὶ ἦσαν ὁ θάνατος, ἡ ἔξορία, ἡ ἀτιμία, ἡ δήμεσις καὶ τὸ πρόστιμον.

Οἱ Ἐφοροὶ ἐξέπεμπον ἐνίοτε πρὸς ἐκτέλεσιν ἀστυνομικῶν ἔργων τινὰς τῶν τριακοσίων ἐπιλέκτων ὀπλιτῶν, τῶν καλουμένων ἱππέων. Διὰ τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῶν εἰλώτων εἶχον οὗτοι τὴν κρυπτείαν. Περὶ τούτων γενήσεται κατωτέρω λόγος.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐφόρων ἦτο ἐνιαυσία. Εἶχον δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἴδιον ἀρχεῖον καλούμενον Ἐφορεῖον¹⁾.

§ 2. Ἐμπέλωροι (Ἀγορανόμοι).

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἐμπέλωρων ὀλίγα εἰσὶ γνωστά. Μόνον ὁ Ἡσύχιος ποιεῖται μνείαν αὐτῶν διὰ τοῦ βραχέος γλωσσήματος, « Ἐμπέλωρος Ἀγορανόμος Ἀάκωνες. » Ἐκ τούτου καὶ ἐκ πολλῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς,

1) Γίλβερτ Τ. Α' σ. 17—100.

ἀποδεικνυσθαι ὅτι ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχε κατὰ τοὺς πρῶτον καὶ δεῦτερον μ. Χ. αἰῶνας συναρχία ἀρχῶν καλουμένων ἐπισήμως ἀγορανόμων, τεκμαίρεται ὅτι ἡ λέξις ἐμπέλωρος ἦτο ἡ ἀρχαία ὀνομασία, τὸ δ' ἀγορανόμος ἡ μεταγενεστέρα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις. Ἐπομένως τοὺς ἐμπελώρους ἀντικατέστησαν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς οἱ ἀγορανόμοι, ὧν ἡ συναρχία ἀπετελεῖτο ἐξ 8 ἀνδρῶν. Κατὰ τίνα ὅμως χρόνον καὶ τίνων λόγων ἔνεκεν ἐπῆλθεν ἡ ἀλλαγὴ τῆς ὀνομασίας οὐδὲν εἶναι γνωστὸν ἐκ τῶν κειμένων. Ἄγνωστον εἶναι ἐπίσης ἂν ἡ μεταβολὴ αὕτη συνεπῆρνε μεταρρυνμίσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτιον οὐσιώδεις εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Οὐδὲν ἐν τούτοις ἀποκλείει τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὰ καθήκοντα τῶν ἐμπελώρων ἐταυτίζοντο σχεδὸν πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα κατόπιν ἐξήσκουν οἱ ἀγορανόμοι. Μεθ' ὅλης τῆς πιθανότητος εἶναι ἀποδεκτὸν ἐντεῦθεν, ὅτι ὡς οἱ ἀγορανόμοι, ἐπίσης οἱ ἐμπέλωροι, προεδρευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως αὐτῶν, ἀπετέλουν συναρχίαν ἐξ 8 ἀνδρῶν, διωρίζοντο δὲ δι' ἐν ἔτος.

Οἱ ἐμπέλωροι ἐπεμελοῦντο, ὡς οἱ ἀγορανόμοι τῶν Ἀθηναίων πρὸς οὓς ὁμοίαζον πολὺ, τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ ἐπώπτεον ἐπὶ τῶν αὐτόθι ἐνεργουμένων ἐμπορικῶν συναλλαγῶν.

Ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἦτο πιθανῶς ἐν ἐκ τῶν ἀξιωματῶν, τὰ ὁποῖα προαπητοῦντο διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Γερουσίαν. Εἰς τοὺς ἐκπληρώσαντας καλῶς τὸ καθήκον ἐδίδετο τὸ ἐπίθετον αἰώνιος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε τὴν ἔννοιαν τῆς ἰσοβιότητος ἀλλ' ἦτο ἀξίωμα πρὸς τιμὴν μᾶλλον διδόμενον (ἐκ τοῦ *Dictionnaire des Antiquités Daremberg et Saglio*. Βλ. καὶ Γίλβερτ Τ. Α' σ. 30, 31, 72).

§ 3. Πεδιανόμοι.

Ἡ ἀρχὴ τῶν πεδιανόμων γίνεται γνωστὴ ἐκ τινων ἐπιγραφῶν τῆς Σπάρτης.

Οὗτοι εἶχον τὴν ἀστυνομίαν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Βεβαίως θὰ ἐξήσκουν ὅλα καὶ οἱ ἀγρονόμοι τῶν Ἀθηναίων καθήκοντα, περὶ ὧν ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τῷ οἰκίῳ τίτλῳ⁽¹⁾.

§ 4. Ἀρμόσυννοι.

Ὡς περὶ τῶν Ἐμπελώρων, οὕτω καὶ περὶ τῶν Ἀρμოსύνων μόνον ὁ Ἡσύχιος ὁμιλεῖ, λέγων: « Ἀρμόσυννοι ἀρχὴ τις ἐν Λακεδαιμόνι ἐπὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν γυναικῶν »⁽²⁾.

Ἐκ τοῦ γλωσσήματος αὐτοῦ τοῦ Ἡσυχίου μαρτυρεῖται, ὅτι οἱ ἀρμόσυννοι καθήκον εἶχον νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν εὐκοσμίαν τῶν γυναικῶν. Λεπτομέρεια περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν δὲν εἶναι γνωστὰ. Οὐδὲ εἶναι μεμαρτυρημένον ἂν τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐναντίζοντο πρὸς τὰ τῶν ἐν Ἀθήναις γυναικονόμων.

Γ' Ῥηρηρετικὸν προσωπικὸν τῶν ἐφόρων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων

α') Κρυπτεῖα⁽³⁾.

Οἱ Σπαρτιάται ἐφοβοῦντο πάντοτε ἐπαναστατικὰς ἐξεγέρσεις ἀπὸ μέρους τῶν εἰλώτων, τοὺς ὁποίους ἐθιέωρον ὡς ἐκ φύσεως καὶ γένους ἐχθρούς. Ἐνεκα τούτου ἐπειήρουν τοὺς εἰλωτας αὐστηρῶς, ἐπεμελοῦντο δὲ μετὰ πάσης προσπαθείας καὶ διὰ τῶν σκληροτέρων μέσων, ὅπως παρεμποδίζωσι τὴν

1) Γίλδερτ. T. A' σ. 31. Dict. Daremberg et Saglio ἐν λ. agromoi.

2) Γίλδερτ T. A' σ. 72.

3) Γίλδερτ T. A' σ. 33.

ἐνίσχουσιν αὐτῶν καὶ πᾶν ὅ,τι ἡδύνατο νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ πρὸς ἐπανάστασιν.

Πρὸς τοῦτο οἱ ἔφοροι, ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ πρῶτον καθίσταντο, παρεσκευάζον τὴν κρυπτείαν, ἐκ νέων Σπαρτιατῶν ἀποτελουμένην, ἣς ὁ σκοπὸς ἦτο διττός, ἥτοι ἡ στρατιωτικὴ ἀσκήσις τῶν νέων καὶ ἡ ἀστυνομικὴ τῶν εἰλώτων ἐπιτήρησις. Κύριον ὁμῶς καθήκον τῆς κρυπτείας κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ ὁ δεύτερος σκοπός, ὁ τῆς καταστολῆς πάσης πρὸς ἐπανάστασιν τάσεως τῶν εἰλώτων, ἣτις συνετελεῖτο διὰ τοῦ φόνου τῶν ῥωμαλεωπάτων καὶ κρατίστων ἐξ αὐτῶν.

Παρεσκευάζετο δὲ ἡ κρυπτεία κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου (Λυκ. 28) ὡς ἐξῆς: Τοὺς νοημονεστέρους ἐκ τῶν νέων οἱ ἀρχοντες ἐξέπεμπον εἰς τὴν χώραν ἔχοντας ἐγχειρίδια καὶ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, οὐδὲν δὲ ἄλλο· οὗτοι τὴν μὲν ἡμέραν, διασπειρόμενοι εἰς ἀσυνδῆλους τόπους, ἀπέκρυπτον ἑαυτοὺς καὶ ἀνεπαύοντο, τὴν δὲ νύκτα κατερχόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπέσφαττον πάντα εἴλωτα, ὃν διέβλεπον προδοτικὰ διανοούμενον ἢ ποιοῦντα. Πολλάκις δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς περιερχόμενοι ἐφόνεον τοὺς ῥωμαλεωτάτους καὶ κρατίστους ἐκ τῶν εἰλώτων.

Ὅπως δὲ μὴ ὦσιν ἐναγεῖς οἱ τοὺς εἴλωτας φονεύοντες, οἱ ἔφοροι, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λεγόμενα, εὐθὺς ὡς ἀνελάμβανον τὴν ἀρχήν, ἐκήρυττον πόλεμον πρὸς τοὺς εἴλωτας (¹). Ὁ Θουκυδίδης ἱστορεῖ ὅτι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον δισχίλιοι εἴλωτες, γενόμενοι ἐλεύθεροι δι' ἀνδραγαθίαν, ἠφανίσθησαν κατόπιν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ γνωρίσῃ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἕκαστος διεφθάρη (²).

1) Πλουτ. Λυκ. 28, «Ἀριστοτέλης δὲ μάλιστα φησὶ καὶ τοὺς ἐφόρους, ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι πρῶτον, τοῖς εἴλωσι καταγγέλλειν πόλεμον, ὅπως εὐαγὲς ἢ τὸ ἀνελεῖν».

2) Πλουτ. Λυκ. 28.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ κρυπτεία ἦτο φυλακὴ τεταγμένη κυρίως διὰ τὴν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν τῶν εἰλώτων.

Τοὺς εἰς τὴν κρυπτείαν ἐκπεμπομένους νέους διώκει ὁ ἐπὶ τῆς κρυπτείας τεταγμένος. Ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (Κλεομ. 28) ἀναφέρεται ὁ Δημοτέλης ὡς τεταγμένος ἐπὶ τῆς κρυπτείας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κλεομένου.

β') Ἴππεις

Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐφόρων διετέλει διὰ τὴν ἀστυνομίαν τοῦ τόπου μέρος τοῦ ἐπιλέκτου σώματος ἐκ 300 νέων, ἱππέων καλουμένων. Οὗτοι ἦσαν ὀπλίται, ἐξελέγοντο δὲ κατ' ἔτος ἐκ τῶν νεωτέρων λογάδων ὑπὸ τριῶν Ἴππαγρετῶν, οὓς διώριζον οἱ ἔφοροι. Ἡ ἀπονεμομένη διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς τιμὴ ἦτο μέγιστη.

Ἐν πολέμῳ οἱ ἱππεῖς ἦσαν περὶ τὸν Βασιλέα, ἐν εἰρήνῃ δὲ ἀντιθέντο αὐτοῖς διάφορα ἔργα. Μεταξὺ τῶν ἔργων αὐτῶν ἦσαν καὶ τὰ ἀστυνομικά⁽¹⁾.

Ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος μανθάνομεν, ὅτι ἱππεῖς διετέθησαν ὑπὸ τῶν ἐφόρων πρὸς τὴν σύλληψιν μελῶν συνωμοσίας, ἥτις κατὰ τὸ 397 π. Χ. ἐγένετο ἐκ μέρους Εἰλώτων, Λακώνων, Περιοίκων κλπ., ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Κυνάδωνός τινος μὴ ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ὀμοίους, καὶ ἡ ὁποία ὀλίγου δεῖν ἀνέτρεπε τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα⁽²⁾.

1) Diction. Daremberg et Saglio ἐν λ. ephoroi. Γίλβερτ 88, 89.

2) Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' γ' 9. «Ὑπηρετῇ καὶ ἄλλ' ἤδη ὁ Κυνάδων τοῖς ἐφόροις τοιαῦτα καὶ τότε δὴ ἔδουσιν τὴν σκυτάλην ἐκείνῳ, ἐν ᾗ ἐγγεγραμμένοι ἦσαν οὓς ἔδει συλληφθῆναι. Ἐρομένου δὲ τίνας ἄγοι μεθ' αὐτοῦ τῶν νέων, ἴθι, ἔφασαν καὶ τὸν πρεσβύτατον τῶν ἱππαγρετῶν Κελευέ σοι ξυπέμψαι ἐξ ἧς ἐπὶ οἱ ἂν τύχῃσι παρόντες. Ἐμμελεῖται δὲ αὐτοῖς, ὅπως ἱππαγρέτης εἰδείῃ οὓς δεῖο πέμπειν καὶ οἱ πεμπόμενοι εἰδεῖν ὅτι Κυνάδωνας δεῖο συλλαβεῖν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΕΝ ΑΛΛΑΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙΝ

§ 1.

Εἶναι μεμαρτυρημένον, ἰδίᾳ ἐξ ἐπιγραφῶν, ὅτι ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος π. Χ. μέχρι τοῦ γ' αἰῶνος μ. Χ. καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλληνικαῖς καὶ μάλιστα Ἰωνικαῖς πόλεσιν. Ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω κεφαλαίοις μνημονευθέντων ἀρχόντων ὡς ὑπάρχοντες καὶ εἰς ἄλλας, ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, πόλεις ἀναφέρονται οἱ ἀγορονόμοι, οἱ ἀστυνόμοι, οἱ σιτοφύλακες, οἱ γυναικονόμοι, οἱ τειχοποιοί, οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν κρηνῶν, οἱ φύλακες τῶν λιμένων καὶ οἱ Ἔφοροι.

§ 2.

Εἰδικῶς περὶ ἐκάστου τῶν εἰρημένων γινώσκομεν τὰ ἑξῆς·
α') Ἀγορανόμοι. Τοιοῦτοι ἄρχοντες ὑπῆρχον ἐν Ἀγδανείᾳ, Ἀφροδισίᾳ, Ἀργεῖ, Ἀστυπαλαίᾳ, Κύπρῳ, Κῶ, Κρήτῃ, Δήλῳ, Αἰγίνῃ, Λέσβῳ, Μεγαλοπόλει, Μεγάρῳ, Μεσημβρίᾳ, Μιλήτῳ, Νύσσᾳ, Ὀλβίᾳ, Πάρῳ, Φιλαδελφείᾳ, Σαμοθράκῃ, Σάρδεσι, Σικελίᾳ, Σμύρνῃ, Ταινάρῳ, Τήνῳ, Θάσῳ, Θνατείροις, Τράλλεσιν [Ἀϊδινίῳ], Ἐφέσῳ, Ἐρυνδραῖς [Τζεσμέ], Σάμῳ, Χίῳ, Ἀλικαρνασσῶ, Ρόδῳ, Σικίνῳ, Κερκύρα. Οἱ Πάπυροι τῆς Αἰγύπτου μνημονεύουσι τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Πτολεμαϊκῇ Αἰγύπτῳ. Ἐν τισι τῶν πόλεων αὐτῶν ἦτο εἰς ἀγορανόμος, ἐν τισι δὲ πλείονες συνάρχοντες. Κατ' ἀνευρεθείσας ἐπιγραφὰς ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Ἀλικαρνασσῶ ὑπῆρχον πλείονες τοῦ ἐνὸς ἀγορανόμου (¹).

¹) Michel, recueil d'inscriptions grecques.

— Ἐπιγραφή Δήλου (200 π. Χ.)

1151. Οἱ ἀγορανόμοι / Κάλλαισχος / Μοιρυγένου, / Διόνυσος /
5 Δημέου / Σώχαρος / Σωχάρμου / Ἀφροδίτει / Τιμούχῳ.

Ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Θάσσου μανθάνομεν, ὅτι αὐτόθι τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῶν ἀγορανόμων δὲν περιορίζοντο

—Ἐπιγραφή Ἀλικαρνασσοῦ, ὑπ' ἀριθ. 1196 (8' αἰῶνος π. Χ.).

I. Ἀφροδίτη ἀγορανόμοι / Ἀναξίδημος Γερωντίδου / Ὀνόμαστος Ὀλυμπιοδώρου / Διομήδης Δ' οδώρου // Παντολέων Λέοντος /

II. (Φ)λόδημος Φ'λοκλέους / Βούτης Ἡρωίδου / Μενεκλῆς Φορμίωνος / Φίλαγρος Ἀρτεμιδώρου // Φίλισκος Ἡγησίππου.

Ψηφίσματι τῆς Ἀστυπλαιᾶς πρὸς τιμὴν ἀγορανόμου (II αἰῶνος π. Χ.).

—114—Ἐδοξε ταῖ Βουλαῖ καὶ τῷ δάμῳ. Φιλ[αρχός Α/ριστ[ο(αλ/εὺς ἐπεστάτει. Γνώμα πρυ[τανίων/ Ἐπε/ιδὴ Ἀρκεσίλας Μο(ι)ραγέ-νευς αἱ [ρεθεῖς/ ἀγορανόμος ἐπεμελήθη τοῦ δήμου// μετὰ πάσης φι-λοτιμίας τῶν τε κατὸ/ [τ] ἄν ἀγορὰν πάντων ἐπιμελόμενος/ [δ/πως ὡς εὐωνότατα καὶ δικαιοτάτα πωλῇ[τ]αι καὶ οἶτον προωνεύμενος διετέλει/ τῷ δάμῳ· ἐπαινέσαι τε αὐτὸν ὅτι καλῶς// καὶ ἀγαθὸς γεγένηται περὶ τὸν δῆμον, / καὶ διαψαφίσασθαι κατὰ τὸν νόμον, / ἥ δοκεῖ αὐτὸν στεφανῶσαι θαλλοῦ/ στεφάνῳ. (η). Αἱ δὲ κα δόξει, τοῖ πρυ-τανεῦ//οντες Ἀπνοδάκχιον στεφανώσαντω// αὐτὸν τοῖς Διονυσίοις ἐν τῷ ἀγῶνι// τῶν τραγῳδῶν, (ὁ) δὲ κάρυξ ἀναγορεύ[ουσ] αὐτῷ ὅτι ὁ δᾶμος στεφανῶν Ἀρκεσίλαν/ Μοιραγένευς ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ εὐνοί/ [ας]. ὃς ἀνεδείξατο εἰς τὸν δᾶμον// ἀγορανομήσας καλῶς καὶ φιλοτίμως/ ἐξέστω δὲ αὐτῷ (ι) καὶ ἀνάθημα ἀναθέμ[ε]ν/ ὅπαι καὶ χρῆνι[ζ]νι τᾶς ἀγορᾶς ἐ[πι] τᾶς στοιᾶς/ τᾶς παρὰ τὸ πρυτανεῖον. Τὸ δὲ ψήφισμα/ τόδε ἀναγράψαι ἐς τὴν φιλίαν τῷ ἀγοραν[ο]μίῳ· ἄνδρα δὲ ἐλέσθαι, ὅστις ἐπιμεληθῇ[σ]ει τᾶς ἀναγραφᾶς· τὸ δὲ ἀνάλωμα [τοῖ] ταμίαι δόντω. Ἐδοξε στεφανῶν· αἰρέθην / ἀναγράψαι Φίλαρχος Ἀριστοκλέυς.

— 115—Ἐδοξε[ται] βουλαῖ καὶ τῷ δάμῳ. Ξε[νο]τέλης Φιλονί-κου ἐπεστάτει γινώμαι/ πρυτάνιων. Ἐπειδὴ Δημοτέλης Καλ[λίπ]που αἰρεθεῖς ἀγορανόμος ἐπεμε//λήθη τοῦ δήμου μετὰ πάσης φιλοτιμίας τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πάντων / ἐπιμελόμενος ὅπως ὡς εὐωνότατα/ καὶ δικαιοτάτα πωλῇται, καὶ οἶτον διε/τέλει προωνευμένος τῷ δά-μῳ// ἐπαινέσαι τε αὐτὸν καὶ διαψαφί/σασθαι τὴν βουλὰν καὶ τὴν Ἐκ/κ[λίπ]σιαν/ κατὰ τὸν νόμον, ἥ δοκεῖ αὐτὸν στεφα/νῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ. Αἱ δὲ κα δόξει, τοῖ πρυτάνιως τοῖ πρυτανεῦον//τες Ἀπ-ναιδάκχιον στεφανώσαν/τω αὐτὸν τοῖς Διονυσίοις ἐν τῷ/ ἀγῶνι τῶν τραγῳδ(ι)ῶν, ὁ δὲ κάρυ(ξ) ἀναγορευσάτω ὅτι ὁ δᾶμος στε/φανῶν Δι-μοτέλη Καλλίππου//ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ φιλοτιμίας ἂν ἐνε/δείξατο εἰς τὸν δᾶμον, ἀγορανο/μήσαντα καλῶς καὶ φιλοτίμως τῷ [δάμῳ].....

μόνον εἰς τὰ τῆς ἀγορᾶς ἀλλὰ περιελάμβανον τὴν ὅλην πόλιν (¹).

Κατ' ἄλλην δὲ ἐπιγραφὴν ἐν Ἀνδανείᾳ εἰς τὸν ἀγορανόμον εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἐν τῷ βαλανείῳ (²).

Τὴν ἐν Πάτρῳ ὑπαρξίν τῶν ἀγορανόμων ὥς καὶ τὰ ἀστυνομικὰ αὐτῶν καθήκοντα βεβαιοῖ ψήφισμα γεγραμμένον ἐν αὐτόθι ἐπιγραφῇ, δι' οὗ ἐπαινεῖται ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγορανόμος. Τὸ ψήφισμα τοῦτο, ἐκδοθὲν κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα π. Χ., ἔχει οὕτω:

«Τὴν πᾶσαν /σπ/ουδὴν εἰσεναγκάμενος, ὅπως ὁ δῆμος (ἐπ) εὐετηρία καὶ δαψιλείᾳ ὑπέρχῃ (χρ)ώμενος ἄρτου καὶ ἀλφίτοις ὥς ἀξι(ωτ)ατοῖς καὶ βελτίστοις, περί τε τῶν μισ(θοῦ) ἐργαζομένων καὶ τῶν μισθουμένων (αυ)τούς, ὅπως μηδέτεροι ἀδικῶνται (ἐφρ)όντιζεν, ἐπαναγκάζων κατὰ τοὺς νό(μους) τοὺς μὲν μὴ ἀθετεῖν, ἀλλὰ ἐπὶ τὸ ἐρ(γον) πορεύεσθαι, τοὺς δὲ ἀποδιδόναι τοῖς (ἐργα)ζομένοις τὸν μισθὸν ἄνευ δίκης, τῶν τε ἄλλων τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν τὴν καθήκου(σα)ν ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο» (³).

Ἀνωτέρῳ ἐρρήθη διὰ ἀγορανόμος ὑπῆρχε καὶ ἐν Ταϊνάρῳ (⁴). Ἐκτὸς ὁμῶς τῆς πόλεως αὐτῆς ὑπῆρχε καὶ εἰς

1) Ἐπιγραφή παρὰ Cauer ² 527 «ὅπως δὲ τὸ χωρίον καθερὸν παρέχῃ, ἐπιμέλεσθαι τὸν ἀγορανόμον καὶ τὸν ἱερεᾶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τοὺς ἐκάστοτε ἔοντας.»

2) Ἐπιγραφή παρὰ Dittenberger ἀρ. 653 «ὁ ἀγορανόμος ἐπιμέλειαν ἐχέτω, ὅπως οἱ θέλοντες βαλανεύειν ἐν τῷ ἱερῷ μὴ πλεῖον πρόσδωκοντι τοὺς λουομένους δύο χαλκῶν καὶ παρέχοντι πῦρ καὶ μάκραν (= μάκτρον) εὐκρατον καὶ τοῖς κατακλυζομένοις ὕδωρ εὐκρατον, καὶ ὅπως ὁ ἐγδεξάμενος τῶν ξύλων τὴν παροχὰν εἰς τὸ ἀλειπτῆριον παρέχει ξύλα ξηρὰ καὶ ἱκανὰ τοῖς ἀλειφομένοις κατ' ἡμέραν ἀπὸ τέταρτας ὥρας ἕως ἑξδόμας κ. τ. ἀ.»

3) Boeckh CIG. ἀρ. 2734^a.

4) Ταῖναρον ἴτο πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ἰκρωτηρίου ἔχουσα λιμένα. Παρ' αὐτὴν ἐκτίσθη ὕστερον ἡ Καινέπολις.

ἄλλας πόλεις τῆς Λακωνικῆς παραθαλασσίας, αἵτινες δὲν ὑπῆ-
γοντο εἰς τὴν Σπάρτην, ἀπειτέλουν δὲ κοινὸν καλούμενον κοι-
νὸν τῶν Ἑλευθερολακῶνων καὶ εἶχον πολιτείαν συν-
τεταγμένην κατὰ τὸν τύπον τῆς Σπαρτιατικῆς. Ἐξ αὐτῶν ὡς
ἔχουσαι ἀγορανόμον ἀναφέρονται ἡ Καινέπολις καὶ τὸ
Γύθειον (¹).

β') Ἀστυνόμοι. Ἡ ἀρχὴ τῶν ἀστυνόμων ὑπῆρχεν εἰς
πολλὰς πόλεις. Ἰδίως δὲ βεβαιοῦνται ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν ἐν
Ἀγκύρᾳ, Κνίδῳ, Εὐμενίᾳ, Ἡρακλείᾳ τῆς Βιθυνίας, Ὀλ-
βίᾳ, Ῥόδῳ, Σινώπῃ, Τήνῳ, Τενθρανίᾳ, Ἰάσῳ, Κυζίκῳ,
Ἡρακλείᾳ τῇ ἐπὶ Σίριδι, Συρακούσαις, Κορρησίᾳ τῇ ἐν Κέῳ,
ἐν Καρπιάῳ καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν Πόντον πόλεσιν.

Ἐν Τήνῳ ὑπῆρχον 3 ἀστυνόμοι καὶ ἦρχον ἐπὶ ἑξάμηνον
ἐν Ἰάσῳ 2, ἐν Κυζίκῳ πιθανῶς 1 μόνον.

Ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐπὶ Σίριδι καὶ ἐν Συρακούσαις ἔφερον
τὸ ὄνομα Πολιανόμοι. Οἱ ἐν Ἡρακλείᾳ Πολιανόμοι,
ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνῆρχετο αὐτόθι εἰς 2, εἶχον καὶ τὴν ἐπιμέ-
λειαν τῆς μισθώσεως τῶν τεμενῶν, ἐπεμελοῦντα δὲ μετὰ τῶν
σιταγερωτῶν, ὅπως οἱ μισθῶται τῶν τεμενῶν ἐκτελῶσι τὰς
ὑποχρεώσεις αὐτῶν.

Εἷς τινὰς πόλεις φαίνεται, ὅτι εἰς τοὺς ἀστυνόμους ἀνετί-
θεντο καὶ ἄλλα καθήκοντα ἐκτὸς τῶν ἰδίως ἀστυνομικῶν.
Οὕτως ἐν Ἰάσῳ (377—375 π. Χ.) εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν
τοῦ δημοσίου, ἥτοι τῆς δημοσίας περιουσίας, διότι μεταξὺ
τῶν ἀρχόντων τῶν πωλούντων τὰ δημευόμενα ἀναφέρονται
καὶ οἱ δύο ἀστυνόμοι. Ἐν Κορρησίᾳ τῇ ἐν Κέῳ εἶχον τὴν
ἐπιμέλειαν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐμπορευμάτων καὶ διὰ τοῦτο
παρατηρεῖται ἴσως ἡ ἀναγραφὴ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀστυνόμων
ἐν ταῖς λαβαῖς τῶν ἀμφορέων. Ἐν ἐπιγραφῇ C I A II 546
ὀρίζεται ἐν τοῖς περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξαγωγῆς τῆς μίλτου

(5) Γίλβερτ. τ. Α'. σ. 33, 34.

ἐν Κορρησίᾳ «τὴν δὲ ἐνδειξιν εἶναι πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τοὺς δὲ ἀστυνόμους δοῦναι τὴν ψῆφον περὶ αὐτῆς τριάκοντα ἡμερῶν εἰς τὸ δικαστήριον».

Ἐν Κυζίκῳ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀστυνόμου ἦτο μέγα, διότι ἐν τινι ἐπιγραφῇ τοῦ γ' αἰῶνος π. Χ. ἀνατίθεται εἰς αὐτὸν ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἀναγραφῆς τινος τιμωμένον εἰς τὴν στήλην τῶν προξένων⁽¹⁾.

γ') Σιτοφύλακες. Ἡ μεγίστη σπουδαιότης, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπεδίδετο πανταχοῦ εἰς τὴν προμήθειαν ἐπαρκῶν σιτηρῶν, ἔδωκεν ἀφορμὴν, ὅπως εἰς τινὰς τῶν πόλεων καταστῶσιν ἴδιοι πρὸς τοῦτο ἄρχοντες.

Οἱ ἄρχοντες οὗτοι ὑπῆρχον, ὥς γινώσκομεν, ἐν Δήλῳ, ἐν Καρύστῳ, ἐν Ταυρομενίῳ, ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐπὶ Σίριδι καὶ ἐν Ἐφέσῳ.

Εἶχον δὲ οὗτοι διαφόρους ὀνομασίας καὶ ἐν μὲν τῇ Δήλῳ καὶ ἐν τῇ Καρύστῳ ἐκαλοῦντο σιτῶναι, ἐν Ταυρομενίῳ σιτοφύλακες⁽²⁾, ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐπὶ Σίριδι σιταγέρεται καὶ ἐν Ἐφέσῳ οἱ ἡρημένοι ἐκ τοῦ δήμου ἐπὶ τῷ σίτῳ.

Οἱ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐπὶ Σίριδι σιταγέρεται ἐπεμελοῦντο συνάμα, ὥς προείρηται, μετὰ τῶν πολιανόμων, ὅπως οἱ μισθῶνται τῶν τεμενῶν ἐκπληρῶσι τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν⁽¹⁾.

Ἐκ τινος ψηφίσματος τοῦ γ' αἰῶνος π. Χ. βεβαιούμεθα,

(1) Diction. Daremberg et Saglio λ. astynomoi.

— Gilbert Handbuch der griechischen Staatsalterth τ. 2^{ος} σ. 331—333.

— Oehler ἀρθρον ἀστυνόμοι ἐν Pauly-Wissowa Real Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. τ. II. 2 (1896)

— Dittenberger ἐπιγρ. ὑπ' ἀριθ. 69.

(2) Βλέπ. περὶ Dittenberger. Sylloge inscriptionum Graecarum, ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ. 509.515.

ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν σιτοφυλάκων ὑπῆρχε καὶ ἐν Πριήνῃ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Διὰ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ ἐπαινοῦνται οἱ σιτοφύλακες Ἑγησίας Θρασυβούλου, Φίλισκος Ἀπολλωνίων καὶ Ζωῖλος Εὐαγόρου, διότι ἤρξαν δεκάκις καὶ κατὰ τοὺς νόμους. Ἔχει δὲ αὐτὸ ὡς ἑξῆς:

«Ἐδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Εὐετί[ων] Ἀπολλωνίου εἶπεν. Ἐπειδὴ ἀφεθέντες [σιτοφυλα] / κες ὑπὸ τοῦ δήμου Ἑγησίας Θρασυβούλου, Φι[λίσκος] / Ἀπολλωνίου, Ζωῖλος Εὐαγόρου κοινήν ἐπι[τέ]σαν τὸ τὴν ἀρχήν, καὶ τοῦ τε σίτου καὶ [τ]ῶν ἄλλω[ν τῶν] / κατὰ τὴν ἀγορὰν τὴν σιτόπολιν πωλουμέ[νων] τὴν ε[ν] δεχομένην ἐπιμέλειαν ἐποιήσα[ντο κατα] τοὺς νόμους, τοὺς τε λόγους ἀπέδωκαν [τῆς ἀρχῆς] / ὀρθοὺς καὶ δικαίους· ἐπινιῆσθαι τε Ἑγησίαν [Θρασιβού] / λου, Φιλίσκον Ἀπολλωνίου, Ζωῖλον Εὐαγόρου, ὅτι ἤρξαν τὴν ἀρχὴν δικαίως καὶ κατὰ τοὺς νόμους καὶ / στεφανῶσαι αὐτῶν ἕκαστον στεφάνῳ χρ[υσῷ τῷ] / ἕκ τοῦ νόμου· καὶ ἀναγγεῖλαι αὐτῶν τοὺς σ[τεφάνους] ἐν τῷ θεάτρῳ τοῖς πρώτοις Διονυσίοις ἐν ἀγῶνι / τῷ μουσικῷ δηλοῦντας διὰ τῆς ἀναγγ[ελίας τῆς] αἰτίας δὲ ὅς στεφανοῦνται τῆς τε ἀναγγελίας ἐπι / μεληθῆναι τὸν ἀγανοθέτ[ην] καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο ἀνα / γραψάτω ὁ νεωποῖης [εἰς στήλην λιθίνην καὶ στή]σάτω ἐν τῷ ἱερῷ [τῆς Ἀθηνᾶς]. (Michel recueil d'inscriptions grecques αρ. 482).

δ') Γυναικονόμοι. Ἐξ ἐπιγραφῶν μαρτυροῦμεν, ὅτι γυναικονόμοι ὑπῆρχον ἐν Ἀνδανείᾳ, ἐν Γαμβρείᾳ τῆς Περγάμου καὶ ἐν Μαγνησίᾳ τῇ ἐπὶ Μαϊάνδρῳ.

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται εὑρίσκονται παρὰ Dittenberger ὑπὸ τοὺς ἀρ. 388, 470, 879, 553. Ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 388 ἐπιγραφῇ ἀναγινώσκομεν περὶ τοῦ ὄρκου τῶν ἐν Ἀνδανείᾳ

γυναικονόμων τὰ ἐξῆς· «Ὁρκος γυναικονόμου. Οἱ δὲ ἱεροὶ ὅταν καὶ αὐτοὶ ὁμό]σωντι, ὀρκιζόντω τὸν γυναικονόμον ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἱερῶν, εἴ μάν ἔξιν ἐπιμέλειαν περὶ τε τοῦ εἵματι-
σμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τῶν] ἐπιτεταγμένων μοι ἐν τῷ δια-
γράμματι».

ε') Ἐπιμεληταὶ κρηνῶν, τειχοποιοί, φύλακες τῶν λιμένων. — Οἱ ἄρχοντες οὗτοι ὑπῆρχον σὺν τοῖς ἀστυνόμοις καὶ εἰς τινὰς ἄλλας πόλεις ἐκ τῶν πολυανθρώπων.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν γίνεται γνωστὸν ὅτι ἐν Κυζίκῳ, ἐν τῷ Ἀμφιαράῳ Ὠρωποῦ καὶ ἐν Δημητριάδι τῆς Θεσσαλίας ὑπῆρχον τειχοποιοί, ἐν δὲ τῇ Καρύστῳ λιμενοφύλακες (¹)

Ἐπίσης ἐκ ψηφίσματος τοῦ γ' αἰῶνος π. Χ. τῆς Καρθέας, πόλεως τῆς Κέας, μαρτυρούμεν, ὅτι ὑπῆρχεν αὐτόντι Ἐπιμελητῆς κρηνῶν.

Κατὰ τὸ ψηφισμα αὐτό, ὁ ἐπιμελητῆς ἐπεμελεῖτο τῶν κρηνῶν, ὥστε νὰ μὴ λούωνται μήτε νὰ πλύνωσιν ἐντὸς τῶν κρηνῶν, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ πηγαίνει εἰς τὸ Ἱερὸν τῆς Δήμητρος. Ἐὰν δέ τις λούῃ ἢ πλύνῃ τι ἐντὸς τῶν κρηνῶν, ὁ ἐπιμελητῆς θὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐπιβάλῃ εἰς μὲν τὸν ἔνοχον πρόστιμον μέχοι δέκα δραχμῶν, νὰ τιμωρῇ δὲ διὰ μεταγωγῶσεων τοὺς δούλους, ὅσοι ἤθελον συλληφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ (²).

στ) Ἐφοροί. Ἡ συναρχία τῶν ἐφόρων, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης, ὑπῆρχε καὶ εἰς τὰς πολιτείας τῶν ἀποτελουσῶν τὸ

1) Gilbert Handbuch der griechischen Staatsalterth τ. Β· σ. 331... Dittenberger Sylloge inscriptionum Graecarum. Ἐπιγραφαὶ ὑπ' ἀριθ. 316, 509, 790.

2) Michel recueil d'inscriptions grecques αρ. 405. — «Ἡγιστος εἶπεν. Ἐδοξεν τῇ δουλῇ καὶ τῷ [δῆμῳ]. Ἐ[πι]μελ[η]τὴν [ο]τ[αν] ἀσ[χ]ολή-
σ[η]ται τῆς κρήνης τῆς ἐπ[ὶ] . . .] τὰσαν ἐπ[ὶ] τ' Ἄρ. ξ [. . . ὁ
ὄχ]ετὸς ὁ κρυπτός, ἐπιμελεῖσθαι τῷ[ν] κρηνῶν ὡ[ς] ἂν μήτε
[λό]ωνται μήτε πλύνωσιν ἐν [ταῖς] κρήναις, ὧν τὸ ὕδωρ εἴ[σ]ιν ἐς

κοινὸν τῶν ἐλευθερολακῶνων πόλεων.

Ἐφοροι ἀναφέρονται ἐν Καινεπόλει, ἐν Ολιτύλῳ, ἐν Γερόνθραις, ἐν Κοτύρῃ καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ.

Ἡ πολιτεία τῶν πόλεων αὐτῶν ἦτο συντεταγμένη κατὰ τὸν τύπον τῆς Σπαρτιατικῆς⁽¹⁾.

§ 3.

Ἐξ ἐπιγραφῶν γίνεται γνωστὸν ὅτι ἐν Χίῳ καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐπὶ Σίριδι ὑπῆρχον ἴδιοι ἀστυνομικοὶ ἀρχοντες, ἔχοντες τὴν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῶν ὁρίων. Οὗτοι ἐκαλοῦντο ἐν μὲν τῇ Χίῳ ὀροφύλακες καὶ ὀρισταί, ἐν δὲ τῇ Ἡρακλείᾳ ὀρισταί.

Περὶ τῶν ἐν Χίῳ ὀροφυλάκων ὑπάρχει ἐπιγραφὴ ἐν IG.A 381, ἔχουσα οὕτως: «ἦν τις τινα τῶν οὖρων τούτων ἢ ἐξέλη ἢ μεθέλη ἢ ἀφανέα ποιήσει ἐπ' ἀδικίῃ τῆς πόλεως, ἑκατὸν στατήρας ὀφειλέτω καῖτιμος ἔστω, πρηξάντων δὲ οὐροφύλακες (ἦν δὲ μὴ πρήξοιεν, αὐτοὶ ὀφειλότων, πρηξόντων δὲ πεντεκαίδεκα τοὺς οὐροφύλακας· ἦν δὲ μὴ πρήξοιεν ἐν ἐπαρῇ ἔστων)» ⁽²⁾.

§ 4.

Ἐν Θήβαις ὑπῆρχεν ἰδίᾳ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Τελέαρχος.

Οὗτος εἶχε καὶ τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν τὴν ἐπιμέλειαν.

τὸ ἱερὸν τῆς Διαιτρος. [Ἐὰν δέ τις ἢ λ[ό]ν ἢ [π]λύνη τ[ι] ἐν ταῖς κρήναις, κύριος ἔστω ὁ ἐπιμε[λ]ητής [τὸν μ]έν αἵτιον ζημιῶν ἀχρι δέκα δραχμῶν, τοὺς δ' ἐπ[ὶ τόπ]ους [καταληπτι] τοὺς οἰκέτας πληγαῖς κολάζων. Στῆσαι [δὲ] καὶ σ[τή]λνν πρὸς [τ]αῖς κρήναις, ὅπου ἂν δοκεῖ τῇ βουλῇ ἐ[πιτήδ]ειον εἶναι. Τὸ δὲ ἀνδάλωμα δοῦναι τὸν ταμίαν».

1) Gildert T. A' σ. 33, 34.

2) Gilbert Hadbuch der griechischen Staatsalterth T. B' σ. 33,

§ 5.

Ἐν Κορίνθῳ τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐξησκοῦντο ὑπὸ ἰδίας Βουλῆς, ἣν κατέστησεν ὁ Περίανδρος καὶ ἥτις εἶχε τὴν ἐφορείαν τῶν ἡθῶν.

Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Βουλὴν αὐτήν, ὡς προστάται τῆς δημοσίας ἡθικῆς, ἐκαλοῦντο Πατέρες τῆς πόλεως.

Οἱ Πατέρες εἶχον καὶ τὴν φροντίδα τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς νεκρῶν (¹).

§ 6.

Ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαὶ καθιστῶσιν ἡμῖν γνωστὰς διαφόρους ἀπαγορευτικὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις τινῶν πόλεων.

Ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ παραθέσωμεν τὰς διατάξεις αὐτάς.

α') Ἐν Γόρτυνι ἀνευρέθησαν δύο τοιαῦται διατάξεις.

Κατὰ τὴν πρώτην ἀπηγορεύετο νὰ διοχετεύῃ τις εἰς τὸ ἴδιον κτῆμα ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ (τοῦ Ἀηθαίου ἱσως, ὅστις ἔρρεε πλησίον τῆς Γόρτυνος εἰς τρεῖς βραχίονας, ὧν ὁ μέσος διήρχετο διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ μόνος τῶν ἄλλων δὲν ἀπεξηραίνετο κατὰ τὸ θέρος), ἀλλ' ὥφειλε πάντοτε νὰ ἀφήσῃ τοῦλάχιστον τόσον ὕδωρ, ὥστε νὰ πληροῖ τὴν κοίτην ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ἦτο ἐκτισμένη ἢ ἐπ' ἀγορᾶ γέφυρα.

Διὰ τῆς δευτέρας ἀπηγορεύετο ἡ ἐκκοπή δένδρων καὶ θάμνων, ἐκτὸς ἀκανθῶν καὶ φρυγάνων, ἐκ τινος δημοσίου τόπου (¹).

β') Ἐν Γυνθείῳ ἀνευρέθη ἀτελὴς ἐπιγραφή κεχαραγμένη ἐπὶ τῆς βραχύδους κλιτύος τοῦ Λαρυσίου, ἥτις, κατὰ τὸν Σκιάν, δέον ν' ἀναγνωσθῇ ὡς ἐξῆς :

1) Oehler ἀρθρον ἀστυνομοι ἐν Pauly-Wissowa Real-encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft τ. II, 2 (1896). — Κουρτίου Ἑλλ. Ἱστορ. τ. Α' σ. 410. — Dict. Daremberg et saglio λ. astynomoi. — Ἡρακλείδου Ποντικῆς Ἀπόσπ. V.

1). Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1890 σ. 187, μελέτη Α. Σκιᾶ.

Μηδὲν (') ἀποστρυθέσται (ἡ) /δέκα ἀποστρύ(θ)/νται, α
F α τα — —. /ἡ ὁ δῶλος— —.—|ραι δὲ ὅλη νόμος(') ὅς
τὰ τῶ(ν)— — —.

Διὰ τῆς διατάξεως αὐτῆς ἀπηγορεύετο ἡ ἐκτέλεσις πρά-
ξεώς τινος, πιθανῶς δὲ τὸ φωνάζειν ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ὅστις
ὡς ἱερός ἦτο ἄβατος (').

γ') 'Εν Εὐβοίᾳ ἐπὶ μεγάλῳ ἐξεργασμένῳ βράχῳ κατὰ
τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ Βαθροβουνίου ὄρους εἰς
ἀπόστασιν "]₁ τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς Χαλκίδος, ἀναγινώσκονται
τὰ ἐξῆς·

« Μὴ ἐγδαίνειν εἰς τὰ χωρία ».

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀπηγόρευε τὸ νὰ καταλείπη τις τὴν
ὁδὸν καὶ νὰ πατήῃ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν. Ἀνήκει δὲ εἰς τὸν 4^{ον} αἰῶνα
π. Χ. (').

δ') 'Εν Κρήτῃ ἀνευρέθη ἐπίσης ἐπιγραφὴ, δι' ἧς ἀπηγο-
ρεύετο τὸ ἐκριζῶναι τὰς σκίνους, τὸ κόπτειν ἄλλα ξύλα,
ἐκτὸς τῶν ἀκανθωδῶν θάμνων καὶ τῶν ἀπεξηραμένων κλάδων·
ἐὰν τὸ ἐναντίον ἐγίνετο, ἐπετρέπετο εἰς τὸν πρῶτον ἐρχόμενον,
κατ' ἀρχαῖον ἔθος, νὰ ἀφαιρῇ τὸ λάθρα ἐκκοπέν.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Bulletin de la
correspondance Hellénique [T. 9ος σ. 9], ἔχει ὡς ἐξῆς:
... κ] αἱ? φρύγανα ἐσπρεμίττεν δὲ τὰς (σ)κίνους μὴ,
μηδὲ — ΑΚΑΤΙΟΝ ἐξῆμιν ξύλα πατεῖν ἀλλ' ἢ ράχος κα[ί
φρύγανα· αἱ δὲ μὴ, κύριος ἔστω ὁ πορατυχῶν ἀφελό[εν]ος
κατὰ τὸ ἀρχαῖον».

Εἰς τίνας ἀρχοντας ἀνήκοντι πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀστυνο-
μικαὶ διατάξεις δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα
αὗται εἶχον ἐκδοθῇ ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου.

1). Ἀρχ. Ἐφημ. 1892 σ. 184.

2). Ἀρχ. Ἐφημ. 1892 σ. 173.—

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

(146 Π. Χ. — 330 Μ. Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΡΩΜ. ΑΣΤ. ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ὁ δεύτερος πρὸ Χριστοῦ αἰὼν ἐσημείωσε σπουδαίαν καὶ ῥιζικὴν ἐν Ἑλλάδι μεταβολήν.

Πάλιν ὑφισταμένη τότε μεταξὺ τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος καὶ ἐκείνης τῆς δημοτικῆς ἀνεκίνει τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀριστοκρατία προσήγγιζεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Ῥώμης, τὸ δημοτικὸν δὲ πνεῦμα ἐκ τοῦναντίου ἀπέκρουεν αὐτήν. Ἐπικρατησάσης τῆς ἀριστοκρατίας, διηυκολύνθη ἡ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπέκτασις τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας.

Τὸ 146 π. Χ. ἔτος παρήλθε, καταλὼν τὴν ὑποταγὴν πάσης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν.

Αἰῶνες ἔκτοτε ἀνέτειλον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς κυριαρχοῦς δυνάμεως.

Ἡ συντελεσθεῖσα ὁμῶς κατάκτησις δὲν ἐπὶννεγκε τὴν ἀμεσον κατάνυσιν τῆς πολιτειακῆς τῆς Ἑλλάδος ὁργανώσεως. Ἐν πολλοῖς τὰ πολιτεύματα τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐτηρήθησαν σεβαστά. Πολλὰ πόλεις διετήρησαν καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν

τῆς Ῥώμης τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν, ἥτις διήρκεσε καὶ μετὰ Χριστὸν ἐπὶ τινὰς αἰῶνας.

Αἱ κατακτώμεναι ὑπὸ τῆς Ῥώμης πόλεις συνεδέοντο πρὸς αὐτὴν ἢ διὰ τῆς ὑπερηκοότητος ἢ διὰ τῆς συμμαχίας. Αἱ εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπαγόμεναι πόλεις ἦσαν αἱ *civitates dedilitii*, ἥτοι αἱ ἐντελῶς δουλωνθεῖσαι. Ἐν αὐταῖς δὲν ὑπῆρχον πλέον ἀπὸ τῆς κατακτίσεως οὔτε ἴδιον πολίτευμα, οὔτε θεσμοί, οὔτε νόμοι, οὔτε ἴδιοι ἄρχοντες· τὰ πρόσωπα, τὰ τεῖχη, αἱ γαῖαι, οἱ ναοί, οἱ θεοί εἶχον παραδοθῆναι εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ὑπέκειντο εἰς τὴν ἀνθαίρετον ἐξουσίαν τοῦ Διοικητοῦ, ὃν αὕτη ἀπέστελλεν. Εἰς τὴν δευτέραν καταστάσιν ὑπῆγοντο αἱ ἐλευθέροι σύμμαχοι πόλεις (*civitates foederatae* ἢ *socii*). Αὗται διετήρουν τὸ ἴδιον πολίτευμα, τοὺς ἰδίους νόμους καὶ ἄρχοντας, ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς Ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς, εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ἀτελείας τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ κόπτειν ἴδιον νόμισμα· ἀλλ' εἶχον ἐξάρτησιν καὶ ἐλάμβανον διαταγὰς ἐκ τῆς Ῥώμης, ἀπέτεινον δὲ φόρους εἰς τοὺς δημοσίους Ταμίας.

Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις περιελήφθησαν μεταξὺ τῶν ἐλευθέρων συμμάχων πόλεων. Αὗται ἦσαν ἐν ἀρχῇ ἡ Μακεδονία, ἡ Ἰλλυρία, ἡ Ἀχαϊκὴ συμπολιτεία, καὶ ἐν μέρει τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Βραδύτερον ἐπὶ Αὐγούστον προσετέθησαν ἡ Βιθυνία, ἡ Κυρηναϊκὴ, ἡ Κρήτη, ἡ Κιλικία καὶ ἡ Συρία, ἡ Θράκη, τὸ Βυζάντιον, ἡ Ῥόδος, καὶ πολλὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι εἰς τὴν μετὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν κατάκτησιν ἐλευθέρων ὑπόστασιν τῆς Ἑλλάδος οὐσιωδῶς συνετέλεσεν ὁ ἤδη ἐν αὐτῇ ἀνεπτυγμένος ἀρχαῖος πολιτισμός, ἡ συγγένεια τῆς γλώσσης καὶ ἡ ἐπίδρασις, τὴν ὁποίαν ἥσκησεν ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία ἐπὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν πλέον ἀνεπτυγμένων τάξεων.

Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς Ἑλλάδος διετηρήθη, ὡς εἴρηται,

καὶ μετὰ Χριστόν. Ἀλλ' ἄφ' ἑνὸς μὲν ἢ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ ἀρχόντων ἀσκουμένη μεγίστη ἐπιρροή καὶ πίσεις ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, τείνουσα εἰς τὴν ἐκ-
μηθένειον τῶν ἐκ τῆς παρασχεθείσης διατηρήσεως τῶν ἰδίων πολιτευμάτων παραγομένων ἐλευθεριῶν, ἄφ' ἑτέρου δὲ ἢ κε-
νοδοξία καὶ τὸ συμφέρον τῶν Ἑλλήνων, ἵνα μετὰσχῃσι τῶν τιμῶν, ὧν ἀπῆλανον οἱ ἔχοντες τὰ δικαιώματα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου, ἐγέννησεν ἐν ἑαυτοῖς τὸν πόθον, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Πολιτείαν, ἀποκτῶντες τὸ δικαίωμα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου. Ὁ πόθος οὗτος, ἐνισχυόμενος ὑπὸ τῆς Ῥώμης, διαβλεπούσης ἐν αὐτῇ τὴν αὔξησιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, ἐπήνεγκε τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλή-
νων ἀπὸ τῶν θεσμῶν καὶ τῶν πολιτευμάτων τῶν γενεθλίων πόλεων. Ὅτε δὲ αἱ ἰδέαι τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ὑπεχώρησαν ἀπέναντι τῶν κενοδόξων τάσεων καὶ ὁ πόθος τῆς ἀποκτήσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ Ῥωμαίου πολίτου εἶχε καταλάβει τὰς πλείονας τῶν Ἑλλήνων τάξεις καὶ ἰδίᾳ τὰς εὐπορωτέρας, Διάταγμα αὐτοκρατορικόν, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Καρακάλλα [211—217 μ. Χ.], ἀπένειμε τὸ δικαίωμα τοῦ Ῥωμαίου πολίτου εἰς πάντας τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἤρξατο ἐπερχομένη ἡ ἀφομοίωσις τῶν λαῶν πρὸς τὴν Ῥώμην. Ἡ γενίκευσις τοῦ δικαιώματος τοῦ πολίτου ἐξήλειψε τὴν ὀφισταμένην μεταξὺ τῶν λαῶν διά-
κρισιν. Τὰ Ἑλληνικὰ πολιτεύματα κατέπεσαν καὶ οὕτω πᾶσαι αἱ πόλεις, ἕνα καὶ μόνον λαὸν—τὸν Ῥωμαϊκὸν—σχηματί-
σασαι, ἠγνώθησαν καὶ ἀφομοιώθησαν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους (¹).

Ἐφ' ὅσον διετηρεῖτο ἡ κατάστασις τῶν ἐλευθέρων Ἑλλη-

¹) Madvig *Etat Romain* VII § § 5 13. Fustel de Coulanges *Ἀρχαῖον Ἄστυ* σελ. 476—494.—Κωνσταντινίδου *Ἱστορία Ἀθηνῶν* σελ. 143 καὶ ἐπ.

νικῶν πόλεων ὑφίσταντο ἐν αὐταῖς οἱ πρὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως κατασταθέντες Ἕλληνες ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες.

Ἐπελθούσης τῆς ἀφομοιώσεως οἱ ἄρχοντες οὗτοι σὺν τῷ ἰδίῳ πολιτεύματι κατελίθησαν. Αἱ ὑπάρχονσαι μαρτυρίαι δὲν βεβαιοῦσιν, ὅτι οἱ ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες ἐν Ἑλλάδι διετηρήθησαν πέραν τοῦ γ' αἰῶνος μετὰ Χριστόν. Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου διεδέχθησαν αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες.

Ἄλλ' ἢ Ῥωμαϊκὴ κατάκτησις εἶχεν ἐπιφέρει τὴν παρ' Ἑλλήσι κατάστασιν Ῥωμαίων ἀστυνομικῶν ἀρχόντων καὶ πρὸ τοῦ γ' αἰῶνος μ. Χ. Οὗτοι ὑπῆρχον βεβαίως ἐν ταῖς πόλεσιν, αἵτινες δὲν εἶχον περιληφθῇ εἰς τὴν ἰάξιν τῶν συμμάχων πόλεων.

Ἐντεῦθεν εἶναι εὐνόητον πόσον σκόπιμος καὶ ἀναγκαία θεωρεῖται ἡ ἔρευνα πρὸς τούτοις τῆς πολιτείας των Ῥωμαίων ὥς πρὸς τοὺς περιβεβλημένους ἐν αὐτῇ ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἄρχοντας.

Προβαίοντες καταπέρω εἰς τὴν ἔρευναν αὐτήν, θέλομεν ἀκολουθήσει ὅλον καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐποχῇ σύστημα. Τοῦτο ὑπαγορεύεται ἐκ τῆς παρατηρουμένης παραλλήλου φύσεως τῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐπελθουσῶν ἐν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι πολιτειακῶν μεταβολῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

α') Διοίξεις μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχεγόνου βασιλείας.

Καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ ἐποχῇ παρατηρεῖται συντελεσθεῖσα ἡ αὐτὴ κοινωνικὴ ἐξέλιξις.

Διὰ τοῦ γάμου σχηματίζεται ἡ οἰκογένεια [*familia*] καὶ ἐκ ταύτης ἀναπτύσσεται τὸ γένος [*Cens*]. Ἐκ τοῦ γένους μορφοῦται ἡ φρατρία [*Curia*], εἶτα ἡ φυλὴ (*Tribus*) καὶ τελευταῖον ἡ πόλις [*civitas*].

Βάσις τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς οἰκογενείας εἶναι ἐπίσης ἡ ἀρχαία πρὸς τοὺς θεοὺς λατρεία καὶ αἱ περὶ αὐτῆς κρατοῦσαι πεποιθήσεις, παράλληλοι οὖσαι πρὸς τὰς παρ' Ἑλλῃσιν ὑφισταμένας.

Ἐκ τοῦ λόγου τῆς διαχειρίσεως τῶν τῆς θρησκείας ἐργονίῳ ἡ ἐπὶ τῆς οἰκογενείας ἐξουσία τοῦ Γεννήτορος (*Genitor*) κατὰ τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα ὑνθμιζομένη. Παρ' Ἑλλῃσιν ὑπῆρχεν ἡ Ἑστία, παρὰ Ῥωμαίοις ἡ *Vestas*. Ὁ *Genitor* εἶχε τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρός. Ἦτο ὁ *Paterfamilias*. Ἐν τῇ διοικήσει τῆς οἰκογενείας ἡ ἐξουσία αὐτῆ τοῦ *Paterfamilias* ἦτο ἀπόλυτος. Οὗτος ἐκυβέρνηεν καὶ ἀπένευμε τὴν δικαιοσύνην.

Θανόντος τούτου, ἴσχυον τὰ δικαιώματα τῆς πρωτοτοκίας. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία μετεβιβάζετο ἀπὸ πρεσβύτερον εἰς πρεσβύτερον.

Ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ἐπίσης κανόνας, οὓς παρ' Ἑλλῃσιν ἀπαντῶμεν, ἐνασκεῖται ἡ διοίξεις ἐν τῇ βαθμιαίᾳ ἀναπτύξει

τῆς μικρᾶς κοινωνίας τῆς *Familia* εἰς *Gens*, εἰς *Curia*, εἰς *Tribus* καὶ εἰς *Civitas*.

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὸ *Gens* διεκρίνεται διὰ τοῦ ὀνόματος [*proenomen*] τοῦ Γενάρχου, ὡς *Gens Claudia* ἐκ τοῦ Κλαυδίου, *Gens Cornelia* ἐκ τοῦ Κορνηλίου, Οὗτος ἦτο ὁ ἀρχηγός, ὁ διοικητὴς καὶ δικαστὴς τοῦ γένους.

Ἄρχοντας καὶ δικαστὰς παρ' Ἑλλήσιν εὐρίσκομεν ἐν τῇ φρατρία τὸν Φρατρίαρχον, ἐν τῇ φυλῇ τὸν Φυλοβασιλέα καὶ ἐν τῇ πόλει τὸν Βασιλέα. Παρὰ Ῥωμαίοις ἀπαντῶμεν ἐπίσης τὸν *Curion* ἐν τῇ *Curia*, τὸν *Tribunum* ἐν τῇ *Tribus* καὶ τὸν *Rex* ἐν τῇ *civitas*, ὡς ἀρχιερέα, ὡς Ποντίφηκα. Ἐν Ῥώμῃ ὁ πρῶτος βασιλεὺς ὁ τελέσας τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχιερέως ἦτο ὁ Ῥωμύλος, ὁ τὴν πόλιν κτίσας. Δεύτερος ὑπῆρξεν ὁ Νουμάς, ὅστις κατόπιν κατεστήσατο τοὺς *Flamines* εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν βασιλέων ἀπόντων.

Οὕτω λοιπὸν μέχρι καὶ τῆς μορφώσεως τῶν πόλεων παρατηροῦμεν ὅτι παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὑφίστατο σύστημα διοικήσεως παρεμφερὲς τῷ παρ' Ἑλλήσι κρατοῦντι. Καὶ αὐτόθι εἶχον συνταχθῇ αὐτοτελῶς διοικούμενα οἰωνεὶ κρατίδια ἐν τῇ μορφῇ τῶν *familia*, τῶν *Gens*, τῶν *Curia*, τῶν *Tribus* καὶ τῶν *Civitas*.

Κατόπιν τῆς καταστάσεως τῶν Βασιλέων συντελεῖται κυρία πολιτειακὴ μεταβολὴ νέον σύστημα διοικήσεως καταστήσασα.

6') Κατάλυσις τῆς βασιλείας. Διοίκησις. Ἄρχοντες. Πολιτεύματα.

Ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ ἐποχῇ ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς διωκεῖτο, ὡς ἐρρηθῇ, κατὰ τὰ θρησκευτικὰ νόμιμα. Ἡ διοίκησις ἐρρηθμίζετο ἐκ τῆς θρησκείας. Οὔτε δίκαιον οὔτε νόμοι ὥρτισμένοι ὑπῆρχον. Τὴν ἀρχαίαν πόλιν διώκει ὁ Βασιλεὺς, ἔχων παρ' ἑαυτῷ συμβούλιον πατριζίων ἐκ τῶν γενῶν, τῶν φρατριῶν

καὶ τῶν φυλῶν (¹). Παρὰ τῷ Βασιλεῖ τούτῳ συνεκεντροῦτο ἅπανα ἡ ἐξουσία.

Ἐπελθούσης ὁμως ἔριδος μεταξὺ τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος τῶν πατρικίων καὶ τοῦ Βασιλέως, κατέσχυσεν ἡ ἀριστοκρατία καὶ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τοῦ Βασιλέως κατελύθη. Μόνον ἡ θρησκευτικὴ ἐξουσία ἐναπέμεινε τότε εἰς τὸν Βασιλέα, ὀνομασθέντα *Rex sacrorum*.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπῆλθεν ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ ἔτους 500 π. Χ. Πρωτοεργὸς δὲ τῆς ἐξώσεως τοῦ Βασιλέως ὑπῆρξεν ὁ Ἰούνιος Βροῦτος.

Τὸν Βασιλέα ἀντικατέστησαν ὡς ἄρχοντες δύο ὕπατοι (*consules*) ἐκ τῶν πατρικίων λαμβανόμενοι, οἵτινες, περιβληθέντες τὴν ὑπεριάτην ἐξουσίαν, ἐβουλεύοντο ὑπὲρ τῆς πολιτείας.

Ἐκτοτε ἐκυβέρνησα ἡ ἀριστοκρατία, ἀλλ' ἡ ἀπόλυτος αὐτῆς ἐξουσία ἐπὶ μικρὸν διήρκεσεν. Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἐξωσιν τοῦ Βασιλέως ὁ δῆμος, ἀποχωρισθεὶς τῶν πατρικίων, ἐπέτυχεν τὴν ἐκλογὴν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ τῶν *Δημάρχων* [*Tribuni plebis*].

Ἡ ἐπελθούσα μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων ἐξίσωσις τοῦ πλούτου ἐμόρφωσε τὴν ἰδέαν τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐπροκάλεσεν ἐπομένως τὴν ἀνάγκην τῆς συντάξεως γραπτῶν νόμων [*Δωδεκαδέλτου*], ὁριζόντων σαφῶς τὴν ἐξ ἴσου μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων ἀπονομὴν τοῦ δικαίου. Ἐκ τῆς ὁσημέραι δὲ ἀναπτύξεως τῶν περὶ ἰσονομίας ἰδεῶν, κατέσχυνε τὸ κοινωνικὸν πνεῦμα, ἐπεκράτησαν αἱ πεποιθήσεις, ὅτι αἱ πρὸς ἀλλήλους σχέσεις δεόν νὰ ἑνθυμισθῶσιν ἐκ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος (*Res publica*), καὶ ἐγεννήθη διὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ δήμου τὸ κοινοτικὸν πολίτευμα, ἡ δημοκρατία,

¹) Madvig, *Etat Romain* III § 5.

ἐν νόμοις, οἵτινες ἀπέρρεον ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ λαοῦ βουλήσεως.

Τεθέντων τῶν νόμων, ἐπ'ἀνάγκης ἦτο ὅπως κατασταθῶσιν ἄρχοντες ἔχοντες τὴν ἐντολὴν νὰ ἐφαρμόζωσιν αὐτούς. Οὕτως ἦτο δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀπονομή τῶν δικαίων καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ σκοποῦ τῶν νόμων. Εἶναι ἀνωφελὲς νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῇ πολιτείᾳ δίκαιον, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν οἱ δυνάμενοι νὰ χειρισθῶσι τὰ δίκαια [*quantum est enim ius in civitate esse, nisi sint, qui iura regere possint*] ».

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἡ ἀνάγκη τῶν ἀρχόντων. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἡ κατάλυσις τῶν βασιλέων ἐπήνεγκε τὴν κατάστασιν, ὡς ἐρρήθη, τῶν ὑπάτων (*consules*), εἰτα δὲ μετὰ μικρὸν τῶν δημάρχων τοῦ δήμου (*tribunis plebis*). Βραδύτερον, ἐφ' ὅσον αἱ ἀνάγκαι τῆς πολιτείας ἠϋξάνον καὶ οἱ ὑπατοὶ ὡς ἐκ τούτου ἐκρίνοντο ἀνεπαρκεῖς, τὸ κοινοτικὸν δὲ πνεῦμα κατίσχυεν, ὡς προείπομεν, διὰ τῆς συμμετοχῆς καὶ τοῦ δήμου εἰς τὰ καθωρισμένα ἐν τῇ Πολιτείᾳ δικαιώματα, ἐγένετο ἀπαιτητὴ ἡ κατάστασις καὶ ἄλλων ἀρχόντων.

Τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ δημοκρατίας πολλοὶ κατεστάθησαν ἄρχοντες, ἐν οἷς καὶ οἱ εἰδικῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐπιφορτισμένοι, διότι, ὡς θέλομεν ἶδει παρακατιόντες, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀρχόντων ἦσαν τινὲς περιβεβλημένοι προσθέτως καὶ ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Μεταξὺ τῶν μετὰ τοὺς ὑπάτους κατασταθέντων ἀρχόντων δυνάμεθα, πρὸς κατανόησιν τοῦ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ, νὰ μνημονεύσωμεν τοὺς ἑξῆς:

1) Τοὺς χιλιάρχους (*tribunis militum*) μετ' ὑπατικῆς ἐξουσίας.

2) Τοὺς πραιτόρας [*praetores*] διορισθέντας ἐν τῇ πόλει καὶ μερισθέντας ἐν αὐτῇ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ὑπάτων περισπωμένων εἰς πολέμους γειτονικούς. Τούτων εἰς ἦτο εἰ-

δικῶς ἐντεταλμένος διὰ τὴν ἐπὶ τῶν ξένων, ὧν πολλοὶ συνέρ-
ρεον ἐν τῇ πόλει, δικαιοδοσίαν, ὅστις καὶ πραιίτωρ ξενι-
κὸς [*praetor peregrinus*] ὠνομάσθη.

3) Τοὺς τιμητὰς (*censores*) ἔχοντας τὴν τίμησιν τῶν
κτημάτων, τὴν καταγραφὴν τῶν πολιτῶν εἰς φυλὰς καὶ τά-
ξεις κλπ.

4) Τοὺς ἀστυνόμους (*aediles*) οἵτινες δύο ὄντες ἐκ
τοῦ δήμου προΐσταντο τῶν ναῶν (*aedes*), εἰς οὓς μετέφε-
ρεν ὁ δήμος τὰ ψηφίσματα αὐτοῦ.

5) Τοὺς ταμίας [*quaestores*] ἐπιστατοῦντας τοῦ θη-
σανροῦ.

6) Τοὺς ζητητὰς τῶν φονικῶν [*quaestores*] προΐ-
σταμένους ἐπὶ τῶν θανατικῶν ποθέσεων.

7) Τοὺς ἐπιδιφρίους ἢ ἀνωτέρους ἀστυνόμους
[*aediles curules*] δύο ὄντας ἐκ πατρικίων καὶ ἐπιφορτι-
σμένους τὴν ἐπὶ τῶν ἀγώνων μέριμναν.

8) Τοὺς δέκα ἄρχοντας [*decemviri in litibus*]
προΐσταμένους τῶν ἐν τῇ πόλει δημοπρασιῶν.

9) Τοὺς πέντε ἄνδρας [*quinqueviri*], οἵτινες ἐντο-
λὴν εἶχον νὰ ἐνεργῶσιν ἐντεῦθεν τοῦ Τιβέρεως κατὰ τὰς ἐσπε-
ρινὰς ὥρας ἀπὸ τῶν ἀρχόντων, ὧν ἡ δημοσία κατὰ τὰς ὥρας
αὐτὰς ἐμφάνις ἦτο ἀνάρμοστος.

10) Τοὺς δύο πραιίτορας καὶ δύο ἀστυνόμους προΐ-
σταμένους ἐπὶ τοῦ σίτου καὶ ἀπὸ τῆς Δήμητρος δημητρια-
κοὺς ὀνομασθέντας [*praetores et aediles cereales*].

11] Τὸν ἑπαρχὸν τῆς πόλεως (*praefectus urbi*)
ὅστις κατεσιάθη ὅπως δικαιοδοτῇ ἐν τῇ πόλει, διὰ τὸν οἱ ἄρχον-
τες ἀπήρχοντο ἐκ ταύτης.

12) Τοὺς νυκτεπάρχους [*praefectus vigilum*] καὶ
σιτεπάρχους [*praefectus annonae*] οἵτινες δὲν ἦσαν
κυρίως ἄρχοντες διωρίζοντο δὲ ἐνεκεν ἐκτάκτου ἀνάγκης.

13) Τοὺς τέσσαρας ἄνδρας ἔχοντας τὴν ἐπιμέλειαν

τῶν ὁδῶν [*quatuorviri qui curam viarum agerent*].

14) Τοὺς τρεῖς νομισματοκοπεῖς (*triumviri monetales*).

15) Τοὺς ἔχοντας τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εἰρκτικῆς καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποινῶν τρεῖς ἄνδρας, οὗτοι καὶ θανατικοὶ ἐκαλοῦντο [*triumviri capitales*].

16) Τοὺς ἀνθυπάτους [*proconsules*] καὶ πρεσβευτὰς [*legati*] ὄντας διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν (¹).

Ὑπὸ τὴν δημοκρατίαν εὐρίσκομεν ὥς κυρίαν ἀρχὴν τὴν Σύγκλητον (*senatus*), Βουλὴν πολυἀριθμον ἐκ πατρικίων συγκροτουμένην. Ἡ ἐντολὴ αὐτῆς ἦτο οὐσιώδης ἐν τῇ πολιτείᾳ, διότι εἰς αὐτὴν συνεκεντροῦτο πράγματι ἡ κυβερνητικὴ δύναμις. Ἡ Σύγκλητος αὕτη εἶχε τὴν γενικὴν καὶ διαρκῆ διεύθυνσιν τῆς πολιτικῆς τῆς Ῥώμης, τὴν ἐπίβλεψιν τῆς πορείας τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, τὸ βουλευέσθαι περὶ τῶν ληπτέων μέτρων, καὶ μερίστην δικαιοδοσίαν τὴν διοίκησιν ἐν γένει συνεκέντροῦσαν.

Τὸ δημοκρατικὸν ὅμως πολίτευμα δὲν ἡδυνήθη νὰ συντηρηθῇ ἐφ' ὅλην τὴν ζωὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας. Προϊόντος τοῦ χρόνου καθίστατο ἀσυμβίβαστον καὶ πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ῥώμης καὶ πρὸς τὴν εὐρεῖαν ἀνάπτυξιν τῆς κυριαρχίας αὐτῆς. Ἀπὸ τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ Σύλλα (136—78 π. Χ.), πειραθέντος νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα, ἡ ἐν Ῥώμῃ τάξις ἤρξατο αἰσθητῶς διαταρασσομένη. Ἡ μεταξὺ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς δημοκρατικῆς μερίδος πάλιν κατέστη συγχωτέρα καὶ ἤγεν ὁσημέραι εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς μοναρχίας μεταβολήν. Ἐν μέσῳ τῆς καταστάσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἐξάψεως τῶν παθῶν ἄνδρες, οἱ οἱ Κράσσος, Πομπηῖος καὶ Καῖσαρ, κατέχοντες μερίστην ἐπιρροήν, συνεκέντρωσαν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἐξουσίαν (56 π. Χ.).

1) Πλνδύεται I, 2, 18.

Θανόντος τοῦ πρώτου, ἡ ἐξουσία ἐμερίσθη μεταξὺ τοῦ Πομπηίου καὶ τοῦ Καίσαρος. Αἱ ἴδιαι ἐκατέρου βλέψεις καὶ ἡ φιλαρχία ἔσχον ὥς ἀποτέλεσμα τὴν σύγκρουσιν αὐτῶν, καθ' ἣν, ἡττηθέντος ἐν Φαρσάλιοις τοῦ Πομπηίου, ἐπεκράτησεν ὁ Καῖσαρ γενόμενος κατόπιν (46 π. Χ.) δικτάτωρ ἰσόβιος. Ἡ ἀνταρχικὴ τοῦ Καίσαρος διοικήσεις παρεσκεύαζε τὴν μοναρχίαν, ἀλλ' ἡ ἐν μέσῳ τῆς Γερουσίας δολοφονία αὐτοῦ (44 π. χ.) ἀνέκοψε προσκαίρως τὴν μεταβολὴν αὐτήν, ἥτις ὁμοῦς ἐπῆλθε μετὰ τινα ἔτη. Ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς δημοκρατίας καὶ ἡ ἐξουσία ἀνετέθη (43 π. Χ.) εἰς τοὺς Ὀκτάβιον, Ἀντώνιον καὶ Λέπιδον ὑπὸ τὸ ὄνομα *tresviri rei publicae constituendae*. Τέλος ἐπεκράτησεν ὁ Ὀκτάβιος καὶ κατὰ τὸ 28 π. Χ. ἔτος ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ (Αὐγουστος), καταστήσας τὸ μοναρχικὸν πολίτευμα.

Τὸ πολίτευμα τοῦτο διειρηθήκη ἔκτοτε ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Πολιτείᾳ. Ἡ ἐξουσία συνεκεντρώθη εἰς τοὺς αὐτοκράτορας καὶ πᾶσα ἡ ὥθησις τῆς διοικητικῆς ἐν γένει μηχανῆς ἀπέρρεεν ἐξ αὐτῶν. Αἱ ἀρχαὶ διωρίζοντο ἔκτοτε ὑπ' αὐτῶν ἢ ἐν ὀνόματι αὐτῶν. Ἡ δύναμις τῆς Συγκλήτου ἤρξατο βαθμηδὸν μειουμένη. Αὕτη ὑποκαθίστατο ὑπὸ Συμβουλίου, ἐκ φίλων (*amici*) τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐξ ἀξιοπύ των καὶ πλέον ἱκανῶν ἀποτελουμένον.

Ὑπὸ τὸ μοναρχικὸν πολίτευμα κατεστάθησαν νέαι ἀρχαί, πάντες δὲ οἱ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δημοκρατίας ἀρχόντες ἐξέλειψαν σὺν τῷ χρόνῳ, διατηρηθέντος μόνον τοῦ *praefectus urbi* ἐν Ῥώμῃ ἔχοντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς του καὶ τινος ἄλλου ὑπαλλήλου, ἐν οἷς καὶ τοὺς *praefectus annonae* καὶ *praefectus vigiliis*.

Ἐκ τῶν κατασταθέντων ἀρχόντων κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς αὐτοκρατορίας μνημονεύομεν:

1) Τοὺς διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν [*gubernator, praeses*] διατελοῦντας ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ αὐτοκρά-

τορος, ὡς καὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς πρεσβευτὰς (*legati*) ὡς πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς βοηθούς.

2) Τὸν *praefectus praetoris*, δους διοικῶν τὰς *Cohortes praetoriae* καὶ προϊστάμενος τοῦ *praefectus urbi* εἶχε προορισμὸν κυρίως τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας ἐν Ρώμῃ καὶ ἰδίᾳ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς κυβερνήσεως. Οὗτος ἦτο ὁ διοικητὴς τοῦ στρατηγείου τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς αὐλῆς. Βραδύτερον κατέσχε σημαντικὴν ἐν τῇ Πολιτειᾷ θέσιν, καταστάς εἰς τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Κράτους καὶ τῶν στηριγμάτων τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως.

3) Τὸν *praefectus aerarii Saturni*, ἔχοντα τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δημοσίων κυρίων καὶ μνημείων ὡς καὶ τὴν συντήρησιν τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν ὁδῶν.

4) Τοὺς *procuratores* ἐπιτετραμμένους τὴν διαχείρισιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου καὶ τῶν πολυαρίθμων κτημάτων καὶ εἰσοδημάτων τοῦ πρίγκηπος.

5) Τοὺς *consiliarii* προσκεκολλημένους παρὰ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς διοικηταῖς.

6) Τοὺς *frumentarii*, πράκτορας τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας καὶ ἄλλους, περὶ ὧν γενήσεται κατωτέρω λόγος.

Μετὰ τὴν σύντομον ἑκθεσιν τῶν ἀνωτέρω ἀναγκαῖα εἶναι ἡ μελέτη περὶ τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων ὑπὸ τε τὸ δημοκρατικὸν καὶ τὸ μοναρχικὸν πολίτευμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἄρχαι καὶ ἄρχοντες περιβεβλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Καθήκοντα αὐτῶν.

§ 1. Σύγκλητος (*Senatus*).

Ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω ἡ Σύγκλητος εἶχε τὴν γενικὴν καὶ διαρκῆ διεύθυνσιν τῆς πολιτικῆς τῆς Πολιτείας ὡς καὶ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Ἐν τῇ οὐσιώδει ὁμῶς ἐντολῇ τῆς ἀνωτέρας διευθύνσεως ὑπῆρχον καὶ τινὰ ἀντικείμενα, ἅτινα εἰδικῶς ἦσαν ἐμπειπιστευμένα εἰς τὴν μέριμναν τῆς Συγκλήτου, ἀνήγοντο δὲ εἰς τὴν γενικὴν ἀστυνομίαν τοῦ Κράτους.

Τοιαῦτα ἀντικείμενα, εἰς τὴν εἰδικὴν μέριμναν τῆς Συγκλήτου ἀνατεθειμένα, ἦσαν :

α') Ἡ τήρησις τῆς πατροπαραδότου θρησκείας ἐν ταῖς μετὰ τῆς Πολιτείας σχέσεσί της.

Ἡ Σύγκλητος ἠδύνατο νὰ ἀπαγορεύῃ τὰ ξένα θρησκευτικὰ δόγματα, ἐπέβλεπε δὲ εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐθνικῶν δογμάτων, λαμβάνουσα τὰ ἀναγκαῖα ἀστυνομικὰ μέτρα, ὅπως καθιστᾷ σεβαστὰς τὰς ἀποφάσεις της. Ἐμερίμνα ὅπως ἐμποδίξῃ τὰς προορρήσεις, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των ἠδύνατο νὰ ἐνσπείρῳσιν ἀνησυχίαν εἰς τὸν λαόν, ὡς καὶ ἄλλας τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἐνεργείας. Ἀπηγόρευε τοὺς μυστικοὺς συνεταιρισμοὺς τοὺς ἐγείροντας τὴν ὑπόνοιαν διαδόσεως τῆς ἀνηθικότητος ἢ πολιτικῶν μηχανορραφιῶν ὑπὸ τὸν μανδύαν τῆς θρησκείας.

β') Ἡ ἀστυνομία τῆς γενικῆς ἀσφαλείας ὡς καὶ ἐκείνη τῶν ἡθῶν.

Εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο συνετελεῖτο ἡ ἐπέμβασις τῆς Σύγκλητος, ἐφ' ὅσον οἱ ἐν ἰσχύϊ κανονισμοὶ ἦσαν ἀνεπαρκεῖς ἢ δὲν ἐφηρμοζοντο μετὰ τῆς ἀναγκαίας ἀκριβείας ὑπὸ τῶν ἀρχῶν.

Ἐν τῷ δικαιώματι τούτῳ ἡ Σύγκλητος ἐπενέβη κατὰ τῶν Διονυσίων (186 π.Χ.), ἀπήγγειλε δὲ ἀπαγορεύσεις κατὰ ξένων καὶ νέων διδασκαλιῶν ὡς καὶ τὴν ἀπέλασιν τῶν ποιησαμένων τοιαύτας διδασκαλίας. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐφηρμώσθη καθ' Ἑλλήνων φιλοσόφων καὶ ῥητόρων. Ἐν ἔτει 155 π.Χ. ὁ φιλόσοφος Καρνεάδης καὶ δύο τῶν ἀκολούθων, ἐλθόντες ἐξ Ἀθηνῶν ὡς πρέσβεις, ἀπηλάθθησαν ἐκ τῆς Ῥώμης, διότι ἐποίησαντο δημοσίας διαλέξεις.

Ἡ Σύγκλητος ἀπηγόρευεν ἐπ' ἴσης τοὺς ἐπικινδύνους καὶ ὑπόπτους συνεταυρισμοὺς τοὺς ἀναλόγους πρὸς τοὺς πολιτικούς συλλόγους.

γ') Ἡ ἀνωτέρα ἀστυνομία ἐπὶ τῶν συμμάχων πολιτειῶν.

Ἡ Σύγκλητος ἐπειθήρει, ὅπως αὐταὶ ἐκπληρῶσι τὰς ἐκ τῶν συνθηκῶν ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις, καὶ ἐπέβαλλε ποινὰς καὶ ἐκείνων αἵτινες ἡμέλουν αὐτάς. Ἐξήσκει ἐπ' αὐτῶν ἐλεγχον ἀνωτέρας ἀστυνομίας καὶ ἡδύνατο νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὴν ποινικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν, ὅπως ἐνεργήσῃ τὰς ἀναγκίας συμπληρώσεις, διὰ τὴν ἀπεδεικνύετο ἀνεπαρκὴς νὰ καταστείλῃ ἐπικινδύνους συνωμοσίας.

§ 2. Ὑπατοὶ (consules).

Ἡ ὑπατία ἦτο ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους. Πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀρχαὶ ὤφειλον νὰ ὑποτάσσωνται καὶ πειθαρχῶσι πρὸς αὐτήν. Ἐν τῇ εὐρείᾳ δὲ

αὐτῇ ἀρμοδιότητι τῆς ὑπατίας περιεκλείοντο, ὡς εἰκός, καὶ γενικὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα.

Οὕτως οἱ ὑπατοὶ εἶχον καθήκον, κατὰ γενικόν τινα τρόπον, νὰ ἐποπτεύωσι τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, νὰ δέχονται τὰς ἀφορώσας εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀνακοινώσεις, νὰ λαμβάνωσι, συντρεχούσης περιπτώσεως, προσωρινὰ πρὸς τοῦτο μέτρα καὶ εἰδοποιοῦντες τὴν Σύγκλητον νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς.

Εἰς δυοσχερεῖς περιστάσεις, τιθείσας ἐν κινδύνῳ τὴν δημοσίαν τάξιν, ἡ ἐξουσία τῶν ὑπάτων ἐνισχύετο καὶ ἐπεξετίμετο δι' εἰδικοῦ βουλευματος τῆς Συγκλήτου. Κατὰ τὰς περιστάσεις αὐτὰς αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ χορηγῶσι συνδρομὴν εἰς τοὺς ὑπάτους καὶ νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν. Τοιοῦτον εἶδους διαταγαὶ πολλάκις ἀπηνθύνθησαν ὑπὸ τῶν ὑπάτων εἰς τοὺς ἀστυνόμους [*aediles*] καὶ τοὺς θανατικοὺς [*tresviri capitales*] ἐπὶ ἀστυνομικῶν ὑποθέσεων.

§ 3. Πραίτωρ ξενικὸς (*praetor peregrinus*).

Ἔνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ πλήθους τῶν εἰς τὴν Ῥώμην μεταβαίνοντων ξένων κατεστάθη, ὡς ἐρρήθη (σελ. 83), εἰδικὸς πραίτωρ, ξενικὸς ἐπικληθεὶς, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆγοντο πάντες οἱ ξένοι, καὶ ὅστις ἦτο ἐντεταλμένος νὰ δικαιοδοτῇ ἐπ' αὐτῶν. Ὡς εἰς τὸν *πολίεμαρχον* ἐν Ἀθήναις, οὕτως εἰς τὸν πραίτορα τοῦτον φαίνεται δι' ἡτο ἀνατεθειμένη ἡ ἐπὶ τῶν ξένων ἀστυνομία.

§ 4. Τιμηταὶ (*censores*).

Τὸ οὐσιῶδες καθήκον τῶν τιμητῶν ἦτο ἡ τίμησις τῶν κτημάτων ἐκάστου Ῥωμαίου πολίτου καὶ ἡ συμφώνως πρὸς

ταύτην, τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἡλικίαν καταγραφὴ αὐτῶν εἰς τὰς φυλάς καὶ τὰς τάξεις. Ὁ ἐλεγχος δὲ οὗτος τῶν τιμητῶν ἐχρησίμευεν ὡς βάσις τῆς βεβαιώσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν ὡς καὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ὀφειλομένου ὑφ' ἐκάστου εἰς τὴν πολιτείαν φόρου ἢ αἷς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Οἱ τιμηταὶ ἐκανόνιζον πρὸς τοῦτοις ἐν ὀρισμένην περιόδῳ τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν ὡς καὶ τὴν τῶν δημοσίων ἔργων.

Σὺν τῷ καθήκοντι τοῦ ἐλέγχου τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν οἱ τιμηταὶ ἐξήσκουν ἐπιτήρησιν ἐπὶ τῶν ἡθῶν καὶ τῆς κοσμίας συμπεριφορᾶς αὐτῶν. Ἡ ἐπιτήρησις αὕτη παρείχεν αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν εἰς τὸν ἐκτρεπόμενον πολίτην δημοσίαν μομφήν, ἣτις εἰς τινὰς περιστάσεις ἐπέσυρε τὴν ἀπώλειαν μέρους ἢ τοῦ ὅλου τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Συνδυαζομένη δὲ πρὸς τὸ καθήκον τῆς καταγραφῆς τῶν πολιτῶν ἡ ἐπιτήρησις ἐξησκεῖτο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τύπον : Ὅταν οἱ τιμηταί, ἀναθεωροῦντες τοὺς καταλόγους τῶν συγκλητικῶν, τῶν ἱπποτῶν ἢ τῶν διαφόρων φυλῶν, παρετήρουν, ὅτι ὄνομα πολίτου τινος ἐπεβαρύνετο, κατὰ τὴν γνώμην των, δι' ἀνηθικότητός τινος, ἐκάλουν αὐτὸν δημοσίᾳ δπως ἀποκριθῇ ἐπὶ τῶν ἐπιβαρυνόντων γεγονότων. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν αὐτὴν οἱ τιμηταὶ ἐμόρφωνον τὴν γνώμην των καὶ ἀπήγγελλον μομφήν, ἣτις ἐπήγετο τὸν ἀποκλεισμὸν ἐκ τινος τῶν ἀνωτέρων κλάσεων, ἢ ἄλλην τινὰ ποινὴν ἐνέγραφον δὲ μετὰ τοῦτο ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ ὀνόματος παρατήρησιν ταπεινωτικὴν συνοδευομένην μετ' ἐνδείξεως τῶν ἀφορμῶν.

Εἰς τὴν περὶ ἐπιβολῆς τοιαύτης ποινῆς ἀρμοδιότητα τῶν τιμητῶν ὑπήγετο πᾶσα πράξις ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ οἰκιακῷ βίῳ, ἣτις ἀντέκειτο εἰς τοὺς πατροπαραδότους κανόνας περὶ τῶν καλῶν ἡθῶν καὶ τῆς κοσμιότητος, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἀμέλεια ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς δούλους, ἢ ὑπερβάλλουσα

πολυτέλεια, ἡ βαρεία ἀνθρωπικότης καὶ αἱ διαπραττόμεναι δημοσίᾳ αἰσχροτήτες, αἵτινες, εἴτε ἐλλείπει ποινικῶν διατάξεων εἴτε διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνόχων ἦτο μέγας, διέφευγον τὴν ἀρμοδιότητα τῶν τακτικῶν δικαστηρίων (¹)

Ἡ ἀπόφασις τῶν τιμητῶν δὲν εἶχε τὸν χαρακτῆρα οὔτε τὰ ἀποτελέσματα, αἵτινα ἐπέφερεν ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις· διότι οὔτε τὸν δῆμον ἐδέσμευε, δυνάμενον διὰ τῆς ἐκλογῆς νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰ ἀποκλεισθέντα μέλη τῆς Συγκλήτου, οὔτε τοὺς ἐπομένους τιμητὰς, οἵτινες συχνάκις ἠκύρουν τὴν ἀπόφασιν τῶν προκατόχων.

Ἐν τῇ ἐπιτηρῇσει, τὴν ὁποίαν ἐξήσκουν οἱ τιμηταὶ πρὸς τὴν τήρησιν τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, ἐνυπῆρχε τὸ δικαίωμα,

1) Διονύσιος Ἀλικαρνασεύς ΧΧ, 13. «Ῥωμαῖοι δὲ πᾶσαν ἀναπετάσαντες οἰκίαν καὶ μέχρι τοῦ δωματίου τὴν ἀρχὴν τῶν τιμητῶν προαγαγόντες, ἰπάντων ἐποίησαν ἐπίσκοπον καὶ φύλακα τῶν ἐν αὐταῖς γιγνομένων, οὔτε δεσπότην οἰόμενοι δεῖν ὥμῶν εἶναι περὶ τὰς τιμωρίας οἰκετῶν οὔτε πατέρα πικρὸν ἢ μαλθακὸν πέρα τοῦ μετρίου περὶ τέκνων ἀγωγὰς, οὔτε παῖδας γεραίων ἀπειθεῖς πατέρων, οὔτε ἀδελφοὺς γνησίους τὸ πλεῖον ἀντὶ τοῦ ἴσου διώκοντας, οὐ συμπόσια καὶ μέθας παννυχίους, οὐκ ἀσελγείας καὶ φθορὰς ἡλικίων νέων, οὐκ ἄλλο τῶν παρὰ τὸ καθήκον ἢ συμφέρον τῇ πόλει πραττομένων οὐδέν».

Πλούταρχος, Κάτων ΧVΙ. «Τῆς δ' ὑπατίας κατόπιν ἔτεσι δέκα τιμητεῖαν ὁ Κάτων παρήγγειλε. Κορυφὴ δὲ τίς ἐστὶ τιμῆς ἀπίσης ἡ ἀρχὴ καὶ τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας ἐπιτελείωσις, ἄλλην δὲ πολλὴν ἐξουσίαν ἔχουσα καὶ τὴν περὶ τὰ ἥθη καὶ τοὺς βίους ἐξέτασιν. Οὔτε γὰρ γάμον οὔτε παιδοποιῖαν τινος οὔτε δαίαιταν οὔτε συμπόσιον ᾧοντο δεῖν ἄκριτον καὶ ἀνεξέταστον, ὡς ἕκαστος ἐπιθυμίας ἔχοι καὶ προαιρέσεως, ἀφεῖσθαι. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τούτοις νομίζοντες ἢ ταῖς ὑπαίθροις καὶ πολιτικαῖς πράξεσι, τρόπον ἀνδρὸς ἐνοραῖσθαι, φύλακα καὶ σωφρονιστὴν καὶ κολαστὴν τοῦ μηδένα καθ' ἡδονὰς ἐκτρέπεσθαι καὶ παρεκθαίνειν τὸν ἐπιγώριον καὶ συνήθη βίον ἡρῶντο τῶν καλουμένων πατρικίων ἕνα καὶ τῶν δημοτικῶν ἕνα. Τιμητὰς δὲ τούτους προσηγόρευον, ἐξουσίαν ἔχοντας ἀφελῆσθαι μὲν ἵππον, ἐκβαλεῖν δὲ συγκλήτου τὸν ἀκολάστως βιοῦντα καὶ ἀτάκτως. Οὗτοι δὲ καὶ τιμῆματα τῶν οὐσιῶν λαμβάνοντες ἐπεσκόπουον, καὶ ταῖς ἀπογραφαῖς τὰ γένη καὶ τὰς πολιτείας διέκρινον».

ὅπως παρεμβαίνωσιν οὗτοι πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ κωλύωσι καινοτομίας ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἠθικῆς διδαχῆς καὶ ἀπαγγέλλωσιν ἐπὶ τούτῳ ὠρισμένας ἀπαγορεύσεις, αἵτινες αὐστηρῶς ἐτηροῦντο.

Ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ καθήκοντος, τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὰ δημόσια ἔργα, οἱ τιμηταὶ εἶχον πρὸς τούτοις τὴν συντήρησιν καὶ ἀστυνομίαν τῶν πλατειῶν, τῶν ὁδῶν, τῶν κήπων καὶ τῶν ὑφισταμένων μνημείων. Ἡμπόδιζον δὲ τοὺς σφετερισμοὺς καὶ τὰς καταχρήσεις τῶν ιδιωτῶν ἐπὶ τῶν δημοσίων κτημάτων καὶ ἐπὶ παντὸς ὅπερ ἀνήκεν εἰς τὴν πολιτείαν. Αἱ δικαιοδοσίαι τῶν τιμητῶν ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν πλατειῶν καὶ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων συνεπληρῶθησαν ὑπ' ἐκείνων τῶν ἀστυνόμων, περὶ ὧν θέλομεν παρακατιόντες ὁμιλήσει.

§ 5. Ἀστυνόμοι (*Aediles*).

Οἱ ἀστυνόμοι (*aediles*) ἦσαν ἀναμφισβητήτως ἀρχὴ περιβεβλημένη δικαιοδοσίαν γενικῆς ἀστυνομίας καὶ εἰδικῶν τινων ἐξουσιῶν, τὴν ὁποίαν ἐξήσκουν ἐν ὀνόματι τοῦ Κράτους καὶ τοῦ δήμου ὀλοκλήρου. Ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων οἱ ἀστυνόμοι εἶχον δικαστικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐνήργουν ὡς ἀστυνομικοὶ δικασταὶ μετ' ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, τοῦτέστι τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐπιβάλλειν πρόστιμον καὶ ἐνεργεῖν κατάσχεσιν καὶ σύλληψιν. Ἡ ἐνέργεια αὐτῶν δὲν ἐπεξετείνετο πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ῥώμης καὶ τῶν περιχώρων.

Ἡ κατάστασις τῶν ἀστυνόμων ἦτο σύγχρονος πρὸς τὴν τῶν δημάρχων τοῦ δήμου, γενομένην κατὰ τὰ ἔτη 497 ἢ 495 π. Χ.

Κατὰ τὸν Διονύσιον μόλις συνετελέσθη ἡ κατάστασις τῶν δημάρχων ἐξουσιοδοτήθη ὁ δῆμος, ὅπως ἐκλέξῃ δύο ἀνδρας ἔχοντας ἐντολὴν νὰ ἐπιβλέπωσι τὴν συντήρησιν τῶν οἰκοδο-

μημάτων, ἐν οἷς ὁ δῆμος συνήρχετο πρὸς ἐκδοσιν τῶν δημοψηφισμάτων, νὰ βοηθῶσι τοὺς δημάρχους, καὶ νὰ ἐνεργῶσιν ἰδίᾳ, ὅπως ἐκτελῶνται αἱ διαταγαὶ αὐτῶν ⁽¹⁾.

Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες, λαμβανόμενοι ἐκ τῶν δημοτικῶν, ἐκλήθησαν ἀστυνόμοι δημοτικοὶ [*aediles plebis*].

Οἱ δημοτικοὶ ἀστυνόμοι, θεωρούμενοι βοηθοὶ τῶν δημάρχων, ὡς ἐρρήθη, ἐπροστατεύοντο ἐπίσης ὑπὸ τοῦ ἀπαραβίπτου, ἔλαβον δὲ παρ' αὐτῶν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τινων ὑποθέσεων μεταξὺ τῶν δημοτικῶν, αἵτινες ἀνεφύοντο ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὰς ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀγορᾷ συναλλαγὰς. Ἀδελφείας κατόπιν τῆς σπουδαιότητος τῆς ἐξουσίας τῶν δημάρχων, οὗτοι ἐθίσθησαν νὰ παραιτῶνται τῶν καθηκόντων τούτων, τὰ ὅποια ἀποκλειστικῶς κατόπιν ἐχορηγήθησαν εἰς τοὺς ἀστυνόμους.

Τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν δημοτικῶν ἀστυνόμων μέχρι τοῦ 366 π. Χ. ἔτους, ὅτε κατεστάνθησαν οἱ ἀνώτεροι ἀστυνόμοι [*aediles curules*], συνοψίζονται ἐν τοῖς ἑξῆς:

1) Ἐἶχον τὸ δικαίωμα τῆς συγκλήσεως τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου (*jus contionis*) καὶ τοῦ εἰσάγειν ἐνώπιον τοῦ δήμου κατηγορίας ἐπὶ ὑποθέσεων βεβαίως ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητά των.

2) Ἐδικαιοῦντο νὰ ἀπαγγέλλωσι πρόστιμον [*jus mulctae dictionis*] ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες ἐδείκνυνον ἀνυπακοὴν ἢ ἔλλειπιν τοῦ πρὸς αὐτοὺς ὀφειλομένου σεβασμοῦ ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων των. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἔλα-

1) Διογύσιος VI, 90. «Ἐδεήθησαν τῆς βουλῆς ἐπιτρέψαι σφίσιν ἄνδρας ἐκ τῶν δημοτικῶν δύο καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀποδεικνύναι τοὺς ὑπηρετήσαντας τοῖς δημάρχοις, ὅσων ἂν δέωνται, καὶ δίκας, ἅς ἂν ἐπιτρέψωνται ἐκεῖνοι, κρίνουστας ἱερῶν τε καὶ δημοσίων τόπων καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρίας ἐπιμελησμένων, ἡ δὲ ἀποδεικνύουσιν ἄνδρας, οὓς ὑπηρετάς των δημάρχων καὶ συνάρχοντας καὶ δικαστὰς ἐκάλουν».

βον κατὰ τὸ ἔτος 454 π.Χ., ὅτε ἐχορηγήθη εἰς ὅλας τὰς ἀρχάς. Ἐκτοτε δὲ ἀπενεμήθη αὐτοῖς ὁ τίτλος τοῦ ἀρχοντος, οὗτινος ἐστεροῦντο μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

3) Εἶχον τὸ *jus edicendi*, ἦτοι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκδίδειν γενικὰς διατάξεις, δι' ὧν ἐκανόνιζον ἐκ τῶν προτέρων τὴν λύσιν ὑποθέσεων ἀφορωσῶν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀναγομένων εἰς τὴν ἐαυτῶν ἀρμοδιότητα.

4) Εἶχον τὴν ἀστυνομίαν τῶν ναῶν καὶ πλατειῶν τῶν ὑπαγομένων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτῶν.

5) Ἐπεφορτίζοντο ἐνίοτε εἰς τὴν λῆψιν μέτρων τινῶν ἐκτελέσεως, καθόσον ἀφορᾷ ἰδίᾳ εἰς τοὺς καταδίκους.

6) Ἦσαν ἐμπεισιτευμένοι τὴν φύλαξιν τῶν ἀρχείων τοῦ δήμου, τὰ ὅποια κατετίθεντο ἐν τῷ Ναῷ τῆς Δήμητρος. Ὡς φύλακες δὲ τῶν ἐπισήμων πράξεων τῶν ἀρχόντων ἐπεφορτίσθησαν, τῇ διαταγῇ τῶν δημάρχων, ὅπως ἐνεργήσωσι νὰ ἐγχαράχῳσι καὶ ἐκτεθῶσι δημοσίᾳ αἱ ἐξ ὀρειχάλκου πλάκες, ἐφ' ὧν ἦσαν γεγραμμένοι οἱ νόμοι τῆς δεκανδρίας.

7) Συμφώνως πρὸς χορηγηθεῖσαν κατὰ τὸ 428 π. Χ. ἔτος ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἐξουσιοδότησιν, ὥφειλον νὰ ἐμποδίσωσι τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ῥώμην ξένων θρησκευτῶν, νὰ ἐπιτηρῶσι δὲ τὴν ἐπισίτισιν τῆς πόλεως (*cura annonae*).

9) Εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ἀγώνων.

Τοιαῦτα καθήκοντα ἐξήσκουν οἱ δημοτικοὶ ἀστυνομοὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῶν δημάρχων καὶ τῆς Συγκλήτου μέχρι τοῦ 366 π. Χ. Φαίνεται ὁμως πιθανόν, κατὰ τὰς μαρτυρίας, ὅτι πολὺ πρότερον ἤρξατο ἡ ἐξουσία τῶν *aediles plebis* ἀποσπωμένη τῆς σφαίρας τῆς δικαιοδοσίας τῶν δημάρχων.

Κατὰ τὸ ἔτος 366 π. Χ. ἡ ἐπελθοῦσα ἐπέκτασις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἀποσπασθῶσιν ἐκ τῶν καθηκόντων τῶν ὑπάτων δικαιοδοσίαι τινές, οἷαι ἡ διαχείρισις τῆς δικαιοσύνης, ἡ ἀστυνομικὴ ἐπιτήρησις, καὶ ἡ

διοργάνωσις τῶν δημοσίων ἐορτῶν. Καὶ ἡ μὲν δικαστικὴ δικαιοδοσία ἐχορηγήθη εἰς τὸν πραιτορα, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐνεπιστεύθησαν εἰς δύο νέους ἄρχοντας, τῶν ὁποίων τὰ οὐσιώδη καθήκοντα ἐναντίζοντο μετὰ τῶν δημοτικῶν ἀστυνόμων. Οἱ κατασταθέντες οὕτω νέοι ἄρχοντες ἐπεκλήθησαν ἀνώτεροι ἢ ἐπιδίφριοι ἀστυνόμοι (*aediles curules*), ἐλαμβάνοντο δὲ ἐκ τῶν πατρικίων καὶ διετήρησαν ἀνωτέραν τάξιν (¹).

Βραδύτερον ὁμῶς κατόπιν παραπόνων τῶν δημάρχων, οἱ *aediles curules* ἐλαμβάνοντο καὶ ἐκ τῶν δύο τάξεων, ἐν ᾧ ἡ δημοτικὴ ἀστυνομία, διατηρήσασα εἰδικὰς ἐορτάς, ἀπέμεινεν ἀρχὴ εἰς μόνους τοὺς δημοτικούς (*plebejus*) προσιτή.

Οἱ ἐπιδίφριοι ἀστυνόμοι εἶχον εὐθὺς ἀπὸ τῆς καταστάσεώς των, τὸ δικαίωμα τῆς συγκλήσεως τῶν ἐκκλησιῶν (*jus contumis*), τοῦ ἐκδίδειν διατάξεις (*jus edicendi*) καὶ τοῦ ἐπιβάλλειν πρόστιμον (*jus mulctae dictionis*), ὅπερ ἦτο ἤδη κεχορηγημένον, ὡς εἴρηται, εἰς τοὺς δημοτικούς ἀστυνόμους. Εἰς αὐτοὺς ἀνετέθη πρὸς τοῦτοις ἡ διεύθυνσις τῶν μεγάλων ἐορτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὡς πρὸς τὰς ὁποίας διεδέχθησαν τοὺς ὑπάτους, ἐν ᾧ τινὲς τῶν ἀγώνων ὑπήχθησαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δημοτικῶν ἀστυνόμων, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν κοινὴν τοιαύτην τῶν ἀστυνόμων ἀμφοτέρων τῶν τάξεων.

Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ἐπιδίφριοι ἀστυνόμοι μετέσχον εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἀρχείων, ἃν δὲν ἀνέλαβον αὐτὴν ὀλοκλήρως, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πολυβίου (β' αἰῶνα π. Χ.),

1) Κατὰ τοὺς Ἑλλήνας συγγραφεῖς, οἱ *aediles curules* ἐκαλοῦντο «οἱ ἀπὸ τῶν δίφρων, οἱ ἐκ τῶν εὐπατριδῶν, οἱ ἀμείνονες, οἱ τῆς ἐπιφανεστέρως τάξεως», οἱ δὲ *aediles plebis* οἱ δημοτικοί, οἱ καταδεέστεροι.

ταῦτα δὲν ἐφυλίττοντο πλέον εἰς τὸν δημοτικὸν Ναὸν τῆς Ἀθήνης, ἀλλ' εἰς τὸ Καπιτώλιον.

Τὰ καθήκοντα τῶν τεσσάρων ἀστυνόμων ἐταυτίζοντο ἐφ' ὅλων τῶν οὐσιωδῶν σημείων. Ἀπετέλουν δὲ οὗτοι συναρχίαν (*collegium*), ἐν ᾗ οἱ μὲν ἐπιδίφριοι ἔφερον τὸν τίτλον τῶν ἐπιφανῶν συναρχόντων (*maiores collegae*) οἱ δὲ δημοτικοὶ τὸν τῶν καταδεεστέρων (*minores collegae*). Ἡ τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐξάσκησης συνετελεῖτο εἴτε κοινῇ, εἴτε διανεμομένων τῶν τεσσάρων ἀστυνόμων εἰς τμήματα. Ἐμερίζοντο δὲ οἱ ἀστυνόμοι τὰ τέσσαρα τμήματα τῆς πόλεως συμφώνως πρὸς τὸν νόμον *julia municipalis*, καθ' ὃν ὤφειλον ἐντὸς τῶν πρώτων πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσόδου ἢ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν νὰ συνεννοηθῶσιν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ πρὸς ἀλλήλους, ἢ ἄλλως νὰ ὁρίσωσιν αὐτὰ διὰ κλήρου. Τούτου γενομένου, ἕκαστος τῶν ἀστυνόμων εἶχεν ὑπὸ τὴν εἰδικὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τὴν ἀστυνομίαν ἐνὸς τῶν τεσσάρων τμημάτων βοηθούμενος, ὥς ἐν τοῖς ἐπομένοις ῥηθήσεται, ὑπὸ ὑποδεεστέρου προσωπικοῦ.

Κατὰ τὸν Κικέρωνα τὰ κοινὰ καθήκοντα τῶν τεσσάρων ἀστυνόμων ἀντικείμενον εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πόλεως (*cura urbis*), τοῦ σίτου (*cura annonae*) καὶ τῶν ἀγώνων καὶ ἑορτῶν (*cura ludorum qui solemnium*).

Α' Ἐπιμέλεια τῆς πόλεως (*cura urbis*). Αὕτη περιελάμβανε :

1) **Τὴν δημοτικὴν ἀστυνομίαν.** Οἱ ἀστυνόμοι συνεκέντρουν ἐν ἑαυτοῖς σχεδὸν πᾶσαν τὴν ἀναγκαίαν ἐξουσίαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς πόλεως. Οὕτως ἦσαν ἐπιφορτισμένοι :

α') Τὴν καταδίωξιν, ἀναζήτησιν καὶ σύλληψιν τῶν κακούργων, ὅσον τῶν φαρμακευτῶν, γοήτων κλπ.

β') Τὴν ἐπιτήρησιν τῶν λουτρῶν, τῶν καπηλείων καὶ τῶν δημοσίων συναθροίσεων καὶ ὁμιλιῶν.

γ') Τὴν περιστολὴν διὰ σωματικῶν ποινῶν τῶν δούλων καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ὄχλου.

Ἐπὶ δημοκρατίας αἱ σωματικαὶ ποιναὶ ἐπεβάλλοντο μόνον ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ. Ὑπὸ τὸ μοναρχικὸν ὁμῶς πολιτεύμα ἦτο συγχάκεις ἐν χρήσει ἡ ποινὴ τοῦ ξαβδισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ προσώπων τῶν κατωτέρων τάξεων. Ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως ἐπεβάλλετο κατὰ τῶν δούλων. Ἐν τοῦτοις, κατὰ μαρτυρίας, οἱ ἀστυνόμοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν μαστίγωσιν ὡς ποινὴν ἀστυνομικὴν κατὰ προσώπων τῶν κατωτέρων τάξεων.

δ') Τὴν καταστολὴν τῶν ἐλαφρῶν παραβάσεων τῶν ἀστυνομικῶν κανονισμῶν, οἵτινες περιείχοντο ἐν τῇ διατάξει αὐτῶν (*edictum*), διὰ τῆς ἐπιβολῆς ποινῶν.

Τὰς ποινὰς οἱ ἀστυνόμοι ἐπέβαλλον ἐν δικαστηρίῳ, ὅπερ εἶχον ἐν τῇ ἀγορᾷ (*Forum*). Συνίσταντο δὲ αὗται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς πρόστιμα, τῶν ὁποίων τὸ ἔσοδον ἐχρησιμοποιεῖτο εἴτε εἰς ἀγορὰν ἀφιερωμάτων διὰ τοὺς ναοὺς, εἴτε εἰς τὴν κατασκευὴν στοῶν ἢ ἄλλων ἔργων γενικοῦ συμφέροντος. Εἶναι δὲ γνωστὸν διὰ τὸ ἔσοδον τῶν προστίμων ἀφιερῶνθαι ποτὲ εἰς τὴν ἔγερσιν ὁλοκλήρου ναοῦ, — τοῦ τῆς Νίκης — κατ' ἄλλας δὲ περιστάσεις ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν τέλεσιν δημοσίων ἀγώνων. Τὸ ποσὸν τῶν προστίμων ὠρίζετο ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος, φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας τοῦ κατηγορουμένου.

Πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νομίσματος τὸ ποσὸν τῶν προστίμων, κατὰ τὸν νόμον *Lex aeterna*, ἐκδοθέντα τῷ 454 π.Χ. ἐδηλοῦτο εἰς ἀριθμὸν κτηνῶν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 430 π. Χ. ὠρίσθη τὸ πρῶτον διὰ τοῦ *Lex julia Papiria* εἰς νομίσματα ἢ ἀξία, ἥτις ἔδει νὰ καταβληθῇ πρὸς ἐξόφλησιν τῶν

διαφόρων προστίμων, ἐκτιμωμένων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς κτήνη.

Κατὰ τὸν Κικέρωνα τὰ παιγνίδια τῆς τύχης ἐπέσυρον τὴν ποινὴν ἐξορίας. Ἄλλ' αὕτη ἅπαξ μόνον ἀπηγγέλθη. Εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν φαρμακευτῶν ἀγνοεῖται τίς ἢ ἐπιβαλλομένη ποινή.

ε') Σὴν καταδίωξιν τῶν βαρύτερων πράξεων διὰ κατηγορίας, ἀπ' εὐθείας εἰσαγομένης ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου, ἢ διὰ καταγγελίας πρὸς τοὺς ὑπάτους.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ ἀστυνόμοι ἐνήργουν συχνάκις ὡς δημόσιοι κατήγοροι ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου ἐν ταῖς ἐγειρομέναις κατηγορίαις εἴτε ἐνεκεν ἀστυνομικῶν παραβάσεων εἴτε ἐπὶ πλημелήματι ἢ κακουργήματι. Οὕτω παρετηρήθη δι' ὑπεστήριξαν δίκας κατὰ τοκογλύφων (1) προαγοραστῶν τοῦ σίτου, ἰδιοκτητῶν ποιησαμένων κατάχρησιν τοῦ δικαιώματος τῆς βοσκῆς ἢ τῆς κατοχῆς τῶν δημοσίων κτημάτων, γυναικῶν ἢ ἀνδρῶν κατηγορηθέντων ἐπὶ μοιχείᾳ, γοήτων, καὶ τέλος κατὰ φαρμακευτῶν. Ἡ εἰσαγωγή δὲ τῶν δικῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ δήμου ἐνηργεῖτο εἴτε ἐπὶ τῇ ἐφέσει τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀστυνόμου, εἴτε διότι ὁ ἀστυνόμος ἔκρινε τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενον ἀνώτατον ὄριον τοῦ προστίμου ἀνεπαρκὲς πρὸς τὴν πράξιν.

στ') Τὴν βεβαίωσιν τῶν πλημμελημάτων καὶ τὴν σύλληψιν τῶν ἐνόχων. Αὕτη ἀπέρρεεν ἐκ τῆς γενικῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀστυνομίας τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν.

Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν δὲ τῶν μέτρων τῆς δημοσίας ασφαλείας

(1) Κατὰ τῶν τοκιστῶν, οἵτινες ἐλάμβανον τόκον ἀνώτερον τοῦ νενομισμένου, οἱ ἀστυνόμοι ἐπέβαλλον πρόστιμον ἀνερχόμενον εἰς τὸ τετραπλοῦν (proena quadrupli).

ἡ ἐπέκτασις τῆς πόλεως καὶ ἡ εὐρύτης τῶν καθηκόντων τῶν ἀστυνόμων ὑπεργόρευσεν τὴν κατάστασιν καὶ ἄλλων ἀρχόντων, οἵτινες ἐνήργουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ *τρεῖς θανατικοὶ* (*triumviri capitales*), οἱ *τρεῖς νυκτικοὶ* (*triumviri nocturni*) μετὰ δημοσίων δούλων καὶ νυκτοφυλάκων ἐμμίσθων, οἱ πέντε ἄνδρες (*quinqueviri*), οἵτινες ἐνήργουν κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας ἐντεῦθεν καὶ πέραν τοῦ Τιβέρεως.

ζ') Τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δούλων, τῶν μονομάχων καὶ ἄλλων κατηγοριῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ ταράξωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν· καὶ

η') Τὸν ἐλεγχον, ὃν ἐξήσκουν ἐπὶ τῶν συντεχνιῶν καὶ ἄλλων ἐταιριῶν ἔχουσιν χαρακτῆρα πολιτικοῦ συλλόγου.

Εἰς τοὺς ἰδιωτικοὺς συλλόγους μεταξὺ τῶν ἐπιτίμων μελῶν μνημονεύονται καὶ ἀστυνόμοι.

Οἱ ἀστυνόμοι εἶχον πρὸς τοῖς ἀνωτέρω τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐν καιρῷ πολέμου προλαμβάνωσι τοὺς πανικοὺς καὶ τὰς στάσεις.

2) Τὴν ἀστυνομίαν τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἡθῶν. Ἀυτὴ ἀνήκεν ἀρχικῶς εἰς τοὺς τιμητάς, ὡς ἐρρήθη, ἀλλ' οὗτοι, διοριζόμενοι ἀνὰ πενταετίαν, δὲν ἔμενον ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμὴ δέκα καὶ ὀκτὼ μῆνας. Ἄλλως δὲ οἱ ἀστυνόμοι, ἐκτὸς εἰδικῆς ἐπτολῆς τῆς Συγκλήτου, εἶχον ἀποστολὴν μόνον νὰ καταστέλλωσι τὰς διαπραττομένας παραβάσεις κατὰ τῶν ἐν ἰσχύϊ νόμων καὶ κανονισμῶν.

Κατὰ τὸ ἀνικείμενον τοῦτο τῆς ἀστυνομίας οἱ ἀστυνόμοι καθήκον εἶχον, ὅπως:

α') Καταδιώκωσι δι' εἰσαγωγῆς εἰς δίκην ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου ἢ ἐμποδίζωσι δι' ἐπιβολῆς ποινῆς τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν πόλιν δεισιδαιμονιῶν ἢ ξένων θρησκευτικῶν δογμάτων, ἅτινα ἐθεωροῦντο ὡς προσβάλλοντα τὴν δημοσίαν τάξιν.

Ἡ καταδίωξις αὕτη ὑπηγορεύθη ἐκ τοῦ σεβασμοῦ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὰς παραδόσεις τῶν προγόνων αὐτῶν καὶ πρὸς πᾶν ὅπερ ἀντέκειτο εἰς τὴν ὑφισταμένην τάξιν, ὅστις δὲν ἐπέτρεπε τὴν εἰσαγωγὴν ξένων ἀρχῶν ἐν τῇ ἐθνικῇ λατρείᾳ ἢ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ τῶν πολιτῶν. Διὰ τοῦτο ἐπεφορτίζοντο οἱ ἀστυνόμοι ὥς ἐκ τῆς ἀστυνομικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας νὰ ἐνεργῶσιν, ὅπως αἱ παραδόσεις αὗται καθίστανται σεβασταί.

β') Διευθύνουσι τὰς ἱκετηρίους θυσίας.

γ') Ἀσκῶσιν ἀνωτέραν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν οἰκῶν ἀσωτείας καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν, αἵτινες διήγγον σκανδαλώδη βίον.

Παρατηρήθη ὅτι ἐκ τοῦ δικαιώματος τούτου πολλαὶ γυναῖκες ἐντίμου τάξεως κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν ἀστυνόμων ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου καὶ κατεδικάσθησαν εἰς πρόστιμον.

Ἐπὶ αὐτοκρατορίας ἡ προαγωγή καὶ οἱ οἰκοὶ ἀνοχῆς ὑπήχθησαν εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἀστυνόμων ἐν συστήματι καὶ κανονισμῷ καθωρισμένῳ. Αἱ ἑταῖραι ὑπήχθησαν ἐπίσης εἰς ἐγγραφὴν καὶ εἰς φόρον (*vectigal meretrices*), ὅστις παραλληλίζεται πρὸς τὸ πορνικὸν τέλος τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων (δρα σελ. 41). Ὁ νόμος ἀπηγόρευεν εἰς γυναῖκας ὠρισμένων τάξεων νὰ ἐγγράφονται.

δ') Καταστέλλουσι τὴν διγαμίαν καὶ τὴν ἀσέλγειαν τὴν διαπραττομένην μετὰ γυναικῶν ὑπάνδρων (*materfamilias*).

ε') Προλαμβάνουσι καὶ καταστέλλουσιν ἐπίσης τὴν παραβίασιν τῶν κληρουχικῶν νόμων ὥς καὶ ἐκείνων τῆς πολυτελείας ἢ τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ τυχηρὰ παιγνίδια.

Ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ἡ σπατάλη καὶ ἡ πολυτέλεια εἴτε εἰς τὴν ἀμφίεσιν, εἴτε εἰς τὰ σκεύη, εἴτε εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰς κηδείας παρατηρεῖτο μετὰ δυσμενείας καὶ ἔνεκα τούτου ἐνηργεῖτο ἡ καταστολὴ αὐτῶν, ἥτις ἐνίοτε ἐπεδιώκετο διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἐκτάκτου φόρου. Πρὸς τούτοις δὲ ἐξεδόθησαν νόμοι περιέχοντες ποινικὰς διατάξεις. Μεταξὺ τῶν νόμων τούτων

μνημονεύονται ὁ ἀφορῶν εἰς τὴν ἀμφίεσιν καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλοι κατὰ τῶν πολυτελῶν γευμάτων. Οὗτοι ὥριζον τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν δαπανῶν τῶν γευμάτων εἴτε κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας εἴτε κατὰ τὰς ἐργασίμους, τινὲς δὲ καὶ τὸ βάρος τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν, τῶν ὁποίων ἢ χρῆσις ἐπετρέπετο. Ἄξιος δὲ μνείας εἶναι καὶ ἕτερος νόμος ὅστις ὥριζε τὴν ἀνωτέραν τιμὴν ὠνίων τινῶν. Εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν, ἐπὶ αὐτοκρατορίας, καθ' ἣν ἡ ἔνδεια ἦτο γενική, ἐπειράθησαν νὰ λάβωσιν οἰκονομικὸν μέτρον ὄχι πλέον κατὰ τῆς πολυτελείας ἀλλὰ κατὰ τῆς ὑπερμῆσεως ὄλων τῶν εἰδῶν. Ἡ περίεργος αὕτη ἀπόπειρα, ἔργον τοῦ Διοκλητιανοῦ (284—305 μ. Χ.), μνημονεύεται ἐν τῷ *edictum de pretiis rerum venalium* διατηρηθέντι ἐν διαφόροις Ἑλληνικοῖς καὶ Λατινικοῖς ἀποσπάσμασιν ἐπιγραφῶν. Εἶναι δὲ μακρότατος κατάλογος ὁρίζων τὴν τιμὴν τῶν ἀντικειμένων παντὸς εἶδους τῆς συνήθους χρήσεως (δρα ἀρχ. Ἐφημερίδα 1899 σ. 147).

3) Τὴν ὑγίεινὴν καὶ τὴν ἀστυνομίαν τῶν ὁδῶν καὶ οἰκοδομῶν.

Ὑγιεινή. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὰ καθήκοντα τῶν ἀστυνόμων ἦσαν σπουδαῖα καὶ ποικίλα. Οὕτως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ὑπῆγετο:

α') Ἡ ὑπηρεσία τῶν ὑδάτων.

β') Ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ συντήρησις τῶν ὑδραγωγείων, δι' ὧν μετωχετεύετο ὕδωρ ὑγίεινόν εἰς τὴν πόλιν. Κατὰ τινα μαρτυρίαν ἡ ἐπιτήρησις τῶν ὑδραγωγείων ἐμερίζετο μεταξὺ τῶν τιμητῶν καὶ τῶν ἀστυνόμων, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε βεβαιότης ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῆς ἐπὶ τούτῳ δικαιοδοσίας ἐκατέρων. Εἶναι ὅμως πιθανόν δι' οἱ τιμηταὶ ἦσαν ἐπιτετραμμένοι εἰς τὴν σύναψιν τῶν περιοδικῶν συμβολαίων (ἀνὰ πενταετίαν) διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ὑδραγωγείων, ἐν ᾧ οἱ ἀστυνόμοι ἤλεγχον ἐν

τῷ μεταξὺ τὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων καὶ τὴν κατάστασιν τῆς συντηρήσεως τῶν ὑδραγωγείων.

γ') Ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ συντήρησις τῶν ὑπονόμων (*cloacae*), αἱ ὁποῖαι ἐχρησίμευον ὅπως ἀπαλλάττωσι τὴν πρωτεύουσαν τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ τῶν λμναζόντων ὑδάτων.

δ') Ἡ ἐπιτήρησις τῶν δημοσίων λουτρῶν.

ε') Ἡ διεύθυνσις τῶν ἔργων πρὸς πρόληψιν τῶν περιουσιῶν πλημμυρῶν τοῦ Τιβέρεως. Ἐπὶ αὐτοκρατορίας ἡ διεύθυνσις αὕτη ἦτο ἐμπεισιτευμένη εἰς εἰδικὸν ὑπάλληλον (*curator alvei Tiberis*).

ς') Ἐν περιστάσει ἐπιδημίας ἡ ἐξέτασις τῶν αἰτίων τῆς θνητότητος καὶ ἡ ὑποβολὴ ἐκθέσεως περὶ τούτων εἰς τοὺς ὑπάτους.

ζ') Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἐνταφιασμοῦ καὶ τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς πόλεως.

Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη διευποῦτο ἐν τῇ Δωδεκαδέλτῳ, ἐπεξετάθη δὲ κατόπιν εἰς τὰς ἀποικίας καὶ εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς πόλεις. Ἐξαίρεσις ὑπῆρχεν ἐν Ῥώμῃ ὡς πρὸς τινα πρόσωπα ἀνήκοντα εἰς προνομιοῦχον τάξιν.

Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν ἦσαν μετ' ἰδίας μερίμνης κεκατολισμένα ἐν Ῥώμῃ. Διὰ τοῦτο ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ναῷ τῆς Λιβιτίνης Ἡρας (*Iuno Libitina*) κεντρικὸν γραφεῖον, ἐν ᾧ ἐπώλουν ἢ ἐμίσθουν τὰ πρὸς ταφὴν χρήσιμα καὶ ἀνέγραφον τοὺς νεκρούς, καὶ πρὸς τούτοις ἀποθήκη τοῦ ὕλικου τῶν ἐπικηδείων πομπῶν.

η') Κατὰ μαρτυρίας ἐπιγραφῶν, ἡ χορηγία ἀδειῶν πρὸς χρησιμοποίησιν νεκροταφείων τινῶν. Κατ' ἄλλας ὁμως ἐπιγραφὰς φαίνεται, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀδειῶν ἐγκαταστάσεως νεκροταφείων ἢ μεταφορᾶς τῶν νεκρῶν ἀνήκεν εἰς τὴν συναρχίαν τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀρχιερέων (*collegium Pontificum*). Ἀλλὰ τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα τῶν ἀστυνόμων θὰ ἀπέρρεε φυσικῶς ἐκ τῆς γενικῆς ὑποχρεώσεως, τὴν

ὁποῖαν οὗτοι εἶχον, ὅπως παρεμβαίνωσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν δημοσίαν ὑγείαν.

Ἄστυνομία τῶν ὁδῶν.—Κατὰ τὰ ὡς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν καθήκοντα οἱ ἀστυνόμοι:

α') Εἶχον τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν τῆς ὁδοποιΐας ἐν γένει, τῆς ἑνδοτομίας καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς συντηρήσεως τῶν πεζοδρομίων, ὡς καὶ τῆς καθαριότητος καὶ συντηρήσεως τῶν ὁδῶν καὶ τῶν δημοσίων τόπων καὶ πλατειῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐβοηθοῦντο ἐν μὲν τῇ πόλει ὑπὸ τεσσάρων ἀνδρῶν καλουμένων *IV viri viis in Urbe purgandis*, ἐκτὸς δὲ τῆς πόλεως ὑπὸ δύο ἄλλων ἀνδρῶν τῶν *II viri viis extra urbem purgarbis* (¹).

Αἱ δαπάναι τῶν πεζοδρομίων ἐπεβάρυνον κατ' ἀρχὴν τὸ δημόσιον ταμεῖον (*aerarium*) ὡς πρὸς τὰ πρὸ τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς ὁδοῦ, τὸν ἰδιοκτήτην δὲ τῆς ἐναντι οἰκοδομῆς ὡς πρὸς τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς ὁδοῦ. Οἱ παρόδιοι ἐμερίζοντο τὰς δαπάνας. Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης δὲν ἐμερίμνα περὶ τῆς κατασκευῆς, ἐξουσιοδοτοῦντο ὅπως προβαίνωσιν εἰς ταύτην οἱ ἐνοικιασταί, οἵτινες ἐλόγιζον τὰς πραγματοποιηθείσας δαπάνας ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐνοικίου. Ἐν περιπτώσει ἀμελείας τοῦ ἰδιοκτήτου οἱ ἀστυνόμοι ἐνήργουν, ὅπως διὰ τῶν ταμιῶν ἐκτεθῶσιν εἰς μειοδοσίαν τὰ ἔργα καὶ εἰσπραχθῶσιν αἱ δαπάναι διὰ τοῦ πρὸς δὴν κατεκυρώθησαν τὰ ἔργα μειοδότου παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου. Αἱ δαπάναι ἐν περιπτώσει προσφυγῆς εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα ἀνέρχοντο λόγῳ ποινῆς εἰς τὸ ἡμιόμιον.

β') Διηγύθουν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς ἑνδοτομίας, τῆς κατασκευῆς τοῦ πρᾶνοῦς καὶ ὄχθου τῶν ὁδῶν ὡς καὶ τῶν ἔργων τῆ συντηρήσεως.

1) Διόνύσιος. VI, 90. «Ἱερῶν τε καὶ δημοσίων τόπων καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀγορὰν σύστηρις ἐπιμελησόμενους».

Εἶναι μεμαρτυρημένον, ὅτι ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀστυνομῶν κατεσκευάσθη πρᾶνές καὶ ὀχθός, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταστῇ ἐφικτὴ ἡ μειάβασις τῶν ἀμαξῶν ἐπὶ τοῦ Ἀβεντίνου λόφου.

γ') Ἐμερίμων περὶ τῆς καθαριότητος, τῆς ἐπισκευῆς καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὁδῶν.

δ') Ἀπηγόρευον καὶ ἐνήργουν ὅπως αἴρηται πᾶν δυνάμενον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις.

ε') Ὁφείλον νὰ ἀπαγορεύουσιν, ὅπως ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις ἀνοίγωνται τάφροι ἢ ἐνεργῶνται ἐκσκαφαὶ καὶ ἄλλα ἔργα, καὶ πρὸς τοῦτοις ὅπως κατατίθενται αὐτόθι πτώματα ζώων, ἀκαθαρσίαι, οἰκοδομήσιμα ὑλικά καὶ ἀντικείμενα δυνάμενα νὰ ἐμφράξωσι τὴν δίοδον.

στ') Δὲν ἐπέτρεπον νὰ ἀπλῶνται ὑφάσματα πρὸς ἀποξήρανσιν πρὸ τῶν γραφείων καὶ ἀμαξοποιείων.

ζ') Ἐμερίμων, ὅπως αἱ ἄμαξαι σταθμεύωσιν ἐντὸς ὥρισμένων ὁρίων.

Ὁ αὐτουργὸς ἔργων μὴ ἐπιτρεπομένων ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἡδύνατο νὰ μαστιγωθῇ ὑπὸ τοῦ διαβάτου ἐὰν ἦτο δοῦλος· ἐὰν δὲ ἦτο ἐλεύθερος κατηγγέλλετο ἐνώπιον τῶν ἀστυνομῶν, οὔτινες ἐπέβαλλον αὐτῷ, συμφώνως πρὸς τὸν νόμον, πρόστιμον καὶ ἐνήργουν τὴν ἄρσιν τῶν ἐμποδίων.

η') Ἀπηγόρευον διὰ διατάξεως (*edictum*) τὰς συναθροίσεις καὶ ἔριδας ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ καὶ πρὸς τοῦτοις τὴν ἐν αὐτῇ διάβασιν τῶν ἐπιβλαβῶν ζώων, ἐὰν αὕτη ἐνηργεῖτο κατὰ τρόπον ἀπειλοῦντα κίνδυνον κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῶν διαβατῶν.

θ') Δὲν ἐπέτρεπον νὰ ὀδηγῶνται ἐν τῇ πόλει, καθ' ὥρισμένας ὥρας, φορητοὶ ἄμαξαι, ἐκτός τινῶν ἐξαιρέσεων.

Ἀστυνομία οἰκοδομῶν. Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν

ἀστυνόμων ὑπήγοντο πρὸς τοῦτοις τὰ ἐξῆς ἀντικείμενα, ἦτοι οὗτοι :

α) Ἐίχον τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ναῶν (*procuratio aedium sacrarum*) καὶ τῶν δημοσίων καὶ ιδιωτικῶν οἰκοδομῶν.

Κατ' ἀρχὴν ἡ κατασκευὴ καὶ τὰ πρὸς βελτίωσιν τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν ἔργα ἀνήκον εἰς τοὺς τιμητὰς (*censores*) καὶ ἐν ἐλλείψει αὐτῶν εἰς εἰδικοὺς ὑπαλλήλους (*quinqueviri muris turribusque reficiendis καὶ triumviri bini reficiendis aedibus*)· ἀλλ' οἱ ἀστυνόμοι ἐπέβλεπον τὴν συντήρησιν καὶ ἀκεραιότητα τῶν οἰκοδομῶν καὶ προεφύλαττον αὐτὰς ἀπὸ πάσης καταχρήσεως καὶ βλάβης· ἐκανόνιζον δὲ τὴν δημοσίαν χρῆσιν αὐτῶν καὶ ἐπληροφόρουν τοὺς τιμητὰς ἢ τοὺς ὑπάτους περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπισκευῶν.

Κατ' ἀνωτέραν ἐξουσιοδότησιν, οἱ ἀστυνόμοι διέθετον ἐνίοτε τὸ ἔσοδον τῶν προστίμων εἰς ἐξωραϊσμοὺς ἢ εἰς κατασκευὴν νέων ἔργων. Ὡς τοιαῦτα δὲ ἀναφέρονται αἱ κατασκευαὶ γεφυρῶν.

Ὡς πρὸς τοὺς ναοὺς ἡ φύσις καὶ ἡ ἔκτασις τῆς ἐπ' αὐτῶν ἀνωτέρας ἐπιτηρήσεως τῶν ἀστυνόμων ἀγνοεῖται. Ἡ καθημερινὴ ὁμως ἐπιτήρησις αὐτῶν, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ὑποδοχὴ τῶν ἐπισκεπτῶν ἦτο ἐμπεπιστευμένη εἰς ἓνα ἐπιμελητὴν ἢ φύλακα [*aedituus*], ὅστις εἶχε τὴν κατοικίαν ἐν τῷ οἰκοδομήματι (φυσικῶς ἐν ἰδιατέροις διαμερίσμασι) ἢ ἐγγὺς αὐτοῦ. Οὗτος δὲ εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ κατωτέρους ὑπαλλήλους [*ministri*] ἢ δούλους.

β') Ἀπηγόρευον [τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀπέρρεεν ἐκ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν ιδιωτικῶν οἰκοδομῶν] πᾶσαν ἐπιχείρησιν ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ὥς καὶ πᾶσαν ἐξοχὴν ἢ προεκβολήν.

γ') Ἠδύναντο νὰ διατάσσωσι τὴν ἐπισκευὴν ἢ τὴν κατεδάφισιν τῶν ἐτοιμορρόπων οἰκιῶν, ἐπὶ ποινῇ προστίμων, ἄνευ βλάβης τοῦ δικαιώματος, ὅπερ εἶχον οἱ γείτονες, ὅπως αἰτῶνται ἐγγύησιν ἐπὶ τῇ γενομένῃ ζημίᾳ.

Βραδύτερον, ἐπὶ Αὐγούστου, Νέρωνος καὶ Τραϊνοῦ, ἐλήφθησαν εἰδικὰ μέτρα ὥς πρὸς τὴν ἀστυνομίαν τῶν οἰκοδομῶν. Κατὰ ταῦτα ἐπεβάλλοντο ὄροι ὀρίζοντες τὸ ὕψος τῶν οἰκιῶν ⁽¹⁾. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέτρα ἐλήφθησαν διὰ νόμων σκοπὸν ἐχόντων τὴν πρόληψιν τῆς παρακμῆς τῶν πόλεων ἢ τὴν ἀπόκρυψιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν. Οὕτως ἐν Ῥώμῃ, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὁ νόμος ἀπηγόρευε τὴν κατεδάφισιν τῶν οἰκοδομῶν, ἐὰν αὗται δὲν ἀντικαθίσταντο δι' ἄλλων. Ἐπίσης ἀπηγόρευε τὴν κατασκευὴν μεγάλων πλινθοποιεῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς πόλεως.

δ') Εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιῶσι τὴν εὐθυγραμμίαν τῶν κατὰ μῆκος τῶν δημοσίων ὁδῶν νέων οἰκοδομῶν.

ε') Ὁφείλον νὰ προλαμβάνωσι τὰς πυρκαϊὰς καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὴν κατάσβεσιν αὐτῶν, τῇ βοηθείᾳ τῶν *quinqueviri*, τῶν *triumviri* καὶ τῶν νυκτερινῶν σταθμῶν (*stationes vigilium*), ὑπαγομένων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν.

Ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἀνειτέθη εἰς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ Αὐγούστου, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου αὕτη διοργανώθη συστηματικώτερον, ὥς θέλομεν ἶδει.

ς') Ἐμίσθουν δημόσια ἔργα εἰς ἐργολάβους.

Β' Ἐπιμέλεια τοῦ σίτου (*cura annonae*).

Ἡ ἐπιμέλεια αὕτη ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς ἀστυνόμους τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως ἡ πρωτεύουσα εἶναι πάντοτε ἐφοδιασμένη δι' ἐπαρκῶν τροφῶν εἰς ἐποχὴν ὑπερτιμῆσεως, καὶ μάλιστα σιτηρῶν πρὸς πρόληψιν τοῦ λιμοῦ. Διένεμον δὲ οὗτοι τὰς προμηθειὰς αὐτὰς ἐν ὑποτετιμῇ ἀξίᾳ ἢ ἐπετήρου ἐἰς τὴν διανομὴν καὶ τὴν εἰς μικρὰν τιμὴν πώλησιν, λαμβάνοντες συνάμα τὰ ἀναγκαῖα σωστικά μέτρα κατὰ τῶν

(1) Κατὰ μαρτυρίαν τὸ ἀνώτερον ὕψος τῶν οἰκιῶν ὠρίζετο εἰς ἐξήχοντα ῥωμαϊκοὺς πόδας.

κερδοσκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἐτιμώρουν διὰ προστίμου ἐν περιπτώσει προαγορᾶς.

Ἐνίοτε οἱ νικηταὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἀπέστελλον εἰς τὴν Ῥώμην ποσότητας σίτου. Ἡ διανομὴ ἢ ἡ πώλησις αὐτῶν ἐν μικρᾷ τιμῇ φαίνεται ὅτι ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὴν εἰδικὴν φροντίδα τῶν ἐπιδιφρῶν ἀστυνόμων (*aediles curules*).

Οἱ αὐτοὶ ἀστυνόμοι ἡσχολοῦντο περὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ σίτου ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ἐνίοτε ἐνήργουν, ἰδίαις δαπάναις, διανομὰς ἐλαίου.

Ὑπὸ τῶν ἀστυνόμων διενέμετο ἐπίσης ἄρτος εἰς τοὺς ἐνδεεῖς πρὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Δήμητρος.

Ἐπὶ Καίσαρος κατέστησαν εἰδικοὶ ἀστυνόμοι πρὸς τὴν προμήθειαν καὶ τὴν διανομὴν σιτηρῶν οἱ ἐπὶ τοῦ σίτου (*aediles cereales*). Οἱ ἄρχοντες οὗτοι ἐλαμβάνοντο μεταξὺ τῶν δημοτικῶν ἐκ τῶν ὁποίων οὕτως ὑπῆρχον τέσσαρες ἀστυνόμοι, εἶχον δὲ τὴν διεύθυνσιν τῶν Δημητρίων (*ludi cereales*) καὶ ἐξηκολούθησαν ὑφιστάμενοι μέχρι τοῦ γ' μ. Χ. αἰῶνος.

Βραδύτερον δὲ ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ἀστυνόμων ὅπως ἀνταποκρίνονται εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς πρωτευούσης καὶ μάλιστα ἐν ἐποχῇ κρίσεως, ἐπέβαλε τὴν ἑκτακτον ἀνάγκην τοῦ διορισμοῦ ἑτέρου ἄρχοντος, τοῦ ἐπάρχου ἐπὶ τοῦ σίτου, (*praefectus annonae*) ἔχοντος τὰ αὐτὰ καθήκοντα.

Μεταξὺ τῶν οὐσιωδεστέρων καθηκόντων τῶν ἀστυνόμων εἶναι πρὸς τοῦτοις ἡ ἀστυνομία τῆς ἀγορᾶς. Ἐν τῷ καθήκοντι τοῦτῳ οἱ ἀστυνόμοι:

α') Ὡφειλον νὰ ἀπαγορεύωσι καὶ καταστέλλωσι συνάμα τὴν πώλησιν ἐφθαρμένων ἢ ἐπιβλαβῶν τροφίμων, τὰ ὁποῖα ἔδει νὰ καταστρέφονται.

Ἐνίοτε ἐνήργουν τὸν ραβδισμὸν τῶν ἐμπόρων σκευῶν ἢ ἀναγκαίων τροφίμων.

β') Ἐκανόνιζον διὰ διατάξεως (*edictum*) διαφόρους ὁρους τῆς πωλήσεως καὶ μάλιστα τῶν δούλων καὶ τῶν φορτηγῶν ζώων.

γ') Ἐξήλεγχον τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ μέτρα καὶ σταθμά, τὰ ὅποια ὑπήγοντο ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν των, καὶ ἠδύναντο νὰ διατάξωσι τὴν καταστροφὴν τῶν ψευδῶν.

Πᾶσαι αἱ ὡς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἀντικείμενα γεννώμεναι ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀγορᾷ δίκαι ὑπήγοντο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἀστυνόμων, οἵτινες ἐξήσκουν τὴν δικαστικὴν αὐτῶν ἐξουσίαν κατὰ τοὺς εἰδικoὺς κανόνας τοὺς ὀριζομένους ἐν τῷ ἐδίκτῳ τῶν ἀστυνόμων (*edictum aedilicium*) (1).

δ') Εἶχον πρὸς τοῦτοις, καὶ ἰδίᾳ οἱ *aediles curules*, τὴν ἐφαρμογὴν τὴν ἀπαγορευτικῶν ἢ περιοριστικῶν τοῦ τόκου (*usura*) νόμων. Συχνάκις ἀναφέρονται οἱ ἀστυνόμοι ὡς ἐνεργήσαντες τὴν καταδίωξιν καὶ καταδίκην εἰς πρόστιμον τῶν τοκογλόφων.

ε') Ἐμερίμων ἐπίσης περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων περὶ τῶν δημοσίων κτημάτων (*ager publicus*) καὶ δημοσίων βοσκῶν, χωρὶς νὰ περιορίζωνται ἐκ τῶν ἄλλων ἐν τῇ πόλει καθηκόντων.

στ') Κατεδίωκον τοὺς κατόχους κεφαλαίων ὑπερβαίνοντων τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου (*Lex Licinia*) ὅρια ὡς καὶ τοὺς μισθωτὰς τῶν βοσκῶν, οἱ ὅποιοι εἰσέγαγον εἰς αὐτὰς ἀρσῆμὸν κτηνῶν ἀνώτερον τοῦ ὀρισμένου ὑπὸ τῆς συμβάσεως τῆς μισθώσεως.

1) Τὸ ἐδίκτον τοῦτο φαίνεται ὅτι συνετάσσετο ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν δύο ἀστυνόμων τῆς ἀνωτέρας τάξεως — τῶν *aediles curules* — καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐκαλεῖτο *edictum aedilium curulium*.

Γ') Ἐπιμέλεια τῶν ἀγώνων καὶ ἐορτῶν (*cura Ludorum solemnium*.) Οἱ ἀστυνόμοι εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀγώνων καὶ τῶν δημοσίων ἐορτῶν. Ἡ ἐντολὴ αὕτη καθίστα δημοφιλεῖς τοὺς ἀστυνόμους καὶ προσέδιδεν εἰς αὐτοὺς κλέος καὶ σπουδαίαν πολιτικὴν θέσιν διευκολύνουσαν τὴν κατάληψιν ἀνωτέρων ἀξιωματίων.

Γινώσκουμεν διὰ ἀπὸ τοῦ 313 π. Χ. ἔτους οἱ ἀστυνόμοι διεύθυνον τὸν ἐξωραϊσμόν τῆς ἀγορᾶς (*Forum*) καὶ τῶν δδῶν, δι' ὧν διήρχετο ἡ πομπὴ τοῦ θριάμβου.

Ἡ διεύθυνσις τῶν ἐορτῶν ἐμερίζετο μεταξὺ τῶν ἀστυνόμων τῶν δύο τάξεων ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ὑπάτων κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς διεκδύσεως ἐπεφυλάσσετο εἰς τοὺς ἐπιδιφρίους ἀστυνόμους (*aediles curules*). Οὕτως ἡ διεύθυνσις τῶν *Ludi Romani* καὶ *Ludi Megalenses* ἦτο ἐμπειστευμένη εἰς τοὺς ἐπιδιφρίους ἀστυνόμους, ἐν ᾧ οἱ δημοτικοὶ ἀγῶνες (*Ludi plebis*) ἦσαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοτικῶν ἀστυνόμων⁽¹⁾.

Πρὸς τοῦτοις οἱ ἀστυνόμοι ἐμερίμωον περὶ τῆς τάξεως, τῶν διακοσμήσεων καὶ τῶν ἀμφιέσεων τῶν σκηνικῶν ἀγώνων (*Ludi scenici*), ἥτοι τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, ὡς καὶ τῶν δημοσίων πομπῶν καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ χώρου. Ὡς πρὸς τὰς θεατρικὰς παραστάσεις ἡσχολοῦντο καὶ περὶ τῶν ζητημάτων τῆς δραματικῆς τέχνης. Αὐτοὶ ἀπεδέχοντο τὰ

1) Οἱ *Ludi Romani* ἐδίδοντο πρὸς τιμὴν τῶν τριῶν μεγάλων θεῶν τοῦ Καπιτωλίου καὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἡ σπουδαιότερα ὅλων τῶν ἐορτῶν

Οἱ *Ludi Megalenses* εἰσῆχθησαν ἀπὸ τοῦ 204 π. Χ. ἔτους, ὅτε ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως ἡ λατρεία τῆς Κυβέλης, ἣτις ἐκαλεῖτο *μεγάλη μήτηρ* (*Magna Mater*), ἐτελοῦντο δὲ ἀπὸ 4ης—10ης Ἀπριλίου. Οἱ *Ludi plebeji* ἐτελοῦντο εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ δύο στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἀποτελεῖτο ὁ λαός, δὲν εἶχον ἐνωθῇ ὅπως ἀποτελέσωσι μίαν πολιτικὴν μονάδα καὶ ἀπολύωσιν ἴσων δικαιωμάτων.

δράματα, ἐμίσθουν τοὺς ὑποκριτὰς καὶ κατέβαλλον τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς ἀμοιβάς. Ἐξήσκουν δὲ ἐνίοτε αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν ἐπὶ τῶν κωμωδῶν, οὔτινες ἀπετέλουν τάξιν ὀλίγον εὐνυπόληπτον.

Ἀρχικῶς αἱ δαπάναι τῶν ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους καὶ τοῦ λαοῦ τελουμένων ἀγώνων ἐπεβάρυνον τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, τὸ ὁποῖον ἐχορῆγει ὠρισμένον ποσὸν δι' ἐκάστην κατηγορίαν ἀγώνων. Διὰ τοῦτο τὸ Κράτος ἀντεπροσωπεύετο ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, ἐν οἷς οἱ ἀστυνόμοι, ἐπιφορτιζομένων τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ χορηγομένου ὑπὸ τοῦ δημοσίου Ταμεῖου ποσοῦ καὶ πρὸς τούτοις ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς εὐνοίας τοῦ δήμου πρὸς ἀπόκτησιν ἀνωτέρων ἀξιοματίων, ὑπεχρέωσαν τοὺς ἀστυνόμους, ὅπως συμπληρῶσι τὸ ἔλλειμα τῶν δαπανῶν ἐκ τῶν ἀποθέσεων τῶν προστίμων καὶ εἴτα ἀπὸ τοῦ 213 π. Χ. ἔτους ἐξ ἰδίων χρημάτων. Ἐνεκα δὲ τούτου, καταστάντος συνήθους, τὰ καθήκοντα τῶν ἀστυνόμων, προϊόντος τοῦ χρόνου, κατέστησαν ἐπιζήμια καὶ πολλοὶ ἐπεζήτουν ἐπομένως τὴν ἀπαλλαγὴν ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ ἀξιώματος τοῦ πραιτορος.

Οἱ ἀστυνόμοι ὡς προεδρεύοντες τῶν ἀγώνων ἦσαν ἐπιτετραμμένοι εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἐν αὐτοῖς τάξεως. Τοιαύτη ἦτο ἡ ὑποχρέωσις αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὰς θεατρικὰς παραστάσεις, καθ' ὅς εἶχον πρὸς τούτοις τὸ δικαίωμα τοῦ σωφρονισμοῦ τῶν ὑποκριτῶν. Ἐπεβάλλετο δὲ ἡ παρουσία αὐτόθι τῆς δημοσίας δυνάμεως, διότι συχναὶ ἠγείροντο ἔριδες ἔνεκα τῶν ἐπιδοκιμασιῶν ἢ ἀποδοκιμασιῶν καὶ τῶν διαφόρων προτιμήσεων τῶν θεατῶν, αἵτινες ἀπέληγον εἰς βιαιάς καὶ αἱματηρὰς μεταξὺ αὐτῶν συγκρούσεις ⁽²⁾.

(2) Ὡς πρὸς τὰς θέσεις τῶν παρισταμένων εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑπάρχον καθιερωμέναι διακρίσεις καὶ ἐτήρετο ἡ κατὰ τοῦτο τάξις. Ὁ λαὸς δὲν παρίστατο φύρδην μίγδην ἀλλ' ἐν τάξει τοποθετημένος ἐν ἰδίᾳ θέσει. Οἱ ἰς·

Κατὰ τὸ τέλος τῆς δημοκρατίας οἱ ἀστυνόμοι διαωγάνουν πάντοτε ὑπὸ ἰδιωτικὴν ἰδιότητα ἀγῶνας μονομαχίας, οἷτινες ἐνηργοῦντο ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ἢ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ βραδύτερον ἐν ἀμφιθεάτρῳ.

Τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα καθήκοντα τῶν ἀστυνομῶν ἀνάγονται κυρίως εἰς τὴν περίοδον, καθ' ἣν τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος διετέλεσεν ὑπὸ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

Ὑπὸ τὴν μοναρχίαν δὲν βλέπομεν τὴν ἀστυνομίαν κατέχουσαν τὴν αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἀρχῶν θέσιν. Ἡ σπουδαιότης αὐτῆς ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν ἤρξαιτο βαθμηδὸν μειουμένη καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως (*Praefectus urbis*) καὶ τοῦ νυκτεπάρχου (*Praefectus vigilum*), περὶ ὧν γενήσεται κατωτέρω λόγος. Κατὰ τὸν τρίτον μ.Χ. αἰῶνα ἡ ἀστυνομία παρέρχεται ἐκλείπουσα ἐντελῶς.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου γενομένη διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῶν δικαιοδοσιῶν τῶν ἀστυνομῶν. Οὕτως ἀφηρέθη ἡ δικαστικὴ δικαιοδοσία τῶν ἐπιδιφρίων ἀστυνομῶν καὶ συνεχωνεύθη εἰς τὴν τοῦ πραίτορος. Ἡ γεροσσία ὥρισε διὰ τὰ ἐνέχυρα καὶ τὰ πρόστιμα τὸ ποσόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπερβῶσιν οἱ ἀστυνόμοι. Τὸ δικαίωμα τῆς κατηγορίας ὅπερ οὗτοι εἶχον ἐξέλειπεν· ἐτήρησαν δὲ μέχρι τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πόλεως (*cura urbis*), μετὰ τὴν διαί-

ραις καὶ αἱ ἐστιάδες παρθένοι κατελάμβανον κεχωρισμένας θέσεις. Οἱ ἄρχοντες ἔφερον τὴν ἐπίσημον στολὴν αὐτῶν καὶ κατεῖχον ὠρισμένας ἰδίας θέσεις. Εἰς τοὺς πρίγκηπας καὶ τοὺς ξένους πρέσβεις, θεωρουμένους ὡς ὑψηλά πρόσωπα, ἐπεφυλάσσοντο ἰδίαί θέσεις τῶν προσκεκλημένων παρὰ ταῖς τῶν Συγκλητικῶν.

Οἱ δοῦλοι ἀπεκλείοντο τῶν ἀγώνων.

ρεσιν τῆς πόλεως εἰς δέκα τέσσαρα τμήματα, ἐν συμμετοχῇ μετὰ τῶν ὑπάτων καὶ τῶν δημάρχων. Διειτήρησαν τὴν εἰδικὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἀγορῶν ὡς ἐπίσης τὴν τῶν ἐδωδίων καὶ τὴν τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν. Ἀπώλεσαν ὁμως τὴν ἐπιτήρησιν τῶν πυρκαϊῶν ὡς καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σίτου (*cura annonae*), αἵτινες ἐνεπιστεύθησαν εἰς ἄλλους ἄρχοντας, ἥτοι ἢ μὲν εἰς τὸν Νυκτέπαρχον, ἢ δὲ εἰς τὸν Ἐπαρχον ἐπὶ τοῦ σίτου (*praefectus annonae*). Ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ ἐπιμέλεια τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, ἡ ἐπιτήρησις τῶν δημοσίων τόπων, τῶν λουτρῶν, τῶν καπηλείων, τῶν παιγνιδίων τῆς τύχης καὶ τῶν οἰκῶν ἀνοχῆς, ὡς ἐπίσης ἡ ἐκτέλεσις τῶν κατὰ τῆς πολυτελείας νόμων ἐξηκολούθησαν ὑπαγόμεναι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀστυνόμων. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἀγώνων μετεβιβάσθη εἰς τοὺς πραιτόρας, τοῦθ' ὅπερ αἰσθητῶς ἐμείωσε τὴν θέσιν τῶν ἀστυνόμων.

Ἐκτοτε οἱ αὐτοκράτορες ὑπεχρεώθησαν νὰ ἀναθέσωσι τὰ καθήκοντα τῶν ἀστυνόμων εἰς ἄλλους ἄρχοντας καὶ ἀπὸ τοῦ τρίτου, ὡς εἴρηται, αἰῶνος Μ. Χ. δὲν βλέπομεν πλέον ὑφισταμένην τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων.

Οἱ ἀστυνόμοι ὑπῆρχον πρὸς τοῦτοις, ἐκτὸς τῆς Ῥώμης, εἰς τὰς ἀποικίας, τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς ἱσπολίτιδας πόλεις (*Municipium*).

Τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀστυνόμων.

Οὕτως εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πόλεως (*cura urbis*), περιλαμβάνουσαν τὴν ἀστυνομίαν ἐν γένει, ὡς καὶ τὴν ἀστυνομίαν τῶν ὁδῶν καὶ οἰκοδομῶν. Ἐξήσκουν τὴν δικαστικὴν ἀστυνομίαν μετὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐπιβάλλειν αὐστηρὰς ποινὰς ἐπὶ παραβάσει τῶν ἐδίκτων αὐτῶν ἢ τῶν κανονισμῶν περὶ τῶν ὁδῶν, τῆς εὐθυγραμμίας τῶν οἰκοδομῶν,

τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν λουτρῶν κλπ., ὄφειλον δὲ νὰ προβαί-
νωσιν εἰς τὴν σύλληψιν τῶν ἐγκληματιῶν καὶ παραδίδωσιν
αὐτοὺς εἰς τοὺς διοικητάς. Πρὸς τοῦτοις εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν
τῶν ἀγώνων (*cura ludorum*) καὶ τὴν τοῦ σίτου (*cura
annonae*) μετὰ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν,
τῶν ἀγορῶν καὶ τῶν πρὸς πώλησιν ἐκτιθεμένων τροφίμων.

Ἄλλ' ὥς ἐν Ῥώμῃ, ἐπίσης καὶ ἐν ταῖς πόλεσι, ταῖς ἀποι-
κίαις καὶ ταῖς ἐπαρχίαις, ἡ εἰδικὴ ἀρχὴ τῶν ἀστυνόμων ἤρ-
ξατο ἐκλείπουσα ἀπὸ τοῦ γ' μ. Χ. αἰῶνος.

§ 6. Ἐπαρχος ἐπὶ τοῦ σίτου (*praefectus annonae*).

Ἐνεκα σιτοδειῶν καὶ ὑπερτιμήσεων τῶν ὀνίων ὁ λαὸς τῆς
Ῥώμης περιήρχετο εἰς ἔνδειαν ἀπειλοῦσαν τὴν διατάραξιν
τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως.

Πρὸς θεραπείαν τῆς καταστάσεως αὐτῆς καὶ ἐξασφάλισιν
τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ἡ πολιτεία τῆς Ῥώμης ἀπὸ τῶν ἀρχαιο-
τάτων χρόνων κατέβαλλε προσπάθειας. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἔλαβε
μέτρα, δι' ὧν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡσφαλίζετο ἡ δαπάναις τοῦ Κρά-
τους προμήθεια τοῦ ἀναγκαιοῦντος σίτου καὶ ἡ εἰς μικρὰν τι-
μὴν διανομὴ αὐτοῦ εἰς τὸν λαόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπεχρεοῦντο
οἱ ἔμποροι καὶ οἱ προαγορασταὶ τῶν σιτηρῶν νὰ μειώσι τὰς
τιμὰς αὐτῶν.

Ἡ μεγίστη σπουδαιότης τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, αἰσθητικῶς
ἐπιδρώσης ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ασφαλείας, ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην
τοῦ διορισμοῦ εἰδικοῦ ὑπαλλήλου, προορισμὸν ἔχοντος
νὰ διευθύνῃ πᾶσαν τὴν πρὸς τοῦτο ἐνέργειαν, ἥτοι τὴν ἀγο-
ράν, τὴν μεταφοράν, τὴν ἀποθήκευσιν καὶ τὴν διανομὴν τῶν
σιτηρῶν εἰς τοὺς κατοίκους. Τοιοῦτος δὲ ἀρχὼν ἦτο ὁ ἐπὶ
τοῦ σίτου ἔπαρχος (*praefectus annonae*), τοῦ ὁποίου,

λαμβανομένου ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἱπποτῶν, ὁ διορισμὸς ἐγένετο ἀπὸ τοῦ ε' π. Χ. αἰῶνος (492 καὶ 440).

Τὸ ἔργον αὐτοῦ ἦτο, ὥς εἴρηται, μεγίστης σπουδαιότητος ὡς ἀφορῶν κυρίως εἰς τὴν τήρησιν ἀκριβείας περὶ τὴν διανομίην, ἧς ἡ ἀνισος ἐνέργεια οὐ μόνον τὸ Κράτος ἐξημίον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔγερσιν ἐσωτερικῶν ταραχῶν διηυκόλυνε.

Βραδύτερον ὁμοῦς βλέπομεν τοὺς ἀστυνόμους (*aediles curules*) ἀναλαμβάνοντας τὴν ὑπηρεσίαν αὐτήν, κατὰ δὲ τὸ 57 π. Χ. καθιστάμενον ἐκ νέου τὸν ἐπὶ τοῦ σίτου ἑπαρχον, ὡς ἑκτακτον μέτρον, ἔνεκα τῆς παρατηρηθείσης ἀνεπαρκείας τῶν ἄλλων ἀρχόντων εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων.

Ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου, τῆς ἀνάγκης τῆς πρὸς τοὺς κατοίκους ἀρωγῆς καταστάσεως ἐπιτακτικωτέρας, διωργανώθη συστηματικώτερον ἡ ὑπηρεσία αὕτη, κατασταθέντος τοῦ *praefectus annonae* καὶ ταχθέντων ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ κατωτέρων βοηθητικῶν ὑπαλλήλων.

Ὁ ἑπαρχος δὲ οὗτος εἶχε δικαστικὴν ἐξουσίαν ὡς πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ.

§ 7. Ἑπαρχος τῆς πόλεως (*praefectus urbi*)

Τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους συγκεντρωμένης οὕσης εἰς τὸν Βασιλέα ἢ τοὺς Ὑπάτους, παρέστη ἀναπόφευκτον, ὅπως ἐν περιπτώσει ἀπουσίας τούτων ἐκ τῆς πόλεως, εἴτε ἔνεκα πολέμου εἴτε πρὸς ἐκτέλεσιν θρησκευτικῶν τελετῶν, ὑπάρχῃ ἐν Ῥώμῃ ἀναπληρωτῆς ἀρχων, ἐντολὴν ἔχων νὰ ἐπιτηρῇ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ νὰ διεξάγῃ τὰς ἐπειγουσας ὑποθέσεις τοῦ Κράτους. Ὁ ἀναπληρωτῆς οὗτος ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ Ἑπαρχοῦ τῆς πόλεως (*Praefectus urbi*), ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπάτων καὶ διωρίζετο ὑπ' αὐτῶν.

Μεταξὺ τῶν δικαιοδοσιῶν, τὰς ὁποίας ἀρχαῖον ἔθος ἔχο-

ρήγει εἰς τὸν Ἐπαρχον τῆς πόλεως μνημονεύεται ἡ διαχειρίσις τῆς δικαιοσύνης πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ πραιτορος τῆς πόλεως.

Βραδύτερον, ἐπὶ αὐτοκρατορίας, ἡ διοίκησις τῆς Ῥώμης συνεκεντρώθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως, ὃν ἀπὸ τοῦ 16 ἔτους π. Χ. βλέπομεν μονίμως καθιστάμενον ἐν Ῥώμῃ. Μετὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἄρχοντος τούτου ἤρχισαν, ὡς εἴπομεν προηγουμένως, μειούμεναι αἱ ἐξουσίαι τῶν ἀστυνομῶν, ὡς ἐκ τῆς χορηγηθείσης αὐτῷ εὐρείας ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, περὶ ἧς γενήσεται λόγος.

Τὸ πρῶτον καὶ κύριον καθήκον τοῦ ἐπάρχου συνίστατο εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας τῆς πρωτευούσης, δι' ἣν εἶχε ταχθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ σῶμα στρατιωτικὸν ὡς χωροφυλακή, ἥτοι αἱ κοόρτεις τῆς πόλεως (*Cohortes urbanae*). Μετ' ὀλίγον ἐχορηγήθη αὐτῷ εὐρεία ποινικὴ δικαιοδοσία μετὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐπιβάλλειν αὐστηρὰς ποινὰς ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εἰς ἀκτῖνα ἑκατὸν ὀκτασταδίων.

Ἐν ἀρχῇ ἡ ποινικὴ δικαιοδοσία τοῦ ἐπάρχου περιορίζετο εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν ἀτόμων τῆς κατωτέρας τάξεως, τὰ ὅποια ἦσαν ὑπαίτια διαταράξεως τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυχίας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ τοῖς περιχώροις, βαθμηδὸν ὁμως ἐπεξετάθη εἰς πλείστας κατηγορίας ἐγκλημάτων ἄνευ διακρίσεως τῶν τάξεων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκον οἱ κατηγορούμενοι, ἡ τῶν ἐφαρμοστέων ποινῶν. Τὰς ἀποφάσεις δὲ ὡς πρὸς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν ἐξέδιδεν ὁ ἑπαρχος μόνος καὶ εἰς τινὰς περιστάσεις μόνον ἐβοηθεῖτο ὑπὸ παρέδρων (*assessores*).

Ἐν τοῖς Πανδέκταις (Βιβλ. I. 12) εὐρίσκομεν λεπτομερείας περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως. Κατὰ ταῦτα :

α') Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως ὑπῆγοντο ὅλα ἐν γένει τὰ ἐγκλήματα τὰ διαπραττόμενα ὄχι μόνον

ἐντὸς τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐντὸς ἑκατὸν ὀκτα-
σταδίων.

β') Ὡφείλεν οὗτος νὰ ἀκροᾶται τῶν παραπονουμένων κατὰ
τῶν κυρίων δούλων, οἵτινες ἤθελον καταφύγει εἰς ἀνδριάντας
ἢ ἐξαγοράσει ἑαυτοὺς διὰ χρημάτων ὅπως χειραφετηθῶσιν,
ὥς ἐπίσης τῶν ἐνδεῶν πατρῶνων, παραπονουμένων κατ' ἀπε-
λευθέρων αὐτῶν καὶ μάλιστα ἐὰν λέγῳσιν ὅτι εἶναι ἀσθενεῖς
καὶ ἐπιθυμῶσι νὰ διατηρηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων.

γ') Εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ περιορίζειν καὶ ἐξορίζειν εἰς
τῆσόν, ἣν ὁ αὐτοκράτωρ ἤθελε προσδιορίσει.

δ') Ὡφείλε νὰ εἰσακούῃ τοῦ καταγγέλλοντος, ὅτι ὁ ἑαυτοῦ
δοῦλος διέπραξε μοιχείαν ἐπὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὥς ἐπίσης
τῶν δούλων αἰδημόνως παραπονουμένων κατὰ τῶν κυρίων
αὐτῶν διὰ τὴν ἀγριότητα, τὴν σκληρότητα, τὴν πείναν δι' ἧς
ἐβασάνιζον αὐτούς, ἢ τὴν ἀσέλγειαν εἰς ἣν ἐβίασαν ἢ βιά-
ζουσιν αὐτούς.

ε') Ἐμερίμνα, ὅπως οἱ κολλυβισταὶ καλῶς διεξάγωσι τὰ
τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν καὶ ἀπέχῳσιν ἐκείνων ἅτινα εἶναι
ἀπηγορευμένα.

ς') Ἐνώπιον τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως ἔδει νὰ γίνεται ἡ
ἐμφάνισις τοῦ ἀπελευθέρου, ὅστις κατηγορεῖτο ὑπὸ τοῦ πά-
τρωνος ὅτι καταφρονεῖ ἢ κατηγορεῖ ἢ ὑβρίζει ἢ λοιδορεῖ
αὐτὸν ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἢ τὴν σύζυγον ἢ ἐνεργεῖ ἄλλο τι
ὅμοιον. Ὁ ἐπαρχὸς ἀναλόγως τῆς κατηγορίας διώρθον τὸν
κατηγορούμενον. Συνήθως δὲ εἴτε ἡπείλει εἴτε ἐρράβδιζεν
εἴτε προέβαινε περαιτέρω ἐν τῇ τιμωρίᾳ αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ πατέρων
ἀπεδείκνυνεν ὅτι καταγγέλθη ὑπὸ τοῦ ἀπελευθερωθέντος ἢ
ὅτι οὗτος συνώμοσε μετ' ἐχθρῶν κατ' αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ ἐπιβλη-
θῇ εἰς ἐκεῖνον ἡ τοῦ μεταλλείου ποινή.

ζ') Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπάρχου ὑπήγετο ἡ περὶ τὸ
κρέας ἐπιμέλεια, ὅπως τοῦτο εἰς τὸ ἀκριβὲς τίμημα παρέχθη-
ται. Ἐπίσης δὲ ἡ περὶ τῶν χοίρων ἀγορὰ καὶ ἡ περὶ τῶν

λοιπῶν θρεμμάτων εἴτε βουκολίων, ὅσα εἰς τὴν πώλησιν τῶν τοιούτων ἀποβλέπουσι.

η΄) Τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ἐπάρχου ἀντικείμενον ἦσαν ἐπίσης ἡ ἡσυχία τῶν κατοίκων καὶ ἡ περὶ τὰ θεάματα τάξις. Πρὸς τοῦτο δὲ ὤφειλεν οὗτος νὰ ἔχῃ στρατιώτας τεταγμένους φρουρούς, ὅπως τηρῶσι τὴν ἡσυχίαν τῶν κατοίκων καὶ ἀναφέρωσιν αὐτῷ ὅ,τι ποῦ ἤθελε συμβῆῃ.

θ΄) Ὁ ἐπαρχος ἠδύνατο καὶ τὴν πόλιν νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς τινα καὶ τὴν λοιπὴν περιοχὴν αὐτῆς καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὸ συνηγορεῖν καὶ τὰ δικαστήρια εἴτε προσκαίρως εἴτε διηνεκῶς. Ἐπίσης ἠδύνατο νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ τὰ θεάματα. Ὅταν ἐξώριζέ τινα τῆς Ἰταλίας ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ.

ι΄) Ἐνώπιον τοῦ ἐπάρχου ἔδει νὰ κατηγορῶνται καὶ ἐκεῖνοι, περὶ ὧν ἐλέγετο ὅτι συνῆψαν παράνομον σύλλογον.

Ὁ ἐπαρχος τῆς πόλεως εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὡς βοηθὸν τὸν νυκτεπάρχον (*Praefectus vigilum*) ἔχοντα τὴν ἀστυνομίαν τῶν πυρκαϊῶν καὶ τὴν τῆς νυκτός.

Ἡ ἀστυνομία τῆς πρωτευούσης διηνηκολύνετο διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀγούστου γενομένης διαιρέσεως αὐτῆς εἰς δέκα καὶ τέσσαρα τμήματα (*regiones*) διανεμόμενα εἰς σινοικίας (*vici*) μετὰ τινων ἐπιστατῶν (*magistri vicorum*) λαμβανομένων ἐκ τῆς κατωτέρας τάξεως.

§ 8. Νυκτεπάρχος (*praefectus vigilum*).

Τὸ καθήκον τοῦ νυκτεπάρχου ἀντικείμενον εἶχε τὴν ἀστυνομίαν τῶν πυρκαϊῶν.

Ἀρχικῶς τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ ὑπήγετο εἰς τὴν εἰδικὴν μέριμναν τριῶν ἀνδρῶν νυκτερινῶν καλουμένων (*tres-viri nocturni*), οἵτινες ἐνήργουν νυκτερινὰς φυλακὰς πρὸς

τοῦτο, ἔχοντες παρ' ἑαυτοῖς δημοσίους δούλους (*servi publici*).

Βραδύτερον ὁμως, ἐπὶ Αὐγούστου, ἡ ἀστυνομία τῶν πυρκαϊῶν ἀνετέθη εἰς τοὺς ἀστυνόμους, καὶ εἴτα ἐκ σκοποῦ νὰ διοργανωθῇ συστηματικώτερον ἡ περὶ τὴν ἀστυνομίαν αὐτὴν ὑπηρεσία κατέστη εἰδικὸς ἄρχων, ὁ *νυκτέπαρχος* (*praefectus vigilum*), ὅστις, ἔχων εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ εἰδικὸν σῶμα τῶν *cohortes vigilum*, διετέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω (§7).

Ὁ νυκτέπαρχος εἶχεν εἰδικὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν πυρκαϊῶν, ὡς καὶ δι' ἄλλας παραβάσεις διαπραττομένας εἴτε ὑπὸ προσώπων κατωτέρας τάξεως, εἰς τὰ ὅποια ἦτο ἐφαρμοστέα ἡ ποινὴ τοῦ ῥαβδισμοῦ (*fustes*), εἴτε ὑπὸ τῶν δούλων, οἵτινες ἐτιμωροῦντο διὰ μαστιγώσεως (*flagella*) ἢ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.

Κατὰ τὰ ἐν τοῖς Πανδέκταις (I, 15) ὀριζόμενα, τὰ καθήκοντα τοῦ νυκτεπάρχου ἦσαν τὰ ἑξῆς:

α') Εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἐπὶ κοόρτεις, αἵτινες ἦσαν ἐγκατεστημέναι ἐν καταλλήλοις τόποις, ὅπως ἐκάστη φυλάττη ἀνὰ δύο μέρη τῆς πόλεως (¹).

β') Ἐξήταζε περὶ ἐμπρηστῶν, τοιχωρῶν, κλεπτῶν, ἀρπάγων καὶ τῶν ἀποδεχομένων τοιούτους, ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τραχέος καὶ διαβοήτου ἀτόμου, ὅπερ παρεπέμπετο εἰς τὸν ἑπαρχον τῆς πόλεως.

Αἱ τοιχωρυχαὶ ἐγίνοντο συνήθως ἐν συνοικίαις καὶ ἀποθήκαις (ἐνθα οἱ ἄνθρωποι καταθέτουσι τό πολυτιμώτερον μέρος τῶν περιουσιῶν αὐτῶν), ὅταν ἡ θάλαμος ῥηγνύηται ἢ ἐρμάριον ἢ ταμεῖον.

1) Ἡ Ῥώμη, ὡς εἵπομεν ἐν § 7, διηρεῖτο εἰς 14 τμήματα.

Ὡς πρὸς ταύτας δὲ ἐδικαιοῦτο ὁ νυκτέπαρχος νὰ τιμωρήσῃ καὶ τοὺς φύλακας δούλους.

γ') Ἐπειδὴ συνήθως αἱ πυρκαῖαι συνέβαινον ἐκ πταίσματος τῶν οἰκούντων, ὁ νυκτέπαρχος ἤ ἐκόλαζε διὰ ῥάβδων τοὺς ἀμέλειαν περὶ τὸ πῦρ ἐπιδεικνύοντας ἢ ἠπειλεῖ δι' αὐστηροῦ παραγγέλματος, παραλείπων τὸν διὰ ῥάβδου κολασμόν.

δ') Ὡφείλε νὰ ἐπαγρυπνῇ καθ' ὅλην τὴν πόλιν καὶ νὰ περιέρχεται ἐφωδιασμένος μὲ κἀδους καὶ σκέπαρνα, προτρέπων πάντας τοὺς ἐνοίκους, ὅπως προσέχωσι μὴ ἔκ τινος ἀμελείας ἐκραγῇ πυρκαϊά.

ε') Ὡφείλε νὰ ὑπενθυμίζῃ εἰς τοὺς ἐνοίκους, ὅπως ἕκαστος ἔχῃ ὕδωρ ἐν τῷ ἀνωγείῳ.

ς') Ἐδίκαζε καὶ ἀπεφάσιζεν ἐναντίον τῶν ἱματιοφυλάκων, οἵτινες ἀντὶ μισθοῦ ἀνεδέχοντο νὰ φυλάττωσιν ἐν τοῖς λουτροῖς τὰ ἐνδύματα, ἐάν τι ὥς πρὸς τὰ φυλαττόμενα ἐνδύματα δολίως διέπραξαν.

ζ') Ἐδύνато νὰ διατάσῃ, ὅπως ὑφίστανται ῥαβδισμόν καὶ μαστίγωσιν οἱ οἰκοφύλακες καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐδεικνύοντο ἀμελῶς ὥς πρὸς τὸ πῦρ.

η') Τοὺς ἀποδεικνυμένους ὥς δολίως προξενήσαντας πυρκαϊὰν ὥφειλε νὰ παραπέμπῃ εἰς τὸν ἐπαρχον τῆς πόλεως καί.

θ') Εἶχε καθήκον νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς φηγάδας δούλους καὶ ἀποδίδῃ εἰς τοὺς κυρίους.

§ 9. Τρεῖς ἄνδρες θανατικοὶ (*tresviri capitales*).
Ἐκτέλεσις ἀποφάσεων.

Οἱ Τρεῖς ἄνδρες οἱ θανατικοὶ (¹) ἐπικαλούμενοι, ἀνῆκον εἰς κατηγορίαν ὑποδεεστέρων ἀρχόντων (*magistratus*

1). Κατὰ Πλούταρχον, Ἰω μ ὕ λ ο ς 15. «οἱ ἐπὶ τῶν φονικῶν καθεστῶτες».

minores), οἷτινες, εἴκοσι ὄντες τὸν ἀριθμόν, διεκρίνοντο διὰ τοῦ τίτλου *vigintiviri* καὶ *vigintiviratus*.

Οἱ *tresviri capitales* ὡς ἐκ τῆς κεχορηγημένης αὐτοῖς δικαιοδοσίας εὐλόγως δύνανται νὰ καταλεχθῶσι μεταξὺ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχόντων. Οὗτοι παραλληλίζονται πρὸς τοὺς ἔνδεκα τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων (σελ. 37).

Ἐν γένει ἐν τῷ καθήκοντι αὐτῶν περιλαμβάνετο ἀστυνομικὴ δικαιοδοσία μετὰ τινος δικαστικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν τῆς κατωτέρας τάξεως καὶ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν εἰρηκτῶν καὶ τῶν ἐκτελέσεων.

Ἀρνούμενοι ἐκ τῶν ὑφισταμένων πηγῶν τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας, δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐν τοῖς ἑξῆς :

α') Ἦσαν ἐπιφορτισμένοι νὰ καταζητῶσι, συλλαμβάνωσι καὶ καταδικάζωσι τὰ ἄτομα τῆς κατωτέρας τάξεως, τὰ ὅποια ἐκρίνοντο ἔνοχα ἐγκλημάτων κατὰ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, καὶ ἰδίᾳ ἐκείνων ἅτινα διεπράττοντο ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Ἡ δικαιοδοσία αὕτη τῶν *τριῶν θανατικῶν ἀναμφιβόλως* εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Ἑλλείπουσιν ὁμῶς ἀπολύτως λεπτομέρειαι περὶ τῶν διατυπώσεων κατὰ τὰς ὁποίας αὕτη ἐξεσκεῖτο.

Ἄλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι ὑφίστατο ἐν Ῥώμῃ κατωτέρα δικαιοδοσία μετὰ συνοπτικῆς διαδικασίας, περιλαμβάνουσα τὴν σύλληψιν καὶ τὴν φυλάκισιν τῶν ἐνόχων, ὡς ἐπίσης τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς θανατικῆς. Ἡ διαδικασία αὕτη ἐφηρμοζετο ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν δούλων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων ἀτόμων τῆς κατωτέρας τάξεως (*humiliores*), ἰδίᾳ ὅτε οὗτοι συνελαμβάνοντο ἐπ' αὐτοφώρῳ (*manifesti*). Ταύτην δὲ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν διεχειρίζοντο οἱ *τρεῖς θανατικοί*.

β') Είχον τὴν φρούρησιν τῆς εἰρκτῆς τῆς Ῥώμης (*carcer*) (¹).

γ') Ἀνεζήτουν, ὡς εἴρηται, καὶ συνελάμβανον τοὺς ἐγκληματίας.

δ') Ἀνέκρινον τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐνήργουν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινῶν γινώσκομεν τὰ ἑξῆς :

Κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν ἡ θανατικὴ ποινὴ, ὅτε εἰσέτι δὲν εἶχε γενικῶς ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς ἐξορίας, ἐξετελεῖτο ἀναμφιβόλως, τῇ διαταγῇ τοῦ ἐκδώσαντος τὴν ἀπόφασιν ἄρχοντος, ὑπὸ τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων τῆς εἰρκτῆς, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τῶν τριῶν θανατικῶν, συμμετέχοντος τοῦ Δημάρχου (*tribunus plebis*). Ὁ ἐν χρήσει δὲ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς συνίστατο εἰς τὴν κατακρήμνισιν τοῦ καταδίκου ἐκ τῆς Ταρπητίας πέτρας. Ὑπάρχουσιν ἐν τοῦτοις μαρτυρίαι, ὅτι ποιναὶ θανατικαὶ ἐξετελέσθησαν ἐν τῇ εἰρκτῇ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν τριῶν θανατικῶν ἢ ἐνὸς δημίου. Ἡ ἀποκεφάλις ἐξετελεῖτο ὑφ' ἐνὸς ραβδούχου ἐν τινι θέσει κειμένη ἔξωθι τῆς Ἡσκυλίνης Πύλης (*porta Esquilina*) (²).

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε ἡ Σύγκλητος κατεγίνωσκε θανατικὴν ποινὴν, ἡ ἐκτέλεσις ἐνηργεῖτο μετὰ δέκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς καταδίκης καὶ ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτωρ εἰδοποιεῖτο περὶ τούτου. Ἐνηργεῖτο δὲ αὕτη τῇ συμπράξει τῶν ὑπάτων, ἐχόντων εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν τοὺς τρεῖς θανατικοὺς, οἵτινες μετεβίβαζον τὰς διαταγὰς εἰς τὸν δῆμιον (*carnifex*). Κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτοκρατορίας,

1). Ἡ εἰρκτὴ αὕτη κατεστάθη, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ Ancus Marcius καὶ περιελάμβανεν εἰδικὸν τμήμα διὰ τοὺς μεγάλους ἐγκληματίας καὶ διὰ τὰς ἐκτελέσεις, τὰς ὑποίας ἐπέδλεπον οἱ τρεῖς θανατικοί.

2) Πλούταρχος, Γάλλας 28. Ὁ τόπος ἐκαλεῖτο Σισσώριον.

ἐξαιρέσει ὠρισμένων περιπτώσεων καθ' ὥς ἀπηρεῖτο ἡ ἐγκρισ-
σις τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ περὶ τῆς ἐκτελέσεως μέτρα διέτασσον
οἱ ὑπάλληλοι καὶ οἱ διοικηταί. Προκειμένου περὶ θανατικῆς
ποινῆς, αὕτη ἐξετελεῖτο ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ *commentarien-*
sis ἐπιτετραμμένου τότε τὴν διοίκησιν τῆς εἰρκτῆς. Διάταγμα
δὲ τοῦ ἔτους 382 μ. Χ. ὥρισε χρονικὸν διάστημα τριάκοντα
ἡμερῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς τῆς ἀπαγγελ-
λομένης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Αἱ καταδίκαι αἱ καταγινωσκόμεναι κατὰ τῶν ἐγκλημα-
τιῶν τῆς κατωτέρας τάξεως ἢ κατὰ τῶν συλλαμβανομένων
ἐπ' αὐτοφώρῳ ὑπὸ τῶν τριῶν θανατικῶν, ἐξετελοῦντο
ἀναμφιβόλως ὑπ' αὐτῶν τούτων, οἵτινες ἦσαν ἐπιφορτισμένοι
νὰ ἐπιβλέπωσι τὴν ἐκτέλεσιν. Φαίνεται δὲ οὖν τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτὴν ἐνήργουν ἄνευ ἀνωτέρας ἐξουσιοδοτήσεως.

Προκειμένου περὶ προστίμων ἢ δημεύσεως κτημάτων ἢ
προσέτι περὶ ἀποζημιώσεων πληρωτέων εἰς ἀδικηθέντα πρό-
σωπα, κατόπιν καταδίκης ἐπὶ παρανόμῳ εἰσπράξει (*de*
repetundis), ὁ ἄρχων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ὁποίου
ἀπηγγέλθη ἡ ἀπόφασις, ἐνήργει τὴν ἐκτέλεσιν ἀπὸ κοινοῦ
μετὰ τοῦ ταμίου (*questor*). Ὁ Ταμίας οὗτος δυνάμει τοῦ
ἐντάλλματος, τὸ ὅποιον παρέδιδεν αὐτῷ ὁ ἄρχων, ἐβεβαίουν
τὴν πληρωμὴν τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ, εἴτε λαμβάνων ἐγγυ-
ήσεις (*praedes*), εἴτε ἐνεργῶν κατὰσχεσιν ἢ πωλῶν τὰ κτή-
ματα τοῦ καταδίκου.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, ὅτε ὁ κατάδικος δὲν ἠδύνατο νὰ
παράσχη ἐγγυήσεις, ἐνηργεῖτο ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ κράτησις.

Τὸ ὄριον, ἐνθα ἔπαιεν ἡ δικαστικὴ δικαιοδοσία τῶν τριῶν
θανατικῶν, ὥς ἐπίσης ἡ ἀντίστοιχος δικαστικὴ δικαιοδο-
σία, ἡ ὁποία ὑφίστατο ἐν ταῖς ἄλλαις ἐκτὸς τῆς Ῥώμης πό-
λεσι, δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ. Ἐπίσης δὲν εἶναι γνωστὸν

πότε ἤρχιζεν ἡ ἀρμοδιότης τῶν ἀνωτέρων ποινικῶν δικαστηρίων.

Φαίνεται ὁμως ὅτι ἐν ταῖς ἐλευθέραις πόλεσι (*municipium*) καὶ ἐν ταῖς ἀποικίαις ὑφίστατο τοιαύτη δικαστικὴ δικαιοδοσία, διότι ἄνευ αὐτῆς δὲν ἡδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ἐγγύησις τῆς τηρήσεως τῆς δημοσίας ασφαλείας. Ἐν τῷ νόμῳ *julia municipales* μνημονεύεται, ὅτι ὑπῆρχε δημοσία δίκη (*judicium publicum*) τὸν σκοπὸν αὐτὸν πληροῦσα.

§ 10. Ἐπιμεληταὶ (*curatores*).

Διά τινας κλάδους τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως κατέστησαν προσέτι ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Ἀγούστου καὶ ἄλλοι εἰδικοί ὑπάλληλοι ἐπιμεληταὶ (*curatores*) καλούμενοι, οἵτινες ἐλαμβάνοντο ἐκ τῆς τάξεως τῶν συγκλητικῶν καὶ διετηρήθησαν ἕκτοτε μετὰ τινων ἀσημάτων μεταρρυθμίσεων (¹).

Μεταξὺ αὐτῶν δέον νὰ μνημονεύσωμεν τοὺς 1) Ἐπιμελητὴν τῶν δημοσίων ἔργων (*curator operum publicorum*), 2) Ἐπιμελητὴν τῶν ὑδάτων (*curator aquarum*), 3) Ἐπιμελητὴς τῆς κοίτης καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Τιβέρεως (*curatores alvei Tiberis et riparum*) καὶ 4) Ἐπιμελητὴς τῶν ὁδῶν (*curatores viarum*).

Τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐκτίθεμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις.

1) Ἐπιμελητῆς τῶν δημοσίων ἔργων. Ὁ ἐπιμελητὴς οὗτος, ὥς ἐκ τοῦ τίτλου αὐτοῦ ἐνδείκνυται, εἶχε μέρος τῶν δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀναιεθιμμένα ἄλλοτε εἰς τοὺς τιμητὰς καὶ τοὺς ἀστυνόμους. Ἦτο δηλαδὴ

1) Οὕτω κατὰ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον αἰῶνα ὁ τίτλος τοῦ Ἐπιμελητοῦ ἀντικατέστη ὑπὸ ἐκείνου τοῦ κόμητος (*comes*), ὃν θέλομεν ἶδει ἐν τῷ ἐπομένῳ τρίτῳ Βιβλίῳ.

ἐπιτετραμμένος εἰς τὴν ἐπίβλεψιν τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν δημοσίων μνημείων καὶ ἰδίᾳ ἐκείνων, ἅτινα ἦσαν ἀφιερωμένα εἰς τὴν κοινὴν λατρείαν.

2) Ἐπιμελητῆς τῶν ὑδάτων. Οὗτος εἶχε τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑδραγωγείων, τὰ ὅποια, προερχόμενα κατὰ μέγα μέρος ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν λευγῶν ἐκ τῶν πέριξ, ἐπρομήθευον δαφιλῶς τὴν Ῥώμην ἐξαιρέτων ὑδάτων.

Ἡ θέσις τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦτου κατεσιτάθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 11 π. Χ. Ὁ *Sex Julius Frontinus*, ὅστις ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντα τοῦ Ἐπιμελητοῦ τῶν ὑδάτων, συνέταξε συγγραφὴν περὶ τῶν ὑδάτων τῆς Ῥώμης (*de aquis urbis Romae*), περιέχουσαν συνόψεις ἱστορικὰς καὶ στατιστικὰς ἀφορώσας εἴτε εἰς τὴν κατασκευὴν, τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν ὀχετῶν τοῦ ὕδατος, εἰς τὴν διανομὴν αὐτῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς, ταῖς δημοσίαις πλατείαις καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις κλ., εἴτε εἰς τὴν ἐπίβλεψιν τῆς σπουδαίας αὐτῆς ὑπερεσίας καὶ εἰς ἄλλας ὑποθέσεις σχετικὰς πρὸς αὐτήν. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτῇ εὐρίσκονται ἐνδείξεις: α') περὶ τηρήσεως καθημερινοῦ βιβλίου τῶν ἔργων· β') περὶ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀκινήτων τῶν χρησιμευόντων ὡς ἐξαρτημάτων τῶν ὑδραγωγείων· γ') περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς διόδου τῶν ὑδραγωγείων κατὰ μῆκος τῶν ἰδιωτικῶν ἰδιοκτησιῶν, ὅπως καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐνέργεια τῶν ἐπισκευῶν· δ') περὶ τῶν προστίμων τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ ὁ ἐπιμελητῆς κατὰ τῶν δραστῶν ζημιῶν ἢ παραβάσεων· ε') περὶ τῶν ἀπαλλοτριώσεων κλ.

Βούλευμα τῆς συγκλήτου εἶχεν ὀρίσει τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιμελητοῦ ὡς καὶ τὰς πιστώσεις τὰς τεθειμένας εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ. Κατὰ τὸ ἐπίσημον τοῦτο ἔγγραφον, ὁ ἐπιμελητῆς ὡς καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι τῆς αὐτῆς τάξεως, εἶχεν ἐπιτελεῖον ἐκ κατωτέρων ὑπαλλήλων, ἦτοι ἀρχιτεκτόνων, γραμματέων, ἀντιγραφέων, ὑπηρετῶν (*archi-*

tecti, scribae, librarii, accensi)· πρὸς τούτοις δὲ δημοσίους δούλους (*servi publici*) καί, διὰ ἐνήργει ἐκτὸς τῆς Ῥώμης, ῥαβδούχους (*lictores*). Συνάμα ὁ ἐπιμελητὴς διέθρεπε μονίμως ἀριθμὸν τινα ἐργατῶν διὰ τὰς ἐπισκευὰς καὶ τὰς ἐπενεκτεῖας μεταβολάς, διὰ τὰ ἔργα δὲν ἐδίδοντο εἰς ἐργολάβους (*redemptores*).

3) Ἐπιμελεῖται τῆς κοίτης καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Τεβέρεως. Οὗτοι ἦσαν ἐπιτετραμμένοι νὰ λαμβάνωσι τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς πρόληψιν τῶν συγχῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ ἐν τοῖς χθαμαλοῖς μέρεσι τῆς πόλεως.

Εἰς τὴν κυρίαν ἀρμοδιότητα αὐτῶν ὑπῆγετο πρὸς τούτοις ἡ ὑπηρεσία τῶν ὑπονόμων (*cloacae*).

4) Ἐπιμελεῖται τῶν ὁδῶν. Ὡς ἐκ τοῦ τίτλου ἐνδείκνυται, τὸ καθήκον τῶν ἐπιμελητῶν αὐτῶν ἀντικείμενον εἶχε τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὁδῶν.

Οἱ ἐπιμελεῖται οὗτοι ἐνήργουν καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως. Τινὲς δὲ αὐτῶν διετετρήθησαν μέχρις ἐποχῆς πολὺ μεταγενεστέρας.

Ὡς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δημοσίων λουτρῶν (*balneae publicae*) δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς ποίους ὑπαλλήλους εἶχεν αὕτη ἀνατεθῆ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους τῆς αὐτοκρατορίας. Εἶναι βέβαιον ὅμως, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες ἀφιέρουν συχνάκις ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν των εἴτε ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἡθικῆς εἴτε ἐν τῷ συμφέροντι τῶν δημοτικῶν τάξεων.

§ 11. Διοικητῆς (*praeses*).

Ἐκάστη ἐπαρχία ὠφεῖτο ὑφ' ἐνὸς διοικητοῦ (*praeses provinciae*) συγκεντροῦντος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν τε πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν. Τὸ ὄνομα τοῦ διοικητοῦ εἶναι γε-

νικὸν καὶ περιλαμβάνει τοὺς ἀνθυπάτους (*proconsules*), τοὺς πρεσβευτὰς (*legati*) καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ δικαιοδοσία δὲ αὐτοῦ περιορίζετο ἐν μόνῃ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ ἐπεκτεινομένη ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τῶν ξένων.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἐπαρχίας του ὁ διοικητὴς ἐνήργει ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἀπολύτου κυριαρχίας τοῦ λαοῦ, τῆς ἐξουσίας του μὴ περιοριζομένης ὑπ' οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀρχῆς. Εἶχεν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ τὴν μεγίστην ἐξουσίαν πάντων μετὰ τὸν αὐτοκράτορα.

Ὁ διοικητὴς ἐπέβλεπε τὴν ἄμυναν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπαρχίας· προΐστατο τῆς δικαιοσύνης· ἤλεγχε τὴν διοίκησιν τῶν διαφόρων πόλεων καὶ παρενέβαινεν ὅταν ἔκρινεν ἀναγκαῖον· ἐλάμβανεν ὅλα τὰ γενικὰ διοικητικὰ μέτρα, τὰ ὅποια ὑπερέβαινον τὴν ἀρμοδιότητα τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ἢ ἐπεβάλλοντο ἐκ τῶν ἐκ Ῥώμης διαταγῶν ἢ ἡγοῦντο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας· ἐστρατολόγει μετὰ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐξώπλιζε πλοῖα διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ τόπου ἐναντίον αἰφνιδίων ἐπιδρομῶν καὶ κατὰ τῶν συμμοριῶν ληστῶν ἢ πειρατῶν· ἐλάμβανεν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς καταστολὴν τῶν ἐπικειμένων ταραχῶν.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν διοικητικῶν καθηκόντων τοῦ διοικητοῦ δύνανται νὰ μνημονευθῶσι καὶ ἡ κατὰσκευὴ καὶ ἐπιδιόρθωσις τῶν ὁδῶν, δαπάναις τῆς ἐπαρχίας, αἱ ὑπαγορευόμεναι ἀπαγορεύσεις κατὰ τοῦ ἐμπορίου ἢ τῆς ἐξαγωγῆς ὠρισμένων ἐμπορευμάτων, ἢ ἐγκατάστασις ἀποίκων ἐν τισι πόλεσι πρὸς αὕξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἡ ἐπίταξις ἐκτάκτων εἰσφορῶν σιτηρῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πρωτευούσης.

Ἡ εὐρεία δικαιοδοσία τοῦ διοικητοῦ περιελάμβανε πάντα τὰ καθηκόντα τῆς γενικῆς ἀστυνομίας τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἐνεῖχε πρὸς τούτοις τὸ δικαίωμα τῆς λήψεως πάντων τῶν ἀστυνομικῶν μέτρων τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας.

Οὕτως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ ὑπήγετο ἡ ἀναζήτησις καὶ καταδίωξις τῶν ἐγκληματιῶν παντὸς εἶδους, ὡς καὶ ἡ καταστολὴ τῶν κατὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἡθικῆς ταραχῶν, αἵτινες ἐθεωροῦντο ἐπικίνδυνοι εἰς τὸ κράτος.

Ὁ διοικητὴς ὤφειλε πρὸς τούτοις νὰ ἐξελέγχη τὰ δημόσια ἔργα ὡς καὶ τὰ κοινοτικῆς χρήσεως ἔργα, ὅλα τὰ θέατρα, τὰ ὑδραγωγεῖα, αἱ ὑπόνομοι κλπ. καὶ νὰ παρεμβαίνει πρὸς καταστολὴν τῶν καταχρήσεων.

Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Πλινίου πρὸς τὸν Τραιανὸν μνημονεύεται καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν κρατουμένων ἐν τῇ φυλακῇ ὡς καὶ ὁ διορισμὸς ἐνὸς δεκάρχου πρὸς ἐκπλήρωσιν καθηκόντων διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας καὶ φρουράρχου ἐν Βυζαντίῳ.

Ὁ διοικητὴς ἐξήσκει ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τὴν αὐτὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν, ἣν εἶχεν ἐν Ῥώμῃ ὁ ἑπαρχος τῆς πόλεως (*praefectus urbi*). Αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ὤφειλον νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς ἐγκληματίας καὶ καταμηνύωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν διοικητήν.

Κατὰ τὰ ἐν τοῖς Πανδέκταις (I. 18) ὀριζόμενα, ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας ὤφειλεν, ὅπως :

α') Ἐμποδίσῃ τὰς ἀθεμίτους καὶ βιαίως γενομένας εἰσπράξεις, τὰς διὰ φόβου ἐπιβληθείσας πωλήσεις καὶ ἀσφαλείας, ὡς ἐπίσης ὅπως μὴ τις ὑφίσταται ἄδικον κέρδος ἢ ζημίαν.

β') Μεριμνᾷ ἵνα μὴ οἱ ἰσχυρότεροι ἐπιφέρωσιν ἀδικήματα κατὰ ταπεινωτέρων, ἢ οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτῶν διὰ συκοφαντικῶν ἐγκλημάτων διαβάλλωσιν ἀθώους.

γ') Ἐμποδίσῃ καὶ τιμωρῇ πᾶσαν καταπίεσιν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὑπηρεσίας πρὸς συνδρομὴν στρατιωτικῶν.

δ') Λαμβάνῃ τὴν φροντίδα ὅπως μὴ τις ἐμποδίζεται ἀπὸ θεμιτῆς ἐμπορίας μῆτε ἀπηγορευμένην ἀσκή, καὶ πρὸς τοῦτοις ὅπως μὴ ἐπιβάλλωνται κατ' ἀθῶων ποιναί.

ε') Προβλέπη ὅπως μὴ ἀνθρώποι πτωχοί, ὑπὸ τὸ πρό-
σχημα ἀφίξεως ἀρχόντων ἢ στρατιωτῶν, ὑφίστανται ἀδική-
ματα.

ς') Ἐπιθεωρῇ τὰς οἰκοδομὰς καὶ ἀναγκάσῃ τοὺς κυρίους,
μετὰ διάνγνωσιν τοῦ λόγου, νὰ ἐπισκευάσωσιν αὐτάς, θερα-
πεύῃ δὲ τὴν ἀσχημίαν δι' ἀρμοδίου μέσου ἐναντίον τοῦ ἀπει-
θοῦντος.

ζ') Φροντίσῃ, ὡς ἀρμόζει εἰς καλὸν καὶ σοβαρὸν διοικη-
τήν, ὥστε ἡ ἐπαρχία, ἣν διοικεῖ, νὰ ᾖ εἰρηνικὴ καὶ ἡσυχος,
ἐνεργῶν ἐπιμελῶς ἵνα αὕτη ἀπαλλάσσῃται τῶν κακῶν ἀνθρώ-
πων, οἵτινες δεόν νὰ ἀναζητῶνται.

η') Ἀναζητῇ καὶ τιμωρῇ τοὺς ἱεροσούλους, ληστάς, ἀνδρα-
ποδιστάς καὶ κλέπτας ὡς καὶ τοὺς ἀποδοχεῖς αὐτῶν, ἀνευ τῶν
ὁποίων ὁ ληστής δὲν δύναται νὰ κρύπτηται ἐπὶ πολὺ.

θ') Παρεμβαίνῃ ὅπως περιορίζωνται ἐν φυλακῇ οἱ φρε-
νοβλαβεῖς, ἐὰν δὲν δύνανται νὰ περιορισθῶσιν οὗτοι ὑπὸ τῶν
συγγενῶν.

ι') Τιμωρῇ αὐστηρῶς πᾶσαν διαφθοράν ἢ αἰσχροσυργίαν
κατὰ δούλου ὡς καὶ πᾶσαν διαπόρνευσιν δούλης.

Ἐν γένει ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας εἶχε πᾶσαν τὴν δικαιο-
δοσίαν τὴν ὁποίαν εἶχον ἐν Ῥώμῃ οἱ ἄρχοντες, ἥτοι ὁ ἐπαρ-
χος τῆς πόλεως, οἱ ὑπατοὶ, οἱ πραιτορες κλπ.

Σὺν τούτοις πρέπει νὰ ποιήσωμεν μνηεῖαν, ὅτι ἀπηγορεύετο
εἰς τὸν διοικητὴν νὰ λαμβάνῃ χάρισμα δῶρον, ἐκτὸς βρωσί-
μου ἢ ποσίμου, ὅπερ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν καταναλίσκεται.
Ἐπεβάλλετο δὲ ἐξ ἄλλου εἰς αὐτόν, ὅπως εἰς τοὺς προσερ-
χομένους ἐπαρχιώτας μὴ συμπεριφέρῃται μετὰ καταφρονή-
σεως, οὐδὲ προσδέχῃται αὐτοὺς ἐν ἀκρᾷ οἰκειότητι, διότι ἐκ
τῆς ὡς πρὸς ἴσον συναναστροφῆς γεννᾶται καταφρόνησις τοῦ
ἀξιώματος. Ἐπίσης κατὰ τὴν ἣν ἐνήργει ἐξέτασιν τῶν ὑπο-
θέσεων ὤφειλε νὰ μὴ ἐξοργίζῃται κατ' ἐκείνων, οὓς ἐθεώρει
κακοὺς, οὔτε νὰ συγκινῇται μέχρι δακρύων ὑπὸ τῶν παρα-

κλήσεων τῶν ταλαιπώρων· διότι τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον σταθεροῦ καὶ καλοῦ διοικητοῦ, διὰ τινὸς τὴν ψυχικὴν συγκίνησιν ἀποκαλύπτει τὸ πρόσωπον. Ἐν γένει δὲ ὁ διοικητὴς ἔπρεπε νὰ δικαιοδοτῇ οὕτως, ὥστε τὴν ἀνθεντίαν τοῦ ἀξιώματος νὰ ἐπανξάνῃ διὰ τοῦ ἡθους αὐτοῦ.

Γνωστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἐν ταῖς προηγουμέναις παραγράφοις ἐκτεθέντων, διὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑπῆρχον ἀστυνόμοι καὶ ἄλλοι ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες, δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν, διὰ ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας, ὡς ἔχων τὴν μεγίστην μετὰ τὸν αὐτοκράτορα ἐξουσίαν, ἐξήσκει τὴν ἀστυνομικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν ἐν ἀνωτέρῳ βαθμῷ, ἐφορεύων καὶ ὁδηγῶν τοὺς ἀστυνομικοὺς ἄρχοντας.

§ 12. Μυστικὴ ἀστυνομία.— Ὑπάλληλοι.

Ἡ μυστικὴ ἀστυνομία παρὰ Ῥωμαίοις ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς διοργανώσεως τῆς ἀναγκαιοτάτης καὶ ἀναποφεύκτου ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ὡς καὶ ἐκείνης τῶν ἐπισήμων ἐν γένει μεταφορῶν.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τῆς δημοκρατίας οὐδεμία δημοσία ὑπηρεσία ὑφίστατο διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν προσώπων. Τὰ ὑψηλὰ πρόσωπα καὶ αὐτοὶ οἱ διοικηταί, ἀναχωροῦντες ἐκ Ῥώμης, ἐποιοῦντο χρῆσιν ἡμιόνων (*muli*) ὡς μέσων μεταφορᾶς. Κατόπιν δὲ μὴ ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη ὅπως ζητῆται ἡ συνδρομὴ τῶν πληθυσμῶν, οἵτινες ἦσαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὴν ὅποιαν ἠκολούθουν οἱ ὁδοιποροῦντες ὑπάλληλοι. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ ἀπαιτήσεις ἡῤῥησαν καὶ εἰσφοραὶ βαρύτεραι ἐπετάχθησαν εἴτε εἰς τὰς συμμάχους πόλεις (*socii*) εἴτε καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἐπὶ τῶν λεωφόρων εἶχον ἐγκατασταθῇ καταλύματα καὶ σταθμοὶ ταχυδρομικοί, οἵτινες, διευθυνόμενοι ὑπὸ ἐμμίσθων ἀτόμων καλουμένων παρ' ὁχων (*praetochi*), ἐπρομήθευον ζωτροφίας εἰς τοὺς ὁδοιποροῦντας ἐν ἐπισήμῳ ἀποστολῇ.

¹ Ὑπηρεσία τακτικὴ καὶ διωργανωμένη δὲν ὑφίστατο πρὸς τούτοις, οὔτε ἐν καιρῷ πολέμου, διὰ τὴν ταχεῖαν μεταβίβασιν τῶν εἰδήσεων καὶ τῶν διαταγῶν τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις. Πρὸς τοῦτο ἤρκοῦντο εἰς προσωρινὰς διατάξεις. Οὕτως ὑπάρχει μαρτυρία, ὅτι ὁ Καῖσαρ ἐγκατέστησεν ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα ἱππεῖς, οἵτινες μετεβίβαζον πρὸς ἀλλήλους τὰς διατάγας, τηροῦντες σύνδεσμον. Δὲν ὑπῆρχεν ἐπίσης ὑπηρεσία ἐπιστολῶν, ἥτοι θεσμὸς ταχυδρομικὸς σκοπὸν ἔχων τὴν μεταφορὰν τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀποστολῶν τῶν ἰδιωτῶν. Ὅλαι αἱ τοιούτου εἵδους ἀποστολαὶ ἐνεπιστεύοντο εἰς ταξειδιώτας.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτοκρατορίας ἐπεβλήθη ἐξ ἀνάγκης ἢ ἐγκατάστασις τακτικῶν καὶ ταχειῶν συγκοινωνιῶν μεταξὺ τῆς πρωτευούσης τοῦ Κράτους καὶ τῶν μεμακρυσμένων χωρῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Οὕτως ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Αὐγούστου διωργανώθη εἶδος τακτικῆς ὑπηρεσίας ταχυδρόμων ἐπὶ τῶν κυρίων στρατιωτικῶν ὁδῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐχορηγήθησαν ἅμαξαι. Οἱ κατὰ τόπους σταθμοὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς ἔδωκαν τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως χρησιμοποιηθῶσι τὰ ὑλικά τῆς μεταφορᾶς καὶ ὑπὲρ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ὥφειλον νὰ διατρέξωσι μεγάλας ἐκτάσεις δι' ὑποθέσεις τοῦ Κράτους, χορηγουμένων ἀδειῶν ἐγγράφων (*diplomata*) δι' ὠρισμένον χρόνον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τῶν διοικητῶν. Εἰσφοραὶ δὲ (*angaria*) ἐπὶ τούτῳ ἐπετάχθησαν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν σταθμῶν καὶ τῶν πέριξ ὀφείλοντας νὰ χορηγῶσιν ὑποζύγια καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα ἀντικείμενα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτήν, ἥτις ἀναπτυχθεῖσα κατέληξεν εἰς τὴν σύστασιν μονίμου ὑπηρεσίας διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἐπισήμων προσώπων.

Ἐκ τῆς διοργανώσεως τῶν ἐπισήμων μεταφορῶν ἐγεννήθη ἕτερος θεσμὸς στενῶς πρὸς αὐτὰς συνδεόμενος.

Ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, εἶχε κατασταθῇ μόνιμος καὶ τακτικὴ ὑπηρεσία ταχυδρόμων (ἀγγελιαφόρων) ἐπιτετραμμένων

νά μεταφέρωσι τοὺς ἐπισήμους φακέλλους. Εἰς τοὺς ταχυδρόμους τούτους μετὰ τινα καιρὸν ἀνέτεθῃ προσδέτως ἡ ἐντολὴ τοῦ ἐξασκεῖν γενικὴν ἐπιτήρησιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς ὑπηρεσίας τῶν μεταφορῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Τέλος δὲ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν μεταφορῶν αὐτῶν κατέστη ὁλόκληρον σύστημα ἐπιτηρήσεως καὶ κατασκοπείας ἐπὶ παντὸς συμβαίνοντος ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἥτοι εἶδος μυστικῆς ἀστυνομίας, ἥτις, ἐντελῶς διοργανωθεῖσα κατὰ τοὺς δεύτερον καὶ τρίτον αἰῶνας μ. Χ., διετηρήθη ὑπὸ νέας ὀνομασίας κατὰ τοὺς τέταρτον καὶ πέμπτον αἰῶνας. Περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συνετελέσθη ἡ μεταβολὴ αὕτη, ἐλλείπουσιν ὠρισμένα πληροφορίαι, ὑποτίθεται ὅμως διὰ αὕτη ἤρξατο διὰ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν ταχυδρόμων, ὅπως τὸ μὲν ὑποβάλλωσιν ἐκθέσεις περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐνηργεῖτο ἡ ὑπηρεσία τῶν ἀμαξῶν εἰς τοὺς σταθμούς, τὸ δὲ ποιῶνται μνείαν ἐν ταῖς ἐκθέσεσιν αὐταῖς περὶ ὧν τῶν εἰδήσεων, τὰς ὁποίας ἠδύνατο καθ' ὁδὸν νὰ μανθάνωσιν.

Μετὰ τῆς συλλογῆς ὅμως τῶν εἰδήσεων συνεδέθη καὶ ἡ ἐντολὴ τῶν ταχυδρόμων, ὅπως ἀνακαλύπτωσι καὶ συλλαμβάνωσι τοὺς ἐγκληματίας ὡς καὶ τοὺς ὑπόπτους καὶ προγεγραμμένους.

Τοιοιτοτρόπως ἡ ὑπηρεσία τῶν ταχυδρομείων κατέστησε καθ' ἅπασαν τὴν αὐτοκρατορίαν ὑπηρεσίαν μυστικῆς ἀστυνομίας, ἥτις, βασιζομένη εἰς πλήρες σύστημα κατασκοπείας, παρουσιάζεται ὡς ἀπεχθὴς καὶ ἐπαίσχυντος.

Ἡ ὑπηρεσία τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας ἐνηργεῖτο τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν *speculatores* (γραμματοφόρων, κατασκοπῶν) ⁽¹⁾, εἰτα ὑπὸ τῶν *frumentarii* (σιτοπωλῶν) καὶ τελευταῖον ὑπὸ τῶν *agentes in rebus* καὶ *curiosi*.

1) Κατὰ Πλούταρχον «π ε ρ ο φ ὅ ρ ο ι». Ὁθων IV.

α') *Speculatores*. Ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἀνάγεται εἰς τὸν πρῶτον αἰῶνα μ. Χ. Ἀπετέλουν δὲ οὗτοι ἴδιον τμήμα (*turma*) τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος τῶν πραιτωριανῶν κοροτῶν (*cohortes praetoriae*) καὶ ἐξετέλουν εἴτε τὴν ὑπηρεσίαν τῶν φρουρῶν τοῦ σώματος εἴτε ἐκείνην τῶν γραμματοφόρων (*ταχυδρόμων*).

β') *Frumentarii*. Ἀπὸ τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος καὶ μέχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ (284—305) ἡ ὑπηρεσία τῶν γραμματοφόρων ἐνηργεῖτο ὑπὸ τῶν σιτοπωλῶν. Ἡ ὀνομασία αὐτῶν, ἣτις φαίνεται συνδεομένη πρὸς ἄλλον κλάδον ὑπηρεσίας καὶ πιθανῶς πρὸς τὴν μεταφορὰν τῶν σιτηρῶν διὰ τὸν στρατόν, διετηρήθη ἴσως ὅπως ἀποκρύπτῃ τὴν μυστικὴν ἐντολήν, τὴν ὅποیان εἶχον νὰ ἐκπληρῶσιν. Οὗτοι ἐπαρουσιάζοντο ὑπὸ τὸ προσωπεῖον εἴτε τῶν ἐπιφορτισμένων νὰ μεταφέρωσι διαταγὰς ἀγγελιαφόρων, εἴτε τῶν ἐπιφόρων καὶ ἀπεχθῶν κατασκόπων καὶ καταμηνυτῶν, εἴτε τέλος τῶν πρακτόρων τῆς δημοσίας ἀσφαλείας τῶν ἐντεταλμένων νὰ ἀναζητῶσι καὶ συλλαμβάνωσι τὰ ὑποπτα πρόσωπα.

Ὁ Διοκλητιανὸς κατήργησεν αὐτοὺς καὶ ἀντικατέστησε διὰ τῶν *agentes in rebus*.

γ') *Agentes in rebus*. Οὗτοι ἀντικαταστήσαντες τοὺς *Frumentarii* ἐξηκολούθησαν ὑπὸ τὸν ἀλλόκοτον αὐτὸν τίτλον ἐκτελοῦντες τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὑπηρεσίαν μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος.

Κατὰ τὸν Θεοδοσιανὸν κώδικα οἱ *agentes in rebus* ἀπετέλουν εἰδικὸν τμήμα (*schola*) διατελοῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ *magister officiorum* (1) καὶ συγκείμενον ἐξ ἀνθρώπων ταπεινῆς τάξεως. Ἐξήσκουν ἑλεγχόν τινα ἐπὶ τῶν δημοσίων μεταφορῶν καὶ διὰ τοῦτο ὤφειλον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ περιοδεύωσιν ἢ διαμένωσιν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ. Εἶχον

1) Ὁρα Βιβλίον τρίτον (Βυζαντινὴν ἐποχὴν).

δὲ ὡς εἰδικωτέραν ἐντολήν νὰ φέρωσιν αὐτόθι τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ νὰ συλλέγωσιν ὅλας τὰς εἰδήσεις τὰς ἐνδιαφερούσας αὐτόν.

Οἱ πράκτορες οὗτοι ὥς καὶ οἱ προκατοχοὶ αὐτῶν ἐβλέποντο μετὰ δυσμενοῦς βλέμματος. Ἐθεωροῦντο ὡς κατὰσκοποὶ διεφθαρμένοι καὶ συκοφάνται.

δ') *Curiosi*. Οὗτοι ἦσαν σύγχρονοι τῶν *agentes in rebus* καὶ ἐξετέλουν τὴν αὐτὴν ἐντολήν. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν καθηκόντων τῶν *agentes in rebus* καὶ τῶν *curiosi* δὲν δύνатаι νὰ ὁρισθῇ. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ θέσις τῶν *curiosi* ἦτο ὑποδεεστέρα τῆς τῶν *agentes in rebus*.

Ἡ ἀνδαίρετος καὶ ἰδιοτελὴς διαγωγή, τὴν ὅποίαν ἐδείκνυνον συλλαμβάνοντες νομιζομένους ἐγκληματίας, ἐπικρίνεται ζωηρῶς ἐν τισιν αὐτοκρατορικοῖς διατάγμασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

§ 1.

**Ἑκλογὴ ἀστυνομικῶν ἀρχόντων. Προσόντα. Δείρ-
κεια τῆς ἀρχῆς. Εἰσοδος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὅρκος.
Τάξις. Σύμβουλα. Ἀπαραβίαστον. Ἀποζημιώ-
σεις. Μισθός. Παῦσις αὐτῶν.**

Τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ κεφαλαίου τούτου μελέτην
πρέπει νὰ περιορίσωμεν εἰδικώτερον ὥς πρὸς τοὺς ἀστυνό-
μους, διότι οὗτοι εἰσὶν οἱ εἰδικοὶ ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες καὶ
περὶ αὐτοὺς ἐπομένως στρέφεται ὁ κύριος σκοπὸς τῆς πραγμα-
τείας ἡμῶν.

α') Ἑκλογὴ. Ἐπὶ δημοκρατίας, ἀπὸ τοῦ ἔτους 471 π. Χ.,
οἷ τε δημοτικοὶ καὶ οἱ ἐπιδίφριοι ἀστυνόμοι διω-
ρίζοντο ἐκλεγόμενοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ φυλάς. ⁽¹⁾ Εἶ-
ναι βέβαιοι ὅτι τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπιδιφρίων ἀστυνόμων προή-
δρευεν εἰς ὑπάτος. Περὶ τῆς προεδρείας τῆς ἐκλογῆς τῶν
δημοτικῶν ἀστυνόμων δὲν ὑπάρχει σαφὴς μαρτυρία· ἐκ χω-
ρίου δὲμως τοῦ Πλουτάρχου ὀρίζοντος, ὅτι ἀμφοτέρων τῶν

1) Διογύσιος ΙΧ. 43. «οἱ δὲ περὶ τὸν Πόπλιον Δῆμαρχοι οὐθέν ἐτι
διαμελλήσαντες, τὸν ἐν τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ οὐ δυνηθέντα ἐπικυρωθῆναι νό-
μον πάλιν εἰσέφερον προσγράψαντες αὐτῷ καὶ τὸ τῶν ἀγορανόμων ἀρχεῖον ἐν
ταῖς αὐταῖς ψηφοφορεῖσθαι ἐκκλησίαις, καὶ πάντα τάλλα ὅσα ἐν τῷ δήμῳ
πράττεσθαι τε καὶ ἐπικυροῦσθαι δεῖξαι ὑπὸ τῶν φυλετῶν ἐπιψηφίζεσθαι κατὰ
ταῦτό· ὅπερ ἴν ἄρα τῆς μὲν βουλῆς κατὰ λυσις φανερὰ, τοῦ δὲ δήμου δυ-
ναστεία».

τάξεων οἱ ἀστυνόμοι ἐξελέγοντο συγχρόνως, τεκμαίρεται ὅτι κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν ἀστυνόμων προήδρευεν εἰς ὕπατος^(?).

Δι' ἐκλογῆς διωρίζοντο ἐπίσης καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι κατώτεραι ἀρχαὶ (*magistratus minores*), ἐν αἷς καὶ οἱ *tresviri capitales*.

Οἱ διὰ τὴν ἐκλογὴν ὑποψήφιοι (*candidati*) ὤφειλον νὰ ἀναγγέλλωνται (*profiteri*) εἰς τὸν ἐπιφορτισμένον νὰ προεδρεύσῃ ἄρχοντα ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῶν ἐκκλησιῶν, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργηθῇ ψηφοφορία εἰμὴ ὑποψηφίων δηλωσάντων ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἑαυτῶν ὑποψηφιότητα. Ὁ πρόεδρος ἀπεφάτιζεν ἐὰν οἱ δηλώσαντες ὑποψηφιότητα ἐπλήρουν τοὺς νομίμους ὅρους τοὺς προαπαιτούμενους διὰ τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑποψηφίων, ἐτήρει δὲ σημείωσιν τῶν διδομένων ψήφων. Ὅπως ὁδηγῆται δὲ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐκτίμησίν του, ἠδύνατο νὰ προσλαμβάνῃ συμβούλιον ἀνδρῶν ἀπολαυόντων κοινῆς ὑπολήψεως.

Ἡ σύγκλησις τῶν ἐτησίων ἐκλεκτικῶν ἐκκλησιῶν διετάσσετο ὑπὸ τοῦ μέλλοντος νὰ προεδρεύσῃ ἄρχοντος. Ἐδεῖ δὲ αὕτη νὰ ἐνεργῇται ἐγκαίρως, ἥτοι ἰκανὸν χρόνον πρὸ τῆς καθωρισμένης ἐποχῆς διὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν ἀρχήν, ὅπως οὕτω παρέχεται ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς πρὸς κανονισμόν τῶν προκαταρκτικῶν λεπτομερειῶν, οἷαι εἰσὶν ἡ διανομὴ τῶν δικαιοδοσιῶν καὶ ἡ ἐκδίκασις τῶν τυχόν κατηγοριῶν περὶ δεκασμοῦ. Αἱ ἐκκλησίαι τοῦ δήμου δὲν ἠδύνατο

1) Π λ ο ὑ τ ρ χ ο ς, Μάριος V. «Μετὰ δὲ τὴν δημαρχίαν ἰγορανομίαν τὴν μεῖζονα παρήγγειλε. Δύο γὰρ εἰσὶ τάξεις ἰγορανόμων, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δίερων τῶν ἀγκυλοπόδων, ἐφ' ὧν καθεζόμενοι γρηματίζουσιν, ἔχουσα τοῦ νομα τῆς ἀρχῆς, τὴν δὲ ὑποδεστέραν δημοτικὴν καλοῦσιν. Ὅταν δὲ τοὺς ἐντιμωτέρους ἔλυνται περὶ τῶν ἐτέρων πάλιν τὴν ψῆφον λαμβάνουσιν».

νά γίνονται κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, οὔτε ἐπίσης κατὰ πάσας τὰς ἐργασίμους. Ἦσαν πρὸς τοῦτο εἰδικῶς ὠρισμένα ἡμέραι (*dies comitiales*).

Ὁ ἔχων τὴν προεδρείαν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου, ἐποιεῖτο ἔναρξιν τῆς ἐκκλησίας διὰ μιᾶς δεήσεως, ἧς ὁ τύπος ἦτο πάντοτε ὁ αὐτός.

Ὁ τρόπος δὲ τῆς ψηφοφορίας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ φυλάς (*comitia tributa*) ἐνηργεῖτο ὡς ἑξῆς: Ὁ πρόεδρος ἐκάλει τὸν δῆμον διὰ τοῦ κήρυκος (*praeco*), ὅπως συναχθῇ κατὰ φυλάς, τὸνδ' ὅπερ ἐκαλεῖτο *discessio*. Αἱ φυλαί, κεχωρισμένοι οὕτω διὰ περισχοινισμάτων, ἐκαλοῦντο μιᾷ κλήσει, ὅπως ἐπενέγκωσι τὴν ψῆφον⁽¹⁾. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἡ ψηφοφορία ἐγίνετο διὰ βοῆς, ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου αἰῶνος π. Χ. εἰσῆχθη μυστικὴ καὶ ἔγγραφος ψηφοφορία διὰ τῶν πινακίων (*tabellae*) ἢ τῶν δελτίων. Διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων ὁ ψηφίζων ἐλάμβανεν ἐν πινάκιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνέγραφεν ἢ ἐνήργει νὰ ἀναγραφῇ τὸ ὄνομα τοῦ ὑποψηφίου ἢ τῶν ὑποψηφίων τῆς ἐκλογῆς του, καὶ κατέθετε εἰτα τὸ πινάκιον ἐν κιβωτίῳ (*cista*), ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν εὐῦπολήπτων ἀνδρῶν διοριζομένων πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ προέδρου, οἵτινες ἦσαν ἐντεταλμένοι νὰ ἀνακοινῶσιν εἰς τὸν πρόεδρον τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ τμήματος αὐτῶν. Τὰ πινάκια κατελέγοντο εἰτα ὑπὸ ψηφολεκτῶν (*diribitores*) ἐλεγχόμενων ὑπὸ ἐπιτηρητῶν (*custodes*), οἵτινες ἦσαν σημαντικὰ πρόσωπα διοριζόμενα εἴτε ἐπισήμως εἴτε ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων. Ὡς βάσιν τῆς ἀριθμήσεως τῶν ψήφων ἐποιοῦντο χρῆσιν σιγμῶν (*puncta*).

1) Διονύσιος VII, 59. «Οἱ δὲ δήμαρχοι συνεκάλουν τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν φυλέτιν ἐκκλησίαν, χωρία τῆς ἀγορᾶς περισχοινίσαντες . . . Ἰσόψηφοι δὲ καὶ ὁμότιμοι πάντες ἀλλήλοις γενόμενοι μιᾷ κλήσει τὴν ψῆφον ἐπενέγκωσι κατὰ φυλάς».

Παρά Ῥωμαίοις τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας δὲν ἐξηρ-
τᾶτο ἐκ τῆς πλειονοψηφίας τῶν ἀιομικῶν ψήφων τῶν πολι-
τῶν. Ἡ πλειονοψηφία τῶν τμημάτων καί, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
κατὰ φυλάς, ἡ πλειονοψηφία τῶν φυλῶν ἐκανόνιζε τὸ ἀποτέ-
λεσμα τῆς ἐκλογῆς. Ὁ τρόπος δὲν ἠκολούθουν διὰ τὴν βε-
βαίωσιν τοῦ ἀποτελέσματος καὶ τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ἐκλεγέν-
των ἦτο τοιαύτης φύσεως, ὥστε μόνον ὁ ὑποψήφιος ὅστις
ἐπετύγχανε τὴν πλειονοψηφίαν τῶν φυλῶν ἐκρίνεται ὡς ἐκλο-
γεῖς. Οὕτως ὁ ὑποψήφιος ἢ οἱ ὑποψήφιοι οἵτινες ἐπετύγα-
νον τὸν μεγαλείτερον ἀριθμὸν τῶν ψήφων ἐν μιᾷ φυλῇ ἔδω-
ροῦντο ὡς ἐκλεγέντες ὑπ' αὐτῆς, ἐκάστη δὲ τῶν ἐκλογῶν τού-
των ἀνεκοινοῦτο κεχωρισμένως εἰς τὸν πρόεδρον· ἀλλὰ τὸ τε-
λικὸν ἀποτέλεσμα δὲν ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς ἀπλῆς προσθήκης
τῶν κατὰ φυλάς ψήφων, ἀνακηρυσσομένων ὡς ἐκλεγέντων
τῶν λαβόντων τὸν μεγαλείτερον ἀριθμὸν τῶν ψήφων· ἐβεβαι-
οῦτο οὕτως: Ὁ πρόεδρος ἐξῆγεν ἐκ κάλπης τυχαίως ἢ διαδο-
χικῶς τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων φυλῶν καὶ ἐφ' ὅσον ἐξήγγετο
τὸ ὄνομα μιᾶς φυλῆς ἀνηγγέλλετο ὁ ὑποψήφιος ἢ ὑποψή-
φιοι, τοὺς ὁποίους αὕτη ἐξελέξατο· ὁ ὑποψήφιος ὅστις ἐλάμ-
βανε τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἀπό-
λυτον πλειονοψηφίαν (π. χ. 18 προκειμένου περὶ 35 φυλῶν)
ἀνεκηρύσσεται ὡς ἐκλογεῖς. Ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι 17 φυλαὶ ἔδω-
καν 17,000 ψήφους εἰς τὸν ὑποψήφιον τῆς μιᾶς μερίδος καὶ
6000 εἰς τὸν ὑποψήφιον τῆς ἐτέρας, ἐνῶ 18 ἄλλαι φυλαὶ
ἔδωκαν 11,000 ψήφους εἰς τὸν πρῶτον καὶ 13,000 εἰς τὸν
δεύτερον, ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκρίνεται ἐκλεγείς διὰ 19,000
ψήφων κατὰ τοῦ ἄλλου ὅστις ἔλαβε 28,000.

Ἐπὶ αὐτοκρατορίας ὁ τρόπος τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀρχόν-
των διέφερεν. Ἐπὶ Αὐγούστου δὲν ὑπάρχουσι σαφεῖς πλη-
ροφορίαι. Ἐἶχεν ὁμοῦ μοιρασθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς
μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δήμου. Ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Τι-
βερίου τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων μετεβιβάσθη

εἰς τὴν Σύγκλητον. Κατὰ τὸν III αἰῶνα μ. Χ. πάντες οἱ συγγραφεῖς τὸν διορισμὸν τῶν ἀρχόντων ὑπάγουσιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ αὐτοκράτορος.

β') **Προσόντα.** Οἱ ἐπιζητοῦντες τὸ ἀξίωμα ἀρχῆς ἔδει νὰ συγκεντρῶσιν ἐν ἑαυτοῖς ὥρισμένα προσόντα.

Εἰς τὸν δῆμον ἀνῆκε τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ μέχρι ποίου βαθμοῦ ὁ αἰτῶν τὴν θέσιν τῆς ἀρχῆς κατεῖχε τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, ὡς καὶ ποῖος μεταξὺ πολλῶν αἰτούντων συνεκέντρον ἐν ἑαυτῷ τοὺς πλείονας τίτλους πρὸς τὴν ἐκλογὴν. Πρὸς τοῦτο ὁ δῆμος ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει :

α') Τὰ προηγουμένα τῶν ὑποψηφίων.

β') Τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐξεπλήρωσαν προηγουμένως (ἐὰν τοῦτο ἐγένετο) ἄλλα δημόσια καθήκοντα.

γ') Τὰς περιστάσεις αἵτινες ἡδυνήθησαν νὰ ἐφελκύσωσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν, οἷαι εἰσὶν ἡ ὑπηρεσία εἰς τὰς λεγεῶνας ἢ ἐξάσκησις τοῦ δικαστικοῦ ἐπαγγέλματος.

δ') Τὴν κατάστασιν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν.

ε') Τὰς συστάσεις ἐχόντων ἐπιρροὴν προσώπων.

ς') Τὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον συμπαθητικὸν χαρακτῆρα τῶν ὑποψηφίων.

Πρὸς τοῦτοις προαπητεῖτο ὅπως οἱ ὑποψήφιοι :

α') Ἐχῶσι γέννησιν ἐλευθέρων.

β') Προκειμένου περὶ ἀνωτέρων ἀρχῶν, ἀνήκωσιν εἰς οἰκογένειαν πατρικίων.

γ') Ἐχῶσι διαγωγὴν ἀνεπίληπτον καὶ ὑπόληψιν μὴ μειωθεῖσαν ἐξ ἐξασκήσεως ἀτιμωτικοῦ ἐπαγγέλματος.

δ') Μὴ ἔχωσιν ὑποστῇ καταδίκην ἐπὶ ἀτιμωτικῇ πράξει.

ε') Ἀγῶσιν ἡλικίαν οὐχὶ ἐλάσσονα τῶν 30 ἐτῶν. Αὕτη ὁμῶς ἡδύνατο νὰ μειωθῇ δι' ἐκείνους, οἵτινες ἐξετέλεσαν τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐκτὸς τῶν ἐκτεθέντων προσόντων, οἱ ἀρχόντες ἔδει νὰ ἀνήκωσι προηγουμένως εἰς τὸν ἀριθμὸν

τῶν Δεκάρχων. Ἀπαιτεῖτο δὲ καὶ τίμημα ποικίλον κατὰ τὰς περιστάσεις τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

Κατόπιν ὁμως ἔνεκα τῆς δυσκολίας πρὸς εὐρεσιν ἱκανῶν προσώπων αἱ δημόσιαι λειτουργίαι κατέστησαν κληρονομικαί.

γ') Διάρκεια τῆς ἀρχῆς. Ἐκαστος ἀρχὼν ἐξήσκει τὴν ἐξουσίαν ἢ τὴν δημοσίαν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν ἐφ' ὠρισμένον χρόνον.

Ἡ διάρκεια τῆς ἀρχῆς ἦτο ἐνιαυσία. Ἐξαίρεσις ὑπῆρχεν ὡς πρὸς τοὺς τιμητὰς καὶ τὴν ἑκτακτον θέσιν τοῦ δικτάτορος.

Ἐπὶ αὐτοκρατορίας τὰ ἀξιώματα ἀπενέμοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπ' ἀορίστῳ χρόνῳ, τοὔτεστι μέχρι τῆς ἀπολύσεως, καθαιρέσεως ἢ προβιβασμοῦ τοῦ ὑπαλλήλου.

δ') Εἴσοδος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὅλοι οἱ τακτικοὶ ἀρχόντες, ἐξαίρεσει τῶν δημάρχων καὶ τῶν ταμιῶν, διοριζόμενοι, ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντα αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Ἡ ἡμέρα αὕτη ὠρίσθη ἀπὸ τοῦ 153 π. Χ. ἔτους καὶ συνέπιπτε μετὰ τῆς ἐνάρεξως τοῦ συνήθους πολιτικοῦ ἔτους. Κατὰ τὰς προγενεστέρας ἐποχὰς ἡ ἡμερομηνία τῆς εἰσόδου εἰς τὴν ἀρχὴν ἐποίκιλεν.

Οἱ δήμαρχοι ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐκάστην 10ην Δεκεμβρίου. Ὁ Κικέρων ἐνδεικνύει τὴν 5ην Δεκεμβρίου (*nonae Decembres*) διὰ τοὺς δημοτικούς ἀστυνόμους.

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν ἀρχὴν συνωδεύετο ὑπὸ τιναν τελετῶν, αἵτινες διέφερον μὲν κατὰ λόγον τῶν καθηκόντων ἐπεδέχοντο ὁμως, ὡς φαίνεται, οἰωνοὺς (¹) καὶ δεήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προηγουμένης νυκτός.

1) Διὰ πᾶσαν κατάστασιν ἀρχῆς ἔδει, ὅπως ᾧσι σύμφωνοι καὶ οἱ οἰωνοί. Ἀρχὼν διορισθεὶς μετὰ οἰωνοῦς μὴ εὐνοϊκοῦς ὤφειλε νὰ παραιτηθῇ. Διότι οὐ σι ος II, 6. «Τότε δ' οὖν ὁ Ῥωμύλος ἐπειδὴ τὰ παρὰ τοῦ δαιμονίου βέβαια προσέλαβε, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὰ μαντεῖα δη-

ε') "Ορκος. Κυρία διάταξις τοῦ Νόμου ἐκέλευεν, ὅπως οἱ ἄρχοντες ὁμνύωσι τὸν ὅρκον τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐντὸς τῶν πέντε ἐπομένων ἀπὸ τῆς εισόδου εἰς τὴν ἀρχὴν ἡμερῶν. Ὁ ὅρκος οὗτος ἐδίδετο διὰ τῶν λέξεων *jurare in leges*. Ἀνάλογος ὅρκος ἐδίδετο καὶ κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὀριζόμενος δὲ οὗτος διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων *jurare in leges* συνίστατο εἰς τὸ ὁμνύειν τὸν ὀρκιζόμενον, οὗ ἐξήσκησε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους.

ς') Τάξις. Ἡ λέξις ἀρχὴ δηλοῖ τὴν δημοσίαν λειτουργίαν καὶ τὸν δημόσιον λειτουργόν.

Παρὰ Ῥωμαίοις ἡ ἐξουσία τῶν ἀρχόντων διεκρίνετο ἢ διὰ τῆς *potestas* ἢ διὰ τοῦ *imperium*. Ἡ *potestas* ἐδήλου τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ἀρμοδιότητα, τὰς συμφυεῖς πάσῃ ἀρχῇ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν εἰδικῶν αὐτῆς δικαιοδοσιῶν. Τὸ *imperium* ἐνεδείκνυε τὴν ἀνώτεραν διοίκησιν καὶ τὴν κυβερνητικὴν ἐξουσίαν.

Οἱ ἄστυ ὅμοι εἶχον τὴν *potestas*, ἐνῶ τὸ *imperium* ἐπεφυλάσσετο εἰς τὰς ἀνωτάτας ἀρχάς, τὰς διαδεχθείσας τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, δηλ. εἰς τοὺς ὑπάτους, τοὺς πραιτόρας, τοὺς δικτάτορας, τοὺς διοικητὰς καὶ τοὺς διοικοῦντας στρατὸν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ ἀνθυπάτου ἢ ἀντιπραιτόρος.

Διεκρίνοντο δὲ οἱ ἄρχοντες, κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν, εἰς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους (*magistratus majores et minores*). Τὸ ὄριον μεταξὺ τῶν δύο τούτων τάξεων ἦτο ἀόριστον. Εἰς τὴν τάξιν τῶν *majores* ἀνῆκον οἱ ὑπατοί, οἱ πραιτόρες, οἱ τιμηταὶ καὶ οἱ τῆς αὐτῆς τάξεως ἑκτακτοὶ ἄρχοντες. Εἰς τὴν τάξιν τῶν *minores* κατετάσσοντο πάντες οἱ

λῶσας βασιλεὺς ἀποδείκνυται πρὸς αὐτῶν καὶ κατεστήσατο ἐν ἔθαι τοῖς μετ' αὐτῶν ἅπασι μῆτε βασιλείας μῆτε ἀρχάς λαμβάνειν, ἐὰν μὴ καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτοῖς ἐπιθεσπίσῃ, διέμεινέ τε μέχρι πολλοῦ φυλαττόμενον ὑπὸ Ῥωμαίων τὸ περὶ τοὺς οἰωνισμοὺς νόμιμον . . .

ἄλλοι ἄρχοντες οἱ ἐκλεγόμενοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ φυλάς, ἐν οἷς καὶ οἱ ἀστυνόμοι. Ὁ Κικέρων κατατάσσει μεταξύ τῶν *maiores* τοὺς ἐπιδιφρίους ἀστυνόμους, (*aediles curules*), διότι οὗτοι ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν πατρικίων, τὸ ὄνομα δὲ *magistratus curules* περιελάμβανεν ἀναμφιβόλως τοὺς ἀνωτέρους ἄρχοντας. Τοῦτο κυροῦται καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις τοὺς μὲν ἐπιδιφρίους ἀστυνόμους καταλέγει εἰς τὴν μεῖζονα ἀγορανομίαν τοὺς δὲ δημοτικούς εἰς τὴν ὑποδεεστέραν. (¹).

ζ') Σύμβολα καὶ ἐπίσημα. Οἱ ἄρχοντες ἐπαρουσιάζοντο εἰς τὸ κοινὸν περιβαλλόμενοι ὑπὸ ἐξωτερικῆς τινος πομπῆς καὶ φέροντες ἐπίσημα διαλαμπῇ τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν (*insignia*). Τὰ σύμβολα ταῦτα τὰ ὅποια ἦσαν ἡ ποικίλη τήβεννος, ὁ πεποικιλμένος χιτὼν καὶ τὸ ἐλεφαντίνον σκῆπτρον ἐξέλειψαν μετὰ τῆς βασιλείας.

Ἐκτοτε ἐπὶ δημοκρατίας οἱ ἄρχοντες ἔφερον τὴν πορφύραν τήβεννον (*loga praetexta*), οἱ δὲ τῶν ἀνωτέρων τάξεων εἶχον πρὸς τοῦτοις τὸ δικαίωμα νὰ κάθηνται ἐπὶ ἐλεφαντίνου δίφρου (*sella curulis*), ὅστις ἐπανεκλείετο πτυσσόμενος. Οἱ ἔχοντες τὸ *imperium* εἶχον ὡς εἰδικοὺς κλητῆρας ῥαβδούχους (*lictores*), οἷνες ἔφερον δέσμας ῥάβδων (*fusces*), εἰς τὰς ὁποίας ἐκτὸς τῆς Ῥώμης προσήρμοζον πελέκεις (*secures*) (²).

Ὁ Κικέρων (*Cato maior*, 13) μεταξύ τῶν προνομίων τῶν ἀρχόντων καταλέγει τὸ δικαίωμα, ὅπως κατὰ τὴν νύκτα ἐν ταῖς ὁδοῖς προηγῶνται αὐτῶν δάδες ἢ πυρσοί.

Οἱ ἐπιδιφριοὶ ἀστυνόμοι (*aediles curules*) εἶχον τὰ σύμβολα τῆς ἀνωτέρας τάξεως, ἔφερον δὲ τὴν πορφύραν

1) Πλουτάρχος, Μάρκιος V.

2) Διονύσιος, III. 61. 62.

τήβενον (*toga praetexta*) καὶ ἔπραττον καθεζόμενοι ἐπὶ δίφρων ἀγκυλοπόδων (*sella curulis*) (¹).

Οἱ ἀστυνόμοι οὗτοι φέρονται καὶ ἐπὶ τινων νομισμάτων καθήμενοι ἐπὶ δίφρου ὀκλαδίου.

Οἱ δημοτικοὶ ἀστυνόμοι (*aediles plebis*), ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑποδεεστέρων ἀρχῶν (*minores*), δὲν εἶχον τὰ σύμβολα τῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν. Ἐκαθέζοντο, ὡς καὶ ἐκ νομισμάτων μαρτυρεῖται, ἐπὶ τρίποδος ἐδωλίου καλουμένου *subsellium*. Δὲν ἐδικαιοῦντο δὲ νὰ ἔχωσι ῥαβδούχους (*lictores*).

Καὶ ἐπὶ αὐτοκρατορίας οἱ ἄρχοντες εἶχον ὠρισμένα σύμβολα διαφέροντα κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὰ καθήκοντα. Οἱ πλεῖστοι ἔφερον τὸ *cingulum*, εἶδος ταινίας ἐξ ἐρυθροῦ δέρματος διαφόρως κεκοσμημένης, ἣτις ἐφέρετο ὡς ὁ τελαμὼν τοῦ ἔιφρους.

η') Ἀπαρabiαστον. Ἐκαστος ἀρχων ἀπήλανε τοῦ δικαίωματος τοῦ ἀπαρabiάστων τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Ἐθεωροῦντο οἱ ἄρχοντες ἱεροὶ καὶ ἀπαρabiαστοι (²).

Ἀπέναντι τοῦ ἀρχοντος ἢ ἐκείνου, δοσις ἦτο περιβεβλημένος ἰσότημον τῇ τοῦ ἀρχοντος ἐξουσίαν, πάντες οἱ ἄλλοι πολῖται, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ συγκλητικοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς, ἐθεωροῦντο ὡς ἰδιῶται (*privati*).

Οὐδεὶς μεταξὺ τῶν ἀρχόντων ἠδύνατο νὰ τεθῇ ὑπὸ κα-

1) Διονύσιος VI. 95. «Τὴν δὲ προετασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν αὐταῖς γινομένων θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων οἱ τῶν δημάρχων ὑπηρέται παρέλαβον, οἱ τὴν νῦν ἀγορανομικὴν ἔχοντες ἐξουσίαν, ὥσπερ ἔφην, κοσμηθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς πορφύρα καὶ θρόνῳ ἐλεφαντίνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιστήμοις, οἷς εἶχον οἱ βασιλεῖς».

Πλούταρχος, Μάριος V. «Δύο γὰρ εἰσὶ τάξεις ἀγορανομίων, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν δίφρων τῶν ἀγκυλοπόδων, ἐφ' ὧν καθεζόμενοι χρηματίζουσιν».

2) Tite Live, III. 55. «aediles plebi sacrosanctos esse»

τηγορίαν διαρκοῦντος τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας του. Ἡ καταδίωξις ἐνηργεῖτο μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἔξοδον.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐφηρμοζέτο οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀρχοντας ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα διατελοῦντα ἐν εἰδικῇ ἀποστολῇ τοῦ Κράτους. Ἐκ τοῦναντίου δὲν ἐκωλύετο ἡ ὑποβολὴ ἐγκλήσεως κατὰ τοῦ ἀρχοντος, ὅστις ἦτο μὲν ἐκλελεγμένος ἀλλὰ δὲν εἶχεν εἰσεῖν ἀναλάβει τὰ καθήκοντά του.

Δὲν ἐπιτρέπετο ἐπίσης οὔτε κατὰ τὰς πολιτικὰς δίκας νὰ καλῶνται οἱ ἀρχοντες ἐνώπιον δικαστηρίου⁽¹⁾. Κατὰ μείζονα λόγον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐφαρμωσθῇ ἡ θανατικὴ ποινὴ κατ' ἀρχontos ἐν ὑπηρεσίᾳ.

Προκειμένου ὅμως περὶ καταχρήσεως τῆς ἐξουσίας τῶν ἀρχόντων, παρείχοντο εἰς τὸν ιδιώτην πολλὰ μέσα προστασίας κατ' αὐτῆς. Εἶχε κυρίως οὗτος τὸ δικαίωμα τῆς προκλήσεως (ἐφέσεως) ἐνώπιον τοῦ δήμου (pronocatio ad populum) ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ὁ ἀρχων ἐπέβαλεν αὐτῷ βαρεῖαν ποινὴν, ἢ ἐὰν ᾔθελε νὰ ἀποκτείνῃ, μαστιγώσῃ, ἢ ζημιώσῃ αὐτὸν εἰς χρήματα. Μέχρι δὲ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως ὁ ιδιώτης δὲν ἠδύνατο νὰ τιμωρηθῇ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς⁽²⁾. Ἡ πρόκλησις αὕτη ἠνάγκαζε τὸν ἀρχοντα, ὅπως ὑπερασπισθῇ τὴν ἐτοιμηγορίαν ἢ ἀπόφασίν του ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν μονίμων δικαστηρίων, τὰ ὁποῖα ἀπένεμον τὴν δικαιοσύνην ἐν ὀνόματι τοῦ δήμου, ἡ ὥς εἰρη-
ται πρόκλησις ἐξέλειπεν.

1) Πανδέκται II. 4, 2.

2) Διονύσιος V. 19 . . . ἕτερον δὲ (νόμον) ἐν ᾧ γέγραπται, Ἐάν τις ἀρχων Ῥωμαίων τινα ἀποκτείνῃς ἢ μαστιγοῦν ἢ ζημιοῦν εἰς χρήματα θέλῃ, ἔξεῖναι τῷ ιδιώτῃ προκαλεῖσθαι τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὴν τοῦ δήμου κρίσιν, πᾶσχειν δὲ ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ μηδὲν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἕως ἂν ὁ δῆμος ὑπὲρ αὐτοῦ ψηφίσῃται.

θ') **Ἀποζημιώσεις, μισθός.** Ἐν τῷ διοικητικῷ συστήματι τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τὸ ὅποιον αἱ πολιτικαὶ ὑπηρεσίαι ἦσαν ἐνιαύσιαι καὶ ἐθgewροῦντο μᾶλλον ὤ; τιμητικαί, δὲν ἡδύνατο νὰ γείνη λόγος περὶ ἀποζημιώσεων τῶν ἀρχόντων, ὡς ἀντισηκώματος τῆς ἐργασίας ἢ τοῦ κόπου αὐτῶν, ἢ ὡς μέσων πρὸς προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων τῆς ὑπάρξεως.

Διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ δμως παράστασιν ἐκτὸς τῆς Ῥώμης ἐχορηγοῦντο ἀποζημιώσεις εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ ἄλλους ἐν εἰδικῇ ἐντολῇ ἀρχοντας, διοικητάς, πρεσβευτάς κλπ. Πάντες δμως οἱ ἐκτὸς τῆς Ῥώμης ἀποστελλόμενοι ἀρχοντες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσιν ἡμίονους (*mulii*) ὡς μέσον μεταφορᾶς τῶν ἀποσκευῶν αὐτῶν, σκηναὶς καὶ ἅπαν τὸ ὑλικὸν ἐκστρατείας.

Ἐλάμβανεν δμως μισθὸν τὸ κατώτερον προσωπικὸν τοῦ γραφείου, περὶ οὗ γενήσεται κατωτέρω λόγος.

Οἱ ἐπὶ αὐτοκρατορίας ὑπάλληλοι ἐλάμβανον ὠρισμένον μισθόν, μέρος μὲν εἰς χρήματα μέρος δὲ εἰς εἶδος (*salaria et annona*). Ἡ διάταξις αὕτη ἐφηρμώσθη ἀπὸ τοῦ Τιβερίου καὶ εἰς τοὺς διοικητάς τῶν ἐπαρχιῶν, ταμίας καὶ πρεσβευτάς. Ὑπάρχει μαρτυρία, καθ' ἣν εἰς διοικητὴν λεγεῶνος στρατοῦ ἐν Συρίᾳ ἐχορηγήθη μισθὸς εἰς εἶδος, συνιστάμενος ἐκ μερίδων σίτου, κριθῆς, χοιρίου λίπους, οἴνου, ἐλαίου, ἄλατος, κηροῦ, χόρτου, ἀχύρου, ὄξου, ὀσπρίων, ἀρωμάτων, δερμάτων, ὡς καὶ ἡμίονοι, κάμηλοι καὶ ἐπιτραπέζια σκεύη.

ι') **Παύσεις.** Ἡ ὑπηρεσία τῶν ἀρχόντων ἐπερατοῦτο σὺν τῇ λήξει τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἐνηργοῦντο αἱ νέαι ἀρχαιρεσίαι.

Ἡδύνατο δμως οὔτοι διὰ διαφόρους ἀφορμὰς νὰ πανθῶσι πρὸ τῆς λήξεως τοῦ ἔτους. Τὸ δικαίωμα τῆς παύσεως (*abrogare magistratum*) ἀνῆκε νομίμως εἰς τὸν δῆμον, ὅστις ἐξέλεξεν αὐτούς. Τὸ μέτρον τοῦτο σπανίως ἐφηρμόζετο

διότι, ὡς ἴδμεν, ὁ ἀρχὸν προελάμβανε τὴν ἀπόφασιν, παραιτούμενος.

Εἰς τινὰς σοβαρὰς περιστάσεις, καὶ ἰδίᾳ ἐπικειμένον κινδύνου πολέμου ἢ ἐπαναστάσεως, ἡ Σύγκλητος ἐδικαιούτο νὰ διατάσῃ τὴν προσωρινὴν παῦσιν ἀρχόντων.

Ἐπὶ αὐτοκρατορίας ἡ παῦσις τῶν ἀρχόντων διετάσσεται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις, ὡς ἐρρήθη, εἶχε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν.

§ 2.

Προσωπικὸν γραφείου. Ὑπηρέται. Δημόσιοι δοῦλοι.

Παρὰ τοῖς ἀρχουσιν ἦσαν τεταγμένοι ὑποδεέστεροι λειτουργοὶ καὶ τάξις πολυπληθὴς ὑπαλλήλων μονίμων καὶ ἐμμίσθων διὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων καὶ τὴν σύνταξιν τῶν ἐκθέσεων. Ὑπῆρχον δὲ πρὸς τοῦτοις παρ' αὐτοῖς καὶ διάφοροι ὑπηρέται καὶ δημόσιοι δοῦλοι:

α') **Γραμματεῖς.** Εἰς τὴν πρώτην τάξιν περιλαμβάνοντο οἱ γραμματεῖς (*scribae*), ἀσχολούμενοι εἰς τὴν σύνταξιν, τὴν γραφὴν καὶ τὴν λογιστικὴν ὑπηρεσίαν. Οὗτοι ἀπειλοῦν τὸ προσωπικὸν τοῦ γραφείου. Ἐλαμβάνοντο δὲ ἐκ τοῦ δήμου μεταξὺ τῶν πενήτων καὶ τῶν ταπεινῶν τὸ γένος (*tenuiores et humiliores*). Εἶχον ὁμῶς τὴν φήμην συνετῶν καὶ χρησίων ἀνθρώπων.

Οἱ γραμματεῖς ἀπήρτιζον εἶδος σωματείου διηρημένου εἰς τμήματα (*decuriae*), αἱ δὲ θέσεις αὐτῶν, κατὰ μέγα μέρος κληρονομικαί, ἠδύνατο νὰ ἀγοράζωνται καὶ νὰ πωλῶνται. Τὸ κράτος ὁμῶς ἐξήσκει ἔλεγχον ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς τῶν νέων μελῶν καὶ ἐβεβαιούτο περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ ἐντιμότη-

τητος αὐτῶν. Μόνον αὐτὸ ἀπεφαίνεται ὀριστικῶς περὶ τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐγγραφῆς αὐτῶν ἐν τῷ πίνακι τῶν γραμματέων. Ἡ ἀποδοχὴ συνετελεῖτο ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τῶν πραιτόρων ἢ τῶν ἀστυνόμων, συντασσομένη ἐν πάσῃ εὐσυνειδησίᾳ.

Ἐκαστος γραμματεὺς διετίθετο εἰδικῶς εἰς ὠρισμένας ὑποθέσεις καὶ προσεκολλᾶτο εἰς τὰ γραφεῖα ὠρισμένου ἄρχοντος. Διὰ τοῦτο οἱ γραμματεῖς διακρίνονται κατ' ἄρχοντας, ὅσον γραμματεῖς ἀστυνομικοὶ (*scribae aedilicii*), γραμματεῖς ταμιακοὶ (*siribae quæstorii*). Οἱ ἀστυνομικοὶ γραμματεῖς ἡσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου ταμείου (*aerarium*), διότι πάντα τὰ ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τῶν ἀστυνόμων πρόστιμα ἔδει νὰ καταβάλλωνται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ νὰ σημειῶνται ἐν εἰδικῷ κεφαλαίῳ.

Ὡς εἰδικὸν δὲ γνώρισμα ἐχορηγεῖτο ἐνίοτε εἰς ἕκαστον γραμματέα χρυσοῦν δακτύλιον (*anulus aureus*) ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἦτο προσκολλημένος οὗτος.

Σὺν τῇ αὐξήσει καὶ τῇ περιπλοκῇ τῶν ὑποθέσεων οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ἀπέκτησαν γνώσεις καὶ πείραν περὶ τὰς διοικητικὰς λεπτομερείας καὶ ἔνεκα τούτου, καθοδηγοῦντες τοὺς προϋσταμένους αὐτῶν, οὔτινες ὥς ἐκ τῆς ἥν εἶχον προσωπικῆς εὐθύνης ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποδέχωνται τὴν γνώμην των, προσεκτήσαντο μεγάλην ἐπιρροὴν καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἀπείρων ἀρχόντων, καὶ κατέστησαν ἀληθεῖς κύριοι τῆς διοικήσεως.

Οἱ γραμματεῖς τῶν ἐπιδιφρίων ἀστυνόμων εἶχον τὸ γραφεῖον αὐτῶν ἐν τῇ *Schola Xantha*, ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς, καὶ ἐχορήγουν τὸ προσκολλώμενον εἰς τὸ ἀστυνομικὸν δικαστήριον προσωπικόν.

Κατὰ τινα νόμον τοῦ Σύλλα οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ὑποδεέστεροι ὑπάλληλοι εἰσέρχοντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν κατὰ τὴν 5^{ην} Δεκεμβρίου.

Εἶναι δὲ πιθανὸν διὰ ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ὤφειλον νὰ ὁμνύωσιν δοκον.

Ἄπαν τὸ προσωπικὸν τοῦ γραφείου ἐλάμβανε μισθόν, καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποζημίωσιν διατροφῆς (*cibaria*, σιτηρέσια). Πρὸς τοῦτοις δὲ ἐχορηγοῦντο αὐτοῖς τὰ σκεύη καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ γραφείου χρειώδη, ὅσον ἐδραι, καθίσματα, ιράπεζαι κλπ.

β') Ὑπηρέται. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπηρετῶν ἀνήκουσιν:

1) Οἱ ῥαβδοῦχοι (*lictores*) φέροντες δέσμην ῥάβδων μετὰ πελέκεων. Οὗτοι εἰσὶ κλητῆρες τῶν ἀρχόντων ἐπιτετραμμένοι νὰ καθιστῶσι σεβαστοὺς τοὺς ἄρχοντας καὶ ἀπομακρύνωσι τὸ πλῆθος. Προέβαινον ἀμέσως τῇ διαταγῇ τοῦ ἄρχοντος εἰς συλλήψεις καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἢ τοῦ ῥαβδισμού.

Μεταξὺ τῶν εἰς τὸν αὐτὸν ἄρχοντα προσκεκολλημένων ῥαβδούχων εἶχεν εἰς τὰ πρωτεῖα, ὅστις ἐκαλεῖτο *primus* ἢ *proximus licitor*. Φαίνεται δὲ διὰ οὗτοι ἀπῆρτιζον εἶδος σωματείου ἀποτελουμένου ἐκ τμημάτων.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν οὐδὲν εἶναι γνωστόν. Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει ἐλαμβάνοντο οἱ ῥαβδοῦχοι μετὰ τῶν ἐλευθέρων.

2) Οἱ κλητῆρες (*viatores*), οἵτινες ἐξετέλουν τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀγγελιαφόρου ἢ ὑπηρέτου, κομίζοντες τὰς διατάγας καὶ τὰς κλήσεις. Πάντες σχεδὸν οἱ ἄρχοντες εἶχον ἰδίους κλητῆρας.

Καὶ οἱ κλητῆρες ἀπετέλουν σωματεῖον διηρημένον εἰς τμήματα (*decuriae*), τοῦ ὁποίου τὰ μέλη ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων, ἰδίᾳ ἴσως δι' ἐκάστην κατηγορίαν ἀρχόντων.

3) Οἱ κήρυκες (*praecones*), οἵτινες ἐκρησιμοποιοῦντο διὰ τὰς δημοσίας καὶ προφορικὰς συζητήσεις ὑφ' ὧν σχεδὸν τῶν ἀρχόντων.

Οἱ κήρυκες τῶν ἐπιδιφρίων ἀστυνόμων εἶχον τὸ

γραφείον αὐτῶν ἐν ἧ καὶ οἱ γραμματεῖς θέσει, ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς.

Πάντες οἱ ὑπηρεταὶ ἐλάβανον ἐπίσης, ὡς οἱ γραμματεῖς, μισθὸν καὶ σιτηρέσιον.

γ') **Δημόσιοι δοῦλοι.** Ἐκτὸς τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες ἀνήκον εἰς ἐλευθέραν τάξιν, οἱ ἄρχοντες εἶχον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν, διὰ τὰς ἱῆς ἐντελῶς κατωτέρας τάξεως ἐργασίας καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν ἱῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, μέγαν ἀριθμὸν δημοσίων δούλων (*servi publici*) (1).

Μεταξὺ τῶν ἐχόντων δημοσίους δούλους καταλέγονται καὶ οἱ ἀστὺν νόμοι. Ὁ Αὔγουστος πρὸ ἱῆς συστάσεως τοῦ σώματος τῶν νυκτοφυλάκων (*vigiles*) εἶχε χορηγήσει εἰς τοὺς ἀστυνόμους ἑξακοσίους δούλους διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἱῆς ὑπηρεσίας τῶν πυρκαϊῶν.

Κατὰ τινα μαρτυρίαν δοῦλοι τινὲς ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὰς γραφὰς καὶ τοὺς λογαριασμοὺς τοὺς ἥσονος σπουδαιότητος.

Ἐξ ἄλλου τοὺς δημοσίους δούλους ἐχρησιμοποιοῦν ὡς δημίους (*capitales*), ἐντεταλμένους νὰ ἐφαρμόζωσι τὰς βασάνους ἢ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου εἰς τοὺς δούλους καὶ εἰς τὰ ἄτομα τὰ ὅποια ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσιν ὡς δούλους, ὅσα ἦσαν οἱ ἐκτὸς τοῦ νόμου ἐπικηρυσσόμενοι πολῖται.

Τάξεις προσομοιάζουσα τῇ τῶν δημοσίων δούλων

1) Οἱ Ρωμαῖοι δοῦλοι, κατὰ τοὺς ἀρχαίους τοῦλάχιστον χρόνους, ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τέκνα τοῦ τύπου γεννηθέντα ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἥτοι ἐνδογενῆ (*vernae*). Ὁ πρῶτος οὗτος πυρὴν συνεπληρώθη ἢ ἠυξήθη ἀλληλοδιαδόχως διὰ τῆς πωλήσεως τῶν αἰχμαλώτων πολέμου καὶ βραδύτερον διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν δούλων εἰσαχθέντων ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐκ τῆς Συρίας, ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Θράκης κλ. Ἐκ τοῦ ἐμπορίου τούτου εἰσέχθησαν ἐπίσης εἰς τὴν Ῥώμην πολλοὶ δοῦλοι μαῦροι (*Aethiopes*).

καὶ λίαν καταπεφρονημένη ἦτο ἡ τῶν Βρεττίων ἢ Βρεττιανῶν (*Bruttii, Bruttiani*), οἵτινες ἀντὶ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἀνεδέχθησαν τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δούλων παρὰ τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς διοικηταῖς.

Δημόσιοι δοῦλοι ἦσαν προσκεκολλημένοι ἐπίσης παρὰ τοῖς ἱερεῦσι πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς εὐτελεστεράς ἐργασίας ἐν ταῖς θυσίαις, πρὸς φύλαξιν τῶν ναῶν κλ.

§ 3.

Σώματα δημοσίας ἀσφαλείας.

Ἐν Ῥώμῃ ἐκτὸς τοῦ βοηθητικοῦ καὶ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, περὶ οὗ εἵπομεν ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ, εἶχον διατεθῆ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας εἰδικὰ σώματα ἐκ πολλῶν ἀνδρῶν συγκείμενα. Τὴν ἀνάγκην τῶν σωμάτων τούτων ὑπηγόρευσε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς αὐτοκρατορίας βεβαίως ἡ εὐρύτης τῶν καθηκόντων τῆς ἀστυνομίας τῆς πόλεως καὶ ἡ μεγίστη ἔκτασις τῆς πρωτευούσης τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους.

Ταῦτα δὲ ἦσαν δύο, αἱ ἀστικαὶ κοόρτεις (*cohortes urbanae*) καὶ αἱ κοόρτεις τῶν νυκτοφυλάκων (*cohortes vigilum*) (¹)

Αἱ ἀστικαὶ κοόρτεις ἦσαν μὲν στρατιωτικῶς ὠργανωμέναι, ἀλλ' ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἔποψιν κατεῖχον δευτερεύουσαν θέσιν. Ἦσαν φρουρὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς πόλεως, ἦτοι σῶμα χωροφυλακῆς. Διευτελοῦν δὲ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως (*praefectus urbi*),

1) Κοόρτεις ἦτο τάγμα ἀποτελοῦν τὸ δέκατον τῆς Ῥωμαϊκῆς λεγεῶνος, ἣτις περιελάμβανε 5—6 χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ διηγεῖτο εἰς δέκα κοόρτεις.

τοῦ ἔχοντος τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐξετέλουν εἰδικῶς ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐν ἀρχῇ ἦσαν τρεῖς εἴτα δὲ τέσσαρες, ἐκάστη τῶν ὁποίων διωκεῖτο ὑφ' ἐνὸς χιλιάρχου. Ἀπὸ τοῦ δευτέρου αἰῶνος μ.Χ. ἡ δύναμις αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 6000 ἀνδρῶν.

Αἱ κοόρτεις τῶν νυκτοφυλάκων ἦσαν ἐπίσης στρατιωτικῶς ὀργανωμέναι, ἀλλὰ δὲν εἶχον στρατιωτικὴν ἐνέργειαν. Ἦσαν δημοτικὴ φρουρὰ τῆς Ῥώμης καὶ διωκοῦντο ὑπὸ χιλιάρχου.

Αὗται κατέστησαν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου κατὰ τὸ θον π. Χ. ἔτος, ἀνῆρχοντο δὲ εἰς ἐπτά, ἐκάστη τῶν ὁποίων περιελάμβανε 1000 ἄνδρας στρατολογουμένους μεταξὺ τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν Λατίνων Ἰουνιανῶν (*Latini juniani*), οἵτινες μετὰ ἐξαετῇ ὑπηρεσίαν ἀπέκτων τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου.

Διτέλουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ νυκτεπάρχου (*praefectus vigilum*) καὶ ἦσαν ἐντεταλμένοι τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πυρκαϊῶν καὶ τὴν νυκτοφυλακὴν τῆς πόλεως.

Πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ σώματος τούτου τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πυρκαϊῶν ἐξετέλουν δημόσιοι δοῦλοι.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες δὲν εἶχον φρουράν, ὑπῆρχον στρατιῶται τινες, οἱ ὅποιοι ἐξετέλουν τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀστυνομίας καὶ τὴν τῆς συνοδείας τοῦ διοικητοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ

(330—1453 Μ. Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

§ 1. Ἐν γενεῇ.

Ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν θρόνον τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῆς κτίσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (330 μ. Χ.) ἄρχεται ἡ Βυζαντινὴ ἐποχή.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὑπέρμαχος τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατεδύωξε τοὺς διώκτας αὐτοῦ καὶ γενόμενος μονοκράτωρ ἐστερέωσε καὶ κατέστησε βασιλεύουσαν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ αὐτοκρατορίᾳ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν διὰ διαφόρων διαταγμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ. Χ.). Πρὸς τοῦτο δὲ ἐθεώρησε καταλληλότερον, ὅπως μεταφέρει τὴν ἑδραν τῆς Αὐτοκρατορίας εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔνθα ἔκτισε νέαν πόλιν, ἣν αὐτὸς μὲν ὠνόμασε Νέα ν Ῥώμην ὁ δὲ λαός, πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, Κωνσταντινούπολιν.

Ἐκτοτε τὸ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος σκῆπτρον τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας κατέπεσε, νέα δὲ ἐγεννήθη ἑλληνικὴ ἐποχή ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς.

Ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον σὺν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ ἀνίστανται καὶ αἱ ἐπιστῆμαι. Αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀπολαύουσι τῆς εὐνοίας αὐτοῦ, αἱ δὲ Ἀθῆναι, τιθέμεναι ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ προστασίαν, ἀναφαίνονται καὶ πάλιν, διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως πολλῶν σχολῶν, ἡ ἐστία τῆς παιδείας.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4^{ου} αἰῶνος ἐπὶ Θεοδοσίῳ (379—395) ἡ αὐτοκρατορία διηρέθη εἰς δύο, ἥτοι εἰς Ἀνατολικὴν καὶ εἰς Δυτικὴν, αἵτινες ἐτέθησαν ὑπὸ τοὺς νιούς αὐτοῦ Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον, ἀναλαβόντας τὸν μὲν τὴν Ἀνατολικὴν τὸν δὲ τὴν Δυτικὴν.

Ἡ αὐλὴ τῆς Ἀνατολῆς ἤρξατο ἀπομακρυνομένη βαθμηδὸν τῶν δυτικῶν ἡθῶν καὶ ἐπεῦθεν ἐπῆλθε φραγμὸς μεταξὺ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν, εἰσῆχθη δὲ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς ἐπίσημος εἰς πάντα τὰ διατάγματα τῶν Αὐτοκρατόρων, ἐνῶ ἡ Λατινικὴ διετηρήθη μόνον ὡς αὐθεντικὸν κείμενον ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Δικαίου. Ἐπὶ Ἰουστίνῳ (566—578) ἡ Ἱταλία ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν.

Τὸ Βυζαντινὸν Κράτος καθίσταται καθαρῶς Ἑλληνικόν.

§ 2. Νέον σύστημα διοικήσεως.

Ἀπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου νέον σύστημα διοικήσεως ἐγκαθίσταται ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ αὐτοκρατορίᾳ, ὅπερ ἐπιφέρει τὴν κατάστασιν νέων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχόντων.

Πλὴν υἱων ὑπαλλήλων, περὶ ὧν ῥηθήσεται κατωτέρω, πάντες οἱ ὑπάλληλοι τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς ἐκλείπουσιν.

Ἐπιβαλλόμενον ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς μελέτης ἡμῶν κρίνομεν νὰ δώσωμεν συνοπτικὴν εἰκόνα τοῦ συστήματος τούτου τῆς διοικήσεως, οἷα ὑφίστατο κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ε' αἰῶτος, ἀκολουθοῦντες τὰ ἐκτιθέμενα ὑπὸ τοῦ Μαννίγ (1).

1) *Etat Romain* VI § 10.

Πᾶσα ἡ ὑπηρεσία τοῦ Κράτους, ἥτις ἔκτοτε διεκρίνεται ἀκριβῶς εἰς πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἐνθρογέιτο ὑπὸ ὑπαλλήλων, οἵτινες διωρίζονται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ τῶν ὁποίων ἡ προαγωγή ἐξηστᾶτο ἐκ τῶν ἐτῶν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς εὐνοίας καὶ τῆς καλῆς θελήσεως τῶν ἀνωτέρων των. Οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ἐλάμβανον εἴτε μισθὸν καὶ χορηγίας εἰς εἶδη, αἵτινες βραδύτερον ὑπελογίσθησαν εἰς νομίματα, εἴτε ζωοτροφίας, τοῦδ' ὅπερ ἰδίᾳ ἐγίνετο δι' ἅπαν τὸ προσωπικὸν τοῦ γραφείου. Συνεκεντρῶντο καθ' ἱεραρχικὰς σειράς, ἐν ταῖς ὁποίαις ἕκαστος ἐτίθετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐνὸς ἀνωτέρου ὑπαλλήλου, καὶ ἐλάμβανον τὴν ᾧθησιν ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Εἴ καὶ οἱ διορισμοὶ αὐτῶν ἐγίνοντο δι' ἐν ἔτος, ἡ δὲ ἀνανέωσις τῶν διορισμῶν ἐθεωρεῖτο ὡς πρᾶξις εὐαρεσκείας τοῦ αὐτοκράτορος, εἶναι ἐν τούτοις ἀναμφίβολον, ἐν τῇ πρακτικῇ, ὅτι οἱ ὑπάλληλοι διέμενον ἐν τῇ θέσει αὐτῶν ἐπὶ τινα ἀριθμὸν ἐτῶν, διὰ δὲ τὸ κατώτερον προσωπικὸν τῶν γραφείων ὁ νόμος ὥριζε διαρκῆ ὑπηρεσίαν καὶ τακτικὴν προαγωγὴν ἀπὸ βαθμοῦ εἰς βαθμόν.

Ἐν ἐκάστῃ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν ὁ αὐτοκράτωρ περιεστοιχίζετο ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς ἀνδρῶν καὶ τινων ἀνωτάτων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων, μία μερὶς τῶν ὁποίων εἶχε τὴν κεντρικὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους. Οἱ ἄλλοι ἐτίθεντο ἐπὶ κεφαλῇ τῆς πολιτικῆς ἢ στρατιωτικῆς διοικήσεως τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἐτέρας τῶν μεγάλων διαιρέσεων τῆς αὐτοκρατορίας καὶ εἶχον ὑπὸ τὰς διαταγὰς των διοικητὰς καὶ στρατηγούς διαφόρων τάξεων, ἐπιστατοῦντας εἰς τὰς διαφοροὺς ἐπαρχίας ἢ εἰς τμήματα τῶν ἐπαρχιῶν, ἢ διοικοῦντας τὰ αὐτόθι σταθμεύοντα στρατεύματα.

Ἐπὶ κεφαλῇ τῆς πολιτικῆς διοικήσεως ἐν ἐκάστῃ τῶν τεσσάρων μεγάλων διοικητικῶν διαιρέσεων τῆς αὐτοκρατορίας ἦτο τοθευμένος εἰς ἑπαρχος τοῦ στρατηγίου (prae-

fectus praetorio). Οὕτως ἦσαν : Ἐν τῇ ἀνατολικῇ αὐτοκρατορίᾳ ὁ *praefectus praetorio Orientis* ἢ *per Orientem* (ἐπαρχος τοῦ ἀνατολικοῦ στρατηγίου) ἔδραν ἔχων τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἐν τῇ Ἰλλυρίᾳ ὁ *praefectus praetorio Illyrici* (ἐπαρχος τοῦ στρατηγίου τῆς Ἰλλυρίας) ἔδρεύων ἐν Σιρμίου· ἐν τῇ Δυτικῇ αὐτοκρατορίᾳ ὁ *praefectus praetorio Italiae* (ἐπαρχος τοῦ στρατηγίου τῆς Ἰταλίας) ἔδρεύων συνήθως ἐν Μιλάνῳ, ἐνθα καὶ ἡ αὐλή, καὶ ἐν τῇ Γαλατείᾳ ὁ *praefectus praetorio Galliarum* (ἐπαρχος τοῦ στρατηγίου τῆς Γαλατείας) ἔδραν ἔχων τὴν πόλιν Treves.

Ἐν ἐκατέρωτῶν πρωτευουσῶν τῆς αὐτοκρατορίας προϊστάμενος τῆς διοικήσεως ἦτο ἀνὰ εἰς ἐπαρχος, ὅστις ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐκαλεῖτο ἐπαρχος τῆς πόλεως Ῥώμης (*praefectus urbis Romae*), ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπαρχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (*praefectus urbis Konstantinopolitanae*). Ἀμφότεροι οὗτοι ἦσαν ὁμότιμοι τῶν ἐπάρχων τοῦ στρατηγίου καὶ διετέλουν ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἡ κυρίως κεντρικὴ διοίκησις, ἥτοι ἡ διεύθυνσις πασῶν τῶν μὴ ἔχουσῶν τοπικὸν χαρακτήρα ὑποθέσεων, ἦτο ἐμπειροσυστημένη ἐν ἐκάστη τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν εἰς ἀνωτάτους ἄρχοντας, οἵτινες δύνανται νὰ παραλληλισθῶσι πρὸς Ὑπουργοὺς.

Εἰς τὴν πρώτην τάξιν παρίσταται ὁ Μαγίστρος τῶν ὀφφικίων (*magister officiorum*)⁽¹⁾, εἶδος ὑπουργοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου. Ἐξ αὐτοῦ ἐξηρτῶντο, ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν διορισμὸν, τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν πειθαρχίαν, τὰ τέσσαρα γραφεῖα (*scrinia*) τῆς αὐτοκρατορικῆς

1) Ἡ λέξις *officia* λαμβάνεται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῶν γραφείων. Ὁ *Magister officiorum* ἦτο εἶδος προϊσταμένου τοῦ προσωπικοῦ.

ἀρχιγραμματείας, ἤτοι ὑπομνημάτων, ἐπιστολῶν, αἰτήσεων καὶ διεκπεραιώσεων (*memoriae, epistularum, libellorum et dispositionum*), ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχεν ὡς προϊστάμενον ἓνα εἰδικὸν μαγίστρον ἀνωτέρας τάξεως (τὸ γραφεῖον τῶν διεκπεραιώσεων εἶχεν ὡς προϊστάμενον ἓνα κόμητα, *comes*). Ὁ μαγίστρος τῶν ὀφφικίων εἶχεν ἐπίσης ὑπὸ τὰς διαταγὰς του τὸ εἰδικὸν σῶμα τῶν *agentes in rebus*, περὶ ὧν εἵπομεν ἐν σελ. 132 καὶ οἵτινες ἐξετέλουν συγχρόνως τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀγγελιαφόρων καὶ τὴν τῶν πρακτόρων τῆς ἀσφαλείας. Ἦτο ἐπιφορτισμένος τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος παρεχομένων ἀκροάσεων καὶ διώκει τέλος τὸν στρατὸν τοῦ παλατίου, τὴν σωματοφυλακὴν καὶ τοὺς θεράποντας τῆς αὐλῆς.

Μετὰ τὸν· μαγίστρον ὑπῆρχεν ὁ Κοιαιίστωρ τῶν *ιερωτοῦ παλατίου* (*quaestor sacri palatii* ἢ *quaestor intra palatium*), δους ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχιγραμματέως, ἐπιτετραμμένου τὴν σύνταξιν καὶ τὴν διεκπεραίωσιν ὅλων τῶν διαταγμάτων τοῦ αὐτοκράτορος ὡς καὶ τὴν παραλαβὴν τῶν αἰτήσεων καὶ ἀναφορῶν.

Ἐἵτα τάσσονται ὁ κόμης τῶν βασιλικῶν χορηγιῶν (*comes sacrarum largitionum*) καὶ ὁ κόμης τῆς αὐτοκρατορικῆς ιδιοκτησίας (*comes rei privatae*).

Παρὰ τοῖς ἀνωτάτοις πολιτικοῖς ὑπαλλήλοις ὑπῆρχον αἱ μεγάλαι στρατιωτικαὶ διοικήσεις, ἐμπεπιστευμένοι εἰς στρατιωτικοὺς μαγίστρους (*magistri militum*). Ἡ ἀνατολικὴ αὐτοκρατορία εἶχε πέντε τοιοῦτους, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἦσαν ἐν τῇ πρωτευούσῃ, εἰς διὰ τὴν Ἀνατολήν, εἰς διὰ τὴν Θράκην καὶ εἰς διὰ τὴν Ἰλλυρίαν. Ἐν τῇ δυτικῇ αὐτοκρατορίᾳ ὑπῆρχον μόνον τρεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἔμενον ἐν τῇ πρωτευούσῃ (*in praesenti*). Ἐν ἑκάστῃ τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν ὑπῆρχον πρὸς τοῦτοις δύο κόμητες τῶν δομεστίκων, ἤτοι διοικηταὶ τῶν στρατευμάτων τοῦ

παλατίου, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὸ ὄνομα δομέστικοι ἀνεπλήρωσαν τὸ διαλυθὲν ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ σῶμα τῶν πραιτωριανῶν.

Πάντες οὗτοι οἱ μεγάλοι ἄρχοντες ὡς καὶ ὁ μέγας θάλαμα ἡ πόλος (*praepositus sacri cubiculi*) ἀνήκον εἰς τὴν ἀνωτάτην τάξιν, τὴν τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν (*virī illustris*) (1).

Ἐνῶ δὲ διὰ τὴν σύνταξιν τῶν διαταγμάτων καὶ τῶν ἄλλων ἔργων αὐτοῦ ὁ κοιναίσιτωρ ἐχρησιμοποίει κατὰ βούλησιν τὰ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μαγίστρου τῶν ὀφφικίων διατελοῦντα γραφεῖα, οἱ ἑπαρχοὶ τοῦ στρατηγίου, οἱ κόμητες τῶν βασιλικῶν χορηγιῶν καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἰδιοκτησίας καὶ οἱ στρατιωτικοὶ μαγίστροι εἶχον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν ἕκαστος ἓν γραφεῖον ἰσοδύναμον πρὸς τμήμα Ὑπουργείου καὶ ὀριζόμενον διὰ τοῦ ὀνόματος ὀφφίκιον (*officium*). Τὸ γραφεῖον τοῦτο περιελάμβανεν, ἐκτὸς τῶν ὑπηρετῶν (*apparitores*), πολυαριθμούς ὑπαλλήλους (*officiales*) διακρινομένους διὰ τῆς τάξεως καὶ τοῦ τίτλου αὐτῶν καὶ ἔχοντας ὡς προϊστάμενον ἓνα ἀρχηγόν (*princeps*) ἢ πριμικρίον. Ὑπῆρχε πρὸς τοῦτοις εἰδικὸν γραφεῖον καλούμενον σχολὴ νοταρίων (*schola notariorum*), διατελοῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐνὸς πριμικρίου καὶ ἐπιφορτισμένον περὶ ὅλων τῶν παντὸς εἶδους ὑπηρεσιῶν καὶ ἰδίᾳ νὰ συντάσῃ τὰς καταστάσεις τοῦ κατωτέρου

1) Κατὰ τὴν *Notitia dignitatum*, ἐξ' ἧς βραζίζεται ὁ Madvig, ἡ τάξις τῆς προτεραιότητος τῶν ἀνωτέρων ἀρχόντων ἔτο ἡ ἐξῆς: *praefecti praetorio*, *praefectus urbi*, *magistri militum*, *praepositus sacri cubiculi*, *magister officiorum*, *quaestor*, *comes sacrarum largitionum*, *comes rei privatae*, *comes domesticorum*.

προσωπικοῦ τοῦ χρησιμοποιουμένου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ παρὰ τοῖς στρατοῖς.

Οἱ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ὁ μαγίστρος τῶν ὀφφικίων, ὁ κοιναίστωρ, ὁ κόμης τῶν βασιλικῶν χορηγιῶν, ὁ κόμης τῆς αὐτοκρατορικῆς ἰδιοκτησίας, εἰς τοὺς ὁποίους προσετίθετο ἀριθμὸς τις μελῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος (*comites consistoriani*), συνεκρότουν αὐτοκρατορικὸν συμβούλιον, εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν φύσιν τῶν ὑπὸ συζήτησιν ζητημάτων, ἐλάμβανον ἐνίοτε μέρος οἱ ἑπαρχοὶ τοῦ στρατηγίου καὶ στρατιωτικοὶ μαγίστροι. Καίτοι αὐτοκρατορικὰ διατάγματα συνεζητοῦντο ἐν τῷ συμβουλίῳ καὶ ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν ἔγκρισίν του, ἐν τούτοις αὐτὸ ἦτο μᾶλλον ὑπερτάτη ἀυλὴ ἢ πολιτικὸν τοῦ Κράτους.

Ἐκαστος ἑπαρχος τοῦ στρατηγίου διηύθυνεν ἄνευ στρατιωτικῆς ἐξουσίας πᾶσαν τὴν πολιτικὴν διοίκησιν τοῦ μέρους τῆς αὐτοκρατορίας, τὸ ὅποιον ἦτο ἐμπεπιστευμένον εἰς τὴν μέριμναν αὐτοῦ. Ἐδημοσίευνε τοὺς νόμους, εἰσέπραττε τοὺς φόρους, ἐνήργει συστάσεις διὰ τὰς θέσεις τῶν διοικητῶν τῶν ἐπαρχιῶν, τοὺς ὁποίους ἐδικαιούτο νὰ ἐπιπλήττῃ καὶ νὰ ἀνακαλῇ. Μετὰ τῶν παρέδρων αὐτοῦ ἐδίκαζε τελεσιδίκως καὶ ἀνεκκλήτως. Εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἀριθμὸν τινα τοποτηρητῶν (*vicarii*) καὶ διοικητῶν.

Οἱ στρατιωτικοὶ μαγίστροι εἶχον ἐπίσης ὑπὸ τὰς διαταγὰς των κόμητας ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν (*comites rei militaris*)—ἐν τῇ Δύσει ἕξ—καὶ μέγαν ἀριθμὸν δοκῶν (*duces*)—ἐν τῇ Δύσει δώδεκα—οἵτινες διώκουν τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Οἱ εἰρημένοι ὑπάλληλοι, καὶ ἰδίως οἱ τῆς πολιτικῆς τάξεως, εἶχον ἐπίσης εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν ἐν ὄλῳ προσωπικὸν γραφεῖον καὶ ὑπηρεσίας (*officia*). Ἐπὶ πλεόν ἐβοη-

θοῦντο ὑπὸ παρέδρων (*assessores*), οἵτινες ἐξελέγοντο ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐβοήθουν ἰδίᾳ εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, διότι ἢ τε πολιτικὴ καὶ ποινικὴ δικαιοδοσία ἦτο συνδεδεμένη πρὸς τὴν διοίκησιν. Οὕτως ἅπαντες οἱ διοικηταὶ εἶχον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν καὶ δὲν ὑφίστατο εἰδικὸν δικαστικὸν σῶμα. Ἐκ τούτων οἱ κόμητες τῶν βασιλικῶν χορηγιῶν καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἰδιοκτησίας εἶχον εἰς τὴν ἄμεσον διάθεσιν αὐτῶν πολυαριθμούς οἰκονομικούς ὑπαλλήλους, ἀποτελοῦντας εὐρεῖαν ἱεραρχίαν.

Ὁ γενικὸς τίτλος ὁ ἀπονεμόμενος, πρὸς ἔνδειξιν τῆς τάξεως, εἰς ὅλους τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους, οἵτινες δὲν ἀπετέλουν μέρος τῶν γραφείων (*officia*) ἢ προϊστάτο τούτων, ἦτο ὁ τοῦ κόμητος, *δυστις*, ἀκολουθούμενος ὑπὸ γενικῆς τινης, ἐχρησίμευεν ὅπως καθορίζῃ τὰς εἰδικὰς θέσεις. Οὕτως ἐκτὸς τῶν κομητῶν, περὶ ὧν εἴρηται, ὑπῆρχον ὁ κόμης τοῦ σταύλου (*comes stabuli*), ὁ καὶ σταυλάρχης τῶν αὐτοκρατορικῶν σταύλων, ὁ κόμης τῶν ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης τοῦ Τιβέρεως καὶ τῶν ὀχετῶν (*comes riparum et alvei Tiberis et cloacarum*), ἄλλοτε καλούμενος (σελ. 123) ἐπιμελητὴς (*curator alvei Tiberis*) κλπ. Οἱ κόμητες οὗτοι, τῶν ὁποίων τὸ ἀξίωμα ἐδηλοῦτο διὰ τῆς λέξεως *comitina*, διηροῦντο εἰς τρεῖς τάξεις, διεκρίνοντο δὲ πρὸς τούτους εἰς τοὺς ἐν ὑπηρεσίᾳ (*in actu*), εἰς τοὺς τεθειμένους εἰς τὴν ἄνευ ὑπηρεσίας κατάστασιν (*vacantes*) καὶ εἰς κόμητας καθαρῶς ἐπιτίμους, οἵτινες εἶχον μόνον τὸν ἀπλοῦν τίτλον, διάκρισις ἀπονεμομένη κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἰς προβεβηκότας ἢ συνταξιούχους ὑπαλλήλους τῶν γραφείων.

Οἱ ὑπάλληλοι εἶχον ὠρισμένα σύμβολα (*insignia*) διαφέροντα κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν δικαιοδοσίαν. Οἱ πλεῖστοι ἔφερον τὸ *cingulum*, εἶδος ταινίας ἐκ δέρματος ἐρυνθροῦ διαφόρως κεκοσμημένης, ἣτις ἐφέρετο ὥς ὁ τελαμὼν τοῦ ξίφους.

Ἐλάμβανον διπλώματα βεβαιοῦντα τὸν διορισμὸν αὐτῶν (*codicilli dignitatis*), τὰ ὅποια ἐνίοτε ἐχορηγοῦντο μόνον ἐπὶ πληρωμῇ μεγάλου ποσοῦ. Διηροῦντο δὲ εἰς πέντε τάξεις λίαν διακεκριμένας, ἥτοι εἰς τὰς τῶν ἐπιφανῶν (*illustres*), περιβλέπτων (*spectabiles*), ἐκλαμπροτάτων (*clarissimi*), διασημοτάτων (*perfectissimi*) καὶ ἐξόχων (*egregii*).

Ἐν ταῖς τάξεσι τῶν ὑποδεεστέρων ὑπαλλήλων (*officiales*) ἡ διανομὴ τῶν δικαιοδοσιῶν ὑπέκειτο, ὡς ἡ προαγωγή, εἰς αὐστηροὺς κανόνας, τῶν ὁποίων ἐν τοῦτοις ἡδύνατό τις νὰ ἀπαλλάσσῃται ἐξ εἰδικῆς εὐνοίας. Ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι προσεκολλήθησαν ἰσοβίως εἰς τὸ αὐτὸ γραφεῖον. Διὰ τοὺς ὑπηρέτας (*apparitores*) καὶ τὸ ὑποδεέστερον προσωπικὸν αἱ ὑπηρεσίαι κατέστησαν κληρονομικαί.

Ἀπὸ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου εἶχε τεθῇ ἡ ἀρχή, ἐκ πνεύματος θυσπιστίας, ὅπως οὐδεὶς διορίζεται διοικητὴς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ ἐγεννήθη. Βραδύτερον ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐπεξετάθη ἡ διάταξις αὕτη ἐπὶ τῶν παρέδρων (*assessores*) καὶ τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων (*officiales*), γενομένης δεκτικῆς ἐξαιρέσεως ὡς πρὸς τὰς βραχυτάτης διαρκείας ἀποστολάς. Κατ' ἄλλας δὲ διατάξεις ἐζητεῖτο ἡ συνδρομὴ τῶν ὑποδεεστέρων ὑπαλλήλων κατὰ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων. Οὕτως οἱ ὑπάλληλοι (*officiales*) ὑπεχρεοῦντο νὰ βοηθῶσι τοὺς διοικητάς καὶ τοὺς ἐπιστάτας αὐτῶν καὶ νὰ ἀναμνησκῶσιν αὐτοῖς τὰ παραγγέλματα τοῦ νόμου καὶ τῶν ἐθίμων. Ἐπὶ τούτῳ δὲ τὸ ὀφφίκιον ἡ ὁ προϊστάμενος αὐτοῦ καθίσταντο ὑπεύθυνοι διὰ τὰ σφάλματα, τὰ ὅποια ἡδύνατο νὰ διαπράξῃ ὁ διοικητής.

Ὑπῆρχον πρὸς τοῦτοις διατάξεις ἐρίζουσαι ἐν γένει τὴν ἐξουσίαν τῶν ὑπαλλήλων ὡς πρὸς τὰς συλλήψεις, τὰ πρόστιμα καὶ τὰς ἄλλας ποινάς, καὶ προσδιορίζουσαι τὰς διαφορὰς τάξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκον οἱ ἔνοχοι, καθόσον ἐπρό-

κειτο περὶ εὐγενῶν (*honestiores*), ἰδίᾳ συγκλητικῶν, ἢ περὶ ταπεινῶν (*tenuiiores*). Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἐνεργὸς ἔλεγχος ὑπῆρχεν, οἱ δὲ κάτοικοι τῶν πόλεων ἐστεροῦντο πάσης συμπράξεως καὶ πάσης πρωτοβουλίας, αἱ καταχρήσεις τῆς ἐξουσίας, αἱ παρανομίαι καὶ ἄλλαι καταχρήσεις ἦσαν πολυάριθμοι, ὅσον συχναὶ ἐπίσης ἦσαν αἱ διὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν διαταγμάτων ἀπαγγελλόμεναι ἀπειλαί. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις, ἡ ἐπαναλαμβανομένη καὶ τονιζομένη ἐν πολλαῖς αὐτοκρατορικαῖς ἀποφάσεσι τοῦ Θεοδοσιανοῦ κώδικος, καθ' ἣν ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς δημοσίους ταχυδρόμους, τοὺς εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀποστελλομένους πρὸς συλλογὴν εὐχαρίστων εἰδήσεων, ὅπως ἐνεργῶσι νὰ πληρῶνῃνται διὰ μεγάλων ἀμοιβῶν ἐπὶ τῇ χορηγίᾳ τῶν εἰδήσεων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν παραινεῖται ἡ ἀνάπτυξις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς εἰς μυστικὴν ἀστυνομίαν ἐξιχνείσης ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, περὶ ἧς εἶπομεν ἐν σελ. 129. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον βλέπομεν καθισταμένους τοὺς *agentes in rebus*, περὶ τῶν ὁποίων ἐποιησάμεθα λόγον ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τοῦ παρόντος πονήματος.

Ἐν ὅλῳ τῷ εὐρεῖ τούτῳ διοικητικῷ συστήματι δὲν εὐρίσκεται πλέον ἵχνος τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς αὐτοκρατορίας θεσμῶν διειρηθῆναι ὁ τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως (*praefectus urbi*), διὰ τὴν πόλιν τῆς Ῥώμης, ὅστις εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἄλλους τινὰς ὑπαλλήλους, τῶν ὁποίων αἱ δικαιοδοσίαι περὶωρίζοντο ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ πόλει, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὸν ἑπαρχον ἐπὶ τοῦ σίτου (*praefectus annonae*) καὶ τὸν νυκτεπάρχον (*praefectus vigilum*), τηρήσαντας τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν τίτλους, καὶ ἄλλους μετὰ τίτλων καθόλου ἢ ἐν μέρει νέων, οἱ ὅσοι ἦσαν ὁ *comes formarum* (ὁ ἀρχαῖος ἐπιμελητῆς τῶν ὑδάτων *curator aquarum*) καὶ ὁ κόμης τῶν

ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης τοῦ Γιβέρεως καὶ τῶν ὀχετῶν (*comes riparum et alvei Tibris et cloacarum*).

Ὁ ἐκτεδὲς ἀνωτέρω κυβερνητικὸς μηχανισμὸς δὲν ἐστὴν-
ρίζετο ἐπὶ συμμετοχῆς ὡς τοῦ δήμου. Ἡ ὥθησις καὶ ἡ κί-
νησις προήρχοντο ἀπομειστικῶς ἐκ τοῦ κέντρου, ἡ δὲ μετα-
βίβασις αὐτῶν εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας ἐπαρχίας, ὡς ἐκ
τῆς παρουσιαζομένης διαφορᾶς τῶν φυσικῶν ὁρων καὶ τοῦ
πληθυσμοῦ, ἀπῆλθα πολυαρίθμους δυσκολίας καὶ ἐνίοτε πα-
ρέλυε. Ἐνεκα τούτων καὶ καταχρήσεις διεπράττοντο καὶ ἡ
κυβέρνησις δὲν παρεῖχε πάσας τὰς ἐγγυήσεις.

Ὑπὸ τὸν Διοκλητιανὸν καὶ τὸν Κωνσταντῖνον, ὅτε ἡ σύγ-
κλητος εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀπολέσει πᾶσαν ἐπιρροήν ἐπὶ τῶν
συγκλητικῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐπὶ τῶν διοικητῶν αὐτῶν, συνε-
τελέσθη συνάμα πλήρης ἀνακαίνισις τῆς ἐπαρχιακῆς διαιρέ-
σεως. Πᾶσα ἡ αὐτοκρατορία, ἐξαιρέσει τῶν δύο πρωτευουσῶν,
διηρέθη εἰς τέσσαρας πραιτωριανὰς διοικήσεις (*prae-
fecturae praetorii*), εἴτα δὲ ὑποδιηρέθη εἰς δώδεκα μεγά-
λας διοικητικὰς περιφέρειας καλουμένας διοικήσεις (*dio-
ceses*), οἷαι ἦσαν ἐν μὲν τῇ Δυτικῇ αὐτοκρατορίᾳ αἱ διοική-
σεις τῆς Βρετανίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Βιενναίων (*Viennensis*)
τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν δὲ τῇ Ἀνα-
τολικῇ αὐτοκρατορίᾳ αἱ διοικήσεις τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Πόντου,
τῆς Ἀσίας, τῆς Θράκης, τῆς Μοισίας καὶ τῆς Παννονίας.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἕκαστος ἐπαρχὸς τοῦ πραιτω-
ρίου, διώκει ἀπ' εὐθείας τὴν διοίκησιν, ἐν ᾗ ἡδρευεν, ἐνῶ
αἱ ἄλλαι διωκοῦντο ὑπὸ τοποτηρητῶν (*vicarii*). Βρα-
δύτερον ἐτοποθετήθησαν εἰς πάσας τὰς διοικήσεις τοποτηρηταί,
διατελοῦντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπάρχου τοῦ πραιτωρίου.

Ἐκάστη διοίκησις ἦτο διηρημένη εἰς ἀριθμόν τινα μικρῶν
ἐπαρχιῶν. Ὁ ἀρχαιότερος κατάλογος περιλαμβάνει ἑκατὸν

δέκα καὶ ἑξὶ ἐπαρχίας ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ. Οἱ διοικηταὶ αὐτῶν, καὶ περ διαφέροντες κατὰ τοὺς τίτλους καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν (*consulares, correctores, praesides* εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις ἐτήρησαν τοὺς ἀρχαίους τίτλους, ὡς ἐκείνους τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς τῆς Ἀχαΐας καὶ τοῦ ἐπάρχου Αἰγύπτου), εἶχον πάντες, ὡς φαίνεται, ὁμοίαν ἐξουσίαν.

Ὁ διοικητής, περιστοιχούμενος ὑπὸ πολυαρίθμῳ προσωπικοῦ γραφείου καὶ ὑπαλλήλων (*officium, officiales*) τῶν ὁποίων τὸ μέγα μέρος ἐλάμβανε μισθόν, ἥδρευεν ἐν τῇ μητροπόλει, ἤτοι τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἐπαρχίας⁽¹⁾. Τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας διαχωρισθείσης τῆς πολιτικῆς, εἶχεν ἐναπομείνει εἰς τὸν διοικητὴν μόνον ἡ δικαστικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ δικαιοδοσία, ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέρας αὐτὰς τὰς ἀρμοδιότητας οὐτοῦ εἶχεν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῶν πόλεων. Ὡς πρὸς τὰς πόλεις παρατηρεῖται, ὅτι κατὰ τὰ κείμενα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ὁ διοικητής ὄχι μόνον ἤλεγχε τὴν διοίκησιν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἠδύνατο νὰ ἐπεμβαίῃ ἀπ' ἐνθουσίας εἰς αὐτήν.

1) Οἱ ὑπάλληλοι (*officiales*) ἦσαν πολυάριθμοι. Ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου ἕκαστος ἐπάρχος (*praeses*) τῆς διαίξεως τῆς Ἰλλυρίας εἶχεν ἑκατὸν, εἰς τοποτηρητῆς τριακοσίους, ὁ ἀνθύπατος τῆς Ἀφρικῆς τετρακοσίους καὶ ὁ κόμης τῆς Ἀνατολῆς ἑξακοσίους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Α') Ἀρχοντες ἀστυνομικὴν περιβεβλημένοι ἐξουσίαν

Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν μελέτην περὶ τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὀφείλομεν ἀμέσως νὰ καταστήσωμεν γνωστόν, ὅτι, στερούμενοι ἐπαρκῶν πηγῶν, δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ παράσχωμεν ἀριάν τὴν εἰκόνα τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἔρευνα τῆς Βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας εὐρίσκεται ἐν τῇ νηπιότητι. Ἐπομένως δὲν ἤρθη εἰσέτι ἅπας ὁ πέπλος ὁ καλύπτων τὸ τμήμα τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως, εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ ὁποίου τείνει ἡ μελέτη ἡμῶν. Θὰ προσπαθήσωμεν, πάσας τὰς ἀσθενεσιτίας ἡμῶν δυνάμεις καταβάλλοντες, νὰ ἐπισκοπήσωμεν τὰ ὑπὸ τὰ ἀνεστραμμένα ἄκρα τῆς καλύπτρας σημεῖα καὶ νὰ εἰσαγάγωμεν εἰτα τοὺς ἀναγνώστας εἰς τοὺς προθαλάμους τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Ἀλλὰ καὶ αὐτόθι δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν, διότι καὶ ὕλης καὶ μέσων στερούμεθα.

Ὡς εἵπομεν, ἡ ἀρχὴ τῶν ἀστυνόμων (*aediles*) ἤρξατο ἐκλείπουσα ἀπὸ τοῦ γ' αἰῶνος μ. Χ., ὑποκατέστη δὲ ὑπ' ἄλλων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀρχόντων, ἐν οἷς ὁ ἐπαρχος τῆς πόλεως (*praelectus urbi*), ὁ νυκτέπαρχος (*praelectus vigiliis*), ὁ ἐπαρχος ἐπὶ τοῦ στίτου (*prae-*

lectus annonae) κλπ. Ἀπὸ τοῦ νέου δὲ περὶ τῆς διοικήσεως συστήματος τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅπερ εἶδομεν ὑφιστάμενον καὶ κατὰ τὸν ε' αἰῶνα μ. Χ., δὲν βλέπομεν ὑπάρχον ἔχνος τῶν ὑπὸ τὴν δημοκρατίαν κατασταθέντων ἀστυνομικῶν ἀρχόντων, περὶ ὧν εἵπομεν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ.

Εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν διεχειρίζοντο νέοι ἄρχοντες. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰς πηγὰς παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει διετηρήθησαν τινὲς τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας κατασταθέντων ἀρχόντων, δὲν δυνάμεθα ὁμῶς κατ' αὐτὰς νὰ ἔχωμεν βεβαιότητα, ὅτι ἡ διαχείρισις τῆς ἀστυνομίας εἶχε κατὰ γενικὸν σύστημα συγκεντρωθῇ, ὥς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥωμαϊκῇ ἐποχῇ, εἰς εἰδικὸν σῶμα ὑπαλλήλων, δῆλα δὴ εἰς ἄρχοντας ἀποκλειστικὴν ἐντολὴν ἔχοντας τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων.

Οὕτω κατὰ τὸ ἀπεικονισθὲν ἐν τῷ προηγουμένῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ σύστημα τῆς διοικήσεως τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου οἱ ὑφιστάμενοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ε' αἰῶνος καὶ περιβεβλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἄρχοντες καὶ ὑπάλληλοι ἦσαν, οἱ :

Ἐπαρχος τῆς πόλεως

Ἐπαρχος ἐπὶ τοῦ σίτου

Νυκτέπαρχος

Κόμης τῶν ὑδάτων

Κόμης τῶν ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης

τοῦ Τιβέρεως καὶ τῶν ὀχετῶν

Agentes in rebus

Ἐκ τῶν Νεαρῶν δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565 μ. Χ.) ἀναγομένων εἰς τὸν 5' αἰῶνα, μαρτάνομεν, ὅτι ὑπῆρχον ἔτι ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως καὶ ὁ νυκτέπαρχος μετονο-

μασθεις πραιτωρ τοῦ δήμου, τὰ δὲ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους εἶχον ἀνατεθῆ εἰς τοὺς ἀρχοντας αὐτῶν, οἵτινες ἐλάμβανον μὲν διαφόρους τίτλους, ὅλον τοὺς τοῦ ἀνθυπάτου, πραιτορος, κόμητος, μοδεράτορος, βικαρίου κλ., εἶχον ὁμοως, ὥς εἶπομεν προηγουμένως (δρα σελ. 162), τὰ αὐτὰ σχεδὸν καθήκοντα διοικήσεως ⁽¹⁾).

Ἐκτὸς ὁμοως τῶν ἀνωτέρω ἐν ταῖς αὐταῖς Νεαραῖς εὐρίσκομεν νέαν ὑπερτάτην ἀρχήν, τὴν τοῦ κοιαίστορος, κατασταθεῖσαν κατὰ τὸ 539 ἔτος ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ὥς ἡ τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως, καὶ ἔχουσαν εἰδικὴν ἀστυνομικὴν ἐντολήν.

Περὶ τῆς τῶν ἀρχόντων τούτων ὑπάρξεως βεβαιούμεθα πρὸς τούτοις ἐκ τῶν Βασιλικῶν καὶ τῆς Ἐπαναγωγῆς τοῦ νόμου, σπουδαίων νομοθετημάτων τοῦ Βασιλείου Α' (Θ' ἑκατονταετ.).

Εἶναι δὲ πρὸς τούτοις γνωστόν, δι' ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς πόλεσιν ὑπῆρχε συνάμα ἀρχων, ὅστις, περιβεβλημένος τὰ καθήκοντα ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ ἐρηναρχοῦ ⁽²⁾).

Β') Ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῶν ἀρχόντων.

§ 1. Ἐπαρχος τῆς πόλεως.

Ἡ βασιλεύουσα τοῦ Κράτους εἶχε δύο ἰδίους ἀρχοντας, οἵτινες συγκατελέγοντο μεταξὺ τῶν ὑπερτάτων ὑπουργῶν, τὸν ἐπαρχον τῆς πόλεως καὶ τὸν κοιαίστορα.

1) Ὁρα καὶ Πενδέκτας I, 18.

2) Majvig Etat Romain VII § 15.

Ὁ ἑπαρχὸς τῆς πόλεως (*praefectus urbi*), κατασταθεὶς ἐπὶ Αὐγούστου ἀπὸ τοῦ 16ου ἔτους π. Χ., ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενος ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει (¹).

Ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀνευρίσκωμεν αὐτὸν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρωτευούσαις, ἥτοι ἐν Ῥώμῃ (*praefectus urbis romae*) καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει (*praefectus urbis constantinopolitanae*) ὡς διευθύνοντα τὴν διοίκησιν αὐτῶν, ἔχοντα οἷαν καὶ οἱ ἑπαρχοὶ τοῦ πραιτωρίου (στρατηγίου) τάξιν καὶ ὑπαγόμενον ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος.

Κατὰ τὴν Ἐπαναγωγὴν τοῦ νόμου (²) ὁ ἑπαρχὸς τῆς πόλεως ἦτο ὁ πρῶτος μετὰ τὸν βασιλέα ἄρχων ἐν τῇ βασιλευσσίᾳ, ὁ πάντων μείζων.

Οὗτος διεχειρίζετο βεβαίως τὴν ὑπερτάτην ἀστυνομίαν τῆς πρωτευούσης ὡς καὶ τὴν ἀγορανομίαν καὶ εἶχε τὰ καθήκοντα, ἃτινα ἐξεθέσαμεν ἐν τῇ § 7 τοῦ τρίτου κεφαλαίου τοῦ δευτέρου Βιβλίου. Διτελοῦν δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὡς εἵπομεν (σελ. 160) καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι, ἐν οἷς ὁ ἑπαρχὸς ἐπὶ τοῦ σίτου, ὁ νυκτέπαρχος, ὁ *comes forumum* καὶ ὁ κόμης τῶν ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης τοῦ Τιβέρεως καὶ τῶν ὑπονόμων.

Εἰς τὸν ἑπαρχὸν τῆς πόλεως, φέροντα τὸν τίτλον τοῦ ἐνδοξοτάτου, ἀνετέθη προσέτι διὰ τῆς 77ης Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἢ διὰ τῶν ἐσχάτων ποινῶν τιμωρία τῶν ὁμνόντων κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν βλασφημούντων.

Ἐπὶ Ἰουστινιανῷ ὑπήχθησαν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας.

Οὕτω κατὰ τὴν 63 Νεαρᾶν, ἀφορῶσαν εἰς τὰς παρὰ τὴν

1) Παπαρρηγ. Ἱστορ. τ. Δ' κεφ. Α'.

2) Τίτλ. Γ'.

θάλασσαν οἰκοδομάς, ὁ ἑπαρχος ὤφειλε νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς πάντας, ὅπως δι' οἰκοδομῶν κωλύωσι τὴν ἔσω τῶν ἑκατὸν ποδῶν ἀπὸ θαλάσσης ἀποψιν, ἐπιβάλλων ποινὰς εἰς τοὺς παραβάτας. Διὰ δὲ τοῦ 122 ιδίκιου ἀνετέθη αὐτῷ ἡ μέριμνα, ὅπως διὰ τῶν νομίμων ποινῶν καταστέλλῃ τὴν πλεονεξίαν τῶν πραγματουτῶν, ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν, οἵτινες, παρορῶντες τὴν κρατοῦσαν ἀρχαίαν συνήθειαν, ἐπεζήτουν μεῖζον τίμημα ἢ μισθούς.

Ὁ ἑπαρχος τῆς πόλεως φαίνεται ὅτι διετηρήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ πέραν τοῦ 10^{ου} αἰῶνος μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν (¹).

§ 2. Ἐπαρχος ἐπὶ τοῦ σίτου.

Καὶ ὁ ἑπαρχος οὗτος, κατασταθεὶς μονίμως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἐπὶ Αὐγούστου, διετηρήθη κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Εἶχε βεβαίως οἶα καὶ τότε καθήκοντα (σελ. 113), ἀλλὰ διετέλει ἤδη, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως.

§ 3. Πραίτωρ τοῦ δήμου (νυκτέπαρχος).

Ὡς εἵπομεν ἐν § 8 τοῦ γ' κεφαλαίου τοῦ δευτέρου βιβλίου, τὰ καθήκοντα τοῦ νυκτεπάρχου (*praeфекtus vigiliūm*) ἀφεώρων κυρίως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πυρκαϊῶν. Τὰ καθήκοντα ταῦτα ὡς καὶ τὸν τίτλον διετήρησεν οὗτος καὶ ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν μέχρι τοῦ 5^{ου} αἰῶνος.

Κατὰ τὸ 535 ἔτος ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον, ὅπως τὸν μὲν τίτλον αὐτοῦ μεταβάλλῃ ἐπὶ τὸ Ῥω-

¹) Grande Encyclopedie ἐν λ. prefet. — Βασιλικά 6, 6. Παππαρ. τ. Δ' κεφ. Α'.

μαϊκότερον, τὴν δὲ δικαιοδοσίαν εὐρύνη πρὸς τὸ μείζον τῶν ὑπηκόων του συμφέρον. Οὕτω διὰ τῆς 13ης Νεαρᾶς ἐθέσπισεν, ἵνα ὁ νυκτέπαρχος λάβῃ τὸ γνωριμώτατον τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις ὄνομα τοῦ π ρ α ί τ ο ρ ο ς, ἐπιμελῆται δὲ τῶν ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ παρὰ τὸ προσῆκον πραττομένων.

Ἐκτοτε ὁ Νυκτέπαρχος μετωνομάσθη π ρ α ί τ ω ρ τοῦ δήμου (praelor plebis) καὶ δὲν εἶχεν ὡς κύριον καθήκον πλεόν τὴν περὶ τῶν πυρκαϊκῶν ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ἡσχολεῖτο ἐπίσης κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα εἰς τὴν τήρησιν συνάμα τῆς εὐταξίας καὶ τῆς τάξεως.

Κατὰ τὰ διὰ τῆς Νεαρᾶς θεσπισθέντα, ὁ πραιτωρ τοῦ δήμου εἶχεν ἴδιον δικαστήριον καὶ τάξιν ἔχουσαν κομμενταρησίους καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα ὑπὸ τῶν νόμων ἦσαν ὠρισμένα διὰ τὸν ἑπαρχον τῆς πόλεως. Ἐδίκαζε δὲ τὰς φονικὰς δίκας καὶ τὰς περὶ μοιχειῶν καὶ ἐφόδων, ἀρπαγῶν καὶ τῶν τοιούτων ἐγκλημάτων, ἔχων πρὸς τοῦτο καὶ πάρεδρον ὡς βοηθόν.

Ἐξ ἄλλου ὁ πραιτωρ ὑπεχρεοῦτο, ὅπως:

α') Μεριμνᾷ περὶ τῆς εὐταξίας καὶ προνοῇ περὶ τοῦ συμφέροντος αὐτῆς.

β') Καταδιώκῃ τοὺς τῶν κλοπῶν δράστας καὶ ἐκκαθαίρῃ τὴν πόλιν ἐκ τούτων.

γ') Καταδιώκῃ τοὺς ἐγκληματίας.

δ') Καταστέλλῃ τοὺς δημοτικὸνς θορύβους καὶ

ε') Ἐν περιπτώσει πυρκαϊᾶς μεταβαίνει ἐπὶ τόπου καὶ ἐνεργῇ τὰ πρὸς κατάσβεσιν αὐτῆς, μεριμνῶν πρὸς τούτοις, ὅπως προλαμβάνῃ τὰς κλοπὰς καὶ ὑφαιρέσεις τῶν πραγμάτων τῶν ἀτυχούντων καὶ περισώζῃ, ἐφ' ὅσον δύναται, αὐτὰ ἐκ τοῦ πυρός (¹).

1) Ἐξ ἀθιβλός Ἀρμενοπούλου σελ. 392. Τίτλος Α'. περὶ ἀξιωματῶν. «3. Ὁ πραιτωρ τοῦ δήμου καὶ νυκτέπαρχος λέγεται, ὅτι διὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς ἐπενοήθη· διαγιγνώσκει γὰρ περὶ τῶν

Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ πραίτορος τοῦ δήμου ἐτάσσοντο παρ' αὐτῷ ὡς ὑπηρετῶνται εἴκοσι στρατιῶται καὶ τριάκοντα ματρικάριοι, οἵτινες κατέστησαν τότε ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀνετίθεται εἰς τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν τάξιν τῶν μεγαλοπρεπεσιτάων Ἰλλουτριῶν· ἢ τῶν περιβλέπτων κομήτων *consistorianῶν*, τῶν λαμπροτάτων τριβούνων, τῶν πραιτωριανῶν καὶ νοταρίων. Ἐπεβάλλετο δὲ εἰς τὸν πραίτορα, ὅπως τὸ καθήκον αὐτοῦ ἐκτελῇ ἐν ἰσότητι καὶ δικαίῳ λογισμῷ, ἀπέχῃ δέ, ἐπ' αὐστηρεῖ ποινῇ, πάσης κλοπῆς (ἦτοι δωροδοκίας, δοσοληψίας) καὶ ἐπιδεικνύῃ σεμνότητα καὶ ἀνεπίληπτον ἐν γένει διαγωγὴν.

Δι' ἄλλης νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τῆς 14ης, ἐκδοθείσης κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἀνετέθησαν πρὸς τοὺς π ρ α ί τ ο ρ α ς τοῦ δήμου ἀστυνομικὰ καθήκοντα, ἀφορῶντα εἰς τὰ ἥδη καὶ καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν καταστολὴν τῆς πορνοβοσκίας. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔγνω δι' τινές, περιερχόμενοι χώρας καὶ τόπους πολλούς, ἐδελέαζον νέας καί, ἄγοντες αὐτάς εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐξέδιδον πρὸς ἀσελγειαν εἰς τοὺς βουλουμένους καὶ ἐλάμβανον πάντα ἐκ τῆς ἀσελγείας αὐτῶν προσγενόμενον πόρον. Θέλων δὲ νὰ ἀπαλλάξῃ τοῦ ὅντου τούτου τὴν πόλιν, ἐξέδοτο τὴν 14ην Νεαράν, δι' ἧς ἐθέσπιζεν, ὅπως πάντες διάγωσιν ἐν σωφροσύνῃ, ἀπηγόρευσε πάντα τρόπον ἀσελγείας, ὡς τὸ πορνοβοσκεῖν παρρησίᾳ καὶ ἔχειν ἐπ' οἰκήματος γυναικας ἢ καὶ δημοσίᾳ προϊστᾶν αὐτάς ἐπ' ἀσελγείᾳ κλ., καὶ ἐπέταξεν ὅπως οὔτε ἐν Ῥώμῃ οὔτε ἐν τοῖς ἔξω τόποις τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ὑπάρχωσι πορνοβοσκοί, ὡς ὀλέθριοι καὶ κοινοὶ λυμεῶνες τῆς σωφροσύνης γινόμενοι. Τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θε-

ποιούντων ἐμπρησμούς καὶ τοιγυρυχίας καὶ κλοπὰς καὶ ἀρπαγὰς καὶ περὶ τῶν ὑποδεχομένων· τοὺς δὲ τραχεῖς καὶ περιφανεῖς διαπέμπει τῷ ἐπάρχῳ· πραιτώρ δὲ λέγεται ὁ στρατηγός».

σμοῦ τούτου ἀνέθηκεν εἰς τοὺς περιβλέπτους πραιίτορας τοῦ δήμου, οὓς ἐξουσιοδότησεν, ὅπως ἐπιβάλλωσιν εἰς μὲν τοὺς πορνοβοσκούς τὰς πασῶν ἐσχάτας ποινάς, εἰς δὲ τὸν ἀνεχόμενον ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ τινὰ πορνοβοσκοῦντα καὶ μὴ ἐξελαύνοντα αὐτόν, τὴν ποινὴν τῶν δέκα λιτρῶν χρυσοῦ (*decem librarum auri*) (¹).

§ 4. Κόμης τῶν ὑδάτων.

Ὁ κόμης τῶν ὑδάτων εἶναι αὐτὸς ὁ ἐπιμελητὴς τῶν ὑδάτων (*curator aquarum*), τοῦ ὁποίου τὰ καθήκοντα ἐξεθέσαμεν ἐν σελ. 124.

Οὗτος μετονομασθεὶς κόμης διειρηθή μετὰ τῆς αὐτῆς βεβαίως ἀρμοδιότητος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, διατελῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως.

§ 5. Κόμης τῶν ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης τοῦ Τιβέρεως καὶ τῶν ὑπονόμων.

Ἐπίσης καὶ οὗτος εἶναι ὁ ἄλλοτε ἐπιμελητὴς τῶν ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης τοῦ Τιβέρεως, περὶ οὗ εἵπομεν ἐν σελ. 125, ὁμιλοῦντες περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐξήσκει ὡσαύτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως.

§ 6. Κοιαίστωρ.

Ὡς εἵπομεν ὁ κοιαίστωρ ἦτο ἀρχὴ τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ κατελέγετο μεταξὺ τῶν ὑπεριτάτων ὑπουργῶν. Κα-

1) Ὁρμ. καὶ Βασιλικά 6, 5.

θῶς ὁ ἑπαρχος τῆς πόλεως εἶχε τὴν ὑπερτάτην ἀστυνομίαν καὶ ἀγορανομίαν τῆς πρωτευούσης, οὕτω καὶ ὁ κοιαίστωρ εἶχε τὴν ὑπερτάτην δικαιοδοσίαν καὶ ἀστυνομίαν ἐπὶ τῶν ἐξ οἰασοδήποτε αἰτίας παρεπιδημούντων εἰς τὴν βασιλίδαν πόλιν ἀνθρώπων (¹).

Κατὰ τὴν τετάρτην δεκαετηρίδα τοῦ 5' αἰῶνος παρατηρήθη, ὅτι αἱ μὲν ἐπαρχίαι κατὰ μικρὸν ἐγνυμονῶντο τῶν ἑαυτῶν οἰκητόρων, ἡ δὲ πρωτεύουσα διηνοχλεῖτο, πλήθουσα διαφόρων ἀνθρώπων καὶ μάλιστα γεωργῶν, οἵτινες ἀπελλέμπανον τὰς τε οἰκείας πόλεις καὶ τὴν γεωργίαν.

Ὁ Ἰουστινιανός, κηδόμενος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ καὶ θέλων νὰ προλάβῃ τὴν ἐκ τούτου ἐπίδρασιν ἐπὶ τε τῆς ἀσφαλείας τῆς πρωτευούσης καὶ τῆς εὐημερίας τῶν ἐπαρχιῶν, στερουμένων τῶν γεωργικῶν χειρῶν, κατέστησε κατὰ τὸ 539 διὰ τῆς 80^α Νεαρᾶς τὴν ἀρχὴν τοῦ κοιαίστορος, ἥτοι ἐρευνήτοῦ, εἰς ὃν ἀνέθηκε τὴν ἀστυνομικὴν ἐξέτασιν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐπιδημούντων κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τὴν εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας ἀπέλασιν τῶν ἄνευ ἐργασίας μετόντων.

Τὰ καθήκοντα τοῦ κοιαίστορος, συνοψίζονται ἐν τοῖς ἑξῆς:

α') Ὡφειλεν οὗτος, ὅπως ἀναζητῇ τοὺς ἐπὶ τῆς πρωτευούσης ἐξ οἰασοδήποτε χώρας ἐπιδημοῦντας εἴτε ἄνδρας, εἴτε γυναῖκας, εἴτε κληρικοὺς εἴτε μοναχοὺς ἢ ἀσκητρίδας, εἴτε τῶν ἔξω πόλεων συνηγόρους ἢ οἰασοδήποτε ἄλλης τύχης καὶ ἀξίας, καὶ νὰ διαπυνθάνηται τίνες οὗτοι ἦσαν, πόθεν ἦλθον καὶ ἐπὶ ποίᾳ προφάσει.

β') Βεβαιούμενος μετὰ τὴν τοιαύτην ἐξέτασιν, ὅτι τὴν εἰς τὴν πρωτεύουσαν μετέβασιν τῶν εἰρημένων προὐκάλεσαν ὑπο-

1) Παππαρ. τ. Δ' κεφ. Α'.

θέσεις ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων ἢ δίκαι, ὑποχρέωσιν εἶχεν, ὅπως συνεννοῆται μετὰ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν καὶ ἐνεργῇ τὴν περαιώσιν ἢ ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων, ἀπελαύνη δ' εἶτα εἰς τὰς οἰκείας χώρας τοὺς εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν παραγενομένους.

γ') Ἐάν τινες οὐτε βίου πρόφασιν εἶχον οὐτε δίκης αἰτίαν ὤφειλεν ὁ κοιναιίστωρ, ὅπως ἐξετάζῃ τὴν σωματικὴν αὐτῶν κατάστασιν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν τὰ σώματα ἦσαν ὑγιῇ καὶ ἱκανὰ πρὸς ἐργασίαν, ἀπελαύνη τοὺς μὲν ἐξ αὐτῶν ὄντας οἰκέτας εἰς τοὺς κυρίους, τοὺς δὲ ἐλευθέρους εἰς τὰς ἐξ ὧν ἦσαν ἐπαρχίας.

δ') Προκειμένου περὶ αὐτοχθόνων, οὗτοι ἐὰν ἦσαν ὑγιεῖς τὸ σῶμα δὲν εἶχον δὲ βίου πρόφασιν εὐπρεπῇ, ἔδει νὰ παραδίδωνται ταχέως ὑπὸ τοῦ κοιναιίστορος πρὸς ἐργασίαν εἰς τοὺς τῶν δημοσίων ἔργων τεχνίτας, τοὺς προεσιώτας τῶν ἀρτοποιητικῶν ἐργαστηρίων, τοὺς τοὺς κήπους ἐργαζομένους καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους τέχνας καὶ ἐργασίας, ἵνα οὕτως, ἀποτρεπόμενοι τοῦ ἀργοῦ βίου, ἐπὶ τὰ κρεῖττω μεταβάλλωσιν αὐτόν.

Οἱ ἀρνούμενοι ἐκ τούτων νὰ παραμείνωσιν εἰς ἃς ἐργασίας παρεδόθησαν ἀπηλαύνοντο τῆς βασιλίδος πόλεως, ἵνα μὴ ἐκ τῆς ἀργίας ἐξωκεῖλωσιν εἰς ἀτόπους πράξεις καὶ ὑποστῶσι τὰς τῶν νόμων ποινάς.

Οἱ μὴ ὄντες ὑγιεῖς ἢ ἔχοντες βεβλαμμένον τὸ σῶμα ἢ γεγηρακότες διέμενον ἀνενόχλητοι ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἀποτρεφόμενοι ὑπὸ τῶν βουλομένων νὰ εὐσεβῶσιν.

ε') Ἐάν τινες ἢ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ οἰκούντων ἢ τῶν ἐξωθεν παραγινομένων ἤθελον κατηγορήσει τινὰς ὡς ζημιώσαντας αὐτοὺς κατὰ πρόφασιν τῶν λεγόμενων σποροτύλων⁽¹⁾ ἢ τῶν ἐντεῦθεν ἀδικιῶν, ὁ κοιναιίστωρ εἶχε καθήκον νὰ ζητῇ καὶ συλλαμβάνῃ τοὺς ταῦτα πλημμελήσαντας εἰς

1) Δῶρα ἐξ ἐδεσμάτων διδόμενα εἰς τὸν λαόν.

οἰανδήποτε τάξιν καὶ ἀρχὴν ἡθέλον διατελεῖ οὗτοι, ἐξετάζων δὲ τὴν ὑπόθεσιν· νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ὑπὸ τῶν νόμων ὥρισμένας ποινάς, οὐδενὸς τῶν ἀρμοδίων ἀρχόντων δυναμένου νὰ ἀντιποιῇται τούτων.

ς') Ὁ κοιαίστωρ ὤφειλε πρὸς τούτοις νὰ ἀναζητῇ καὶ συλλαμβάνῃ τοὺς ἐπὶ πλαστογραφίᾳ ἐν οἰωδῇποτε πράγματι καταγγελομένους καὶ μετὰ ἐξέλεγχιν καὶ δίκην νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς τὰς νομίμους ποινάς.

Πρὸς τὴν λυσιτελεστέραν ἐκπλήρῳσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ κοιαιστορος εἶχε δοθῇ αὐτῷ δικαίωμα, ὅπως καὶ πρὸς τοὺς ἀρχοντας ἀπευθύνηται καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀναφέρῃ. Εἰς τοὺς ἀρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν ἡδύνατο νὰ ἀπευθύνῃ δημοσίας ἐπιστολάς, αἰτούμενος τὴν εἰς τὰς οἰκείας χώρας παραπομπὴν τῶν ἀπελυνομένων καὶ τὴν παροχὴν αὐτοῖς τῆς ἥς εἶχον ἀνάγκην νομίμου βοηθείας, πρὸς τούτοις δὲ τὴν ἐνέργειαν, ὅπως μὴ οἱ ἀπελυνόμενοι ἐπανέρχωνται πάλιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ νέας οὕτως ἀφορμὰς παρέχωσι. Κατὰ τῶν ἐκ νέου συλλαμβανομένων ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὁ κοιαίστωρ ἐπέβαλλε τὸν πρέποντα σωφρονισμόν, ἐνεργῶν ἅμα αὐτῇ τὴν εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας ἀπέλασιν αὐτῶν.

Τὰ ἐκτεθέντα πείθουσιν ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ κοιαιστορος εἶχεν ἀντικείμενον τὴν προληπτικὴν ἀστυνομίαν, ἅτε εἰδικῶς ἀποβλέπουσα εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀξιοποιούνων πράξεων, ἃς ἡδύνατο νὰ διαπράξωσιν οἱ ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἀργοὶ καὶ ἀνευ ἐργασίας διαμένοντες.

Ὁ κοιαίστωρ εἶχε τὴν ἀστυνομίαν τῶν ξένων ἴσως ἐκ τοῦ λόγου, δι' ὃν εἶχον τὸ αὐτὸ καθήκον ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἐποχῇ ὁ πολέμαχος, ἐν δὲ τῇ Ῥωμαϊκῇ ὁ ξενικὸς πραιίτωρ. (¹).

1) Βασιλικά 6, 6. Ἐπαναγωγὴ τοῦ νόμου Τίτλ. δ'.

§ 7. *Agentes in rebus*.

Οἱ *agentes in rebus* ἦσαν ὑπάλληλοι τῆς μουσικῆς ἀστυνομίας καὶ κατεστάθησαν, ὡς εἴπομεν ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ (§ 12) τοῦ δευτέρου βιβλίου, ὑπὸ τοῦ Διοκλήτιανου (284—305) καταργήσαντος τοὺς *Frumentarii*.

Ἐξηκολούθησαν δὲ οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ὑφιστάμενοι ἐπὶ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τοῦ Ε' αἰῶνος, καὶ ἐκτελοῦντες τὰ αὐτὰ καθήκοντα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μαγίστρου τῶν ὀφφικίων (σελ. 155).

§ 8. Ἄρχοντες ἐπαρχιῶν.

Καὶ ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, μέχρι τῆς εἰς θέματα νέας διαιρέσεως αὐτῆς, αἱ ἐπαρχίαι διωκοῦντο ὑπὸ διοριζομένων αὐτόθι ἀρχόντων, οἵτινες διαφόρους τίτλους φέροντες, ὅσον τοὺς τοῦ πραιτορος, κόμητος, μοδερέτορος, ἀνθυπάτου, βικαρίου κλ., εἶχον ὡς εἴπομεν ταῦτα σχεδὸν καθήκοντα.

Ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν συνεκεντροῦτο πᾶσα μὲν ἀλλὰ μόνη ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, τῆς στρατιωτικῆς ὑπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα ἄλλων εἰδικῶν ἀρχόντων.

Ἡ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐξουσίᾳ περιορισμένη τοιαύτη λειτουργία τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν ἐξηκολούθησε καὶ ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει μέχρι τοῦ 5' αἰῶνος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ διαφόρων Νεαρῶν συνεκέντρωσε πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, πολιτικὴν τε καὶ στρατιωτικὴν, εἰς χεῖρας τῶν διοικητῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἥλλαξε πολλῶν τούτων τοὺς τίτλους, μετονομάσας ἄλλους πραιτορας, ἄλλους κόμητας, ἄλλους μοδεράτορας κλ.

Ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν πηγῶν, κατὰ τε τὴν

Ῥωμαϊκὴν καὶ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν ἦσαν περιβεβλημένοι διὰ καθήκοντων γενικῆς καὶ τοπικῆς ἀστυνομίας.

Ὅμιλοῦντες περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐξεθέσαμεν ἐν § 11 τοῦ κεφ. γ' τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα τοῦ διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας. Ὡς πρὸς τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν τὰς περὶ τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν πληροφορίας ἀρπόμεθα ἐκ τῶν Νεαρῶν καὶ τῶν Ἰδιόκτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ἐν ταῖς Νεαραῖς 24—30, 102 καὶ 103 καθορίζονται τὰ καθήκοντα τῶν ἀρχόντων τῆς Πισιδίας, Λυκαονίας, Θράκης, Ἰσαυρίας, Ἐλενοπόντου, Παφλαγονίας, Καπαδοκίας, Ἀραβίας καὶ Παλαιστίνης, ἐν δὲ τοῖς Ἰδιόκτοις 4 καὶ 8 τὰ καθήκοντα τῶν ἀρχόντων τῆς Φοινίκης Λιβανησίας καὶ τῆς Ποντικῆς, ὅφ' ὅλους τίτλους ἀπένειμεν ὁ Ἰουστινιανός, καταστήσας αὐτοὺς καὶ συγκεντρῶσας ἐν αὐτοῖς τὴν τε πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν, ὡς εἴρηται.

Ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ ἐκθέσωμεν ἰδίᾳ δι' ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἀρχόντων καὶ κεφαλαιωδῶς τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα, εἰς ἃ ἀπέβλεπεν ἡ ἀστυνομικὴ αὐτῶν ἐξουσία.

α') **Πραίτωρ Πισιδίας.** Ἡ τοῦ πραίτορος ὀνομασία ἐδόθη τῷ ἄρχοντι τῆς Πισιδίας (¹) διὰ τῆς 24ης Νεαρᾶς ἐκδοθείσης κατὰ τὸ 535 ἔτος.

Τὰ κυριώτερα καθήκοντα αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὴν γενικὴν καὶ τοπικὴν ἀστυνομίαν, ἦσαν τὰ ἑξῆς·

1) Ὡφειλεν οὗτος νὰ καταδιώκῃ τὰς ἀνδροφονίας καὶ μοιχείας, τὰς ἀρπαγὰς τῶν παρθένων καὶ πᾶσαν ἀδικίαν, νὰ τιμωρῇ δὲ τοὺς ταῦτα πλημμελοῦντας, κατὰ τοὺς κείμενους νόμους.

2) Ἐμερίμνα περὶ τῆς τηρήσεως τοῦ δικαίου πάντων καί,

1) Ἡ Πισιδία ἦτο ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

ἀποβλέπων εἰς τοὺς κειμένους νόμους, ἐδίδαξε κατ' αὐτούς.

3) Ὑπερχρεοῦτο νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς τῶν πόλεων ἀφθονίας καὶ ὅπως μηδενὸς στερεῶνται οἱ πολῖται.

4) Ἐπισκόπει τὰ τῶν πόλεων ἔργα καὶ ἔσπενδεν, ὅπως ἐπανορθοῖ τοὺς τῶν ὑδάτων ὀχετοὺς, τὰς γεφύρας, τὰ τεῖχη καὶ τὰς ὁδοὺς, μὴ ἐπιτρέπων ὅπως ἐπιβαρύνωνται ἐπὶ τούτοις οἱ ὑπήκοοι καὶ αὐτὸς περὶ πάντων ἐπιμελούμενος.

5) Ἔχων τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ στρατιωτῶν, ὥφειλε νὰ καταδιώκῃ τοὺς ληστεύοντας καὶ νὰ διατηρῇ τὴν πρὸς ἀλλήλους τοὺς ὑπηκόους ἡμερότητα καὶ σωφροσύνην.

6) Ὁφείλε νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τὰς στάσεις τῶν πόλεων οὐδὲ νὰ συγχωρῇ ὅπως οἱ κάτοικοι ἀπανθαδιάζωσι δημοσίᾳ.

β') **Πραίτωρ Λυκαονίας.** Τοῦ πραίτορος τούτου τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα, καθοριζόμενα διὰ τῆς 25ης Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ταυτίζονται σχεδὸν πρὸς τὰ τοῦ πραίτορος τῆς Πισιδίας, ἐγγὺς τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ ἐπαρχία τῆς Λυκαονίας.

Καὶ οὗτος εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως καταδιώκῃ καὶ τιμωρῇ τὴν μοιχείαν, τὴν ἀνδροφονίαν καὶ τὰς τῶν παρθένων ἀρπαγὰς.

Ὁφείλε δὲ ὅπως προνοῇ περὶ τῆς τῶν πόλεων εὐκοσμίας, ἀπαλλάττει ταύτας τῆς στάσεως, διασώζῃ πανταχοῦ τὴν ἰσότητά καὶ λαμβάνῃ πρόνοιαν, ὅπως μηδενὸς οἱ ὑπήκοοι ἔχωσιν ἔνδειαν.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ ὑπήγετο πρὸς τούτοις ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἔργων τῆς πόλεως, ἥτοι ἡ συντήρησις τῶν ὀχετῶν τῶν ὑδάτων, τῶν ὁδῶν καὶ τῶν παρόδων τῶν γεφυρῶν. Συνάμα δὲ ἡ καταστολὴ τῆς ληστείας, ἡ σάφρων διαγωγὴ τῶν ὑπηκόων, ἡ τῶν δημοσίων εἰσπραξις καὶ ἡ μέριμνα, ὅπως μὴ οἱ κάτοικοι ἀρνῶνται τοὺς φόρους.

Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ὁ πραίτωρ ἐχρη-

σιμοπολεί τὴν ὑπ' αὐτὸν τάξιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ τοὺς στρατιώτας.

γ') **Πραίτωρ τῆς Θράκης.** Τὰ καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος τοῦτου ὀρίζονται ἐν τῇ 26 Νεαρᾷ.

Ἡ κυρίως ἀστυνομικὴ ἐξουσία αὐτοῦ ἀφορᾷ εἰς τὴν προστασίαν τῶν δικαίων τῶν ἰδιοπῶν, εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ πάσης κακουργίας καὶ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν δημοσίων ἔργων, καθ' ἃ ἀνωτέρω εἴρηται.

Ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ διετέλουν ἑκατὸν ταξεῶται πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς του.

δ') **Κόμης Ἰσαυρίας (¹).** Εἰς τὸν κόμητα τοῦτον εἰχον ἀνατεθῆ διὰ τῆς 27ης Νεαρᾶς οἱ καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς Πισιδίας, Λυκαονίας καὶ Θράκης καθήκοντα.

ε') **Μοδεράτωρ Ἐλενοπόντου.** Διὰ τῆς 28ης Νεαρᾶς (535 μ.Χ.) αἱ διοικήσεις τοῦ Ἐλενοπόντου καὶ τοῦ Πολεμωνιακοῦ Πόντου ἠνώθησαν εἰς μίαν ὑφ' ἓνα ἄρχοντα, ὀνομασθέντα μοδεράτορα τῷ Ἐλενοπόντου.

Εἰς τὴν διοίκησιν αὐτὴν περιελήφθησαν τρισκαίδεκα πόλεις, ἐξ ὧν ὀκτὼ ἀπετέλουν τὸν Ἐλενόποντον, τοῦτέστιν αἱ Ἀμάσεια, Ἰβωρα, Εὐχαίτα, Ζῆλα, Ἀνδραπα, Σινώπη καὶ Ἀμισσός, πέντε δὲ τὸν Πολεμωνιακὸν πόντον, ἦτοι αἱ Νεοκαισάρεια, Κόμανα, Τραπεζοῦς, Κερασσοῦς καὶ Πολεμώνιον.

Ὁ μοδεράτωρ, ὅστις κατὰ τὴν συνήθη γλῶσσαν ἐκαλεῖτο ἄρμοστής, ἐξήσκει τὴν ἀστυνομικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν, ἔχων παρ' αὐτῷ ὡς ὑπηρέτας ἑκατὸν ταξεῶτας. Ἀφεώρα δὲ αὐτῇ κυρίως εἰς τὴν ἀπονομήν τοῦ δικαίου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν, ἃς ὄφειλε νὰ περιέρχεται, καὶ εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν ληστευόντων, τῶν πλεονεκτούντων καὶ τῶν τὰς γυναῖκας, τὰς περιουσίας, τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ τοιαῦτα ἀρπαζόντων. Πρὸς

1) Ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετὰ τὸ Κιλικίας καὶ Λυκαονίας.

τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον εἶχον ταχθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ οἱ στρατιῶται, ὅπως τὴν ἐκείνων ἔχων χεῖρα εἶναι δυσκαταμάχῃτος.

ς') **Πραίτωρ Παφλαγονίας** (¹). Ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ πραίτορος τῆς Παφλαγονίας, ὅστις κατὰ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἐκαλεῖτο στρατηγός, ὑπῆγοντο, κατὰ τὴν 29ην Νεαρᾶν, δώδεκα πόλεις, ἧτοι αἱ τῆς Προυσιᾶδος, Κρατείας, Ἀδριανουπόλεως, Τίου, Κλανδιουπόλεως, Ἡρακλείας, Γερμανικουπόλεως τῆς πρὸς Γάγγραν, Πομπηϊουπόλεως, Δαδύβρων, Σωρῶν, Ἀμάστριδος καὶ τῆς Ἴωνοπολιτῶν.

Καὶ τούτου ἡ ἀστυνομικὴ δικαιοδοσία εἰς τὰ αὐτὰ περιέπου ἀντικείμενα περιεστρέφετο. Καθῆκον αὐτοῦ ἦτο νὰ ἐνεργῇ τὴν τῶν δημοσίων εἰσπραξίν νὰ καταδιώκῃ τὴν ληστείαν, τὴν ἀρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων βίων ἢ καὶ γυναικῶν, ὡς καὶ τοὺς ἄλλα ἐγκλήματα διαπράττοντας, νὰ καταστέλλῃ δὲ πᾶσαν ἀδικίαν. Κατὰ τῶν ὑπαυτίων τῶν πράξεων τούτων ἐδικαιούτο νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς προσηκούσας τιμωρίας.

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πραίτορος εἶχον ταχθῆ ἐπίσης ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ἑκατὸν ταξεῶται.

ζ') **Ἀνθύπατος Καπαδοκίας** Ὁ ἀνθύπατος οὗτος εἶχε τριπλὴν ἐξουσίαν, ἧτοι πολιτικὴν, στρατιωτικὴν, καὶ ταμειακὴν, καὶ ὤφειλεν, ὅπως περὶ πάντων τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐξουσίας αὐτῆς μεριμνᾷ, χρησιμοποιοῦν στρατιώτας καὶ τὴν τάξιν τῶν ἄλλων ἐν τῷ τόπῳ ὑπαλλήλων.

Τὸ ἀστυνομικὸν αὐτοῦ καθῆκον, κατὰ τὴν 30ην Νεαρᾶν, ἀντικείμενον εἶχε τὴν τήρησιν τῆς τάξεως διὰ τῆς καταστολῆς πάσης ταραχῆς καὶ στάσεως, τὴν παῦσιν τῶν δορυφόρων τῶν ἰσχυρῶν, τὴν καταδίωξιν τῆς ἐν τοῖς χωρίοις ληστείας καὶ τὴν

1) Ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

ἐξασφάλισιν τοῦ ἀνεπηρεάστου τοῦ τῶν δημοσίων ἱππων δρόμον.

Ἐίχε πρὸς τοῦτοις τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πόλεως καὶ τῶν καλουμένων σιτωνικῶν ὥς καὶ τῶν ἔργων αὐτῆς, κατεδίωκε δὲ καὶ ἐτιμῶρει τὰς μοιχείας, τὰς ἀνδροφονίας, τὰς τῶν παρθένων ἀρπαγὰς καὶ τὰς πλεονεξίας καὶ ἐν γένει τὰ τοιαῦτα πλημμελήματα.

η') **Μοδεράτωρ Ἀραβίας.** Ὁ ἄρχων οὗτος εἶχεν οἷα καὶ ὁ Μοδεράτωρ τοῦ Ἑλενοπόντου καθήκοντα. Ἡ ἀστυνομικὴ αὐτοῦ ἐξουσία περιορίζετο ἰδίᾳ εἰς τὴν τήρησιν τῆς εὐταξίας τοῦ δημοτικοῦ, εἰς τὴν πρόληψιν τῶν θορύβων καὶ στάσεων ὥς καὶ εἰς τὴν τῶν φόνων, καὶ εἰς τὴν τῶν δημοσίων εἴσπραξιν. Ὡφείλε πρὸς τοῦτο νὰ ὑπακούῃ αὐτῷ τὸ στρατιωτικὸν (Νεαρά 102).

Ὁ Μοδεράτωρ τῆς Ἀραβίας εἶχε μόνον πολιτικὴν ἐξουσίαν, τῆς στρατιωτικῆς κεχορηγημένης οὐσῆς εἰς δοῦκα.

θ') **Ἀνθύπατος Παλαιστίνης.** Ἐν Παλαιστίνῃ ἐπίσης ἡ πολιτικὴ ἐξουσία ἦτο διακεκριμένη τῆς στρατιωτικῆς. Παντὸς τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ὀπλιτικοῦ ἠγείτο ὁ αὐτόθι δούξ, τὴν δὲ πολιτικὴν ἐξουσίαν ἐξήσκει ὁ ἀνθύπατος. Εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ἐτίθεντο πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του στρατιῶται, οἵτινες ὑπήγοντο ὑπὸ τὰς ἀμέσους αὐτοῦ διαταγὰς. Ἐν τῇ ἀστυνομικῇ τοῦ ἀνθυπάτου τούτου δικαιοδοσίᾳ ἐνυπῆρχεν ἡ ὑποχρέωσις, ὅπως μεριμνᾷ περὶ τῆς εὐταξίας τῶν πόλεων καὶ καταστέλλῃ τὰς ἐν αὐταῖς στάσεις καὶ τοὺς θορύβους.

Ἐίχεν ἐν γένει τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν εὐκοσμίας καὶ τῆς εὐταξίας τῶν τοὺς ἀγροὺς οἰκούντων· πρὸς τοῦτοις δὲ τὴν τῶν δημοσίων εἴσπραξιν (Νεαρά 103).

ι') **Μοδεράτωρ Φοινίκης Λεβανησίας.** Ὁ τῆς πρὸς τῷ Λιβάνῳ Φοινίκης ἄρχων εἶχεν οἷα καὶ οἱ λοιποὶ Μοδερά-

τορες καθήκοντα ἐν τῇ πολιτικῇ ἐξουσίᾳ, ἣν μόνον ἐξήσκει, ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἡγουμένου τοῦ δυνάστεως.

Κατὰ τὸ 4ον Ἰδικτον τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρωτίστη σπονδῇ τοῦ ἄρχοντος τῆς Φοινίκης ἦτο ἡ περὶ τὸ δημόσιον εὐνοια, δευτέρα ἡ περὶ τῆς εὐταξίας τῶν πόλεων καὶ τρίτη ἡ περὶ τοὺς ἰδιώτας δικαιοσύνη.

Εἰς τὸν ἄρχοντα τοῦτον ἐτάσσοντο ὡς ἐκτελεσταὶ στρατιῶται, ἥτοι ὁ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Φοινίκων ὑπάρχων ἀριθμὸς τῶν ἀνδρειοτάτων τερτιοδελμάτων, ὅστις ὄφειλε νὰ ὑπακούῃ νὰ ἐπηγείνηται καὶ νὰ πείθῃται εἰς τὰς κελεύσεις αὐτοῦ.

ια') **Βικάριος τῆς Ποντικῆς.** Ὁ Βικάριος τῆς Ποντικῆς, συγκεντρῶν ἐν ἑαυτῷ τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν, εἶχε τὴν εὐρεῖαν τοῦ διοικητοῦ δικαιοδοσίαν.

Ἐμερίμνα περὶ τῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ἡσυχίας καὶ εὐνομίας, κατεδίωκε τὰς μοιχείας, ἀνδροφονίας, ληστείας καὶ ἐκβιάσεις, τὰς ἀρπαγὰς τῶν γυναικῶν καὶ τὰς τῶν πραγμάτων ὑφαίρέσεις καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς εἰς τὸν νόμον ἀντικειμένας πράξεις.

Πρὸς τοῦτο ὄφειλον νὰ ὑπακούωσιν αὐτῷ πάντες οἱ αὐτόθι στρατιῶται, ὡς οἱ δομέστικοι, προτίκτορες, σχολάριοι κλ. (Ἰδικτον 8).

ιβ') **Αὐγουστάλιος Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτων.**

Ἡ διοίκησις τῆς τε Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν δύο Αἰγύπτων, πλὴν τοῦ Μαρεώτου καὶ Μενελαΐτου, εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς ἄρχοντα καλούμενον αὐγουστάλιον. Οὗτος συνεκέντρον ἐν ἑαυτῷ τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν.

Μετὰ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καθηκόντων καταλέγεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις, ὅπως προνοῇ περὶ τῆς εὐκοσμίας τῆς πόλεως καὶ τοῦ μηδὲν ταραχῶδες γίνεσθαι.

Ὡφειλε πρὸς τούτοις οὗτος νὰ μεριμνᾷ περὶ τοῦ σιτωνικοῦ ὡς καὶ περὶ τῆς τῶν δημοσίων εἰσπράξεως, χρησιμοποιοῦν πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῶν ἀπειθούντων τοὺς στρατιώτας. Ἐὰν δὲ τις

τῶν ἐπὶ σιάσει καταδιωκομένων κατέφευγεν εἰς Μαρεώτην ἐδικαιούτο ὁ Αὐγουστάλιος, ὅπως ἀποστέλλῃ αὐτόθι πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ κομμενταρήσιον μετὰ ταξεωτῶν καὶ στρατιωτῶν.

Ἐν Λιβυκῷ καὶ ἐν ταῖς Θηβαῖσιν ὑπῆρχον ἴδιοι ἐπιχώριοι ἄρχοντες, ὑπαγόμενοι ὑπὸ τὸν Αὐγουστάλιον, καὶ ἔχοντες τὸν τοῦ δουκὸς τίτλον (*Ιδικτον 13).

Εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἄρχοντας εἶχεν ἀνατεθῆ προσέτι τὸ καθήκον τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ὀπλοποιίας.

Ὁ Ἰουστινιανός, θέλων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ἡσυχίαν καὶ νὰ προλάβῃ τοὺς μεταξὺ αὐτῶν διαπραττομένους φόνους, ἐθέσπισε διὰ τῆς 85ης Νεαρᾶς, ὅπως μηδεὶς τῶν ἰδιωτῶν ἐργάζεται τὸ τῆς ὀπλοποιίας ἔργον, κατασκευάζωσι δὲ ὅπλα μόνον οἱ φαβρικήσιοι οἱ ἐν ταῖς δημοσίαις ὀπλοποιαῖς καταλεγόμενοι, οἵτινες δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ πωλῶσι ταῦτα εἰς ἰδιώτας. Οἱ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καταλεγόμενοι ὀπλοποιοί, οἱ δεποντάτοι καλούμενοι, ὥφειλον, κατὰ τὴν Νεαρὰν, νὰ ἐπιμελῶνται μόνον τῶν ὀπλων τῶν στρατιωτικῶν τῶν ἐν οἷς στρατεύονται ἀριθμοῖς καταλεγομένων· ἐὰν δὲ οὗτοι κατεσκεύαζόν τι νέον ὄπλον, τοῦτο ἔδει νὰ ἀφαιρῇται παρ' αὐτῶν καὶ νὰ κατατίθῃται εἰς τὸ ἀρμαμέντον. Τοιαύτην ὑποχρέωσιν εἶχον καὶ οἱ ἐν ταῖς τάγμασι τῶν βαλλιστραρίων ὀπλοποιοί.

Σὺν τῇ ἀπαγορεύσει ταύτῃ ἐπειτάχθη συνάμα, ὅπως εἰς οὐδένα ἰδιώτην, εἴτε ἐν ταῖς πόλεσιν εἴτε ἐν τοῖς χωρίοις οἰκοῦντα, ἐπιτρέπηται νὰ ποιῇται χρῆσιν ὀπλων. Εἰς δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐπεβλήθη ἡ ὑποχρέωσις, ὅπως ἐὰν ἡ δεποντάτοι ἢ φαβρικήσιοι ἤθελον φανῇ πωλοῦντες, ἀσκῶσι κατ' αὐτῶν τὴν δικαστικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν καὶ κατάσχωσι συνάμα τὰ ὅπλα, ἅτινα ἔπρεπε νὰ παραδίδωνται εἰς τὰς δημοσίας ὀπλοθήκας. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν διοικητῶν ἐτάσσοντο χαρτουλάριοι, οἵτινες ἀνερευνῶντες ὥφειλον νὰ κωλύωσι τοὺς ἰδιώτας νὰ με-

τέρχωνται τὸ τῆς ὀπλοποῦας ἔργον καὶ ἀφαιρῶσι πρὸς τούτοις τὰ κατασκευαζόμενα ὄπλα, μεριμνῶσι δ' ὅπως τὴν ἀπαγόρευσιν αὐτὴν καθιστῶσι σεβαστὴν καὶ οἱ κατὰ τόπους ἔκδικοι. Ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν τήρησιν τῆς ἀπαγορεύσεως εἶχον συνάμα οἱ πατέρες τῶν πόλεων, εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ παραφυλακὴ τῶν δημοσίων ὀπλοθηκῶν.

Τὰ ὄπλα, αἵτινα ἀπηγορεύετο νὰ κατασκευάζωσι καὶ ἀγοράζωσιν οἱ ἰδιῶται, ἦσαν τὰ τόξα, τὰ βέλη, αἱ σπάθαι καὶ τὰ ξίφη (αἵτινα συνήθως καλοῦνται παραμήτρια), αἱ λεγόμεναι ζάβαι, ἥτοι λωρίκια, οἱ κοντοί, αἱ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον ἢ σχῆμα γινόμεναι λόγχαι, τὰ παρ' Ἰσαύροις ὀνομαζόμενα μονοκόντια, οἱ καλούμενοι ζιβύννοι, ἥτοι μισσιβίλια, πρὸς τούτοις δὲ αἱ ἀσπίδες ἢ τὰ σκοντάρια καὶ αἱ περικεφαλαῖαι ἥτοι κασσίδαι.

Ἐπιτρέπετο ὁμοῦς εἰς τοὺς ἰδιώτας νὰ κατασκευάζωσι καὶ νὰ πωλῶσιν εἰς ἰδιώτας μικρὰς μαχαίρας, αἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς πόλεμον.

§ 9. Ἐπιμελητῆς τῆς πόλεως.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ὑπῆρχον πολλοὶ ἐπιμεληταὶ (*curatores*). Ἐν τῇ Ἑκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Εὐσεβίου (Θ, β', 2) γίνεται μνεία περὶ ἀνωτάτης ἀστυνομικῆς ἐξουσίας τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς πόλεως (*curatoris civitatis*). Δεπτομέρεια ὁμοῦς περὶ τῶν τοιούτων καθηκόντων αὐτοῦ δὲν ὑπάρχουσιν.

§ 10. Εἰρηνάρχης.

Παρὰ τοῦ *Madvig* (VII § 15) μανθάνομεν, ὅτι ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσιν κατὰ τὸν δ' αἰῶνα μ. Χ. εἶχε κατασταθῆ

εἰς ὑπάλληλος, ὅστις ἦτο περιβεβλημένος ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐκαλεῖτο εἰρηνάρχης.

Λεπτομέρειαι περὶ τῶν καθήκοντων αὐτοῦ ἐλλείπουσιν. Ὡς δμως ἐκ τοῦ τίτλου δείκνυται, ὁ ὑπάλληλος οὗτος ἐντολὴν εἶχε βεβαίως τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς εἰρήνης, ἥτοι τὴν τήρησιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως.

Δὲν εἶναι δὲ ἀμφιβολία, ὅτι τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐξήσκει ὁ εἰρηνάρχης ὑπὸ τὴν ἐφορείαν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ ἀνθυπάτου (proconsul Achaiae.)

Γ') Ὑπηρέται ἀστυνομικῶν ἀρχόντων.

Παρὰ τοῖς ἄρχουσιν ὑπηρέτει, ὡς εἶπομεν, πληθὺς κατωτέρων ὑπαλλήλων ὡς καὶ προσωπικὸν γραφεῖον.

Οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι βεβαίως ἐβοήθουν τοὺς ἄρχοντας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων αὐτῶν.

Ὡς δὲ ἐκτινέντες τὰ καθήκοντα ἐκάστου τῶν περιβεβλημένων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων εἶδομεν, παρὰ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῖς ἦσαν τεταγμένοι πρὸς τοῦτοις ὑπηρέται εἰδικῶς ἐντεταλμένοι νὰ βοηθῶσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθήκοντων. Οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ ματρικάριοι, οἱ ταξεῶται καὶ οἱ στρατιῶται.

Οἱ ματρικάριοι μνημονεύονται εἰδικῶς ὡς ὑπηρέται τῶν πραιτόρων τῶν δήμων συγχρόνως μετ' αὐτῶν κατασταθέντες ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διὲ πραιτορες τοῦ δήμου μετωνομάσθησαν οἱ νυκτέπαρχοι.

Τοὺς ταξεώτας καὶ στρατιώτας εὐρίσκομεν τεταγμένους ὡς ὑπηρέτας πάντων σχεδὸν τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων. Οἱ ταξεῶται, ὄντες ἐπὶ τῆς εὐταξίας, παρελλήλίζοντο πρὸς τοὺς apparitores τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, οἱ δὲ στρατιῶται ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων,

ἅτινα εἶχον συνάμα ὡς προορισμὸν νὰ φρουρῶσι τοὺς τε ἀγροὺς καὶ τὰς πόλεις⁽¹⁾.

Ὡς εἶδομεν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐποχῇ (σελ. 150), στρατιῶται ἐκτελοῦντες τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν συνοδείαν τῶν διοικητῶν ὑπῆρχον καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες ἐστειροῦντο φρουρᾶς.

Περαιοῦντες τὴν μελέτην ἡμῶν περὶ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχόντων ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως, ὅπερ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καθιερώθη, ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν, διὲν ἐν τῇ περιόδῳ τοῦ μέχρι τῆς νέας διοικητικῆς διαιρέσεως ἰσχύσαντος συστήματος τούτου δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν ἄλλον ἀρχοντα ἔχοντα ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Ἀνερευνῶντες τὰς γνωστὰς ἡμῖν πηγὰς, δυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλλωμεν διὲν ὑπῆρχον ἄλλοι ἀστυνομικοὶ ἀρχοντες, καὶ μάλιστα εἰδικοί, καλυπτόμενοι ἔτι ἐν τῷ μὴ ἐξερενηθέντι ἐρέβει τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ὑπῆρχον, ὡς ἐκ τῶν προηγουμένων πειθόμεθα, εἰδικοί ἀρχοντες ἐντεταλμένοι τὴν διαχείρισιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Παρὰ ταῖς ἐπαρχίαις ὅμως παρατηροῦμεν τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν διαχειριζομένην ὑπὸ τῶν πρώτων αὐτῶν ἀρχόντων, ἥτοι τῶν διοικητῶν, οἵτινες συνεκέντρουν ἐν ἑαυτοῖς πᾶσαν τὴν τε πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν. Ἐντεῦθεν δύναται νὰ γεννηθῇ τὸ ἐρώτημα ἂν οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν εἶχον προσωπικῶς τὴν ἀμειστον ἐπιμέλειαν τῶν ἀστυνομικῶν πραγμάτων, ἢ ἐξήσκουν τὸ καθήκον τοῦτο ἐν ἀνωτέρῳ ἐποπτεία, ἐφορεύοντες εἰδικοὺς ὑπαλλήλους ἐντεταλμένους τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων.

Ἀνωτέρω ὁμιλοῦντες περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἀρχόντων

1) Ὁρα καφ. 2 Νεαφῆς 161.

τῶν ἐπαρχιῶν, εἶδομεν, διὰ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τούτων εἶχον ταχθῆ παρ' αὐτοῖς ὡς ὑπηρετῶν ματρικάριοι, ταξεῶνται καὶ στρατιῶνται· ἐν τῷ κεφαλαίῳ δὲ 21 τῆς 128ης Νεαρᾶς ὥρισται, ὅπως οἱ ἄρχοντες δι' ἐαυτῶν ἀναζητῶσι τὰς ληστείας, ἢ βίας ἢ ἀρπαγὰς πραγμάτων ἢ γυναικῶν ἢ ἄλλα ἀτοπήματα πλημμελοῦντας. Τούτων δεδομένων, συνεπὴς εἶναι ἢ σκέψις, διὰ βεβαίως αὐτοὶ οἱ διοικηταὶ εἶχον τὴν ἀμεσον ἐξάσκησιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, ἀφοῦ παρ' αὐτοῖς ἐτάσσοντο τὰ κατώτερα τῆς ἐκτελέσεως ὄργανα. Ἡ ἐκδοχὴ δὲ αὕτη ἀποκλείει τὴν πιθανότητα, διὰ ὑπὸ τοὺς διοικητὰς ἐλειτούργει δευτέρου βαθμοῦ ἀστυνομικὴ ἀρχή, διότι ἐὰν τοῦτο ἐγίνετο, ἔδει τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν νὰ διατελῇ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τῆς δευτερευούσης αὐτῆς ἀρχῆς καὶ οὐχὶ τῶν διοικητῶν τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες, τὴν γενικὴν ἔχοντες διοίκησιν, καθήκον θὰ εἶχον τότε νὰ ἐξασκῶσι μόνον ἐπιτήρησιν πρὸς τὴν νόμιμον διαχείρισιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Ἡ περὶ τούτου ἀπόδειξις ἔγκειται, φρονοῦμεν, ἐν τῇ ὀριστικωτέρᾳ διατάξει τῆς 128^{ης} Νεαρᾶς τῇ ὑποχρεούσῃ τοὺς ἄρχοντας, ὅπως προσωπικῶς ἀναζητῶσι τοὺς ἀξιοποίνως ἐνεργοῦντας.

Ἐν τῇ 85ῃ Νεαρᾷ μνημονεύονται οἱ πατέρες τῶν πόλεων ὡς ἔχοντες τὴν παραφυλακὴν τῶν δημοσίων ὀπλοθηκῶν καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς τηρήσεως τῶν περὶ ὀπλοποιίας διατάξεων. Περὶ ἄλλης ὁμως ἀστυνομικῆς ἐξουσίας αὐτῶν οὐδεμίαν ἔχομεν μαρτυρίαν.

Ἐνεκα τούτου τολμῶμεν νὰ ἔχωμεν τὴν γνώμην, διὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐκτὸς τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος ἐν αἷς εὐρίσκομεν τὸν ἐλ ρ η ν ἄ ρ χ η ν, δὲν ὑπῆρχον εἰδικοί ἀστυνομικοὶ ἄρχοντες, οἱ διοικηταὶ δὲ μόνον διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς τεταγμένων ὑπηρετῶν καὶ τοῦ πολυαρίθμου προσωπικοῦ τοῦ γραφείου καὶ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων ἐξήσκουν τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Τοῦτο ἄλλως ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῆς παρατηρηθείσης συγκεντρώσεως πάσης τῆς ἐξουσίας εἰς τοὺς διοικητὰς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Α') Διαίρεσις τῆς αὐτοκρατορίας εἰς θέματα. Διοίκησις (1).

Τὴν παλαιὰν κατ' ἐπαρχίας καὶ πολιτείας διαίρεσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας διεδέχθη, μετὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἡρακλείου (610—641), ἡ εἰς θέματα διαίρεσις αὐτῆς, ἣτις κατεστάθη ὀριστικῶς ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Πορφυρογενήτου (913—959).

Τὰ θέματα διηροῦντο εἰς τοῦρμας (*turmes*), αἱ δὲ τοῦρμαι εἰς βάνδας (*bandes*) ἢ λόχους (*vexillia*).

Ἡ διοίκησις τῶν θεμάτων εἶχε χαρακτηῖρα ὅλως στρατιωτικόν. Ὁ πρῶτος ὑπάλληλος τοῦ θέματος ἦτο ὁ στρατηγός, ὅστις συνεκέντρουν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν ἐν γένει, στρατιωτικὴν τε καὶ πολιτικὴν, ἐξηριτάτο ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐθωροεῖτο ὡς ὑψηλὸν πρόσωπον. Πάντες οἱ στρατηγοὶ ἀνῆκον εἰς τὴν αὐτὴν τῶν ἀνθυπάτων καὶ πατρικίων τάξιν τῆς εὐγενείας. Τινῶν τῶν θεμάτων οἱ προϊστάμενοι ὠνομάζοντο κατεπάνω(2)

Ὑπὸ τὸν στρατηγὸν ἡ διοίκησις ἐκάστου θέματος περι-

1) Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ θὰ ἀκολουθήσωμεν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Schlumberger ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον *Sigillographie de l' empire Byzantin* συγγράμματι. Τὰ θέματα ἦσαν δώδεκα ἐν Εὐρώπῃ καὶ δεκαεπτὰ ἐν Ἀσίᾳ, τὰ ὅποια ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ ἠλאתτοῦντο διὰ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν καὶ κατακτήσεων. Κωνσταντίνιδου Ἱστορ. Ἀθηνῶν (1894) σ. 239. Παπαρρηγ. τ. Δ' κεφ. Α'

2) Παπαρρηγ. τ. Δ' κεφ. Α'.

ελάμβανε μέγιστον ἀριθμὸν διαφορῶν βαθμῶν ἀξιωματικῶν, διαιρουμένων κατὰ τὸν *M. Rambaud* εἰς τρεῖς κατηγορίας.

Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν κατετάσσετο ὁ πρωτονοτάριος τοῦ θέματος ἐξαρτώμενος ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ χαρτουλαρίου τοῦ σακελλίου, δηλ. τοῦ μεγάλου ταμίου τῆς αὐτοκρατορίας. Ἦτο ὁ πρῶτος ὑπάλληλος τοῦ ταμείου καὶ δι' αὐτοῦ ὁ μέγας ταμίας διεχειρίζετο τὰ ἔσοδα τῆς αὐτοκρατορίας. Παρὰ τῷ πρωτονοταρίῳ διετέλει ὁ τοῦ θέματος κριτῆς ἀντιπροσωπεύων τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Ὁ πρωτονοτάριος εἶχεν ὡς βοηθοὺς ἐπιθεωρητὰς τοῦ θέματος ἢ ἐπόπτας.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀνῆκον οἱ ὑπάλληλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὸ *officium* ἢ προέλευσιν τοῦ στρατηγίου. Οἱ δύο σπουδαιότεροι μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὁ πρωτοκαγκελλάριος ἢ διευθυντῆς τῆς κανκελλαρίας καὶ ὁ πρωτομανδάτωρ ἢ διοικητῆς τῶν μανδατόρων, ἐντεταλμένων τὰς ἀγγελίας τοῦ στρατηγοῦ. Εἶποντο εἰτα ὁ πρωτοβανδοφόρος, οἱ πρωτοδομέστιχοι, οἱ πρωτοκένταρχοι καὶ οἱ ἀπλοὶ ὑπηρέται (*apparitores*) πολυάριθμοι ὄντες.

Ἡ τρίτη κατηγορία ἀπετελεῖτο ὑπὸ τῶν καθαρῶς στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων, δηλ. ὑπὸ τῆς ἱεραρχίας τοῦ θέματος, θεωρουμένου ὡς λεγεῶνος, ἀν καὶ τοῦτο εἶναι ζήτημα σκοτεινὸν καὶ πολλὸν ὀλίγον μεμελετημένον. Ἀμέσως μετὰ τὸν στρατηγὸν ἦσαν οἱ τοῦ ῥεμαρχοῦ ἢ διοικηταὶ τῶν τουρμῶν. Οὗτοι ἦσαν ἀνάλογοι τῶν τοποτηρητῶν τῶν εἰδικῶν σωμάτων ἐδρευόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὑπὸ τοὺς τουρμάρχους ἦσαν οἱ δρουγγάριοι, οἱ κόμητες, οἱ κένταρχοι.

Εἰς στρατηγὸς διοικεῖ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν (ἐν θέμα). ἔχει ὑπὸ τὰς διαταγὰς του δύο τουρμάρχους, ὧν ἕκαστος διοικεῖ πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν. Ὑπὸ τοὺς τουρμάρχους εἰσι

πέντε δουγγάριοι διοικούντες ἀνὰ χιλίους ἄνδρας· ὑπὸ τὸν δρουγγάριον εἰσὶ πέντε κόμητες διοικούντες ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας· εἴτα πέντε κένταρχοι διοικούντες ἀνὰ ἑκατὸν καὶ δέκα δῆμαρχοι (πιθανῶς δέκαρχοι, δρουγγαροκόμητες) διοικούντες ἀνὰ δέκα ἄνδρας.

Ὑπῆρχον πρὸς τοῦτοις ἐν τῷ ἐπιτελείῳ τοῦ θέματος ἀξιωματικοί τινες μετ' εἰδικῆς δικαιοδοσίας. Ἐν τῇ πρώτῃ τάξει αὐτῶν ἦτο ὁ κόμης τῆς κόρτης, εἶδος ἀρχιστρουγγαρίου, ἐπιφορισμένου, ἐν περιπτώσει ἐπιστρατείας διοικουμένης προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, νὰ κανονίζῃ μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ τῶν ἄλλων θεμάτων τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατηγίου, τὰς εἰσφορὰς κλπ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει κατελέγετο ὁ χαρτουλάριος τοῦ θέματος, εἶδος ἐπιμελητοῦ, ταμίου τῆς λεγεῶνος, τηρῶν τὰ βιβλία παρουσίας, ἐνεργῶν τὰς ἐπιθεωρήσεις τῆς ἐπιμελητείας καὶ ἐξαρτώμενος ἐκ τοῦ στρατηγικοῦ ἢ τοῦ λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ¹⁾. Εἴπετο δὲ εἴτα ὁ δομέστιχος τοῦ θέματος εἶδος δευτέρου ἀξιωματικοῦ ἢ ἐπιτελοῦς προσκεκολλημένου παρὰ τῷ στρατηγῷ.

Κατελέγοντο ἐπίσης ἐν ἑκάστῳ θέματι ὁ κένταρχος τῶν σπαθάρων καὶ ὁ κόμης τῆς ἐταιρίας, οἷτινες φαί-

1) Οἱ λογοθέται, οἵτινες δύνανται, ὡς λέγει ὁ Παπαρρηγόπουλος (τ. Δ' κεφ. Α'), νὰ παραβληθῶσι πρὸς τοὺς παρ' ἡμῶν Ὑπουργούς, ἴσαν τέσσαρες, ἦτοι α') ὁ μέγας λογοθέτης ἢ λογοθέτης τοῦ δρόμου, ὅστις ἴτο ὁ γενικὸς γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας· β') ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ ἢ γενικοῦς λογοθέτης ὅστις ἴτο ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Ὑπουργός· γ') ὁ λογοθέτης τοῦ εἰδικοῦ ἢ τῶν οἰκειακῶν, ἦτοι ὁ ἐπιμελητὴς τῆς αὐτοκρατορικῆς περιουσίας καὶ δ') ὁ λογοθέτης τοῦ στρατοῦ ἐπιτετραμμένος τὴν οἰκονομικὴν τοῦ στρατοῦ διαχείρισιν. Ὑπῆρχον πρὸς τοῦτοις καὶ ἄλλοι, οἷον ὁ λογοθέτης τῶν σεκρέτων, ἦτοι τῶν διαφόρων δικαστηρίων, ὁ λογοθέτης τῶν ἄγγελων, ὅστις ἴτο ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ζώων φόρου.

νεται, ὡς λέγει ὁ Rambaud, ὅτι διώκουν παρὰ τοῖς στρατηγοῖς ἀποσπάσματα σ π α θ ἄ ρ ω ν καὶ ἑ τ α ῖ ρ ω ν, ἵνα χρησιμεύωσιν αὐτοῖς ὡς ἰδιαιτέρα φρουρὰ ἢ ἐπιφυλακὴ τιμῆς, καὶ πρὸς τούτοις οἱ μ ἑ ρ α ρ χ ο ι ὑποδεέστεροι ὄντες τῶν τουρμαρχῶν.

Ὁ Rambaud ἐρῖζει τὴν στρατιωτικὴν ἱεραρχίαν τοῦ θέματος ὡς ἐξῆς: 1) ὁ Στρατηγός· 2) Οἱ Τούρμαρχοι· 3) Οἱ Μέραρχοι, ὁ κόμης τῆς κόρτης, ὁ χαρτουλᾶριος καὶ ὁ δομέστιχος τοῦ θέματος· 4) Οἱ δρουγγάριοι· 5) Οἱ κόμητες· 6) Οἱ κένταρχοι· 7) Οἱ δρουγγαροκόμητες.

Ἐκαστον θέμα περιελάμβανε προσέτι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον πολλοὺς κ ο μ μ ε ρ κ ι α ρ ί ο υ ς (εἰσπράκτορας τῆς δεκάτης τῶν τελωνίων, τῶν φόρων κλπ.). Ἡδύνατο ἐπίσης νὰ ἔχῃ, κατὰ τὰς περιστάσεις, κ ό μ η τ α ς τ ῶ ν ὑ δ ἄ τ ω ν, κ ό μ η τ α ς τ ῆ ς λ α μ ί α ς (ἐπιθεωρητὴς τῶν μεταλλείων), κ ο υ ρ ά τ ο ρ α ς ἢ διοικητὴς (ἐπὶ τῶν φόρων), ἀποστελλομένους εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπὸ τοῦ λογοθέτου τῶν ἐσόδων, λεγαταρίους καὶ ὀπίωνας ἀποστελλομένους μετὰ τοῦ χαρτουλαρίου τοῦ θέματος ὑπὸ τοῦ λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ, ὅπως προπαρασκευάζωσιν εἰς τὰ ἐν πορείᾳ στρατεύματα τὰς τροφὰς καὶ τὴν κατάλυσιν, ἐπισκεπτίτας εἶδος ἐπιθεωρητῶν (curiosi), ἐρμηνευτὰς ἢ διερμηνεῖς καὶ μανδάτορας ἢ ἀγγελιαφόρους.

Διάφοροι ἄλλοι ὑπάλληλοι τοῦ θέματος ἐξηρτῶντο ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ λογοθέτου τῶν ἀγελῶν, τοῦ κ ό μ η τ ο ς τοῦ σταύλου.

Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ χαρτουλαρίου τοῦ ταμείου διετελούν οἱ χαρτουλᾶριοι τῶν μονῶν. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ λογοθέτου τῶν γενικῶν, τοῦ μεγάλου κ ο υ ρ ά τ ο ρ ο ς ἐτάσσοντο πλεῖστοι ἄλλοι ὑπάλληλοι κ ο υ ρ ά τ ο ρ ε ς τ ῶ ν π α λ α τ ί ω ν, τῶν βασιλικῶν κτη-

μάτων, ξενοδόχοι κλπ. Ἐκαστος τῶν ἀξιοματικῶν τούτων ἐξηριτάτο ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἀμέσου προϋσταμένον αὐτοῦ, ἀλλὰ διετέλει συγχρόνως ὑπὸ τὴν εἰδικὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατηγοῦ τοῦ θέματος, ἐν ᾧ ἤδρευεν.

Οἱ ἐκ πρὸς ὧ πού ἦσαν ἀπεσπασμένοι ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος παρὰ τοῖς στρατηγοῖς ἢ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν παρὰ τῇ κεντρικῇ διοικήσει.

Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων, διὰ τῶν ἀνευρεθεισῶν ὑπὸ τοῦ Schlumberger σφραγίδων ἐβεβαιώθησαν οἱ τίτλοι καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων, τῶν ἀρχόντων τῶν πόλεων, τῶν δουκῶν, τῶν ἐπαρχῶν, τῶν κατεπάνω ἢ διοικητῶν τῶν ὀχυρῶν πόλεων, τῶν δικαστῶν, τῶν δρουγγαρίων τοῦ στόλου, τῶν ἀναγραφέων, τῶν στραταρχῶν ἢ στρατηγαρχῶν τῶν πόλεων, τῶν πραιτόρων, τῶν μεγάλων δουκῶν, τῶν μεγάλων κομμερκιάρειων, τῶν ἐπιθεωρητῶν τῶν αὐτοκρατορικῶν οἰκοδομῶν τοῦ θέματος (οἱ ἐπὶ τῶν οἰκιακῶν), τῶν ἐπισκεπτῶν τῶν κτημάτων, τῶν καστροφυλάκων κλ.

Μέχρι τῆς δυναστείας τῶν Δούκα (1060 μ. Χ.) οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐξηκολούθησαν φέροντες τὸν τίτλον τοῦ στρατηγοῦ. Κατόπιν κατέστησαν μᾶλλον πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ὠνομάσθησαν πραιτόρες.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Δούκα τὰ δύο θέματα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀφ' ἐνός, καὶ τὰ δύο θέματα τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἀφ' ἐτέρου, ἀπετέλεσαν δύο εἰδικὰ τμήματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων διωκεῖτο κεχωρισμένως ὅχι πλέον ὑπὸ δύο στρατηγῶν. ἄλλ' ὑφ' ἐνός πραιτόρος. Ὁ τῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου ἐκαλεῖτο πραιτὼρ ἢ πρωτοπραιτὼρ.

Β') Περιφέρεται θεμάτων. Ἀρχοντες αὐτῶν.

Ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θέλομεν περιλάβει μόνον τὰ ἐνδιαφέροντα τὸν Ἑλληνισμόν θέματα.

§ 1. Θέμα Θεσσαλονίκης.

Τὸ θέμα τοῦτο ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Πηνειοῦ πρὸς μεσημβρίαν, καὶ τῶν πρὸς δυσμὰς ὁρέων ταῦ Στρυμόνος. Περιελάμβανε πρὸς τούτοις τὴν Χαλκιδικὴν μετὰ τῶν μονῶν καὶ μέρος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνορωμαϊκῆς Μακεδονίας.

§ 2. Θέμα τοῦ Στρυμόνος.

Μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογενήτου τὸ θέμα τοῦτο ἦτο ἀπλῇ κλεισοῦρα (¹), ἡ ἑκτασις αὐτοῦ ἦτο λίαν μικρά.

Πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς δυσμὰς ὠρίζετο ὑπ' ἐκείνου τῆς Μακεδονίας, πρὸς βορρᾶν δὲ ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ βασιλείου.

§ 3. Θέμα τῆς Μακεδονίας.

Περιελάμβανε μικρὸν μὲν μέρος τῆς ἀρχαίας ἐπαρχίας μέγιστον δὲ τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἐξετείνεται ἐκ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἐκ τοῦ Ἑβρου καὶ τῆς Ῥοδόπης μέχρι τῆς μαύρης θαλάσσης.

Συνήθως ἔδρα τοῦ στρατηγοῦ τῆς Μακεδονίας ἦτο ἡ Ἀδριανούπολις.

1) Ὅχι μὲν θέσις ἔχουσα ἴδιον διοικητὴν καλούμενον Κλεισουριάρχην ἢ Κλεισουροφύλακα.

§ 4. Θέμα τῆς Θράκης.

Τὸ θέμα τοῦτο περιεβάλλετο ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, περιελάμβανε μικρὸν μέρος τῆς ἀρχαίας Θράκης καὶ ἐξετείνεται εἰς τὰ πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πρωτεύουσα αὐτοῦ ἦτο τὸ Βυζάντιον.

§ 5. Θέμα τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος περιελάμβανε τὴν Ἀττικὴν, τὴν Βοιωτίαν, τὴν Φωκίδα, τὴν Λοκρίδα, τὴν Αἰτωλίαν, τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ ἐν γένει ὅλας τὰς χώρας, τὰς ὁποίας συνήθως ὠνόμαζον διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑλλάδος· ἐπὶ πλέον δὲ τὴν Θεσσαλίαν, ἐνουμένην ἐνίοτε μετὰ τοῦ θέματος τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν μεγάλην νῆσον τῆς Εὐβοίας, τὸν Εὐβοῖον ἢ Νεγρεπόντην ὡς καὶ τὴν μικρὰν νῆσον Αἴγιναν.

Πρωτεύουσα τοῦ θέματος τούτου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦσαν αἱ Θῆβαι.

Εἰδικὸς ὑπάλληλος, ὁ ἄρχων ἡ τοῦ ῥεμαρχοῦ τοῦ Εὐβοίου (ὁ ἄρχων Χρήπου), διώκει ἴσως τὴν Εὐβοίαν.

Ἐν ἀνευρεθεῖσι διαφόροις σφραγίσιν ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς ἄρχοντες τοῦ θέματος τῆς Ἑλλάδος :

1) Ὁ τῶν βασιλικῶν κομμερκίων τῆς Ἑλλάδος, 2) γενικὸς κομμερκιάρχιος ἀποθήκης Ἑλλάδος, 3) σπαθάρχιος καὶ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, 4) πρωτοκένταρχος τοῦ θέματος τῆς Ἑλλάδος, ὅστις κατὰ τὸν Hamblaud ἦτο ὑποδεέστερος ὑπάλληλος, ἀποτελῶν μέρος τοῦ officium τοῦ στρατηγοῦ, καὶ πολιτικὸς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας, 5) πρωτονοτάριος, 6) πρωτοσπαθάρχιος, 7) κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἵπποδρομου καὶ Ἑλλήνων, 8) σπαθαροκandidάτος, 9) στρατηγός, στρατηγέτης, 10) κριτὴς τῆς Ἑλλάδος.

Εἰδικῶς δὲ ὡς πρὸς τὰς πόλεις οἱ ἐξῆς·

α') Ἀθηνῶν.

1) Διοικητής, 2) βεστάρχης καὶ προνοητής (ἀπὸ 8—9 αἰῶνος) 3) πρωτοκρίτωρ καὶ ἀσεκρήτης ἢ γραμματεὺς καὶ δρουγγάριος. (¹)

β') Ἐλευσίνος.

1) Ἀρχων, 2) καστροφύλαξ (μαρτυρούμενος ἐκ δακτυλίου χρυσοῦ).

γ') Χαλκίδος.

Τούρμαρχος (11 αἰῶνος).

δ') Γερνείας (πόλεως Μεγαρίδος).

Ἀρχων Γερνείας.

ε') Μαρμαριτζίου (πόλεως Θεσσαλίας).

Στράτωρ.

§ 6. Θέμα Πελοποννήσου.

Τὸ θέμα τοῦτο περιελάμβανεν ὁλόκληρον τὴν χερσόνησον τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου.

Πρωτεύουσα αὐτοῦ ἦτο ἡ Κόρινθος (κάστρον Κορίνθον)(¹).

1) Ὅρα καὶ ἱστορ. Ἀθηνῶν ὑπὸ Κωνσταντινίδου (1894) σ. 191.

1) Ἐκ τοῦ Schlumberger παραλαμβάνομεν τὴν ἐξῆς ἐνδιαφέρουσαν πληροφορίαν. Μαρδαίται ἐκ Συρίας διεξεπεραιώθησαν εἰς Πελοπόννησον, ἴσως εἰς τὴν Μάνην, ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ II. Οἱ ἀναρίθμητοι Σλίβοι κατώκησαν τὰς πεδιάδας καὶ τὰ κωμίδια τῶν παραλίων. Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς κατέρυγεν εἰς τὰ ὄρη καὶ διετηρήθη αὐτόθι ἐν τοῖς πύργοις καὶ ἐν ταῖς ὀχυραῖς κώμαις, Ἀρκαδίᾳ, Λακεδαιμόνι ἢ Μιστρᾷ κλπ. Οἱ Ἕλληνες κατέλαβον ἐπίσης τὰς μεγάλας ὀχυράς θέσεις τῆς παραλίας, Πάτρας, Κόρινθον, Μονεμβασίαν, Πραστὸν, Ἀργος, Νάυπλιον, Κορώνην, Μεθώνην.

Εἰς εἰδικὸς στρατιωτικὸς ὑπάλληλος ἐν τῷ θέματι τῆς Πελοποννήσου ἐκαλεῖτο ὁ *Τοῦρμαρχος τῆς παραλίου*.

Ἀνακαλυφθεῖσαι σφραγίδες πιστοποιοῦσι τὴν ὑπαρξιν τῶν κάτωθι ἀρχόντων ἐν τῷ θέματι τούτῳ, ἦτοι :

1) Στρατηγῶν, 2) τουρμάρχων, 3) διοικητῶν, 4) μεγάλου κομμερκιαρίου, 5) ἀναγραφέως, 6) κριτοῦ τοῦ ἵπποδρομον καὶ τῶν Πελοποννησίων, 7) πρωτοσπαθαρίου, 8) ἐπὶ τοῦ χρυσοτρικλίνου, 9) σπαθαρίου καὶ πρωτονοταρίου τῆς Πελοποννήσου, 10) πρωτοκονβουκλίσου καὶ ἐπισκεπτίτου τῶν κτημάτων τῆς Πελοποννήσου, 11) βεσιτίωρος, 12) ἐπόπιον.

Ἐν ταῖς πόλεσι δέ,

α') Κορίνθου.

Κομμερκιαρίου τῆς Κορίνθου (8—9^{ος} αἰῶνος).

β') Ζακύνθου. (1)

Στρατηγοῦ τῆς Ζακύνθου.

γ') Διαμερίσματος Μαλέα.

1) Πρωτοσπαθαρίου, 2) γραμματοφύλακος, 3) βεστιαρίου καὶ εὐαγοῦς κριτοῦ Μαλέα.

Ὁ Μαλέας ἦτο διὰ τὴν Μάνην ὅ,τι εἶναι ἡ σημερινὴ Μάνη.

Ἡ ἀρχαία Λακωνία, καταστάξ ἡ Τσακωνία, μόνη διατηρήθη ὅλοκλήρως καθαρὰ ἐκ τῆς σλαβικῆς ἐπιρροῆς. Οἱ Τσακώνιοι ἀπετέλουν ἐν τῷ Βυζαντινῷ ἐξοπλισμῷ εἰδικὸν σῶμα διοικούμενον ὑπ' ἑνὸς *στρατοπεδάρχου*.

1) Ἡ Ζάκυνθος ἦτο ὥσως προσκεκολλημένη εἰς τὸ θέμα τῆς Πελοποννήσου.

Ὡς ἐρρήθη προηγουμένως τὰ θέματα Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου ἠνώθησαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν *πραίτορος* ἢ *ἀντιπραίτορος*.

Ἐκ τῆς πραιτωρίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου ἐξηρτᾶτο καὶ τὸ *καπετανάτον* τῆς *Κρήτης*.

§ 7. Θέμα Αἰγαίου πελάγους.

Τὸ θέμα τοῦτο ἐκαλεῖτο *Αἰγαῖον πέλαγος* ἢ τῆς Δωδεκανήσου ἢ τῶν Δωδεκανήσων, ἦτο δέ, κατὰ τὸν Πορφυρογένητον, τετάρτης τάξεως. Ὁ διοικῶν αὐτὸ *σιρατηγός* εἶχε τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου τοῦ αἰγαίου πελάγους.

Ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ δὲν εἶναι γνωστή. Ὁ *Ramhaud* φρονεῖ δι' αὐτῇ ἦτο ἡ Χίος.

Τὸ θέμα τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἦτο ἐκ τῶν πλέον ἀκανονίστων καὶ ἀπηρτίζετο κατὰ παραδοξώτατον τρόπον. Περιελάμβανεν, ἐκτὸς τοῦ νησιωτικοῦ μέρους, μέγα Ἡπειρωτικὸν μέρος, Ἀσιατικὸν καὶ Εὐρωπαϊκόν. Ὅλαι αἱ Κυκλάδες ἀπετέλουν μέρος αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ τῶν Σποράδων ἡ Μιτυλήνη, ἡ Χίος καὶ ἡ Δήμος. Ἡ Εὐβοία ἐκ τοῦναντίου ἀνήκεν εἰς τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς Ἡπείρου τὸ θέμα τοῦ Αἰγαίου πελάγους περιελάμβανεν ὁλόκληρον τὴν Τρωάδα, εἰτα τὸ ἀκρωτήριον Λέκτον μέχρι τῆς Προποντίδος μεθ' ὅλης τῆς μεσημβρινῆς παραλίας αὐτῆς καὶ πέραν τῆς Κυζίκου μέχρι τοῦ Δασκυλίου ἐπὶ τοῦ Ῥονδάκου καὶ εἰτα τὰς νήσους τῆς Προκοννήσου. Ἐν Εὐρώπῃ ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως μέχρι τοῦ ἑξαμηλίου διετέλει ἐπίσης ὑπὸ τὸ θέμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον περιελάμβανεν οὕτως ἐν τῷ ἐδάφει αὐτοῦ τὰ στόμια τοῦ Ἑλλησπόντου μετὰ τῶν περιφήμων τελωνείων αὐτοῦ, δι' ὧν διαμετεκομίζετο ὅλον τὸ συρρέον εἰς τὸ Βυζάντιον ναυτικὸν ἐμπόριον τῆς Δύσεως ἐπίσης τὸ προ-

ερχόμενον ἐκ τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ βορρᾶ διήρχετο δι' ἐκείνων τοῦ Πόντου εἰς τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Βοσπόρου τῆς Θράκης. Τὰ τελωνεῖα ταῦτα τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Πόντου ἀπετέλουν μίαν τῶν πρωτίστων πηγῶν τῶν εἰσοδημάτων τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐκτὸς τῶν πολυαρίθμων πόλεων τῶν νήσων, τὸ θέμα τοῦ ἀρχιπελάγους περιελάμβανε πρὸς τοῦτοις, μεταξὺ τῶν σπουδαιοτάτων πόλεων τοῦ Ἑπειρωτικοῦ μέρους, τὴν Ἀσσον, τὴν Τρωϊκὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν Λάμψακον, τὸ Πάριον, τὴν Σῆστον καὶ Μάδυτον καὶ τοὺς διασήμους λιμένας τῆς Κυζίκου, τῆς Ἀβύδου καὶ τῆς Καλλιπόλεως.

Ἀνευρεθεῖσαι σφραγίδες βεβαιοῦσι τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐξῆς ὑπαλλήλων.

1) Πρωτοσπαθαρίου καὶ δρουγγαρίου (9^{ος} αἰῶνος), 2) βεσσιατόρη, 3) ἀναγραφέως, 4) ἐπὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου, 5) κριτοῦ ἐπὶ τοῦ Ἱπποδρόμου, 6) στρατηγοῦ, 7) χαρτουλαρίου, 8) σπαθαροκανδιδάτου, 9) τουρμάρχου τῆς καθ' ὁδόν, ἥτοι τῶν κάτω, τῶν κατωτικῶν μερῶν, 10) κριτοῦ τοῦ Αἰγαίου πλοῦν, 11) βασιλικῶν κομμερκίων.

Πρὸς τοῦτοις δὲ τῶν πόλεων,

α') Χίου.

1) Διοικητοῦ, 2) σπαθαρίου ταγματοφύλακος καὶ στρατηγοῦ τῆς Χίου, 3) κουράτορος ἄρχοντος Χίου.

β') Τελωνείων τοῦ Ἑλλησπόντου.

1) Κανδιδάτου κομμερκιαρίου Ἀβύδου, 2) σπαθαρίου καὶ χρυσοτρικλίνου, κομμερκιαρίου Καλλιπόλεως, 3) ὑπάτου γενικοῦ κομμερκιαρίου ἀποθήκης Ἑλλησπόντου, ἀναγομένου εἰς τοὺς πρὸ τῆς εἰς θέματα διαιρέσεως χρόνους, καθ' οὓς ὑπῆρχον ἔτι ἐπαρχίαι, 4) κομμερκιαρίου τῆς Δύσεως.

γ') Ἀβύδου.

Κομμερκαρίου Ἀβύδου.

δ') Κυζίκου.

Ὑπάτου γενικοῦ κομμερκαρίου ἀποθήκης.

ε') Λαμψάκου.

Ἐπισκεπτίτου (10—11 αἰῶνος).

§ 8. Θέμα Νικοπόλεως.

Τὸ θέμα Νικοπόλεως περιελάμβανε τὴν Ἀρχαίαν Ἡπει-
ρον. Ἦτο μικρᾶς ἐκτάσεως, ὀριζόμενον πρὸς μεσημβρίαν
καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ θέματος τῆς Ἑλλάδος, πρὸς
δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ πρὸς βορρᾶν ὑπὸ
τοῦ θέματος τῆς Δαλματίας.

Πρωτεύουσα αὐτοῦ ἦτο πιθανῶς ἡ Νικόπολις καὶ κυριώ-
τεραι πόλεις ἡ Ἀμβρακία, τὸ Βουθρωτόν, τὰ Ἰωάννινα, τὰ
Σύβοτα καὶ ὁ Αὐλών.

Καὶ ἀκολουθίαν τῶν συμβάντων τοῦ 1204 τὸ θέμα τῆς
Νικοπόλεως κατέστη ὁ πυρὴν τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου,
ὅπερ ἠγγέρθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς δυναστείας τῶν Δ' Ἀγγέ-
λων, καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη εὐρέθη ἀπεσπασμένη διὰ παντός ἐκ
τῆς Ἡπείρου.

§ 9. Θέμα Κεφαλληνίας.

Ἡ σύστασις τοῦ θέματος τούτου ἀποδίδεται ὑπὸ τοῦ Πορ-
φυρογενήτου εἰς τὸν Λέοντα ΣΤ' (886—912). Πρῶτερον ἡ

νησιωτική αὕτη ἐπαρχία δὲν ἀπετέλει εἰμὴ μίαν ἀπλὴν Τοῦ ὄρ-
μα ν.

Τὸ θέμα τοῦτο περιελάμβανε τὰς νῦν Ἰονίους νήσους, πλὴν τῶν Κυθέρων καὶ τῶν Ἀντικυθέρων καὶ ἴσως τῆς Ζακύνθου, ἥτις ἦτο προσκεκολλημένα εἰς τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος.

Πρωτεύουσα αὐτοῦ ἦτο ἡ Κεφαλληνία. Ἐν ἀνευρεθείσαις σφραγίσιν ἀναφέρονται οἱ ἐξ ἧς ὑπάλληλοι, ἦτοι 1) Σπαθάριος καὶ Στρατηγός (9^{ου} αἰῶνος) καὶ 2) Τούρμαρχος (10 — 11 αἰῶνός).

§ 10. Θέμα Σάμου.

Τὸ θέμα τοῦτο ἦτο ἀσιατικὸν τετάρτης τάξεως. Ἀπετελεῖτο ἐκ νησιωτικοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ μέρους.

Τὸ ἡπειρωτικὸν ἦτο στενὴ λωρὶς κατὰ μῆκος τῆς παραλλῆλως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπὸ τοῦ Ἀδραμυτίου μέχρι τῆς Μίλητου καὶ περιελάμβανε σχεδὸν τὰς ἀρχαίας ἐπαρχίας τῆς Αἰολίας καὶ Ἰονίας μεθ' ὅλων τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν πόλεων τῆς χώρας ταύτης. Τὸ νησιωτικὸν μέρος περιελάμβανε τὴν νῆσον αὐτὴν τῆς Σάμου, ἥτις ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς ὁλόκληρον τὸ θέμα, καὶ ἐπὶ πλεόν τὰς μικρὰς γειτονικὰς νήσους τῆς Ἰκαρίας, τὴν Πάμμον κλπ.

Πρωτεύουσα αὐτοῦ ἦτο ἡ Σμύρνη, κυριώτεραι δὲ πόλεις φαίνεται ὅτι ἦσαν τὸ Ἀδραμύτειον, ἡ Θεοδοσιόπολις, ἡ Πέργαμος, ἡ Κύμη, ἡ Φώκαια, ἡ Σμύρνη, ἡ Ἐφεσος, αἱ Τράλλεις, ἡ Σάμος, ἡ Μίλητος καὶ ἡ Πριήνη.

Τὸ θέμα τῆς Σάμου ἦτο ἐπαρχία κατ' ἐξοχὴν ναντική (θέμα τῶν πλωιζομένων).

Γ') Ἀρχοντες καὶ ὑπάλληλοι ἔχοντες ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν.

Τίνας ἐκ τῶν ἐν τοῖς θέμασιν ἀρχόντων καὶ ὑπαλλήλων ἔξε-

τέλουν ἀστυνομικά καθήκοντα δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν. Αἱ γνωσταὶ ἡμῖν πηγαὶ δὲν παρέχουσιν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο πληροφορίας, διότι ἡ Βυζαντινὴ ἀρχαιολογία εὐρίσκεται ἔτι ἐν τῇ νηπιότητι, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος βιβλίου, τὰ δὲ περὶ τοῦ δημοσίου βίου τῶν Βυζαντινῶν, μὴ ἐξερευνηθέντα ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὑπὸ τῶν ἀρχαιολογούντων, παρίστανται πρὸ ἡμῶν ἀτελῆ. Δὲν εἶναι ὁμως, νομίζομεν, ἀμφιβολία ὅτι οἱ διοικοῦντες τὰ θέματα στρατηγοὶ καὶ πραῖτορες, ὡς συγκεντροῦντες ἐν ἑαυτοῖς πᾶσαν τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἐξουσίαν μετὰ τὸν αὐτοκράτορα, εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γενικῆς ἀστυνομίας τῶν θεμάτων.

* Ἄλλως δὲ ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ τοῦ νόμου, νομοθετήματι τοῦ Βασιλείου Α' (Θ' ἑκατοντ.), καθ' ἣν τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχοντος εἶναι γενικὸν καὶ σημαίνει καὶ στρατηγὸν καὶ ἀνθύπατον καὶ πάντας τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν διοικητάς, εὐρίσκομεν εἰδικὰς τινὰς πληροφορίας. Κατ' αὐτὴν οἱ ἀρχοντες, ἔχοντες ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ τὴν ἐξουσίαν μετὰ τὸν βασιλέα, ὥφειλον, ὅπως.

α') Προλαμβάνωσι τὰς ἀθεμίτους καὶ βιαίας εἰσπράξεις καὶ τὰς κατὰ φόβον ἢ χωρὶς τιμῶν πράξεις καὶ τὰ ἄδικα κέρδη καὶ ζημιώματα.

β') Μεριμνῶσι περὶ τῆς εἰρήνης, ζητῶντες καὶ τιμωροῦντες τοὺς ἱεροσύλους καὶ ἀνδραποδιστάς καὶ κλέπτας καὶ ὑποδοχεῖς.

γ') Φυλακίζουσιν ἢ δεσμεύουσιν τοὺς μαινομένους, ἐὰν δὲν δύνανται νὰ φυλαχθῶσιν ὑπὸ τῶν συγγενῶν, τιμωρῶσι δ' αὐτοὺς φονεύσαντας ἐν καιρῷ τῆς ἀνανήψεως καὶ φρονήσεως. Ὡφειλον προσέτι νὰ τιμωρῶσι τοὺς φύλακας τῶν μαινομένων ἐὰν περὶ τὴν φύλαξιν ἡμέλουν.

δ') Ἀναζητῶσι δι' ἑαυτῶν τὰς ληστείας ἢ βίας ἢ ἀρπαγὰς πραγμάτων ἢ γυναικῶν ἢ ἄλλα οἰαδήποτε ἀτοπήματα ἐν ταῖς

ἐπαρχίαις πλημμελούμενα, καὶ ἐπάγῳσι τὰς νομίμους τιμωρίας, ὥστε πάντες οἱ ὑποτελεῖς νὰ φυλάττωνται ἀβλαβεῖς.

Ἀλλὰ προσέειπεν καὶ τινὲς τῶν ἐν τοῖς θέμασιν ὑπαλλήλων, πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μετέχοντες ἀστυνομικῆς ἐξουσίας καὶ ἐπομένως καταλείπει οἱ ἐν τῇ πενιχρῇ ἡμῶν πινακοθήκῃ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων.

§ 1. Πολιτικοὶ ὑπάλληλοι.

Ἐκ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ὡς μετέχοντας ἀστυνομικῆς ἐξουσίας τοὺς κοουράτορας, τοὺς ἐπισκεπτίτας καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ σιτωνικόν.

α') **Κουράτορες.** Ἐκ τούτων πολλοὶ εἶχον ὑπηρεσίαν ἐν τῷ Παλατίῳ. Ὑπῆρχον ὁμοῦ καὶ κοουράτορες διαφόρων ὑπηρεσιῶν.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν εἶχον ὁ μέγας κοουράτωρ τῶν ὀξέων.

Δεπτομερείας ὁμοῦ δὲν γινώσκομεν περὶ αὐτῶν.

β') **Ἐπισκεπτίζεται.** Ἦσαν διάφορα εἶδη ἐπισκεπτῶν. Οὗτοι φαίνεται δι' ἐξετέλουν οἷα καὶ οἱ *curiosi* καθήκοντα μυστικῆς ἀστυνομίας, περὶ ὧν εἵπομεν ἐν σελ. 131—133. Ἐξηρτῶντο ἐκ τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου καὶ ἐπεφορτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως, ἐξετάζοντες πάντα τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐπὶ τῶν μεθορίων, ὑποβάλλωσιν αὐτῷ περὶ παντὸς ἀναφορὰν καὶ ἐκτελῶσι τὴν ἀστυνομίαν τῆς γενικῆς ἀσφαλείας.

Ἦσαν πρὸς τούτοις ἐντεταλμένοι τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν αὐτοκρατορικῶν κτημάτων.

γ') **Σιτωνικόν.** Τὸ σιτωνικὸν ἀπετέλει ἰδίαν διοίκησιν ἢ γραφεῖον. Εἶχε δὲ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν σιτηρῶν τοῦ Κράτους καὶ ἐνήργει τὴν ἀγορὰν αὐτῶν (*rei frumentarii cura*).

§ 2. Στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι.

Ἐν τῷ στρατῷ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἀπαντῶμεν ἀξιωματικούς ὡς καὶ διοικητὰς μονάδων τινῶν, τῶν ὁποίων τὰ καθήκοντα δύνανται νὰ παραλληλισθῶσι πρὸς τὰ τοῦ σώματος τῆς νῦν χωροφυλακῆς. Ἀπαντῶσιν ὁμως καὶ σωματοφύλακές τινες.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τινὲς μὲν ἐκτελοῦσι καθήκοντα ἀφορῶντα εἰς τὴν γενικὴν ἀσφάλειαν, ἄλλοι δὲ εἰσὶν ἐντεταλμένοι εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ αὐτοκράτορος.

Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν εἰσὶ καταλεκτέοι οἱ κλεισουριάρχαι, ὁ κριτῆς τοῦ φοσσάτου, οἱ δικασταὶ τῶν λεγεόνων ἢ στρατιωτικοὶ δικασταί, καὶ οἱ διοικηταὶ τῶν νουμέρων, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλης, οἱ διοικηταὶ τῶν ἐξκουβίτων, οἱ μεγάλοι ἐταιριάρχαι, οἱ ἱκανάτοι καὶ οἱ σκριβωνες.

α') **Κλεισουριάρχαι ἢ κλεισουριφύλακες.** Οὗτοι ἦσαν διοικηταὶ ὀχυρᾶς θέσεως, ἥτοι κλεισούρας. Ἐτοποθετοῦντο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δυσκόλων πρὸς ἄμυναν μεθορίων ἀγρίως κατακτηθεισῶν χωρῶν καὶ εἶχον βεβαίως καθήκον ἀφορῶν εἰς τὴν γενικὴν ἀστυνομίαν (κατὰ 8ον αἰῶνα). Τοιοῦτοι ἦσαν βραδύτερον, ἐπὶ τουρκοκρατίας, οἱ Δερβέν-αγάδες (¹).

β') **Κριτῆς τοῦ φοσσάτου.** Ὁ κριτῆς τοῦ φοσσάτου καθήκον εἶχε νὰ ἐξετάζῃ καὶ κρίνῃ τὰ ἐγκλήματα καὶ πλημμελήματα τὰ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διαπραττόμενα, ὡς καὶ τὰς μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν ἢ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν πολιτῶν διαμφισβητήσεις.

1) Ὅρα καὶ Παππαρ. Ἱστορ. τ. Δ' σ. 41.

Ὡς παρατηρεῖται τὰ καθήκοντα τούτου εἰσὶ παρεμφερῆ πρὸς ἐκεῖνα τοῦ παρ' ἡμῖν στρατονόμου ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς.

γ') Δικασιτὰ τῶν λεγεόνων ἢ στρατιωτικοὶ δικισταὶ Οὗτοι εἶχον ἐπίσης καθήκοντα ἀνάλογα πρὸς τὰ τῶν παρ' ἡμῖν στρατονόμων καὶ ἀνωτέρων στρατονόμων.

δ') Διοικητὰ τῶν νουμέρων. Κατὰ τὸν Schlumberger οἱ ν ο ύ μ ε ρ ο ι ἀπετέλουν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κ ο ο ρ - τ ῶ ν τῆς φρουρᾶς τοῦ ἱεροῦ παλατίου. Ἐκαλοῦντο συλλήβ- δην τὸ ν ο ύ μ ε ρ ο ν ἢ ὁ ν ο ύ μ ε ρ ο ς ἢ ὁ ἄ ρ ι θ μ ό ς.

Ἡ Βυζαντινὴ κοόρτις ἐκαλεῖτο ν ο ύ μ ε ρ ο ν ἢ ἄ ρ ι θ μ ό ς καὶ τὸ σῶμα τοῦτο τῶν νουμέρων ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ν ο ύ μ ε - ρ ο ν ἢ ὁ ἄ ρ ι θ μ ό ς ἰδίᾳ. Φαίνεται ὅτι οἱ νούμεροι ἐπρομή- θευον σώματα φρουρᾶς οὐ μόνον εἰς τὸ ἱερὸν παλάτιον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν τειχῶν, τοῦ ἵπποδρόμου, οἰκο- δομημάτων τινῶν καὶ δεσμωτηρίων· ὧφειλον ἐπίσης νὰ ἐνερ- γῶσι νυκτερινὰς περιπολίας. Ἐν τῶν διασημοτέρων δεσμω- τηρίων τοῦ Βυζαντίου ἐκαλεῖτο τὰ Ν ο ύ μ ε ρ α καὶ ἐνίοτε ἀπλῶς Ν ο ύ μ ε ρ ο ν ἢ ἄ ρ ι θ μ ό ς. Τοῦτο ἔκειτο ἐν τῷ παλατίῳ καὶ ὑπῆγετο εἰδικῶς εἰς τὴν φρουρὰν τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Πιθανὸν εἶναι, ὅτι ἡ β ί γ λ η καὶ ὁ ἄ ρ ι θ μ ό ς ἦσαν ὑποδιαίρέσεις τοῦ αὐτοῦ σώματος.

Ὡς διοικητὰ τῶν ν ο υ μ ε ρ ι ω τ ῶ ν θεωροῦνται ὁ δ ο μ έ σ τ ι χ ο ς καὶ ὁ δ ρ ο υ γ γ ά ρ ι ο ς τῶν ν ο υ - μ έ ρ ω ν, ἔχοντες ὑποδεστέρους ἀξιωματικούς.

ε') Δρουγγάριος τῆς βέγλης. Οὗτος ἦτο διοικητὴς τοῦ σώματος τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς εἰδικώτερον ἐπι- φορτισμένος νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Βασιλέως.

ς') Διοικητὰ τῶν ἐξκουθίτων. Οἱ ἐξκούβιτοι ἦσαν ἐπίλεκτον σῶμα ἐδρένον ἐν τῷ παλατίῳ πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ αὐτοκράτορος.

ζ') **Μεγάλοι έταιριάρχαι.** Οί έταιριάρχαι διώκουν τὸ ἐπίλεκτον σῶμα τῶν *ε τ α ι ρ ι ῶ ν* ἀπαριζόμενον ἐκ ξένων, Περσῶν, Φράγκων, Νορμανδῶν Ἀγγλων, Γερμανῶν κλπ. Αἱ έταιρίαι ἦσαν τρεῖς, ἥτοι ἡ μεγάλη, ἡ μέση καὶ ἡ μικρά.

Τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιλέκτου τούτου σώματος συνίσταντο εἰς τὸ ἐπιτηρεῖν τὸ παλάτιον, καὶ ἐν ἐκστρατεία εἰς τὸ φυλάττειν τὸν ἀνακτα ἀπὸ τῶν ὑπόπτων προσώπων.

η') **Ἰκανάτοι.** Εἰδικὸν σῶμα τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Ὁ διοικητῆς αὐτῶν ἐκαλεῖτο *δ ο μ ε σ τ ι χ ο ς τ ῶ ν ι κ α ν ά τ ω ν*.

θ') **Σκρίβωνες.** Καὶ οὗτοι ἦσαν σωματοφύλακες τοῦ Βασιλέως. ⁽¹⁾

Δ'.) Ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ἐν Ἑλληνικαῖς πόλεσιν.

α') **Ἐν Ἀθῆναις.**

Αἱ Ἀθῆναι διετήρησαν καὶ ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν ἐξαιρετικὴν τινα θέσιν, ἥτις συνετέλεσεν ὅπως ἐξακολουθήσῃ ἐν αὐταῖς ὑφιστάμενον, εἰ καὶ ἀνίσχυρον καὶ ἐν τοῖς πλείστοις παραμεμορφωμένον, τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα μετὰ

1) Εἰς τὴν φρουρὰν καὶ εἰς τὴν σωματοφυλακὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἀνῆκον καὶ ἄλλοι ὑπηρεταὶ ἢ κλητῆρες. Ἐξ αὐτῶν ἀναφέρονται τοὺς *Μ α γ - κ λ α β ι τ α ς*, *Β α ρ δ α ρ ι ῶ τ α ς* καὶ *Σ ι λ ε ν τ ι α ρ ι ο υ ς*.

Οἱ *Μ α γ κ λ α β ι τ α ι* ἦσαν κλητῆρες, ῥαβδοῦχοι, ὑπηρεταὶ ἢ ῥοπαλοφόροι αὐτοκρατορικοί, ἀποτελοῦντες μέρος τῆς φρουρᾶς τοῦ παλατίου καὶ τεταγμένοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως. Προηγούντο εἰς τὰς τελετὰς καὶ τὰς δημοσίας πομπὰς καὶ ἡσυχάζον τὴν δίοδον τοῦ βασιλέως, βοηθούμενοι ἐν ἀνάγκῃ πρὸς ἀπομάκρυνσιν τοῦ πλήθους ὑπὸ ῥοπάλων ἢ σιδηρῶν ῥάβδων, *μ α γ κ λ α β ι ῶ ν* ἢ *μ α γ λ α β ι ῶ ν*, τὰ ὅποια ἔφερον ὀρθια ὡς οἱ ἀρχαῖοι ῥαβδοῦχοι: τὰς δέσμους τῶν ῥάβδων. Διέμενον ἐν τῇ περιβόλῃ τοῦ παλατίου. Ἐν ἐκστρατεία κατελίσβανον τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς αὐτοκρατορικῆς σκηνῆς. Ὁ διοικητῆς αὐτῶν ἐκαλεῖτο *π ρ ω τ ο μ α γ - κ λ α β ι τ η ς* ἢ *π ρ ι μ ι κ ῖ ρ ι ο ς* τοῦ *μ α γ κ λ α β ι ο υ* ἢ *μ α γ*

τῆς αὐτονόμου διοικήσεως. Μαρτυρίαι πείθουσιν διὰ τὴν κατάστασιν αὕτη ἐπεκράτησε μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Πιθανὸν δὲ εἶναι διὰ τὴν μέχρι τῆς φραγκοκρατίας αἱ Ἀθῆναι ἐξηκολούθησαν ἔχουσαι κοινοτικήν τινα αὐτοδιοίκησιν ὡς καὶ ἐξαιρετικὰς προνομίας, περὶ ὧν ὑπάρχει μαρτυρία, διὰ ὑφίσταντο κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα. Ἐκ τῶν προνομιῶν αὐτῶν ἡ κυρίως εἰς τὸ θέμα τῆς μελέτης ἡμῶν ἀφορῶσα εἶναι ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ κατὰ καιροὺς πραιτωρ ἢ στρατηγὸς τοῦ θέματος, εἰς ὃ ὑπῆγοντο αἱ Ἀθῆναι, δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰς τῆς πόλεως ὑποθέσεις, ἀπαγορευομένης διὰ χρυσοβούλου καὶ αὐτῆς τῆς εἰς Ἀθήνας παρόδου αὐτοῦ, τὰ δὲ κοινὰ τῆς πόλεως ἔδει νὰ διοικῶσιν οἱ προὔχοντες μετὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ὁ ἰδιαίτερος τῆς πόλεως διοικητής, ὅστις διωρίζετο ἀπ' εὐθείας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ὑπῆρχον ὁμοίως, ὡς εἶπομεν (σελ. 193) καὶ ἄλλοι ἐν Ἀθήναις ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, ἧτοι β ε σ τ ἄ ρ χ η ς καὶ π ρ ο ν ο η τ ῆ ς, π ρ ω τ ο κ ρ ί τ ω ρ κ λ π.

Ἐπελθούσης τῆς φραγκοκρατίας αἱ προνομίαι αὗται ὡς καὶ τὸ πάτριον τῶν Ἀθηναίων πολίτευμα κατηργήθησαν. Φαίνεται ὁμοίως, διὰ μετὰ πάροδον ἱκανοῦ χρόνου, καὶ δὴ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, ἐπὶ τῆς τελευταίας δυναστείας τῶν Ἀτσαϊωλῶν, αἱ Ἀθῆναι ἀνέκτησάν πως τὰ δικαιώματα τῆς αὐ-

κ λ α β ί τ η ς ἢ ἐπὶ τοῦ μαγκλαβίου, οὗτινος τὸ ἱξίωμα ἐθεωρεῖτο ὡς ἔχον σπουδαιότητα.

Οἱ Β α ρ δ α ρ ι ῶ τ α ἂν τιχάστησαν τοὺς μαγκλαβίτας καὶ ἔδωκαν τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς ὀλόκληρον τὸ σῶμα. Ὁ διοικητὴς αὐτῶν ἐκαλεῖτο μ ε γ α ς Β α ρ δ α ρ ι ῶ τ η ς.

Οἱ Σ ι λ ε ν τ ι ἄ ρ ι ο ι εἶχον ἀρχικῶς ἐντολὴν νὰ ἐπιβάλλωσι σιωπὴν εἰς τὸν λαόν, παρόντος τοῦ βασιλέως. Κατόπιν ἀπῆρτιζον σῶμα κλητῆρων τοῦ βασιλέως.

Εἰς τὴν σωματοφυλακὴν τῶν βυζαντινῶν βασιλέων ἀνῆκον καὶ οἱ Β α ρ ι ἄ γ γ ο ι, οἵτινες πιθανὸν νὰ εἶχον καθήκοντα μυστικῆς ἀστυνομίας.

τοδιοικήσεως αὐτῶν. Τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ ἀρχοντος Νερίου Ἀ-
τσαϊώλη (1385—1394), ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ ὁποίου
ἤρξατο ἐπικρατοῦν τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον. Τότε αἱ Ἀθη-
ναι κατόρθωσαν νὰ ἔχωσιν ἰδίους προεσιῶτας καὶ συμβούλιον,
ἥτοι εἶδος ἰθαγενεῶς βουλῆς, ἐξ ἀρχόντων ἢ γερόντων, νὰ με-
τέχωσι δὲ κατὰ μέγα μέρος δι' ἰθαγενῶν τῶν λοιπῶν ἀρχῶν
τῆς πόλεως⁽¹⁾).

Δὲν εἶναι, νομίζομεν, ἀποκρουστέον, οὐ αἱ τοπικαὶ αὐταὶ
ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς Φράγκους ἀρχαὶ τῶν Ἀθηνῶν,
ὡς ἔχουσαι τὴν διοίκησιν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐν ἰδίᾳ αὐ-
τοβουλίᾳ, θὰ συνεκέντρουν βεβαίως ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτῶν
καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Τὴν ἐκδοχὴν
αὐτὴν μεγίστως ἐνισχύει ὡς πρὸς μὲν τὴν Βυζαντινὴν ἐπο-
χὴν ἢ ἐπιβεβλημένη ἀποχὴ τοῦ πραιτορος ἢ στρατηγοῦ ἀπὸ
πάσης ἀναμίξεως εἰς τὰ τῶν Ἀθηνῶν πράγματα, ὡς πρὸς
δὲ τὴν φραγκοκρατίαν ἢ παραδεδεγμένη πιθανότης, οὐ τὸ
ὑφιστάμενον κατὰ τοὺς τελευταίους αὐτῆς χρόνους σύστημα
τῆς αὐτοδιοικήσεως ἐπετράπη εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τοῦ
Ὁμάρ (1456) κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς Τουρκοκρατίας, ὅφ' ἦν
κατέστη ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ Ἑλλάδι τὸ ἐν πολλοῖς πρὸς τὰς
περὶ ὧν πρόκειται ἀρχὰς προσομοιάζον σύστημα τῆς δημ ο -
γ ε ρ ο ν τ ί α ς ἐχούσης, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις ῥηθῆσεται,
σὺν τοῖς λοιποῖς δικαιώμασι τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ τὴν δια-
χείρισιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων.

β') Ἐν ἄλλαις πόλεσι καὶ ἐν Πελοποννήσῳ.

Κατὰ τὴν θὴν ἑκατονταετηρίδα εὐρίσκομεν ἐν τισιν ἑλληνικοῖς
τόποις ἰδίους ἀρχοντας ὑπ' αὐτῶν τῶν κατοίκων ἐκλεγομένους.

Καὶ δὴ μνημονεύονται ὑπάρχοντες ἐν μὲν τῇ Χερσῶνι (τῇ

1) Κωνσταντινίδου Ἱστορ. Ἀθηνῶν (1894) σ. 134, 190—193, 239,
288, 379, 413.

Τανρικῇ μεταξὺ Μαιώτιδος καὶ Εὐξείνου πόντου) πρῶ-
τεύοντες καὶ πατέρες τῆς πόλεως, ὡς τὰ
πάντα διοικοῦντες, ἐν δὲ ταῖς Πάτραις ἄρχοντες τῆς
πόλεως ἀνταποκρινόμενοι μετὰ τοῦ ἐν Κορίνθῳ στρατηγοῦ,
ὡς καὶ οἱ κήτορες αὐτῆς βουλευόμενοι
περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐν τοιαύτῃ μαρτυρίᾳ ἀμφιβολία δὲν
ὑπάρχει, ὡς λέγει ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὅτι ἡ Χερσὼν καὶ
αἱ Πάτραι διωκοῦντο ὑπὸ ἰδίων δημοτικῶν θεσμῶν καὶ ἀρ-
χόντων.

Τούτου δεδομένου, ἴσως δὲν εἶναι ἐπίσης ἀμφίβολον ὅτι ἄρ-
χοντες τοιοῦτοι, ἔχοντες μάλιστα, ὡς εἴρηται, τῶν πάντων τὴν
διοίκησιν δηλοῦσαν αὐτοτελῇ τῶν τόπων ὑπαρξιν, εἶχον συ-
νάμα καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας.

Ἐξ ἄλλων μεταγενεστέρων μαρτυριῶν ἀποδεικνύεται ἡ ἐν
τῇ διοικήσει αὐτοτέλεια καὶ ἄλλων κωμῶν, χωρίων καὶ πό-
λεων. Οὕτως ἐν Νεαρᾷ τοῦ ἔτους 922 τοῦ Ῥωμανοῦ Κων-
σταντίνου καὶ Χριστοφόρου μνημονεύεται ὁ ὁρος μητροκω-
μία, δηλῶν κώμην ἔχουσαν περὶ ἑαυτὴν ἄθροισμα κατοίκων
νεμομένων κοινὰ προνόμια, ἥτοι πρωτεύουσαν κοινότητος.
Ἐν ἄλλῃ δὲ Νεαρᾷ τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου,
κατὰ τὸ ἔτος 947 ἐκδοθεῖσαν, ἀναφέρεται ἐπίσης ὁ ὁρος
ὁ μὰς τοῦ χωρίου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν κατ'
ἐκαστοῦν κάτοικον, δηλῶν τὸ ἡθικὸν τῆς κοινότητος τοῦ
χωρίου πρόσωπον. Εἰς μεταγενεστέρους δὲ χρόνους χρυσό-
βουλα πιστοποιοῦσιν, ὅτι ἡ Μονεμβασία εἶχεν ἐξησφαλισμένα
ιδιάζοντα κοινοτικὰ προνόμια.

Ἡ οὕτως μαρτυρουμένη αὐτοτέλεια πιστοποιεῖ τὴν ὑπαρ-
ξιν συστήματος αὐτοδιοικήσεως, πρὸς δὲ συνδέεται στενῶς ἡ
τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας διαχείρισις.

Ἐκ τῶν χρονικῶν τῶν κατὰ τὴν 13ην ἑκατονταετηρίδα ἐν
Μωρέᾳ πολέμων τῶν Φράγκων γίνεται γνωστόν, ὅτι αἱ Πελοπον-
νησιακαὶ πόλεις διωκοῦντο τότε ὑπὸ ἀρχόντων καὶ πρῶτε-

σ τ ῶ ν ἀπαράλλάκτως σχεδὸν ὅπως ἐπὶ τουρκοκρατίας, κατὰ τὸν Παπαρρηγόπουλον. Ταῦτα ἐν ᾧ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοικήσεως ὑφίστατο καὶ πρὸ τῆς τουρκοκρατίας ἐν Πελοποννήσῳ, πείθουσιν ἐξ ἄλλου, ὅτι οἱ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα ἄρχοντες καὶ προεστοὶ τῆς Πελοποννήσου εἶχον, ἐκτὸς τῆς ἄλλης αὐτῶν δικαιοδοσίας, καὶ ἀστυνομικὰ καθήκοντα, ἀφοῦ ταῦτα εἶχον ἐπὶ τουρκοκρατίας, καθ' ἣν ἐξηκολούθησεν ἡ αὐτοδιοίκησις τῶν πόλεων, ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τῆς τουρκικῆς δυναστείας, ὡς θέλομεν ἶδει (¹).

1) Παπαρρηγ. ἱστορ. τ. Δ' σ. 43—44, τ. Ε' σ. 543, 544.—Μοσχ. βίβλη, Δημόσιον δίκαιον ἐπὶ τουρκοκρατίας σ. 74—76.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

(1453—1821)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Α') Κατάλυσις τῆς Βυζαντινῆς δυναστείας.

Ἡ κατὰ τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς 29ης Μαΐου 1453 συντελεσθεῖσα πτώσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς καθέδρας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, καταλύσασα τὴν Βυζαντινὴν δυναστείαν, κατέρριψεν εἰς σωρὸν ἐρειπίων ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν κράτος. Ὁ Ἑλληνισμός, μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν ὀγκηρὰν τοῦ κατακτητοῦ ὁρμῇ, ὑπέκυψεν εἰς δουλείαν.

Μετὰ τὸ σκῆπτρον τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐπῆλθεν ὁ πόλεμος τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως.

Ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας διετέλεσε περιορισμένη εἰς τὸ σιῆθος τῆς Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ θεωρμὴ τῆς ἐλευθερίας πρὸς τὴν βαρεῖαν χεῖρα τῆς τουρκικῆς δυναστείας. Τὸ συμφέρον καὶ ἡ αὐταρχικὴ τοῦ δεσπότης θέλησις ἐρρύνμιζε τὸν βίον τοῦ δουλωθέντος Ἑλληνισμοῦ, ἡ δὲ αὐθαιρεσία καὶ αἱ ἀρπακτικαὶ τάσεις τῶν πασάδων ἐμάραινον πᾶσαν ἐκμάδα ζωτικότητος ἀναφανομένην ἐν τῷ ὕγιει καὶ φιλελευθέρῳ τοῦ Ἑλλήνος πνεύματι.

Μακρὸς ἀπὸ τῆς κατακτήσεως χρόνος περιέκλεισε σκληρὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δοκιμασίαν. Αἱ δύο ἐν ἀρχῇ ἑκατον-

ταετηρίδες ὑπῆρξαν δι' αὐτὸ περίοδος σκοίτους καὶ μα-
ρασμοῦ.

Ἄλλ' ὥς εἰκὸς τὸ φιλελεύθερον καὶ ζῶν Ἑλληνικὸν στοι-
χεῖον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπορροφηθῇ. Ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας
ὅσον καὶ ἂν ἐπῆλθε βαρὺς δὲν ἤρκεσε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν
πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐλευθέραν διοίκησιν ὄργανον τοῦ
Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Οὕτως ἡ ἀδυναμία πρὸς τὴν ἀπορρό-
φῃν τοῦ ζωικοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ τὸ ἀπολίτιστον
καὶ φιλοκερδὲς τοῦ κατακτητοῦ λαοῦ ἤγαγον κατ' ἀναπόφευ-
κτον συνέπειαν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιοικήσεως τοῦ
Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἣτις παρὰ πᾶσαν ἀμφιβολίαν προϋ-
πῆρχεν, ὥς εἴπομεν ἐν σελ. 206, 207.

Ἐν τοιαύτῃ πορείᾳ τοῦ ὑπὸ τὴν τουρκικὴν δυναστείαν
δημοσίου βίου βλέπομεν τὸν Ἑλληνα Πατριάρχην ἐπισήμως
καθιστάμενον πνευματικὸν καὶ πολιτικὸν ἀρχηγόν, ἥτοι
ἐπ' ἀρχῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, τὸν δὲ ἐν τῇ μερικῇ διοι-
κῇσιν ὑπάρχοντά πως κοινὸν ὅτι κὸν ὄργανισμὸν κυ-
ρούμενον ὑπὸ τῆς διοικήσεως τοῦ κατακτητοῦ ἐν ὄροις, οἵτινες
ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Ἑλλήνας νὰ αὐτοδιοικῶνται διὰ τῆς κατ'
ἐπαρχίας, πόλεις καὶ κώμας ἐκλογῆς ἰδίων Ἑλλήνων ἀρχόν-
των, προεστώων καὶ δημογερόνων.

Ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως αὐτῆς, συγκεντρουμένης
καθόλου μὲν εἰς τὰ χορηγούμενα ὑπὸ τῶν Σουλτάνων πνευ-
ματικὰ καὶ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλη-
σίας, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδρεύοντος Πατριάρχου, ἐν
μέρει δὲ εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκλεγομένην δημογεροντίαν,
οἱ Ἕλληνες παρατηροῦνται διάγοντες ἐν ἰδίῳ οὕτως εἰπεῖν,
ἐν μέσῳ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν, δημοσίῳ δικαίῳ μέχρι τῆς τρί-
της δεκαετηρίδος τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος, ὅστις παρέδω-
κεν ἡμῖν, ὑπὸ τὴν τηλαυγῇ ἐλευθερίαν, τὴν ἀμιγῆ Ἑλληνι-
κὴν διοίκησιν.

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, διαβιώσαν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν

ἐν αὐτοδιοικήσει, ἡδυνήθη νὰ ἀποκτήσῃ καὶ διατηρήσῃ μέχρι τῆς ἱερᾶς ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως αὐτοβουλίαν τινὰ ἐν τῇ διοικήσει τῶν κοινοτικῶν αὐτοῦ πραγμάτων. Οἱ ἀμέσως διευθύνοντες τὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ τοπικὰ αὐτοῦ συμφέροντα ἦσαν ἄρχοντες ἐκ τῶν στέγων τοῦ γνησίου Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐκλεγόμενοι. Οὕτως ἐπὶ τουρκοκρατίας οἱ Ἕλληνες εἶχον ἰδίαν τοπικὴν διοίκησιν καὶ ἴδιον δημόσιον δίκαιον, περικλεῖον συνάμα τὴν διαχείρισιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας.

Διὰ τοῦτο τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τουρκοκρατίας ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου, κυρίως δὲ εἰς τὸν κύκλον τῶν καθηκόντων τῶν κατὰ τόπους προεστώτων καὶ δημογερόνων ὡς καὶ τῶν ἀρματολικίων.

Β') Διοικητικὴ διαίρεσις. Σύστημα διοικήσεως.

Ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς μελέτης ἡμῶν ἐνδείκνυται ἡ ἀνάγκη, ὅπως πρωτίστως σκιαγραφήσωμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν ἀπὸ τῆς κατακτήσεως εἰσαχθεῖσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τουρκικὴν διοίκησιν, τὴν διοικητικὴν διαίρεσιν αὐτῆς, καὶ τὸ καθιερωθὲν σύστημα τῆς κοινοτικῆς διοικήσεως.

Τοῦτο ποιοῦντες θέλομεν εἰσαχθεῖν εὐχερέστερον εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐξασκήσεως τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων.

§ 1. Ὅθωμανοὶ ἄρχοντες. Διαίρεσις τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει ἡ ἀνωτάτη πολιτικὴ, στρατιωτικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἐξουσία συγκεντροῦται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σουλτάνου, ἀνωτάτου καὶ παντοδυνάμου θεωρουμένου

ἀρχηγού. Ἡ νόμιμος διοίκησις τῶν ὑποθέσεων τῆς πολιτείας ἔχει μεταβιβασθῇ εἰς τὸν ἀμέσως μετὰ τὸν Σουλτάνον ἐπόμενον ἄρχοντα, τὸν *Μέγαν Βεζύρη* καλούμενον, ὅστις, ἀντιπρόσωπος ὢν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἐνασκῶν πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, εἶναι ὁ ἀρχηγὸς ὅλων τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως. Οὗτος προεδρεύει τοῦ μεγάλου συμβουλίου τοῦ Κράτους, τοῦ *διβανίου*, ἀποτελουμένου ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων τῆς πολιτείας προσώπων, ἥτοι τῶν καζιασκέρων ἢ στρατιωτικῶν δικαστῶν, τῶν δεφτερδάρων ἢ ἐπιφορτισμένων τὰ οἰκονομικά, καὶ τῶν νισαντζι γραμματέων τῆς ἐπικρατείας. Ἡ κατοικία τοῦ *Μ. Βεζύρου*, ἐπικαλουμένη *Ὑψηλὴ Πύλη*, εἶναι ὁ ἐπίσημος τόπος τῶν συνεδριάσεων τοῦ διβανίου, ὅπερ καθήκον ἔχει νὰ διασκέπτηται ἐπὶ τῶν σπουδαιοτάτων ὑποθέσεων τῆς πολιτείας καὶ νὰ δέχεται ἀκροάσεις πρεσβευτῶν καὶ ἐπισήμων ξένων.

Σὺν τῷ *διβανίῳ* ὑφίσταται τὸ *Ὑπουργεῖον*, ὅπερ ἀποτελεῖ μὲν μέρος τοῦ διβανίου, ἀλλ' εἶναι συνάμα καὶ ἴδιον σῶμα. Τὸ *Ὑπουργεῖον* ὥς ἔχον τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ κράτους, εἶναι ἐπταμελὲς καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τῶν *Ὑπουργῶν* τῶν ἐσωτερικῶν, ἐξωτερικῶν, ἀστυνομίας, δεφτερδάρῃ ἢ οἰκονομικῶν, σερασκέρῃ, καπετὰν πασᾶ καὶ μουφτή. Καὶ τούτου προΐσταται ὁ *Μ. Βεζύρης*, κατέχων θέσιν πρωθυπουργοῦ.

Τὰ δικαστικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα ἀνήκουν εἰς τὴν πεπαιδευμένην τάξιν τῶν *οὐλεμάδων*. Ἡ ἱεραρχία τῆς τάξεως αὐτῆς περιλαμβάνει·

1) Τοὺς *καδῆδες* ἢ δικαστάς, ἔχοντας εὐρείαν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ποινικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐκτελούντας πρὸς τούτοις καθήκοντα συμβολαιογράφων. Οἱ *καδῆδες* ὑποδιηροῦντο εἰς πέντε κλάσεις, ἥτοι α') τοὺς μεγάλους *μολλάδες*, β') τοὺς μικροὺς *μολλάδες*, γ') τοὺς *μουφτεῖς*, ἐφόρους τῶν *ἱερῶν καθιδρυμάτων*, μὴ ἔχοντας τὰ ἐπὶ τῶν πολι-

τικῶν ὑποθέσεων καθήκοντα, δ') τοὺς καθήδους ἢ κυρίως δικαστὰς καὶ ε') τοὺς ναῖμπ, ἀναπληρωτὰς τῶν μολλάδων καὶ καθήδων.

2) Τοὺς μουφτηδες, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ σεῖχ-οὐλ-ισλάμ. Οὗτοι, μεταξὺ τῶν δικαστῶν καὶ ἱερέων ὄντες, καθήκον εἶχον νὰ ἀποκρίνωται διὰ φετῶ εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ νομικῶν ζητημάτων.

3) Τοὺς θεράποντας τῆς θρησκείας, ἦτοι τοὺς ἱερεῖς, εἰς οὓς καταλέγονται οἱ σεῖχαι ἢ γέροντες, οἱ χατίβαι, οἱ ἱμᾶμαι κλ.

4) Τοὺς ἐμίρας, καταλεγομένους μεταξὺ τῶν ἱερέων καὶ θεωρουμένων ὡς ἀπογόνων τοῦ προφήτου.

5) Τοὺς δερβίσας, ἡσυχαστὰς.

Ἀρχηγὸς τοῦ σώματος τῶν οὐλεμάδων εἶναι ὁ μουφτης τῆς πρωτευούσης ἢ Σεῖχ-οὐλ-ισλάμ, ὅστις κατέχει τὸ ἀνώτατον ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, ὡς ὁ Βεζύρης τὸ κοσμικόν, καὶ ἀντιπροσωπεύει τὸν Σουλτάνον, ὡς καλίφην, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς τοπικῆς διοικήσεως ἢ Ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ διηρεῖτο εἰς εἴκοσι καὶ πέντε μεγάλας τοπαρχίας, ἡ ἐγιαλέτ, ἐκάστη τῶν ὁποίων διωκεῖτο ὑφ' ἐνὸς τοποτηρητοῦ ἢ ὑπεγλεμπέργ, πασσάδων τριῶν ἱππουρίδων, οὔτινες εἶχον ἀπόλυτον ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν ἐξουσίαν, ὧφειλον δὲ νὰ μεταβιβάζωσιν εἰς τοὺς πασσάδες τὰς τῆς κεντρικῆς διοικήσεως διαταγὰς καὶ νὰ ἐπιβλέπωσι τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

Τὰ ἐγιαλέτ ὑποδιηροῦντο εἰς σατραπείας ἢ σαντζάκ (σημαίαις). Ἐκάστου σαντζάκ προΐστατο εἰς σαντζάκμπεης (ἀρχηγὸς σημαίας), ὅστις ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ περιφερείᾳ εἶχε καθήκοντα ἀνάλογα πρὸς τὰ τοῦ μπεγλεμπέργ, ἦτο δὲ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ συγχρόνως ἀνώτατος διοικητικὸς καὶ δικαστικὸς ἄρχων, διηύθυνε

τὴν ἀστυνομίαν καὶ ὤφειλε νὰ ἐπαγρυπνῇ περὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων.

Αἱ ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις περιελάμβανον τρία ἐγιαλὲτ, ἦτοι τὸ ἐγιαλὲτ Ῥούμελη, τὸ ἐγιαλὲτ Βόσνα καὶ τὸ ἐγιαλὲτ Δζεζαῖρ ἢ τοπαρχίαν νήσων. Ἐν τῷ ἐγιαλὲτ Ῥούμελη περιελαμβάνοντο εἴκοσι καὶ τέσσαρα σαντζὰκ καὶ ἐπὶ τὰ γιουρούμβεη. Εἰς ταῦτα κατελέγοντο τὰ σαντζὰκ τοῦ Μωρέως, τῆς Δεπάντου (Ναυπάκτου), τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Θεσσαλίας (νέων Πατρῶν καὶ Τρικκάλων). Αἱ νῆσοι ἀπετέλουν ἴδιον ἐγιαλὲτ, ὅπερ ἐξαιρετικῶς διωκεῖτο ὑπὸ τοῦ ναυάρχου ἢ καπετὰν πασᾶ, ἔχοντος ὡς ἑδραν τὴν Κων)πολιν.

Ἐκαστον σαντζὰκ ὑποδιηρεῖτο εἰς μικροτέρας περιφερείας ἢ ἐπαρχίας, ἐκάστη τῶν ὁποίων διωκεῖτο ὑπὸ β ο ε β ό δ α ἢ σούμπαση. Τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἀντικείμενον εἶχον τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ ἄλλων δημοσίων προσόδων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Παρὰ τῷ βοεβόδα ἐτάσσετο ὡς ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἰς μ π ο υ λ ο ύ κ μ π α σ η ς μετ' ἀριθμοῦ τινος χωροφυλάκων.

Αἱ περιφέρειαι ὁμως τῶν σαντζὰκ καὶ ἐπαρχιῶν δὲν ἦσαν σταθεραί, μεταβαλλόμεναι συνεχῶς ἐξ εὐνοίας πρὸς τοὺς ἐκάστοτε πασσάδες ἢ βοεβόδας.

§ 2. Ἑλληνικὸν κοινοτικὸν σύστημα.

Ἀρχοντες Ἑλληνες.

Ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις εἵπομεν, ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, ἀναγνωρίσασα τὸ κοινοτικὸν σύστημα παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὅπως αὐτοδιοικῶνται. Ἐν τῇ αὐθαίρεσίᾳ καὶ τῷ δεσποτικῷ χαρακτῆρι τοῦ κατακτητοῦ ἢ καθιερωθεῖσα αὐτοδιοίκησις τοῦ ὑπηκόου λαοῦ θὰ ἀπετέλει ἴσως ἀντίθεσιν, ἀλλ' ἦτο αὕτη ἀνάγκη ἐπιβληθεῖσα ἐκ τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος αὐτοῦ τοῦ δεσπότου. Οὐδὲν δ' ἄλλως ἐκώ-

λυεν, ὅπως ἐν τῷ συμφέροντι τούτῳ ἡ χεὶρ τῆς ἀνθαιρεσίας καταρτίψῃ ἐν τάχει πᾶν ἐκ τῆς αὐτοδιοικήσεως ἀντιτινθέμενον πρόσκομμα.

Κατὰ τὸ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι σύστημα αὐτοδιοικήσεως πᾶσα πόλις, κώμη ἢ χωρίον ἀπετέλει κοινότητα ἢ κοινόν. Ἐξηροῦντο μόνον τὰ ἀποτελοῦντα ἰδιοκτησίαν εἴτε Ἑλληνας εἴτε Ὀθωμανοῦ χωρία, αἵτινα ἐστεροῦντο τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς καὶ διωκοῦντο ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου, ὃν ὁ κύριος διώριζεν. Αἱ κοινότητες εἶχον αὐτοδιοίκησιν, ἀντικείμενον τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, ἥτοι ἡ ἀστυνομία, ὁ καθορισμός καὶ ἡ διανομὴ τῶν φόρων, ἡ διαχείρισις τῆς κοινοτικῆς περιουσίας, ἡ ἐκτέλεσις τῶν διαταγῶν τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, ἡ συμβολαιογραφικὴ πολλαχοῦ ὑπηρεσία καὶ ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης.

Μέλη τῆς κοινότητος ἦσαν μόνον οἱ αὐτόχθονες οἱ εἰς τὴν ἀρχικῶς ὑπὸ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως γενομένην ἀπογραφὴν περιληφθέντες καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν. Ὅπως δὲ τὰ μέλη λαμβάνωσιν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν κοινότητα ἔδει νὰ ὦσιν ἐνήλικα.

Ἐκάστης κοινότητος προΐσταντο εἰς ἡ πλείονες δὴ μογέροντες, οἵτινες συνήθως ἐλαμβάνοντο ἐκ τῆς τάξεως τῶν προκρίτων ἢ οἰκοκυραίων. Ἐξελέγοντο δὲ οὗτοι ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος ἅπαξ τοῦ ἔτους ἡ δις καθ' ἑξαμηνίαν, κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἡ ἐκλογὴ ἐνηργεῖτο δι' ἐπιφωνήσεως πρὸ τῆς θύρας τῆς ἐκκλησίας ἢ ἐντὸς αὐτῆς, ἢ ὑπὸ πλάτανον ἢ ἐν σχολείῳ ἢ ἐν οἰκίᾳ τινι, παρισταμένου τοῦ ἱερέως. Ἐνίοτε ὁμως αἱ ἀρχαερεαί ἀνεβάλλοντο καταχρηστικῶς καὶ οἱ δημογέροντες παρέμενον ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἢ καὶ ἰσοβίως ἐν τῇ ἀρχῇ.

Ὑπὸ τῶν δημογερόντων, συνηγομένων κατ' ἔτος ἐν τῇ πρωτενοῦσῃ τῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ βοεβόδα, ἐξελέγοντο δύο πρ ο ε σ τ ῶ τ ε ς τῆς ἐπαρχίας καὶ εἰς τα-

μί α ς. Ἐκ τῶν προεσιῶτων ὁ μὲν εἰς, ὁ καὶ Ἑλλήν, ἐκα-
λεῖτο κ ο ι ζ ά μ π α ς ἡ ς ὁ δὲ ἑτερος, Ὁθωμανὸς ὦν, ἐκα-
λεῖτο Ἀ γ ά ς.

Οἱ δημογέροντες καὶ προεσιῶτες ἦσαν οἱ ἐν τῇ Ἑλλη-
νικῇ αὐτοδιοικήσει ἄρχοντες καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἐπομένως
τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Οὗτοι εἶχον τὴν διαχείρισιν τῆς τοπικῆς διοικήσεως καὶ
τῆς ἀστυνομίας. Ἀλλὰ περὶ τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων
τῶν ἀρχόντων τούτων ὡς καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων, ὧν ἡ ἀρ-
μοδιότης σχετίζεται πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν, θέλο-
μεν ὁμιλήσει ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἀνερευνῶντες τὰ τῆς ἀστυνο-
μίας ἐκάστης διοικητικῆς περιφερείας.

Σὺν τοῖς ἀνωτέρω ὁμῶς ἄρχουσιν ὑπὸ τὴν τουρκοκρατίαν
εὐρίσκομεν ἐν Ἑλλάδι τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀρματωλῶν, ἢ
καπετάνους ἢ πρωτὰτους, οἵτινες, ἰδίαν καὶ ὠρισμένην
ἔχοντες περιφέρειαν καλουμένην ἀρματωλίκιον, καθῆ-
κον εἶχον νὰ προλαμβάνωσι τὰς ληστείας καὶ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν
εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν δημοσίων δρόμων. Καὶ περὶ τούτων
ἐν τοῖς ἐπομένοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΝ ΠΕΡΙΒΕΒΗΜΕΝΟΙ ΕΞΟΥΣΙΑΝ

Τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν συστηματικῶς πῶς ἐνασκουμένην εὐρόσκομεν ἐν ταῖς περιφερείαις τῆς τοπικῆς διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος. Πρὶν ἢ ὅμως εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ κατὰ τόπους ἔρευναν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιπαρέλθωμεν, χωρὶς νὰ σχετίσωμεν πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας ἐξέτασιν τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ὥς καὶ τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων.

Ὅτις ἡσχέις τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων δὲν εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ δικαιολογήσῃ ἑστῶ καὶ τὴν ἰδέαν—ἀποκρουσμένην ἄλλως ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιδιότητος—δὲν ὁ Πατριάρχης ἢ τὰ ἐπισκοπικὰ δικαστήρια δύνανται νὰ μνημονευθῶσι μεταξὺ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Ἡ ἐν τοῖς προνομίοις ὅμως αὐτῶν ἐνυπάρχουσα δικαστικὴ δικαιοδοσία, ἐνέχουσα ἐν τισι σημείοις ἀστυνομικὸν χαρακτήρα, ὑποχρεοῖ ἡμᾶς ὅπως μὴ παρίδωμεν τὰ σημεῖα ταῦτα, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ τὰ δικαιώματα τοῦ Πατριάρχου ἀπέβλεπον ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν γένος.

Ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης, ὥς ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐθνάρχης, εἶχε διττὴν ἐξουσίαν, πνευματικὴν τε καὶ πολιτικὴν. Εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν, χορηγουμένην διὰ βερατίου τοῦ Σουλτάνου, ὑπήγετο ἡ πολιτικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν γαμικῶν καὶ τῶν ἀστικῶν ἐν γένει ὑποθέσεων τῶν μεταξὺ χρι-

σιανῶν. Ἀλλ' ἀνεγνωρίζετο συνάμα μεταξὺ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ καὶ ἀστυνομικὴ τις δικαιοδοσία. Ταύτην ἐξήσκει ἐν καθήκοντι, δύναται τις εἰπεῖν, ἀστυνομικοῦ δικαστοῦ, διότι βλέπομεν αὐτὸν προεδρεύοντα τοῦ ἐν τῇ πρωτενούσῃ τοῦ κράτους ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου, ὅπερ κατ' ἔφεσιν ἐδίκαζε τὰς ἐκκαλουμένας ἀποφάσεις τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, ἀφορώσας οὐ μόνον εἰς πολιτικὰς διαφορὰς ἀλλὰ καὶ εἰς πταίσματα τῶν χριστιανῶν.

Εἰς τὸν Πατριάρχην ἦτο πρὸς τοῦτοις κεχορηγημένον τὸ δικαίωμα, ὅπως ἐπιβάλλῃ φόρους εἰς τε τὸν κλῆρον καὶ τοὺς λαϊκούς.

Τὴν εἰσπραξιν τῶν ἐπιβαλλομένων φόρων ὡς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ ἐνήργει ἀπ' εὐθείας διὰ τῆς παρ' αὐτῷ τεταγμένης ἐνόπλου δυνάμεως, ἀποτελουμένης ἐξ ἀστυνομικῶν στρατιωτῶν ἢ γενιτσάρων, οὓς αὐτὸς συνετήρει. Πρὸς τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀστυνομικῆς αὐτῆς δικαιοδοσίας ὁ Πατριάρχης ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχῃ συνάμα ἰδίᾳς φυλακὰς.

Ἀστυνομικὴν δικαιοδοσίαν ἐκέκτηντο προσέτι τὰ κατὰ τόπους ἐπισκοπικὰ δικαστήρια. Ταῦτα συνεκροτοῦντο ἐν μὲν τῇ πρωτενούσῃ παρὰ τοῦ Πατριάρχου, ὡς ἐπισκόπου, ἢ τοῦ πρωτοσυγγέλου, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῶν ἐπισκόπων, βοηθουμένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τῶν προεστώτων τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων πιστοποιεῖται ἐκ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν, ὅπως ἐκτὸς τῶν ζημιῶν καὶ κληρονομικῶν διαφορῶν, δικάζωσι πρὸς τοῦτοις καὶ ἐλαφρά τινα πταίσματα.

Τὸ εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα ἐν χρήσει δίκαιον ἦτο τὸ κατὰ τὴν ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου⁽¹⁾

1) Μοσχόβακη, Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον δίκαιον ἐπὶ τουρκοκρατίας σ. 51—67.

Παπαρρηγόπουλος, Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους, τ. Ε' σ. 478.

Παρακατιόντες θέλομεν προβῆ κατὰ τόπους εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν περιβεβλημένων ἡδυστονομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων. Ἀναγκαζόμεθα δὲ εἰς τοῦτο ἐκ τῆς παρατηρουμένης ποικιλίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐφαρμοσθέντων ἐπὶ τουρκοκρατίας συστημάτων τῆς αὐτοδιοικίσεως.

Α') Ἀρχοντες ἐν Πελοποννήσῳ.

α') Ὀθωμανοί.

Ἡ Πελοπόννησος ἢ Μωρέας ἀπετέλει μέγα σ α ν τ ζ α κ ὑποδιαιρούμενον εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας ἐπαρχίας, ἧτοι Κορίνθου, Βοστίσης, Καλαβρύτων, Πατρῶν, Γαστούνης, Πύργου, Καρυνταίνης, Ἀρκαδίας, Νεοκάστρου, Μεθώνης, Κορώνης, Ἀνδρούσης, Νησίου, Καλαμάτας, Λεονταρίου, Μιστρᾶ, Μονεμβασίας, Τροπολιτσᾶς, Ἀγίου Πέτρου, Πραστοῦ, Ἀργους, Ἐμπλακίκων, Φαναρίου καὶ Κάτω Ναχαγές.

Τοῦ σαντζᾶκ τῆς Πελοποννήσου προϊστάτο Πασσᾶς τριῶν ἱππουρίδων ὑπὸ τὸ ὄνομα Μῶρα-Βαλισῆ. Πρωτεύουσα δὲ αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1540 ἦτο ὅτε μὲν ἡ Κόρινθος, ὅτε τὸ Λεοντάριον καὶ ὅτε ὁ Μιστρᾶς. Ἀπὸ τοῦ 1540 μετηνέχθη εἰς Ναύπλιον καὶ εἰτα κατὰ τὴν 17ῃν ἑκατονταετηρίδα εἰς Πάτρας καὶ ἐκ Πατρῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 18ῃς ἑκατονταετηρίδος εἰς Τρίπολιν.

Ἐκὶς τοῦ διοικητοῦ πασσᾶ ὑπῆρχον ἐν τῷ σαντζᾶκ καὶ οἱ ἐξῆς ὑπάλληλοι: 1) δύο πασσάδες, δύο ἱππουρίδων, φρούραρχοι ὁ μὲν Ναυπλίου, ὁ δὲ Μεθώνης, 2) ὁ μπουκαμπελετζῆς, 3) ὁ δεφτερ-κεχαγιᾶς, 4) ὁ καδῆς, 5) ὁ βοεβόδας, 6) δύο κοτσαμπάσηδες, ὧν ὁ εἰς ἦτο ὀθωμανός, 7) ὁ σεντοῦκ ἐμίρης (ταμίας) καὶ 8) ὁ καποῦ-μπουλούκμπασης.

Ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τούτων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν εἶχον ὁ βοεβόδας, οἱ κοτσαμπάσιδες καὶ ὁ καποῦ-μπουλούκμπασης.

§ 1. Βοεβόδας.

Ὡς εἵπομεν ἐν σελ. 214, ὁ βοεβόδας προῦστατο ἐν τῇ διοικήσει τῆς ἐπαρχίας. Ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἦτο ἐνιαυσία, τὰ δὲ καθήκοντα ἀντικείμενον εἶχον τὴν εἰσπραξίν τοῦ χαραιζίου (κεφαλιάτικο) καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ πασσᾶ καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Κριτηρίου.

Εἶχεν ὁμως πρὸς τούτοις ὁ βοεβόδας τὸ καθήκον νὰ ἐνεργῇ τὰς αἰτήσεις τῶν κοιζαπάσιδων ἢ προεστῶν τῆς ἐπαρχίας, τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀστυνομίαν ἢ εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν δοσιμάτων.

Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀστυνομικῆς τοῦ ὑπηρεσίας εἶχε παρ' ἑαυτῷ ὡς ἀστυνόμον τὸν καποῦ-μπουλούκμπασην ἀκολουθούμενον ὑπὸ 10 ἢ 15 ἐνόπλων.

§ 2. Κοτσαμπάσιδες.

Οὔτοι εἶναι οἱ κατ' ἐπαρχίας ἐγκλεγόμενοι προεστοί, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτο Ἑλλήν καλούμενος κοτζάμπασης, ὁ δὲ Ὀθωμανὸς καλούμενος ἀγᾶς.

Τὰ καθήκοντα αὐτῶν θὰ ἐκθέσωμεν βραδύτερον, ὅτε θέλομεν ὁμιλήσει περὶ τῶν προεστῶν. Ἀρκούμεθα ἤδη νὰ εἵπωμεν, ὅτι οὔτοι ἐξέλεγον τὸν ἀστυνόμον καποῦ-μπουλούκμπασην, ὅλως ἀπ' αὐτῶν ἐξαριώμενον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του.

§ 3. Καποῦ-μπουλούκμπασης.

Ὁ καποῦ-μπουλούκμπασης ἐξετέλει καθήκοντα γενικῆς

ἀστυνομίας, παρακολονθῶν τὸν βοεβόδαν καὶ ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του 10 ἢ 15 ἀνδρας ἐνόπλους.

Καθ' ἣκον αὐτοῦ κυρίως ἦτο νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κατοίκων ὡς καὶ περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων.

Ὁ καποῦ-μπουλούκμπασης ἐξελέγετο καὶ ἐπαύετο ὑπὸ τῶν προεστώτων τῆς ἐπαρχίας. Διὰ τοῦτο ἐξηρτᾶτο ὅλως ἀπ' αὐτῶν καί, μολοντί παρηκολούθει τὸν βοεβόδαν, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελῇ τὰς διαταγὰς του ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν προεστώτων ἢ κοιταμπάσιδων (¹)

β') Ἑλλήνες.

§ 1. Δημογέροντες.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ ἐρρήθη, ὅτι ἐν ἐκάστη πόλει, κώμῃ ἢ χωρίῳ κοινότητα ἀποτελοῦντι ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος εἰς ἢ πλείονες, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν κομματικῶν ἀπαιτήσεων, δημογέροντες ἢ γέροντες καλούμενοι.

Τὸ καθ' ἣκον αὐτῶν ἀφεώρα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῆς κοινότητος. Κυρίως οὗτοι εἶχον τὴν οἰκονομικὴν διοίκησιν τῆς κοινότητος, ἥτοι διεχειρίζοντο τὴν κοινοτικὴν περιουσίαν, συνέτασσον τὸν προϋπολογισμὸν τῆς κοινότητος, εἰσέπραττον τοὺς φόρους, συνωμολόγουν δάνεια, ἐδέχοντο τὰς εἰς τὴν κοινότητα καὶ τὰς ἐκκλησίας δωρεάς, διέτασσον τὴν τάξιν τῆς διὰ δημόσια ἢ δημοτικὰ ἔργα ἐργασίας ἢ τῶν ἀγγρασιῶν

1) Μάμουκα Συλλογὴ, τ. ΙΑ' σ. 309 κ. ἐπ. Μοσχοδάκη, τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον δίκαιον ἐπὶ τουρκοκρατίας σ. 87 καὶ ἐπ.

καὶ ἀντεπροσώπευον τὴν κοινότητα ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς ἐνάγοντες ἢ ἐναγόμενοι. Ὡφειλον δὲ νὰ ἐκτελῶσι τὰς διαταγὰς τῶν προεστώτων τῆς ἐπαρχίας.

Πρὸς τοῦτοις εἶχον καὶ ἀστικὴν δικαιοδοσίαν καθ' ὅσον ἐπετρέπετο αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων, ἐπεκύρουν τὰ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν συνομολογούμενα συμβόλαια, καὶ τέλος ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας ἐξετέλουν τὰς ἐκεῖθεν πεμπομένας διαταγὰς.

Οἱ δημογέροντες διεχειρίζοντο συνάμα τὴν τοπικὴν καὶ γενικὴν ὡς καὶ τὴν ἀγροτικὴν ἀστυνομίαν τῆς πόλεως, τῆς κώμης ἢ τοῦ χωρίου καὶ προΐσταντο αὐτῆς. Ἡ ἀστυνομικὴ αὕτη τῶν δημογερόντων δικαιοδοσία ἦτο βεβαίως ἀπόρροια τῶν ἀρχῶν τῆς ἀναγνωρισθείσης ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως αὐτοδιοικήσεως. Ἀλλὰ τὶνα ἐν λεπτομερείᾳ τὰ ὡς πρὸς τὴν ἀστυνομίαν καθήκοντα αὐτῶν δὲν εἶναι γνωστά, οὐδ' ἡδύνατο νὰ εἶναι οὕτω γνωστά, ἀφοῦ μέχρι τοῦ 1828 καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀντιπροσώποις τῶν συμμάχων αὐλῶν δὲν ὑπῆρχεν ἀριτία γνώσις περὶ τῶν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν δεσποτείαν Ἑλλήνων ἀρχόντων. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐρωτημάτων, ἅπερ οὗτοι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀπηύθυναν πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ὁποίων καταλέγεται καὶ τὸ ἀφορῶν εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρχάς. (1).

Ἐν τούτοις ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἡ χορήγησις τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας εἰς τοὺς τοπικοὺς ἀρχοντας αὐτῶν δὲν ἡδύνατο ἢ νὰ περιλάβῃ πᾶσαν τὴν πρόνοιαν περὶ τε τοῦ σεβασμοῦ τῶν προσωπικῶν καὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων ὡς καὶ περὶ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου. Εἰς τὴν πρόνοιαν δὲ αὐτὴν ὑπάγονται βεβαίως τὰ ληπτέα μέτρα καὶ αἱ ἐγγυήσεις πρὸς προστασίαν

1) Ὅρα Μάμουκα Συλλογὴν τ. ΙΑ' σ. 309, ἐρώτημα ΚΔ'.

τῶν συμφερόντων τοῦ τόπου, ἤτοι ἡ διατήρησις τῆς τάξεως, ἡ δημοσία ἀσφάλεια, ἡ δημοσία ὑγιεινή, ὁ σεβασμὸς τῶν κεχορηγημένων ἐλευθεριῶν, ἡ προστασία τῆς περιουσίας κλπ.

Ὡς ἐκτελεστικά ὄργανα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων οἱ δημογέροντες εἶχον παρ' αὐτοῖς τοὺς ἀγροφύλακας, τοὺς πολιτοφύλακας καὶ τοὺς ἐθνοφύλακας.

Καὶ οἱ μὲν ἀγροφύλακες ἡσχολοῦντο εἰς τὴν ἀγροτικὴν ἀστυνομίαν, οἱ δὲ πολιτοφύλακες εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἀστυνομίας ἐν γένει. Τῶν ἐθνοφυλάκων ἡ χρησιμοποίησις ἐγένετο πρὸς τὴν τήρησιν τῆς γενικῆς ἀσφαλείας καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας· οὗτοι ἀπετέλουν κυρίως τὰ σώματα τῶν ἀρματωλῶν ὡς θέλομεν ἶδει ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Πάντες οὗτοι ἐλαμβάνοντο ἐξ Ἑλλήνων, διωρίζοντο δὲ καὶ ἐπαύοντο ὑπὸ τῶν δημογερόντων (¹)

Προκειμένον περὶ σπουδαίας τινὸς ὑποθέσεως οἱ δημογέροντες συνεκάλουν συμβούλιον ἐκ τῶν προκρίτων καί, ἐν ἐκτάκτοις περιστάσεσι, γενικὴν συνέλευσιν ἐξ ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινότητος. Μετ' αὐτῶν διασκεπτόμενοι ἀπεφάσιζον περὶ τοῦ πρακτέου.

Εἰς τοὺς δημογέροντας ἐχορηγεῖτο ἐτησίως μισθὸς ἡ ἀποζημίωσις ἐκ 50—500 γροσίων ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς κοινότητος.

§ 2. Προεστοί.

Ἡ κανονικὴ διάρκεια τῆς ἀρχῆς τῶν προεστώτων, ἐκλεγομένων ὡς ἐρρήθη ὑπὸ τῶν δημογερόντων, ἦτο ἐνιαυσία, ἡδύνατο δμως νὰ παραταθῇ.

¹) Ἀντωνιάδου, Τὰ δημοτικά σ. 284, 285.

Οὗτοι, ἐδρεύοντες ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἐπαρχίας, ἦσαν οἱ φυσικοὶ προστάται καὶ σύμβουλοι παντός καταπιεζομένου Ἑλληνοῦ, καὶ ὄφειλον νὰ παρέχωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν εἰς πάντα Ἑλληνα ἔχοντα πολιτικὴν μετὰ Ὀθωμανοῦ ὑπόθεσιν. Τὴν προστασίαν δ' αὐτῶν ἐξήσκουν κατὰ τὰς ποινικὰς δίκας, καθ' ὥς, δικαζομένας ὑπὸ τοῦ Καδῆ, ἐδικαιοῦντο νὰ παρίστανται.

Εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ προδιαθέτωσιν ὅλας ἐν γένει τὰς ὑποθέσεις νῶν ῥαγιάδων καὶ νὰ κρίνωσι τὰς ὁποιασδήποτε φύσεως ὑποθέσεις αὐτῶν· ὥς δὲ εἵπομεν, μετεῖχον πρὸς τοῦτοις τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων.

Οἱ προεστώτες ἤσκουν σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς διοικήσεως ὅλης τῆς ἐπαρχίας ὥς σύμβουλοι ἢ πάρεδροι τοῦ ὀθωμανοῦ διοικητοῦ, καὶ ἦσαν τὰ μεσάζοντα μεταξὺ τῶν τουρκικῶν καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν ἢ καὶ τῶν Ἑλλήνων πρόσωπα, διαβιβάζοντα τὰς προσταγὰς τῶν ὀθωμανικῶν ἀρχῶν καὶ ὑποβάλλοντα τὰ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ὑπαλλήλων παράπονα τῶν κοινοτήτων ἢ τῶν μελῶν αὐτῶν. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἐπιρροὴ αὐτῶν ἐπὶ τῆς διοικήσεως, ὥστε καὶ τὸν βοεβόδαν ἠδύναντο νὰ παύσωσι προσωρινῶς καὶ πᾶν καταθλιπτικὸν μέτρον αὐτοῦ νὰ ἀναστείλωσιν. Ἄλλ' ὅπερ σπουδαιότερον, οὐδεμία εἰσπραξις ἢ διανομὴ φόρων ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ἄνευ τῆς ἀδείας καὶ γνώμης τῶν προεστώτων.

Εἰς τοὺς προεστώτας ἀνήκεν ἡ ἀνωτέρα διαχειρίσις τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας τῶν κοινοτήτων. Τῇ προτάσει αὐτῶν διωρίζετο καὶ ἐπαύετο ὁ μπουλούκμπασης, ὅστις, παρακολουνθὼν μετὰ 10—15 ἐνόπλων τὸν βοεβόδαν, καθήκον εἶχε νὰ μεριμνᾷ πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως, τὴν ἀσφάλειαν τῶν κατοίκων, τὴν εἰσπραξιν τῶν φόρων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς τοιαύτης τῶν προεστώτων ἀστυνομικῆς ἐξουσίας ἦτο, ὅτι ὁ μπουλούκμπασης ἐξηρεῖτο ὁλοκλήρως ἐξ αὐτῶν καὶ οὐδεμίαν διαταγὴν

ἡδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῶν, ὑπεχρεῶτο δὲ νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν προσβολὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν προεσιώπων καὶ τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν.

Εἰς τὰ καθήκοντα τῶν προεσιώπων ὑπήγετο συνάμα ἡ περὶ τῆς γενικῆς ἀστυνομίας μέριμνα. Ἐκ ταύτης ἰδικαιοῦντο νὰ συγκροτήσωσιν ἐξ ἐντοπίων ἀποσπάσματα πρὸς τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας καὶ τὴν τήρησιν τῆς ἀσφαλείας ἐν τοῖς δημοσίοις δρόμοις· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ σκοπῷ ἐπροκάλουν τὸν διορισμὸν καπετάνου, περὶ οὗ ῥηθῆσεται κατωτέρω (¹).

Ὡς ἀμοιβὴν τῶν ἐν γένει ὑπηρεσιῶν ἰων οἱ προεσιώτες ἐλάμβανον ἐτήσιον μισθὸν ἐκ 1000—5000 γροσίων ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας.

§ 3. Καπετάνος.

Εἰς τὰς χριστιανικὰς κοινότητας εἶχε παρασχεθῆ τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ ἐνόπλου ἀποσπάματος ἐξ 20—30 ἐντοπίων ὑφ' ἑνα ἀρχηγὸν καλούμενον καπετάνον. Ὁ διορισμὸς τοῦ καπετάνου ἐγίνετο ὑπὸ τῶν προεσιώτων καὶ ἐπεκυροῦτο ὑπὸ τοῦ Παοᾶ.

Τὸ καθήκον τοῦ καπετάνου ἀφεώρα εἰς τὴν γενικὴν ἀστυνομίαν. Προορισμὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ πρόληψις τῶν ἐγκλημάτων καὶ ἡ σύλληψις τῶν δραστῶν. Κυρίως ἐπέβλεπεν εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας καὶ εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν δημοσίων ὁδῶν.

Ὁ καπετάνος ὑπήγετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν προεσιώτων καὶ δημογερόντων, οἵτινες προΐσταντο τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως. Ὡς ἐκ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης δὲν πρέπει, καθ'

1) Ἀγγελοπούλου, Περὶ τοπικῆς διοικήσεως ἐν Ἑλλάδι, σ. 13, 40. Ἀντωνιάδου, Τὰ Δημοτικά, σ. 280.

ἡμᾶς, νὰ θεωρηθῇ ὡς ἰδίᾳ καὶ αὐτοτελὲς ἀστυνομικὴ ἀρχή, ἀλλ' ὡς ἀστυνομικὸν ἐκτελεστικὸν ὄργανον τῶν προϋσταμένων τῆς ἀστυνομίας.

Ἐν Πελοποννήσῳ οἱ καπετάνοι σπουδαίαν προσήνεγκον ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Τουρκίαν. Κατὰ τὸ 1770 οἱ πρὸς καταστολὴν τῆς ἐπαναστάσεως κληθέντες εἰς Πελοπόννησον 12 χιλ. Ἀλβανοί, κατεξουσιάζαντες τὸν τόπον, ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς Τουρκίας. Ἡ Ὑψ. Πύλη διὰ τοῦ Καπετὰν πασᾶ ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν αὐτῆς κατὰ τῶν Ἀλβανῶν τούτων τοὺς τὰ ὄρη κατέχοντες καπετάνους μετὰ 4 χιλ. ἀνδρῶν, οἵτινες ἀποδεχθέντες τὴν πρόσκλησιν ἐξεδίωξαν τοὺς Ἀλβανούς. Ἡ τοιαύτη ὑπηρεσία ὑπεχρέωσε τὴν Τουρκίαν, ὅπως ὡς ἀνταμοιβὴν καταστήσῃ τοὺς ἀρματωλούς, περὶ ὧν θέλομεν ὁμιλήσει ἐν τοῖς ἐπομένοις (¹).

Β') Ἀρχοντες ἐν Μάνῃ.

Καίτοι μέχρι τοῦ 1776 ἡ Μάνη περιλαμβάνετο ἐν τῷ σαντζάκ τοῦ Μωρέως, δὲν ὑπήχθη ἐν τούτοις εἰς τὸν διοικητικὸν ὀργανισμὸν τούτου. Τὸ κρατῆσαν ἐν αὐτῇ σύστημα διοικήσεως ἦτο ὅλως διάφορον.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ Μάνη παρίσταται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς αὐτόνομος καὶ κυβερνωμένη δι' ἰδίων νόμων.

Αἱ ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις τῆς Λακωνικῆς, ἰδίαν ἔχουσαι πολιτείαν, ἀπετέλουν τότε τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων. Τοῦτο ἀνασυνταχθὲν ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν, ἐπὶ Αὐγούστου, μετανομάσθη, κοινὸν τῶν Ἑλευθερολακῶν. Τὸ ἴδιον πολίτευμα καὶ τὴν αὐτονομίαν διετήρησεν ἡ Ἑλευ-

1) Μάμουχα Συλλογή, τ. ΙΑ' σ. 309 καὶ ἐπ. 324—326.

θερολακωνία ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν, ὑπαχθεῖσα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐλευθέρων πόλεων (*civitates socii*).

Κατὰ πάσας τὰς μαρτυρίας πιστοποιεῖται, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἐξηκολούθησεν ὕφισταμένη ἡ αὐτονομία τῶν Ἑλευθερολακῶνων. Εἰς τὴν χώραν τούτων δὲν συνετελέσθη ξενικὴ κατοχή. Τὸ πολεμικὸν μένος, ὅπερ ἀρχῇθεν χαρακτηρίζει τοὺς Λάκωνας, καὶ ἡ ἀποτομότης ὡς καὶ τὸ ἀπρόσοιτον τοῦ τόπου αὐτῶν δὲν διηυκόλυνον τὰς ἐπιδρομὰς ⁽¹⁾.

Ἐκ μαρτυρίας τινος ⁽²⁾ καθίσταται πιθανόν, διὲν κατὰ τὸν Η' μ. Χ. αἰῶνα φυλαί τινες Σλαύων καὶ Σκυθῶν ἐπέδραμον ἐκ Συρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἴσως δὲ καὶ εἰς τὴν Λακωνίαν. Ἄλλ' ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῆς διετηρήθη πάντῃ ἀνεπηρέαστος ἡ ἀρχαία Λακωνία, ἣτις κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους ὀρίζεται ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Μάνη. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ὀνομασίας τῶν πρωτευόντων χωρίων τῆς Μάνης.

Τὴν αὐτονομίαν τῆς Μάνης ἀνεγνώρισε καὶ ἡ Τουρκικὴ δυναστεία. Τουρκικὴ κατοχή οὐδέποτε ἐγένετο.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας ὁ λαὸς τῆς Μάνης διηρεῖτο εἰς φατρίας ἢ φάρας διοικουμένας ὑπὸ Κεφαλᾶδων, οἵτινες κατόπιν ἐκλήθησαν καπετανέοι. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι πρὸ τῆς ἀτυχοῦς ἐπαναστάσεως τοῦ 1770 οἱ Μανιάται ἦσαν ὅλως ἀνεξάρτητοι καὶ εἶχον ἰδίαν διοίκησιν, τὴν δὲ πρὸς τὴν Ὑψ. Πύλιν ὑποταγὴν ἐδῆλουν διὰ τῆς ὑποσχέσεως πρὸς καταβολὴν ἐτησίου φόρου ἐκ 4000 γροσίων. Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς πιθανότητα ὁ φόρος οὐδέποτε κατεβλήθη.

1) Ὡς ἐκ τοῦ πολεμικοῦ, χαρακτηρὸς τῆς ἀρχαίας Λακωνίας, τῆς κατόπιν καταστάσεως Τσακωνῶν, οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἐλάμβανον συνθήκας ἐκεῖθεν σῶμα δορυφόρων, τὸ ὅποῖον ἀπετέλει μέρος τῆς φρενῶς αὐτῶν.

2) Ὅρα καὶ σ. 193.

Πᾶσα πόλις καὶ πᾶσα κώμη καὶ πᾶν χωρίον ἀπειτέλουν ἰδίαν κοινότητα ἔχουσαν προϋστάμενον, ὅστις ἐξελέγετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκαλεῖτο καπετάνιος. Ἐκαστος καπετάνιος ἔχων μᾶλλον στρατιωτικὸν χαρακτήρα, διώκει ὅλως ἀνεξαρτήτως τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κοινότητα καὶ διένεμε τοὺς φόρους· βαθμυδὸν ὁμῶς σὺν τῷ χρόνῳ περιφέρειαι καπετανέων ἐνωθεῖσαι ἀπετέλεσαν τμήματα ἢ ἐπαρχίας ἢ μεγάλαις καπετανίαις, ἐκάστης τῶν ὁποίων προϋστατο πάλιν εἰς καλούμενος ἀνώτερος καπετάνιος, ὅστις εἶχε τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν. Ὑπῆρχον καὶ καπετανίαι πόλεων καὶ κωμῶν, αἷτινες ἦσαν πάντῃ ἀνεξάρτητοι οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀνώτερον καπετάνιον ὑπαγόμεναι.

Τὸ σύνολον τῶν καπετανέων τῆς Μάνης ἀπετέλει σὺμβούλιον, ὅπερ, σκεπτόμενον, ἀπεφάσιζε περὶ ὅλων τῶν ὑποθέσεων τῆς χώρας αὐτῶν. Τοῦ συμβουλίου τούτου προϋστατο ὁ ἀνώτερος καπετάνιος, ὅστις ἐξελέγετο διὰ πλειονοψηφίας ὑπὸ τῶν λοιπῶν, τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως οὐδόλως ἀναιμιγνυομένης εἰς τὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ. Μόνον κατὰ τὸ 1690 ἡ Πύλη διὰ τοῦ Μουσταφᾶ Κριουριλῆ ἐπενέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτήν, διορίσασα μπέην τῆς Μάνης τὸν Λιβέριον Γερακάρην γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὑποκοριστικὸν Λυμπεράκης. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ δὲν διήρκεσεν πολὺ.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεγάλων καπετανιῶν ἢ τμημάτων ἢ ἐπαρχιῶν δὲν συμφωνοῦσιν οἱ ἱστορικοί. Κατὰ τινας αὗται ἦσαν τέσσαρες κατ' ἄλλους δὲ ἐπτά. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὁ Παπαρηγόπουλος παραδέχεται τέσσαρας, ἥτοι τὴν Ζαρνάταν, τὸν Ζυγόν, τὰ Κακαβούλια καὶ τὸ Σκούταρι, ὁ δὲ Τρικούπης ἐν ἀρχῇ μὲν ὀκτώ, εἴτα δὲ ἔνδεκα.

Ὁ Rouquerville ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντι πίνακι τοῦ σαντζάκ τοῦ Μωρέως ἀναφέρει δώδεκα καπετανίαις τῆς Ἐλευθερολακωνίας ἢ Μάνης. Αὗται εἰοῖν αἱ ἑξῆς:

1) Τῶν Γιαννιτσανίκων ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν αὐτὴν κώμην.

2) Τοῦ Σταυροπηγίου, ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν κώμην Κντριές.

3) Τῆς Ἀντρουβίστης ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν κώμην Καρδαμύλην.

5) Τοῦ Ζυγοῦ ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν κώμην Πλάτσιν

5) Τοῦ Κουτήφαρη (¹). Πρωτεύουσα ἡ αὐτὴ κώμη.

6) Τῆς Τοίμοβας (¹) » » »

7) Τοῦ Δηροῦ » » »

8) Τοῦ Κακοβουνίου (²) » » »

9) Τῆς Μηλέας » » »

10) Τῆς Καστάνιτσας » » »

11) Τοῦ Τρινάσσου » » »

12) Τοῦ Μαρθωνησίου (³) » » »

Κατ' ἔγγραφον ἀπάντησιν, ἣν ἐρωτηθεὶς ἔδωκεν εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ πρόξενον τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1785 ὁ τότε αὐτόθι, κατόπιν δυσμενείας τοῦ Καπετὰν πασᾶ, καταφυγὼν Τζανέμπεης, ἡ Μάνη, ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπαρχίας Ζαρνάτας ἡ Σταυροπηγίου ὑπαγομένην κώμην Κντριές, ἀποτελεῖτο ἐξ ἑπτὰ μικρῶν ἐπαρχιῶν, ἑκατὸν περίπου μεγάλων καὶ μικρῶν χωρίων καὶ τεσσαράκοντα περίπου χιλιάδων κατοίκων.

Κατὰ Νικήτιαν τινά, γράψαντα διὰ σίχων συνοπτικὴν ἱστορίαν τῆς Μάνης, αὕτη περιελάμβανε 117 χωρία διηρεῖτο δὲ εἰς τρία μέρη, ἥτοι τὴν Κάτω, τὴν Ἐξω καὶ τὴν Μέσα

1) Ἡ κώμη αὕτη ἦτο αὐτόνομος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μπάς-Μπαγού, ἥτοι Μπέη τῆς Μάνης.

2) Οἱ Κακοβουνιώται ἦσαν ὅλως ἀναρχικοὶ ἄνευ νόμων καὶ ἄνευ ἀρχηγοῦ.

3) Τὸ Μαρθωνῆσι ἦτο ἔδρα τοῦ Μπάς-Μπαγού.

Μάνη ν, ἅτινα, ὡς ἐνδείκνυνται, ἀπετελοῦντο ἐξ 6 ἐπαρχιῶν ⁽¹⁾.

Μετὰ τὴν ἀποικυρίαν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1770 αἱ μετὰ τῆς Ὑψ. Πύλης σχέσεις τῆς Μάνης μετερρυνήθησαν. Ἡ Μάνη τότε ἀπεσπάρθη τοῦ σαντζάκ τῆς Πελοποννήσου καὶ μετὰ τῶν Κυκλάδων ὑπήχθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ μεγάλου ναυάρχου ἢ Καπετὰν πασᾶ, ὑπεχρεώθη δὲ νὰ καταβάλλῃ

1) Ἐκ τῆς ἱστορίας αὐτῆς φερούσης τὸν τίτλον «Ἱστορία τῆς Μάνης, ἥτοι περιγραφή ἡθῶν, χωρίων καὶ ἐντράδων αὐτῆς διὰ στίχων πολιτικῶν» παραθέτομεν τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα:

«Ἐπτὰ καὶ δέκα καὶ ἑκατὸν εἰν' ὅλα τὰ χωρία,
ὅπου κρατοῦν τὰ ἄρματα καὶ τὴν ἐλευθερίαν»

Ἡ Μάνη χωρίζεται εἰς τρία μέρη. Τὸ μέρος τὸ ἀνατολικὸν λέγεται Κάτω Μάνη, τὰ δ' ἄλλα δύο δυτικὰ Ἐξω καὶ Μέσα Μάνη.

Ἡ Κάτω Μάνη περιελάμβανε 44 χώραις καὶ χωρία, ἥτοι Τζικαλιά, Καλονιούς, Παχιάνικα, Λαγίαν, Λιοντάρκη, Δημαρίστικα, Δρυάλι, Νύφι, Κυρογονιάνικα, Γονέα, Βάτα, Κότρωνα, Φλομοχώρι, Καλιζομάνικα, Ρηγανόχωρι, Λουκάδικα, Κάβαλος, Χειμάρρα, Σκουτάρη, Βαχός, Παλιοκάλυθα, Παρασειρός, Καρέα, Τζέροβα, Κρουονερόν, Σκυφιάνικα, Πολοβά, Σιδεροκαστρίταις, Μανιάκοβα, Καυκί, Πολιτζαραβίταις, Μαρατέα, Μανίτζα, Σκαμνάκι, Νιοχώρι, Πηλάλα, Τουρκατζάνικα, Καρβελοχώρι, Λίμνη, Λίμπερδο, Τρίνησα, Μελίσαι, Λάγιον (νῦν Τζανετούπολις), Μαραθωνῆσι.

Αὐθέντην εἶχον τὸν Τζανέτμπεην τὸ γένος Γρηγοράκη.

Ἡ Ἐξω Μάνη ἐξεστίνετο ἀπὸ τῆς Κελεφᾶς μέχρι τῆς Καλαμάτας, περιελάμβανε δὲ τὸν Ζυγόν, τὴν Μηλιάν, Ἀνδρούβισταν καὶ ὅλην τὴν Ζαρνάταν, ἥτοι 46 χώραις καὶ χωρία· τὰ ἐξῆς: Πηγάδια, Σέλιτζα, δύο Μαντινειαίς, Τρικτόσσοβα, Δολούς, Βαροῦσι, Κάμπος, Γαϊτζαῖς, Μάλτα, Πρίντα, Νεροβά (τῆς Ζαρνάτας)· Τσέρια, Κάλυβον, Ξεχώρι, Σκαρδαμοῦλα, Πραστίον, Λιασύνοβα, Βαϊδινίτζαν (ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀνδρούβισταν)· Λεῦκτρον, Νεοχώρι, Πύργον, Φοραδόπιστον, Ὀλόσσα, Ρίγλια, Μπαζιοῦ, Κοτρώνη, Λοσνά, Μεγάλην χώραν ὀνομαζομένην Πλάτζαν, Νομιτζί, Κουτῆφари, Λαγκάδα, Πολίνα, Βοιτυλος, Κελεφά (ἀνήκουν εἰς τὸν Ζυγόν)· Μηλιάν, Ὑζινα, Καστάνια, Ἀράχωβα, Γιαρμπελέα, Καστάνιτζα, Σελεγοῦδι, Κόκκινια Λουρτζά, Ἅγιον Νικόλαον, Μάλτζινα, Ἀρχοντικὸ (ἀνήκουν εἰς τὴν Μηλέαν).

Ἡ Ἐξω Μάνη διηρεῖτο εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας (Ζαρνάτας, Ἀνδρούβιστας,

μεγαλείτερον ἔτήσιον φόρον, ἥτοι 15,000 γροσίαν, καὶ νὰ ἀπόσχη τοῦ διορισμοῦ τοῦ ἀνωτέρου καπετάνιου, ὅστις ἔκτοτε διωρίζετο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἰσοβίως καὶ ἐκαλεῖτο Μπέης. Ὁ ἀρχων οὗτος τῆς Μάνης προσηγορεύετο, προστιθεμένου τοῦ κυρίου ὀνόματος τοῦ κατέχοντος τὴν ἀρχήν, ὡς Τζανέμπεης, Μιχάλμπεης, Πειρόμπεης κλ.

Τὸ πρῶτον φιορμάνιον περὶ Μπέη τῆς Μάνης ἐξεδόθη τὴν 20 Ἰανουαρίου 1777, διωρίζετο δὲ δι' αὐτοῦ ὁ Τζανειόκης Μπέης (¹).

Μηλείας καὶ Μαλτζίνη τοῦ Ζυγοῦ), εἶχε δὲ πέντε ἐπισκοπὰς καὶ ἑπτὰ καπετανίας.

Εἰς τὴν Ζαρνάταν ἦσαν δύο καπετανίαι, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἰς Τρικόντζοβα τοῦ καπετάν Γεωργάκη, ἡ δὲ εἰς Κυτριάς τοῦ κυρ Κουμουνδουράκη. Μία καπετανία ἦτο εἰς τὴν Ἀνδρουδίستان τοῦ καπετάν Χρηστάκη (;) [Τρουπάκη], ἄλλη εἰς τὸν Ζυγὸν τοῦ καπετάν Χρηστάκη, καὶ τρεῖς εἰς τὴν Μηλίαν. Εἰς τὴν Μηλίαν ἦτο ὁ Κυβέλος, εἰς δὲ τὴν Καστάνιν ὁ Ντουράκης.

Ἡ Μέσα Μάνη περιελάμβανεν 26 χώραις καὶ χωρία. Πρωτεύουσα αὐτῆς ἦτο ἡ Τζίμοβα ἔχουσα καπετάνιον τὸν Καραμιχάλην (Μαυρομιχάλην). Τὰ χωρία ἦσαν τὰ ἑξῆς: Τζίμοβα, Κουσχοῦνι, Κριλιάνικα, Σκυφιάνικα, Πύργος, Χαριὰ, Δρυάλι, Παλιόχωρα, Γερμός, Βάμβακα, Μπρίγκι, Καρίονα, Καρίνα, Κουλούμι, Μίνα, Κίτζα, Νόμια, Σταυρί, Κεχράνικα, Κοῦνος, ἄνω καὶ κάτω Μπούλαρι, Δρύ, Κηποῦλα, Βάββα, Ἀλυκα.

1) Ἀπὸ τοῦ 1777 μέχρι τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος Μπέηδες ἐν Μάνῃ διετέλεσαν οἱ ἑξῆς:

α') Τζανέμπεης ἢ Τζανετάκης διαχειρισθεὶς ἐπὶ 10 ἔτη τὴν ἐξουσίαν, ἥτοι μέχρι τοῦ 1787, ὅτε ἀπηγγονίσθη τῇ διαταγῇ τοῦ Καπετάν πασᾶ.

β') Μιχάλμπεης Τρουπάκης ἐκ Καρδαμύλης, διοικήσας ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἀπηγγονίσθη τῇ διαταγῇ τοῦ Καπετάν πασᾶ, ὅφ' οὗ συνελήφθη ἐπίσης καὶ ἐγκαθεύρθη ἐν τοῖς κατέργοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα ἀπεβίωσεν, ὁ δεκαπενταετὴς αὐτοῦ υἱός.

γ') Τζανέτ μπένης ἐκ Μαυροβουνίου τῆς ἐπαρχίας Μαραθωνησίου. Οὗτος διώκησεν ἐπὶ 8 ἔτη, μεθ' ἃ ἀποχωρήσας τῆς ἀρχῆς ἐξῆσεν ἡσύχως ἐν τῇ ἐστίᾳ τοῦ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ καπετάνιου.

δ') Παναγιώτης Κουμουνδοῦρος ἐκ Κάμπου-Σταυροῦ, πλησίον τοῦ

Ἡ ἀλήθεια δμως εἶναι, ὡς λέγει ὁ Παπαρρηγόπουλος, διὸ ὁ διορισμὸς ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀπλῇ ἐπικύρωσις τοῦ ὑπὸ τῶν Μανιατῶν ἐκλεγομένου ἀρχηγοῦ, διότι καὶ ἔκτοτε, ὡς πρότερον, οἱ Μανιάται δὲν ἐπεΐθοντο νὰ ὑποταχθῶσιν, εἰμῆεις προῖσιτάμενον ἐλευθέρως ὑπ' αὐτῶν τοῦτων ἀναδειχθέντα.

Ἡ Μάνη, διηρημένη, ὡς ἐρρήθη, εἰς καπειανίας διοικουμένας ὑπὸ ἰδίου ἐκάστη καπειάνιου καὶ ὑπαγομένας ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν τοῦ Μπέη, ἀπετέλει οὕτως ὁμοσπονδίαν.

Ἐπισκοποῦντες τὸ ἐν Μάνῃ κρατοῦν τότε σύστημα διοικήσεως, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλλωμεν, διὸ ἡ ἐνάσκησις τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας συνεκεντροῦτο εἰς ἐκάστην μὲν καπειανίαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ διοικοῦντος αὐτὴν καπειάνιου, ὡς πρὸς τὴν καθόλου δὲ διοίκησιν τῆς Μάνης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μπέη, ὡς προῖσιταμένου πάντων τῶν καπειανέων καὶ γενικοῦ ἀντιπροσώπου ὁλοκλήρου τοῦ τμήματος τῆς Μάνης ἀπέναντι τῆς Ὑψ. Πύλης καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ διοικήσις τῆς Μάνης εἶχε μᾶλλον στρατιωτικὸν χαρακτῆρα. Τοῦτο ἦτο συνέπεια τῆς φύσεως καὶ τῆς ιδιότητος τοῦ λαοῦ, ὅστις ἀπὸ χαρακτῆρος ζωηρὸς δυσκόλως ὑπέκυπεν εἰς τοὺς ἐκ τῆς διοικήσεως ὑπαγορευομένους περιορισμούς.

Ἐκαστος καπειάνιος εἶχεν ἐν τῇ διοικήσει τῆς καπειανίας αὐτοτέλειαν, διένεμε τοὺς φόρους καὶ διώκει, συμμορφούμενος

χωρίου Βαροῦσι. Διοικήσας ἐπὶ 3 ἔτη ἐγκαθέρχθη ἐν τοῖς κατέργοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν οἷς εὕρισκετο κατὰ τὸ 1801.

ε') Ἀντώνιος Κουτσογρηγόρης. Διεδέχθη τὸν Κουμουνδοῦρον καὶ διώκησε κατὰ τὸ 1803 καὶ

ς') Πετρόμπενις Μαυρομιχάλης. Οὗτος ἦτο ὁ τελευταῖος μπέης, διτελεῖ δὲ τοιοῦτος κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς τουρκικῆς δυναστείας.

βεβαίως πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῶν καπετανέων λαμβανομένης γενικᾶς ἀποφάσεως καὶ ὑπακούων εἰς τὸν Μπέην τῆς ἐπαρχίας, ὡς τὸν ἀνώτερον ἄρχοντα. Ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς δὲ ὄρους εἶχε πρὸς τοῦτοις τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐν τῇ καπετανίᾳ τάξεως καὶ κοινῆς ἡσυχίας, χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο ἔνοπλον δύναμιν, ἣν ἐκ τοῦ τόπου ἐλάμβανεν.

Σύμφωνοι πρὸς ταῦτα εἶναι καὶ αἱ κατὰ παράδοσιν πληροφορίαι, αἵτινες ὡς πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων τῆς ἀστυνομίας παρέχουσι χρήσιμους τινὰς λεπτομερείας. Κατ' αὐτὰς ἡ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία διεχειρίζετο προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ καπετάνιου ὅλως ἀνεξαρτήτως καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ βούλησιν, ἥτις δὲν ὑπέκειτο εἰς περιορισμὸν ἐκ θειῶν ἢ γραπτῶν νόμων, ἀλλ' ἐρρυνθίμζετο ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου καὶ τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων ἐν γένει τῶν προσώπων. Ἐν τῷ πνεύματι δὲ τούτῳ ἐλαμβάνοντο ὑπ' αὐτοῦ τὰ ἀναγκαῖα προληπτικὰ ἀστυνομικὰ μέτρα, ἅτινα ὅτε μὲν διαλαλούμενα διὰ κήρυκος ἀνὰ τὰ χωρία ἢ κοινοποιούμενα προφορικῶς ἐν τοῖς Ναοῖς δι' ἀπεσταλμένου τοῦ καπετάνιου, ὅτε δὲ διατυπούμενα ἐν ἐγγράφῳ ἀναγινωσκομένῳ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἦσαν σεβαστὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων.

Οἱ μὴ συμμορφούμενοι πρὸς τὰ λαμβανόμενα τοιαῦτα μέτρα ὑφίσταντο ποινὰς καταγινωσκομένας ὑπὸ τοῦ καπετάνιου καὶ ἐκτελουμένας τῇ βοηθείᾳ κατωτέρων ἐκτελεστικῶν ὀργάνων, ἅτινα ἐκαλοῦντο π α λ λ η κ á ρ ι α τοῦ καπετάνιου ἢ σ μ π ρ á β ο ι. Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ δὲν εἶναι γνωσταὶ ἡμῖν. Ἐκ παραδόσεως ὁμῶς σωθείσης μέχρις ἡμῶν γινώσκομεν, ὅτι ἐν τῇ καπετανίᾳ Ἀνδρουβίστης ὁ διοικῶν καπετάνιος Τρουπάκης ἢ Μούρτζινος κατεγίνωσκε διάφορα εἶδη ποινῶν, ἐξ ὧν γνωσταὶ εἰσὶν ἡ δήμευσις, ἡ ἐξορία, ὁ ῥαβδισμὸς, ἡ πομπή καὶ ἡ κάθειρξις. Ἡ τελευταία τῶν ποινῶν ἐξετελεῖτο ἐντὸς τοῦ σωζομένου ἐν Καρδαμύλῃ πύργου τοῦ Μουρτζίνου καὶ ἐν ὑπογείῳ αὐτοῦ θόλῳ, ὅστις πρὸς κυριο-

λεκτικὴν ἔκφρασιν τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως ἐκαλεῖτο γοῦβα. Ἐκ γνωστῆς δὲ πράξεως ἐπισυράσης τὴν ποινὴν τῆς πομπῆς πειθόμεθα, ὅτι αὕτη ἐπεβάλλετο, ὥς καὶ ἐν ἄλλοις τῆς Ἑλλάδος τόποις (¹), ἕνεκα τῶν προσβαλλουσῶν τὰ ἥθη πράξεων καὶ καθ' ὅμοιον πάντως τρόπον. Οὕτω, γνωσθείσης τῆς ἐκ κλεψιγαμίας ἐγγυμοσύνης γυναικὸς τινος, ὁ καπετάνιος διέταξε τὴν ἐνώπιόν του προσαγωγὴν αὐτῆς καί, ἀφοῦ μετ' ἐπισταμένην ἐξέτασιν ἐπέτυχε τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀνδρός, ἐπέβαλεν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἐνόχους τὴν ποινὴν τῆς πομπῆς, ἣτις ἐξετελέσθη ἀμέσως διὰ τῶν σ μ π ρ ά β ω ν, διότι ἀμφοτέτεροι, ὁ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, γυμνωθέντες ἐτέθησαν ἐφ' ἐνὸς ὄνου ἔχοντες ἀντίθετον μέτωπον καὶ φέροντες κρεμάμενα ἐκ τοῦ λαιμοῦ ἔντερα καὶ κοιλίας προβάτων· τῶν σ μ π ρ ά β ω ν δὲ διαλαλούντων τὴν πρᾶξιν, περιήχθησαν οὕτως εἰς τὰ χωρία, οἱ κάποικοι τῶν ὁποίων ἔπλυνον αὐτοὺς διερχομένους.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναμφιβόλως διώκει τὴν ἐν ἧ ἡδρευε καπετανίαν καὶ ὁ Μπέης τῆς Μάνης. Ἄλλ' ὥς ἀνώτατος ἄρχων τῆς Μανιατικῆς ὁμοσπονδίας ἐξήσκει τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν τῆς Μάνης, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀποφάσεις τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου. Ἦτο ὁ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῆς ἐνόπλου δυνάμεως τῆς χώρας καὶ εἶχε τὸ καθήκον νὰ εἰσπράττῃ τοὺς φόρους καὶ ἀποστέλλῃ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Καπετὰν πασᾶν τὰ ὀφειλόμενα ὥς ἐρρήθη 15 000 γρόσια. Εἰς τὸν Μπέην ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ διεύθυνσις τῆς γενικῆς ἀστυνομίας τῆς Μάνης καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῆς τηρήσεως ἐν αὐτῇ τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας.

Εἰς τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Μπέη τῆς Μάνης ὑπῆγετο πρὸς τοῦτοις ἡ πώλησις τῶν ἐμπορευμάτων τοῦ τόπου. Ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ οὐδεὶς αὐτόχθων ἠδύνατο νὰ συναλ-

1) Ὅρα κατωτέρω τὰ περὶ Τήνου ἐκτιθέμενα.

λαγῇ καὶ οὐδείς ξένος ἡδύνατο νὰ ἀγοράσῃ ἔλαιον μέταξαν καὶ δρυοβαλάνους. Πᾶς δὲ συναλλασσόμενος μετ' αὐτοῦ οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία, διὰ τὸ ἀποκλειστικὸν τοῦτο δικαίωμα τῆς συναλλαγῆς σπουδαῖα προσεπόριζεν εἰς τὸν Μπέην ὀφέλη ὥς καὶ εἰς τὸν καπετάνιον τῆς ἐπαρχίας τοῦ πωλουμένου προϊόντος, δικαιούμενον εἰς τὴν ἀπολαυτὴν τοῦ τρίτου τοῦ κέρδους.

Ἐν τούτοις, ὡς λέγει ὁ Παπαρρηγόπουλος, οὔτε ὁ Μπέης οὔτε οἱ καπετανεῖοι εἶχον τὴν ἐλαχίστην δικαστικὴν δικαιοδοσίαν εἴτε ἐπὶ τῶν ἀσικῶν, εἴτε ἐπὶ τῶν ποινικῶν ὑποθέσεων. Ἡ τε ποινικὴ καὶ ἀσικὴ δικαιοσύνη ἦτο ἀνατεθειμένη ἢ εἰς τὴν αὐτοδικίαν, ἢ εἰς τὰ οἰκογενειακὰ συμβούλια. Τὰ συμβούλια ταῦτα συνεκροτοῦντο ἐξ ἐκατέρων τῶν ἀντιδίκων καὶ εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ καταγινώσκωσι καὶ θανατικὴν ποινή. Ὑπὸ τοῦ Μάουρερ βεβαιοῦται διὰ τοιαύτη ἀπόφασιν ἐξεδόθη καὶ ἐξετελέσθη κατὰ τὸ 1834. Κατὰ τὰς πληροφορίας ἡμῶν τὸ ἔθος τοῦτο τῆς δι' οἰκογενειακῶν συμβουλίων λύσεως τῶν μεταξὺ οἰκογενειῶν διαφορῶν ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενον ἐν Μάνῃ ἐπὶ πολὺν μετὰ τὴν κατάστασιν τῆς πολιτείας ἡμῶν χρόνον. Εἰς τὰ παρὰ τὸ Ταίναρον δὲ χωρία τῆς Μάνης ἐν πολλοῖς ἐξακολουθεῖ τὸ ἔθος τοῦτο καὶ νῦν ισχύον.

Πρὸς τὰ λεγόμενα δμως ὑπὸ τοῦ Παπαρρηγοπούλου περὶ ἐλλείψεως δικαστικῆς ἐξουσίας τῶν ἀρχόντων τῆς Μάνης παρίστανται ἀντιτιθέμενά πως τὰ ὑπὸ τοῦ πρώτου Μπέη τῆς Μάνης Τζανέμπη ἐκτεθέντα ἐν Ζακύνθῳ πρὸς τὸν αὐτόθι Πρόξενον τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1785. Ὁ Μπέης οὗτος εὗρισκόμενος τότε, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω, ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἔρωτηθεις ὑπὸ τοῦ Προξένου περὶ τῆς ἐν Μάνῃ δικαιοσύνης καὶ ἀστυνομίας, καὶ πρὸς τούτοις ἂν ὁ Καπετὰν πασᾶς ἡδύνατο νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς καπετανεῖους τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς καλῆς διαγωγῆς τῶν Μανιατῶν καὶ νὰ καταστήσῃ συνάμα ἐκείνους ὑπευθύνους ἐπὶ ταῖς ἀξιοποιήσις

τούτων πράξεσιν, ἀπήντησε τὰ ἐξῆς: « Ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
 » ἀστυνομία ἐξαρτῶνται ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ διοικητοῦ τῆς
 » Μάνης. Ὁ διοικητὴς τῆς Μάνης δύναται νὰ τιμωρήσῃ διὰ
 » θανάτου τοὺς κακοποιούς· διαχειρίζεται τὴν δικαιοσύνην
 » πρὸς τοὺς εὐγενεῖς κατὰ τὰς περιστάσεις. Οἱ ἔχοντες παράπο-
 » νον κατὰ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ προσφεύγουσιν εἰς τὴν ἔξου-
 » σίαν τοῦ Καπετὰν πασᾶ ».

Ταῦτα, γραφέντα ὑπὸ προσώπου ἄρξαντος ἐν Μάνῃ καὶ
 καθ' ἣν ἐποχὴν μάλιστα κατεῖχε τοῦτο εἰσέτι τὸ ἀξίωμα τοῦ
 Μπέη, παρέχουσι βεβαίως τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ διοικητὴς τῆς
 Μάνης ἐκέκμητο σὺν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ δικαιώμασι καὶ δι-
 κασικὴν ἐξουσίαν. Εἰς τοῦτο σύμφωνα εἶναι συνάμα τὰ ὑπὸ
 τοῦ Ἀντωνιάδου λεγόμενα (¹), καθ' ἃ τὸ μὲν συμβούλιον
 τῶν ἀρχόντων τῆς Μάνης ἐξήσκει πρὸς τούτοις διοικητικὴν
 καὶ δικασικὴν ἐξουσίαν, τὰ δὲ καθήκοντα τοῦ Ἡγεμόνος
 αὐτῆς ἦσαν διοικητικὰ καὶ δικαστικά.

Ἄλλως δὲ γινώσκουμεν ἀσφαλῶς, ὅτι συχνάκις ἐλύοντο πο-
 λιτικαὶ διαφοραὶ ὑπὸ τῶν καπετανέων τῆς Μάνης ἀκουόντων
 τῶν διαδίκων, οἵτινες ἀνθορμήτως ἐνώπιον αὐτοῦ προσήρχοντο,
 καὶ ἀποφαινομένου ἀνεκκλήτως. Ἄλλ' ὅπωςδὴποτε δὲν δυνά-
 μεθα νὰ ἀποδεχθῶμεν, ὅτι εὐφάνταστος διάθεσις πρὸς ἐξύψω-
 σιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἄρχοντος τῆς Μάνης, ἀπέναντι τοῦ
 ἀντιπροσώπου μεγάλου Κράτους, παρέσυρε τὸν τότε κατέ-
 χοντα τὸ ἀξίωμα τοῦτο Τζανέμπεην εἰς εὐρύτεραν παράστασιν
 τῶν ὀρίων τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. Φρονοῦμεν, ὅτι ἐν τοῖς
 ἐν γένει δικαιώμασι τοῦ ἄρχοντος, αὐτονομῶς διοικουμένου
 καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν μόνον τῆς Ὑψ. Πύλης ὑπαγομένου
 τόπου, φυσικὸν καὶ εὐλογον ἦτο νὰ ἐνυπάρχῃ ἀρμοδιότης πρὸς
 τὴν διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης. Οὐδὲ ἦτο δυνατόν ἀπέναντι

1) Ὅρα τὰ Δημοτικά ὑπὸ Ἀντωνιάδου σ. 287, 288.

διαφορῶν, προκαλουσῶν πολλάκις ξριδας εἰς αἵματηρὰ ἀποτελέσματα ἀγούσας, νὰ τηρῇ ἀδιάφορον ὅλως στάσιν ἄρχων μοναρχικῶς, οὕτως εἰπεῖν, διοικῶν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως περιβεβλημένος. Τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, περὶ ἧς δὲν ὑφίσταται ἀμφιβολία διὰ τοῦ ἄρχοντος ἐξηρτάτο καὶ ἤτις ἐμπεριέχει τὴν ἀνάγκην τῆς τιμωρίας τῶν πταισματικῶν παραβάσεων, τὴν ἀρμοδιότητα αὐτὴν θεωροῦμεν ἀναμφίβολον. Ἰσως προκειμένου περὶ προσώπων εἰς τὴν εὐγενῇ τάξιν ἀνηκόντων⁽¹⁾ ἢ πρὸς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ἀρμοδιότης ἐξουδετεροῦτο, προσκρούουσα εἴτε ἀπέναντι τῆς τοπικῆς αὐτῶν ἰσχύος, εἴτε ἀπέναντι τῶν περὶ τῆς διὰ τῆς αὐτοδικίας ἢ τῶν οἰκογενειακῶν συμβουλῶν λύσεως τῶν διαφορῶν παραδεδεγμένων ἐθίμων, τὰ ὅποια, καθιερωθέντα ὑπὸ τοῦ χαρρακτῆρος τῶν κατοίκων καὶ τῆς μακροχρονίου ἐλευθέρως αὐτῶν διαβιώσεως, εἶχον κατασπῆ σεβαστά. Τοιαύτη βεβαίως, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἔννοια δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Τζανέμπεη πρὸς τὸν πρόξενον τῆς Γαλλίας λεγόμενον, διὰ «τὴν δικαιοσύνην πρὸς τοὺς εὐγενεῖς ὁ διοικητὴς τῆς Μάνης διαχειρίζεται κατὰ τὰς περιστάσεις».

Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀποδεκτόν, διὰ κατὰ πάσας τὰς περιπτώσεις συνείρεχεν ἢ στέρησις τῆς δικαστικῆς ἐξου-

1) Ἐν Μάνη ὑπῆρχον, ἀναγνωριζόμεναι ἔτι καὶ σήμερον ἐν πολλοῖς, δύο τάξεις, ἡ τῶν ν ι κ λ ε ν ω ν ἡ εὐγενῶν, εἰς οὓς ἀνήκον καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἡ τῶν φ α μ ε γ ε ν ω ν [ὑπηκόων]. Οἱ νικλιάνοι ἦσαν οἱ κύριοι καὶ κατὰ πρόνομιαν ἐν πύργοις. Πέριξ τῶν πύργων ἐν σπηλαίοις καὶ καλύβαις κατῴκουν οἱ φαμέγιοι, αἱ οἰκογένειαι τῶν ὑποίων ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν οἰκείων πυργοδοσποτῶν καὶ ὤφειλον νὰ θεωρῶσι τούτους ὡς ἀρχηγούς καὶ νὰ πρὶχολοθῶσιν ἐν ὅπλοις, τὰ ὅποια ἐδικαιοῦντο ἐλευθέρως νὰ φέρωσιν, εἰς τὰς ἐκστρατείας, τὰς ἐπιδρομὰς καὶ τὰς οἰκογενειακὰς ξριδας. Οἱ νικλιάνοι, ἀναγνωρίζοντες εἰς αὐτοὺς ὑπεροχὴν, ἀπέκρουον πᾶσαν μετὰ τῶν φαμέγιων ἐπιγαμίαν.

σίας τῶν καπειτανέων καὶ τοῦ μπέη τῆς Μάνης. Ἀνενδοιάστως πιστεύομεν, ὅτι ἡ ἀνάμιξις τῶν ἀρχόντων τούτων ἔπαυεν ἐξ ἐθίμων ἢ ἐξ ἰσχυρᾶς ἀνάγκης, προκειμένου περὶ ὠρισμένης τάξεως προσώπων ἢ ὠρισμένων ἐγκλημάτων, ἐν οἷς κυρίως κατελέγοντο, κατὰ τὴν κρατοῦσαν παράδοσιν, τὰ φονικά καὶ τὰ κατὰ τῆς τιμῆς ἀδικήματα⁽¹⁾.

Γ') Ἀρχοντες ἐν Στερεᾷ, Θεσσαλίᾳ, Χαλκιδικῇ καὶ Ἡπείρῳ.

§ 1. Στερεὰ Ἑλλάς.

Ἡ στερεὰ Ἑλλάς ἢ Ρούμελη περιελάμβανε τρία σαντζάκ, ἥτοι α') Τὸ τοῦ Εὐρίπου, ἀποτελούμενον ἐκ τῆς Εὐβοίας, Ἀττικῆς, Θηβῶν, Λεβαδείας, Τουρκοχωρίου, Μπουδουνίτζης, Ζητουνίου, Σαλῶνων, Λιδωρικίου καὶ Μαλανδρινου. β') Τὸ τοῦ Κάρελη (Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας) ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Μεσολογγίου, Ἀνατολικοῦ, Βλοχοῦ, Ξηρομέρου, Βάλτου καὶ Βονίτσης. Τοῦτο ὁμῶς ὑπήγετο εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ σαντζάκ τοῦ Εὐρίπου· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ δέκατον τοῦ σαντζάκ εἶχε δοθῇ εἰς τὴν Βαλιδὲ (Μητέρα τοῦ Σουλτάνου) αὕτη κατόρθωσεν, ὥπως ὁ διοικητὴς αὐτοῦ διορίζηται κατ' ἐνθεϊαν ὑπὸ τῆς Πύλης ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρελη-Μουσελίμ

1) Περὶ τῶν ἐν τῷ τίτλῳ τούτῳ ἐκτεθέντων ὅρα Μοσχ. οὐράκη Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον Δίκαιον σ. 105—112. Παπαρρηγόπουλου Ἱστορ. τ. Ε' σ. 584, Τρικούπη Ἱστορ. τ. Α' σ. 38—39, Σάθα Τουρκοκρατουμένην Ἑλλάδα σ. 307—310, Μάμουκα Συλλογὴν τ. ΙΑ' σ. 317, Pouqueville Voyage τ. Δ' σ. 342, 343, τ. Ε' σ. 550—572. Γίλβερτ τ. Α' σ. 33, 34. Ὅρα καὶ σ. 71 παρόντος πονήματος.

καὶ νὰ ἀναγνωρίζηται μόνον ὑπὸ τοῦ πασᾶ τοῦ Εὐρύπου. γ') Τὸ τῆς Λεπάντου (Ναυπάκτου) ἀποτελούμενον ἐκ τῆς Ναυπάκτου, Ἀποκούρου, Κραβάρων, Καρπενησίου, Παιρατικίου καὶ Δομοκοῦ.

Αἱ ὀθωμανικαὶ ἀρχαὶ ἦσαν ὁμοιαι πρὸς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ. Ὅμοιον ἐπίσης ἦτο αὐτόθι καὶ τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοικητικῆς, ἀλλ' ἀτελέστερον. Κυρίως διέφερεν ἐκείνου τῆς Πελοποννήσου, ὅπερ ἦτο πολὺ, ὡς εἶδομεν, ἀνεπτυγμένον, ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν κοινοπραξιδων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐξελέγοντο παντελῶς, καὶ πρὸς τοῦτοις ὡς πρὸς τοὺς Βεκίλιδες, διότι τοιοῦτοι δὲν ἀπεστέλλοντο ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Στερεᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Καὶ ἐν Στερεᾷ πᾶσα πόλις καὶ πᾶν χωρίον ἀπετέλει κοινότητα διευθυνομένην ὑπὸ ἄρχοντος, ὅστις ἐκαλεῖτο ἄρχων ἢ γέρον, ἢ προεστῶς, ἢ ἐπίτροπος κλπ. Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἐπαρχιακαὶ συνελέψεις ἐκ προκριτῶν, οἵτινες συνερχόμενοι συνεσκέπτοντο καὶ συναπεφάσιζον περὶ τῶν ἐπιβλητέων ἐράνων καὶ τῶν διανεμητέων φόρων κλπ. Ἐν Λεβαδείᾳ, ὡς ἀναφέρει ὁ Παπαρρηγόπουλος (1), οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως ἀπετέλουν εἶδος τι ἀγαθῆς ἀριστοκρατίας, ἥς προῖστατο εἰς ὁμηογέρον. Οὗτος, ἐπερειδόμενος ἐπὶ τῆς κοινῆς θελήσεως τῶν συμπολιτῶν, οὐ μόνον τὰ τῆς κοινότητος διώκει συνειῶς, ἀλλὰ κατὰ πάσης ἐπεμβάσεως τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ξένης κυριαρχίας ἰσχυρῶς ἐπροστάτενε τὴν ἰδίαν πατρίδα, παραλαμβάνων ἐπὶ τούτῳ, χρείας τυχούσης, συμπράκτορας καὶ 6 ἢ 10 ἐκ τῶν προκριτωτέρων ἀρχόντων.

Ἡ αὐτοδιοίκησις ὁμως ἐν Στερεᾷ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξιχθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, εἰς ἣν περιήχθη ἐν Πελοποννήσῳ. Λόγος τῆς ἀτελείας ταύτης εἶναι διὰ ἢ Στερεὰ καὶ ἰδίως αἱ ὀρεῖναι

1) Τ. Ε' σ. 557—558.

αὐτῆς ἐπαρχίαι, οὐσαι ἐστίαι τῶν ἀρματοῶν καὶ καπετιάνων μεγίστην ἀσκούντων ἐπιρροήν, δὲν διηυκόλυνον τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συστήματος τῆς αὐτοδιοικήσεως.

Δὲν ὑπάρχει ἐν τούτοις ἀμφιβολία, ὅτι καὶ ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τῆς Ἑλλάδος ἡ διαχείρισις τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ὑπῆλθετο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἀρχόντων τῆς αὐτοδιοικήσεως. Οἱ προϊστάμενοι τῶν διαφόρων κοινοτήτων, διαχειριζόμενοι τὴν ἐν γένει τοπικὴν διοίκησιν, εἶχον βεβαίως τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν περὶ τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς τοῦ τόπου αὐτῶν ἡσυχίας μέριμναν. Τὸ εἶδος ὁμῶς τοῦτο τῆς κυβερνήσεως ἀπεσυνετέθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τοῦ ὁποίου ὁ δεσποτισμὸς οὐδὲν ἐσεβάσθη.

Ἴδιος λόγος δεόν νὰ γένηται περὶ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀθηνῶν, ὡς ἐκ τοῦ κρατήσαντος διαφόρου συστήματος αὐτοδιοικήσεως. Ὡς εἴπομεν ὁμιλοῦντες περὶ τῶν κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ἀρχόντων (δῶρα σελ. 204), αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τῆς τελευταίας δυναστείας τῶν Ἀιζαῖωλῶν εἶχον ἰδίους προεστώτας καὶ συμβούλιον ἀρχόντων ἢ γερόντων. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς διοικήσεως ἐπειράπη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τοῦ Ὁμάρ. Ἐπελθούσης τῆς κατακτήσεως τῶν Τούρκων, κατέστησαν αὐτόθι ἄρχοντες ὀθωμανοί, ἀλλὰ τὰ πράγματα τῶν χριστιανῶν ἐξηκολούθησαν διευθυνόμενα ὑπὸ τῶν ἰδίων τοπικῶν ἀρχόντων ἐξ ἰθαγενῶν ἐκλεγομένων. Αἱ Ἀθῆναι δὲν ὑπῆλγοντο εἰς πασᾶν, ἀλλ' ἐξηριτῶντο ὑπὸ τοῦ ἀρχιερνοῦχου τοῦ Σουλτανικοῦ σεραγίου, ἥτοι τοῦ Κισλάρ-Ἀγασί, εἰς ὃν ἀνῆκον αἱ τῆς χώρας πρόσοδοι καὶ ὅστις ἀντεπροσωπεύετο αὐτόθι ὑπὸ τριῶν ἀξιωματικῶν, ἥτοι τοῦ βοεβόδα ὡς διοικητοῦ τῆς πόλεως, τοῦ δισδάρη ὡς φρουράρχου τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ καθῆ ὡς δικαστοῦ τῶν μωαμεθανῶν κατοίκων. Αἱ τῆς χριστιανικῆς κοινότητος ὑποθέσεις διηυθύνοντο ὑπὸ διοικούσης δημογεροντίας, ἥτοι ἐκ συμβουλίου δημογε-

ρόντων, οἵτινες ἐξελέγοντο ἐξ ὠρισμένης τάξεως ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν, τῶν ἀρχόντων (¹).

Οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως διεκρίνοντο ἐκ τῆς ἰδιορρύθμου περιβολῆς καὶ ἰδίως ἐκ μικρῶν πύλων τοὺς ὁποίους ἔφερον, καὶ ἐκλεγόμενοι ἐπεκυροῦντο ὑπὸ τοῦ καθῆ διὰ χοιτζεΐου. Ἀφοῦ δὲ ἐπεσκέπτοντο τὸν Μητροπολίτην καὶ τὸν διοικητὴν τῆς πόλεως, ὑπὸ τοῦ ὁποίου περιεβάλλοντο εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀρχῆς των καφτάνια, ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντά των.

Πᾶσα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῆς κοινότητος ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτοὺς, τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν μὴ ἀναμειγνυμένων εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις.

Κατὰ τὸν Κωνσταντινίδην, τὰ καθήκοντα τῶν δημογερόνων ἦσαν, νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τοὺς ἰθαγενεῖς χριστιανοὺς ἐν συνόλῳ τε καὶ κατ' ἰδίαν ἐνώπιον τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, νὰ φροντίζωσι περὶ τηρήσεως τῶν προνομίων τῆς πόλεως, νὰ συσκέπτονται περὶ τῶν διαφορῶν κοινωτικῶν ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων, νὰ κατανέμωσι καὶ εἰσπράττωσι τοὺς φόρους, νὰ ὀρίζωσιν ἐράνους καὶ ἀγγαρείας, νὰ φροντίζωσι περὶ συντηρήσεως σχολείων καὶ προστασίας πτωχῶν, χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, νὰ ἐκδικάζωσι, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου, τὰς μεταξὺ Ἑλλήνων διαφορὰς καὶ νὰ χρησιμεύωσι ὡς διαιτηταὶ ἐν ταῖς μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων ἢ ὡς συνήγοροι τῶν Ἑλλήνων, διὰν αἰτοιαῖται μικρὰ ὑποθέσεις παρεπέμποντο εἰς τὸν καθῆν. Ὡς ἀνταμοιβὴν

1) Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ ὡς καὶ τῆς διάρκειας τῆς ἀρχῆς τῶν ἀρχόντων δὲν ὑπάρχει συμφωνία παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς. Ὁ Παπαρρηγόπουλος ἀναριθμᾷ τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν εἰς 24, ἀναφέρει δὲ ὅτι οὗτοι διωρίζοντο διὰ βίου ἢ δὲ χρηεῦσα αὐτῶν θέσις ἐπληροῦτο διὰ τῆς ψήφου τῶν ἐπιζώντων. Ὁ Κωνσταντινίδης ὁμοῦς ἱστορεῖ, ὅτι ἡ διάρκεια τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἦτο ἐνιαυσία, τῆς ἐκλογῆς γινομένης κατὰ πᾶσαν τελευταίαν τοῦ Φεβρουαρίου Κυριακὴν, δὲν καθορίζει δὲ τὸν ἀριθμὸν, ἀφηγοῦμενος ὅτι οὗτοι ἦσαν κατὰ τινὰς δύο, κατ' ἄλλους τρεῖς, κατ' ἄλλους ὀκτώ καὶ κατ' ἄλλους πλείονες.

δὲ διὰ πάσας τὰς φροντίδας καὶ ὑπηρεσίας ταύτας ἐλάμβανεν ἕκαστος παρὰ τῆς κοινότητος κατ' ἔτος χίλια γρόσια.

Οἱ δημογέροντες συνεδρίαζον καθ' ἑκάστην μὲν ἐν τῷ δημογεροντίῳ κοινῶς γινώσκουμένῳ, κατὰ Δευτέραν δὲ παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ. Εἶχον δὲ ὡς βοηθὸν ἓνα γραμματεῖα καὶ νοτάριον διὰ τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαίων. Αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν ἦσαν σχεδὸν ὑποχρεωτικαὶ καὶ ἀνέκκλητοι διὰ πάντα ἰδιώτην.

Οὕτως οἱ δημογέροντες εἶχον μεγάλην ἐλευθερίαν ἐν τῇ διοικήσει τῆς κοινότητος, ἤσκουν δὲ σπουδαίαν ἐπιρροὴν καὶ ἐπὶ τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως, οὗτινος εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἐπιτυγχάνωσι τὴν ἀνάκλησιν, πέμποντες ἀντιπροσώπους πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιεπισκοπὸν.

Ὑποθέτομεν ὅτι ἐκ τῶν πολλῶν δικαιωμάτων τῆς δημογεροντίας, ἃτινα χαρακτηρίζουσιν αὐτόνομον μᾶλλον διοίκησιν, δὲν ἀπεκλείετο ἡ ἀρμοδιότης αὐτῶν πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν συνάμα καὶ τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων.

Ἄλλ' ὅπως ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις τῆς Στερεᾶς ἡ κοινοτικὴ διοίκησις συνετρίβη ὑπὸ τὸν δεσποτισμὸν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, οὕτως καὶ ὁ κοινοτικὸς ὀργανισμὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐπέκρινεν ἐπὶ σειρὰν ἑτῶν εἰς τὴν τυραννίαν τοῦ Ἀλῆ Χασεκῆ (¹).

Ἐξαιρετικῶς πρὸς τούτοις διωκοῦντο τὰ Δερβενοχώρια. Ταῦτα ἀποτελούμενα ἐξ 6 χωρίων, ἦτοι τῶν Κουντιόρων, Μεγάρων, Βυλλίων, Μάξι, Πίσας κοὶ Περαχώρας, ἀπήγετιζον ἴδιον τμήμα, τὸ ὁποῖον ἐξηρεῖτο τῆς Ἀττικῆς καὶ ὑπήγετο εἰς τὸν Μπέην τῆς Κορίνθου, μέγαν φεουδάρχην τῆς Μεγαρίδος.

Ἐν ἑκάστῳ τῶν χωρίων τούτων ὑφίστατο δημογεροντία,

1] Κωνσταντινίδου Ἱστορ. Ἀθηνῶν σ. 413—426. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. τ. Ε' κεφ. ε', Μοσχόβιχης σ. 112—117, Μάμουχ Συλλογὴ ΙΑ' σ. 317, 318.

ἤτις ἐξελέγετο ὑπὸ τῶν κατοίκων κατ' ἔτος, ὥς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῆς Ἑλλάδος χωρία. Οἱ κάτοικοι δμως αὐτῶν ἐκέκτειντο ἐξαιρετικῶς τὸ δικαίωμα τοῦ ὀπλοφορεῖν καὶ ἦσαν ἐπιτετραμμένοι τὴν φύλαξιν τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τὴν ἀστυνομίαν τῶν μέχρι Κουντούρων στενῶν.

Ἐκ τίνος λόγου ἡ συνθήκης ἐχορηγήθη, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Τουρκικῆς δυναστείας, τὸ δικαίωμα τῆς ὀπλοφορίας καὶ τῆς φυλάξεως τῆς Πελοποννήσου εἰς χριστιανικὸν πληθυσμὸν δὲν εἶναι ἱστορικῶς βεβαιωμένον. Ἀκολουθοῦντες κρατοῦσαν ἤδη παράδοσιν, θεωροῦμεν πιθανόν, διὸ ἡ τουρκικὴ διοίκησις μᾶλλον ἐξ ἀνάγκης καὶ ἰδίου πολιτικοῦ συμφέροντος προσεχώρησεν εἰς τὴν παροχὴν τοιοῦτου προνομίου. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ὑπηγορεύθη κυρίως ἐκ τῶν κινδύνων, εἰς οὓς ὑπέκειντο ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καὶ τμήματα στρατοῦ κατὰ τὴν διέλευσίν των ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ μέχρι τῶν Θηβῶν στενῶν, ὑφιστάμενοι τὴν ἐπίδεσιν τῶν Δερβενοχωριτῶν καταλαμβανόντων τὰ στενὰ ταῦτα καὶ καλυόντων τὴν δίοδον. Καὶ ὅντως ἡδυνήθη ἡ τουρκικὴ διοίκησις νὰ ἀποσοβήσῃ τοὺς κινδύνους αὐτοὺς καὶ νὰ ἐπιτύχῃ συνάμα τὴν ἐξασφάλισιν τῶν στενῶν διόδων, ἀναθέασα εἰς αὐτοὺς τοὺς Δερβενοχωρίτας τὴν ἐν αὐτοῖς ἀστυνομίαν. Ὡς δὲ γινώσκομεν ἡ διοίκησις τῆς φρουρᾶς τῶν στενῶν ἀντιτίθετο εἰς Δερβὲν-Ἀγᾶν, ὅστις, σταθμεύων ἐν τινι μεταξὺ Περαχώρας καὶ Μεγάρων θέσει, τῇ νῦν καλουμένῃ Μίτσα ἢ Χάνι, εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του τοὺς ἐξ ἐκάστου χωρίου ἀποστελλομένους 5—10, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐνόπλους ἀνδρας. Οἱ φρουροῦντες ἀνδρες ἐλάμβανον μισθόν, ὅστις κατεβάλλετο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν Δερβενοχωρίων καὶ εἰσεπράττετο ὑπὸ τῆς δημογεροντίας συμπρατούσης μετὰ τοῦ ὑπὸ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ἀποστελλομένου ὑπαλλήλου.

Πᾶσα ἡ τοπικὴ διοίκησις τῶν Δερβενοχωρίων συνεκεντροῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν δημογερόντων. Ὑπὸ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ἀπεστέλλετο εἰς μόνον ὑπάλληλος, καλούμενος

Σπαχῆς, δστις, ἐδρεύων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν Βυλλίαις, κύριον ἔργον εἶχε τὴν εἰσπραξιν τῶν φόρων καὶ ἰδίως τῶν διὰ μισθὸν τῶν φυλάκων τῶν στενῶν καταβαλλομένων χρημάτων, διότι ὁ ὑπὸ τῶν χωρίων πληρωνόμενος εἰς τὴν Τουρκίαν ἐτήσιος φόρος ἦτο ἐλάχιστος, συνιστάμενος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν καταβολὴν 25 μόνον γροσίων ὑφ' ἐκάστου χωρίου κατ' ἔτος. Ἐκέκτητο ὁμοως δικαστικὴν ἐξουσίαν ὡς πρὸς τὰ ἐγκληματικά, ἀλλὰ ταύτην ἐξήσκει ἐν συμπράξει μετὰ τῶν δημογερόντων.

Ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν Δερβενοχωρίων ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τοὺς δημογέροντας ἐκάστου χωρίου, οἵτινες ἐξήσκουν αὐτὴν ὅλως ἀνεξαρτήτως, προσλαμβάνοντες ὡς ἐκτελεστικὰ ὄργανα ἐνόπλους ἐκ τῶν χωρίων ἄνδρας. Ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς τοιαύτης αὐτῶν ἐντολῆς οἱ δημογέροντες εἶχον δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἐπιβάλλοντες ποινὰς ἐπὶ ταῖς παισυματικαῖς παραβάσεσι. Μεταξὺ τῶν ἐπιβαλλομένων ποινῶν εἶναι γνωστόν, ὅτι κατελέγοντο ὁ ῥαβδισμὸς εἰς τοὺς πόδας καὶ τὸ πρόστιμον (').

§ 2. Θεσσαλία.

Καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἴσχυεν ὁ κοινοτικὸς ὀργανισμὸς. Οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων ἐκαλοῦντο *προεστῶτες* ἢ *δημογέροντες*, οἵτινες ἐνιαχοῦ διωρίζοντο ὑπὸ τῶν κρατούντων, ἐν πολλαῖς δὲ τῶν κοινοτήτων καθίσταντο *κληρονομικοί*, τῶν υἱῶν παραλαμβανόντων παρὰ τῶν γονέων τὴν δημογεροντίαν. Πολλοὶ ὁμοως τούτων ἐθανατοῦντο ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, ἄλλοι δὲ συνεκρούοντο πρὸς τοὺς ἀρ-

1) Ὅρα καὶ Pouqueville Voyage de la Grèce V. σ. 165, 166, 172. Μοσχόβας σ. 116, 117.

χιερείς καὶ οὕτω προεκαλοῦντο φυλακίσεις, ἔξορῆαι καὶ δολοφονίαι πρὸς μεγίστην τῶν κοινοτήτων βλάβην.

Μεταξὺ τῶν κοινοτήτων Θεσσαλίας ἰδιαιτέρως μνημονεύεται ἡ τῶν Ἀμπελακίων. Ἡ κοινότης αὕτη ἤκμασεν ἴσως εἰς τὸ ἐμπόριον, συναλλασσομένη μετὰ διαφόρων πόλεων τῆς Γερμανίας ἀπὸ τοῦ 1795. Οἱ Ἀμπελακιῶται δὲν ἠσθάνθησαν τὸ βάρος τῆς δουλείας, διότι τουρκικὴ κατοχὴ τοῦ χωρίου αὐτῶν δὲν συνετελέσθη ποτέ, ἐπανειλημμένως ἀποκρουσθείσης τῆς πρὸς τοῦτο ἀποπείρας. Τὰ Ἀμπελάκια εἶχον ἰδίαν διοίκησιν, ἥς προΐσταντο πρωτόγεροι καὶ ἄρχοντες. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἀρχόντων τούτων, ἐχόντων πᾶσαν τὴν ἐσωτερικὴν τῆς κοινότητος διοίκησιν, ὑπήγετο, ὡς εἰκός, καὶ ἡ τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐκτέλεισις καὶ ἐπομένως ἡ ἐπιμέλεια τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας.

Ἐπίσης ἀξία ἰδίας μνείας εἶναι τὰ λεγόμενα 24 χωρία τοῦ Βόλου ἀποτελοῦντα ὁμάδα κοινοτήτων. Τὰ χωρία ταῦτα πλούσια καὶ μεγάλα ὄντα, κατῴκυντο ὑπὸ Ἑλλήνων ῥωμῶν, ἀθλητικῶν, γενναίων καὶ πολυαριθμῶν. Διῴκυντο δὲ κατὰ τὸν Ἀνθιμον Γαζῆν, ἐξ ἑνὸς τῶν χωρίων τούτων καταγόμενον, κατὰ μὲν τὰ πνευματικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον αὐτῶν μητροπολίτην, τὸν Δημητριάδος καὶ Ζαγοράς ἐπονομαζόμενον, κατὰ δὲ τὰ πολιτικὰ δημοκρατικῶς μὲ πατριωτισμόν, ἐξηρητημένα ἀμέσως ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκλέγοντα κατ' ἔτος γέροντας, οἵτινες εἶχον ὅλην τὴν φροντίδα τῆς πατριδότητος.

Τὰ χωρία ταῦτα, ἐξ ὧν τινα ὑπέκειντο ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἄλλων, ἀπειλοῦν οἰωνεῖ ὁμοσπονδίαν αὐτονόμως διοικουμένην. Ὑπὸ τὸ διοικητικὸν τοῦτο σύστημα τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐνυπῆρχον ἐν τῇ γενικῇ περὶ τῆς πατρίδος φροντίδι τῶν διοικούντων γερόντων.

§ 3. Χαλκιδική.

Αἱ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ κοινότητες εἶχον ἀπαλλαγὴ πάσης ἐπεμβάσεως τῆς ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως ἐνεκα τῆς ἦν ἐνέργουν ἐκμεταλλεύσεως τῶν αὐτόθι πολλῶν μεταλλείων, ἐξ ὧν κατέβαλλον εἰς τὴν Πύλῃν φόρον ἐτήσιον ἐκ 220 ὀκάδων ἀργύρου καθαρῷ.

Αἱ κοινότητες αὗται ἐκαλοῦντο *Μαδεμωχώρα* καὶ ἀπετέλουν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὁμοσπονδίαν αὐτόνομον ἐκ 12 κωμῶν ⁽¹⁾ καὶ 360 χωρίων, ὠρισμένος ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ὑπῆγετο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν ἐκάστης κώμης. Πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας ἦτο ἡ κώμη *Μαχαλᾶς*.

Ἐκάστου χωρίου προΐστατο εἰς προεστώς, ἀλλ' ἡ γενικὴ διοίκησις τῆς ὁμοσπονδίας ἀπηρτίζετο διὰ τῆς ψήφου τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κωμῶν, οἵτινες, ἀποστελλόμενοι κατ' ἔτος εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ εἰς 12 ἀνερχόμενοι, ἐξέλεγον 4 ἀρχοντας καλουμένους *Βεκίλιδας*. Οἱ ἀρχοντες οὗτοι ἔχοντες καὶ ἓνα γραμματέα διεξῆγον καθ' ὅλον τὸ ἔτος τὴν ἀνωτάτην διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν τῆς ὁμοσπονδίας καὶ ἐπομένως τὴν ἐν αὐτῇ ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἡ ὁθωμανικὴ κυβέρνησις δὲν ἐπενέβαινεν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ὁμοσπονδίας, ἥτις ἐξηρτᾶτο ἀπ' εὐθείας ἐκ *Κωνσταντινουπόλεως*, ἐξαιρέσει τῆς ἀπὸ τοῦ 1806—1819 περιόδου, καθ' ἣν εἶχεν ὑπαχθῇ ὑπὸ τὸν ἐν *Σέρραις* *Ἰσμαήλμπεην*.

Τὰ *Μαδεμωχώρα* ἀπῆλانون προνομίον, ἐνεκα τοῦ ὁποίου δὲν διωρίζοντο ἐν αὐτοῖς ὁθωμανοὶ ὑπάλληλοι. Μόνον εἰς ἀξιωματικὸς καλούμενος *Μαδὲμ-ἀγάς* καὶ τινες περὶ αὐτὸν

1) Αἱ 12 κῶμαι ἦσαν αἱ ἐξῆς: Γαλάτιστα, Βάβδος, Ῥιανὰ, Στανός, Βαρβάρη, Λαρίγκοδη, Νοβοσίλο, Μαχαλᾶς, Ἰσδορος, Χωρεῦδα, Ῥεδινίκια καὶ Ἰερισσός.

στρατιῶται, εἰς 20 ἐνίοτε συμποσούμενοι, ἐτάσσοντο ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ὁμοσπονδίας, οἷτινες οὐδεμίαν ἐξήσκουν ἐπὶ τῶν Μαδεμοχωριῶν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξετέλουν ὅσα οἱ ἔχοντες τὴν διοίκησιν Βεκίλιδες ἀπεφάσιζον.

Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ὁ Μαδὲμ-άγᾱς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτῶν ἀπετέλει ἐνοπλον δύναμιν ἐντεταλμένην τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων τῶν βεκίλιδων.

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο πολίτευμα τῶν Μαδεμοχωρίων ἀνέτρεψεν ἡ κατόπιν ἐπελθούσα ἐπανάστασις τοῦ 1821.

§ 4. Ἡπειρος.

Τὸ ἐν Ἡπείρῳ κρατοῦν κοινοτικὸν σύστημα ἦτο ἐπίσης ὁμοσπονδιακὸν παράλληλον πρὸς τὸ τῶν κοινοτήτων τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Χαλκιδικῆς.

Ἐκ τῶν αὐτόθι κοινοτήτων διεκρίνοντο αἱ τοῦ Ζαγορίου, τῶν Βλαχοχωρίων καὶ τοῦ Σουλίου.

Ἡ ἐπαρχία τοῦ Ζαγορίου ἀπετελεῖτο ἐκ 40 ἐλληνικῶν χωρίων, πρωτεύον τῶν ὁποίων ἦτο τὸ Καπέσσορον, ἐνθα ἠδρυνεν ὁ πρῶτος τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν.

Τὰ Βλαχοχώρια, κατοικούμενα ὑπὸ ἀνθρώπων καταγομένων ἐκ βλάχων ἢ μετὰ βλάχων ἀναμειγμένων λαλοῦντων ὁμῶς τὴν ἐλληνικὴν ὡς ἰδίαν γλῶσσαν, ἦσαν διηρημένα εἰς δύο κοινοτικὰς ὁμοσπονδίας, ἑκάτερα τῶν ὁποίων εἶχεν ἰδίαν κώμην ὡς πρωτεύουσαν, ἥτοι ἡ μὲν τὴν κώμην Καλλαρρύτην ἡ δὲ τὴν Συράκω. Τὰ ἀποτελοῦντα ταύτας χωρία εἶχον τοὺς ἰδίους αὐτῶν κοινοτικοὺς ἄρχοντας ἀλλ' ἐξηρτῶντο ἐκ τῆς μᾶς ἢ τῆς ἐτέρας τῶν κωμῶν.

Ἡ ὁμοιότης τῆς κοινοτικῆς διοικήσεως τοῦ τε Ζαγορίου καὶ τῶν Βλαχοχωρίων πρὸς τὴν τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν κοι-

νοτήτων πείθει, διὰ καὶ ἐν αὐτοῖς ἡ ἀστυνομία ἦτο ἀνατετα-
μένη εἰς τοὺς κοινοτικούς ἀρχοντας.

Τὸ Σοῦλι, κείμενον ἐπὶ τῶν Κασσωπαίων ὀρέων, συνέκειτο ἀρχικῶς κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα ἐκ τεσσάρων χωρίων κατὰ πρῶτον κτισθέντων, ἦτοι τοῦ Σουλίου, τῆς Κιάφας, τοῦ Ἀβαρίκου καὶ τῆς Σαμωνίβας, αἵτινα ὠνομάζοντο τετραχώριον. Βραδύτερον, αὐξανόμενον τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκτίσθησαν ἄλλα ἐπὶ τὰ χωρία εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, ἦτοι τὸ Τοικοῦρι, ὁ Περιχάι, ἡ Βίλια, τὸ Ἀλσοχώρι, οἱ Κοντιάτες, ἡ Γκιονάλα καὶ τὸ Τσεφλίκι, τὰ ὁποῖα ἐκάλουν ἐπταχώριον. Σὺν τῷ χρόνῳ οἱ Σουλιῶται κατέκτησαν ἀπὸ τοὺς Μουσουλμάνους ἀγάδες τοῦ Μαργαρίτου περὶ τὰ 60 ἄλλα χωρία κείμενα εἰς τὰς περὶ τὸ ὄρος πεδιάδας, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἐκαλοῦντο Παρασουλιῶται πρὸς διάκρισιν τῶν κατοίκων τοῦ τετραχωρίου καὶ ἐπταχωρίου καλουμένων Σουλιωτῶν.

Τὰ χωρία τοῦ Σουλίου ἀπετέλουν συμπολιτείαν, εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ὁποίας μετεῖχον μόνον αἱ τῶν Σουλιωτῶν οἰκογένειαι, τῶν Παρασουλιωτῶν θεωρουμένων ὑποτελῶν καὶ καταβαλλόντων εἰς ἐκείνους τεταγμένον φόρον. Ἀπηρτίζετο δὲ ἡ διοίκησις τῆς συμπολιτείας ὡς ἑξῆς:

Οἱ κάτοικοι τῶν 11 χωρίων, ἦτοι οἱ Σουλιῶται, διηροῦντο εἰς γενεὰς ἢ φάρας, αἵτινες ἀνῆρχοντο εἰς 47. Ἐν ἐκάστῃ φάρᾳ πρῶτατο ὁ ἐπισημότερος καὶ ἀνδρειότερος ἀνὴρ, ὅστις ὡς πρόκριτος ἀρχηγὸς διώκει τὰ κατ' αὐτὴν καὶ ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς ἐπαρχίας. Πάντες οὗτοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν φαρῶν, ἀποτελοῦντες τὴν Γερουσίαν (πλεκεσίαν) τοῦ τόπου, συνεσκέπτοντο ἐν γενικῇ συνεδρίᾳ καὶ ἀπεφάσιζον περὶ τῶν κοινῶν τῆς συμπολιτείας πραγμάτων.

Κατὰ τὸν Λάμπρον Κοντισονίκαν ⁽¹⁾ «ἡ Γερουσία εἶχε τὸ

1) Ἱστορ. τοῦ Σουλίου, σ. 22—24.

κατήκον νὰ στρατολογῇ καὶ ἐπιβάλλῃ τοὺς ἐράνους, μὲ τὴν παρατήρησιν διὰ μόνον ὃ ἀρχηγὸς ἐκάστης φάρας εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀποτανθῇ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φάραν καὶ οὐδεὶς ἄλλος, καθότι ἄλλος τις οὔτε εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ τι, οὐδὲ εἰσηκούετο ἡ πρότασίς του. Προσέτι ἡ Γερουσία ἐδίκασε συμβιβαστικῶς τὰς διενέξεις καὶ διαφορὰς τῶν πατριωτῶν, πάντοτε δμως διὰ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκάστης φάρας ἡ ἐκδίκασις καὶ ὁ συμβιβασμὸς ἐγίνοντο διὰ τῆς ἀπλουσιότητος καὶ αὐστηρᾶς δικαιοσύνης ἐχούσης ὡς βάσιν πάντοτε τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τοῦ τόπου, πηγάζοντα ἀπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν καὶ τὸν Ἀρμενόπουλον, τὸν ὁποῖον οἱ ἱερεῖς μ' ὄλην τὴν αὐτῶν ἀμάθειαν καὶ ἀπλότητα τοῖς τὸν διηρημένον καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἐπλησίαζον εἰς τὸ κείμενον».

Ἀναμφισβήτητον εἶναι ἐκ τῶν ἐκτεθέντων διὰ ἐν τῇ πλήρει αὐτονομίᾳ τῆς σουλιωτικῆς συμπολιτείας ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία διεχειρίζετο κατὰ φάρας μὲν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκάστης αὐτῶν, ἐν γένει δὲ ἐν τῇ συμπολιτείᾳ ὑπὸ τῆς γερουσίας αὐτῆς.

Περαιοῦντες τὴν ὑπὸ τὸν παρόντα τίτλον μελέτην ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν, διὰ τὰ πολιτεύματα τῶν κοινοτήτων ἐκείνων τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, ἐφ' ὧν ἐπεξετάθη ἡ τυραννικὴ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ διοίκησις, δὲν ἡδυνήθησαν νὰ συντηρηθῶσι ἀπέναντι τοῦ βαρέος ὄγκου τῶν αἰμοχαρῶν κλίσεων καὶ τῆς ἀσυνειδήτου αὐτοῦ αὐτοδικίας ⁽¹⁾.

1) Π α ρ ρ η γ ο π ο ῦ λ ο υ Ἱστορ. τ. Ε' κεφ. Ε'.

**Δ') Ἀρχοντες ἐν τοῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου
πελάγους.**

Ἐν πᾶσι τοῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἡ τοπικὴ ἀστυνομία ἐλειτούργει κατὰ τὰς καθιερωμένας ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος βάσεις.

Οἱ κοινοτικοὶ ἄρχοντες ἐξήσκουν τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν ἐν εὐρύτερᾳ κλίμακι, διότι αἱ νῆσοι, ὑπαγόμεναι ἄλλαι μὲν ὑπὸ τὸν Καπετᾶν πασᾶν ἐδρεύοντα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄλλαι δὲ ὑπὸ τὸν μπέην τῆς Ῥόδου, δὲν ὑφίσταντο τὴν ἄμεινον ἐπίδρασιν τῶν μακρὰν ἐδρευόντων πασάδων, καὶ ἡδυνήθησαν ἐπομένως νὰ μορφώσωσι σύστημα τοπικῆς διοικήσεως πλέον ἀνεπτυγμένον καὶ καθ' ὅρους ἐγγνωμένους μερίζονα ἀνεξαρτησίαν. Ἡ αὐτόθι διοίκησις περιεῖχε ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῆς ὅρτια σχεδὸν τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν αὐτονομίαν στοιχεῖα.

Ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις ἀπείχε πάσης ἐπηρεαστικῆς ἀναμίξεως εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῶν νήσων, περιορίζετο δὲ μόνον νὰ ἀποστέλλῃ ἢ διορίζῃ αὐτόθι βοεβόδαν ἢ ζαμπίτην καὶ καδῆν, οἵτινες, συνοδευόμενοι ὑπὸ μικροῦ τινος ἀριθμοῦ στρατιωτῶν, μᾶλλον πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων ἐχρησιμοποιοῦντο ἢ πρὸς πραγματικὴν τοῦ τόπου διοίκησιν. Ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὴν τοπικὴν διοίκησιν οἱ Ὀθωμανοὶ οὐτοὶ ἀξιωματικοὶ οὐδὲν ἡδύνατο νὰ ἐνεργήσωσιν, ἀπέβλεπον δὲ κυρίως εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἐπικυριαρχίας τοῦ Σουλτάνου ἢ εἰς τὴν εἰσπραξιν τῶν ἐπιβεβλημένων φόρων.

Κατ' ἐπίσημον μαρτυρίαν διατυπωμένην ἐν τῷ κατὰ τὸ 1828 ἐκδοθέντι ἐγγράφῳ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Συμμάχων αὐλῶν ⁽¹⁾, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, Σκόπελος, Σκιάθος, Ἡλιοδρόμια, Σκῦρος,

1) Μ έ μ ε υ ρ α Συλλογή, τ. ΙΑ' σ. 319, κ. ε.

Σαλαμίς, Αἴγινα, Πόρος, Κέα, Θερμιά, Σέριφος, Σίφνος, Κίμωλος, Ἀμοργός, Μῆλος, Πολύκανδρος, Σίκινος, Ἴος, Σαντορίνη, Ἀνάφη, Κάσσοι, Ἀστυπαλαία, Πάτμος, Νάξος, Πάρος, Ἀντίπαρος, Μύκονος καὶ Τρίκερα ὑπήγοντο εἰς τὸν Καπετὰν πασᾶν, ὅστις εἰς πᾶσαν μίαν ἔστελλεν ἓνα ἐπιστάτην τοῦ δεκάτου, μουσουλμάνον εἴτε χριστιανόν, ὀνομαζόμενον ζαμπίτην. Ἐκάστη τῶν νήσων τούτων εἶχε τοὺς προεστώτας τῆς ἐκλεγομένων ἐκ τῆς κλάσεως τῶν πλουσιωτέρων καὶ ἰσχυροτέρων καὶ βοηθουμένων παρὰ δύο συνεργατῶν. Αἱ διαφοραὶ ἐδραροῦντο ἀπὸ τοὺς προεστώτας, ἢ αἰρετοκριτὰς ἀλλ' ἐξεκαλοῦντο εἰς τὸν Καπετὰν πασᾶν, ὅστις ἀπεφάσιζε πάντοτε τὰ ἐγκληματικά. Καμμία ἄλλη τουρκικὴ ἀρχὴ δὲν εἶχε τὴν παραμικρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὰς νήσους ταύτας, καὶ οὐδ' αὐτὸς ὁ Σουλτάνος ἔστελλεν εἰς αὐτάς ἀμέσους διαταγὰς (¹).

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπίσημον ἔγγραφον ἡ νῆσος Σάμος ὑπήγετο εἰς τὸν Σεϊσλάμην, ὅστις ἔστελλεν εἰς αὐτὴν κατ' ἔτος τοῦρκον διοικητὴν, αἱ δὲ νῆσοι Τήνος καὶ Ἄνδρος ὑπήγοντο εἰς τὸ Ζαρχαγανᾶ, ἀποστελλομένου εἰς αὐτάς ζαμπίτον. Εἰς τὸν Μπέην τῆς Ῥόδου ὑπήγοντο αἱ νῆσοι Λέρος, Κάλυμνος, Νίσυρος, Δῆλος, Χάλκη, Κάρπαθος, Σύμη καὶ Καστελόριζον ἔχουσαι ἐπίσης ἀνὰ ἓνα ζαμπίτην ἀποστελλόμενον ὑπὸ τοῦ Μπέη.

Πᾶσαι αἱ εἰρημέναι νῆσοι εἶχον τοὺς προεστώτας αὐτῶν καὶ ἐκέκτηντο τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγωσι τούτους.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, σύστημα αὐτονομῶν διοικήσεως ὑφίστατο ἐπίσης καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις, ἥτοι ἐν Χίῳ, Σύρῳ, Ὑδρῳ, Σπέτσαις καὶ ἐν τῇ τῶν Ψαρῶν, περὶ ὧν εἰδικώτερον γενήσεται λόγος.

Οἱ τοπικοὶ ἄρχοντες ἐν ταῖς Νήσοις ἐκαλοῦντο ἐν τισι μὲν

1) Ὅρα καὶ Β ἀ λ λ η ν δ α Κυθνιακά, σ. 80, 81.

δημογέροντες, ἐν ἄλλαις προεστώτες, ἐν ἄλλαις ἐπιτροποὶ καὶ ἐν Χίῳ δεπουτάτοι ἢ δημογέροντες. Πάντες δὲ οὗτοι, ἐκλεγόμενοι ὡς ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, διωρίζοντο κατ' ἐπαρχίας καὶ δήμους, ἐπικυρώσης διὰ χοιζετίου τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς τὸν διορισμόν. Οἱ ἐν ταῖς πρωτευούσαις δμοῦς τῶν ἐπαρχιῶν ἐδρεύοντες ἐξήσκουν τὴν καθόλου ἐκάστης νήσου διοίκησιν, ἔχοντες ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοὺς ἐν τοῖς δήμοις καὶ ἐν ἐκάστη κοινότητι χωρίου ἐκλεγομένους γέροντας.

Τὰ ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου δικαιώματα τῶν κοινοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἀρχόντων, καίπερ εὐρύτερα τῶν λοιπῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχιῶν, ἦσαν ἐν τοῦτοις παρεμφερῇ.

Ἡ ἀστυνομικὴ δμοῦς αὐτῶν ἐξουσία παρίσταται, ὡς ἔρρηθῃ, πλέον διακεκριμένη καὶ εὐρεῖα. Ἡ πρὸς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐπιμέλεια κατελέγετο μεταξὺ τῶν οὐσιωδεστέρων καθηκόντων, εἰς δὲ τὸ καθῆκον τοῦτο περιλαμβάνετο καὶ τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τῶν πταισματοικῶν παραβάσεων καὶ ἰδίᾳ τῶν προσβαλλουσῶν τὰ ἥθη, καὶ ἐν τισι νήσοις ἡ ἐξουσία ἐπίσης πρὸς τὴν ἐκδοσιν ἀστυνομικῶν διατάξεων, ἀφορωσῶν εἰς ἀντικείμενα σπουδαίως τὸν τόπον ἐνδιαφέροντα. Ἐν τοῖς ἀντικειμένοις τοῦτοις παρατηροῦμεν πρὸ παντὸς τὴν μέριμναν πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκαιουσῶν ἐν τῷ τόπῳ τροφῶν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν συνάμα πρὸς καταστολὴν τῆς αἰσθητῶς ἐπὶ τῆς κοινῆς εὐημερίας ἐπιδρώσης πολυτελείας.

Ἐπὶ ὑπαρχουσῶν πηγῶν βασιζόμενοι, δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς εἰδικωτέραν ἐξέτασιν τῶν εἰς τὴν τοπικὴν ἀστυνομίαν καί, ἐφ' ὅσον ἐνδιαφέρει τὴν μελέτην ἡμῶν, εἰς τὴν τοπικὴν διοίκησιν ὠρισμένων νήσων ἀφορώντων. Ἀλλ' ὄντες ὑπόχρεοι νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν, θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν περιεκτικὴν ἐκδοσιν τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων, ἅτινα δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας.

Οὕτω ποιησόμεθα λόγον περὶ τῶν νήσων Χίου, Σύρου, Τήνου, Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν.

§ 1. Χίος.

Ἡ νήσος Χίος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς κατακτήσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων (1694) εἶχεν ἀποκτήσει διὰ συνθήκης πολλὰ προνόμια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διοικήσεως τῶν τοπικῶν πραγμάτων ὑπὸ τῆς κοινότητος. Ἐστέλλετο ὁμως εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου εἰς διοικητῆς, ὅστις καλούμενος μ ο υ σ ε λ ῖ μ η ς ἀντικαθίστατο κατὰ διετίαν, ἀγορᾶς δὲ παρὰ τῆς Πύλης τὴν ἐπικαρπίαν διώκει τὴν νήσον διὰ λογαριασμόν του, καὶ εἰς καθῆς, ὅστις ἐθεώρει τὰς μεταξὺ Τούρκων καὶ Ῥαγιάδων πολιτικὰς καὶ ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις. Παρὰ τῷ μ ο υ σ ε λ ῖ μ η ἑτάσσοντο εἰς ἐπὶ τῆς εὐταξίας ἡ ἀστυνόμενος, καλούμενος σ ο ὕ μ π α σ η ς, καὶ εἴκοσι στρατιῶται πρὸς διατήρησιν τῆς εὐταξίας.

Οἱ ὀθωμανοὶ ὁμως οὗτοι ὑπάλληλοι σχεδὸν διὰ τὸν τύπον ἀπεστέλλοντο. Οἱ ἀληθεῖς κυβερνῆται καὶ δικασταὶ τῆς νήσου ἦσαν οἱ ἐκ τοῦτόπου κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι κοινοτικοὶ ἄρχοντες.

Ἐκαστον τῶν χωρίων τῆς νήσου ἐξέλεγε κατ' ἔτος δύο γέροντας, οἵτινες εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μερικῆς διοικήσεως τῆς οἰκείας κοινότητος. Ἐλλ' ἐξαιρέσει τῶν Μαστιχοχωρίων, — αὐτὰ ὑπήγοντο εἰς τὸν πρὸς σύναξιν τῆς μαστίχης ἀποστελλόμενον τοῦρκον ὑπάλληλον, τὸν Σ α κ ῖ ζ Ἐ μ ῖ ν η ν, καὶ εἶχον ἰδίαν τουρκικὴν καὶ δημοτικὴν διοίκησιν, καὶ πρὸς τοῦτοις τῶν χωρίων Δαφνῶνα, Βασιλιονίκον καὶ Καρυῶν, τὰ ὁποῖα ἐπίσης, ἐντεταλμένα νὰ ἐπισκευάζωσιν ἀμισθὶ τὰ ὕδραγωγεῖα καὶ μὴ φορολογούμενα ἐπομένως, εἶχον ἴδιον ἑπαρχον Τοῦρκον, ν ε ρ ο υ λ ᾶ ν καλούμενον, καὶ ἐκυβερνῶντο ἀνεξαρτήτως τοῦ Κοινοῦ τῆς νήσου, — ἢ καὶ ὀλίγου διοικήσεις τῆς

Χίου ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς πέντε ἄρχοντας δεπουτάτους ἡ δημογραφοντίας καλουμένους.

Οἱ δημογέροντες, ἐξ ὧν τρεῖς ἦσαν ὀρθόδοξοι καὶ δύο καθολικοί, ἐξελέγοντο κατ' ἑτος ἐκ τῶν πλέον πεπειραμένων καὶ ἐγκρίτων κατοίκων. Κατὰ τὰ ἱστορούμενα δὲ ὑπὸ τε τοῦ Τρικούπη καὶ τοῦ Βλαστοῦ, ἡ ἐκλογή αὐτῶν ἐνηργεῖτο ὡς ἑξῆς :

Τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου ἐκαλοῦντο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Φωτίου 40 περίπου ἐκ τῶν προϋχόντων πολιτῶν καί, ἀφοῦ οἱ πάντες δημογέροντες ἐζήτουν συγγνώμην ἂν τινα δικαίως ἢ ἀδίκως ἐλύπησαν καὶ παρεκάλουν νὰ ἀντικαταστήσωσι νέους, οἱ συνηγμένοι, εὐχαριστοῦντες διὰ τὴν καλὴν διαγωγὴν αὐτοὺς, ἔφευγον πάντες πλὴν τῶν προϋπαρξάντων δημογερόντων, οἵτινες ἔδει νὰ παραμείνωσι καὶ νὰ ὧσιν 20 τὸν ἀριθμὸν, ἦτοι 8 ἐκ τῆς Ἀπλοταριᾶς, 8 ἐκ τοῦ Ἐγκρεμοῦ, 2 ἐκ τοῦ Παλαιοκάστρου καὶ 2 καθολικοί. Ἐπρόσφερε μετὰ ταῦτα ὁ ἀπλοταρούσης δημογέρον εἰς ἕκαστον τῶν 8 ἀπλοταρονσῶν ἓν κλειστὸν γραμμάτιον, τοῦτ' ὅπερ ἔπραττε καὶ ὁ ἐγκρεμούσης δημογέρον πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ Ἐγκρεμοῦ. Ἦνοῦγοντο τότε τὰ 16 γραμμάτια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 12 ἦσαν ἄγραφα τὰ δὲ 4 ἔγγραφα φέροντα τὴν λέξιν «μεῖνε». Ὅσοι ἐλάμβανον τὰ ἄγραφα ἀπήρχοντο εὐθύς, ἔμενον δὲ οἱ λαβόντες τὰ 4 ἔγγραφα, ἦτοι 2 ἐξ Ἀπλοταριᾶς καὶ 2 ἐξ Ἐγκρεμοῦ, οἵτινες μετὰ τῶν 2 ἐκ Παλαιοκάστρου καὶ 2 καθολικῶν καὶ τῶν παυόντων δημογερόντων εἰς 13 ἀνερχόμενοι, ἦσαν οἱ ἐκλέκτορες τῶν νέων δημογερόντων. Μετὰ τοῦτο, τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ κεκλεισμένων, ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τῶν παυόντων δημογερόντων κατάλογος τῶν ὑποψηφίων, ἐκ τῶν ὁποίων μετὰ πολλὰς συνδιαλέξεις ἐνεκρίνοντο πέντε ὡς δημογέροντες. Ἀνακοινουμένων τῶν ὀνομάτων αὐθωρεῖ εἰς τὸν Καδῆν, ἐξεδίδετο τὸ κυροῦν τὴν ἐκλογὴν χοιζέτιον, καὶ εἷτα ἀνηγγέλλετο ἐκ τοῦ ναοῦ εἰς τὸν ἀναμένοντα λαὸν τὸ ἀποτελέσμα καὶ ἡ ἀναγό-

ρευσις των νέων δημογερόντων. Τὴν πρώτην τῆς ἐπιούσης οἱ παύοντες δημογέροντες ἐκάλουν τοὺς νεοψηφίστους εἰς τὸν χριστιανικὸν οἶκον τῆς δικαιοσύνης (Δημαρχεῖον), τὸν καλούμενον μεζᾶν, καὶ παραλαμβάνοντες αὐτοὺς τοὺς παρίστανον, προπορευόμενοι πάντοτε, εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τὸν Ἀρχιερέα· ἀφοῦ δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς ὑψολόγει αὐτοὺς ἐπέστρεφον εἰς τὸν μεζᾶν, ἐνθα οἱ παύοντες ἔδιδον λόγον τῶν πεπραγμένων.

Οἱ δημογέροντες τῆς Χίου εἶχον πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα, ἐκέκτηντο δὲ μεγάλην ἐν τῷ τόπῳ λοχὺν καὶ πολλῶν τιμῶν ἀπήλανον, ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τριῶν ἀντιπροσώπων, οὓς ἡ νῆσος ἰδικαιοῦτο νὰ ἀποστέλλῃ αὐτόντι, ἐπροστάτενον τοὺς χριστιανοὺς τῆς νήσου ἀπὸ πάσης ἐπηρείας τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, καὶ ἡδύνατο οὐ μόνον νὰ ἐξουδετερώσῃ πᾶσαν τούτων πρὸς τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ τόπου ἀντικειμένην ἐνέργειαν ἀλλὰ καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτῶν νὰ ἐπιτυγχάνωσι πολλάκις.

Τὰ καθήκοντα τῶν δημογερόντων συνοψίζονται ἐν τοῖς ἑξῆς :

α') Πρώτιστον καὶ ἱερὸν χρέος ἦτο νὰ ὑπερασπίζωνται τὴν ἀσφάλειαν ὅλων τῶν κατοίκων τῆς νήσου, συνερχόμενοι δὲ καθ' ἐκάστην εἰς τὸν μεζᾶν νὰ ἀκροῶνται τῶν παραπόνων τοῦ λαοῦ.

β') Πρὸς τῆς δούσεως τοῦ ἡλίου ἐκάστης ἡμέρας μετέβαινον πρὸς τὸν μουσελίμην καὶ ἐπεσκέπτοντο τὴν φυλακὴν, ὅπως ἐξετάσωσιν ἂν τις ἐκρατεῖτο ἐν αὐτῇ· εἰτα συνεννοοῦντο μετὰ τοῦ ἐπιστάτου τῆς εὐταξίας, καί, ἐὰν μὲν τὸ ἀμάρτημα τοῦ κρατομένου ἦτο μικρὸν, ἀπεφάσιζον τὴν ποινὴν, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦτο ἐλαφρά, διότι οἱ κρατούμενοι ἀνῆκον εἰς τὴν μικρὰν τοῦ λαοῦ τάξιν, ἐὰν δὲ ἦτο μέγα, ἀνεφέροντο πρὸς αὐτὸν τὸν μουσελίμην καὶ ἐξοικονόμουν τὴν ὑπόθεσιν.

γ') Ἐάν τις ἐπροσωποκρατεῖτο ἐνεκα χρέους, ἐμερίμων νὰ συμβιβάσωσιν αὐτὸν μετὰ τοῦ δανειστοῦ· καὶ ἐὰν μὲν ὁ χρεώστης δὲν ἡδύνατο τῷ ὄντι νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του, ὁ

δὲ δανειστής ἐπέμενεν ἢ νὰ πληρωθῇ ἢ νὰ κρατηθῇ ἐν τῇ φυλακῇ ὁ ὀφειλέτης, οἱ δημογέροντες ἀπέλυνον τοῦτον, λέγοντες εἰς τὸν δανειστὴν νὰ λάβῃ ὑπομονήν· ἐὰν δὲ ὁ ὀφειλέτης δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ οὐδὲ τὸ δικαίωμα τοῦ μουσελλήμη, λαμβάνοντος 10⁰/ο ἐπὶ τῆς ποσότητος τοῦ χρέους, οἱ δημογέροντες ἐπλήρωνον αὐτὸ ἐξ ἰδίων, λέγοντες εἰς τὸν μουσελλήμην (ἐπαρχον) νὰ σμικρύνῃ τὸ δικαίωμά του.

δ') Ὅσους χριστιανὸς τις ὁποιασδήποτε τάξεως ἡπειλεῖτο ἢ ἐδέρετο παρὰ τινος Τούρκου, χρέος τῶν δημογερόντων ἦτο νὰ ἀναφέρωσι τὴν περίστασιν εἰς τοὺς φρουράρχους, ὅπως οὗτοι τιμωρήσωσι τὸν ἀτακτήσαντα ἀναλόγως τοῦ ἁμαρτήματος. Ἐὰν ὅμως τὸ ἐγκλημα ἦτο σοβαρόν, ἢ ὁ δράστης ἐπίσημος Τούρκος, οἱ δὲ φρούραρχοι συνεσιέλλοντο νὰ ἐπιβάλωσι τὴν ἀνάλογον ποινὴν, οἱ δημογέροντες ἀγγέλλον τὴν ὑπόθεσιν εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπους τῆς νῆσου, οἵτινες ἐπετύγχανον διὰ τῶν μεγιστάνων τὴν δικαίαν τοῦ πταίσαντος ποινήν.

ε') Καθῆκον πρὸς τούτοις τῶν δημογερόντων ἦτο νὰ ἐπαγρυπνῶσιν, ὅπως ἡ νῆσος ἔχῃ πάντοτε ἀφθονίαν τροφῶν, κατὰ τὴν περίστασιν δὲ τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν προσκαλῶσι συνέλυσιν καί, παριστάντες τὴν ἀνάγκην, ἐκλέγωσι τιμίους ἀνδρας πρὸς προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων.

ς') Ἐχρεώσονται νὰ διατηρῶσιν ἅδικτα τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἥθη τοῦ τόπου. Ἐκ τῆς προσιασίας τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων παρήγεται ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀποδημίας κατὰ καιροὺς ὠρισμένους καὶ ἡ καταδίκη εἰς ἀγαμίαν ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς ἐγκαταλιπόντας τὰς νεάνιδας, μετ' ὧν ἀπαξ ἐμνηστεύθησαν.

ζ') Ἐξέδιδον ἀστυνομικὰς κατὰ τῆς πολυτελείας διατάξεις, ἀπαγορεύοντες τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Χίον ἐξωτερικῶν πολυτίμων ἐνδυμάτων, τὸ ἐνδύεσθαι κεντητὰ καὶ λαχούρια καὶ τὸ φέρειν ἀδάμαντας. Ἐσυνγώρουν ὅμως ἀδαμάντινα δακτυλίδια, χρυσὰ περικάρπια καὶ μαργαρίτας δι' ἐνώτια.

Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐδημοσιεύετο διὰ γράμματος ἀρχιερατικοῦ, ὅπερ ἀνεγινώσκετο εἰς ὅλους τοὺς ναοὺς καὶ ἐν τῷ ὀποίῳ ἐμνημονεύετο ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως, διὸ ἡ ἀπαγόρευσις ἐγίνετο διὰ προσταγῆς τῶν δημογερόντων.

Πρὸς τοῦτο διωρίζοντο δέκα ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων, οἵτινες εἶχον τὴν ἐντολὴν νὰ ἐπαγρυπνῶσιν, ὅπως μὴ γίνωνται τοιαῦται καταχρήσεις καὶ εἰδοποιῶσι τοὺς δημογέροντας. Ἐν περιπτώσει τοιούτων καταχρήσεων οἱ δημογέροντες συνεκάλουν συνέλευσιν, ἣτις ἀπεφάσιζε τὴν ποινὴν τοῦ παραβάτου. Ἐὰν τὸ ἁμάρτημα ἦτο ἐλαφρὸν ἐτιμωρεῖτο ὁ πιαίσας ἐκκλησιαστικῶς, ἐὰν δὲ μέγα, ἐφυλακίζετο ἢ ἐδέρετο παρὰ τῶν Τούρκων, τῇ προσταγῇ τῶν δημογερόντων, χωρὶς ὁ μουσελίμης νὰ ἐξετάζη παντελῶς τὴν αἰτίαν ὧν τούτων τῶν πράξεων.

η΄) Εἰς τοὺς δημογέροντας πρὸς τούτοις ὑπεβάλλοντο αἱ διαφοραὶ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων, διὰ τὰ διάδικα μέρη δὲν ἔστεργον νὰ κριθῶσιν ὑπὸ τῶν γέροντων τῆς κοινότητος αὐτῶν.

Τὰ ἐκτεθέντα καταδηλοῦσι τὴν μεγάλην τῶν δημογερόντων τοπικὴν ἰσχύν, ἐξ ἣς οὗτοι μέγιστον ἐπέσυρον τὸν κοινὸν σεβασμόν. Ὁ Βλαστὸς ἱστορεῖ, διὸ ὅλος ὁ λαὸς καὶ οἱ ἐγκριτοὶ τῆς νήσου ἐσέβοντο αὐτοὺς μεγάλως. Εἰς τοὺς ναοὺς οἱ δημογέροντες εἶχον τὸν πρῶτον τόπον εἰς τὰς ἀδελφосύνας θρόνους ἐξεπίτηδες κατεσκευασμένους, παντοῦ ἐπροπορεύοντο, καὶ ὅθεν παρήρχοντο ἐπροσηκῶνοντο ὅλοι ὅπως τοὺς χαιρετίσωσιν.

Ἀρκοῦντως χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ κεφαλαιωδῶς ἀφηγηθέντα ὡς πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν ιδιότητα τῶν δημογερόντων. Διὰ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ εἰς τοὺς δημογέροντας κεχορηγημένη δικαστικὴ δικαιοδοσία, ἐν τῇ ὀποίᾳ οὗτοι ἔκρινον καὶ ἀπεφάσιζον καὶ ἐτιμῶρον, ὡς ἐνόμιζον καλόν, κατὰ τὰς πταισματικὰς ὑποθέσεις. Εἶχον οὗτοι πταιματοδίκον ἐξουσίαν, ἣτις δὲν φαίνεται τόσον τελείως ἐνυπάρ-

χουσα ἐν τοῖς δικαιώμασι τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων τῆς Πελοποννήσου, ἔνθα τὸ κοινοτικὸν σύστημα ἦτο ἐπίσης ἀνεπτυγμένον.

Παρὰ τῷ μουσελίμῳ Χίου ἐτάσσοντο, ὡς εἵπομεν, εἴκοσι στρατιῶται καὶ εἰς ἀστυνόμος σοῦ μ πασης καλούμενος. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦσαν τὰ ὄργανα, δι' ὧν οἱ δημογέροντες ἐκόλαζον τοὺς πταίστας ἢ ἐνήργουν τὰς ἀστυνομικὰς ἀπαγορεύσεις καὶ ἐν γένει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν μέτρων καὶ ἀποφάσεων αὐτῶν. Ὁ σοῦ μ πασης, διαχειριζόμενος τὴν εὐταξίαν κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν δημογερόντων, ἐνήργει τὰς ἐπιβεβλημένας συλλήψεις καὶ ἦτο ὁ διοικητὴς τοῦ ἀστυνομικοῦ κρατητηρίου. Τὴν ὑπηρεσίαν δὲ ταύτην προσέφερεν ἡ τουρκικὴ ἐξουσία, διότι, ὡς λέγει ὁ Ἀργυρόπουλος, αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσέβετο τὰ καθεστῶτα καὶ ἐγίνετο ἐπομένως εὐπειθὲς μέσον ἐκτελέσεως τῶν ψηφιζομένων παρὰ τῶν δημογερόντων. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὁμως τῶν ἀστυνομικῶν μέτρων συνετέλει, ὡς ἐρρήθη, καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή.

Ὁφείλομεν ὁμως νὰ προσθέσωμεν, διὰ τὴν τῶν δημογερόντων ἐν τῇ ἐν γένει τοπικῇ διοικήσει ἐξουσία δὲν ἦτο ἀπόλυτος. Ὑπέκειντο οὗτοι εἰς τὸν ἑλεγχον τῶν συνελεύσεων τῶν προκρίτων, οἵτινες καθήρουν αὐτοὺς ἐλεγχομένους ἐπὶ μεροληπτικῇ κρίσει, ἢ ἐπὶ παραβάσει τῶν τοπικῶν ἐθίμων, ἢ κακῇ διαχειρίσει ἢ ἀμελείᾳ τῶν κοινῶν ὑποθέσεων. Αἱ συνελεύσεις αὗται, αἵτινες πρὸς τούτοις εἶχον μετοχὴν εἰς τὴν διοίκησιν, συνεκέρων τὴν ἰσχὺν τῶν δημογερόντων καὶ ἦσαν δύο, ἡ μεγάλη καὶ ἡ μικρά.

Ἡ μεγάλη συνέλευσις, ἀποτελουμένη ἐκ 40 ἢ 50 ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων τῆς νήσου, συνεκαλεῖτο προκειμένου περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων, καὶ ἰδίᾳ ὅταν ἡ πόλις ἐπασχεν ἐξ ἐλλείψεως τροφῶν, ὅτε παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἀποφασισθῇ πόσαι ἔπρεπεν ἐκ τούτων νὰ προμηθευνθῶσι. Κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν διωρίζοντο δύο ἢ τρεῖς ἄνδρες ἐντολὴν ἔχοντες νὰ ἐπιστατήσωσιν

εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν πώλησιν τῶν τροφῶν. Αἱ προμηθευόμεναι τροφαί, ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς παραλαβῆς αὐτῶν ἡ νῆσος δὲν εἶχεν αὐτῶν ἀνάγκην, ἐφυλάττοντο καὶ διὰν ἤρχιζον νὰ φθείρωνται διενέμοντο εἰς τοὺς εὐκαταστάτους ἀναλόγως τῆς ποσότητος τοῦ φόρου, τὸν ὅποιον ἐπλήρωνον, χωρὶς νὰ ζημιῶται τὸ κοινόν. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς μεγάλης συνελεύσεως ὑπήγετο πρὸς τοῦτοις ἡ ἀπαγόρευσις τῶν καταχρήσεων, ὁ καθορισμὸς τοῦ τρόπου τῆς βοηθείας δημοσίου τινὸς καταστήματος λαμβάνοντος χρεῖαν χρημάτων, ἡ ἐπιβολὴ ποινῶν κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰ ἔθιμα καὶ ἡ ἀπόφαισις περὶ νέου τινος συστήματος ἢ περὶ ἄλλης γενικῆς τῆς πόλεως ὑποθέσεως.

Ἡ μικρὰ συνέλευσις, συγκειμένη ἐξ 8 ἢ καὶ ἐκ 15 τῶν ἐγκριτωτέρων τῆς νήσου καὶ ἰδίᾳ ἐκ πρώην δημογερόντων, συνεκαλεῖτο συχνότερα τῆς μεγάλης. Τὸ καθήκον αὐτῆς ἀφεώρα εἰς τὴν διαλλαγὴν τῶν μὴ δυναμένων νὰ κριθῶσιν ὑπὸ αἵρετῶν κριτῶν διαφορῶν, εἰς τὴν λύσιν ἀμφιβολιῶν τῶν δημογερόντων ἐν πάσῃ ὑποθέσει καὶ κρίσει, καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν ὡς πρὸς τὰς μυστικὰς καταδρομὰς ἐξουσιαστοῦ τινος ἢ ταράσσοντος τὴν κοινὴν ἡσυχίαν.

Εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας οἱ δημογέροντες οὐδεμίαν εἶχον ὑπεροχὴν, ἦσαν ὅμως οἱ μόνοι εἰσηγηταὶ τῶν ὑποθέσεων. Αἱ δὲ συνελεύσεις ἀπεφάσιζον ἀμετατρέπτως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῶν δημογερόντων.

Ἐκρίναμεν ἐπάναγκες νὰ παραδέσωμεν συνοπτικῶς τὰ καθήκοντα τῶν συνελεύσεων, διότι φρονοῦμεν ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχει συνάμα τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἀνάμειξιν ἔντισιν ἀστυνομικαῖς ὑποθέσεσι, καθ' ἃς καὶ πταισματικὴ δικαιοδοσία ἦτο κεχορηγημένη εἰς αὐτὰς καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν μεγάλην, ἔχουσαν τὴν μέριμναν τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἀναγκαιουσῶν τροφῶν

καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κολάζειν τὰς παραβάσεις τῶν ἐνθίμων (').

§ 2. Σῦρος.

Ἡ νῆσος Σῦρος, περιλαμβανομένη εἰς τὸ σαντζάκ τῶν Κυκλάδων, ὑπήγετο ὡς αἱ λοιπαὶ νῆσοι ὑπὸ τὸν Καπετὰν πασᾶν καὶ ἦτο ἐπομένως ἀπηλλαγμένη τῆς ἀμέσου τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως ἐπηρείας.

Εἰς αὐτὴν ἀπεστέλλετο ἐπίσης ἐπιστάτης τοῦ δεκάτου, ἦτοι ζαμπίτης, ὅστις ἦτο μουσουλμάνος ἢ χριστιανός, καὶ πρὸς τοῦτοις Καποῦ-κεχαγιᾶς πρὸς εἰσπραξίν τοῦ φόρου. Ὁ καθῆς, ἐδρεύων ἐν Ἀνδρῶ, σπανίως μετέβαινεν εἰς Σῦρον.

Κατόπιν δμως, ὑπαχθεῖσα εἰς τὴν Σαχ-Σουλτάναν προσκολλήσασαν εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον Γύαρον, ἀπηλλάγη τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων καὶ κατέστη οὕτω κοινότης πάντῃ αὐτοδιοίκητος καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ στοιχείου συνδεομένη δὲ μετὰ τῆς Σαχ-Σουλτάνας μόνον διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ ἐτησίου φόρου.

Ἡ τοπικὴ διοίκησις καὶ πᾶσα ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς κοινοτικὸν ἄρχοντα, καλούμενον ἐπίτροπον καὶ ἔχοντα παρ' ἐναντιῷ συμβούλιον ἐκ προεστώτων.

Ὁ Ἐπίτροπος ἐξελέγετο κατ' ἔτος καὶ ἐλευθέρως ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τῶν κατοίκων μεταξὺ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ νήσῳ, ἡδύνατο δμως, ἐὰν ἐδεικνύετο ἄξιος τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπὶ δύο καὶ τρία ἔτη. Ἀπαλλασσόμενος δὲ τοῦ ἀξιώματος καθίστατο προε-

1) Μάμουκα Συλλογὴ ΙΑ' σ. 320—323, Τριχοῦπη Ἱστορ. ἔκδ. 3ῃ τ. Β' σ. 142—145, Βλαστοῦ Χιτζά σ. 84, 152—160, 163, 164, 173. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. τ. Ε' σ. 546, 557. Ἀργυροπούλου Δημοτικὴ Διοίκησις σ. 54—58.

σιώς, καὶ οὕτω τὸ συμβούλιον τῶν προεσιώτων ἀπετε-
λειτο ἐκ τῶν προϋπηρετησάντων ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπιτρόπου.

Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ὑπῆρχε καὶ ἰδία ἀρχή, κα γ κ ε λ α-
ρ ι κ ῇ καλουμένη, ἔργον ἔχουσα τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαιο-
γραφικῶν καὶ ληξιαρχικῶν πράξεων καὶ τὴν πιστοποιήσιν ἄλ-
λων ἐπισήμων πράξεων, δικαστικῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Ἡ κοινότης τῆς Σύρου εἶχεν ἰδίους θεσμοὺς καὶ ἴδια ἔθιμα.
Διωφεῖτο δὲ συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τοῖς δημοσίοις βιβλίοις
καταγεγραμμένα (ἢ τὰ Καπίτουλα), πρὸς τὰ ὅποια οἱ διοι-
κοῦντες ὤφειλον ἀπαρεγκλίτως νὰ συμμορφῶνται, μὴ ἔχοντες
τὸ δικαίωμα νὰ νεωτερίσωσιν.

Κύριον καθήκον τῶν ἐπιτρόπων καὶ προεσιώτων ἦτο ἡ
διεύθυνσις ἐν γένει τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων, ἡ εἰσπραξις τῶν
φόρων καὶ ἡ διαχειρίσις τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας.
Εἶχον δὲ συνάμα δικαστικὴν ἐξουσίαν, δίδου ἐδίκαζον πάσας
τὰς ὑποθέσεις, ἐκτὸς τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὰ διαζύγια, συνερ-
χόμενοι ἐν ὠρισμένῳ μέρει, ὅπερ ἐκαλεῖτο Κριτήριον⁽¹⁾.

Λεπτομέρειαι περὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων καὶ προεσιώ-
των ἐξασκήσεως τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων δὲν εἶναι γνω-
σταί· οὐδεις δμως λόγος ἀποκροῦει τὴν ἐκδοχὴν, διὸ καὶ ἐν
Σύρῳ τὰ καθήκοντα ταῦτα διεξήγοντο ἐν οἷα καὶ ἐν ταῖς ἄλ-
λαις νήσοις ἀρμοδιότητι καὶ δὴ ἐν τῇ παρακειμένη Τήνῳ, περὶ
ἧς ἀμέσως κατωτέρω γενήσεται λόγος⁽²⁾.

§ 3. Τ ῆ ν ο ς .

Ἡ Τήνος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν δευτέραν
δεκαετηρίδα τοῦ 18^{ου} αἰῶνος (5 Ἰουνίου 1715), μεσοῦντος

1) Ἀ μ π ε λ ᾱ Ἱστορία Σύρου, κεφ. ΜΒ'.

2) Μ ο σ χ ο β ᾶ κ η Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον Δίκαιον, σ. 121.

δὲ τοῦ αἰῶνος ἐπέτυχε δυνάμει συνθήκης (ἀκτιμανὲ) τὴν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως παραχώρησιν πολλῶν προνομίων, ἐν οἷς κατελέγετο καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ ἐγχωρίων ἀποκλειστικῆς διαχειρίσεως τῶν ὑποθέσεων τῆς τοπικῆς διοικήσεως.

Καὶ αὐτόθι ἡ τοπικὴ διοίκησις ἐξησκειτο ἐλευθέρως, τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως μὴ ἀναμιγνυμένης οὐδ' εἰς τὴν τοῦ φόρου εἴσπραξιν, ἀποστελλούσης δὲ μόνον, ὡς εἰς τὰς ἄλλας νήσους, ἓνα ζ α μ π ί τ η ν, ὅστις ἠκολουνθεῖτο ὑφ' ἐνὸς ἢ δύο τζαούσιδων (κλητῆρων) καὶ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων. Ἀπεστέλλετο πρὸς τοῦτοις εἰς τὴν νῆσον Καδῆς, ἀλλ' οὗτος, μὴ ἀπολαμβάνων ὠφέλειαν ἐκ τῆς δικαστικῆς του ὑπηρεσίας, ἀπηλθὲν ἀνεπιστρεπτί.

Ἡ γενικὴ τῆς νήσον διοίκησις ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τέσσαρας προεσιτώτας, ἔχοντας παρ' αὐτοῖς ἓνα γραμματέα, κοινὸν γραμματικὸν καλούμενον. Τὴν κατὰ κοινότητος διοίκησιν διεχειρίζοντο ἴδιοι ἐν ἐκάστη αὐτῶν ἀρχοντες *δημογέροντες* ἢ *πρωτόγεροι* καλούμενοι.

Οἱ τε προεσιτῶτες καὶ οἱ δημογέροντες ἦσαν αἵρετοί, ἡ δὲ ἀρχὴ αὐτῶν ἐνιαυσία.

Πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν προεσιτῶτων ἡ νῆσος διηγεῖτο εἰς τρία τμήματα, ἥτοι εἰς τὸ τμήμα τῶν μέσων μερῶν, τὸ τμήμα τῶν κάτω μερῶν καὶ τὸ τμήμα τῶν ἔξω μερῶν, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπήγετο ὠρισμένος ἀρσένος χωρίων. Ἡ πρωτεύουσα ὑπήγετο εἰς τὸ τμήμα τῶν μέσων μερῶν. Ἡ ἐκλογὴ δὲ ἐνηργεῖτο κατὰ τμήματα καὶ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Τὸν Μάρτιον ἐκάστου ἔτους οἱ ὑπάρχοντες προεσιτῶτες ὤφειλον νὰ προσκαλέσωσιν ἐγγράφως καὶ εἰς ὠρισμένην ἡμέραν καὶ τόπον—ὅστις συνήθως ἦτο τὸ κατάστημα τῆς διοικήσεως καλούμενον *Καγκελαρία*—τοὺς ἐν τῇ πρωτευούσῃ προκρίτους καὶ τοὺς δημογέροντας τῶν χωρίων, ἐπὶ τῷ ῥητῷ σκοπῷ νὰ ἐξε-

λέγξωσι τὴν διαχειρίσιν τῶν καὶ νὰ ἐκλέξουν νέους προεσιῶ-
 τας διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος. Συγερχομένων τῶν προσκληθέντων εἰς
 συνέλευσιν, οἱ προεσιῶτες ὑπέβαλλον τὸν ἀπολογισμὸν τῆς
 χρηματικῆς αὐτῶν διαχειρίσεως πρὸς ἐξέλεξιν καὶ ἐπικύρω-
 σιν καὶ ἔδιδον συνάμα προφορικῶς λόγον τῶν ὑπ' αὐτῶν πε-
 πραγμένων. Μετὰ τοῦτο ἡ συνέλευσις προέβαινεν ἐλευθέρως
 καὶ δι' ἐκφωνήσεως εἰς τὴν τῶν νέων προεσιῶτων ἐκλογὴν, ἥς
 τὸ ἀποτέλεσμα ἐβεβαιούτο ἐγγράφως, συντασσομένου πρακτι-
 κοῦ, καλουμένου πατέντια, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπέγραφον πάντα
 τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως.

Οἱ νέοι προεσιῶτες μετὰ τὴν ἐκλογὴν συνέτασσον τὸν προϋ-
 πολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ τρέχοντος ἔτους, τὸν
 ὁποῖον ὑπέβαλλον εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς αὐτῆς συνελεύσεως, ἐκ
 νέου συγκαλουμένης. Ὁ ἐγκριθεὶς προϋπολογισμὸς ἀπετέλει
 τὴν βάσιν τῆς διαχειρίσεως τῶν προεσιῶτων, ἕκαστος τῶν
 ὁποίων ἀπέστελλεν ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τοὺς ὑπὸ τὸ οἰκεῖον
 τμήμα δημογέροντας κατὰλογον τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκάστου
 εἰσπραχθισομένων κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν χρημάτων, τὸν
 ὁποῖον ὀνόμαζον *ξεμοίρασιν*, ὅπως φροντίσωσι περὶ τῆς
 εἰσπράξεως καὶ τῆς παραδόσεως τῶν χρημάτων εἰς τὸν προε-
 σιῶτα, ἥτις ἐγίνετο ἐπὶ ἀποδείξει.

Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν δημογερόντων μετεῖχεν ὁ λαός. Ἐ-
 γίνετο δὲ αὕτη ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐνιαυσίως
 ἐν τῷ προνάῳ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ἐξερχόμενοι
 οὗτοι τῆς ἐκκλησίας παρέμενον εἰς τὸν πρόναον καὶ ἐσχημά-
 τιζον αὐτόθι τὴν ἐκλεκτικὴν συνέλευσιν, ἥτις προέβαινεν εἰς
 τὴν τοῦ δημογέροντος ἐκλογὴν, βεβαιουμένην ἐπίσης διὰ
 πρακτικοῦ ὑπογραφομένου ὑφ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς συνελύ-
 σεως. Εἰς τινα χωρία ἐξελέγοντο δύο δημογέροντες.

Ὡς ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις οὕτω καὶ ἐν Τήνῳ ἡ περὶ τὴν
 τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς νήσου ἐπιμέλεια
 εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς τοὺς κοινοτικούς ἄρχοντας. Ἡ ἀστυνομικὴ

αὕτη ἐξουσία ἐξησκειτο ἐν εὐρείᾳ δικαιοδοσίᾳ ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὴν γενικὴν διοίκησιν τῆς νήσου προεσιτώων, οἵτινες ἐκέκτιντο οὐ μόνον δικαστικὴν ἐξουσίαν, τιμωροῦντες πάσας τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ὥς πρὸς τοῦτο ἐπιτηρήσεως τῶν δημογερόντων, ὑποχρεομένων νὰ καταγγέλλωσιν αὐτοῖς τὰς ἀνακαλυπτομένας παραβάσεις.

Ἀρχόμενοι τῆς ἐκθέσεως τῶν καθηκόντων τῶν ἀρχόντων, θέλομεν ἀκολουθήσει τὰ ὑπὸ τοῦ Δρόσου ἱστορούμενα, ἅτε λεπτομερέστερον ἐκτιθέντος τὰ περὶ τούτων.

α') **Προεσιτῶτες.** Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν προεσιτῶτων ὑπῆγοντο·

1) Ἡ εἰσπραξις τῶν προϋπολογισθέντων φόρων καὶ ἡ ἔγκυρος ἀπότισις τῶν νενομισμένων, ὥστε ἡσυχῶς καὶ ἀταράχῳ νὰ ἐνεργῶνται τὰ τῆς διοικήσεως.

2) Ἡ μέριμνα περὶ τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῆς νήσου.

3) Ἡ ἐπιτήρησις καὶ διενθύνσις τοῦ συνήθως κατ' αἰτητησίαν τῶν στελλομένου ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας διοικητοῦ, καὶ ἡ διευκόλυνσις πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ὑποθέσεων τῶν πρὸς τοῦτο ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας.

4) Ἡ τήρησις τακτικῆς ἀλληλογραφίας μετὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διευθύνοντος κατ' ἐντολὴν τοῦ Σουλτάνου τὰ τῆς νήσου, μετὰ τοῦ μεγάλου διερμηνέως τῆς Πύλης, τοῦ διερμηνέως τοῦ στόλου, καὶ τοῦ ἐπιστάτου τῆς νήσου (Καπουκχαγια) τῇ συμπράξει αὐτῶν συνήθως διοριζομένου.

5) Ἡ ἐκδοσις τῶν ἀναγκαίων διαταγῶν καὶ ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς δημογέροντας τῶν χωρίων.

6) Ἡ παραλαβὴ τῶν ἀποστελλομένων βασιλικῶν (φιρμανίων τοῦ Σουλτάνου) καὶ ἀνθεντικῶν (μπονγιουρουλδίων τοῦ διευθύνοντος τὰ τῆς νήσου καὶ τοῦ Καπετὰν πασᾶ) διαταγῶν,

καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἀμέσου κοινοποιήσεως καὶ ἐκτελέσεως αὐτῶν.

7) Ἡ σύγκλησις συνελεύσεως ἐκ τῶν προκρίτων καὶ δημογερόντων, προκειμένου περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων.

8) Ἡ διαχείρισις τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης.

Τὰ περὶ τούτου ἐνηργοῦντο ἐν τῷ διοικητηρίῳ ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ, ὁσάκις ὑπῆρχε τοιοῦτος, κατὰ τὰς τοπικὰς συνηθείας καὶ τὴν ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου.

Πρὸς τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῶν προεστώτων πολὺ στενῶς συνδέεται ἡ διαχείρισις τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης. Ὁ ἀρῶθμός, τὸ εἶδος καὶ ἡ διαβάθμισις τῶν ποινῶν, ὡς ἐν τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν ἀρμοδιότητι ἐδικαιοῦντο νὰ καταγινώσκωσιν οἱ προεστώτες, ἐναργῶς ἀποδεικνύουσι πόσον ἦτο ἀνεπτυγμένον καὶ πόσον τελεσφόρως εἶχε διαρρυθμισθῇ τὸ σύστημα τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως.

Αἱ ποιναὶ αὐταὶ εἰσὶν αἱ ἐξῆς :

α') Νουθεσία πρὸς τὸν ἀτακτήσαντα.

β') Ἐπίπληξις ἐπίσημος γινομένη παρόντος τοῦ διοικητοῦ.

γ') Ἐπίπληξις ὑπὸ τῶν προεστώτων, τῶν προκρίτων καὶ αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ.

δ') Κράτησις ὀλιγόωρου ἢ ὀλιγοήμερου.

ε') Πρόστιμον, ὅπερ ἀπελάμβανεν ὁ διοικητής.

ς') Φυλάκισις μέχρι μηνός.

ζ') Ἐπίθεσις σφραγίδος ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ ἀμαρτήσαντος.

η') Ῥαβδισμὸς διὰ φαλάγγων, ὀριζομένου προηγουμένως τοῦ ἀρῶθμοῦ τῶν ῥαβδισμῶν.

θ') Εἰρκτὴ πρόσκαιρος, τοῦ μ προῦκι λεγομένη τουρκισί, ὅπερ συνέκειτο ἐκ δύο ὀγκωδῶν δυνατῶν καὶ ὁμοιομόρφων ξύλων δύο μέτρων μήκους, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐχόντων ὅπας ὡς μικρὰ ἡμικύκλια ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

Ἐνὶ δὲ τῶν ὁπῶν τῶν δύο τούτων ξύλων, ἐνουμένων καὶ κλειομένων ἀμφοτέρων διὰ κλείθρων, εἰτίθεντο οἱ πόδες τῶν τιμωροσμένων, οἵτινες οὕτως ἐκρατοῦντο δέσμοι.

ι') Χρηματικὴ ἀποζημίωσις τοῦ παθόντος.

ια') Χρηματικὴ ἱκανοποίησις τῶν σιερεθέντων τῶν στενῶν συγγενῶν των.

ιβ') Ἀπέλασις, ἥτοι ἐξορία.

ιγ') Κατεδάφισις οἰκίας, καὶ

ιδ') Πομπή.

Αἱ ἀξιόποιοι πράξεις, ἐφ' αἷς ἐπεβάλλοντο αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι ποιναί, ἦσαν εἰδικῶς ὡς πρὸς ἐκάστην τούτων ὥρισμένα. Οὕτω :

Τὰ ἀστυνομικὰ παραπτώματα καὶ αἱ λόγῳ μετ' ἀπειλῶν ὕβρεις ἐπέσυρον τὰς ἐν τοῖς ἑδαφίοις α', β', γ', δ' καὶ ε' ποινάς.

Ἡ ἔργῳ προσβολή, ἡ κλοπή, ἡ σπουδαία ἀπειλή κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τῆς περιουσίας, ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀρχῆς καὶ ἡ φθορὰ ξένης ἰδιοκτησίας τὰς ἐν τοῖς ἑδαφίοις ς', ζ', η' καὶ θ'.

Τὰ τραύματα τὴν ἐν τῷ ἑδαφίῳ ι'.

Ὁ φόνος, ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν μέσων τῆς πράξεως, τὰς ἐν τοῖς ἑδαφίοις ια', ιβ' καὶ ιγ' καί :

Αἱ κατὰ τῆς αἰδοῦς καὶ τῶν χρηστῶν ἡθῶν πράξεις τὴν ἐν τῷ ἑδαφίῳ ιδ'.

Ἄπασαι αἱ ποιναὶ ἦσαν ἀποτελεσματικαί, ἐπαγόμεναι τὴν σπάνιν τῶν κακουργημάτων καὶ μεγάλον περιορισμὸν τῶν πλημμελημάτων καὶ πταισμάτων. Ἀποτελεσματικωτέρα δ' ὅμως, ὡς λέγει ὁ Δρόσος, ἦτο ἡ ἐπὶ τῇ προσβολῇ τῆς αἰδοῦς καὶ τῶν χρηστῶν ἡθῶν ἐπιβαλλομένη ποινὴ τῆς πομπῆς.

Ἡ πομπὴ ἐνηργεῖτο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον :

Ὁ ἀμαρτήσας ἀνεβιβάζετο ἐπὶ ὄνου ἔχων τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν οὐρὰν καὶ κρατῶν αὐτήν, δύο δὲ κλητῆρες τῆς ιουκῆσεως τὸν παρηκολούθουν παραπορευόμενοι ὁ μὲν ἐκ

δεξιῶν ὁ δὲ ἐξ ἀριστερῶν, καὶ προσέχοντες ὅπως μὴ οὔτως παρεκκλίνῃ τῆς ὠρισμένης θέσεώς του. Προεπορεύετο ὁ δημόσιος κῆρυξ, ἐλαύνων διὰ σχοινίου τὸν ὄνον καὶ διαλαλῶν ὀνομαστὶ τὴν πρᾶξιν τοῦ πομπευομένου, ἐν ᾧ ἄπειρον πλῆθος ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παίδων παρακολουθοῦν ἔρριπτε κατὰ τοῦ πομπευομένου λεμόνια σεσθήπota καὶ αὐτὰ κλούβια, κατηρᾶτο μεγαλοφώνως αὐτὸν καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν κοινὴν τοῦ λαοῦ ἀποσιτροφήν. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἡ πομπὴ διήρχετο ὅλας τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας τῆς πόλεως, ὁποῦν πάντες οἱ ἀνθρωποι παρετήρουν μετὰ περιφρονήσεως καὶ ὑπεδέχοντο μετ' ὕβρεων τὸν πομπευόμενον, ὅστις οὕτω διαπομπευόμενος ἀφίετο ἐλεύθερος. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πομπὴν τόσον ἐξεδηλοῦτο ἡ τοῦ κοινοῦ καταφρόνησις, ὥστε ὁ διαπομπευθεὶς, μὴ ἀξιούμενος οὐδὲ τοῦ συνήθους χαιρετισμοῦ, ἡγαγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς ἀκατοίκητα μέρη ἢ εἰς ξένους τόπους.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ποινῶν ἦσαν ἐν χρήσει καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαί, ἧτοι τὸ ἐπιτίμιον ἢ ἀφορισμός, ὅστις ἐξεδίδετο ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως πρὸς ἀνακάλυψιν ἀγνώστου δραστοῦ ἀξιοποίνου πράξεως ἢ καὶ πρὸς τιμωρίαν αὐτοῦ.

Ὡς ἐκτελεστικά ὄργανα παρὰ τοῖς προεστώσιν ἐχρησιμοποιοῦντο, ὡς ἐνδείκνυται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, κλητῆρες.

β') **Δημογέροντες.** Χρέος τῶν δημογερόντων ἦτο, ὅπως :

1) Συνέρχωνται, προσκαλούμενοι ὑπὸ τῶν προεστώτων, εἰς συνέλευσιν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐγνωστοποιοῦν τὸ ἀντικείμενον τῆς συνελεύσεως εἰς τοὺς κατοίκους καὶ ἐλάβανον τὴν περὶ τούτου γνώμην αὐτῶν. Κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν ἐξελέγοντο ἐνίοτε ἐν ἡ καὶ περισσότερα ἄτομα ἐκ τῶν οἰκουρᾶν τοῦ χωρίου, τὰ ὅποια παρευρίσκοντο εἰς τὴν συνέλευσιν.

2) Κοινοποιῶσιν, ἅμα λαβόντες, τὴν **ξεμοίρασιν** εἰς τοὺς κατοίκους, ἵνα καὶ οὗτοι ἐγκρίνωσιν αὐτὴν καὶ μεριμνῶσι.

περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν χρημάτων καὶ παραδόσεως αὐτῶν, ἐπὶ ἀποδείξει, εἰς τὸν ἀρμόδιον προεσιῶτα.

3) Ἐπιτηρῶσι τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς κοινότητος καὶ συμβουλεύουσι πατρικῶς τοὺς συγχωροίους τῶν καὶ

4) Καταγγέλλουσιν ἀμέσως εἰς τοὺς προεσιῶτας πᾶσαν παράβασιν, ἣν ἤθελον ἀνακαλύψει ἢ περὶ ἧς ἤθελον πληροφορηθῇ.

Ὡς παρατηρεῖται οὕτω καὶ εἰς τοὺς δημογέροντας εἶχε χορηγηθῇ ἀστυνομικὴ ἐξουσία, ἀλλ' αὕτη, συνισταμένη εἰς ἐπιτηρητικὴν καὶ συμβουλευτικὴν ἐνέργειαν, δὲν ἐνεῖχε δικαιώματα ἐξασφαλίζοντα τὴν καταστολὴν τῶν κατὰ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας πράξεων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα ἀνήκον εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν διοίκησιν τῆς νήσου προεσιῶτας, διότι οὗτοι ἐκέκτειντο τὴν πρὸς κατάγνωσιν ποινῶν δικαιοδοσίαν. Σπουδαία ὅμως ἦτο καὶ συντελεστικὴ εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν ἡ ὑποχρέωσις τῶν δημογερόντων, ὅπως καταγγέλλουσιν εἰς τοὺς προεσιῶτας τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀνακαλυπτομένας παραβάσεις, διότι αὕτη ἀνταπεκρίνετο ἀναμφισβητήτως εἰς ἀσφαλῆ πρόνοιαν τῆς βεβαιώσεως πασῶν τῶν ἀξιοποίνων ἀνὰ τὴν νήσον πράξεων, ἀφοῦ ἡ διεύθυνσις τῆς ἐν γένει ἀστυνομίας ἦτο συγκεντρωμένη εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν τῶν προεσιῶτων (¹).

§ 4. Ὡ δ ρ α.

Η' Ὡδρα, κατοικουμένη ἐν ἀρχῇ ὑπὸ ποιμένων καὶ γεωργῶν, διετέλει ἄγνωστος εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν μέχρι

1) Δ. Δ ρ ό σ ο υ Ἱστορίαι Τήνου, σ. 44—57, 342. Ἐπ. Γ ε ω ρ γ α ν τ ε π ο ύ λ ο υ Τηνιακά, σ. 108, 113 κ. ἐπ.

τοῦ 1667. Ἐκτοτε ὑπεβλήθη εἰς φορολογίαν ὑπὸ τῆς Πύλης, ὑπαχθεῖσα ὑπὸ τὸν Καπετὰν πασᾶν, καὶ ὑπεχρεώθη νὰ ἀποστέλλῃ ἀριθμὸν τινα ναυτῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλικοῦ στόλου.

Τὸ διοικητικὸν ἐν αὐτῇ σύστημα διεμορφώθη ἐν μεταβολαῖς, αἵτινες ἀποδίδουσιν αὐτῷ ἰδιάζοντα χαρακτηριστῆρα.

Ἀρχικῶς τῶν κοινῶν τῆς νήσου προΐσταντο οἱ δύο ἱερεῖς, οἵτινες ἐκανόνιζον τὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων σχέσεις, ἐτήρουν τὰ ἀρχεῖα τοῦ τόπου, συνέτασσον τὰ δημόσια ἔγγραφα καὶ ἦσαν διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς ἐναρέτου αὐτῶν διαγωγῆς οἱ ἐφοροὶ τῆς ἡθικῆς καὶ ἐπανορθωταὶ τῶν ψυχικῶν καὶ ὕλικῶν παραπτωμάτων. Αἱ ἀνάγκαι τῆς διοικήσεως ἠνάγκασαν βραδύτερον τοὺς ἱερεῖς, ὅπως ἐκλέγωσι κατ' ἔτος δύο ἐπιτρόπους καὶ ἓνα γραμματικόν, ἐπὶ ἐτησίῳ ἐκάστῳ ἐπιδόματι ἐκ δέκα γροσίων, οἵτινες καθήκον εἶχον ὅπως συντρέχωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν διοίκησιν καὶ ἰδίᾳ καταγράφωσι τὰ ὀνόματα τῶν οἰκογενειῶν, ἀναλογίζωσι τὸ ποσὸν τοῦ φόρου, ἐνεργῶσι τὴν εἰσπραξίν τοῦ δεκάτου κλπ. Μετὰ πολλὰ ἔτη οἱ ἐπίτροποι οὗτοι ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ δύο δημογερόντων περιβληθέντων τὴν διοίκησιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν ἱερέων.

Ἀναπυχθείσης εἰτα σὺν τῷ χρόνῳ τῆς εὐπορίας τῶν κατοίκων, ὑπηγορεύθη ἡ ἐνεργητικωτέρα εἰς τὴν διοίκησιν μετοχὴ τῶν προϋχόντων καὶ ἡ μεταβολὴ ἐπομένως αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἀριστοκρατικώτερον. Οὕτως δσάκις ἐπρόκειτο περὶ κατεπιγούσης τῆς κοινότητος ὑποθέσεως συνεκαλοῦντο διὰ κωδονοκρουσίας ἢ διὰ κήρυκος ἐν τῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὁ λαὸς καὶ οἱ προϋχοντες εἰς γενικὴν συνέλευσιν. Κατὰ ταύτην, καταλαμβάνόντων τῶν ἱερέων μετὰ τῶν προκρίτων καὶ πλοιάρχων τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ, τοῦ δὲ λαοῦ τὰ ὀπισθεν καὶ πέριξ τοῦ ἁγίου Βήματος, εἰς τῶν πλοιάρχων εἰσηγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν λαόν, ὅστις ἀπεδέχετο ἢ

ἀπέριπτε τὴν γνώμην τῶν προκρίτων. Τοῦ λαοῦ μὴ ἀποφαινομένου, οὐδὲν ἐπῆρχετο ἀποτέλεσμα, διότι οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἑτέρα τάξις ἠδύνατο μονομερῶς νὰ ἀποφασίσῃ.

Οὕτως ἡ Ὑδρα διωκεῖτο ἐλευθέρως καὶ αὐτονόμως, οὐδενὸς ὑπαλλήλου ἀποστελλομένου εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως. Ὑπὸ τοῦ Καπετὰν πασᾶ ἀπεστέλλοντο συνήθως τσαούσιδες (κλητῆρες) ὥς δημόσιοι ἐπὶ τῆς φορολογίας ὑπηρεταί, ἀλλ' οὗτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μένωσιν ἐν τῷ διοικητηρίῳ, μὴ δικαιούμενοι νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν πόλιν. Περὶ τούτων ὑπάρχει μαρτυρία, ὅτι θελήσαντες νὰ παραβῶσι τὴν ἀπαγόρευσιν αὐτὴν ἐδάρησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ τὸ 1770 τὸ πολίτευμα τῆς νήσου κατελύθη ὑπὸ τοῦ τότε προσπελάσαντος εἰς αὐτὴν Ῥώσσου ναυάρχου Ὁρλώφ, ὅστις ἀνέθηκε τὴν διοίκησιν εἰς Ῥώσσου ἀρμοστήν καὶ εἴκοσι τέσσαρας προκρίτους ἀποτελοῦντας παρ' αὐτῷ συμβούλιον. Ἡ μεταβολὴ ὁμως αὕτη διήρκεσε μόνον μέχρι τοῦ 1776, ὅτε, ἀναχωρήσαντος τοῦ Ῥώσσου ἀρμοστοῦ, ἡ διοικήσις ἀνετέθη εἰς δ ὠ δ ε κ α π ρ ο κ ρ ί τ ο υ ς, οἵτινες εἶχον ἐπὶ πλέον τὸ δικαίωμα νὰ δικάζωσιν ἀνεκκλητῶς τὰς σημαντικωτέρας ὑποθέσεις. Ἐκτὸς τῶν προκρίτων διωρίζοντο κατ' ἔτος δύο σύνδικοι ἔμμισθοι ἐν ἀρμοδιότητι Ἐφόρου μὲν καὶ Τελώνου ὥς ἐνεργοῦντες τὴν φορολογίαν, Εἰρηνοδίκου δὲ ὥς δικάζοντες τὰς μικρὰς διαφορὰς τῶν πολιτῶν.

Τοιαύτη διοικήσις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 19^{ου} αἰῶνος. Ἐξ ἀναπτύξεως τῶν κομματικῶν παθῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ζωηρότητος τοῦ ὄχλου, ἐκζητοῦντος τὴν ἀπὸ τῶν οἰκοκυραίων χειραφέτησιν, ἐπῆλθε διαφθορὰ καὶ μάλιστα ἐνθάρρυνσις καὶ ἀτιμωρησία τοῦ παλληκαρισμοῦ, ἣτις ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην νέας διοικητικῆς μεταβολῆς. Οἱ κάτοικοι προσφυγόντες, λήγοντος τοῦ 1802, εἰς τὸν Καπετὰν πασᾶν, ἐπέτυχον τὸν κατ' ἔτος διορισμὸν διοικητοῦ τῆς νήσου ἢ Μπέη ἀνδρὸς ἐξ αὐτῆς

καταγομένον. Καὶ τοιοῦτος διωρίσθη τὸ πρῶτον ὁ Γεώργιος Δ. Βούλγαρης, ἀνὴρ διαπρέπων ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ σκόλῳ καὶ τὰ μάλα τιμώμενος ἐν Ὑδρᾷ.

Μολοῦντι ἡ ἀρχὴ τοῦ διοικητοῦ ἦτο ἐνιαυσία, ἐν τούτοις ὁ Βούλγαρης κατώρθωσε διὰ τῆς τελεσφόρου διαχειρίσεως τῆς ἐξουσίας νὰ διατηρήσῃ αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς νήσου μετ' ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας, διότι αὕτη ἐπεβάλλετο ἐκ τῆς ἐκρύπτου τῆς νήσου καταστάσεως· βραδύτερον δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ διατηρήσῃ εἰς ἑαυτὸν συγκεντρωμένην πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν καὶ συνεκρότησεν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ συμβούλιον ἐκ δέκα προκρίτων, οὓς κατόπιν ἠῤῥησεν εἰς εἴκοσι τέσσαρας καὶ ὥρισε πρὸς ἱκανοποίησιν ἑκατέρας τῶν δύο ἐν Ὑδρᾷ μερίδων, ὅπως ὑπηρετῶσι μόνον δώδεκα, ἐναλλασσόμενοι κατ' ἔτος. Κατέστησε καὶ ἄλλας ἀρχάς, ἐν αἷς τὴν Καγκελαρίαν ἣ τὸ δικαστήριον τῆς νήσου, ταμίαν, πολιτάρχην πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων κλ. Πάντες οὗτοι διωρίζοντο κατ' ἔτος, κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας ὤφειλον νὰ λογοδοτῶσι πρὸς τὸ συμβούλιον, ὅπερ ἐὰν ἔκρινεν ἀκριβῆ τὴν λογοδοσίαν, παρέτεινε τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Μετὰ τὴν συνοπτικὴν ἀφήγησιν τῶν εἰς τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς Ὑδρας ἀφορῶντων, ὀφείλομεν, τὸν σκοπὸν τῆς μελέτης ἡμῶν ἀκολουθοῦντες, νὰ ἐκθέσωμεν τὰ περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς αὐτόθι ἐξουσίας.

Τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν διεχειρίζοντο οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινῶν τῆς νήσου ὑποθέσεων. Τοιοῦτοι ἦσαν ἐν ἀρχῇ ὥς εἶδομεν οἱ ἱερεῖς, οἵτινες μέσον πρὸς τοῦτο εἶχον τὴν παραδειγματικὴν αὐτῶν διαγωγὴν καὶ τὰς παραινετικὰς ἐνεργείας, εἰτα δὲ οἱ ἐπίτροποι καὶ κυρίως οἱ δημογέροντες. Κατὰ τίνα τρόπον ἐξησκεῖτο τὸ ἀστυνομικὸν καθῆκον ὑπὸ τοὺς δημογέροντας δὲν γινώσκουμεν, μὴ ἀρνούμενοι ἐκ

τῶν γνωστῶν πηγῶν λεπτομέρειάν τινα· ἐὰν ὁμῶς κρίνωμεν, διὸ οἱ δημογέροντες κατέστησαν κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα ἐν τῇ γειτνιαζούσῃ Πελοποννήσῳ, κρατοῦντος διοικητικοῦ συστήματος, ὀφείλομεν νὰ συμπεράνωμεν, διὸ καὶ οἱ ἐν Ὑδρα τοπικοὶ οὗτοι ἄρχοντες εἶχον, ὥς πρὸς τὴν ἀστυνομίαν, παρεμφερῇ πρὸς τὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ δημογερόντων καθήκοντα. Τοιαῦτα ἀποδεχόμεθα καὶ ὥς πρὸς τὴν μετὰ τοὺς δημογέροντας διοίκησιν τῶν δώδεκα προκρίτων.

Ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ ὁμῶς τοῦ διοικητοῦ ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία ἤρξατο συστηματικῶς διοργανουμένη καὶ εἰς εἰδικὸν ὑπάλληλον ἀνατιθεμένη. Ὁ διοικητὴς ἦ μπέης τῆς νήσου, περιβεβλημένος ὥς ἐρρήθη ἀπόλυτον ἐξουσίαν, πρῶτιστον ἡγήσατο εὐλόγως καθήκον, ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὴν ὑπὸ τὸ θρόνος τοῦ ἀκμάζοντος παλληκαρισμοῦ ὑφισταμένην διατάραξιν τῶν σχέσεων τῶν κατοίκων καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας. Πρὸς τοῦτο ἔκρινεν, διὸ ἔδει νὰ διατηρήσῃ ἐν ἑαυτῷ ἐπὶ τινα χρόνον πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως καὶ νὰ ἐφαρμώσῃ, πρὸς τὴν καυτηρίασιν τῆς ἀναρχικῆς θρασυτήτιος καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς τάξεως, πάντα τὰ μέτρα τὰ ὅποια ἡδύναντο νὰ ᾧσιν ἀποτελεσματικά, ἔστω καὶ ἂν ταῦτα δὲν ἐθεωροῦντο συμβιβάζόμενα ὁλοκλήρως πρὸς τὰς τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης ἀρχάς. Ἀπέβλεψε μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ἡδιαφόρησεν ὥς πρὸς τὰ μέσα. Τοιαύτη ὁμῶς ἐνέργεια ἦτο δεδικαιολογημένη, διότι ἐπεβλήθη ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Ἡ ἐπελθοῦσα παγίωσις τῆς τάξεως ἀπέδειξε τοῦτο.

Ἀμα ὥς ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς νήσου ἐκέρχυνε δι' ἐγκυκλίον αὐτοῦ ἀμνηστειὰν τῶν παρελθόντων ἀμαρτημάτων καὶ εὐθὺς ἀμέσως εἰτα ἐμερίμνησε νὰ θέσῃ τὰς βάσεις ἀστυνομικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ σχηματισμοῦ εἰδικοῦ σώματος, ὅπερ ἐκάλεσε πολιτοφυλακίην. Τὸ σῶμα τοῦτο κατήρτισεν ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν τῆς μέσης τάξεως καὶ

κατένειμε κατὰ τμήματα εἰς διάφορα καὶ ἰδίως εἰς ὅλα τὰ ἀπόκεντρα τῆς πόλεως μέρη. Τὰ τμήματα, τοποθετηθέντα μονίμως, ἀπετέλεσαν σταθμούς ἀστυνομικούς, καθῆκον τῶν ὁποίων ἦτο ἡ φύλαξις τῆς πόλεως, ἡ τήρησις τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἡ ἐκτέλεισις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν ἀστυνομικῶν μέτρων αὐτοῦ.

Ἡ πολιτοφυλακὴ ἐνήργει ἐν ἀρχῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου, ὅστις εἶχε τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ ἔσπευσε νὰ λάβῃ τὰ ἀνάλογα μέτρα καὶ νὰ ἐκδώσῃ συνάμα τὰς ἀναγκαίας ἀστυνομικὰς διατάξεις.

Διὰ τῶν ἀστυνομικῶν τούτων διατάξεων ἀπηγορεύθη :

α') Ἡ ὀπλοφορία ἐν καιρῷ εἰρήνης φανερὰ ἢ κρυφία.

β') Ὁ πυροβολισμὸς ἐν καιρῷ νυκτός.

γ') Ἡ ἄνευ κατεπειγούσης ἀνάγκης ἐξοδος ἐκ τῆς οἰκίας μετὰ τὴν 9ην μ. μ. ὥραν. Ἐν κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ ὁ ἐξερχόμενος ὑπεχρεοῦτο νὰ φέρῃ φανόν.

δ') Ἡ λειτουργία τῶν κέντρων πάσης ἀταξίας καπηλείων πέραν τῆς 9ης μ. μ. ὥρας.

ε') Ἡ ἐντὸς τῶν τρατῶν ἀγορὰ τῶν ἰχθύων ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀπηγορεύθη ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν καταστρεφομένην περιουσίαν.

Τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῆς τάξεως ληφθέντων μέτρων ἐπετήρει αὐτὸς οὗτος ὁ Διοικητὴς ἡ Μπέης προσωρινῶς. Πολλάκις οὗτος ἐθεάσθη κατὰ τὴν νύκτα περιφερόμενος ἀνὰ τὴν πόλιν πρὸς τὴν βεβαίωσιν παραβάσεων καὶ ἐπιθεώρησιν τῶν ἀστυνομικῶν σταθμῶν, ἐξ ἧς μόνης ἡδύνατο νὰ πεισθῇ ἂν οἱ ὡς φύλακες τῆς τάξεως τεταγμένοι πολιτοφύλακες ἐξεπλήρουν μετ' ἐπιμελείας τὴν ἐντολήν των.

Κατὰ παιτὸς ἐλεγχομένου παραβάτου τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ἐπῆρχετο ἀμείλικτος τιμωρία. Ἄλλ' αἱ ἐπιβαλλό-

αὕτη ἐξουσία ἐξησκείτο ἐν εὐρείᾳ δικαιοδοσίᾳ ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὴν γενικὴν διοίκησιν τῆς νήσου προεστώτων, οἵτινες ἐκέκτηντο οὐ μόνον δικαστικὴν ἐξουσίαν, τιμωροῦντες πάσας τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ὥς πρὸς τοῦτο ἐπιτηρήσεως τῶν δημογερόντων, ὑποχρεομένων νὰ καταγγέλλωσιν αὐτοῖς τὰς ἀνακαλυπτομένας παραβάσεις.

Ἀρχόμενοι τῆς ἐκθέσεως τῶν καθηκόντων τῶν ἀρχόντων, θέλομεν ἀκολουθήσει τὰ ὑπὸ τοῦ Δρόσου ἱστορούμενα, ἅτε λεπτομερέστερον ἐκτιθέντος τὰ περὶ τούτων.

α') **Προεστώτες.** Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν προεστώτων ὑπήγοντο·

1) Ἡ εἰσπραξις τῶν προϋπολογισθέντων φόρων καὶ ἡ ἔγκυρος ἀπότισις τῶν νενομισμένων, ὥστε ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως νὰ ἐνεργῶνται τὰ τῆς διοικήσεως.

2) Ἡ μέριμνα περὶ τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῆς νήσου.

3) Ἡ ἐπιτήρησις καὶ διεύθυνσις τοῦ συνήθως κατ' αἰτητησίαν τῶν στελλομένου ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας διοικητοῦ, καὶ ἡ διευκόλυνσις πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ὑποθέσεων τῶν πρὸς τοῦτο ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας.

4) Ἡ τήρησις ταχυκῆς ἀλληλογραφίας μετὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διευθύνοντος κατ' ἐντολὴν τοῦ Σουλτάνου τὰ τῆς νήσου, μετὰ τοῦ μεγάλου διερμηνέως τῆς Πύλης, τοῦ διερμηνέως τοῦ σιόλου, καὶ τοῦ ἐπιστάτου τῆς νήσου (Καπουκχαγαγιᾶ) τῇ συμπράξει αὐτῶν συνήθως διοριζομένου.

5) Ἡ ἐκδοσις τῶν ἀναγκαίων διαταγῶν καὶ ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς δημογέροντας τῶν χωρίων.

6) Ἡ παραλαβὴ τῶν ἀποστελλομένων βασιλικῶν (φερμανίων τοῦ Σουλτάνου) καὶ ἀνθεντικῶν (μπουγιουρουλδζῶν τοῦ διευθύνοντος τὰ τῆς νήσου καὶ τοῦ Καπετὰν πασᾶ) διαταγῶν,

καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἀμέσου κοινοποιήσεως καὶ ἐκτελέσεως αὐτῶν.

7) Ἡ σύγκλησις συνελέυσεως ἐκ τῶν προκρίτων καὶ δημογερόντων, προκειμένου περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων.

8) Ἡ διαχείρισις τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης.

Τὰ περὶ τούτου ἐνηργοῦντο ἐν τῷ διοικητηρίῳ ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ, ὅσakis ὑπῆρχε τοιοῦτος, κατὰ τὰς τοπικὰς συνηθείας καὶ τὴν ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου.

Πρὸς τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῶν προεστώτων πολὺ στενῶς συνδέεται ἡ διαχείρισις τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης. Ὁ ἀριθμός, τὸ εἶδος καὶ ἡ διαβάθμισις τῶν ποινῶν, αἱ ἐν τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν ἀρμοδιότητι ἐδικαιοῦντο νὰ καταγινώσκωσιν οἱ προεστώτες, ἐναργῶς ἀποδεικνύουσι πόσον ἦτο ἀνεπιγυμένον καὶ πόσον τελεσφόρως εἶχε διαρρυθμισθῇ τὸ σύστημα τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως.

Αἱ ποιναὶ αὐταὶ εἰσὶν αἱ ἐξῆς:

α') Νουθεσία πρὸς τὸν ἀτακτήσαντα.

β') Ἐπίπληξις ἐπίσημος γινομένη παρόντος τοῦ διοικητοῦ.

γ') Ἐπίπληξις ὑπὸ τῶν προεστώτων, τῶν προκρίτων καὶ αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ.

δ') Κράτησις ὀλιγόωρου ἢ ὀλιγοήμερος.

ε') Πρόστιμον, ὅπερ ἀπελάμβανεν ὁ διοικητής.

ς') Φυλάκισις μέχρι μηνός.

ζ') Ἐπίθεσις σφραγίδος ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ ἀμαρτήσαντος.

η') Ῥαβδισμός διὰ φαλάγγων, ὀριζομένου προηγουμένως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥαβδισμῶν.

θ') Εἰρκτὴ πρόσκαιρος, τοῦ μὲν προῦκι λεγομένη τουρκιστί, ὅπερ συνέκειτο ἐκ δύο ὀγκωδῶν δυνατῶν καὶ ὁμοιομόρφων ξύλων δύο μέτρων μήκους, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐχόντων ὀπὰς ὡς μικρὰ ἡμικύκλια ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

Ἐντὸς τῶν ὁπῶν τῶν δύο τούτων ξύλων, ἐνουμένων καὶ κλειομένων ἀμφοτέρων διὰ κλείθρων, εἰήθεντο οἱ πόδες τῶν τιμωρουμένων, οἷτινες οὕτως ἐκρατοῦντο δέσμιοι.

ι') Χρηματικὴ ἀποζημίωσις τοῦ παθόντος.

ια') Χρηματικὴ ἱκανοποίησις τῶν στερηθέντων τῶν στενῶν συγγενῶν των.

ιβ') Ἀπέλασις, ἥτοι ἐξορία.

ιγ') Κατεδάφισις οἰκίας, καὶ

ιδ') Πομπή.

Αἱ ἀξιόποινοι πράξεις, ἐφ' αἷς ἐπεβάλλοντο αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι ποιναί, ἦσαν εἰδικῶς ὡς πρὸς ἐκάστην τούτων ὥρισμένα. Οὕτω :

Τὰ ἀστυνομικὰ παραπτώματα καὶ αἱ λόγῳ μετ' ἀπειλῶν ὕβρεις ἐπέσυρον τὰς ἐν τοῖς ἑδαφίοις α', β', γ', δ' καὶ ε' ποινάς.

Ἡ ἔργῳ προσβολή, ἡ κλοπή, ἡ σπουδαία ἀπειλή κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τῆς περιουσίας, ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀρχῆς καὶ ἡ φθορὰ ξένης ἰδιοκτησίας τὰς ἐν τοῖς ἑδαφίοις ς', ζ', η' καὶ θ'.

Τὰ τραύματα τὴν ἐν τῷ ἑδαφίῳ ι'.

Ὁ φόνος, ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν μέσων τῆς πράξεως, τὰς ἐν τοῖς ἑδαφίοις ια', ιβ' καὶ ιγ' καί :

Αἱ κατὰ τῆς αἰδοῦς καὶ τῶν χρηστῶν ἡθῶν πράξεις τὴν ἐν τῷ ἑδαφίῳ ιδ'.

Ἀπασαὶ αἱ ποιναὶ ἦσαν ἀποτελεσματικάι, ἐπαγόμεναι τὴν σπάνιν τῶν κακουργημάτων καὶ μεγάλον περιορισμὸν τῶν πλημμελημάτων καὶ πταισμάτων. Ἀποτελεσματικωτέρα δμως, ὥς λέγει ὁ Δρόσος, ἦτο ἡ ἐπὶ τῇ προσβολῇ τῆς αἰδοῦς καὶ τῶν χρηστῶν ἡθῶν ἐπιβαλλομένη ποινὴ τῆς πομπῆς.

Ἡ πομπὴ ἐνηργεῖτο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον :

Ὁ ἀμαρτήσας ἀνεβιβάζετο ἐπὶ ὄνου ἔχων τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν οὐρὰν καὶ κρατῶν αὐτήν, δύο δὲ κλητῆρες τῆς ιοικήσεως τὸν παρηκολούθουν παραπορευόμενοι ὁ μὲν ἐκ

δεξιῶν ὁ δὲ ἐξ ἀριστερῶν, καὶ προσέχοντες ὅπως μὴ οὗτος παρεκκλίνη τῆς ὠρισμένης θέσεώς του. Προεπορεύετο ὁ δημόσιος κῆρυξ, ἐλαύνων διὰ σχοινίου τὸν ὄνον καὶ διαλαλῶν ὀνομαστὶ τὴν πρᾶξιν τοῦ πομπευομένου, ἐν ᾧ ἄπειρον πλῆθος ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν παρακολουθοῦν ἔρριπτε κατὰ τοῦ πομπευομένου λεμόνια σεσηπότα καὶ αὐγὰ κλούβια, κατηρᾶτο μεγαλοφώνως αὐτὸν καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν κοινὴν τοῦ λαοῦ ἀποσιροφῆν. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἡ πομπὴ διήρχετο ὅλας τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας τῆς πόλεως, ὁποῦν πάντες οἱ ἄνθρωποι παρετήρουν μετὰ περιφρονήσεως καὶ ὑπεδέχοντο μετ' ὕβρεων τὸν πομπευόμενον, ὅστις οὕτω διαπομπευόμενος ἀφίετο ἐλεύθερος. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πομπὴν τόσον ἐξεδηλοῦτο ἡ τοῦ κοινοῦ καταφρόνησις, ὥστε ὁ διαπομπευθεὶς, μὴ ἀξιούμενος οὐδὲ τοῦ συνήθους χαιρετισμοῦ, ἡναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς ἀκατοίκητα μέρη ἢ εἰς ξένους τόπους.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ποινῶν ἦσαν ἐν χρήσει καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαί, ἧτοι τὸ ἐπιτίμιον ἢ ἀφορισμός, ὅστις ἐξεδίδετο ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως πρὸς ἀνακάλυψιν ἀγνώστου δραστοῦ ἀξιολοίμου πράξεως ἢ καὶ πρὸς τιμωρίαν αὐτοῦ.

Ὡς ἐκτελεστικὰ ὄργανα παρὰ τοῖς προεστώσιν ἐχρησιμοποιοῦντο, ὡς ἐνδείκνυται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, κλητῆρες.

β') **Δημογέροντες.** Χρέος τῶν δημογερόντων ἦτο, ὅπως :

1) Συνέρχωνται, προσκαλούμενοι ὑπὸ τῶν προεστώτων, εἰς συνέλευσιν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐγνωστοποιοῦν τὸ ἀντικείμενον τῆς συνελεύσεως εἰς τοὺς κατοίκους καὶ ἐλάβανον τὴν περὶ τούτου γνώμην αὐτῶν. Κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν ἐξελέγοντο ἐνίοτε ἐν ἡ καὶ περισσότερα ἄτομα ἐκ τῶν οἰκουκυαίων τοῦ χωρίου, τὰ ὅποια παρευρίσκοντο εἰς τὴν συνέλευσιν.

2) Κοινοποιῶσιν, ἅμα λαβόντες, τὴν *ξεμοίρασιν* εἰς τοὺς κατοίκους, ἵνα καὶ οὗτοι ἐγκρίνωσιν αὐτὴν καὶ μεριμνῶσι.

περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν χρημάτων καὶ παραδόσεως αὐτῶν, ἐπὶ ἀποδείξει, εἰς τὸν ἀρμόδιον προεσιῶτα.

3) Ἐπιτηρῶσι τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς κοινότητος καὶ συμβουλευῶσι πατρικῶς τοὺς συγχωρίους των· καὶ

4) Καταγγέλλωσιν ἀμέσως εἰς τοὺς προεσιῶτας πᾶσαν παράβασιν, ἣν ἤθελον ἀνακαλύψει ἢ περὶ ἧς ἤθελον πληροφορηθῇ.

Ὡς παρατηρεῖται οὕτω καὶ εἰς τοὺς δημογέροντας εἶχε χορηγηθῇ ἀστυνομικὴ ἐξουσία, ἀλλ' αὕτη, συνισταμένη εἰς ἐπιτηρητικὴν καὶ συμβουλευτικὴν ἐνέργειαν, δὲν ἐνεῖχε δικαιώματα ἐξασφαλίζοντα τὴν καταστολὴν τῶν κατὰ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας πράξεων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα ἀνῆκον εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν διοίκησιν τῆς νήσου προεσιῶτας, διότι οὗτοι ἐκέκτειντο τὴν πρὸς κατάγνωσιν ποινῶν δικαιοδοσίαν. Σπουδαία ὅμως ἦτο καὶ συντελεστικὴ εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν ἡ ὑποχρέωσις τῶν δημογερόντων, ὅπως καταγγέλλωσιν εἰς τοὺς προεσιῶτας τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀνακαλυπτομένας παραβάσεις, διότι αὕτη ἀνταπεκρίνετο ἀναμφισβητήτως εἰς ἀσφαλῆ πρόνοιαν τῆς βεβαιώσεως πασῶν τῶν ἀξιοποίνων ἀνὰ τὴν νῆσον πράξεων, ἀφοῦ ἡ διεύθυνσις τῆς ἐν γένει ἀστυνομίας ἦτο συγκεντρωμένη εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν τῶν προεσιῶτων (¹).

§ 4. *Υ δ ρ α.

Η· *Υδρα, κατοικουμένη ἐν ἀρχῇ ὑπὸ ποιμένων καὶ γεωργῶν, διετέλει ἄγνωστος εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν μέχρι

1) Δ. Δ ρ ό σ ο υ Ἱστορία Τήνου, σ. 44—57, 34^ο. Ἐπ. Γ ε ω ρ - γ α ν τ ε π ο ύ λ ο υ Τηνιακά, σ. 108, 113 κ. ἐπ.

τοῦ 1667. Ἐκτοτε ὑπεβλήθη εἰς φορολογίαν ὑπὸ τῆς Πύλης, ὑπαχθεῖσα ὑπὸ τὸν Καπετὰν πασᾶν, καὶ ὑπεχρεώθη νὰ ἀποστέλλῃ ἀριθμὸν τινα ναυτῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλικοῦ στόλου.

Τὸ διοικητικὸν ἐν αὐτῇ σύστημα διεμορφώθη ἐν μεταβολαῖς, αἵτινες ἀποδίδουσιν αὐτῷ ἰδιόζοντα χαρακτῆρα.

Ἀρχικῶς τῶν κοινῶν τῆς νήσου προΐσταντο οἱ δύο ἱερεῖς, οἵτινες ἐκανόνιζον τὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων σχέσεις, ἐτήρουν τὰ ἀρχεῖα τοῦ τόπου, συνέτασσον τὰ δημόσια ἔγγραφα καὶ ἦσαν διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς ἐναρέτου αὐτῶν διαγωγῆς οἱ ἑφοροὶ τῆς ἡθικῆς καὶ ἐπανορθῶνται τῶν ψυχικῶν καὶ ὕλικῶν παραπτωμάτων. Αἱ ἀνάγκαι τῆς διοικήσεως ἠνάγκασαν βραδύτερον τοὺς ἱερεῖς, ὅπως ἐκλέγῳσι κατ' ἔτος δύο ἐπιτρόπους καὶ ἓνα γραμματικόν, ἐπὶ ἐτησίῳ ἐκάστῳ ἐπιδόματι ἐκ δέκα γροσίων, οἵτινες καθήκον εἶχον ὅπως συντρέχουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν διοίκησιν καὶ ἰδίᾳ καταγράφῳσι τὰ ὀνύματα τῶν οἰκογενειῶν, ἀναλογίζῳσι τὸ ποσὸν τοῦ φόρου, ἐνεργῶσι τὴν εἰσπραξίν τοῦ δεκάτου κλπ. Μετὰ πολλὰ ἔτη οἱ ἐπίτροποι οὗτοι ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ δύο δημογερόνων περιβληθέντων τὴν διοίκησιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν ἱερέων.

Ἀναπτυχθείσης εἰτα σὺν τῷ χρόνῳ τῆς εὐπορίας τῶν κατοίκων, ὑπηγορευθῆ ἡ ἐνεργητικωτέρα εἰς τὴν διοίκησιν μετοχὴ τῶν προϋχόντων καὶ ἡ μεταβολὴ ἐπομένως αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἀριστοκρατικώτερον. Οὕτως ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ κατεπαιγούσης τῆς κοινότητος ὑποθέσεως συνεκαλοῦντο διὰ κωδονοκρουσίας ἢ διὰ κήρυκος ἐν τῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὁ λαὸς καὶ οἱ προϋχοντες εἰς γενικὴν συνέλευσιν. Κατὰ ταύτην, καταλαμβάνόντων τῶν ἱερέων μετὰ τῶν προκρίτων καὶ πλοιάρχων τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ, τοῦ δὲ λαοῦ τὰ ὀπισθεν καὶ πέριξ τοῦ ἁγίου Βήματος, εἰς τῶν πλοιάρχων εἰσηγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν λαόν, ὅστις ἀπεδέχετο ἢ

ἀπέρριπτε τὴν γνώμην τῶν προκρίτων. Τοῦ λαοῦ μὴ ἀποφαινομένου, οὐδὲν ἐπήρχετο ἀποτέλεσμα, διότι οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἑτέρα τάξις ἠδύνατο μονομερῶς νὰ ἀποφασίσῃ.

Οὕτως ἡ Ὑδρα διωκεῖτο ἐλευθέρως καὶ αὐτονόμως, οὐδενὸς ὑπαλλήλου ἀποστελλομένου εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως. Ὑπὸ τοῦ Καπετὰν πασᾶ ἀπεστέλλοντο συνήθως τσαούσιδες (κλητῆρες) ὥς δημόσιοι ἐπὶ τῆς φορολογίας ὑπηρεταί, ἀλλ' οὗτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μένωσιν ἐν τῷ διοικητηρίῳ, μὴ δικαιούμενοι νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν πόλιν. Περὶ τούτων ὑπάρχει μαρτυρία, δι' ἐβλήσαντες νὰ παραβῶσι τὴν ἀπαγόρευσιν αὐτὴν ἐδάρησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ τὸ 1770 τὸ πολίτευμα τῆς νήσου κατελύθη ὑπὸ τοῦ τότε προσπελάσαντος εἰς αὐτὴν Ῥώσσου ναυάρχου Ὁρλώφ, ὅστις ἀνέθηκε τὴν διοίκησιν εἰς Ῥώσσον ἀρμοστήν καὶ εἴκοσι τέσσαρας προκρίτους ἀποτελοῦντας παρ' αὐτῷ συμβούλιον. Ἡ μεταβολὴ ὅμως αὕτη διήρκεσε μόνον μέχρι τοῦ 1776, διε, ἀναχωρήσαντος τοῦ Ῥώσσου ἀρμοστοῦ, ἡ διοικήσις ἀνετέθη εἰς δ ὠ δ ε κ α π ρ ο κ ρ ί τ ο υ ς, οἵτινες εἶχον ἐπὶ πλέον τὸ δικαίωμα νὰ δικάζωσιν ἀνεκκλητῶς τὰς σημαντικωτέρας ὑποθέσεις. Ἐκτὸς τῶν προκρίτων διωρίζοντο κατ' ἔτος δύο σύνδικοι ἑμμισθοὶ ἐν ἀρμοδιότητι Ἐφόρου μὲν καὶ Τελώνου ὡς ἐνεργοῦντες τὴν φορολογίαν, Εἰρηνοδίκου δὲ ὡς δικάζοντες τὰς μικρὰς διαφορὰς τῶν πολιτῶν.

Τοιαύτη διοικήσις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 19^{ου} αἰῶνος. Ἐξ ἀναπτύξεως τῶν κομματικῶν παθῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς ζωηρότητος τοῦ ὄχλου, ἐκζητοῦντος τὴν ἀπὸ τῶν οἰκοκυραίων χειραφέτησιν, ἐπῆλθε διαφθορὰ καὶ μάλιστα ἐνδάρρυνσις καὶ ἀτιμωρησία τοῦ παλληκαρισμοῦ, ἥτις ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην νέας διοικητικῆς μεταβολῆς. Οἱ κάτοικοι προσφυγόντες, λήγοντος τοῦ 1802, εἰς τὸν Καπετὰν πασᾶν, ἐπέτυχον τὸν κατ' ἔτος διορισμὸν διοικητοῦ τῆς νήσου ἡ Μπέη ἀνδρὸς ἐξ αὐτῆς

καταγομένον. Καὶ τοιοῦτος διωρίσθη τὸ πρῶτον ὁ Γεώργιος Δ. Βούλγαρης, ἀνὴρ διαπρέπων ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ σκόλῳ καὶ τὰ μάλα τιμώμενος ἐν Ὑδρᾷ.

Μολονόυ ἡ ἀρχὴ τοῦ διοικητοῦ ἦτο ἐνιαυσία, ἐν τούτοις ὁ Βούλγαρης κατώρθωσε διὰ τῆς τελεσφόρου διαχειρίσεως τῆς ἐξουσίας νὰ διατηρήσῃ αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς νήσου μετ' ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας, διώτι αὕτη ἐπεβάλλετο ἐκ τῆς ἐκρύψμου τῆς νήσου καταστάσεως· βραδύτερον ὅμως δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ διατηρήσῃ εἰς ἑαυτὸν συγκεντρωμένην πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν καὶ συνεκρότησεν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ συμβούλιον ἐκ δέκα προκρίτων, οὓς κατόπιν ἠϋξησεν εἰς εἴκοσι τέσσαρας καὶ ὥρισε πρὸς ἱκανοποίησιν ἐκατέρας τῶν δύο ἐν Ὑδρᾷ μερίδων, ὅπως ὑπηρετῶσι μόνον δώδεκα, ἐναλλασσόμενοι κατ' ἔτος. Κατέστησε καὶ ἄλλας ἀρχάς, ἐν αἷς τὴν Καγκελαρίαν ἣ τὸ δικαστήριον τῆς νήσου, ταμίαν, πολιτάρχην πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθήκοντων κλ. Πάντες οὗτοι διωρίζοντο κατ' ἔτος, κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας ὤφειλον νὰ λογοδοτῶσι πρὸς τὸ συμβούλιον, ὅπερ ἔαν ἔκρινεν ἀκριβῆ τὴν λογοδοσίαν, παρέτεινε τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Μετὰ τὴν συνοπτικὴν ἀφήγησιν τῶν εἰς τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς Ὑδρας ἀφορώντων, ὀφείλομεν, τὸν σκοπὸν τῆς μελέτης ἡμῶν ἀκολουθοῦντες, νὰ ἐκθέσωμεν τὰ περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς αὐτόθι ἐξουσίας.

Τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν διεχειρίζοντο οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινῶν τῆς νήσου ὑποθέσεων. Τοιοῦτοι ἦσαν ἐν ἀρχῇ ὥς εἶδομεν οἱ ἱερεῖς, οἵτινες μέσον πρὸς τοῦτο εἶχον τὴν παραδειγματικὴν αὐτῶν διαγωγὴν καὶ τὰς παραινετικὰς ἐνεργείας, εἰτα δὲ οἱ ἐπίτροποι καὶ κυρίως οἱ δημογέροντες. Κατὰ τίνα τρόπον ἐξησκεῖτο τὸ ἀστυνομικὸν καθήκον ὑπὸ τοὺς δημογέροντας δὲν γινώσκομεν, μὴ ἀρνούμενοι ἐκ

τῶν γνωστῶν πηγῶν λεπτομέρειάν τινα· ἐὰν δμως κρίνωμεν, διὸ οἱ δημογέροντες κατέστησαν κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα ἐν τῇ γειτνιαζούσῃ Πελοποννήσῳ, κρατοῦντος διοικητικοῦ συστήματος, ὀφείλομεν νὰ συμπεράνωμεν, διὸ καὶ οἱ ἐν Ὑδρᾷ τοπικοὶ οὗτοι ἄρχοντες εἶχον, ὥς πρὸς τὴν ἀστυνομίαν, παρεμφερῇ πρὸς τὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ δημογερόντων καθήκοντα. Τοιαῦτα ἀποδεχόμεθα καὶ ὥς πρὸς τὴν μετὰ τοὺς δημογέροντας διοίκησιν τῶν δώδεκα προκρίτων.

Ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ δμως τοῦ διοικητοῦ ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία ἤρξατο συστηματικῶς διοργανουμένη καὶ εἰς εἰδικὸν ὑπάλλληλον ἀνατιθεμένη. Ὁ διοικητὴς ἢ μπέης τῆς νήσου, περιβεβλημένος ὥς ἐρρήθη ἀπόλυτον ἐξουσίαν, πρῶτιστον ἡγήσατο εὐλόγως καθήκον, ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὴν ὑπὸ τὸ θρόσος τοῦ ἀκμάζοντος παλληκαρισμοῦ ὑφισταμένην διατάραξιν τῶν σχέσεων τῶν κατοίκων καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας. Πρὸς τοῦτο ἔκρινεν, διὸ ἔδει νὰ διατηρήσῃ ἐν ἑαυτῷ ἐπὶ τινα χρόνον πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως καὶ νὰ ἐφαρμώσῃ, πρὸς τὴν καυτηρίασιν τῆς ἀναρχικῆς θρασυτήτος καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς τάξεως, πάντα τὰ μέτρα τὰ ὅποια ἡδύναντο νὰ ὦσιν ἀποτελεσματικά, ἔστω καὶ ἂν ταῦτα δὲν ἐθεωροῦντο συμβιβάζόμενα ὁλοκλήρως πρὸς τὰς τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης ἀρχάς. Ἀπέβλεψε μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ἡδιαφόρησεν ὥς πρὸς τὰ μέσα. Τοιαύτη δμως ἐνέργεια ἦτο δεδικαιολογημένη, διότι ἐπεβλήθη ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Ἡ ἐπελθοῦσα παγίωσις τῆς τάξεως ἀπέδειξε τοῦτο.

Ἀμα ὥς ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς νήσου ἐκέρηξε δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ ἀμνηστείαν τῶν παρελθόντων ἁμαρτημάτων καὶ εὐθὺς ἀμέσως εἰτα ἐμερίμνησε νὰ θέσῃ τὰς βάσεις ἀστυνομικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ σχηματισμοῦ εἰδικοῦ σώματος, ὅπερ ἐκάλεσε πολιτοφυλακίην. Τὸ σῶμα τοῦτο κατήρτισεν ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν τῆς μέσης τάξεως καὶ

κατένειμε κατὰ τμήματα εἰς διάφορα καὶ ἰδίως εἰς ὅλα τὰ ἀπόκεντρα τῆς πόλεως μέρη. Τὰ τμήματα, τοποθετηθέντα μονίμως, ἀπετέλεσαν σταθμούς ἀστυνομικούς, καθήκον τῶν ὁποίων ἦτο ἡ φύλαξις τῆς πόλεως, ἡ τήρησις τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν ἀστυνομικῶν μέτρων αὐτοῦ.

Ἡ πολιτοφυλακὴ ἐνήργει ἐν ἀρχῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου, ὅστις εἶχε τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ ἔσπευσε νὰ λάβῃ τὰ ἀνάλογα μέτρα καὶ νὰ ἐκδώσῃ συνάμα τὰς ἀναγκαίας ἀστυνομικὰς διατάξεις.

Διὰ τῶν ἀστυνομικῶν τούτων διατάξεων ἀπηγορεύθη :

α') Ἡ ὀπλοφορία ἐν καιρῷ εἰρήνης φανερὰ ἢ κρυφία.

β') Ὁ πυροβολισμὸς ἐν καιρῷ νυκτός.

γ') Ἡ ἄνευ κατεπειγούσης ἀνάγκης ἐξοδος ἐκ τῆς οἰκίας μετὰ τὴν 9ην μ. μ. ὥραν. Ἐν κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ ὁ ἐξερχόμενος ὑπεχρεοῦτο νὰ φέρῃ φανόν.

δ') Ἡ λειτουργία τῶν κέντρων πάσης ἀταξίας καπηλείων πέραν τῆς 9ης μ. μ. ὥρας.

ε') Ἡ ἐντὸς τῶν τρατῶν ἀγορὰ τῶν ἰχθύων ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀπηγορεύθη ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν καταστρεφομένην περιουσίαν.

Τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῆς τάξεως ληφθέντων μέτρων ἐπετήρει αὐτὸς οὗτος ὁ Διοικητὴς ἢ Μπέης προσωρινῶς. Πολλάκις οὗτος ἐθεάω·η κατὰ τὴν νύκτα περιφερόμενος ἀνὰ τὴν πόλιν πρὸς τὴν βεβαίωσιν παραβάσεων καὶ ἐπιθεώρησιν τῶν ἀστυνομικῶν σταθμῶν, ἐξ ἧς μόνης ἡδύνατο νὰ πεισθῇ ἂν οἱ ὡς φύλακες τῆς τάξεως τεταγμένοι πολιτοφύλακες ἐξεπλήρουν μετ' ἐπιμελείας τὴν ἐντολήν των.

Κατὰ παιτὸς ἐλεγχομένου παραβάτου τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ἐπῆρχετο ἀμείλικτος τιμωρία. Ἀλλ' αἱ ἐπιβαλλό-

μεναι ἐπὶ τούτῳ ποινὰ δὲν ἦσαν ὠρισμέναι. Ὁ καθορισμὸς τοῦ εἵδους καὶ τοῦ μέτρου αὐτῶν ἐξηραῖτο ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ Μπέη, ἣτις ἐν αὐταρχικῇ ἐξουσίᾳ εἰς οὐδένα ὑπέκειτο περιορισμόν. Ἐχομεν μαρτυρίαν, καθ' ἣν θρασὺς τις παλληκαρᾶς, παραβιάσας ἐν ὑποτροπῇ τὴν ἀστυνομικὴν διάταξιν, διότι ὀλοφορῶν καὶ ἐν κραιπάλῃ διατελῶν περιήρχετο τὰς ἀγνιάς τῆς πόλεως, καὶ ἀντιστὰς κατὰ τῆς πολιτοφυλακῆς, κατεδικάσθη νὰ ὑφίσταται καθ' ἐκάστην πεντακοσίᾳ μαστιγώσεις μέχρι θανάτου, ὅστις ἐπῆλθε τὴν τρίτην ἡμέραν. Ἐπίσης ἕτερος, ἀξιωματικὸς τοῦ σιόλου, ἀποπειραθεὶς νὰ παραβιάσῃ τὴν περὶ πωλήσεως τῶν ἰχθύων ἀστυνομικὴν διάταξιν, ἐτραυματίσθη σοβαρῶς διὰ χατζαρίου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ ἀντιληφθέντος τὴν παράβασιν.

Ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ διοικητοῦ ἐνῆργει ἡ πολιτοφυλακὴ μέχρι τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οὗτος, παρατηρήσας ἀποκαθισταμένην τὴν τάξιν, μετεβίβασε μέρος τῆς ἐξουσίας εἰς κατωτέρας ἀρχάς. Τότε ἡ διοίκησις τῆς πολιτοφυλακῆς ἀνετέθη εἰς εἰδικὸν ὑπάλληλον, κληθέντα πολιτάρχην, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ ἦτο, ὡς ἡ τῶν λοιπῶν, ἐνιαυσία.

Οὕτως ἐν τῇ αὐτονόμῳ καὶ ἀριστοκρατικῇ διοικήσει τῆς Ὑδρας ἡ ἀστυνομία εἶχε διοργανωθῇ πλέον εὐμεθόδως καὶ συστηματικώτερον. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἀστυνομίαν κρίνεται ἔχουσα προοδευτικὰς καὶ ἀσφαλεστέρας βάσεις, διότι πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτῆς κατέστη ἴδιον σῶμα, ὅπερ, εἰδικῶς εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως ἀσχολούμενον, παρεῖχε μείζονα ἐγγύησιν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς πολιτειακῆς καὶ κοινωνικῆς ἰσορροπίας (¹).

¹) Γ. Κριεζῆ, Ἱστορία Ὑδρας σ. 13, 16, 85—94, 106—112, 116, 150—161. Παπαρρηγόπουλος Ἱστορ. Ε' σ. 517. Τρικούπη Ἱστορ. Α' σ. 114, 115. Μοσχόβας ἡ τὸ ἐν Ἑλλάδι δῆμος. δίκκιον ἐπὶ τουρκοκρατίᾳ σ. 130—137. Μάμουκ συλλογὴ ΙΑ' σ. 318.

§ 5. Σ π έ τ σ α ι.

Αἱ Σπέτσαι ἐκυβερνῶντο, ὥς αἱ λοιπαὶ νῆσοι, αὐτονόμως κατὰ διοικητικὸν σύστημα προσομοιάζον πρὸς τὸ τῆς Ὑδρας.

Ὑπεῖχον ἀπέναντι τῆς Πύλης οἷας καὶ ἡ Ὑδρα ὑποχρεώσεις, καταβάλλουσαι φόρον καὶ ἀποστέλλουσαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλικοῦ στόλου 60—80 ναύτας. Οὐδεὶς ὑπάλληλος τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως διέμενεν ἐν τῇ νήσῳ, ἥτις ὑπήγετο ἐπίσης ὑπὸ τὸν Καπετὰν πασᾶν.

Ἡ διοίκησις τῆς νήσου ἦτο ὀλιγαρχική, ἅτε συγκεντρουμένη εἰς χεῖρας τῶν πλουσιωτέρων, οἵτινες ἦσαν οἱ προὔχοντες τοῦ τόπου. Μετεῖχεν ὁμως καὶ δημοκρατικότητος, διότι ἕκαστος νεόπλουτος αὐτοδικαίως εἰσήγετο εἰς τὴν τῶν προύχόντων τάξιν.

Οἱ προὔχοντες ἢ οἰκοκυραῖοι οὗτοι, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἦτο ἀπεριόριστος, ὑπηρετοῦν ἀμισθὶ καὶ διηύθυνον τὰ κοινά, βοηθούμενοι ὑπὸ γραμματέως τοῦ κοινοῦ διοριζομένου ἐπὶ μισθῷ. Προκειμένου δὲ περὶ σπονδαίας τῆς κοινότητος ὑποθέσεως ἐλάβανον τὴν ἐπιδοκίμασίαν τοῦ λαοῦ, συγκαλοῦντες αὐτὸν εἰς συνέλευσιν.

Ἐν τῇ περὶ τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου ἀρμοδιότητι τῶν προύχόντων ἢ οἰκοκυραίων ἐνυπῆρχε συνάμα τὸ καθῆκον τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, ἥτις ἐν πάσῃ κοινῇ εἶναι κύριον στοιχεῖον καλοδιοικήσεως.

Τὸ καθῆκον δὲ τοῦτο συνίστατο εἰς τὴν μέριμναν τῆς τηρήσεως τῆς κοινῆς ἡσυχίας, εἰς τὴν ἔκδοσιν ἀστυνομικῶν διατάξεων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς εὐταξίας, διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν θαλάσσιον ἀστυνομίαν, εἰς τὴν λῆψιν τῶν ἀναγκαίων ὑγειονομικῶν μέτρων, καὶ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεταξὺ τῶν πολιτῶν διαφορῶν. Τὰ μέτρα ταῦτα ἐλάβανον οἱ διοικοῦντες προὔχοντες κατόπιν κοινῆς συσκέψεως καὶ αποφάσεως, ἔχον-

τες ὡς ὁδηγὸν τὴν λογικὴν, τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ τὰ ἐκ παραδόσεως ἔθιμα, ἅτινα ἀπετέλουν τὴν νομοθεσίαν τῆς νήσου.

Βραδύτερον, χορηγηθέντων εὐρύτερων προνομίων ὑπὸ τοῦ Καπετὰν πασᾶ, ἡ διοίκησις τοῦ τόπου μετεβλήθη ἐπὶ τῷ συστηματικώτερον. Ἐπετεύχθη τότε, ὡς ἐν Ὑδρα, ὁ διορισμὸς Μπέη ἢ διοικητοῦ, ὅστις διωρίζετο ἐξ ἐντοπίων ὑπὸ τοῦ Καπετὰν πασᾶ, κατὰ πρότασιν τῶν προϋχόντων. Ὁ διοικητὴς οὗτος, ἔχων παρ' αὐτῷ τοὺς προϋχοντας ὡς συμβούλους, διώκει τὴν νήσον, ἀλλ' ὥφειλε νὰ συμμορφῶται πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν προϋχόντων, ὡς ἐκτελεστικὴ τοῦτων δύναμις, διότι ἡδύνατο νὰ πανθῇ ἂν οἱ προϋχοντες κατηγόρουν αὐτὸν ὡς ὑπερπηδῶντα τὰ καθήκοντά του⁽¹⁾.

Τὸ τοιοῦτον σύστημα διοικήσεως ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενον μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως. Ὑπὸ τὸ κράτος δ' αὐτοῦ βεβαίως ἡ διεύθυνσις τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων περιῆλθεν εἰς τὸν διοικητὴν ἢ μπέην τῆς νήσου. Δὲν εἶναι ὁμοίως γνωσταὶ ἡμῖν πλείονες πληροφορίες καὶ ἰδίως λεπτομέρειαι ἀφορῶσαι εἰς τὸν τρόπον ἢ εἰς τὰ κατώτερα ὄργανα τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων⁽²⁾.

§ 2. Ψαρά.

Ἐν ἀρχῇ τὰ Ψαρά διετέλουν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μουσελίου τῆς Χίου, εἰτα δὲ ὑπήχθησαν ὑπὸ τὸν Καπε-

1) Μπέηδες διετέλεσαν ἐν Σπίτσας ὁ Ἀνάργυρος ἀποβιώσας τῷ 1841. ὁ Γ. Πάνος καὶ ὁ Γ. Μπούκουρης, ὅστις διετέλεσε μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως.

2) Ὁ ρ λ ά ν δ ο υ Νευτικὴ Ι σ. 9, 24—31. Μ ά μ ο υ x α ΙΑ'. σ. 319 Τ ρ ι x ο ú π η Α'. σ. 115. Ἀ ρ γ υ ρ ο π ο ú λ ο υ Δημοτικὴ διοίκησις σ. 58—63.

τὰν πασῶν, ὅφ' ὃν παρέμειναν μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως. Κατέβαλλον δὲ πρὸς τὴν Πύλῃν ἐτήσιον φόρον καὶ ὑπερχεοῦντο νὰ ἀποστέλλωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλικοῦ στόλου σώματα ναυτῶν ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ἐκ 50—100, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ἐκ πλείονων τῶν 200.

Ἡ διοίκησις τῆς νήσου ἦτο αὐτόνομος ὥς ἡ τῶν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπεισῶν, ἀλλὰ δημοκρατική, ἀνατιθεμένη εἰς τέσσαρας δημογερόντας, ὧν, ἐκλεγομένων, ἡ ἀρχὴ εἶχεν ὀρισθῇ ἐνιαυσία, ἀνανεουμένη κατὰ τὸν Μάρτιον ἐκάστου ἔτους καὶ ἐν ἐκτάτοις περιστάσεσι κατ' ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, διατηρουμένων τῶν αὐτῶν τύπων τῆς ἐκλογῆς.

Ἡ ἐκλογὴ ἐτηργεῖτο, συγκαλουμένων ὑπὸ τῶν δημογερόντων εἰς συνέλευσιν τῶν διαφόρων τάξεων τοῦ λαοῦ, ἥτοι τῶν ἐγκριτωτέρων, καπετανέων, καραβοκυραίων, ἐμπόρων, διακεκριμένων ναυτῶν καὶ ἐνὸς ἱερέως. Ἡ συνέλευσις ἐξέλεγε 40 ἐκλέκτορας, οἵτινες συνερχόμενοι ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἐξέλεγον τοὺς δημογερόντας, παρισταμένου τοῦ ἱερέως, ὅστις ἡυλόγει μόνον τὴν ἐκλογὴν, μηδόλως εἰς τὰς πολιτικὰς συζητήσεις ἀναμιγνύμενος. Οἱ ἐκλεγέντες δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποποιηθῶσι τὴν ἐκλογὴν, ὑπηρετοῦν δὲ ἀμισθί. Εἰς ἐκ τούτων ἐξετέλει τὰ καθήκοντα τοῦ ταμίου, βοηθούμενος ὑπὸ δύο συνεργατῶν, οὓς ἐκάλουν δαζιέρους.

Προκειμένου περὶ σπουδαίων τοῦ κοινοῦ ὑποθέσεων, οἱ δημογερόντες συνεκάλουν εἰς συνέλευσιν τὸν λαόν, πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ ὁποίου ὤφειλον νὰ συμμορφῶνται.

Τὰ κυρίως καθήκοντα τῶν δημογερόντων συνίσταντο ἐν τοῖς ἑξῆς :

α') Εἰς τὴν διεύθυνσιν ἐν γένει τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως.

β') Εἰς τὴν τήρησιν τῶν μετὰ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν σχέσεων.

γ') Εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν κοινῶν ὑποθέσεων τῶν πολιτῶν, ὡς πρὸς τὰς ὁποίας ἡ ἀπόφασις αὐτῶν ἦτο ἀνέκκλητος.

δ') Εἰς τὴν ἐκτέλεισιν τῶν ἀποφάσεων τῶν συνελεύσεων καὶ τῶν αἵρετοκριτῶν, οἵτινες διορίζοντο ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὴν ἐκδίκασιν τῶν σπουδαιότερων πολιτικῶν καὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων.

ε') Εἰς τὴν εἰσπραξιν τῶν εἰσοδημάτων καὶ χαραιζίων.

ς') Εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν δρασιῶν τῶν πταισμάτων, τῆς ἐκδικάσεως τῶν κακουργημάτων ἀποκειμένης εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν οἰκοκυραίων ἢ τοῦ λαοῦ.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναγραφῆς τῶν ἀντικειμένων τῶν καθηκόντων τῶν δημογερόντων πειθόμεθα ἀναμφισβητήτως, ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία ὑπῆγετο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν.

Ἐν τῇ ἀστυνομικῇ αὐτῶν ἀρμοδιότητι, εἰδικώτερον ἐξετάζομένη, οἱ δημογέροντες καθῆκον εἶχον·

α') Νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας.

β') Νὰ ἐπιμελῶνται τὴν ἐξασφάλισιν τῆς δημοσίας ὑγείας, λαμβάνοντες πρὸς τοῦτο πάντα τὰ μέτρα, ἅτινα ἦσαν ἀναγκαῖα καὶ ἀνάλογα πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ ἰδίως κατὰ τὰς ἐπιδημίας, καθ' ὥς ὄφειλον νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἀπομόνωσιν τῶν πασχόντων καὶ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν ἐπίπλων, ἐνδυμάτων καὶ κατοικιῶν αὐτῶν.

γ') Νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς καταστολῆς τῆς πολυτελείας, ἐπαγρυπνοῦντες εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν περὶ τούτων διατάξεων, ἡ ἔκδοσις τῶν ὁποίων ὑπῆγετο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου.

γ') Νὰ προλαμβάνωσι καὶ βεβαιῶσι τὰς ἀξιοποιήσας πράξεις, τιμωροῦντες μὲν κατὰ τὰ καθιερωμένα ἔθιμα τοὺς ἐπὶ πταισμασιν ἐνόχους, καταγγέλλοντες δὲ εἰς τὴν συνέλευσιν τοὺς λοιπούς.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους τῶν ἐν γένει ἐπὶ πταί-
μασιν ἐπιβαλλομένων ποινῶν δὲν γινώσκουμεν λεπτομερείας.
Ἐκ μαρτυρίας ὅμως περὶ ἐκδοθεισῶν ὑπὸ τῶν δημογερόν-
των ἀποφάσεων μανθάνομεν, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐν χρήσει τοισύ-
των ποινῶν κατελέγοντο·

α') Ἡ πομπή, ἥτοι περιφορὰ ἐπὶ ὄνου ἀνὰ τὴν πόλιν.

β') Ὁ ῥαβδισμὸς εἰς τοὺς πόδας· καὶ

γ') Τὸ πρόστιμον.

Κατὰ τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς αἱ ἀνωτέρω ποιναὶ ἠδύνατο νὰ
ἐπιβληθῶσιν ἐπὶ κλοπῇ, τὸ δὲ πρόστιμον καὶ ἐπὶ παραβάσει
τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων. Οἱ ῥαβδισμοὶ ἐν ταῖς ἀποφάσε-
σιν ὀρίζονται εἰς ἑκατὸν, τὸ δὲ πρόστιμον ὥς πρὸς μὲν τὴν
κλοπὴν εἰς ἑκατὸν ὥς πρὸς δὲ τὴν παράβασιν τῶν ὑγειονομι-
κῶν διατάξεων εἰς τριακόσια ἰάλληρα.

Ὡς ἐκτελεστικὸν ὄργανον ἐν τῇ ἐν γένει καὶ ἐν τῇ ἀστυνο-
μικῇ ὑπηρεσίᾳ οἱ δημογέροντες εἶχον φρουρὰν ἐκ τεσσαρά-
κοντα Ψαριανῶν, ἣτις ὅμως κατέστη μετὰ τὸ 1813. Εἰδικῶς δὲ
διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν
ὑγειονομικῶν διατάξεων διωρίζετο πολιτοφυλακὴ ἐκ τεσ-
σάρων ἐνῦπολῆπτων Ψαριανῶν.

Οὕτως εἶχε καὶ ἐλειτούργει τὸ διοικητικὸν σύστημα τῶν Ψα-
ρῶν μέχρι τοῦ 1815, ὅτε ἐκ πολιτικῆς διαιρέσεως καὶ διαπά-
λης ὁ λαὸς κατέστησε σὺν τῇ δημογεροντίᾳ συμβούλιον ἐκ
τεσσαράκοντα οἰκοκυραίων, οἵτινες ἐκαλοῦντο βουλευφόροι,
καὶ ἐθέσπισεν εἰτα τὴν θέσιν διοικητοῦ τῆς νήσου ὑπὸ τὸν
τίτλον κοτσάμπαση.

Ὁ διοικητὴς οὗτος, ἐκλεγόμενος κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ λαοῦ
μετὰ τῶν δημογερόντων, διετηρήθη μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως.
Πᾶσα ἡ διοίκησις συνεκεντρώθη εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτάς, ἔχοντος
τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν τοῦ διοικητοῦ, ὅστις ὅμως οὐδὲν
ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς δημογε-
ροντίας.

Εὐνόητον εἶναι ἐντεῦθεν, διὰ μετὰ τὴν κατάστασιν τοῦ νέου τούτου πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ, ἡ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία ἐτέθη ὑπὸ τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ διοικητοῦ, ὡς τοῦ ἀνωτέρου ἀρχοντος τῆς νήσου¹⁾.

1) Μάμουκα ΙΑ' σ. 319, Τρικούπη 'Ιστορ. Α' σ. 116, Νικοδημοῦ 'Υπόμνημα τῆς Νήσου Ψαρῶν Α' σ. 53—98, Ἀργυροπούλου Δημοστικὴ Διοίκησις σ. 63 κ. ἐ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Σώματα δημοσίας ασφαλείας.

Ἡ ἀπολυταρχία καὶ ὁ δεσποτισμὸς δὲν συμβιβάζονται πάντοτε πρὸς τὴν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος πρόνοιαν. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἰδίου τοῦ ἀρχοντος συμφέροντος εἶναι ὁ πυρὴν τοῦ ἰδεώδους αὐτῶν, ἡ δὲ καθολικὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου ἀνατροπὴ, ἀναποκρινομένη πρὸς τὸν κεντρικὸν σκοπὸν τοῦ δεσπότη, εἶναι φυσικὴ ἀκολουθία τῶν γενικωτέρων προσπαθειῶν τῆς διοικήσεως αὐτοῦ.

Λαὸς ἀνατραπεὶς εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ δεσποτισμοῦ ἀπόλλυσι τὰς ἐλευθερίας αὐτοῦ. Στερούμενος τῆς ἡθικῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς ἰδίας προσωπικότητος, μεταπίπτει εἰς βίον ἄγονον πάσης ἀτενεργείας. Οὕτω κύπτει εἰς τὴν δουλείαν καὶ ζῇ εἰς ἀτμόσφαιραν, ἣτις, ἀπόπνοια οὖσα τῆς καταπατήσεως τοῦ δικαίου καὶ παντὸς ἡθικοῦ νόμου, καταπνίγει τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ πᾶσαν πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον ἔφρου.

Διὰ τοιαύτης ἀτμοσφαίρας περιέβαλε τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἡ κατάλυσις τῆς βυζαντινῆς δυναστείας. Ἀλλὰ τὸ φιλελεύθερον τοῦ γένους πνεῦμα, ζωηρὰ ἔχον τὰ αἰσθητά τῆς αὐθιγότητος, δὲν ἠδυνήθη νὰ δηλητηριασθῇ. Ἐν τῇ γενναίᾳ τοῦ Ἑλλήνος καρδίᾳ τὸ σπέρμα τῆς ἐλευθερίας κατεῖχε γόνιμον ἔδαφος καὶ ἐβλάστησεν.

Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας. Τὸ καρποφύλλι, ἀντηχοῦν

ἀπὸ τῶν ὑψηπετῶν ὁρέων, διέχεεν εἰς τὴν πνιγηρὰν τῆς δουλείας ἀτμόσφαιραν τὴν ἡχὴ τῶν πατριωτικῶν ἀσμάτων καὶ τὴν κατὰ τῆς τυραινίδος διαμαρτυρίαν τοῦ δουλεύοντος γένους.

Τὰ ὀρμητήρια τῶν ὁρέων ἐδέχθησαν πληθὺν ἀνδρῶν, οὔτινες, ἀποκρούσαντες τὴν πίεσιν τοῦ δεσποτισμοῦ, ἐπεζήτησαν τὸν ἐλεύθερον βίον εἰς τὴν ἔνοπλον διαμαρτυρίαν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἐπικληθέντες κλέφται, συνετάχθησαν εἰς ἔνοπλα σώματα, καὶ κατυλιπόντες τὸν μεμολυσμένον τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ὀρίζοντα, κατέστησαν τὰ σκηνώματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν δυσπροσίτων ὁρέων, ὁπόθεν ἐξήγγελλον τὰ διδάγματα τῆς ἐλευθερίας καὶ ὀρμώμενοι ἡγωνίζοντο κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος.

Ἐν τῷ πνεύματι τοῦ πατριωτισμοῦ ἀνατρεφόμενα τὰ σώματα ταῦτα ἐμορφώθησαν ἐν πειθαρχίᾳ καὶ συνεκράτησαν τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀνεξαρεσισίας φρόνημα. Ὁ βίος αὐτῶν ἦτο καθαρῶς στρατιωτικὸς, διαπλάσσομενος ἐκ τῆς στρατιωτικῆς καὶ ἀθλητικῆς ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἣν ἐν σχολῇ ἐπεδίδοντο. Ἡ σκοποβολή, ὁ δίσκος, τὸ ἄλμα, ὁ δρόμος καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἦσαν αἱ ἐνασχολήσεις, εἰς αἷς οἱ κλέφται εὗρισκον τὴν τέρψιν καὶ τὴν ἀριωτέραν προπαρασκευὴν εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἰδεώδους. Τὰ βιοποριστικὰ μέσα ἤντλουν ἐκ τῶν Τούρκων διὰ τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος.

Ὁ ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐλευθερίας θερμαινόμενος ἀγὼν ἔχει ἐλατήριον ἱερὸν καὶ εἶναι ἀκάθεκτος, τείνων πᾶν τὸ εἰς τὸν ἀγνὸν αὐτοῦ σκοπὸν ἐπιπροσθοῦν τὰ παρασύρη. Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀγὼν τῶν κλεφτῶν. Διὰ τοῦτο οὗτος, καθ' ὅλην τὴν τουρκοκρατίαν διαρκέσας, συνεκράτησε τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, καί, καιρίως τραυματίσας τὴν φιλοδοξίαν τοῦ κατακτητοῦ, περιήγαγε τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν εἰς συνθηκολόγησιν μετὰ τῶν κλεφτῶν.

Δεκαετηρίδες τινὲς εἶχον παρέλθει ὑπὸ τὴν τοιαύτην τῶν κλεφτῶν πολεμικὴν ἐνέργειαν, ὅτε ἡ τουρκικὴ διοίκησις, σο-

βαρῶς πλησσομένη ἐκ τῆς οὕτω δημιουργουμένης ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ ἰδίᾳ τῶν συμφερόντων τῶν τούρκων, οἵτινες συχνάκις ὑπέκνυπον εἰς τὰς πρὸς συντήρησιν τῶν κλεπτῶν ἀρπαγὰς, ἔκρινε συμφέρον, ὅπως συνθηκολογήσῃ μετὰ τῶν κλεφτῶν προσλαμβάνουσα αὐτοὺς εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, τὴν γενικὴν καθαρῶς ἀστυνομίαν ἀποβλέπουσαν.

Τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα (1520—1566), πυνθανῶς ἐπὶ Σουλεϊμάν, οὗτινος ἡ διοίκησις κατέστησε τὰ ἀρματωλίκια, εἰς τὰ ὁποῖα, καταρτιζόμενα ἐκ τῶν κλεφτῶν μετονομαζομένων ἀρματωλῶν, ἀναιέθη ἡ καταδίωξις τῆς ληστείας καὶ ἡ τήρησις τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας ἐν ταῖς μεγάλαις ἀρτηρίαις τῆς συγκοινωνίας καὶ μάλιστα ἐν ταῖς στενωπαῖς καὶ ταῖς ἐπικινδύνοις ἐν γένει διόδοις.

Τὰ ἀρματωλίκια κατέστησαν μόνον ἐν τῇ πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου μέχρι τοῦ Ἀξιοῦ Ἑλλάδι, διότι ἡ Πελοπόννησος, διαμφορβητουμένη ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν μέχρι τῆς 18^{ης} ἑκατονταετηρίδος, δὲν ἦτο πρόσφορος νὰ διαπιστευθῇ εἰς τοιαύτην ὑπηρεσίαν. Ἦσαν δὲ πολλὰ τὸν ἀριθμὸν, σχηματιζόμενα κατὰ περιφερείας. Οὕτω περὶ τὰ τέλη τῆς 17^{ης} ἑκατονταετηρίδος μνημονεύονται ἐν Ἡπείρῳ, ἐν τῇ ἀνατολικῇ καὶ τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι 8 ἀρματωλίκια, κατὰ δὲ τὰς παραμονὰς τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχον ἐν ὅλοις 17, ἐξ ὧν 3 κατὰ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ Ἀξιοῦ Μακεδονίαν, 10 ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι, καὶ 4 ἐν Ἡπείρῳ, ἐν Αἰτωλίᾳ καὶ Ἀκαρνανίᾳ.

Ἡ ἀνατεθεῖσα εἰς τὰ ἀρματωλίκια ὑπὸ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ἐντολὴ διατρανοῖ, ὅτι ταῦτα ἦσαν σῶματα δημοσίας ἀσφαλείας, δυνάμενα νὰ παραλληλισθῶσιν εὐλόγως πρὸς τὴν νῦν ὑφισταμένην χωροφυλακὴν. Διὰ τοῦτο ἐπάναγκες θεωροῦμεν νὰ ποιήσωμεν παρακατιόντες μνείαν περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταστάσεως, τοῦ ὁργανισμοῦ καὶ τῆς μισθοδοσίας αὐτῶν.

Ὅταν τὸ συμφέρον τῶν Τούρκων ὑπηκόων καὶ ἡ προστασία τῆς δημοσίας ασφαλείας ἐπαρχίας τινὸς ἐπέβαλλε τὴν κατὰστασιν ἀρματωλικοῦ σώματος, συγκαλεῖτο ὑπὸ τῶν τοπικῶν Ὀθωμανῶν ἀρχόντων τὸ *τζεμαέτι*, ἥτοι συνέλευσις τοῦ λαοῦ ἢ τῶν προκρίτων Ὀθωμανῶν καὶ προεστῶν τῆς ἐπαρχίας, εἰς τὸν *μεκχεμέ* (δικαστήριον), ἐνθα παρενρίσκοντο ὁ καθῆς καὶ ὁ μουσελίμης. Συντελουμένης τῆς συνελεύσεως, προειδοποιεῖτο διὰ τινος μεσίτου ὁ διοριστέος καπετάνος, ὅπως ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ καθῆ δηλώσῃ *ιταάξι* (ὑποταγὴν) καὶ λάβῃ τὸν *μουρασελέ*, ἥτοι τὴν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν ἀπόφασιν τῆς καπετανίας του. Ὁ καλούμενος καπετάνος, ἐὰν εἶχε τινὰ τῶν ἰσχυρῶν Ὀθωμανῶν προστάτην, ὅσους ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς προσωπικῆς ασφαλείας, μετέβαινεν εἰς τὴν συνέλευσιν, ἄλλως ἀπέστελλεν ἓνα τῶν ἀξιωματικῶν ἢ συγγενῶν αὐτοῦ, ὅσους, παρουσιαζόμενος εἰς τὸν μουσελίμην ἢ καθῆν, προσέφερεν ἀπλούστατα δῶρα ἐξ ἐλάφων, δορκάδων κλ. Εἰς τὸν προσερχόμενον ἐνεχειρίζετο ὑπὸ τοῦ καθῆ ὁ *μουρασελέ*, ἀφοῦ προηγουμένως οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ πρόκριτοι ὡς καὶ οἱ προεστοὶ τῆς ἐπαρχίας συνεβούλευον αὐτόν, ὅπως φέρεται φρονίμως καὶ διαφυλάττῃ τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος δὲ ἔδιδε τὴν πρὸς τοῦτο ὑπόσχεσιν. Διὰ τοῦ *μουρασελέ* ὠνομάζετο ὁ πρὸς ὃν ἐνεχειρίζετο *παντούρης* (φύλαξ) τῆς ἐπαρχίας καὶ *καπετάνος*, ἀποβάλλων τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ *κλέφτου*.

Μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ καπετάνου ἢ συνέλευσις καθώριζε πρὸς τούτοις τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, ἥτοι τῶν ἀρματωλῶν τῶν ἀποτελούντων τὸ ἀρματωλικὸν τῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ καπετάνου, καὶ πρὸς τούτοις τὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν, ἥτις, ἐπιβαρύνουσα τοὺς Ἑλληνας καὶ διατεμομένη εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας, εἰσεπράττετο ὑπὸ τοῦ καπετάνου περιοδεύοντος.

Οὕτω καταρτιζόμενον καὶ μισθοδοτούμενον τὸ ἀρματω-

λίκιον τῆς ἐπαρχίας ἐπεφορτίζετο τὴν ἐντολὴν τῆς τηρήσεως τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρμοδίου πασᾶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων προεσιώτων. Ἐξετέλει δὲ τὴν ἐντολὴν αὐτήν, περιοδεύον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, καταλαμβάνον τὰς ἐπικινδύνους διόδους καὶ καταδιώκον τὴν ληστείαν. Ἐν τοιούτῳ τοῦ ἀρματοωλικίου προορισμῷ ἀναγκαῖα εὐλόγως ἦτο ἡ σύνταξις αὐτοῦ ὑπὸ πειθαρχίαν καὶ ἱεραρχίαν τινά, αἵτινες ἐν σώματι ὡς ἐν πάσῃ ἐνόπλῳ ὁμάδι ἐν ἐνότητι ἐνεργοῦσθαι εἶναι στοιχεῖα συντελοῦντα οὐ μόνον εἰς τὴν τελεσφόρον διοίκησιν καὶ ἐνέργειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως. Ἡ τοιαύτη στρατιωτικὴ σύνταξις πιστοποιεῖται ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν ἀρματοωλικίων. Ἐκαστον τούτων, τοῦ ὁποίου προῖστατο εἰς ἀρχηγὸς καλουμένος καπετάνιος, ἀπετελεῖτο ἐκ βαθμοφόρων καὶ στρατιωτῶν. Μεταξὺ τῶν βαθμοφόρων κατελέγοντο ὁ ὑπαοπιστὴς τοῦ καπετάνου, καλούμενος πρωτοπαλλήκαρον καὶ οἱ κολτσῆδες, εἰς οὓς ἀντιτίθεται ἡ διοίκησις ἀποσπασμάτων τοῦ ἀρματοωλικίου εἰς ὑπηρεσίας ἀποστελλομένων ὑπὸ τοῦ καπετάνου. Πάντες οἱ στρατιῶται ἐκαλοῦντο παλλήκαρια, ὧφειλον δὲ εὐπείθειαν εἰς τε τὸν καπετάνιον καὶ τοὺς ἀξιωματικούς.

Οἱ ἀρματοῦλοι ἔφερον τὴν Ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν, τὴν αὐτὴν δὲ πάντες πανοπλίαν, ἣτις συνέκειτο ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Εἶχον πρὸς τούτοις ἰδίαν σημαίαν.

Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρματοωλικίων ἐκτέλεσις τῆς ὑπηρεσίας τῆς δημοσίας ἀσφαλείας διήρκεσε μέχρι τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, ὅτε ἡ τουρκικὴ διοίκησις, παρατηρήσασα αὐξανομένην ἐν μεγίστῃ τοῦ συμφέροντος τῆς δυναστείας βλάβῃ τὴν ἐπιρροὴν τῶν καπετάνων, κατεδίωξε τὰ ἀρματοωλικὰ σώματα καὶ ἀπηγόρευσε τὸν διορισμὸν ἀρματοῶν. Ἄλλ' ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι δὲν κατέστη ἐφικτὴ ἡ γενικὴ τῶν ἀρματοωλικίων διάλυσις, διότι οἱ αὐτόθι καπετανοί, ἔνθεν μὲν ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν φιλικῶν μετὰ τῶν γειτόνων Ἀλβανῶν

σχέσεων, ἔνθεν δὲ προστατευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, ἡδονήθησαν τὰ διατηρήσασιν μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τὴν ἀνεξάρτητον αὐτῶν ἐνέργειαν. Ἡ Πύλη ὁμως κατήρτισεν ἑτερα ἐξ Ὀθωμανῶν καὶ ἰδίᾳ ἐξ Ἀλβανῶν στρατιωτικὰ μεταβατικὰ σώματα, εἰς ᾗ ἀνέθηκε ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἀξιωματικῶν τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας εἰς τε τὰ ὄρεινὰ καὶ εἰς τὰ πεδινὰ χωρία. Οἱ ἐντεταλμένοι τὴν ἐν τοῖς ὄρεινοῖς χωρίοις ὑπηρεσίαν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ἀξιωματικοὶ εἶχον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πεζοῦς στρατιώτας καὶ ἐκαλοῦντο δε ρ β ἐ ν - ᾱ γ ᾱ - δ ε ς ἢ κ λ ε ἰ σ ο υ ρ ᾱ ρ χ α ι, κατὰ μίμησιν τῶν βυζαντινῶν (δρα σελ. 201), οἱ δὲ λοιποὶ, διοικοῦντες ἱππεῖς, ἐκαλοῦντο κ ι ρ σ ε ι ᾱ ρ ι δ ε ς. Μετὰ τῶν στρατιωτικῶν τούτων σωμάτων συγχρόως περιήρχοντο εἰς συγκρούσεις οἱ ὑφιστάμενοι ἔτι ἄρματωλοί.

Ἐν Πελοποννήσῳ δὲν κατέστησαν, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω, ἄρματωλίκια. Διετίθεντο ὁμως καὶ αὐτόθι οἱ κ λ ῆ φ τ α ι πρὸς τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τασσόμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν προεστώτων ὡς σωματοφύλακες καὶ ἐκτελεσταὶ τῶν διαταγῶν αὐτῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν κα π ε τ ᾱ ν ο υ, περὶ οὗ εἵπομεν ἐν σελίδι 225 (¹).

Ἐκ τῆς συντόμου περὶ τῶν ἄρματωλικῶν ἐκθέσεως γίνεται δῆλον, διὸ σὺν τοῖς ἐντεταλμένοις τὴν ἀστυνομικὴν διαχείρισιν κοινοτικοῖς ἄρχουσιν ὑπῆρχεν ἑνοπλὸς προστατευτικὴ τῆς γενικῆς ἀσφαλείας δύναμις, ἥτις σπουδαῖον ἐξεπλήρωσεν ἐν Ἑλλάδι προορισμόν. Ὅντως δὲ ἀξιωματημιόνευτος εἶναι ἡ ἐνέργεια τῆς ἐνόπλου ταύτης δυνάμεως, διότι οὐ μόνον εἰς τὴν κοινὴν ἡσυχίαν συνετέλεσε καὶ θερμῶς τὸ συμφέρον τῶν χριστιανῶν

1) Π α π α ρ ρ η γ ο π ο ὑ λ ο υ Ἰστ. τ. Ε' σ. 567 καὶ ἐπ. Ἀ ᾱ μ π ρ ο υ Κ ο υ τ σ ο ν . ἱ κ α Γεν. Ἰστ. Ἑλλ. ἐπαν. προλεγόμενα. Μ ο σ χ ο β ᾱ κ η, Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημ. δίκαιον σ. 153-160. Μ ᾱ μ ο υ κ α ΙΑ' σ. 325-326.

ἐπροστιάτευσεν, ἀλλ' ὅπερ καὶ σπουδαιότερον κατήρτισε τὸν πυρῆνα στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἣτις ἀποτελεσματικῶς διηυκόλυνε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος.

Ὅφείλομεν γὰρ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐν πολλοῖς τοῦ τετάρτου τούτου βιβλίου ἀντικειμένοις προέβημεν εἰς ἔκθεσιν γεγονότων μὴ ἀποβλεπόντων κυρίως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, περὶ ὧν ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης ἡμῶν. Αἱ τοιαῦται ὁμῶς παρεκβάσεις ἐκρίθησαν ἀπαραίτητοι. Βεβαίον ὄντος, ὅτι ἡ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν ἀστυνομικὴ ἐξουσία ἀρρήκτως συνεδέετο πρὸς τὰ γενικὰ διοικητικὰ καθήκοντα τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων καὶ ἐπομένως συνεκεντροῦτο εἰς ἃ καὶ ἡ διοικήσεις πρόσωπα, ἐπιτακτικὴ παρίστατο ἀνάγκη, ὅπως μὴ παραλειφθῇ ἡ συνοπτικὴ ἔκθεσις τῶν διοικητικῶν ὁργανισμῶν καὶ τῶν γενικωτέρων καθηκόντων τῆς διοικήσεως. Τοῦτο οὐσιωδῶς συνέβαλλεν εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν, διότι, καταδεικνύον τὸν στενὸν σύνδεσμον τῶν ἐξουσιῶν καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἄρχοντι συγκέντρωσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς ἐν γένει τοπικῆς διοικήσεως, καθίστα πλέον καταληπτὸν κατὰ τε τὰς λεπτομερείας καὶ τὴν καθόλου μορφήν τὸ ἀστυνομικὸν σύστημα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

(1821—1904)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀστυνομία ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς κατστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1821, καθ' ὃν ἡ Ἑλλάς, ἀποσείασα τὸν ζυγὸν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ ἐπαυσαν ὑφιστάμεναι, καταλυθείσης τῆς ἐξουσίας ὑφ' ἣν κατέστησαν. Ἀνεγνωρίσθη ἐπομένως ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως γενικῆς ἀρχῆς πρὸς διέθυνσιν τῶν κοινῶν ὑποθέσεων καὶ ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας.

Ἡ πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς προσπάθεια ἐξεδηλώθη τὸ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ. Ἄμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως κατέστη ἐν Καλάμαις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πετρόμπεη ἡ Μεσσηνιακὴ γεροῦσία, ἀλλ' αὕτη, τοπικὴ ἀρχὴ οὖσα, δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸν σκοπὸν τῆς γενικῆς διοικήσεως. Ἐνεκα τούτου, συνελθόντες τὴν 26^{ην} Μαΐου ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλτεζῶν, οἱ πρόκριτοι τῶν πλείστων τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχιῶν συνέστησαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ

Πετρόμπεη γενικὴν ἀρχὴν τῆς Χερσονήσου, ἣν ἐκάλεσαν Πελοποννησιακὴν γερουσίαν.

Ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ πρόξει, αὐτῆς (¹) ἡ Πελοποννησιακὴ γερουσία ἔλαβεν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν, ὅπως συσκέπτεται, προβλέπη καὶ διοικῇ· κατὰ τε τὸ μερικὸν καὶ τὸ γενικὸν ἀπάσας τὰς ὑποθέσεις· καὶ διαφορὰς ὡς καὶ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀρμονίαν, ἐξοικονομίαν καὶ εὐκολίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Μετατοπισθεῖσα δὲ καὶ συνεδριάσασα εἰς Στεμνίτσαν τὴν 30τὴν τοῦ Μαΐου, συνέστησε δι' ἐγκυκλίου διαταγῆς πρὸς τὴν τοπικὴν διοίκησιν ἐν μὲν ταῖς πρωτευούσαις τῶν ἐπαρχιῶν ἐφορίας, ἐν δὲ τοῖς χωρίοις ὑπεφορίας.

Ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς Πελοποννησιακῆς γερουσίας ληφθεῖσι πρωτίστως μέτροις καταρτιζομένη καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἐπαγροῦπνησις. Αὕτη ἀνετέθη εἰς τοὺς ἐφόρους τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐκαστος τούτων ἀνέλαβε τὴν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς οἰκείας ἐπαρχίας ἐξάσκησιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, περιβληθεὶς συνάμα καὶ δικαστικὴν ὡς πρὸς τὰ πταίσματα ἐξουσίαν, ἥτοι τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τῶν πταίσματα διαπραττόντων.

Συγχρόνως δέ, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, παράλληλος κατεβάλλετο προσπάθεια πρὸς σύστασιν κεντρικῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ἐν τε τῇ δυτικῇ καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Χέρσῳ Ἑλλάδι. Οὕτω κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1821 συνεκροτήθησαν δύο συνελεύσεις, ἡ μὲν ἐν Μεσολογίῳ ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, ἡ δὲ ἐν Ἀμφίσῃ ὑπὸ τὸν Νέγγρην. Ὑπὸ τῶν συνελεύσεων τούτων συνεστάθησαν δύο κεντρικαὶ ἀρχαὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὧν ἡ μὲν ἐκλήθη Γερουσία τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ Ἀρειος Πάγος.

Διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γερουσίας τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος,

1) Μάμυχαλς.

ψηφισθέντος τὴν 9^{ην} Νοεμβρίου, συνεστάθησαν ἐν ἐκάστῳ μὲν χωρίῳ ἢ κοινότητι οἱ προεστώτες, οἵτινες ἦσαν δύο ἢ εἰς ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ μεγέθους τῆς κοινότητος ἢ τοῦ χωρίου καὶ ἐξελέγοντο κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐν ὑπολήψει κατοίκων, ἐν ἐκάστῃ δὲ πρωτευούσῃ ἐπαρχίᾳ ἢ τμήματι (ναχαγέ) 3 ἑφοροί, ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν προεστώτων τῶν χωρίων ἐκ συμφώνου ἢ διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων. Ἡ ἀστυνομία δὲν ἐξησκειτο ὑπὸ τῶν κοινοικῶν ἀρχόντων, ἤτοι τῶν προεστώτων, ὧν τὰ ὡς πρὸς αὐτὴν καθήκοντα ἦσαν λίαν περιορισμένα, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διοικήσεως. Ἡ γενικὴ φροντίς διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὴν γερουσίαν, μετεβιβάζετο δ' ὑπ' αὐτῆς εἰς τοὺς κατ' ἐπαρχίας ἐφόρους καὶ καπετάνους. Οἱ προεστώτες τῶν χωρίων δὲν εἶχον ἐλευθερίαν ἐν τῇ διοικήσει, ἀτε ὑπόχρεοι ὄντες νὰ ἐκτελῶσι τὰς διαταγὰς τῶν ἐφόρων. Καὶ ἐδικαιοῦντο μὲν νὰ συστέλλωσι τοὺς ἀτακτοῦντας, ἀλλὰ τοῦτο ἐνήργουν διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὃν πρὸς τοῦτο διώριζον οἱ καπετάνοι.

Παραμεφερὲς συγκεντρικὸν σύστημα ἀστυνομίας εἶχε κανονισθῇ καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Χέρσῳ Ἑλλάδι διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ὅστις νομικὴ διάταξις ἐκαλεῖτο. Κατὰ τοῦτον, ἐκδοθέντα ἐν Ἀμφίσσῃ τὴν 15^{ην} Νοεμβρίου 1821, καθίσταντο ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐκάστης ἐπαρχίας προεστώτες ὡς ἀρχηγοὶ τῶν ὑπουργημάτων τῆς διοικήσεως, ἐν οἷς κατελέγοντο καὶ οἱ εἰδικῶς διὰ τὴν ἀστυνομίαν διοριζόμενοι. Τὰ καθήκοντα τῶν προεστώτων τῆς ἀστυνομίας ἐκτίθενται λεπτομερέστερον ἐν τῇ νομικῇ διατάξει. Κατὰ ταῦτα ὥφειλον οὗτοι, ὅπως :

1) Προσέχωσι διὰ τὴν εὐταξίαν τῆς πόλεως.

2) Διαιρέσωσιν εἰς ἴσα μέρη τὴν πόλιν καὶ διορίσωσιν εἰς ἕκαστον τούτων ἐπιστάτας, οἱ ὅποιοι ὥφειλον νὰ καταγράψωσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ προσδιορίσωσιν ἐξ αὐτῶν ἀλληλοδια-

δόχως τοὺς ἀναγκαίους εἰς τὴν νυκτερινὴν φυλακὴν, ὥστε ὅλοι νὰ πληρώνωσι τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος των.

3) Δίδωσι τὰ διαβατήρια εἰς τοὺς ἐξερχομένους.

4) Διορίζωσιν ὑπαλλήλους των εἰς τὰ παραθαλάσσια καὶ ὅλα τὰ χωρία διὰ νὰ μὴ ἀφίνωσι χωρὶς διαβατήριον τῆς πόλεως κανένα νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν.

5) Γνωρίζωσι πόσοι ἀνδρωποὶ ἀποθνήσκωσι καὶ πόσοι γεννῶνται.

6) Ἔχωσι τὰ μενζήλια τῆς ἐπαρχίας καὶ τοὺς πεζοὺς.

7) Φροντίζωσιν, ἵνα αἱ τιμαὶ τῶν ζωοτροφιῶν προσδιορίζωνται ἀπὸ ὅλους τοὺς πατριῶτας.

8) Φροντίζωσι περὶ δικαιοσύνης ζυγίων καὶ μέτρων.

Διὰ τὴν ἀστυνομίαν ὁμῶς τῶν Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν ὡς καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀττικῆς καὶ Θηβῶν συνέστη βραδύτερον—κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1822—εἰδικὸς ὑπάλληλος ἐπικληθεὶς ἔφορος τῆς ἀστυνομίας, ὅστις κατελέγετο μεταξὺ τῶν 12 ἐφόρων, ἐκλεγέντων τότε διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῶν εἰρημένων πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν. Εἰς τὸν ἔφορον τοῦτον τῆς ἀστυνομίας ἀνετέθη ἡ ἐντολή, ὅπως:

1) Ἐκτελῇ τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἐφορείαν του διαταγὰς τοῦ Ἀρείου Πάγου.

2) Διορίζῃ τοὺς ἱερεῖς, ὅπως καταστρώνωσι κατάλογον τῶν κατοίκων.

3) Διορίζῃ νὰ κρατῶσι κώδικα τῶν γεννωμένων, ὑπανδρευομένων καὶ ἀποθνησκόντων.

4) Σημειώσῃ τὰς οἰκίας τῶν πόλεων, χωρῶν καὶ χωρίων μὲ ἀριθμούς.

5) Φροντίζῃ νὰ φυλάσσῃται ἡ εὐταξία εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία.

6) Φροντίζῃ διὰ τὴν καλὴν εὐταξίαν καὶ καθαριότητα εἰς τοὺς δρόμους ἔξω τῶν πόλεων καὶ χωρίων.

7) Δίδη διαβατήρια καὶ παρατηρῇ τὰ διαβατήρια τῶν διαβαινόντων.

8) Ἐξετάζη τοὺς ἐρχομένους διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθον καὶ πόσον θὰ διατρίψωσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ.

9) Παρατηρῇ διὰ κατασκόπους καὶ γραμματοφόρους ἐχθρῶν.

10) Κρατῇ κώδικα τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων.

11) Παρατηρῇ τὰς ζωοτροφίας, ὅπως ὥσι καθαραὶ καὶ ἀνόθευτοι καὶ διορίζη τὴν τούτων τιμὴν.

Ἡ ἀνωτέρα διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας ἐπεφυλάχθη εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχήν, ἥτοι τὸν Ἄρειον Πάγον. Οὗτος ἐδέχετο τὰς ἀναφορὰς τῆς ἀστυνομίας ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπαρχίας καὶ διέτασσε τὰ γενικὰ καὶ μερικὰ τῆς ἀστυνομίας τῆς περιφερείας του· ἐφρόντιζε δὲ περὶ τῆς ὑγείας τῶν ἐπαρχιῶν διὰ τῆς κατ' ἐπαρχίαν ἀστυνομίας.

Αἰγύπτου τοῦ ἔτους 1821, ἡ Πελοπόννησος, παρακολουθήσασα τὰ ἐν τῇ Σιερεᾷ γενόμενα, ὥρισε διὰ συνελεύσεως ἐν Ἐπιδαύρῳ τὸν ὀργανισμόν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς διοικήσεως, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀποδεχθῇ ἡ Ἀντικὴ Χέρσος Ἑλλάς.

Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος, ἐκδοθεὶς τῇ 27^{τῃ} Δεκεμβρίου, περιλαμβάνει τὰς τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἀντικῆς Χέρσου Ἑλλάδος διατάξεις ὡς πρὸς τὴν τοπικὴν διοίκησιν τῶν κοινοτήτων, τῶν χωριῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας. Καὶ ἐν Πελοποννήσῳ ἡ ἀνωτέρα διεύθυνσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς τὴν μέριμναν τῆς Γερουσίας, καθῆκον ἐχούσης νὰ ἐκδίδῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τοὺς ἐφόρους τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες τότε ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἔχοντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν τοὺς ἐφόρους τῶν κοινοτήτων καὶ χωριῶν. Κατὰ τὰς ἀποδεχθείσας δὲ ἀρχὰς τῆς διοικήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, οἱ ἔφοροι τῶν χωριῶν τῆς Πελοπον-

Ὅταν τὸ συμφέρον τῶν Τούρκων ὑπηκόων καὶ ἡ προστασία τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ἐπαρχίας τινὸς ἐπέβαλλε τὴν κατὰστασιν ἀρματωλικοῦ σώματος, συγκαλεῖτο ὑπὸ τῶν τοπικῶν Ὀθωμανῶν ἀρχόντων τὸ *τ ζ ε μ α έ τ ι*, ἥτοι συνέλευσις τοῦ λαοῦ ἢ τῶν προκρίτων Ὀθωμανῶν καὶ προεστῶν τῆς ἐπαρχίας, εἰς τὸν *μ ε κ χ ε μ έ* (δικαστήριον), ἐνθα παρευρίσκοντο ὁ καθῆς καὶ ὁ μουσελίμης. Συντελουμένης τῆς συνελεύσεως, προειδοποιεῖτο διὰ τινος μεσίτου ὁ διοριστέος καπετάνος, ὅπως ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ καθῆ δηλώσῃ *ι τ α ά ξ ι* (ὑποταγὴν) καὶ λάβῃ τὸν *μ ο υ ρ α σ ε λ έ*, ἥτοι τὴν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν ἀπόφασιν τῆς καπετανίας του. Ὁ καλούμενος καπετάνος, ἐὰν εἴχε τινα τῶν ἰσχυρῶν Ὀθωμανῶν προστάτην, ὅστις ἡδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας, μετέβαινε εἰς τὴν συνέλευσιν, ἄλλως ἀπέστελλεν ἓνα τῶν ἀξιωματικῶν ἢ συγγενῶν αὐτοῦ, ὅστις, παρουσιαζόμενος εἰς τὸν μουσελίμην ἢ καθῆν, προσέφερεν ἀπλούστατα δῶρα ἐξ ἐλάφων, δορκάδων κλ. Εἰς τὸν προσερχόμενον ἐνεχειρίζετο ὑπὸ τοῦ καθῆ ὁ *μ ο υ ρ α σ ε λ ές*, ἀφοῦ προηγουμένως οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ πρόκριτοι ὥς καὶ οἱ προεστοὶ τῆς ἐπαρχίας συνεβούλευον αὐτόν, ὅπως φέρεται φρονίμως καὶ διαφυλάττῃ τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος δὲ ἔδιδε τὴν πρὸς τοῦτο ὑπόσχεσιν. Διὰ τοῦ *μ ο υ ρ α σ ε λ έ* ὠνομάζετο ὁ πρὸς δὴ ἐνεχειρίζετο *π α ν τ ο ύ ρ η ς* (φύλαξ) τῆς ἐπαρχίας καὶ *κα π ε ι τ ά ν ο ς*, ἀποβάλλων τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ *κ λ έ φ τ ο υ*.

Μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ καπετάνου ἡ συνέλευσις καθώριζε πρὸς τούτοις τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, ἥτοι τῶν *ἀ ρ μ α τ ω λ ῶ ν* τῶν ἀποτελούντων τὸ *ἀ ρ μ α τ ω λ ί κ ι ο ν* τῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ καπετάνου, καὶ πρὸς τούτοις τὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν, ἥτις, ἐπιβαρύνουσα τοὺς Ἑλληνας καὶ διανεμομένη εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας, εἰσепράττετο ὑπὸ τοῦ καπετάνου περιοδεύοντος.

Οὕτω καταριζόμενον καὶ μισθοδοτούμενον τὸ *ἀ ρ μ α τ ω*

λίκιον τῆς ἐπαρχίας ἐπεφορτίζετο τὴν ἐντολὴν τῆς τηρήσεως τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρμοδίου πασᾶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων προεστώτων. Ἐξετέλει δὲ τὴν ἐντολὴν αὐτήν, περιοδεύον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, καταλαμβάνον τὰς ἐπικινδύνους διόδους καὶ καταδιώκον τὴν ληστείαν. Ἐν τοιούτῳ τοῦ ἀρματωλικίου προορισμῷ ἀναγκαῖα εὐλόγως ἦτο ἡ σύνταξις αὐτοῦ ὑπὸ πειθαρχίαν καὶ ἱεραρχίαν τινά, αἵτινες ἐν σώματι ὡς ἐν πάσῃ ἐνόπλῳ ὁμάδῃ ἐν ἐνότητι ἐνεργούσῃ εἶναι στοιχεῖα συντελοῦντα οὐ μόνον εἰς τὴν τελεσφόρον διοίκησιν καὶ ἐνέργειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως. Ἡ τοιαύτη στρατιωτικὴ σύνταξις πιστοποιεῖται ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν ἀρματωλικίων. Ἐκαστον τούτων, τοῦ ὁποίου προὔστατο εἰς ἀρχηγὸς καλούμενος καπετάνιος, ἀπετελεῖτο ἐκ βαθμοφόρων καὶ στρατιωτῶν. Μεταξὺ τῶν βαθμοφόρων κατελέγοντο ὁ ὑπάσπιστής τοῦ καπετάνου, καλούμενος πρωτοπαλλήκαρον καὶ οἱ κολτσῆδες, εἰς οὓς ἀντείθετο ἡ διοίκησις ἀποσπασμάτων τοῦ ἀρματωλικίου εἰς ὑπηρεσίας ἀποστελλομένων ὑπὸ τοῦ καπετάνου. Πάντες οἱ στρατιῶται ἐκαλοῦντο παλληκάρια, ὧφειλον δὲ εὐπείθειαν εἰς τε τὸν καπετάνον καὶ τοὺς ἀξιωματικούς.

Οἱ ἀρματωλοὶ ἔφερον τὴν Ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν, τὴν αὐτὴν δὲ πάντες πανοπλίαν, ἥτις συνέκειτο ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐῖχον πρὸς τούτοις ἰδίαν σημαίαν.

Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρματωλικίων ἐκτέλεισις τῆς ὑπηρεσίας τῆς δημοσίας ἀσφαλείας διήρκεσε μέχρι τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, ὅτε ἡ τουρκικὴ διοίκησις, παρατηρήσασα αὐξανομένην ἐν μεγίστῃ τοῦ συμφέροντος τῆς δυναστείας βλάβῃ τὴν ἐπιρροὴν τῶν καπετάνων, κατεδίωξε τὰ ἀρματωλικά σώματα καὶ ἀπηγόρευσε τὸν διορισμὸν ἀρματωλῶν. Ἄλλ' ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι δὲν κατέστη ἐφικτὴ ἡ γενικὴ τῶν ἀρματωλικίων διάλυσις, διότι οἱ αὐτόθι καπετάνοι, ἔνθεν μὲν ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν φιλικῶν μετὰ τῶν γειτόνων Ἀλβανῶν

σχέσεων, ἔνθεν δὲ προστατευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, ἡδυνήθησαν τὰ διατηρήσωσι μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τὴν ἀνεξάρτητον αὐτῶν ἐνέργειαν. Ἡ Πύλη ὁμως κατήρτισεν ἑτέρα ἐξ Ὀθωμανῶν καὶ ἰδίᾳ ἐξ Ἀλβανῶν στρατιωτικὰ μεταβατικὰ σώματα, εἰς ᾗ ἀνέβηκε ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἀξιωματικῶν τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας ασφαλείας εἰς τε τὰ ὄρεινὰ καὶ εἰς τὰ πεδινὰ χωρία. Οἱ ἐντεταλμένοι τὴν ἐν τοῖς ὄρεινοῖς χωρίοις ὑπηρεσίαν τῆς δημοσίας ασφαλείας ἀξιωματικοὶ εἶχον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πεζοῦς στρατιώτας καὶ ἐκαλοῦντο δερβέν-ἀγάδες ἢ κλεισουράρχαι, κατὰ μίμησιν τῶν βυζαντινῶν (δρα σελ. 201), οἱ δὲ λοιποὶ, διοικοῦντες ἱππεῖς, ἐκαλοῦντο κίρσετάριδες. Μετὰ τῶν στρατιωτικῶν τούτων σωμάτων συγχάκις περιήρχοντο εἰς συγκρούσεις οἱ ὑφιστάμενοι ἐν ἄρματω λοί.

Ἐν Πελοποννήσῳ δὲν κατέστησαν, ὥς εἵπομεν ἀνωτέρω, ἄρματω λίκια. Διετίθεντο ὁμως καὶ αὐτόθι οἱ κλέφται πρὸς τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας ασφαλείας, τασσόμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν προεστώτων ὥς σωματοφύλακες καὶ ἐκτελεσταὶ τῶν διαταγῶν αὐτῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν καπετάνου, περὶ οὗ εἵπομεν ἐν σελίδι 225 (¹).

Ἐκ τῆς συντόμου περὶ τῶν ἄρματωλικῶν ἐκθέσεως γίνεται δῆλον, ὅτι σὺν τοῖς ἐντεταλμένοις τὴν ἀστυνομικὴν διαχειρίσιν κοινοτικοῖς ἄρχουσιν ὑπῆρχεν ἔνοπλος προστατευτικὴ τῆς γενικῆς ασφαλείας δύναμις, ἥτις σπουδαῖον ἐξεπλήρωσεν ἐν Ἑλλάδι προορισμόν. Ὅντως δὲ ἀξιωματιμότητος εἶναι ἡ ἐνέργεια τῆς ἐνόπλου ταύτης δυνάμεως, διότι οὐ μόνον εἰς τὴν κοινὴν ἡσυχίαν συνετέλεσε καὶ θερμῶς τὸ συμφέρον τῶν χριστιανῶν

1) Παπαρρηγόπουλου Ἱστ. τ. Ε' σ. 567 καὶ ἐπ. Λάμπρου Κοστωβίχα Γεν. ἱστ. Ἑλλ. ἐπικ. προλεγόμενα. Μοσχόβιχα Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημ. δίκαιον σ. 153-160. Μάμουχα ΙΑ' σ. 325-326.

ἐπροσιάτευσεν, ἀλλ' ὅπερ καὶ σπουδαιότερον κατήρτισε τὸν πυρῆνα στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἣτις ἀποτελεσματικῶς διηνοκόλυνε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος.

Ὅφείλομεν γὰρ ὁμολογήσωμεν, διὰ ἐν πολλοῖς τοῦ τετάρτου τούτου βιβλίου ἀντικειμένοις προέβημεν εἰς ἔκθεσιν γεγονότων μὴ ἀποβλεπόντων κυρίως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, περὶ ὧν ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης ἡμῶν. Αἱ τοιαῦται ὁμῶς παρεκβάσεις ἐκρίθησαν ἀπαραίτητοι. Βεβαίον ὄντος, διὰ ἢ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν ἀστυνομικὴ ἐξουσία ἀρρήκτως συνεδέετο πρὸς τὰ γενικὰ διοικητικὰ καθήκοντα τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων καὶ ἐπομένως συνεκεντροῦτο εἰς ἃ καὶ ἡ διοίκησις πρόσωπα, ἐπιτακτικὴ παρίστατο ἀνάγκη, ὅπως μὴ παραλειφθῇ ἡ συνοπτικὴ ἔκθεσις τῶν διοικητικῶν ὀργανισμῶν καὶ τῶν γενικωτέρων καθηκόντων τῆς διοικήσεως. Τοῦτο οὐσιωδῶς συνέβαλλεν εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν, διότι, καταδεικνύον τὸν στενὸν σύνδεσμον τῶν ἐξουσιῶν καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἄρχοντι συγκέντρωσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς ἐν γένει τοπικῆς διοικήσεως, καθίστα πλέον καταληπτὸν κατὰ τε τὰς λεπτομερείας καὶ τὴν καθόλου μορφήν τὸ ἀστυνομικὸν σύστημα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

(1821—1904)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀστυνομία ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1821, καθ' ὃν ἡ Ἑλλάς, ἀποσεύσασα τὸν ζυγὸν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ ἐπαυσαν ὑφιστάμεναι, καταλυθείσης τῆς ἐξουσίας ὑφ' ἣν κατέστησαν. Ἀνεγνωρίσθη ἐπομένως ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως γενικῆς ἀρχῆς πρὸς διεύθυνσιν τῶν κοινῶν ὑποθέσεων καὶ ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας.

Ἡ πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς προσπάθεια ἐξεδηλώθη τὸ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ. Ἄμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως κατέστη ἐν Καλάμαις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πετρόμπεη ἡ Μεσσηνιακὴ γερούσια, ἀλλ' αὕτη, τοπικὴ ἀρχὴ οὕσα, δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸν σκοπὸν τῆς γενικῆς διοικήσεως. Ἐνεκα τούτου, συνελθόντες τὴν 26ῃν Μαΐου ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλτεζῶν, οἱ πρόκριτοι τῶν πλείστων τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχιῶν συνέστησαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ

Πετρόμπεη γενικὴν ἀρχὴν τῆς Χερσονήσου, ἣν ἐκάλεσαν Πελοποννησιακὴν γερουσίαν.

Ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ πράξει, αὐτῆς (¹) ἡ Πελοποννησιακὴ γερουσία ἔλαβεν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν, ὅπως συσκέπτεται, προβλέπη καὶ διοικῇ· κατὰ τε τὸ μερικὸν καὶ τὸ γενικὸν ἀπάσας τὰς ὑποθέσεις καὶ διαφορὰς ὡς καὶ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀρμονίαν, ἐξοικονομίαν καὶ εὐκολίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Μετατοπισθεῖσα δὲ καὶ συνεδριάσασα εἰς Στεμνίτσαν τὴν 30ῃν τοῦ Μαΐου, συνέστησε δι' ἐγκυκλίου διαταγῆς πρὸς τὴν τοπικὴν διοίκησιν ἐν μὲν ταῖς πρωτευούσαις τῶν ἐπαρχιῶν ἐφορίας, ἐν δὲ τοῖς χωρίοις ὑπεφορίας.

Ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς Πελοποννησιακῆς γερουσίας ληφθεῖσαι πρωτίστως μέτροις καταριθμεῖται ἡ ἀστυνομικὴ ἐπαγρύπνησις. Αὕτη ἀνετέθη εἰς τοὺς ἐφόρους τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐκαστος τούτων ἀνέλαβε τὴν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς οἰκείας ἐπαρχίας ἐξάσκησιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, περιβληθεὶς συνάμα καὶ δικαστικὴν ὡς πρὸς τὰ πταίσματα ἐξουσίαν, ἥτοι τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τῶν πταίσματα διαπραττόντων.

Συγχρόνως δέ, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, παράλληλος κατεβάλλετο προσπάθεια πρὸς σύστασιν κεντρικῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ἐν τε τῇ δυτικῇ καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Χέρσῳ Ἑλλάδι. Οὕτω κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1821 συνεκροτήθησαν δύο συνελεύσεις, ἡ μὲν ἐν Μεσολογίῳ ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, ἡ δὲ ἐν Ἀμφίσῃ ὑπὸ τὸν Νέγρην. Ὑπὸ τῶν συνελεύσεων τούτων συνεστάθησαν δύο κεντρικαὶ ἀρχαὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὧν ἡ μὲν ἐκλήθη Γερουσία τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ Ἀρειος Πάγος.

Διὰ τοῦ ὁργανισμοῦ τῆς γερουσίας τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος,

1) Μίμους α' σ. 1.

ψηφισθέντος τὴν 9ην Νοεμβρίου, συνεστάθησαν ἐν ἐκάστῳ μὲν χωρίῳ ἢ κοινότητι οἱ προεσιῶτες, οἵτινες ἦσαν δύο ἢ εἰς ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ μεγέθους τῆς κοινότητος ἢ τοῦ χωρίου καὶ ἐξελέγοντο κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐν ὑπολήψει κατοίκων, ἐν ἐκάστῃ δὲ πρωτευούσῃ ἐπαρχίᾳ ἢ τμήματι (ναχαγέ) ὅ ἑφοροί, ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν προεσιῶτων τῶν χωρίων ἐκ συμφώνου ἢ διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων. Ἡ ἀστυνομία ὁμοῦς δὲν ἐξησκειτο ὑπὸ τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων, ἤτοι τῶν προεσιῶτων, ὧν τὰ ὡς πρὸς αὐτὴν καθήκοντα ἦσαν λίαν περιορισμένα, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διοικήσεως. Ἡ γενικὴ φροντίς διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὴν γερουσίαν, μετεβιβάζετο δ' ὑπ' αὐτῆς εἰς τοὺς κατ' ἐπαρχίας ἐφόρους καὶ καπετάνους. Οἱ προεσιῶτες τῶν χωρίων δὲν εἶχον ἐλευθερίαν ἐν τῇ διοικήσει, αἶτε ὑπόχρεοι ὄντες νὰ ἐκτελῶσι τὰς διαταγὰς τῶν ἐφόρων. Καὶ ἐδικαιοῦντο μὲν νὰ συστέλλωσι τοὺς ἀτακτοῦντας, ἀλλὰ τοῦτο ἐνήργουν διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὃν πρὸς τοῦτο διώριζον οἱ καπετάνοι.

Παρεμφερὲς συγκεντρωτικὸν σύστημα ἀστυνομίας εἶχε κανονισθῆ καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Χέρσῳ Ἑλλάδι διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ὅστις νομικὴ διάταξις ἐκαλεῖτο. Κατὰ τοῦτον, ἐκδοθέντα ἐν Ἀμφίση τὴν 15ην Νοεμβρίου 1821, καθίσταντο ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐκάστης ἐπαρχίας προεσιῶτες ὡς ἀρχηγοὶ τῶν ὑπουργημάτων τῆς διοικήσεως, ἐν οἷς κατελέγοντο καὶ οἱ εἰδικῶς διὰ τὴν ἀστυνομίαν διοριζόμενοι. Τὰ καθήκοντα τῶν προεσιῶτων τῆς ἀστυνομίας ἐκτίθενται λεπτομερέστερον ἐν τῇ νομικῇ διατάξει. Κατὰ ταῦτα ὤφειλον οὗτοι, ὅπως :

1) Προσέχωσι διὰ τὴν εὐταξίαν τῆς πόλεως.

2) Διαιρέσωσιν εἰς ἴσα μέρη τὴν πόλιν καὶ διορίσωσιν εἰς ἕκαστον τούτων ἐπιστάτας, οἱ ὅποιοι ὤφειλον νὰ καταγράψωσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ προσδιορίσωσιν ἐξ αὐτῶν ἀλληλοδια-

δόχως τοὺς ἀναγκαίους εἰς τὴν νυκτερινὴν φυλακὴν, ὥστε ὅλοι νὰ πληρώνωσι τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος των.

3) Δίδωσι τὰ διαβατήρια εἰς τοὺς ἐξερχομένους.

4) Διορίζουσιν ὑπαλλήλους των εἰς τὰ παραθαλάσσια καὶ ὅλα τὰ χωρία διὰ νὰ μὴ ἀφίνωσι χωρὶς διαβατήριον τῆς πόλεως κανένα νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν.

5) Γνωρίζωσι πόσοι ἄνθρωποι ἀποθνήσκωσι καὶ πόσοι γεννῶνται.

6) Ἔχωσι τὰ μενζήλια τῆς ἐπαρχίας καὶ τοὺς πεζοὺς.

7) Φροντίζουσιν, ἵνα αἱ τιμαὶ τῶν ζωοτροφιῶν προσδιορίζονται ἀπὸ ὅλους τοὺς πατριῶτας.

8) Φροντίζωσι περὶ δικαιοσύνης ζυγίων καὶ μέτρων.

Διὰ τὴν ἀστυνομίαν ὁμως τῶν Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν ὡς καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀττικῆς καὶ Θηβῶν συνέστη βραδύτερον—κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1822—εἰδικὸς ὑπάλληλος ἐπικληθεὶς ἔφορος τῆς ἀστυνομίας, ὅστις κατελέγετο μεταξὺ τῶν 12 ἐφόρων, ἐκλεγέντων τότε διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῶν εἰρημένων πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν. Εἰς τὸν ἔφορον τοῦτον τῆς ἀστυνομίας ἀνετέθη ἡ ἐντολή, ὅπως:

1) Ἐκτελῇ τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἐφορείαν του διαταγὰς τοῦ Ἀρχίου Πάγου.

2) Διορίζῃ τοὺς ἱερεῖς, ὅπως καταστρώνωσι κατάλογον τῶν κατοίκων.

3) Διορίζῃ νὰ κρατῶσι κώδικα τῶν γεννωμένων, ὑπανδρευομένων καὶ ἀποθνησκόντων.

4) Σημειώνῃ τὰς οἰκίας τῶν πόλεων, χωρῶν καὶ χωρίων μὲ ἀριθμούς.

5) Φροντίζῃ νὰ φυλάσσῃται ἡ εὐταξία εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία.

6) Φροντίζῃ διὰ τὴν καλὴν εὐταξίαν καὶ καθαριότητα εἰς τοὺς δρόμους ἔξω τῶν πόλεων καὶ χωρίων.

7) Δίδη διαβατήρια καὶ παρατηρῆ τὰ διαβατήρια τῶν διαβαίνοντων.

8) Ἐξετάζη τοὺς ἐρχομένους διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθον καὶ πόσον θὰ διατρίψωσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ.

9) Παρατηρῆ διὰ κατασκόπους καὶ γραμματοφόρους ἐχθρῶν.

10) Κρατῆ κώδικα τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων.

11) Παρατηρῆ τὰς ζωοτροφίας, ὅπως ὥσι καθαραὶ καὶ ἀνόθρευτοι καὶ διορίζῃ τὴν τούτων τιμὴν.

Ἡ ἀνωτέρα διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας ἐπεφυλάχθη εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχήν, ἥτοι τὸν Ἄρειον Πάγον. Οὗτος ἐδέχετο τὰς ἀναφορὰς τῆς ἀστυνομίας ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπαρχίας καὶ διέτασσε τὰ γενικὰ καὶ μερικὰ τῆς ἀστυνομίας τῆς περιφερείας του· ἐφρόντιζε δὲ περὶ τῆς ὑγείας τῶν ἐπαρχιῶν διὰ τῆς κατ'ἐπαρχίαν ἀστυνομίας.

Λήγοντος τοῦ ἔτους 1821, ἡ Πελοπόννησος, παρακολουθήσασα τὰ ἐν τῇ Στερεᾷ γενόμενα, ὥρισε διὰ συνελεύσεως ἐν Ἐπιδαύρῳ τὸν ὀργανισμόν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς διοικήσεως, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀποδεχθῇ ἡ Δυτικὴ Χέρσος Ἑλλάς.

Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος, ἐκδοθεὶς τῶν 27^{την} Δεκεμβρίου, περιλαμβάνει τὰς τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος διατάξεις ὡς πρὸς τὴν τοπικὴν διοίκησιν τῶν κοινοτήτων, τῶν χωρίων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας. Καὶ ἐν Πελοποννήσῳ ἡ ἀνωτέρα διεύθυνσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς τὴν μέριμναν τῆς Γερουσίας, καθήκον ἐχούσης νὰ ἐκδίδῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τοὺς ἐφόρους τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες τότε ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἔχοντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν τοὺς ἐφόρους τῶν κοινοτήτων καὶ χωρίων. Κατὰ τὰς ἀποδεχθείσας δὲ ἀρχὰς τῆς διοικήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, οἱ ἔφοροι τῶν χωρίων τῆς Πελοπον-

νήσου εἶχον ἐπίσης τὸ καθῆκον καὶ συστέλλωσι τοὺς ἀτακτοῦντας, ἀλλὰ διὰ μέσου τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως, ἥτις προσδιωρίζετο ὑπὸ τῶν ἐφόρων τῶν ἐπαρχιῶν.

Τὴν 9ην Ἰανουαρίου 1822 ἡ ἐν Ἐπιδάφυρ Ἑθνικὴ Συνέλευσις ἐψήφισε τὸ προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, δι' οὗ κατέστησε γενικὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος ἐκ δύο σωμάτων, τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἔταξε δὲ ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν αὐτὴν τὰς ὑπαρχούσας κεντρικὰς ἀρχὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἡ φροντίς τῆς γενικῆς τῆς Ἑλλάδος διοικήσεως ἐπεβάρυνε τότε τὸ Ἐκτελεστικὸν ἐκ πέντε μελῶν συγκροτηθέν. Εἰς τὸ Σῶμα τοῦτο ἀνειτέθη συνάμα ἡ μέριμνα περὶ τῆς γενικῆς ἀσφαλείας τῆς Ἑλλάδος, ὁ διορισμὸς ὀκτὼ Ὑπουργῶν, εἰς οὓς ἤθελε διανεμηθῇ ἡ διεξαγωγή τῶν κοινῶν ὑποθέσεων, καὶ ἡ σύνταξις γενικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς διοικήσεως τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν.

Ἄμα τῇ συγκροτῆσει τοῦ Ἐκτελεστικοῦ διωρίσθησαν οἱ ὀκτὼ Ὑπουργοί, ἐπικληθέντες Μίνιστροι, ἥτοι ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν, τῆς οἰκονομίας, τῶν στρατιωτικῶν, τοῦ δικαίου, τῶν θρησκευτικῶν, τῆς ἀστυνομίας καὶ τριμελὲς ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν. Τὴν 30ὴν δὲ Ἀπριλίου 1822 ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος (Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ) ὁ ὀργανισμὸς τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν.

Ἐν ταῖς κυβερνητικαῖς αὐταῖς πράξεσι παρατηρεῖται συστηματοποιουμένη ἡ συγκέντρωσις τῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν διοίκησιν, διότι ἐν μὲν τῇ κεντρικῇ τῆς Ἑλλάδος διοικήσει καθίσταται εἰδικὸς Ὑπουργὸς τῆς ἀστυνομίας, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις εἰδικὸς ἐπίσης ὑπάλληλος, ἥτοι ἀστυνομὸς διοριζόμενος ὑπὸ τῆς διοικήσεως. Ὁργανώθη δὲ πρὸς τοῦτοις ὑπὸ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως δημογεροντικὸν σύ-

στημα, ἀλλ' οἱ δημογέροντες δὲν μετέσχον τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, διότι τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἦσαν διοικητικά καὶ δικαστικά, ἅτε ἀνατεθέντων αὐτοῖς τῶν εἰρηνοδικιακῶν χρεῶν.

Οὕτω κατὰ τὸν μνημονευθέντα ἀνωτέρω ὀργανισμόν τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν, ἡ ἐλληνικὴ ἐπικράτεια διηρέθη εἰς ἐπαρχίας, αὗται δὲ εἰς κωμοπόλεις καὶ χωρία.

Ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ κατέστη εἰς ἑπαρχος, εἰς γεν. γραμματεὺς, εἰς ἐπιστάτης τῶν προσόδων, εἰς ἐπιστάτης τῶν ἐξόδων καὶ εἰς ἀστυνόμος, ὅστις εἰς τὰς νήσους καὶ τὰς παραλίους ἐπαρχίας ἔδει νὰ ἐκπληροῖ καὶ τὰ χρέη τοῦ λιμενάρχου. Εἰς ἕκαστον δὲ χωρίον ὡς καὶ εἰς ἐκάστην κωμόπολιν καὶ πρωτεύουσαν ἐπαρχίαν καθίσταντο 1—5 δημογέροντες ἀναλόγως πρὸς τὴν ποσότητα τῶν οἰκογενειῶν.

Ἐν συνόψει τὰ καθήκοντα τῶν εἰρημένων ὑπαλλήλων ἦσαν τὰ ἑξῆς:

Ὁ ἑπαρχος εἶχε τὴν πρόνοιαν τῆς ἐπαρχίας. Ἐχων δὲ παρ' αὐτῷ ἀνάλογον ἐκτελεστικὴν δύναμιν, τῆς ὁποίας τὰ μὲν $\frac{2}{3}$ διωρίζοντο ἀμέσως ὑπὸ τῆς διοικήσεως μεθ' ἑνὸς ἀρχηγοῦ, τὸ δὲ $\frac{1}{3}$ ἐδίδετο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας, ὧφειλε νὰ χορηγῇ βοήθειαν εἰς τοὺς ἐπιστάτας, τοὺς δημογέροντας καὶ τὸν ἀστυνόμον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν των.

Οἱ δημογέροντες, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν κατοίκων, ὧφειλον νὰ ἐκτελῶσι τὰς παρὰ τοῦ ἐπάρχου διδομένας διαταγὰς, νὰ κρατῶσι λογαριασμόν τῶν δσων λαμβάνουν καὶ δίδουν, καὶ νὰ ἐκτελῶσι τὰ χρέη τῶν εἰρηνοποιῶν κριτῶν.

Ὁ ἀστυνόμος διωρίζετο ἀμέσως παρὰ τῆς διοικήσεως, ἥτις ἔδιδεν αὐτῷ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς. Ἐλάμβανε δὲ τὰς διδομένας διαταγὰς παρὰ τοῦ Ἑπορχοῦ τῆς ἀστυνομίας διὰ τοῦ ἐπάρχου καὶ ἀνταπεκρίνετο μετ' αὐτοῦ.

Πολλοὶ ἐπὶ τὴν ἑκτοτε ὀργανικαὶ μεταβολαὶ τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου.

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1823 συνήλθεν ἡ ἐν Ἀστροει δευ-

τέρα Ἑθνικῇ Συνέλευσις, ἣτις κατήργησε τὰς κεντρικὰς ἀρχὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἐθέσπισεν, ὅπως οἱ ἑπαρχοὶ ἐγκαθίστανται ἢ ἀποβάλλωνται κοινῇ γνώμῃ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως, ἥτοι τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. Κατὰ δὲ τὸ 1826 διὰ ψηφισμάτων τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ συγκροτηθείσης Γ' Ἑθνικῆς Συνελεύσεως κατηργήθησαν οἱ πολυάριθμοι ἑπαρχοὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀνετέθη δὲ ἡ γενικὴ διοικήσις τῆς Ἐπικρατείας εἰς ἐνδεκαμελῆ ἐπιτροπὴν.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως αὐτῆς, διακοπεῖσαι, ἐπανελήφθησαν κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1827 ἐν Τροιζήνι. Τότε ἀνεθεωρήθη τὸ Σύνταγμα, ἐψηφίσθη ὁ διορισμὸς τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια ὡς Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, ἐστάλησαν πρὸς αὐτὸν προσκλητήρια καὶ συνεστάθη τριμελής, ἀντικυβερνητικὴ ἐπικληθεῖσα, ἐπιτροπὴ, ἣτις ἔλαβε τὴν ἐντολήν, ὅπως διοικήσῃ τὸν τόπον μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Κυβερνήτου. Πρὸς τούτοις δὲ διηρέθη ἡ ἐπικράτεια, κατὰ μίμησιν τοῦ βυζαντινοῦ ὀργανισμοῦ, εἰς θέματα καὶ ὠρίσθη, ὅπως ἐκάστη μὲν πόλις καὶ κωμόπολις ὡς καὶ ἕκαστον χωρίον ἐκλέγῃ δημογέροντας, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς Ἐπιδαύρου ὁρισθεῖσαν ἀναλογίαν, ἐκάστη δὲ ἐπαρχία ἔχῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν 3—5 γενικοὺς δημογέροντας. Ἀλλὰ καὶ οἱ δημογέροντες οὗτοι ἦσαν ἀπλᾶ ὄργανα τῆς ἐκτελέσεως τῶν διαταγῶν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἀπογυμνούμενα καὶ αὐτοῦ τοῦ κυριωτέρου χαρακτῆρος αὐτῶν, ἥτοι τοῦ διοικητοῦ τοῦ δήμου.

Τὴν 6ην Ἰανουαρίου 1828 ἀφίκετο ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως οὗτος ἤρξατο ἀσχολούμενος εἰς τὴν διοικητικὴν ὁργάνωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ, διαρκέσασαν μέχρι τῆς ἀπαισίας ἡμέρας τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1831, διωργανώθη πλήρες σύστημα διοικήσεως. Πανσάσης τῆς Βουλῆς καὶ τῆς ἀντικυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς, συν-

εστάθη τὸ Πανελλήνιον, ἥτοι συμβούλιον ἐξ 27 μελῶν, προορισμὸν ἔχον ὅπως μετέχῃ μετὰ τοῦ Κυβερνήτου τῶν ἔργων καὶ τοῦ ὑπευθύνου τῆς κυβερνήσεως μέχρι τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἣτις ὠρίσθη ὅπως συνέλθῃ ἐντὸς τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1828· ὠρίσθη τὴν 29^{ην} Μαρτίου ὁ ὀργανισμὸς καὶ ἡ ὑπηρεσία ἐκάστου τῶν τμημάτων αὐτοῦ· διηρέθησαν ἡ μὲν Πελοπόννησος εἰς ἑπτὰ τμήματα, αἱ δὲ νῆσοι εἰς ἑξ, ταχθέντος ἀνὰ ἐνὸς ἐκ ἑκαστοῦ ἐπιτροπὸν εἰς ἑκαστον τῶν τμημάτων πρὸς διοργανώσιν αὐτῶν, καὶ ἐπιφυλαχθέντος, ὅπως ὁμοιος ὀργανισμὸς ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐν τῇ Στερεᾷ, καθ' ὅσον ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου ἤθελε τὸ συγχωρῆσαι· ἐξεδόθη νέος ὀργανισμὸς τῶν δημογερόντων· ἀντικατέστη τὸ Πανελλήνιον διὰ τῆς Γερουσίας ἀποτελεσθείσης ἐξ 27 ἐπίσης μελῶν· διοργανώθη τὸ ὑπουργικὸν σύστημα, σχηματισθέντων ἐξ Ὑπουργείων, ἥτοι τῶν ἐσωτερικῶν, τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς δικαιοσύνης, τῆς δημοσίου παιδείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, τὸ φροντιστήριον τῶν στρατιωτικῶν καὶ τοῦ πολεμικοῦ Ναυτικοῦ· ἐξεδόθη ἕτερος νόμος, περὶ διοικήσεως καὶ μεταβολῆς τῶν ἐπαρχιακῶν δημογεροντιῶν εἰς δωδεκαμελῆ συμβούλια, μὴ τεθεὶς ὅμως εἰς ἐφαρμογὴν· κατέστησαν διαφορῶν βαυμῶν δικαστήρια· ὠρίσθη ἡ ἐγκληματικὴ διαδικασία καὶ ἐξεδόθησαν διάφοροι ἄλλοι ὀργανισμοὶ εἰς τὴν ἐν γένει διοίκησιν τῆς ἐπικρατείας ἀφορῶντες. Φορευθέντος τοῦ Κυβερνήτου τὴν 27^{ην} Σεπτεμβρίου 1831, ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας ἀνετέθη ὑπὸ τῆς γερουσίας προσωρινῶς εἰς τριμελῆ διοικητικὴν ἐπιτροπὴν, καὶ ἐπῆλθε τὴν 7^{ην} Δεκεμβρίου 1831 ἡ ἐν Ἀργεὶ συγκρότησις τῆς Ε' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἣτις, παύσασα τὴν διοικητικὴν ἐπιτροπὴν, ἐνεπιστεύθη τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν πρόεδρον αὐτῆς, τὸν Αὐγουστῖνον

Καποδίστριαν, ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπισκοποῦντες τὴν μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως περιόδον, παρατηροῦμεν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενον τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς ἀστυνομίας τῆς ἐπικρατείας, βασιζόμενον εἰς τὴν ἐν τῇ διοικήσει συγκέντρωσιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀστυνομία ἐξησκεῖτο ὑπὸ ἀστυνομῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ διὰ Διαταγμάτων τοῦ Κυβερνήτου, τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Μεταβολὴ τις συνετελέσθη διὰ τοῦ κατὰ τὴν 16ην Ἀπριλίου 1828 ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου νέου ὀργανισμοῦ τῶν δημογεροντιῶν, ἀλλ' αὕτη ἀφεώρα εἰς τινα ἀντικείμενα τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας ἐμπιστευθέντα εἰς τοὺς δημογέροντας.

Κατὰ τὸν ὀργανισμόν τοῦτον, ἕκαστον τμήμα ὑποδιηρέθη εἰς τὰς ἐξ ὧν συνέκειτο ἐπαρχίας καὶ αὗται εἰς πόλεις, κώμας καὶ χωρία. Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἑκτάκτου ἐπιτροπῶν ἐξελέγοντο ἐν ἑκάστη μὲν πόλει καὶ κώμῃ ὡς καὶ ἐν ἑκάστῳ χωρίῳ 1—4 δημογέροντες ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν, ἐν δὲ τῇ κεντρικῇ πόλει ἑκάστης ἐπαρχίας τρεῖς ἢ πέντε δημογέροντες, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἐπαρχιακὴν δημογεροντίαν. Τῆς ἐπαρχιακῆς δημογεροντίας τὰ δύο μέλη, ἐπὶ τριμελοῦς, καὶ τὰ τρία ἐπὶ πενταμελοῦς, ἀνῆκον εἰς τὴν πόλιν, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὰς κώμας καὶ τὰ χωρία. Οἱ δημογέροντες τῶν πόλεων, κωμῶν καὶ χωρίων ἐλάμβανον διαταγὰς παρὰ τῆς ἐπαρχιακῆς δημογεροντίας ἢ κατ' ἐνθῆϊαν παρὰ τοῦ ἐκτάκτου ἐπιτρόπου ἢ τοῦ προσωρινοῦ διοικητοῦ. Ἡ ἐπαρχιακὴ δημογεροντία ὑπέκειτο εἰς τὴν κυβέρνησιν, συμμορφουμένη γενικῶς πρὸς τὰς ὁδηγίας αὐτῆς, διδομένας διὰ τοῦ ἐκτάκτου ἐπιτρόπου ἢ τοῦ προσωρινοῦ διοικητοῦ, διηρεῖτο δὲ εἰς δύο μέρη, αἷνα ἐπεστέλουν τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀφορώντων

μερικωτέρως εἰς τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἐπαρχίαν.

Κύρια καθήκοντα τῶν δημογερόντων ἦσαν τὰ διοικητικά. Ἡ ἐπαρχιακὴ ὁμῶς δημογεροντία ἐξετέλει πρὸς τοῦτοις, συμμορφουμένη πρὸς τὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς τοῦ ἐκτάκτου ἐπιτρόπου, καθήκοντα τοπικῆς ἀστυνομίας, ἅτινα διενέμοντο εἰς τὰ μέλη αὐτῆς, κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπιτρόπου τούτου. Τὰ καθήκοντα δὲ ταῦτα ἀντιτίθεντο δι' εἰδικῆς διαταγῆς τοῦ ἐπιτρόπου καὶ εἰς τοὺς ἐν ταῖς παραλλήλαις πόλεσι καὶ κώμαις δημογέροντας. Ἀλλ' ἢ ὡς πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότης τῆς δημογεροντίας περιορίζετο κυρίως εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν περὶ τὴν ὑ γ ε ί α ν κ α ι τ ῆ ν ἀ γ ο ρ α ν ο μ ί α ν ἐπιμέλειαν. Τοῦτο πιστοποιεῖται ἐκ τῶν πρὸς τοὺς δημογέροντας ἐκδοθεισῶν ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τὴν 19^{ην} Ἀπριλίου 1828 γενικῶν ὁδηγιῶν, ἐν τῷ 3^ῳ ἀρθρῷ τῶν ὁποίων ὀρίζονται τὰ ἑξῆς: «Οἱ δημογέροντες τῶν κεντρικῶν πόλεων ἐκάστης ἐπαρχίας μοιράζονται μεταξύ των, κατὰ τὰς ὁποίας λαμβάνουν παρὰ τοῦ ἐκτάκτου ἐπιτρόπου ὁδηγίας, τὴν ἐπιστάσιαν τῆς ὑγείας, τῆς ἀγορανομίας καὶ τῶν καθημερινῶν ὑποθέσεων, ὅσαι ἀνάγονται εἰς αὐτοὺς. Τὸ αὐτὸ ἐννοεῖται καὶ περὶ τῶν δημογερόντων τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν ὅσαι εὐρίσκονται εἰς τὰ παράλια· αὐτοὶ μ' ὅλον τοῦτο δὲν εἰμποροῦν νὰ δεχθῶν τὴν ἐπιστάσιαν ταύτην, παρὰ τότε μόνον, διὰν διαταχθῶν κατ' εὐθδεῖαν ἀπὸ τοῦ ἐκτακτοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις ἔχει τὴν εὐθύνην περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων».

Τούτου δεδομένου δὲν εἶναι ἀμφίβολον, ὅτι τὰ καθήκοντα τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διοριζομένων, ὡς ἐρρήθη, ἀ σ τ υ ν ὁ μ ω ν, ἀφεώρων κυρίως εἰς τὴν διαχειρισιν τῆς ὑπηρεσίας τῆς γενικῆς ἀστυνομίας τῶν ἐπαρχιῶν, μὴ ἀποκλειομένων καὶ τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας. Ἀλλὰ περὶ τῶν καθηκόντων τούτων δὲν ὑπῆρχον ὠρισμένα διατάξεις οὐδὲ

ἔθιμα ἀναπληροῦντα αὐτάς. Τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν ἀνεπλήρωσεν ὁ Κυβερνήτης διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 14 τῆς 29ης Δεκεμβρίου 1829 ψηφίσματός του, δι' οὗ καθώρισε τὰ καθήκοντα τῆς ἀστυνομίας, ἀποδεχθεὶς ὡς βάσιν τρεῖς σχέσεις αὐτῆς, ἧτοι τὴν τῆς γενικῆς εὐταξίας, τὴν τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν τῆς δικαστικῆς.

Τὰς διατάξεις τοῦ ψηφίσματος τούτου λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ ὡς πρὸς τὴν γενικὴν εὐταξίαν καὶ τὴν διοικητικὴν ἐξουσίαν ἀρμοδιότητι τὰ καθήκοντα τῶν ἀστυνόμων ἀπέβλεπον κυρίως εἰς τὰ ἐξῆς ἀντικείμενα:

α') Εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν ξένων καὶ τῶν ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν εἰσερχομένων.

Εἰς οὐδένα ξένον ἐπιτρέπετο ἢ εἰς τὸ Κράτος εἰσοδος ἄνευ διαβατηρίου τῆς ἀνηκούσης ἀρχῆς. Οἱ Ἕλληνες εἰσερχόμενοι ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐπικρατείας ὤφειλον νὰ δίδωσιν ἀξιοχρεὸν ἐγγύησιν. Τοιαύτη ἐγγύησις ἔδει νὰ δίδεται καὶ ἐκ μέρους τῶν ξένων. Πάντες οἱ κάτοικοι ὤφειλον νὰ ὦσιν ἐφωδιασμένοι διὰ διαβατηρίων, δὲν ἠδύναντο δὲ ἄνευ τούτων νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν.

Ἡ ἀστυνομία ὤφειλε νὰ ἐξετάζῃ τὰ αἷτια τῆς εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῆς ἀφίξεως τῶν ξένων, νὰ ἐκδίδῃ πρὸς αὐτοὺς ἐγγράφα διαμονῆς ἐφ' ὠρισμένη προθεσμία καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν. Καθῆκον δὲ εἶχε πρὸς τούτοις νὰ καταγράψῃ ἐν εἰδικῷ βιβλίῳ τοὺς εἰσερχομένους καὶ ἐξερχομένους καὶ νὰ ἐπιθεωρῇ ἐν γένει τὰ διαβατήρια.

β') Εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν παρὰ τοὺς νόμους καὶ τῶν μυστικῶν συνενώσεων.

γ') Εἰς τὸν κανονισμόν τῆς χρήσεως τῶν ὄπλων εἰς τὰς πόλεις, κωμοπόλεις, τὰ χωρία καὶ τοὺς λιμένας.

δ') Εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς περιφορᾶς τῶν ἐπαυτῶν ἐντὸς

ἢ ἐκτὸς τῶν ναῶν, εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἢ τοὺς περιπάτους.

ε') Εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῶν καφφενείων, λεσχῶν, καπηλείων καὶ ξενοδοχείων πρὸς πρόληψιν ἀξιοποίνων πράξεων καὶ παντὸς εἵδους καταχρήσεων.

ς') Εἰς τὸν κανονισμόν τῶν μέτρων πρὸς πρόληψιν τῶν δεινῶν ἐπακολούθων τῆς δρομῆς τῶν τετραπόδων εἰς τοὺς συχναζομένους δρόμους.

ζ') Εἰς τὴν ἀπαγρύπνησιν κατὰ τὰς πυρκαϊὰς πρὸς πρόληψιν καὶ παρακώλυσιν τῆς προσόδου αὐτῶν ὡς καὶ ἐξασφάλισιν τῶν πασχόντων, συμβουλευομένου πάντοτε τοῦ ἀστυνόμου τὸν διοικητὴν.

η') Εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν οἰκοδομῶν.

θ') Εἰς τὴν εὐπρέπειαν τῶν δρόμων, εἰς τὸν τακτικὸν ῥοτὴν τῶν ποταμῶν, εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν ὑδραγωγείων καὶ ὀχετῶν καὶ εἰς τὴν καθαριότητα τῶν πόλεων.

Ἐν τῇ ἀρμοδιότητι τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας οἱ ἀστυνόμοι εἶχον καθήκον, ὅπως ἀναφέρωσιν εὐθὺς εἰς τὸ ἐπανορθωτικὸν δικαστήριον περὶ παντὸς διαπραχθέντος ἐγκλήματος, συλλαμβάνωσι καὶ ἐντὸς 24 ὥρῶν παραδίδωσιν εἰς τοῦτο τοὺς δράστας, ἐνεργῶσι πάσας τὰς ἐπειγούσας ἀνακριτικὰς πράξεις, ἥτοι ἐξέτασιν κατηγορουμένων, παθόντων καὶ μαρτύρων, κατάσχουν πειστηρίων, πραγματογνωμοσύνας, ἔκδοσιν διαταγῆς περὶ καταπειγούσης συλλήψεως τῶν κατηγορουμένων, καὶ ἐν ἰέλει ἐκτελᾶσιν τὰς διαταγὰς τῶν ἐκτελεστικῶν ἀρχῶν—εἴτε διοικητικῶν εἴτε δικαστικῶν—ὡς καὶ τὰ ἐντάλματα τῶν ἀρχῶν τούτων.

Τὰ καθήκοντα ὅμως τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ὠρίσθησαν εὐρύτερον κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐν τῷ ἐκδοθέντι ὀργανισμῷ τῶν δικαστηρίων ὡς καὶ ἐν τῇ ἐγκληματικῇ διαδικασίᾳ.

Αὕτη ἦτο ἐν συνόψει ἡ εἰκὼν τῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τοῦ 1833, ἀστυνομικῆς ἀρχῆς (¹).

1) Ἀντωνιδίου Δημοτικά σ. 291—297. Μάμουχα Α' σ. 1, 49 κ. ἐπ., 43 κ. ἐπ. 97 κ. ἐπ., 112 κ. ἐπ., Β' σ. 15, 127, Γ' σ. 7, 61, Δ' σ. 103. ΙΑ' σ. 143, 327—335, 387, 393, 395, 401, 403. Ὀρλάνδου Νεοτικά Ι σ. 39, 41. Τριχοῦπη Ἱστορ. Α' σ. 235. Β' σ. 87—93, 104—112, 159, 161, 184, 256, Γ' σ. 26, 28, Δ' σ. 6—9, 89, 92—99, 186, 194, 195, 253, 257, 269, 271. Παπαρηγόπουλου Ἱστορ. Ε' σ. 721 κ. ἐπ. «Γενικὴ Ἐργημ. τῆς Ἑλλάδος» τοῦ 1879 ἀρ. 63, τοῦ 1830 ἀρ. 6, 73, 76, 102, τοῦ 1831 ἀρ. 14, 30, 39, 62, 63, 75, 77, 94, 95, τοῦ 1832 ἀρ. 23.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

**Ἀστυνομία μετὰ τὴν κατάστασιν τοῦ βασιλείου τῆς
Ἑλλάδος.**

Ἐν τῇ ὥς πρὸς τὴν ἀστυνομίαν ἐξερευνήσῃ τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν εἰσερχόμενα ἤδη, θέλομεν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μελέτης ἡμῶν περιορισθῇ μόνον εἰς γενικὴν ἐπισκόπησιν τῶν ὁργανισμῶν τῶν μέχρι σήμερον ἐφαρμοσθέντων συστημάτων τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν περιβληθέντων δι' ἀστυνομικῆς ἐξουσίας εἰδικῶν ἀρχόντων, θεωροῦντες ὅτι ἡ εὐρύτερα ἐκθεσις ὥς καὶ ἡ περὶ τὰς λεπτομερείας τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐρευνα ἤθελεν ἀπομακρύνει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ σκοποῦ, ὅστις ὑπῆρξεν ἡ κυρία ἀφετηρία τοῦ παρόντος πονήματος. Ἡ ἐκθεσις ἄλλως τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων τῶν ἀρχόντων, ἐν πλείσταις διατάξεσιν ἀναγραφομένων, ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἰδίας μελέτης καὶ ὑπερβαίνει τὰ στενὰ ὅρια τῆς ἐργασίας ἡμῶν.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς ἐπελθούσας ἐν τῷ συστήματι τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως μεταβολάς, ὀφείλομεν νὰ διαιρέσωμεν τὴν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ μελέτην εἰς δύο μέρη.

Ἡ ἐρευνα ἡμῶν θέλει περιλάβει δύο περιόδους, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ 1833—1894, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ 1894 μέχρι σήμερον.

§ 1. Ἀ σ τ ν ο μ ι κ ο ἰ ὑ π ἄ λ λ η λ ο ἰ ἀ π ὸ τ ο ῦ
1 8 3 3—1 8 9 4.

Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, ἀμέσως μετὰ τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, διηρέθη διὰ τοῦ ἀπὸ 3 (15) Ἀπριλίου 1833 Δια-

τάγματος εἰς δέκα νομοὺς καὶ 42 ἐπαρχίας, ἀκυρωθείσης τῆς μέχρι τότε ὑπαρχούσης διαιρέσεως τῆς ἐπικρατείας. Ἡ διοίκησις ἐνεπιτεύθη ἐν ἐκάστῳ νομῷ εἰς ἓνα νομάρχην μετὰ νομαρχιακοῦ συμβουλίου, ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ εἰς ἓνα ἑπαρχον, ὑπαγόμενον ὑπὸ τὸν νομάρχην, μετὰ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου, καὶ ἐν ἐκάστῳ δήμῳ εἰς ἓνα δημογέροντα μετὰ δημογερωνικοῦ συμβουλίου. Τὸν ὄργανισμὸν τοῦτον ἐπηκολούθησεν ἡ διὰ τοῦ ἀπὸ 27ης Δεκεμβρίου 1833 νόμου ἐπελθοῦσα διαίρεσις τοῦ κράτους εἰς δήμους, ὧν ἡ διοικήσις ἐνεπιτεύθη εἰς δημάρχους μετὰ δημοτικῶν συμβουλίων, καὶ εἶτα ὁ ἀπὸ 20ης Ἰουνίου 1836 διοικητικὸς ὀργανισμός, ὃν ἀκυρωθέντα ἀντικατέστησεν ὁ διὰ τοῦ ΚΕ' τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1845 νόμου καθορισθεὶς ὀργανισμός, δι' οὗ τὸ Κράτος, ἐν ταῖς αὐταῖς βάσει τῆς διοικήσεως, διηρέθη διοικητικῶς εἰς 10 νομοὺς καὶ 49 ἐπαρχίας. Αἱ κατόπιν, κατὰ τὸ 1864 καὶ 1881, συντελεσθεῖσαι προσαρτήσεις τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας ἐπήγαγον τὴν αὐξήσιν τῶν μὲν νομῶν εἰς 16, τῶν δὲ ἐπαρχιῶν εἰς 71. Νέος δὲ νόμος, ὁ ΒΧΔ' κατὰ τὸ 1899 ἐκδοθεὶς καὶ νῦν ἐτι ἰσχύων, τοὺς μὲν νομοὺς ἡύξησεν εἰς 26 τὰς δὲ ἐπαρχίας ὥρισεν εἰς 70.

Ἡ περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας διοικητικὴ πρόνοια ἐλήφθη εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τοῦ 1833 ἔτους διὰ τοῦ περὶ συστάσεως τῶν δήμων τοῦ Κράτους νόμου, ἐκδοθέντος τὴν 27ην Δεκεμβρίου. Ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μέχρι τοῦ 1833 ἐπικρατήσασα, ὡς εἵπομεν, συγκέντρωσις ἐν τῇ διοικήσει τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἤρθη, ἀνατεθείσης τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως εἰς τοὺς δήμους διὰ τοῦ ἀρθρου 15 τοῦ προμνησθέντος νόμου, ὁρίσαντος, ὅτι πᾶς δήμος ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως, ἐν ὀνόματι καὶ κατὰ διαταγὴν τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς τοῦ Κράτους, νὰ ἐνεργῇ κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους τὴν κατωτέραν

ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ δήμου τοπικὴν καὶ ἀγροτικὴν ἀστυνομίαν (¹).

Ἡ ἀνατεθεῖσα εἰς τοὺς δήμους ἀστυνομικὴ αὕτη διοίκησις περιελάμβανεν ὅλους τοὺς κλάδους τῆς κατωτέρας τοπικῆς καὶ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας, κατὰ τὰ δι' ἰδιατέρων ὁδηγιῶν περὶ τούτου προσδιοριζόμενα. Ἐνησκειτο δὲ αὕτη διὰ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν ἀπόντα δημαρχικοῦ παρέδρου. Ἄλλ' εἰς τοὺς μεγαλειτέρους δήμους, χρείας τυχοῦσης, διωρίζοντο παρὰ τῷ δημάρχῳ κατὰ γνωμοδότησιν αὐτοῦ διὰ Β. Διατάγματος εἰς ἣ δύο ἀστυνόμοι, εἰς οὓς ἀντιτίθετο ἡ διοίκησις τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας, καὶ πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως οἱ μεγαλιέτεροι οὗτοι δήμοι ἔδει νὰ διαιρῶνται εἰς ἀνάλογον ἀριθμὸν τμημάτων κατὰ τὰς ἀγορὰς καὶ πλατείας. Καθ' ὅσον δὲ δὲν εἶχεν ἄλλως πως ληφθῇ φροντίς ὑπερχρεοῦντο αὐτοὶ οἱ δημόται, ὅπως ἐργάζωνται πρὸς διατήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας.

Ἐν τῷ συστήματι τῆς ὑπὸ τῶν δημοικῶν ἀρχόντων διαχείρισεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, οἱ δήμοι ἐπεβαρύνθησαν διὰ πάσης τῆς δαπάνης, ἥτις ἀπαιτεῖτο πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τοπικῆς καὶ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας, καὶ ἦν οὗτοι ἐπορίζοντο ἐκ τῶν προσόδων τῆς δημοτικῆς περιουσίας, τῶν δι' ἀστυνομικὰς παραβάσεις προστίμων, τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων, τῶν

1) Ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ἡ ἀστυνομία διαιρεῖται εἰς δύο κλάδους, τὴν γενικὴν καὶ τὴν τοπικὴν. Ἡ γενικὴ περιλαμβάνει τὸ σύνολον τῶν μέτρων καὶ τῶν κατὰ πάσης προσβολῆς τῶν γενικῶν καὶ ἀνταμιωτικῶν συμφερόντων τῆς κοινωνίας ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἐγγυήσεων, ἥτοι τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κράτους, τὴν τῶν προσώπων καὶ τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν. Ἡ τοπικὴ ἀστυνομία περιλαμβάνει τὸ σύνολον τῶν μέτρων καὶ ἐγγυήσεων πρὸς διαφύλαξιν τῶν τοπικῶν συμφερόντων ἀπὸ πάσης προσβολῆς (Lérol—Beaulien. «H τοπικὴ διοίκησις ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, Μέρ. Β'. κεφ. Α'».)

ἀμέσων ἐράνων καὶ τῶν ἀμισθὶ γινομένων δημοτικῶν ἐργασιῶν.

Ἐκτὸς τῶν περὶ τὴν τοιαύτην ἀστυνομίαν καθηκόντων, οἱ δήμαρχοι, οἱ δημορχικοὶ πάρεδροι καὶ οἱ ἀστυνόμοι διὰ τοῦ μεταγενεστέρου νόμου περὶ *Ποινικῆς Δικονομίας*, τὴν 10^{ην} *Μαρτίου* 1834 ἐκδοθέντος, ἀνέλαβον τὴν ἐκτέλεσιν πρὸς τούτοις καθηκόντων δικαστικῆς ἀστυνομίας, ταχθέντες μεταξὺ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐν ἄρθρῳ 17 μνημονευομένων.

Αἱ λεπτομέρειαι τῶν περὶ τὴν ἀστυνομίαν καθηκόντων τῶν δῆμων ὠρίζοντο ἐν ἰδιαίτεrais ὁδηγίαις, αἵτινες κυρίως περιλαμβάνοντο ἐν ταῖς διατάξεσι, περὶ ὧν εἵπομεν ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ παρόντος βιβλίου. Ἐξεδόθησαν ὁμῶς ἕκτοτε πλείστοι νόμοι καὶ Διατάγματα, δι' ὧν καθορίζονται ἐν λεπτομερείᾳ τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα ἐπισπῶσι τὴν εἰδικὴν μέριμναν τῆς ἀστυνομίας. Αἱ κυριώτεραι τῶν διατάξεων εἰσὶν αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἀγορανομίαν, τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν, τὴν ὑγιεινὴν τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, τὴν ἀγροτικὴν ἀστυνομίαν, καὶ αἱ περιλαμβανόμεναι ἰδίως ἐν τῷ *Β*. Διατάγματι τῆς 31^{ης} *Δεκεμβρίου* 1836, περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας.

Τὸ Διάταγμα τοῦτο, ἀποβλέπον εἰδικῶς εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλεστέραν βᾶσιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων αὐτῆς. Δι' αὐτοῦ, ὁρίσαντος ὅπως ἡ ἀστυνομία ἐκτελεῖται παρὰ τῶν δῆμων ἐν δόματι, κατ' ἐπιταγὴν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως, διηρέθη ἡ ἀστυνομία εἰς διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν, καὶ ὠρίσθησαν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἰδιαίτερα ὄργανα, ἅτινα ὑπήχθησαν εἰς ἐξουσίαν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως, ἐκτελουμένην διὰ τῶν κατὰ τόπους διοικητῶν καὶ ὑποδιοικητῶν.

Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθρον 20 τοῦ Διατάγματος ἡ ἐκτέλεσις τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας ἀντικείμενον ἔχει τὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐνεστώτων νόμων, διατάξεων καὶ κα-

νονισμῶν, καὶ νὰ προλαμβάνῃ τὰ πλημμελήματα, ἐγκλήματὰ καὶ τὰς παραβάσεις τῶν ποινικῶν ὁρισμῶν· κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 84 ἡ δικαστικὴ ἀστυνομία εἶναι ἐπιφορτισμένη νὰ ἐξετάζῃ τὰ ἐγκλήματα καὶ πλημμελήματα, νὰ συνάξῃ τὰς ἀποδείξεις καὶ ἐνδείξεις, νὰ ἐξακριβώῃ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ καταστρώῃ τακτικὰ πρωτόκολλα περὶ τῶν αὐτουργῶν. Ἀμφοτέρων τούτων τῶν κλάδων τὰ ἀντικείμενα ὥς καὶ ἡ ἐργασία ἀναφέρονται σαφῶς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ ἐν τῷ Διατάγματι. Τὰ ἰδιαίτερα δὲ ὄργανα, ἅτινα ἐπιφορτίσθησαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας ἦσαν, κατὰ τὸ ἄρθρον 1, α') οἱ δήμαρχοι, β') οἱ πάρεδροι αὐτῶν, γ') οἱ ἰδιαίτεροι διευθύνται ἀστυνομίας καὶ δ') οἱ εἰς αὐτοὺς ὑποκείμενοι ὑπηρέται.

Διὰ τῶν διατάξεων τοῦ Διατάγματος εἰδικεύετο ἡ ἀρμοδιότης ἐκάστου τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἀστυνομίας ὥς καὶ ἡ ἐκ τῆς διοικήσεως, ἢ τῆς δικαιοσύνης καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δικαστικὴν ἀστυνομίαν, ἐξάρτησις αὐτῶν. Ἡ ἐκτελεστικὴ δύναμις εἰς ἀστυνομικὰς ὑποθέσεις ἀπέκειτο εἰς τὸν δήμαρχον καὶ ἐνηργεῖτο παρ' αὐτοῦ ἀμέσως ἢ δι' ἐπιφορτίσεως ἄλλου. Ἐν ἀπουσίᾳ ἢ κωλύματι τοῦ δημάρχου τὰ χρέη αὐτοῦ ἐξετέλει ὁ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δημαρχείου εὐρισκόμενος πάρεδρος, καὶ μεταξὺ πολλῶν παρέδρων ὁ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ δημοτικοῦ νόμου ὀριζομένην σειρὰν προτασσόμενος. Οἱ πάρεδροι πρὸς τούτοις ἐχρησίμευον ὥς βοηθοὶ τῶν δημάρχων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀστυνομίας· κατὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ πάρεδροι ἀνελάμβανον μέρος τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας τῶν δημάρχων, ἣν ἐξήσκουν ἀνεξαρτήτως ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν αὐτῶν. Εἰς τὰς μεγαλειτέρας ὁμως πόλεις, ἀνάγκης τυχοῦσης, προσεκολλῶντο εἰς τὸν δήμαρχον καὶ εἰς ἡ δύο ἀστυνομικοὶ διευθύνται πρὸς διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας, διοριζόμενοι κατὰ πρότασιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Τούτου γενομένου, ὅλη ἡ ὥς πρὸς τὰ ἀστυνομικὰ ἀντικείμενα ἐξουσία τοῦ δημάρχου μετεβιβάζετο εἰς τὸν ἀστυνομικὸν διευθυντὴν, ὅστις ἐνήργει τὰ

ἀστυνομικά καθήκοντα ἀνεξαρτήτως, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν ἐπιστάσιν τοῦ δημάρχου, ἔχων ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ ἅπαν τὸ προσωπικὸν τῆς ἀστυνομίας καὶ ὀφείλων νὰ κάμνῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προφορικὴν ἀναφορὰν εἰς τὸν δήμαρχον. Δύο ὄντων διευθυντῶν ἀστυνομίας, ὑφίστατο ἱεραρχία καθ' ἣν ὁ δεύτερος ὑπέκειτο εἰς τὸ πρῶτον.

Τὴν ἀνωτέραν ὁμῶς ἐπιτήρουν ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας ἐξήσκουν οἱ κατὰ τόπους διοικηταὶ καὶ ὑποδιοικηταί, ἐνεργοῦντες ἐν ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως. Οἱ δήμαρχοι καὶ ἀστυνόμοι ὑπέκειντο εἰς αὐτούς, οἱ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐδρεύοντες ὥφειλον πρὸς τούτοις καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ ἀναφέρωσιν αὐτοῖς προφορικῶς περὶ τῶν τῆς ἀστυνομίας ὑποθέσεων. Ἐν τῷ τοιούτῳ δὲ δικαιώματι αἱ ὑπὸ τῶν δημάρχων καὶ τῶν ἀστυνόμων ἐκδιδόμεναι ἀστυνομικαὶ διατάξεις ὑπέκειντο εἰς τὴν κύρωσιν τῶν διοικητῶν καὶ ὑποδιοικητῶν, ὧν ἡ ἐξουσία περιορίζετο εἰς τὴν γενικὴν τακτοποίησιν τῆς ἐκτελέσεως καὶ εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀστυνομικῶν ἐπιτοπίων διατάξεων, αἵτινες ἀντέκειντο εἰς τοὺς νόμους, τὰ διατάγματα καὶ τὰς γενικὰς ὁδηγίας, οὐδέποτε δὲ ἡδύνατο νὰ ἐπεκαθῇ εἰς τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῆς ἀστυνομίας, ἥτις, ὡς ἐρρήθη, ἀπέκειτο εἰς τοὺς δήμους. Ἀλλ' ἡ ἐξουσία αὕτη τῶν διοικητῶν καὶ τῶν ὑποδιοικητῶν ἐνησκειτο ἐπὶ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων μόνον ὡς πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας οἱ δήμαρχοι καὶ ἀστυνόμοι, ἐνεργοῦντες ὡς ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, ὑπέκειντο κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ποιν. Δικονομίας εἰς τὴν ἐποπτείαν τοῦ παρὰ πλημμελειοδίκαις εἰσαγγελέως.

Ὡς ὑπὲρκειται ἡ κατώτερα ὄργανα ἐκτελέσεως τῆς ἀστυνομίας ἦσαν τεταγμένοι παρὰ τοῖς δημάρχους καὶ τοῖς ἀστυνόμοις εἰρηνοφύλακες καὶ ἄλλοι ἀστυνομικοὶ φύλακες ἡ κλητῆρες, οἵτινες διωρίζοντο ὑπ' αὐτῶν. Διὰ τὴν ἀγροτικὴν

δμως άστυνομίαν διωρίζοντο ειδικοί ύπηρέται, ήτοι ά γ ρ ο φ ύ-
 λα κ ε ς. 'Ο διορισμός τούτων έγίνετο άπ' ευθείας ύπό τών δη-
 μάρχων και τών δημοτικών συμβουλίών μέχρι τοῦ 1856, οτε
 δι' ειδικοῦ νόμου έτροποποιήθησαν τὰ τῆς έκλογῆς και έξηρ-
 τέθη αὕτη εκ τῆς προτάσεως τών ιδιοκτητῶν, έξαιρέσει τῆς
 περιπτώσεως, καθ' ἣν οὔτοι δέν συνέρχονται ἢ συνερχόμενοι
 δέν συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν εκλογήν.

Έν Έπτανήσῳ επί τινα καιρόν άπό τῆς προσαρτήσεως
 έξηκολούθησεν ύφιστάμενον τὸ αὐτόθι ισχύον σύστημα τῆς
 εκτελεστικῆς άστυνομίας και τῆς άστυνομικῆς χωροφυλακῆς.
 Τὴν 14τῃ Ιανουαρίου 1865 έξεδόθη Β. Διάταγμα, διὰ τοῦ
 οποιου, μέχρι τοῦ οριστικοῦ κανονισμοῦ τῆς άστυνομικῆς
 ύπηρεσίας, διετηρήθη τὸ προσωπικὸν τῆς άστυνομικῆς χωρο-
 φυλακῆς, αποτελούμενον εκ μοιράρχων, ύπομοιράρχων, λο-
 χιῶν, ύπολοχιῶν, δεκανέων, χωροφυλάκων, άστυφυλάκων και
 κλητῆρων, ὡρίσθη δὲ τὸ προσωπικὸν τῶν άστυνομικῶν ύπαλ-
 λήλων και ύπηρετῶν ὡς έξῆς:

Α') 'Αστυνομίας Κερκύρας, Κεφαλληνίας και Ζακύνθου.

1) Διευθυντής, 2) Γραμματεὺς, 3) Ταμίας, 4) 'Υπογραμ-
 ματεὺς, 5) εἰς βοηθὸς α' τάξεως και εἰς δευτέρας.

Β') 'Αστυνομίας Λευκάδος.

1) Διευθυντής, 2) Γραμματεὺς, 3) εἰς βοηθὸς β' τάξεως.

Γ') 'Ιθάκης, Κυθήρων και Παξῶν.

1) Διευθυντής, 2) ἀνὰ εἰς βοηθὸς γ' τάξεως.

Κατὰ τὸ άρθρον 6 τοῦ Διατάγματος οἱ διευθύνται τῆς άστυ-
 νομίας ἔδει νὰ έξακολουθήσωσιν, ὡς μέχρι τῆς έποχῆς εκεί-
 νης, εκτελοῦντες τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὡφειλον δὲ νὰ γνωστο-
 ποιῶσιν εἰς τὴν διοικητικὴν άρχήν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πᾶν

ἄξιον λόγου γεγονός, καὶ τὰ συνεννοῶνται μετ' αὐτῆς περὶ παντός ἀντικειμένου ἀναγομένου εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν.

Αἱ ἀστυνομικαὶ αὐταὶ ἐξουσίαι κατηργήθησαν διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Μαρτίου 1866 ΠΝΗ' Νόμου, δι' οὗ εἰσήχθη εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἡ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἰσχύουσα περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας νομοθεσία.

Οἱ ἀνωτέρω κατονομασθέντες ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταὶ ἦσαν οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐν πᾶσι τοῖς δήμοις τοῦ Κράτους μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1894. Ἐν τοῖς δήμοις ὅμως Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς τὸ σύστημα τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας ἐξηκολοίθησεν ὑφιστάμενον μόνον μέχρι τοῦ ἔτους 1849. Ἐνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν γενικῶν ἀναγκῶν τῶν πόλεων τούτων ἐκρίθη ἀναγκαῖον, ὅπως οἱ δήμοι τῆς πρωτευούσης τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Πειραιῶς ἀπαλλαγῶσι τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀστυνομία μεταβληθῇ εἰς διοικητικὴν καὶ ἐνεργῇται τοῦ λοιποῦ διὰ δημοσίων ὑπαλλήλων διοριζομένων ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Πρὸς τοῦτο ἐξεδόθη τότε ὁ ἀπὸ 13 Μαρτίου 1849 νόμος, περὶ συστάσεως διοικητικῆς ἀστυνομίας εἰς τοὺς δήμους Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, καὶ μετ' αὐτὸν τὸ ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου 1852 Β. Διάταγμα, περὶ κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν διηρέθη εἰς τέσσαρα ἀστυνομικὰ τμήματα, ἡ δὲ τοῦ Πειραιῶς ἀπετέλεσεν ἓν τμήμα. Ἀστυνομικοὶ δὲ ὑπάλληλοι ὠρίσθησαν διὰ μὲν τὴν πρωτεύουσαν 1) εἰς διευθυντῆς τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἔχων βαθμὸν νομάρχου, 2) εἰς ὑπαστυνόμος ἐπὶ τῆς καταδιώξεως τῶν πταισμάτων, 3) εἰς ὑπαστυνόμος ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας τοῦ δήμου Ἀθηνῶν, 4) τέσσαρες ὑπαστυνόμοι διὰ τὰ τμήματα καὶ 5) πενήκοντα ἀστυνομικοὶ κλητῆρες· διὰ δὲ τὸν Πειραιᾶ

εἰς ὑπαστυνόμος ἐκπληρῶν ὅλα τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα καὶ πέντε κλητῆρες. Ὡρίσθησαν δὲ πρὸς τοῦτοις καὶ ἄλλοι βοηθητικοὶ ὑπάλληλοι, ἥτοι εἰς γραμματεῦς, εἰς ὑπογραμματεῖς καὶ δύο γραφεῖς παρὰ τῷ διευθυντῇ τῆς ἀστυνομίας, εἰς βοηθὸς καὶ εἰς γραφεὺς παρὰ τῷ ἐπὶ τῆς καταδιώξεως τῶν πταισμάτων ὑπαστυνόμῳ, καὶ εἰς βοηθὸς παρὰ τῷ ὑπαστυνόμῳ Πειραιῶς. Ὁ γραμματεὺς περιεβλήθη τὸ δικαίωμα τῆς ἀναπληρώσεως τοῦ διευθυντοῦ, ἀπόντος ἢ κωλυομένου, οἱ δὲ βοηθοὶ ἀνεπλήρουν τοὺς προϋσταμένους αὐτῶν ὑπαστυνόμους.

Οἱ ἄνευ βοηθῶν ὑπαστυνόμοι, κωλυόμενοι, ἀνεπληροῦντο κατὰ διαταγὴν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας ὑπὸ τῶν ὑπαστυνόμων τῶν ἄλλων τμημάτων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὑπαλλήλων ὁ μὲν διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας, ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ ὑπαστυνόμοι διωρίζοντο ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, οἱ δὲ ὑπογραμματεῖς, βοηθοί, γραφεῖς καὶ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν μόνον.

Ὡς ἐκτελεστικά ὄργανα τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας ἐτάσσοντο παρὰ τῷ ἀρμοδίῳ ὑπαστυνόμῳ ἀγροφύλακες, οἵτινες διωρίζοντο καὶ ἐπαύοντο ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ ἀρμοδίου δημοτικοῦ συμβουλίου. Ἐν διαφωνίᾳ αὐτῶν ἀπεφαίνετο ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν.

Ἄμεσος προϋσταμένη ἀρχὴ τοῦ διευθυντοῦ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας εἶναι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὀφείλει ὁ διευθυντὴς νὰ παρουσιάζεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νὰ ἐκθέτῃ προφορικῶς πᾶσαν πληροφορίαν ἀναγομένην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Ὡς ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ταύτης ἐκ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν ἐξαερίσεως, αἱ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ ἐκδιδόμεναι ἀστυνομικαὶ διατάξεις δὲν χρήζουσι τῆς ἐπικυρώσεως τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ὑποβάλλονται δὲ μόνον

εἰς τὸν Ὑπουργὸν δι' ἡτιολογημένης ἐκθέσεως 24 ὥρας πρὸ τῆς δημοσιεύσεώς των γινομένης διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας προΐσταται παντὸς τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ἀλλ' οἱ ὑπαστυνόμοι ὑπόκεινται καὶ εἰς τὸν παρὰ πλημμελειοδίκαις εἰσαγγελέα ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνακριτικῶν αὐτῶν καθηκόντων.

Κατὰ τὸ 1856 ἐπῆλθεν αὔξησις τοῦ προσωπικοῦ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας. Διὰ τοῦ ἐκδοθέντος τὴν 1^{ην} Σεπτεμβρίου ΤΝ' νόμου προσετέθησαν παρὰ μὲν τῷ διευθυντῇ εἰς βοηθὸς ἐπὶ τῶν διαβατηρίων καὶ εἰς γραφεύς, παρ' ἐκάστῳ δὲ ὑπαστυνόμῳ τῶν τμημάτων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ τῷ ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας εἰς βοηθός, ὅστις ἀνεπλήρου τὸν ὑπαστυνόμον ἀπόντα ἢ κωλυόμενον. Ἡὑξήθη δὲ πρὸς τοῦτοις εἰς 100 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ κλητῆρων, καὶ διηρέθησαν οὗτοι εἰς δύο τάξεις, ἐξ ὧν 20 ἀνήκον εἰς τὴν πρώτην οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν δευτέραν. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου ἐξεδόθησαν εἰτα τὰ ἀπὸ 6^{ης} 7^{βρίου} 1856 καὶ ἀπὸ 30^{ης} 7^{βρίου} 1862 Β. Διατάγματα, δι' ὧν ἐκανονίσθη ἡ στολὴ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων ὡς καὶ τῶν κλητῆρων.

Μεταβολαὶ ἐπῆλθον πρὸς τοῦτοις εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας κατὰ τὸ ἔτος 1862, μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Βασιλέως. Αὗται ὁμως, ὑπαγορευθεῖσαι ὑπὸ τῶν τότε ἐκτάκτων περιστάσεων, ἦσαν ὅλως προσωριναί. Οὕτω διὰ ψηφίσματος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἐκδοθέντος τὴν 13^{ην} 8^{βρίου} 1862, προσετέθη προσωρινῶς, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὑπὲρ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῆς πρωτευούσης λαμβανόμενων μέτρων, θέσις ὑποδιευθυντοῦ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας· πρὸς πρόληψιν δὲ ἐπιβαρύνσεως τοῦ δημοσίου ταμείου κατηργήθη μία θέσις ὑπαστυνόμου καὶ ἀνετέθη ἡ διεξαγωγὴ τῆς ὑπηρεσίας ἐνὸς τῶν τμημάτων τῆς πόλεως εἰς τὸν ὑποδιευθυντήν. Μετ' ὀλίγον κατόπιν χρόνον, ἐπικειμένης τῆς ἐνάρξεως τῶν συνε-

δριάσεων τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἐκρίθη διὸ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας ὁ διευθυντὴς καὶ ὁ ὑποδιευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας καὶ συνεστάθη ἐπομένως, διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1862 ἐτέρου ψηφίσματος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, θέαις ἐπιθεωρητοῦ τῆς ἀστυνομίας, ὅστις ὠρίσθη ὡς ἀναπληρωτὴς τοῦ διευθυντοῦ ἀπόντος ἢ κωλυομένου. Ἀλλὰ καὶ ἡ θείαις αὕτη ἦτο ὅλως προσωρινή καὶ διήρκεσεν ἐφ' ὅσον ὑφίσταντο αἱ τότε ἑκτακτοὶ περιστάσεις. Ἐνεκα τῶν αὐτῶν περιστάσεων διὰ νεωτέρου ψηφίσματος τῆς 4^{ης} Δεκεμβρίου 1862 ὠρίσθη, ὅπως διατηρηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀστυνομίας προσληφθέντων 300 κλητῆρων, ἀξίῃσιν δὲ προσωρινῶς, τῇ διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, μέχρι τετρακοσίων.

Διὰ μεταγενεστέρου νόμου, ἦτοι τοῦ ἀπὸ 19^{ης} Ἀπριλίου 1884, ΑΡΠΘ', μεταρρυθμίσαντος τοὺς περὶ διοικητικῆς ἀστυνομίας νόμους, ὠρίσθη ὅπως τὸ προσωπικὸν αὐτῆς ἀποτελέσωσιν οἱ ἐξῆς ὑπάλληλοι, ἦτοι α') εἰς διευθυντὴς ἔχων βαθμὸν καὶ μισθὸν νομάρχου, β') εἰς ὑποδιευθυντὴς, ἔχων βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου δευτέρας τάξεως, γ') τέσσαρες ἀστυνῆται, ὧν ὁ εἰς ἐν Πειραιεῖ, εἰς χημικὸς καὶ ἐννέα ἀστυνόμοι ἔχοντες βαθμὸν καὶ μισθὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως πρώτης τάξεως, δ') εἰς ὑπογραμματεὺς, εἰς λογιστὴς καὶ δέκα ὑπαστυνόμοι ἔχοντες βαθμὸν καὶ μισθὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως δευτέρας τάξεως, ε') τέσσαρες γραφεῖς ἔχοντες βαθμὸν καὶ μισθὸν ὑπουργικοῦ γραφέως πρώτης ἢ δευτέρας τάξεως, ς') 300 κλητῆρες, ἐξ ὧν 15 α' τάξεως ἐπιστάται, 30 β' τάξεως ἀρχιφύλακες καὶ 255 γ' τάξεως, ζ') 20 ἀγροφύλακες, ἐξ ὧν 12 ἑφιπποὶ ἐξ ἰδίων ἔχοντες καὶ τρέφοντες ἵππον, καὶ 8 πεζοί, οἵτινες διωρίζοντο καὶ ἀπελύοντο ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῇ προτάσει τοῦ ἀρμοδίου ἀστυνόμου. Ἐχορηγήθη δὲ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν διευθυντὴν, ὅπως ἐκ τῶν

ἀστυνόμων καὶ ὑπαστυνόμων προσδιορίζῃ τοὺς ἐν τῇ πόλει Πειραιῶς, τοὺς ἐπὶ τῆς καταδιώξεως τῶν πταισμάτων καὶ τοὺς ἀγροτικούς, καὶ τάσῃ τοὺς λοιποὺς εἰς τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα, ἐκάστου τῶν ὁποίων ἡ περιφέρεια προσδιωρίζετο ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν. Μεταγενέστερος δῆμος νόμος, τὴν 17^{ην} Ἰουλίου 1885 ὑπὸ στοιχ. *ΑΣΣ* ἐκδοθεὶς, κατήργησε τὴν θέσιν τοῦ ὑποδιευθυντοῦ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὥρισεν αὐτῇς θέσιν γραμματέως μὲ βαθμὸν τμηματάρχου β' τάξεως.

Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος τῆς Διοικητικῆς ἀστυνομίας ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενος μέχρι τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου 1894, ἀφ' ἧς ὑπέστη, ὡς ἐξηγήσεται, μεταβολάς.

§ 2. Ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι ἀπὸ τοῦ 1894 μέχρι σήμερον

Ἡ παρατηρηθεῖσα τότε γενικὴ κατάστασις τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ἤγαγε τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεως, ὅτι οἱ δημοτικοὶ ἀρχοντες, συχνάκις παρασυρόμενοι ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ τοπικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, δὲν ἐξήσκουν τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς. Κατισχυσάσης τῆς τοιαύτης πεποιθήσεως, ἐθεωρήθη ἀναπόφευκτος ἐν τῷ γενικῷ συμφέροντι ἡ ἀνάγκη, ὅπως μεταβληθῇ ἡ ἀστυνομικὴ διοίκησις καὶ καθιερωθῇ σύστημα στηριζόμενον οὐχὶ πλέον ἐπὶ τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν δήμων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς συγκεντρώσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Διοικήσει.

Οὕτω τὴν 20^{ην} Μαρτίου 1893 ἐξεδόθη ὁ *ΒΡΠΗ* νόμος, περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως,

οὔτινος ἢ ἐφαρμογὴ ἐπῆλθε καθ' ἅπαν τὸ Κράτος ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1894.

Διὰ τοῦ νόμου τούτου αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἀπηλλάγησαν τῶν ἀστυνομικῶν καὶ τῶν ὡς ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων καθηκόντων αὐτῶν, ἢ δὲ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων τούτων ἀνετέθη· α') ἐν τοῖς δήμοις, ὧν ἡ πρωτεύουσα εἶναι ἔδρα νομοῦ ἢ ἔχει πληθυσμὸν κατοίκων μείζονα τῶν πέντε χιλιάδων, ὡς καὶ ἐν τοῖς δήμοις πρώτης τάξεως εἰς ἀξιωματικούς τοῦ πεζικοῦ, τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦ μηχανικοῦ, τοῦ ἵππικοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ταγματάρχου, διοριζομένους ἀστυνόμους διὰ Β. Διαταγμάτων ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ τῶν Στρατιωτικῶν προκαλουμένων, β') ἐν τοῖς λοιποῖς δήμοις εἰς τὴν χωροφυλακὴν, διοριζομένων τῶν ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς ἀστυνόμων, καὶ ἀποσπωμένων ἐν ἑλλείψει τούτων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς ἀξιωματικῶν καὶ ἀνθυπασπιστῶν τοῦ πεζικοῦ, τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ ἵππικοῦ, οἵτινες διοριζόμενοι ἀστυνόμοι ἐκτελοῦσιν οἷα καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς καθήκοντα. Παντὸς δὲ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἀστυνομίας τοῦ Κράτους ὠρίσθη ὡς προϊστάμενος, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς.

Ἐν τῷ αὐτῷ νόμῳ ἐτέθησαν πολλαὶ διατάξεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα, τὴν ἱεραρχίαν, τὰς σχέσεις καὶ τὰς μεταθέσεις τῶν ἀστυνόμων, τὸν τρόπον τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐξασκήσεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν κλπ.

Τὰς διατάξεις ταύτας δὲν κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ παραθέσωμεν, παραπέμποντες τοὺς ἀναγνώστας εἰς τὸν νόμον, κατὰ τὸ πλεῖστον ἤδη ἰσχύοντα. Εἶναι ἀπαραίτητον ὅμως νὰ προσθέσωμεν, ὅτι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων τὸ Κράτος διεγρέθη εἰς ἀστυνομικὰς περιφερείας, αἵτινες ἐν τοῖς δήμοις, ἐν οἷς αὕτη ἀνετέθη εἰς τὴν χωροφυλακὴν, δύνανται

να περιλαμβάνωσι πλείονας τοῦ ἐνὸς δήμους· τὰ καθήκοντα δὲ τῶν ἀστυνομικῶν κλητήρων ἀνετέθησαν ἐν μὲν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν, ἐν τοῖς δήμοις πρώτης τάξεως καὶ ἐν ἐκείνοις, ὧν ἡ πρωτεύουσα ἔχει πληθυσμὸν μείζονα τῶν πέντε χιλιάδων κατοίκων, εἰς στρατιωτικῶς ὀργανωμένον σῶμα, καλούμενον ἀστυφυλακὴ καὶ συγκείμενον ἐξ ἐνωμοταρχῶν β' τάξεως, ὑπενωμοταρχῶν καὶ ἀστυφυλάκων, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δήμοις εἰς τοὺς ὀπλίτας τῆς χωροφυλακῆς.

Ἐν τοῖς δήμοις Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς διετηρήθη ἡ Διοικητικὴ ἀστυνομία ὑπὸ τινος μεταβολᾶς ὡς πρὸς τὸ προσωπικὸν αὐτῆς, διὰ τὸ ὁποῖον ὑπήχθη εἰς τὰς διατάξεις τοῦ *ΒΡΠΗ'* νόμου.

Αἱ κυριώτεραι τῶν μεταβολῶν τούτων εἰσὶν αἱ ἑξῆς: Οἱ ὑπαστυνόμοι αὐτῆς μειωνομάσθησαν ἀστυνόμοι, ὁ δὲ Διευθυντὴς δέον νὰ διορίζηται ἐκ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ, πυροβολικοῦ, μηχανικοῦ, ἱππικοῦ καὶ χωροφυλακῆς. Πᾶσαι αἱ ἐν αὐτῇ θέσεις τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων κατηργήθησαν, ὥρισθη δὲ ἵνα ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ εἰς ἀξιωματικούς διοριζομένους εἰς τὰς οἰκείας θέσεις διὰ Β. Διατάγματος. Πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν δὲ τῶν καθηκόντων τῶν ἀστυϊάτρων καὶ τοῦ δημοσίου κτηνιάτρου δύνανται νὰ ἀποσπῶνται εἰς τὴν Διοικητικὴν ἀστυνομίαν ἀξιωματικοὶ τοῦ ὑγειονομικοῦ καὶ τοῦ κτηνιατρικοῦ σώματος. Συνάμα κατηργήθησαν αἱ θέσεις τῶν ἀγροφυλάκων, τὰ δὲ καθήκοντα αὐτῶν ἀνετέθησαν εἰς ὀπλίτας τῆς χωροφυλακῆς.

Ἡ καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς διατάξεις ἰσχὺς τοῦ *ΒΡΠΗ'* νόμου ἐξηκολούθησεν ὑφισταμένη μέχρι τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1895, ὅτε, ἐφαρμοσθέντος τοῦ τὴν 22 Ἰουνίου ἐκδοθέντος *ΒΣΟΑ'* νόμου, κατηργήθησαν τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς χωροφυλακῆς καὶ αἱ ὀρίζουσαι τὴν ἐκ τῶν Μοιραρχιῶν ἐξάρτησιν

ἀστρονομίων των διατάξεις, μετεροϋμίσθησαν τὰ μερὰ μετα-
θέσεως καὶ ἀπαλλαγῆς τῶν ἀστρονόμων καὶ ὠρίσθη, ὅπως ἡ
ἀστρονομία ὑπάγεται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑποου-
γεῖον.

Τὸ σύστημα τοῦτο, ὡς πρὸς τὰ ἐπιτειραμμένα τὴν ἐκτέλε-
σιν τῆς ἀστρονομίας ὄργανα, ἐξακολουθεῖ ισχύον μέχρι σή-
μερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Χωροφυλακή.

Ἐν τοῖς προεκτεθεῖσι περικλείεται πᾶσα ἡ μελέτη ἡμῶν περὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ἀστυνομικῶν ἀρχόντων, ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν, εἰς οὓς ἀποβλέπει ὁ σκοπὸς αὐτῆς. Δὲν δύναται ὁμῶς νὰ θεωρηθῇ τερματισθεῖσα ἡ ὥς πρὸς τὴν ἐν γένει ἀστυνομίαν ἔρευνα, χωρὶς σὺν τούτοις νὰ γένηται μνεῖα περὶ τῆς χωροφυλακῆς, ἥτοι περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ Σώματος ἐκείνου, ὅπερ, ἀπὸ τῆς καταστάσεως τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος σχηματισθὲν, ἀνέλαβε καὶ ἐκτελεῖ ὑπηρεσίαν σύμφωνον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς γενικῆς ἀστυνομίας καὶ ἐν τῷ προορισμῷ ταύτης ἐνυπάρχουσαν.

Ἄλλ' ἀσχετῶς πρὸς τὸν ἐκ τοῦ προορισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς προσιδιδόμενον εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν αὐτῆς ἀστυνομικὸν χαρακτηῖρα, τὸ εἰς τὸ Σῶμα τοῦτο ἀνατεθὲν διὰ τοῦ ΒΡΠΗ' νόμου τοῦ 1893 καθήκον τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομίας τῆς ὑπαίθρου χώρας, ὑποχρεοῖ ἡμᾶς νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀναγκαῖον τῆς προκειμένης μελέτης συμπλήρωμα τὴν ἔρευναν τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ. Θὰ περιορισθῶμεν δὲ εἰς τὴν ἐξέτασιν μόνον τοῦ καθόλου ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τοῦτον μεταβολῶν, διότι φρονοῦμεν ὅτι αἱ περὶ τοῦ καθήκοντος αὐτῆς διατάξεις, περιλαμβανόμεναι ἐν ἰδίῳ Κανονισμῷ καὶ ἐν πλείστοις νόμοις καὶ Διατάγμασι, δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσωσιν ἀντικείμενον τῆς ἐργασίας ἡμῶν.

Τὸ Σῶμα τῆς χωροφυλακῆς συνεσιύθη διὰ τοῦ ἀπὸ 20(1)

Ἰουνίου 1833 Β. Διατάγματος, ἀποτελεσθὲν ἐξ 1 ἀρχηγοῦ, 10 μοιράρχων, 24 ὑπομοιράρχων, 1 καταλυματίου, 103 ἐνωμοταρχῶν, 120 χωροφυλάκων ἐφίππων καὶ 800 χωροφυλάκων πεζῶν.

Ἔδρα τοῦ Ἀρχηγοῦ ὠρίσθη ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, τὸ δὲ ἐπιτελεῖον αὐτοῦ ἀπετελεῖτο ἐξ ἑνὸς ὑπομοιράρχου ὡς ὑπασπιστοῦ, ἑνὸς καταλυματίου καὶ ἑνὸς ἐνωμοτάρχου γραμματέως. Οἱ μοίραρχοι ἔδεινὰ ἐδρεύουσιν ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν, ἔχοντες ὡς γραμματέα ἑνα ἐνωμοτάρχην, ἐν δὲ τῇ περιφερείᾳ τοῦ οἰκείου νομοῦ, πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἀνάλογον ἀριθμὸν πεζῶν καὶ ἐφίππων ἐνωμοτιῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων συνέκειτο ἐκ δέκα ἀνδρῶν καὶ ἑνὸς ἐνωμοτάρχου. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν μοιράρχων ἐτάχθησαν καὶ οἱ ὑπομοίραρχοι, διοριζόμενοι ὡς διοικηταὶ 3—5 ἐνωμοτιῶν.

Ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς χωροφυλακῆς ἐγένοντο ἔκτοτε πλείους μεταβολαί. Ταύτας θέλομεν ἀναφέρει χρονολογικῶς, διαιρουσντες εἰς δύο κατηγορίας ἀφορώσας, τὴν μὲν εἰς τὰς ἀρχάς, ἵτοι τὸ Ἀρχηγεῖον, τὰς Μοιραρχίας καὶ Ὑπομοιραρχίας, τὴν δὲ εἰς τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

§ 1. Μεταβολαὶ Ἀρχηγείου, Μοιραρχιῶν καὶ ὑπομοιραρχιῶν.

α') Ἀρχηγεῖον. Αἱ μεταβολαὶ τοῦ Ἀρχηγείου, ἀποβλέπουσαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν κατάργησιν καὶ ἀνασύστασιν αὐτοῦ, ἐπὶ πλείονος χρονολογικῶς ὡς ἑξῆς:

1844. Κατηργήθη διὰ Β. Διατάγματος τῆς 12 Φεβρουαρίου. Ἀνασυνεστάθη διὰ Β. Διατάγματος τῆς 13 Μαρτίου.

1848. Κατηργήθη διὰ Β. Δ. τῆς 24 Ἰουνίου.

Ἀνασυνεστάθη διὰ Β. Δ. τῆς 29 Νοεμβρίου.

1851. Κατηγορήθη διὰ Β. Δ. τῆς 23 Ἀπριλίου.

1852. Ἀνασυνεστάθη διὰ Β. Δ. τῆς 10 Ἰουλίου.

1854. Κατηγορήθη διὰ Β. Δ. τῆς 19 Μαΐου.

1855. Ἀνασυνεστάθη διὰ Β. Δ. τῆς 17 Μαρτίου.

Κατηγορήθη διὰ Β. Δ. τῆς 28 Νοεμβρίου.

1859. Ἀνασυνεστάθη διὰ Β. Δ. τῆς 18 Ἰουνίου καὶ 6 Αὐγούστου. Ὁρίσθη δὲ ὅπως ὁ ὑπασπιστὴς ἐκλέγεται μεταξὺ τῶν ὑπομοιράρχων ἢ ἀνθυπομοιράρχων.

1863. Κατηγορήθη διὰ τῆς ἀπὸ 21 Ἰουνίου ἀποφάσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ἀνασυνεστάθη διὰ τοῦ ΙΑ' Νόμου τῆς 22 Νοεμβρίου.

1866. Διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Νοεμβρίου Β. Δ., περὶ καταστατικοῦ τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς, τὸ ἐπιτελεῖον αὐτοῦ ὠρίσθη εἰς ἓνα συνταγματάρχην ἀρχηγόν, ἓνα ἀντισυνταγματάρχην ὑπαρχηγόν, ἓνα ἀντιμοίραρχον ὑπασπιστήν, ἓνα λοχαγὸν τῆς οἰκονομίας, ἓνα ὑπολοχαγὸν τῆς οἰκονομίας καὶ 2 ἐνωμοτάρχας γραμματεῖς.

1872. Διὰ Β. Δ. τῆς 3 Ἰουνίου ὠρίσθη διὰ τὴν θέσιν τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Ἀρχηγοῦ μοίραρχος ἢ ἀντιμοίραρχος.

1878. Διὰ τοῦ ἀπὸ 17 Δεκεμβρίου ΨΞΑ' νόμου, περὶ προσωρινοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Ἀρχηγείου ἀπετελέσθη ἐξ ἑνὸς συνταγματάρχου ἀρχηγοῦ, δύο ἀντισυνταγματαρχῶν ἐπιθεωρητῶν, ἑνὸς ἀντιμοιράρχου ὑπασπιστοῦ, ἑνὸς λοχαγοῦ οἰκονομίας, ἑνὸς ὑπολοχαγοῦ οἰκονομίας, ἑνὸς ἀνθυπασπιστοῦ καὶ 2 ἐνωμοταρχῶν γραμματέων.

1880. Κατηγορήθη τὸ Ἀρχηγεῖον, ἐκδοθέντος τοῦ ἀπὸ 29 Ἀπριλίου ΩΔΗ' νόμου, περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, ὀρίσαντος ἄλλως τὰ τῆς συνθέσεως τοῦ Σώματος.

1892. Ἀνασυνεστάθη διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Ἰουλίου ΒΞΗ' νόμου συγκείμενον ἐξ ἑνὸς ὑποστρατήγου ἢ συνταγματάρχου Ἀρχηγοῦ, δύο συνταγματαρχῶν ἢ ἀντισυνταγματαρχῶν ἐπι-

θεωρητῶν τῆς ἀστυνομίας, 3 ἀντισυνταγματαρχῶν τῆς χωροφυλακῆς ἐπιθεωρητῶν τῆς χωροφυλακῆς καὶ 1 λοχαγοῦ ὑπασιτοῦ. Τὸ προσωπικὸν τῶν γραφείων ἐκανονίσθη βραδύτερον διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Δεκεμβρίου 1893 Β. Διατάγματος.

Ἡ λειτουργία ὁμῶς τοῦ Ἀρχηγείου ἤρξατο ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1894, ὅτε ἐφηρμώσθη ὁ περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως ΒΡΠΗ' νόμος.

1895. Κατηργήθη διὰ τοῦ ἀπὸ 22^{ας} Ἰουνίου ΒΣΟΑ' νόμον.

1899. Ἀνασυνεστάθη διὰ τοῦ ἀπὸ 15^{ης} Ἰουλίου ΒΧΛΘ' νόμον, περὶ ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἀρξαμένης ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1900. Τὸ προσωπικὸν δὲ αὐτοῦ ὥρίσθη εἰς 1 συνταγματάρχην ἀρχηγόν, 3 ἀντισυνταγματάρχας τῆς χωροφυλακῆς ἐπιθεωρητάς, 1 ἀντιμοίραρχον ὑπασιστήν, 1 ὑπομοίραρχον, 1 ἀνθυπομοίραρχον, 1 ἐνωμοτάρχην α' τάξεως καὶ 1 ἐνωμοτάρχην β' τάξεως. Ἐκ τῶν θέσεων ὁμῶς τούτων μόνον αἱ τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν 3 ἀντισυνταγματαρχῶν ἐθεωρήθησαν ὀργανικαὶ διὰ τοῦ πρὸς ἐκτέλειαν τοῦ εἰρημένου νόμου ἐκδοθέντος τὴν 17^{ην} Ἰουνίου 1900 Β. Δ., κανονίσαντος ὅπως τὸ λοιπὸν προσωπικὸν λαμβάνηται δι' ἀποσπάσεως ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν τῆς χωροφυλακῆς.

1904. Διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Ἰουνίου ΓΛΑ' νόμον, περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, ὥρίσθη ὡς ἀρχηγὸς τῆς χωροφυλακῆς 1 συνταγματάρχης λαμβανόμενος ἐκ τοῦ πεζικοῦ, ἵππικοῦ, πυροβολικοῦ, μηχανικοῦ καὶ χωροφυλακῆς, καὶ κατηργήθη ἡ κατὰ τὸν νόμον ΒΧΛΘ' ὑφισταμένη σύσθεσις τοῦ Ἀρχηγείου, ὀρισθέντος, ὅπως αὕτη γένηται διὰ Β. Διατάγματος. Τὸ Διάταγμα τοῦτο δὲν ἐξεδόθη εἰσέτι.

β') Μοιραρχίαι καὶ ὑπομοιραρχίαι. Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 4 τοῦ περὶ συστάσεως τῆς χωροφυλακῆς Β. Διατάγματος τῆς 20 (1) Ἰουνίου 1833 κατέστη ἐν ἐκάστῳ νομῷ

ἀνὰ μία Μοῖρα τῆς χωροφυλακῆς. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἰσχύον τότε Β. Διάταγμα τῆς 3 (15) Ἀπριλίου 1833, περὶ διαιρέσεως τοῦ βασιλείου καὶ διοικήσεως αὐτοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ ἀρχικῶς συσταθεῖσαι Μοῖραι τῆς χωροφυλακῆς ἦσαν αἱ ἐξῆς :

1) Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, 2) Ἀχαΐας καὶ Ἡλιδος, 3) Μεσσηνίας, 4) Ἀρκαδίας, 5) Λακωνίας, 6) Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, 7) Φωκίδος καὶ Λοκρίδος, 8) Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, 9) Εὐβοίας καὶ 10) Κυκλάδων.

Ὡς εἴρηται ἕκαστος μοίραρχος εἶχε παρ' ἑαυτῷ ἓνα ἐνωμοτάρχην γραμματέα, οἱ δὲ ὑπομοίραρχοι διετέλουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, διοικοῦντες ἀνὰ 3—5 ἐνωμοτίας ἐδρευούσας ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ νομοῦ.

Αἱ ἐπελθοῦσαι μέχρι σήμερον μεταβολαὶ εἰσὶ κατὰ χρονολογίαν αἱ ἐξῆς·

1839. Διὰ Β. Δ. τῆς 28ης Δεκεμβρίου ἡ Μοιραρχία Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας διηρέθη εἰς δύο Μοιραρχίας, τὴν τῆς Πρωτευούσης καὶ τὴν τοῦ Νομοῦ ἔχουσας ἑδραν τὴν πρωτεύουσαν. Βραδύτερον διὰ διαταγῆς τοῦ στρατοῦ ἡ ἑδρα τῆς Μοιραρχίας Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας μετετέθη ἐκ τῆς πρωτεύουσας εἰς τὴν Λεβαδείαν.

1841. Διὰ Β. Δ. τῆς 19) 31 Μαρτίου ἐγένοντο αἱ ἐπόμεναι ἀλλαγαὶ ὡς πρὸς τὰ ὄρια τῆς ἀρμοδιότητος καὶ τὴν ὀνομασίαν τῶν τεσσάρων Μοιραρχιῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος:

1) Ἡ Μοιραρχία τῆς Πρωτευούσης, διατηρήσασα τὴν ὀνομασίαν καὶ ἐδρεύουσα ἐν Ἀθήναις, περιέλαβε τὴν διοίκησιν Ἀττικῆς καὶ τὴν ὑποδιοίκησιν Μεγαρίδος.

2) Ἡ Μοιραρχία Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἐδρεύουσα ἐν Λεβαδείᾳ, μετωνομάσθη Παρνασσίδος καὶ περιέλαβε τὰς διοικήσεις Βοιωτίας καὶ Φωκίδος καὶ τὴν ὑποδιοίκησιν Λοκρίδος.

3) Ἡ Μοιραρχία Φωκίδος καὶ Λοκρίδος, ἐδρεύουσα ἐν

Λαμία, μετωνομάσθη Φθιώτιδος καὶ Εὐρυτανίας καὶ περιέλαβε τὰς διοικήσεις Φθιώτιδος καὶ Εὐρυτανίας.

4) Ἡ Μοιραρχία Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, ἐδρεύουσα ἐν Μεσολογγίῳ, διετήρησε τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν καὶ περιέλαβε τὰς διοικήσεις Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας καὶ τὴν ὑποδιοίκησιν Τριχωνίας.

Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐπῆλθον κατόπιν νέου διοικητικοῦ ὁργανισμοῦ τοῦ Κράτους.

1846. Ἐνεκα τῆς διὰ τοῦ ἀπὸ 5ης Δεκεμβρίου 1845 ΚΕ' νόμου γενομένης νέας διοικητικῆς διαιρέσεως τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης, ὅπως ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Κράτους ὑπάρχῃ εἰδικῇ Μοιραρχίᾳ, ἔπαυσε διὰ τοῦ ἀπὸ 7ης Φεβρουαρίου 1846 ἡ ὑπάρχουσα τότε διαίρεσις τῆς Στερεᾶς εἰς τὰς Μοιραρχίας τῆς Πρωτευούσης, τῆς Παρνασσίδος, τῆς Φθιωτιδοφωκίδος καὶ Ἀκαρνανοαιτωλίας καὶ συνεστάθησαν αἱ ἐξῆς μοιραρχίαι:

1) Ἡ τῆς Πρωτευούσης, ἥτις, ἔχουσα ἑδραν τὴν πρωτεύουσαν, περιέλαβε τὴν πλησιεστέραν περιφέρειαν τῆς πρωτευούσης καὶ ἐξετάθη ἀρχομένη ἀπὸ Πειραιῶς διὰ Δαφνίου, Κηφισίας καὶ Καισαριανῆς μέχρι Φαλήρου συμπεριλαμβανομένου.

2) Ἡ Μοιραρχία Ἀττικοβοιωτίας, ἔχουσα ἑδραν τὴν πρωτεύουσαν τῆς διοικήσεως Λεβαδείαν καὶ περιλαμβάνουσα τὸν νομὸν Ἀττικοβοιωτίας ἐκτὸς τοῦ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μοιραρχίας τῆς πρωτευούσης προσδιορισθέντος μέρους τοῦ νομοῦ τούτου.

Ἡ Μοιραρχία Φθιωτιδοφωκίδος, ἔχουσα ἑδραν τὴν πρωτεύουσαν τῆς διοικήσεως Λαμίαν καὶ περιλαμβάνουσα τὸν νομὸν Φθιωτιδοφωκίδος, καὶ

4) Ἡ Μοιραρχία Ἀκαρνανοαιτωλίας ἐδρεύουσα ἐν Μεσολογγίῳ καὶ περιλαμβάνουσα τὸν νομὸν Ἀκαρνανοαιτωλίας.

1847. Διὰ Β. Δ. τῆς 5ης Σεπτεμβρίου μετωνομάσθησαν :

Ἡ Μοιραρχία τῆς Πρωτευούσης εἰς Μοιραρχίαν Ἀτ-

τικῆς, περιλαβοῦσα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ τὰς ἐπαρχίας Αἰγίνης καὶ Μεγαρίδος.

Ἡ Μοιραρχία Ἀττικοβοιωτίας εἰς Μοιραρχίαν Βοιωτίας, περιορισθείσης τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας Λεβαδείας καὶ Θηβῶν.

1859. Διὰ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Β. Δ. τῆς 18^{ης} Ἰουνίου, περὶ ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ὠρίσθη, ὅπως ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ, ἐκτὸς ἐκείνων ἐν ταῖς ὁποίαις εἶναι ἔδρα νομοῦ, τοποθετῆται εἰς ὑπομοιραρχος ἢ ἀνθυπομοιραρχος, διειθύνων τὴν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ὑπηρεσίαν τῆς χωροφυλακῆς.

Δυνάμει τῆς διατάξεως αὐτῆς κατέστησαν μονίμως αἱ ὑπομοιραρχίαι.

1865. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1105 τῆς 14^{ης} Ἰανουαρίου διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν κατέστησαν αἱ Μοιραρχίαι Κερκύρας, Λευκάδος, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἐν τοῖς οἰκείοις νομοῖς καὶ ὑπομοιραρχίαι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Παξῶν, Ἰθάκης καὶ Κυθήρων.

Αἱ Μοιραρχίαι οὕτως ηὐξήθησαν εἰς 15.

1866. Ἐγκρίσει τοῦ Βασιλέως συνεχωνεύθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1193 ἀπὸ 16^{ης} Ἰανουαρίου διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου ἡ Μοιραρχία Βοιωτίας εἰς τὴν τῆς Ἀττικῆς, μετονομασθεῖσαν Μοιραρχίαν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

Συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ „PMΓ” νόμου τῆς 9^{ης} Ἰανουαρίου, περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τῆς Ἐπτανήσου, καὶ τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ περὶ συστάσεως τῆς χωροφυλακῆς Β. Διατάγματος, ἐγένοντο αἱ ἐξῆς μεταβολαὶ ἐν ταῖς Μοιραρχίαις καὶ ὑπομοιραρχίαις τῆς Ἐπτανήσου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1224 ἀπὸ 22 Ἰανουαρίου διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν

α') Κατέστησαν τρεῖς Μοιραρχίαι, ἦτοι:

1) Ἡ τῆς Κερκύρας, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Κερκύρας, Μέσης, Ὀρους, Παξῶν καὶ Λευκάδος.

2) Ἡ τῆς Κεφαλληνίας, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Κρανάας, Πάλης, Σύμης καὶ Ἰθάκης.

3) Ἡ τῆς Ζακύνθου περιλαμβάνουσα τὴν δμώνυμον ἐπαρχίαν.

β') Κατηργήθη ἡ Μοιραρχία Λευκάδος, καταστάσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λευκάδος ὑπομοιραρχίας.

γ') Ἡ ὑπομοιραρχία Κυθήρων προσετέθη εἰς τὴν Μοιραρχίαν Λακωνίας.

Διὰ τῆς κυβερνητικῆς αὐτῆς πράξεως, ἰσχυσάσης ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου, καὶ τῆς συντελεσθείσης, ὡς εἴρηται, συγχωνεύσεως τῆς Μοιραρχίας Βοιωτίας αἱ Μοιραρχίαι τοῦ Κράτους περιωρίσθησαν εἰς 13.

1878. Διὰ Β. Δ. τῆς 29ης Σεπτεμβρίου, ἐκδοθέντος τῇ προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουνίου 1859 Β. Δ. περὶ ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, συνεστάθη κατὰ τὴν Λαυριωτικὴν χώραν ὑπομοιραρχία, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ὑπομοιραρχία Λαυρίου ἔδραν ἔχουσα τὴν δμώνυμον κωμόπολιν.

Ἡ ὑπομοιραρχία αὕτη ὑπῆχθη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μοιραρχίας Ἀττικῆς καὶ περιέλαβεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῆς τοὺς δήμους Κερατέως καὶ Κρωπίας (1).

1881. Διὰ Β. Δ. τῆς 26ης Ἰουνίου, περὶ προσωρινῆς διοικήσεως τῶν προσαρτηθεισῶν τότε τῇ Ἑλλάδι ἐπαρχιῶν, συνεστάθησαν διοικήσεις Μοιρῶν χωροφυλακῆς ἐν ταῖς ἐδραῖς τῶν

1) Εἰδικὸν Διάταγμα. περὶ συστάσεως τῆς ὑπομοιραρχίας Πειραιῶς, ἥτις ἐπὶ μακρὸν ὑφίστατο, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν. Ὑποθέτομεν, ὅτι ἡ αὐτόθι τοποθέτησις ὑπομειράρχου ἐγένετο δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 6 τοῦ Β. Δ. τῆς 18ης Ἰουνίου 1859, περὶ ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ἐάν τοιαύτη δὲν εἶχε συντελεσθῇ προηγουμένως, κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ Β. Δ. τῆς 20 (1) Ἰουνίου 1833.

Β. Ἐπιτρόπων τῶν προσαρτηθέντων τμημάτων Ἀρτης, Τρικκάλων καὶ Λαρίσης.

Τό προσωπικὸν τῶν Μοιρῶν τούτων ὠρίσθη διὰ μεταγενεστέρων Διαταγμάτων καὶ ἐκείνης μὲν τῆς Ἀρτης διὰ τοῦ ἀπὸ θῆς Ἰουλίου, τῶν δὲ τῆς Λαρίσης καὶ τῶν Τρικκάλων διὰ τοῦ ἀπὸ θῆς Νοεμβρίου. Συνέκειτο δὲ τοῦτο, ὡς πρὸς ἐκάστην τῶν Μοιρῶν, ἐξ 1 ταγματάρχου τῆς χωροφυλακῆς ἢ μοιράρχου ὡς διοικητοῦ, 1 ἀντιμοιράρχου, 1 ὑπομοιράρχου, 1 ἀνθυπομοιράρχου διαχειριστοῦ καὶ 1 ἐνωμοτάρχου πεζοῦ α' τάξεως ὡς γραμματέως. Πρὸς δὲ προσετέθησαν εἰς μὲν τὴν Μοῖραν Τρικκάλων τρεῖς ὑπομοίραρχοι ἢ ἀνθυπομοίραρχοι εἰς δὲ τὴν Μοῖραν Λαρίσης τέσσαρες ὑπομοίραρχοι ἢ ἀνθυπομοίραρχοι διὰ τὴν διοίκησιν τῶν ὑπομοιραρχιῶν τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν.

1882. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ΠΜ' νόμου τῆς 19ης Μαρίου, δι' οὗ κατέστησαν ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις τῇ Ἑλλάδι χώραις ἕκ τε τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας τρεῖς νομοί, ὁ τῆς Ἀρτης, ὁ τῆς Λαρίσης καὶ ὁ τῶν Τρικκάλων, περιλαμβάνοντες τὰς ἐπαρχίας Τζουμέρκων, Δομοκοῦ, Φαρσάλων, Ἀγυῖας, Τυρνάβου, Ἀλμυροῦ, Βόλου, Καλαμπάκας καὶ Καρδίτσας, συνεστάθη εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν τῶν νομῶν τούτων μοιραρχία χωροφυλακῆς ἔχουσα προσωπικὸν ἐξ 1 ταγματάρχου ἢ μοιράρχου, 1 ἀντιμοιράρχου, 1 ἀνθυπομοιράρχου διαχειριστοῦ καὶ 1 πεζοῦ ἐνωμοτάρχου α' τάξεως γραμματέως. Ἐν τῇ πρωτευσούσῃ ἐκάστης ἐπαρχίας συνεστάθη ἐπίσης ὑπομοιραρχία διοικουμένη ὑφ' ἑνὸς ὑπομοιράρχου ἢ ἀνθυπομοιράρχου.

Οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν Μοιραρχιῶν ἀνῆλθεν εἰς 16.

1887. Διὰ Β. Δ. τῆς 17ης Δεκεμβρίου, ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργῶν ἐκδοθέντος, συνεστάθη ὑπομοιραρχία ἐν Ἰσθμίᾳ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ὑπομοιραρχία Ἰσθμίας ἔδραν ἔχουσα τὴν

όμώνυμον κωμόπολιν. Αὕτη ὑπήχθη εἰς τὴν Μοιραρχίαν Ἀργολοδοκορινθίας καὶ περιέλαβεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῆς καὶ τὴν Ποσειδωνίαν μεθ' ὅλης τῆς ἐν τῷ μεταξὺ κειμένης διώρυγος.

Διὰ συγχρόνου ἐτέρου Β. Δ. συνεστάθη ἐπίσης ὑπομοιραρχία ἐν Αἰτωλικῷ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ὑπομοιραρχία Αἰτωλικῶν, ἣτις, ἔχουσα ἔδραν τὸ Αἰτωλικόν, ὑπήχθη εἰς τὴν Μοιραρχίαν Αἰτωλοακαρνανίας καὶ περιέλαβεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἐν δλω-τούς τρεῖς δήμους Αἰτωλικῶν, Παραχελωτίδος καὶ Ὠλενεΐας.

1894. Ἐφαρμοσθέντος ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου τοῦ ΒΡΠΗ νόμου, περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ Κράτος διηρέθη εἰς ἀστυνομικὰς περιφερείας ἐκάστης τῆς ὁποίας προΐσταται ἀξιωματικός, ἐπῆλθε σιωπηρὰ κατάργησις πασῶν τῶν ὑπομοιραρχιῶν τοῦ Κράτους.

1899. Διὰ Β. Δ. τῆς 17ης Δεκεμβρίου, ἐκδοθέντος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ΒΧΔ' περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους καὶ ΒΧΛΘ' περὶ μεταβολῆς τοῦ ὁργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, συνεστάθησαν αἱ ἑξῆς δέκα νέαι Μοιραρχίαι.

1) Ἡ τῆς Βοιωτίας ἔδραν ἔχουσα τὴν Λεβαδείαν καὶ περιφέρειαν τὰς ἐπαρχίας Λεβαδείας καὶ Θηβῶν.

2) Ἡ τῆς Κορινθίας ἔδραν ἔχουσα τὴν Κόρινθον καὶ περιφέρειαν τὴν ἐπαρχίαν Κορινθίας.

3) Ἡ τῆς Λακωνικῆς ἔδραν ἔχουσα τὸ Γύθειον καὶ περιφέρειαν τὰς ἐπαρχίας Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυνθίων.

4) Ἡ τῆς Τριφυλίας ἔδραν ἔχουσα τὴν Κυπαρισσίαν καὶ περιφέρειαν τὰς ἐπαρχίας Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

5) Ἡ τῆς Ἠλείας ἔδραν ἔχουσα τὸν Πύργον καὶ περιφέρειαν τὴν ἐπαρχίαν Ἠλείας.

6) Ἡ τῆς Μαγνησίας ἔδραν ἔχουσα τὸν Βόλον καὶ περιφέρειαν τὰς ἐπαρχίας Βόλου, Ἀλμυροῦ καὶ Σκοπέλου.

7) Ἡ τῆς Καρδίτης ἔδραν ἔχουσα τὴν Καρδίτσαν καὶ περιφέρειαν τὴν ἐπαρχίαν Καρδίτης.

8) Ἡ τῆς Φωκίδος ἔδραν ἔχουσα τὴν Ἀμφισσαν καὶ περιφέρειαν τὰς ἐπαρχίας Παρνασσίδος καὶ Λωρίδος.

9) Ἡ τῆς Εὐρυτανίας ἔδραν ἔχουσα τὸ Καρπενήσιον καὶ περιφέρειαν τὴν ἐπαρχίαν Εὐρυτανίας καὶ

10) Ἡ τῆς Λευκάδος ἔδραν ἔχουσα τὴν Λευκάδα καὶ περιφέρειαν τὰς ἐπαρχίας Λευκάδος καὶ Ἰθάκης.

Εἰς τὴν μοιραρχίαν Φθιώτιδος προστέθη ἡ ἐπαρχία Λομοκοῦ, ἀποσπασθεῖσα ἐξ ἐκείνης τῆς Λαρίσης.

Ἐν τῷ προμνησθέντι ΒΧΛΘ' νόμῳ, περὶ μεταβολῆς τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ὠρίσθη εἰς 43 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπομοιραρχῶν. Ἰσχύοντος δμως εἰσέτι τοῦ νόμου ΒΡΠΗ' περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως, αἱ ὑπομοιραρχίαι αὗται δὲν συνεστάθησαν.

1904. Διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Ἰουνίου ΓΛΑ' νόμου, περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, ὠρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν μοιραρχῶν κατ' ἀνώτατον ὅρον εἰς 16, ἀνετέθη δὲ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὅπως διὰ Β. Διατάγματος ὀρίσῃ κατὰ τὰς ἀνάγκας τὴν σύνθεσιν, τὰς ἑδρας καὶ τὰς περιφερείας αὐτῶν, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς ἑδρας τῶν ἐν ἀνάγκῃ σχηματιζομένων ὑπομοιραρχῶν. Τὸ περὶ ἐκτελέσεως τῆς διατάξεως αὐτῆς Β. Διάταγμα δὲν ἐξεδόθη εἰσέτι.

§ 2. Μεταβολαὶ τῆς δυνάμεως.

1833. Διὰ τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ Β. Δ. τῆς 20 (1) Ἰουνίου ἡ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς ὠρίσθη εἰς 1 ἀρχηγόν, 10 μοιράρχους, 24 ὑπομοιράρχους, 1 καταλυματίαν, 103 ἐνωμοτάρχας, 120 χωροφύλακας ἐπίππους καὶ 800 χωροφύλακας πεζούς, ἥτοι 36 ἀξιωματικούς καὶ 1023 ὀπλίτας.

Οἱ ὑπομοίραρχοι διηροῦντο εἰς δύο κλάσεις, ἐξ ὧν οἱ μὲν

τῆς α' τάξεως ἦσαν ὁμοίτιμοι πρὸς τοὺς λοχαγούς, οἱ δὲ τῆς β' πρὸς τοὺς ὑπολοχαγούς.

Ἡ δύναμις τῶν ὀπλιτῶν διηρέθη εἰς ἐνωμοτίας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀπετελεῖτο ἐξ 1 ἐνωμοτάρχου καὶ 10 χωροφυλάκων.

1839. Διὰ τῆς ἀπὸ 18ης Σεπτεμβρίου διαταγῆς τοῦ στρατοῦ προσετέθη καὶ τρίτη κλάσις ὑπομοιράρχων, ἐχόντων τάξιν ἀνθυπολοχαγοῦ φερόντων δὲ τὰ αὐτὰ διακριτικὰ σημεῖα τῶν ὑπομοιράρχων β' κλάσεως.

1840. Κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀνωτέρω διαταγῆς τοῦ στρατοῦ δι' ἐτέρας διαταγῆς τῆς 25ης Σεπτεμβρίου προσδιωρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπομοιράρχων ἐκάστης κλάσεως. Κατ' αὐτὴν ἀνῆκον δέκα εἰς τὴν πρώτην τάξιν, δώδεκα εἰς τὴν δευτέραν καὶ δέκα εἰς τὴν τρίτην, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ὑπαρπιστοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ.

1843. Ἐνεκα τῆς ἀνάγκης συνεχῶν καὶ ἐπιτοπίων ἐπιθεωρήσεων τῶν κατὰ τὴν ἐπικράτειαν σταθμῶν τῆς χωροφυλακῆς, διωρίσθησαν διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Νοεμβρίου Β. Διατάγματος 2 ὑπεπιθεωρηταὶ τῆς χωροφυλακῆς ἔχοντες τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου.

1847. Ἐπὶ ἐκθέσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, παραστήσαντος τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς δυνάμεως τῆς χωροφυλακῆς πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθειμένης εἰς αὐτὴν ὑπηρεσίας, διετάχθη διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Μαΐου Β. Διατάγματος ἡ αὐξήσις τῆς δυνάμεως τῶν μὲν πεζῶν χωροφυλάκων εἰς 1100 τῶν δὲ ἐφιππων εἰς 150. Οἱ ἄνδρες οὗτοι διηροῦντο ἀνὰ 10 εἰς τὰς ὑπαρχούσας τότε 125 ἐνωμοτίας.

1854—1855. Κριθείσης ἀνεπαρκοῦς τῆς δυνάμεως τῆς χωροφυλακῆς, ἀπεφασίσθη διὰ τῆς ἀπὸ 29 Δεκεμβρίου 1854 διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου, ἐπὶ τῇ ἐκθέσει συσταθείσης ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Ἰωάννην Κλίμακαν ἐπιτροπῆς, ὅπως πρὸς ἐκτέλεσιν Βασιλικῆς ὑπηρεσίας χορηγηθῇ ἐπικουρία εἰς

τὰς Μοιραρχίας τῆς χωροφυλακῆς ἐκ τῶν διαλυομένων τότε ταγμάτων τῆς ὀροφυλακῆς.

Πρὸς τοῦτο συνεσιάνθησαν δύο τμήματα, τὸ μὲν ἐν Θήβαις ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ 5^{ου} Τάγματος ταγματάρχην Ἰω. Ζωγράφον ἐξ ἀνδρῶν τῶν ταγμάτων 2, 5, 6 καὶ 7 μετὰ ἐξ λοχαγῶν, τριῶν ὑπολοχαγῶν καὶ δύο ἀνθυπολοχαγῶν, τὸ δὲ ἐν Ἀργινίῳ ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ 3^{ου} Τάγματος ταγματάρχην Ἰωάννην Κίτσον ἐξ ἀνδρῶν τῶν 1, 3, 4 καὶ 9 ταγμάτων μετὰ πέντε λοχαγῶν, τεσσάρων ὑπολοχαγῶν καὶ ἐνὸς ἀνθυπολοχαγοῦ. Τὰ τμήματα εἶχον ἐντολήν, ὅπως διατελῶσιν εἰς συνεχῆ συνεννόησιν μετὰ τῶν σχετικῶν Μοιραρχιῶν καὶ τοῦ σχετικοῦ Ἀρχηγείου καὶ χορηγῶσι τὴν ἀναγκαίαν ἐπικουρίαν εἰς τὴν χωροφυλακὴν, ὅσας αὕτη ἤθελε ζητηθῇ ἀρμοδίως. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπίσης προσεκολλήθησαν εἰς τὰς Μοιραρχίας τῆς Πελοποννήσου οἱ ἄνδρες τοῦ 4^{ου} Τάγματος τῆς ὀροφυλακῆς.

Ἄπαντες οἱ ἀποτελοῦντες τὰ τμήματα ὥς καὶ οἱ παρὰ ταῖς Μοιραρχίαις πρυσκεκολλημένοι διεγράφησαν ἐκ τῶν ἐλέγχων τῶν ταγμάτων τῆς ὀροφυλακῆς, ἐλάμβανον δὲ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐκ τῆς χωροφυλακῆς.

Ἐκ τοῦ σκοποῦ ὅπως δοθῇ εἰς τὴν ἐπικουρικὴν χωροφυλακὴν καταλληλότερος πρὸς τὸν προορισμὸν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς σχηματισμός, διετάχθη διὰ τῆς ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1855 διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου ἢ συγκρότησις αὐτῆς εἰς Μοίρας καὶ κατ' ἐνωμοτίας.

Ἐκάστη Μοῖρα συνέκειτο ἐκ δέκα ἐνωμοτιῶν καὶ εἶχεν ἐπὶ κεφαλῆς ἓνα λοχαγὸν καὶ ἓνα ὑπολοχαγὸν ἢ ἀνθυπολοχαγόν, ἐκάστη δὲ ἐνωμοτία ἐκ δέκα δεκανέων καὶ ἀπλῶν ἐπικουρικῶν χωροφυλάκων ὅφ' ἓνα ἐπιλοχίαν ἢ λοχίαν.

Οἱ εἰς ἐκάστην Μοῖραν ἀνήκοντες ἀξιωματικοὶ ὠνομάσθησαν οἱ μὲν λοχαγοὶ μοίραρχοι οἱ δὲ ὑπολοχαγοὶ ἢ ἀνθυπολοχαγοὶ ὑπομοίραρχοι· οἱ διοικοῦντες τὰς ἐνωμοτίας

ὠνομάζοντο, ἐὰν μὲν ἦσαν ἐπιλοχαίαι, ἐνωμοτάρχαι α' τάξεως, ἐὰν δὲ ἦσαν λοχαίαι, ἐνωμοτάρχαι β' τάξεως. Ἄπαντες οἱ ὀπλίται τῆς ἐπικουρικῆς χωροφυλακῆς ἔφερον τὴν μέγρι τοῦδε ἐνδυμασίαν των καὶ τὰ αὐτὰ χαρᾶκτηριστικά, ἔλαβον δὲ τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὸ σῶμα τῆς χωροφυλακῆς μεταθέσεώς των.

Αἱ Μοῖραι τῆς ἐπικουρικῆς χωροφυλακῆς, εἰς ἃς συμπεριελήφθησαν καὶ οἱ παρὰ ταῖς Μοιραρχαῖς τῆς Πελοποννήσου προσκεκολλημένοι, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ἄνδρες, ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Μοιραρχιῶν Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας.

1859. Διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Ἰουνίου Β. Διατάγματος, ἐκδοθέντος πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ΦΝ' Νόμου, ἡ ἄχρι τοῦδε ὀργανικὴ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς μετεσχηματίσθη ὡς ἀκολούθως, ἥτοι ἐξ 1 συνταγματάρχου, 2 ἀντισυνταγματαρχῶν ἐπιτεωρητῶν, 5 ταγματαρχῶν διοικητῶν Μοιρῶν, 6 μοιράρχων διοικητῶν Μοιρῶν, 11 ἀντιμοιράρχων, 21 ὑπομοιράρχων, 20 ἀνθυπομοιράρχων, 1 καταλυματίου α' τάξεως, 1 καταλυματίου β' τάξεως, 5 δοκίμων τῆς στρατιωτικῆς οἰκονομίας, 19 ἐνωμοταρχῶν γραμματέων καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ, 15 ἐνωμοταρχῶν ἱππέων, 120 ἐνωμοταρχῶν πεζῶν, 120 ὑπενωμοταρχῶν πεζῶν (1) 72 χωροφυλάκων ἱππέων α' τάξεως, 600 χωροφυλάκων πεζῶν α' τάξεως, 75 χωροφυλάκων ἱππέων β' τάξεως, 600 χωροφυλάκων πεζῶν β' τάξεως.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος ἐκανονίσθησαν τὰ διακριτικὰ σημεῖα τῶν βαθμῶν καὶ τάξεων, τὰ ὅποια ἦσαν ὅμοια τοῦ μὲν ἀντιμοιράρχου πρὸς τὰ τοῦ λοχαγοῦ, τοῦ δὲ ὑπομοιράρχου πρὸς τὰ τοῦ ὑπολοχαγοῦ, τοῦ ἀνθυπομοιράρχου πρὸς τὰ

1) Τὸ πρῶτον ἤδη ὀρίζεται βαθμὸς ὑπενωμοτάρχου ἐν ἐκάστη ἐνωμοτίᾳ, ἣτις οὕτως ἀποτελεῖται ἐξ 1 ἐνωμοτάρχου, 1 ὑπενωμοτάρχου καὶ 10 χωροφυλάκων.

τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ, τοῦ ὑπενωμοτάρχου πρὸς τὰ τοῦ δεκανέως, καὶ τοῦ χωροφύλακος α' τάξεως πρὸς τὰ τοῦ ὑποδεκανέως.

Ἐδραι τῶν δύο ἐπιθεωρητῶν ὠρίσθησαν τοῦ μὲν αἱ Ἀθῆναι τοῦ δὲ ἡ Τρίπολις. Εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ἐπιθεωρητὴν ἀνετέθη πρὸς τούτοις διὰ τοῦ ἀρθρου 4 τοῦ Β. Δ. ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἐνωμοταρχῶν καὶ χωροφυλάκων, ταχθέντων πρὸς τοῦτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ἐνὸς ὑπομοιράρχου καὶ τῶν ἀναγκαίων ὑπαξιωματικῶν ⁽¹⁾.

Κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ἀνωτέρω μετασχηματισμοῦ τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῆς χωροφυλακῆς ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ μετονομασία τῶν ὑπομοιράρχων τῶν 3 τάξεων. Οὕτω διὰ Β. Δ. τῆς 21 Ἰουλίου 1859 μετωνομάσθησαν οἱ μὲν ὑπομοίραρχοι α' τάξεως ἀντιμοίραρχοι, οἱ δὲ ὑπομοίραρχοι β' τάξεως ὑπομοίραρχοι καὶ οἱ ὑπομοίραρχοι γ' τάξεως ἀνθυπομοίραρχοι.

1861. Διὰ τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουλίου Β. Δ. ὠρίσθη, διὸ ὁ βαθμὸς τοῦ μοιράρχου καὶ ἀντιμοιράρχου εἶναι ὁ αὐτός, ὡς πρὸς δὲ τὴν τάξιν, διὸ ἡ μὲν τοῦ μοιράρχου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν τοῦ λοχαγοῦ α' τάξεως, ἡ δὲ τοῦ ἀντιμοιράρχου πρὸς τὴν τοῦ λοχαγοῦ β' τάξεως ⁽²⁾.

1864. Ἐνεκεν ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας προσετέθησαν εἰς τὴν δύναμιν τῆς χωροφυλακῆς, διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου Β. Δ., ἐκδοθέντος ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν Ἑσπερικῶν καὶ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργῶν, 40 ἐνωμοτίαι πεζῶν χωροφυλάκων μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐνωμοταρχῶν καὶ ὑπενωμοταρχῶν.

1) Ὅρα κατωτέρω Β. Δ. περὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ὑποδεστέρου προσωπικοῦ τῆς Χωροφυλακῆς.

2) Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου Β. Δ., συνεστάθη Σχολεῖον Χωροφυλακῆς. Τὸ κείμενον τοῦ Διατάγματος τούτου ἔχει: ὡς ἑξῆς:

Ἐν τῷ Διατάγματι τούτῳ ὠρίσθη πρὸς τοῦτοις, ὅπως αἱ τοποθετήσεις καὶ μεταθέσεις τῶν σταθμῶν, καθὼς καὶ αἱ μεταθέσεις τοῦ προσωπικοῦ, ἐνεργῶνται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, τῇ αἰτήσῃ ἢ τῇ συναινέσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν.

1866. Διὰ Β. Δ. τῆς 24 Ἰουλίου κατηργήθησαν αἱ θέσεις 2 ταγματάρχων, 2 ἀντιμοιράρχων, 1 ὑπομοιράρχου καὶ 3 ἀνθυπομοιράρχων.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ὑποδεστέρου προσωπικοῦ τῆς χωροφυλακῆς

Ο Θ Ω Ν

ἐ λ έ φ Θεοῦ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προνοῦντες ὑπὲρ μορφώσεως τοῦ ὑποδεστέρου προσωπικοῦ τοῦ Σώματος τῆς χωροφυλακῆς, ἔχοντες δ' ὑπ' ὄψιν τὸ 4 ἄρθρον τοῦ Ἡμετέρου Διατάγματος τῆς 18 Ἰουνίου 1859 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Σώματος τούτου.

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν ἀπερχομένης καὶ διατάττομεν·

Ἄρθρον 1. Συνιστᾶται ἐν Ἀθήναις σχολεῖον τῶν ἐνωμοταρχῶν, ὑπενωμοταρχῶν καὶ χωροφυλάκων.

Ἄρθρον 2 Εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο θέλουσι διδάσκεισθαι κατὰ μέσον ὅρον διαρκῶς ἑκατὸν εἰκοσιν ὑπαξιωματικοὶ καὶ χωροφύλακες, ἀποσπώμενοι ἐξ ἀπασῶν τῶν Μοιραρχιῶν τοῦ Κράτους καὶ ἀντικαθιστῶμενοι περιοδικῶς δι' ἰσαριθμῶν, μετὰ τὴν περάτωσιν τῆς σειρᾶς τῆς διδασκαλίας.

Ἄρθρον 3. Τὸ Σχολεῖον διαιρεῖται εἰς δύο τάξεις·

α') Τὴν τῶν χωροφυλάκων, καὶ

β') Τὴν τῶν ὑπενωμοταρχῶν καὶ ἐνωμοταρχῶν.

Ἄρθρον 4. Εἰς τὴν τάξιν τῶν χωροφυλάκων θέλουσι διδάσκεισθαι·

α) Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή.

β) Αἱ τέσσαρες πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς.

γ) Ἡ σύνταξις ἀπλῶν ἀναφορῶν, ἐκθέσεων καὶ ἡ διεξαγωγή ἀνακρίσεων.

δ) Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Σώματος καὶ τῶν ἀφορώντων

Ἔτερον Β. Β. τῆς 18 Νοεμβρίου, περὶ καταστατικοῦ τοῦ Σώματος τῆς χωροφυλακῆς, ὥρισε τὴν δύναμιν καὶ τὴν σύνθεσιν αὐτῆς ὡς ἑξῆς:

τὴν χωροφυλακὴν νόμων καὶ διατάξεων, τ' ἀνγκαιούντα διὰ τὴν ὑπαξιωματικόν.

ε') Τὰ γυμνάσια τοῦ πεζικοῦ ἢ τοῦ ἱππικοῦ μέχρι τοῦ οὐλαμοῦ.

Ἄρθρον 5. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπενωμοταρχῶν καὶ ἐνωμοταρχῶν θέλουσι διδάσκεισθαι

α') Ἡ καθομιλουμένη.

β') Ἡ ἀριθμητικὴ πλήρης.

γ') Ἡ σύνταξις ἀναφορῶν, ἐκθέσεων καὶ ἡ διεύθυνσις καὶ διεξαγωγὴ ἀνακρίσεων ἐν ἐκτάσει.

δ') Πλήρης ὁ κανονισμὸς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Σώματος καὶ ἡ γνῶσις τῶν διατάξεων καὶ νόμων τῶν σχεσίων ἐχόντων μὲ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς χωροφυλακῆς.

ε') Ἐκ τῶν γυμνασίων τοῦ πεζικοῦ ἢ τοῦ ἱππικοῦ, τὸ σχολεῖον τοῦ οὐλαμοῦ καὶ ἀσκήσεις παρὰ τῷ τάγματι τοῦ πεζικοῦ ἢ παρὰ τῇ ἱππαρχίᾳ τῶν λογχοφόρων.

Ἄρθρον 6. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν δύναται νὰ διορίσῃ παρὰ τῷ σχολείῳ διὰ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ἐτέρους ἀξιωματικούς τοῦ Σώματος, ἐκτὸς τῶν ὀριζομένων διὰ τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ Ἡμετέρου Διατάγματος τῆς 18 Ἰουνίου 1859.

Ἄρθρον 7. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν θέλει ἐκδῶσει τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων καὶ ὀρίσει τὴν διάρκειαν τῆς σειρᾶς τῆς διδασκαλίας.

Ἄρθρον 8. Οἱ εἰς τὸ σχολεῖον ἐκπαιδευόμενοι ὑπαξιωματικοὶ καὶ χωροφύλακες θέλουσιν ἐκτελεῖ καὶ ὑπηρεσίαν παρὰ τῇ Μοιραρχίᾳ Ἀττικῆς.

Ἄρθρον ἀκροτελεύτιον. Εἰς τὸν Ἡμέτερον Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν ἀνατίθεται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 20 76ρίου 1861.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ἡ Βασιλίσσα

ΑΜΑΛΙΑ

α') Ἀρχηγέτον. 1 Συνταγματάρχης Ἀρχηγός, 1 ἀντι συνταγματάρχης ὑπαρχηγός, 1 ἀντιμοίραρχος ὑπασπιστής, 1 λοχαγός οἰκονομίας, 1 ὑπολοχαγός οἰκονομίας, 2 ἐνωμοτάρχαι γραμματεῖς.

β') 13 Μοιραρχίαι. 4 Ταγματάρχαι διοικηταὶ Μοιραρχιῶν, 4 μοίραρχοι διοικηταὶ Μοιραρχιῶν, 5 ἀντιμοίραρχοι διοικηταὶ Μοιραρχιῶν, 4 ἀντιμοίραρχοι, 30 ὑπομοίραρχοι, 30 ἀνθυπομοίραρχοι εἰς τὰς ἑδρας τῶν Μοιραρχιῶν καὶ τὰς Ὑπομοιραρχίας, 13 ἀνθυπομοίραρχοι ἢ ἀνθυπολοχαγοὶ οἰκονομίας, 13 ἐνωμοτάρχαι γραμματεῖς, 10 ἐνωμοτάρχαι ἱππεῖς, 165 ἐνωμοτάρχαι πεζοί, 10 ὑπενωμοτάρχαι ἱππεῖς, 165 ὑπενωμοτάρχαι πεζοί, 50 χωροφύλακες α' τάξ. ἱππεῖς, 825 χωροφύλακες α' τάξ. πεζοί, 50 χωροφύλακες β' τάξ. ἱππεῖς, 825 χωροφύλακες β' τάξ. πεζοί, ἥτοι ὅλῳ:

Ἀνώτεροι ἀξιωματικοί.	6
Κατώτεροι »	89
Ὑπαξιωματικοί	366
Χωροφύλακες	1750
	<hr/> 2211

1868. Δυνάμει Β. Ἐγκρίσεων τῆς 7 Μαρτίου καὶ 11 Μαΐου ηὐξήθη ἡ ἔφιππος χωροφυλακὴ κατὰ 2 ἐνωμοτίας.

Ἐπίσης δυνάμει Β. Ἐγκρίσεως τῆς 24 Μαΐου προσετέθη εἰς τὴν ὀργανικὴν δύναμιν τῆς χωροφυλακῆς εἰς ταγματάρχης ὡς διοικητῆς Μοιραρχίας.

Διὰ Διατάγματος δὲ τῆς 20 Ἰουλίου περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Σώματος τῆς χωροφυλακῆς προσετέθησαν οἱ ἑξῆς ἀξιωματικοί: 1 ἀντισυνταγματάρχης ἐπιθεωρητής, 1 ταγματάρχης, 3 μοίραρχοι διοικηταὶ Μοιραρχιῶν, 4 ἀντιμοίραρχοι.

Ὡρίσθη δὲ ἐν αὐτῷ, ὅπως οἱ ἀντιμοίραρχοι τοῦ Σώμα-

τος τοποθετῶνται παρὰ τοῖς ταγματάρχαις ἢ μοιράρχοις διοικηταῖς Μοιραρχιῶν καὶ ἀναπληρῶσι τοὺτους ἀπόντας.

1869. Δυνάμει Β. Ἐγκρίσεως τῆς 3 Μαρτίου κατηργήθησαν αἱ κατὰ τὸ 1868 συσταθεῖσαι δύο ἔφιπποι ἐνωμοτίαι.

1872. Διὰ Β. Δ. τῆς 3 Ἰουνίου ὠρίσθη μοίραρχος ἢ ἀντιμοίραρχος διὰ τὴν θέσιν τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Ἀρχηγοῦ.

1876. Διὰ Β. Δ. τῆς 4 Ἰανουαρίου ἐκανονίσθη, ὅπως τὰ δύο τρίτα τῶν ἐνωμοταρχῶν τῆς ἐφίππου χωροφυλακῆς ὡσι πρώτης τάξεως,

1877. Τὴν 18 Ἰουλίου ἐξεδόθη ὁ ΧΣΗ' Νόμος μεταβαλὼν τὴν δύναμιν τῶν ὀπλιτῶν τῆς πεζῆς χωροφυλῆς ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνωμοτιῶν. Διὰ τοῦ ἀρθρου 1 τοῦ νόμου τοῦτου ὠρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲν ἐνωμοταρχῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γραμματέων, εἰς 129, ἐξ ὧν 65 ἦσαν πρώτης τάξεως καὶ 64 δευτέρας, τῶν δὲ ὑπενωμοταρχῶν εἰς 114 καὶ τῶν χωροφυλάκων εἰς 2508, ὧν οἱ ἡμίσεις πρώτης τάξεως καὶ ἡμίσεις δευτέρας, ἀποτελοῦντες 114 ἐνωμοτίας.

Κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τοῦτον ἐκάστη τῶν ἐνωμοτιῶν τῆς πεζῆς χωροφυλακῆς συνέκειτο ἐξ 1 ἐνωμοτάρχου, 1 ὑπενωμοτάρχου καὶ 22 χωροφυλάκων.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς δυνάμεως αὐτῆς τῶν χωροφυλάκων, ἐπειράπη διὰ τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ Νόμου εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως μεταθέσῃ εἰς τὴν χωροφυλακὴν στρατιώτας τοῦ πεζικοῦ διανύσαντας τὸν ἕκτον μῆνα τῆς θητείας των κατ' ἐλάχιστον ὅρον, μὴ ὄντας ἀντικαταστάτας καὶ συναινουῦντας εἰς τὴν μετάθεσιν αὐτήν.

1878. Διὰ τοῦ ἀπὸ 17 Δεκεμβρίου ΨΞΗ' Νόμου, περὶ προσωρινοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, οὗτινος ἡ ἰσχὺς ὠρίσθη μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1879, ἡ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Ἀρχηγείου καὶ 13 Μοιραρχιῶν, ἐκανονίσθη ὡς ἑξῆς:

α') Ἀρχηγείον. 1 Συνταγματάρχης Ἀρχηγός, 2 ἀντισυνταγματάρχαι ἐπιθεωρηταί, 1 ἀντιμοίραρχος ὑπασπιστής, 1 λοχαγός οἰκονομίας, 1 ὑπολοχαγός οἰκονομίας, 1 ἀνθυπασπιστής, 2 ἐνωμοτάρχαι γραμματεῖς.

β') Μοιραρχίαι. 6 Ταγματάρχαι διοικηταὶ Μοιρῶν, 7 μοίραρχοι, 13 ἀντιμοίραρχοι, 22 ὑπομοίραρχοι, 22 ἀνθυπομοίραρχοι, 13 ἀνθυπομοίραρχοι οἰκονομ. 13 ἐνωμοτάρχαι γραμματεῖς, 10 ἐνωμοτάρχαι ἱππεῖς, 114 ἐνωμοτάρχαι πεζοί, 10 ὑπενωμοτάρχαι ἱππεῖς, 114 ὑπενωμοτάρχαι πεζοί, 50 χωροφύλακες ἱππεῖς α' τάξεως, 50 χωροφύλακες ἱππεῖς β' τάξ., 1254 χωροφύλακες πεζοὶ α' τάξ., 1254 χωροφύλακες πεζοὶ β' τάξεως.

Ὡρίσθη δὲ ὅπως ἐν πολέμῳ προστίθενται διὰ τὴν στρατονομικὴν ὑπηρεσίαν.

5 Ἐνωμοτάρχαι ἱππεῖς, 5 ὑπενωμοτάρχαι ἱππεῖς, 20 χωροφύλακες ἱππεῖς α' τάξεως, 20 χωροφύλακες ἱππεῖς β' τάξ.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς δυνάμεως τῆς χωροφυλακῆς ἐπετέραθη διὰ τοῦ ἀπὸ 26ης Δεκεμβρίου Β. Δ. περὶ ἐκτελέσεως τοῦ εἰρημένου νόμου, ἡ μετὰθεςις ὡς χωροφυλάκων β' τάξ. τῶν ἐκ τῆς διαταχθείσης συγχωνεύσεως ταγμάτων τῶν εὐζώνων πλεοναζόντων στρατιωτῶν, σαλπικτῶν καὶ ὑποδεκανέων καὶ δεκανέων ἐκείνων, οἵτινες ἐπεθύμουν τὴν μετὰθесιν, ἀπέδειξαν διαγωγὴν ἐξαίρετον ἢ ἄμεμπτον, ἦσαν σωματικῶς ἱκανοί, συνεπλήρωσαν τοῦλάχιστον τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ εἶχον ὑπηρετήσῃ τοῦλάχιστον ἐξάμηνον. Ἐπίσης ἐπετεράθη ἡ εἰς τὴν ἔφιππον χωροφυλακὴν ὡς χωροφυλάκων β' τάξεως καὶ ὑπὸ τετραετῇ θητείαν μετὰθεςις τῶν πλεοναζόντων ἐκλεκτῶν καὶ ἱππέων τοῦ συντάγματος τοῦ ἱππικοῦ ὡς καὶ τῶν ἐλατῶν, ἐὰν ἐπεθύμουν τὴν μετὰθесιν καὶ εἶχον τὰ εἰρημέτα προσόντα.

1880. Ἐκδοθέντος τοῦ ἀπὸ 29 Ἀπριλίου ΩΔΗ' νόμου. περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, μετεσχηματίσθη πάλιν

ἡ χωροφυλακή, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ 2 ἐπιθεωρητῶν, 13 Μοιραρχιῶν μετ' ἀναλόγου ἀριθμοῦ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας ὑπομοιραρχιῶν καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς προσωπικοῦ :

2 Ἀντισυνταγμαρχῶν ἐπιθεωρητῶν, 7 ταγματάρχων διοικητῶν Μοιρῶν, 6 μοιράρχων διοικητῶν Μοιρῶν, 13 ἀντιμοιράρχων, 22 ὑπομοιράρχων, 22 ἀνθυπομοιράρχων, 13 ἀνθυπολοχαγῶν ἢ ἀνθυπομοιράρχων διαχειριστῶν, 13 ἐνωμοταρχῶν α' τάξεως γραμματέων, 10 ἐνωμοταρχῶν ἱππέων ἐξ ἡμισείας α' καὶ β' τάξεως, 120 ἐνωμοταρχῶν πεζῶν ἐξ ἡμισείας α' καὶ β' τάξεως, 10 ὑπενωμοταρχῶν ἱππέων, 120 ὑπενωμοταρχῶν πεζῶν, 100 χωροφυλάκων ἱππέων ἐξ ἡμισείας α' καὶ β' τάξεως, 1692 χωροφυλάκων πεζῶν.

Ἐν τῷ νόμῳ ὠρίσθησαν πρὸς τούτοις καὶ προσόντα πρὸς κατάταξιν εἰς τὴν χωροφυλακὴν (ᾧρα ἄρθ. 21).

Ἡ δύναμις καὶ ἡ σύνθεσις τῆς χωροφυλακῆς μετεβλήθη βραδύτερον διὰ τοῦ ἀπὸ 27 Δεκεμβρίου Β. Διατάγματος, ὅπερ, ἐκδοθὲν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἄρθρων 15 καὶ 18 τοῦ ΩΛΗ' νόμου, ὥρισε τὴν αὔξησιν τῶν σωμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τότε ὑφισταμένης ἐπιστρατεύσεως.

Κατὰ τὸ Διάταγμα τοῦτο ἡ χωροφυλακὴ ἀπετελέσθη ἐκ :

Τῶν ἐπιθεωρητῶν, 13 Μοιραρχιῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξαρτωμένων ὑπομοιραρχιῶν, 200 πεζῶν ἐνωμοτιῶν, 14 ἐφίππων ἐνωμοτιῶν.

Ἡ σύνθεσις αὐτῶν ὠρίσθη ὡς ἐξῆς :

α') Ἐπιθεώρησις. 2 Ἀντισυνταγματάρχαι ἐπιθεωρηταί.

β') Μοιραρχίαι καὶ Ὑπομοιραρχίαι. 7 Ταγματάρχαι διοικηταὶ Μοιρῶν, 6 μοίραρχοι διοικηταὶ Μοιρῶν, 13 ἀντιμοίραρχοι, 25 ὑπομοίραρχοι, 25 ἀνθυπομοίραρχοι, 13 ἀνθυπομοίραρχοι διαχειρισταί, 13 ἐνωμοτάρχαι α' τάξ. γραμματεῖς.

γ') Πεζὴ ἐνωμοτία. 1 Ἐνωμοτάρχης, 2 ὑπενωμοτάρχαι, 22 χωροφύλακες.

δ') Ἐφιππος ἐνωμοτία. 1 Ἐνωμοτάρχης, 1 ὑπενωμοτάρχης, 15 χωροφύλακες.

Οἱ ἐνωμοτάρχαι καὶ οἱ χωροφύλακες τῶν τε πεζῶν καὶ ἐφίππων ἐνωμοτιῶν ὠρίσθησαν ἐξ ἡμισείας α' καὶ β' τάξεως.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω σύνθεσιν ἡ δύναμις τῶν ἐν ταῖς ἐνωμοτίαις ὀπλιτῶν ἀνήρχετο τῆς μὲν πεζῆς χωροφυλακῆς εἰς 200 ἐνωμοτάρχας, 400 ὑπενωμοτάρχας καὶ 4 400 χωροφύλακας, τῆς δὲ ἐφίππου χωροφυλακῆς εἰς 14 ἐνωμοτάρχας, 14 ὑπενωμοτάρχας καὶ 210 χωροφύλακας, ἧτοι ἐν ὅλῳ εἰς 5 238.

1881. Διὰ Β. Δ. τῆς 21 Φεβρουαρίου, ἐκδοθέντος ἐπίσης πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀρθρῶν 15 καὶ 18 τοῦ ΩΛΗ' νόμου, προσετέθη εἰς τὴν χωροφυλακὴν 1 ἀντισυνταγματάρχης ἐπιθεωρητής. Οὕτως οἱ ἐπιθεωροῦνται ἀνῆλθον εἰς 3.

1882. Διὰ τοῦ ἀπὸ 26 Μαΐου Β. Δ. προσεκολλήθη εἰς ἕκαστον τῶν τριῶν Ἀρχηγείων στρατοῦ ἀνὰ εἰς ἀντισυνταγματάρχης ἐπιθεωρητής τῆς χωροφυλακῆς, ἵνα διευθύνῃ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Ἀρχηγοῦ τὰ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ ἐπιθεωρῇ ὁσάκις ἤθελε διαταχθῇ τὴν ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκάστου Ἀρχηγείου χωροφυλακὴν.

Ἡ προσκόλλησις αὕτη διετάχθη, διότι εἰς τὰ Ἀρχηγεῖα στρατοῦ εἶχεν ἀνατεθῇ τόιε, διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1882 Β. Δ., ἡ διενθύνσις τῆς ὑπηρεσίας τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ὑπῆγοντο δὲ καὶ αἱ Μοιραρχίαι τῆς χωροφυλακῆς.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπῆλθε νέα μεταβολὴ εἰς τὴν δύναμιν τῆς χωροφυλακῆς, γενομένη διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Ἰουνίου ΑΛΖ' νόμου, περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἡ χωροφυλακὴ ἀπετελέσθη ἐκ 3 ἐπιθεωρητῶν τῆς χωροφυλακῆς, 16 Μοιραρχιῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξαστρωμένων Ὑπομοιραρχῶν, 210 πεζῶν καὶ 16 ἐφίππων ἐνωμοτιῶν.

Ἡ σύνθεσις αὐτῶν ὠρίσθη ὡς ἐξῆς:

α') Ἐπεθεώρησις. 3 Ἀντισυνταγματάρχαι ἐπιθεωρηταί.

β') Μοιραρχίαι καὶ Ὑπομοιραρχίαι. 8 Ταγματάρχαι

διοικηται Μοιρων, 8 μοίραρχοι διοικηται Μοιρων, 16 αντι-μοίραρχοι, 30 υπομοίραρχοι, 30 ανθυπομοίραρχοι, 16 ανθυπομοίραρχοι η ανθυπολοχαγοι διαχειρισταί, 16 ενωμοτάρχαι α' τάξ. γραμματεῖς.

γ') Πεζὴ ἐνωμοτία. 1 Ἐνωμοτάρχης, 2 ὑπενωμοτάρχαι, 22 χωροφύλακες.

δ') Ἐφιππος ἐνωμοτία. 1 ἐνωμοτάρχης, 1 ὑπενωμοτάρχης, 15 χωροφύλακες.

Οἱ ἐνωμοτάρχαι καὶ χωροφύλακες πασῶν τῶν ἐφίππων καὶ πεζῶν ἐνωμοτιῶν ὠρίσθησαν ἐξ ἡμισείας α' καὶ β' τάξεως.

Ἡ ὅλική δύναμις τῶν ἐν ταῖς ἐνωμοτίαις ὀπλιτῶν ἀνῆλθεν εἰς 5522.

Πρὸς τοῦτοις διὰ Β. Δ. τῆς 7 Αὐγούστου διετάχθη ὁ σχηματισμὸς ἐξ εἰσέυ ἐνωμοτιῶν τῆς ἐφίππου χωροφυλακῆς ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 15, 16, 17, 18, 19 καὶ 20.

1884. Ἡ διὰ τοῦ ,ΑΛΖ' νόμου τοῦ 1882 κανονισθεῖσα σύνθεσις τῆς χωροφυλακῆς ὠρίσθη αὐτῆς ἀνευ μεταβολῆς ἐν πίνακι προσαρτηθέντι εἰς τὸν ἀπὸ 30 Μαρτίου 1884 ,ΑΡΚΑ' νόμον, περὶ τροποποιήσεως ἄρθρων τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ σιτρατοῦ ,ΑΛΖ' νόμου.

1887. Διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Μαΐου ,ΑΦΔΓ' νόμου, περὶ τροποποιήσεως τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ σιτρατοῦ νόμου, ὠρίσθη ἐκ νέου ἡ σύνθεσις τῆς χωροφυλακῆς ὡς ἐξῆς:

α') Ἐπιθιῶρησις. 3 Ἀντισυνταγματάρχαι ἐπιθεωρηταί.

β') Μοιραρχίαι καὶ ῥ'πομοίραρχίαι. 8 Ταγματάρχαι διοικηται Μοιρων, 8 μοίραρχοι διοικηται Μοιρων, 16 αντι-μοίραρχοι, 30 υπομοίραρχοι, 30 ανθυπομοίραρχοι η ανθυπολογ. διαχειρισταί, 16 ἐνωμοτάρχαι α' τάξ. γραμματεῖς.

γ') Πεζὴ ἐνωμοτία. 1 Ἐνωμοτάρχης, 2 ὑπενωμοτάρχαι, 13 χωροφύλακες.

δ') Ἐφιππος ἐνωμοτία. 1 Ἐνωμοτάρχης. 1 ὑπενωμοτάρχης, 14 χωροφύλακες.

Ἡ δύναμις οὕτω τῶν ἐν ταῖς ἐνωμοτίαις ὀπλιτῶν ἡλατιώδη εἰς 3616.

Διὰ τοῦ εἰρημένου νόμου, καταργήσαντος τὴν ἐθελουσίαν ἐν τῇ πεζῇ χωροφυλακῇ κατὰταξιν, ὥρισθη ὅπως αὕτη καταρτίζεται.

Ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς μετατιθεμένων κατὰ τὴν 1 Ἰουνίου ἐκ τοῦ πεζικοῦ 2200 κληρωτῶν, οἵτινες ὤφειλον νὰ διανύωσιν ἐν τῇ χωροφυλακῇ τὸ ὑπόλοιπον τῆς τοῦ κληρωτοῦ θητείας, ἥτοι 16 μῆνας καὶ 15 ἡμέρας, ἔδει δὲ νὰ ἔχωσι τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα ὥρισθησαν κατόπιν διὰ Β. Διατάγματος.

Ἐκ τῶν ἀνακατατασσομένων, καὶ

Μὴ συμπληρουμένης τῆς δυνάμεως διὰ τῶν ἀνωτέρω, ἐκ τῆς κατατάξεως τῶν διανυσάντων ἐν τοῖς διαφόροις ὅπλοις τοῦ σιρατοῦ 20μηνον πραγματικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐπιθυμούντων τὴν κατὰταξιν. Οὗτοι ἔπρεπε νὰ ἔχωσι τὰ ὀρισθέντα διὰ Β. Διατάγματος προσόντα, κατατασσόμενοι δὲ νὰ ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν ὑποχρέωσιν οὐχὶ μικροτέραν τῆς διειτούς.

Ἐπίσης διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐπιτρέπη ἡ εἰς τὴν ἔφιππον χωροφυλακὴν κατὰταξις τῶν διανυσάντων ἐν τοῖς Συντάγμασι τοῦ ἵππικοῦ 20μηνον πραγματικὴν ὑπηρεσίαν, ἐχόντων ὀρισμένα προσόντα καὶ δηλωσάντων ὅτι ἐπιθυμοῦσι τὴν μετάρθεσιν. Οὗτοι μετετίθενται ὡς ἔφιπποι χωροφύλακες μὲ διειτὴ ἢ μεγαλειτέραν θητείαν.

1890. Διὰ τοῦ ἀπὸ 13 Μαΐου ,ΑΩΚς' νόμου προσετέθησαν εἰς τὴν δύναμιν τῆς χωροφυλακῆς οἱ ἐξῆς βαθμοφόροι:

46 Ὑπομοίραρχοι, 16 ἀνθυπομοίραρχοι γραμματεῖς, 16 ἀνθυπολ. Οἰκον. διαχειρισταί.

Διεγράφησαν δὲ ἐξ αὐτῆς:

30 Ὑπομοίραρχοι, 16 ἀνθυπομοίραρχοι ἢ ἀνθυπολοχαγοὶ διαχειρισταί, 16 ἐνωμοτάρχαι α' τάξ. γραμματεῖς.

1893. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μετεβλήθη ἡ δύναμις τῆς χω-

ροφυλακῆς διὰ τοῦ ἀπὸ 21 Φεβρουαρίου „ΒΡΟΞ“ νόμου, ἐν ᾧ ὠρίσθη, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖται:

Ἐκ 16 Μοιραρχιῶν, αἱ ὁκτώ τῶν ὁποίων διαφέρουσι τῶν λοιπῶν 8 κατὰ τὴν σύνθεσιν.

Ἐκ τῶν εἰς τὰς Μοιραρχίας ὑπαγομένων ὑπομοιραρχιῶν.

Ἐκ 210 πεζῶν καὶ 16 ἐφίππων ἐνωμοτιῶν.

Ἐκάστης τούτων ἡ σύνθεσις ἐκανονίσθη ὡς ἑξῆς:

α') **Μεῖζ τῶν 8 Μοιραρχιῶν.** 1 Ταγματάρχης διοικητής, 1 ἀντιμοίραρχος ὑποδιοικητής, 1 ὑπομοίραρχος, 1 ἀνθυπομοίραρχος γραμματεὺς, 1 ἀνθυπολογ. οἶκον. διαχειριστής, 1 ἐνωμοτάρχης α' τάξ., 1 ἐνωμοτάρχης β' τάξ., 2 ὑπενωμοτάρχει γραφεῖς.

β') **Μεῖζ τῶν λοιπῶν 8 Μοιραρχιῶν.** 1 Μοίραρχος διοικητής, 1 ἀντιμοίραρχος ὑποδιοικητής, 1 ὑπομοίραρχος, 1 ἀνθυπομοίραρχος γραμματεὺς, 1 ἀνθυπολ. οἶκον. διαχειριστής, 1 ἐνωμοτάρχης α' τάξ., 1 ἐνωμοτάρχης β' τάξ., 1 ὑπενωμοτάρχης γραφεῖς.

γ') **Ἑπομοιραρχιῶν.** 30 Ἑπομοίραρχοι, 30 ἀνθυπομοίραρχοι.

δ') **Πεζῆς ἐνωμοτίας.** 1 Ἐνωμοτάρχης, 2 ὑπενωμοτάρχει, 15 χωροφύλακες.

ε') **Ἐφίππου ἐνωμοτίας.** 1 Ἐνωμοτάρχης, 1 ὑπενωμοτάρχης, 14 χωροφύλακες.

Κατὰ τὸν ὀργανισμόν τοῦτον ἡ δύναμις τῶν ἐν ταῖς ἐνωμοτίαις ὀπλιτῶν ὠρίσθη εἰς 4036. Οἱ ἐνωμοτάρχει τῆς τε πεζῆς καὶ ἐφίππου χωροφυλακῆς εἰσὶν ἐξ ἡμισείας α' καὶ β' τάξεως, ἐκ δὲ τῶν εἰς ἐκάστην πεζὴν ἢ ἐφίππον ἐνωμοτίαν χωροφυλάκων δύο εἰσὶ πρώτης τάξεως. Εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς χωροφυλακῆς ἀνετέθησαν τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ αὐτῆς.

Καὶ διὰ τοῦ νόμου τούτου ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενον τὸ σύστημα τοῦ διὰ μεταθέσεως κληρωτῶν ἐκ τοῦ πεζικοῦ καταρ-

τισμοῦ τῆς πεζῆς χωροφυλακῆς, ἀυξηθέντος μόνον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετατιθεμένων κατ' ἔτος εἰς 2940. Ἐν τῇ ἐπίππῳ χωροφυλακῇ διετηρήθη ἡ ἐθελουσία κατὰτάξις ὥς καὶ ἡ ἐκ τῶν συνταγμάτων τοῦ ἱππικοῦ μετάθεσις τῶν ἐχόντων 20 μῆνον πραγματικὴν ὑπηρεσίαν.

1899. Αἱ ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς χωροφυλακῆς γενόμεναι, κατὰ τὸ ληφθὲν τότε νομοθετικὸν μέτρον, μεταβολαὶ εἶναι λίαν οὐσιώδεις, διότι καὶ αἱ μονάδες καὶ ἡ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς ἠυξήθησαν, κατηργήθη δὲ τὸ μέχρι τοῦδε σύστημα τοῦ διὰ κληρωτῶν καταρτισμοῦ τῆς πεζῆς χωροφυλακῆς, νομοθετηθέντος ὅπως αὕτη καταρτίζεται δι' ἐθελουσίας κατατάξεως.

Αἱ μεταβολαὶ αὗται ὀρίζονται ἐν τῷ ἀπὸ 15 Ἰουλίου 1899, ΒΧΔΘ' νόμῳ, περὶ μεταβολῆς τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ἣμιν εἶναι συνέπεια τῆς τότε δι' ἑτέρου νόμου γενομένης νέας διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους.

Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ ἡ χωροφυλακὴ ἀπὸτελεῖται :

α') Ἐκ τοῦ Ἀρχηγείου τῆς χωροφυλακῆς.

β') Ἐξ 26 Μοιραρχιῶν.

γ') Ἐκ 43 Ὑπομοιραρχιῶν.

δ') Ἐκ 222 πεζῶν καὶ 15 ἐπίππων ἐνωμοτιῶν, ἐκάστης ἐκ δύο ὑπενωμοτιῶν.

Αἱ Μοιραρχίαι διηρέθησαν εἰς τρεῖς κατηγορίας. Εἰς τὴν πρώτην τούτων ἀνήκουσιν αἱ Μοιραρχίαι Ἀττικῆς, Ἀχαΐας, Τρικκάλων, Ἀκαρνανίας, Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας, Λαρίσσης καὶ Φθιώτιδος, εἰς δὲ τὴν δευτέραν αἱ Μοιραρχίαι Ἀργολίδος, Ἀοῖτης, Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Κυκλάδων, Εὐβοίας καὶ Λακεδαιμόνου καὶ εἰς τὴν τρίτην αἱ λοιπαὶ δέκα αἱ ἤδη διὰ τοῦ νόμου συσταθεῖσαι.

Ἡ σύνθεσις δὲ πασῶν τῶν εἰρημένων μονάδων καθωρίσθη ὥς ἑξῆς·

α') Ἀρχηγείου. 1 Συνταγματάρχης ἀρχηγός, 3 ἀντισυνταγματάρχαι χωροφυλακῆς ἐπιθεωρηταί, 1 ἀντιμοίραρχος

ὑπασπιστής, 1 ὑπομοίραρχος, 1 ἀνθυπομοίραρχος, 1 ἐνωμο-
τάρχης α' τάξ., 1 ἐνωμοτάρχης β' τάξ.,

β') **Μοιραρχίας α' κατηγορίας.** 1 Ταγματάρχης δι-
οικητής, 1 ἀντιμοίραρχος ὑποδιοικητής, 1 ὑπομοίραρχος, 1 ἀν-
θυπομοίραρχος γραμματεὺς, 1 ἐνωμοτάρχης α' τάξ., 1 ἐνω-
μοτάρχης β' τάξ., 2 ὑπενωμοτάρχαι γραφεῖς, 1 ὑπολοχαγὸς
οἰκονομικοῦ διαχειριστής.

γ') **Μοιραρχίας β' κατηγορίας.** 1 Μοίραρχος διοικη-
τής, 1 ἀντιμοίραρχος ὑποδιοικητής, 1 ὑπομοίραρχος, 1 ἀν-
θυπομοίραρχος γραμματεὺς, 1 ἐνωμοτάρχης α' τάξεως, 1 ἐνω-
μοτάρχης β' τάξεως, 1 ὑπενωμοτάρχης γραφεῖς, 1 ὑπολοχα-
γὸς οἰκονομικοῦ διαχειριστής.

δ') **Μοιραρχίας γ' κατηγορίας.** 1 Ἀντιμοίραρχος
διοικητής, 1 ὑπομοίραρχος ὑποδιοικητής, 1 ἀνθυπομοίραρχος
γραμματεὺς, 1 ἐνωμοτάρχης α' τάξεως, 4 ἐνωμοτάρχης β'.
τάξεως, 1 ὑπενωμοτάρχης, 1 ὑπολοχαγὸς οἰκονομικοῦ διαχει-
ριστής.

ε') **Ῥυπομοιραρχιδων.** 21 Ῥυπομοίραρχοι, 22 ἀνθυπο-
μοίραρχοι.

ς') **Πεζῆς ἐνωμοτίας.** 1 Ἐνωμοτάρχης, 2 ὑπενωμο-
τάρχαι, 20 χωροφύλακες.

ζ') **Ἐφίππου ἐνωμοτίας.** 1 Ἐνωμοτάρχης α' τάξεως,
1 ἐνωμοτάρχης β' τάξεως, 2 ὑπενωμοτάρχαι, 16 χωροφύλακες.

Οἱ ἐνωμοτάρχαι ἓν τε τῇ πεζῇ καὶ τῇ ἐφίππῳ χωροφυλακῇ
εἰσὶ κατὰ ²/₃ πρώτης καὶ κατὰ τὸ ¹/₃ δευτέρας τάξεως (1).

Ἡ δύναμις οὕτω τῶν ἐν ταῖς ἐνωμοτίαις ὀπλιτῶν ἀνέρ-
χεται εἰς 5406.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ἡ πεζὴ χωροφυλακὴ δεόν νά

1) Ὁ ὅρισμὸς οὗτος δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς τὴν σύνθεσιν τῆς ἐφίππου
ἐνωμοτίας.

καταρτίζεται δι' ἐθελοντῶν ἐχόντων τὰ ἐν αὐτῷ ὀριζόμενα προσόντα.

Ὁ νόμος δμως οὗτος ἐφηρμώσθη μόνον ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ Ἀρχηγείου καὶ τῶν δέκα νέων Μοιραρχιῶν, ὧν τὸ προσωπικὸν ἐθεωρήθη ὀργανικὸν μόνον διὰ τὸν συνταγματάρχην ἀρχηγὸν καὶ τοὺς 3 ἀντισυνταγματάρχας ἐπιθεωρητάς, αἵτε ὀρισθέντος ἐν τοῖς Β. Διατάγμασι περὶ συστάσεως αὐτῶν, ὅπως οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ λαμβάνονται δι' ἀποσπάσεως. Ἐγένετο δὲ ἡ μερικὴ αὕτη ἐφαρμογὴ δυνάμει τοῦ ἀρθρου 10 τοῦ νόμου ὀρίζοντος, διὃ ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ὀρισθῆσεται διὰ Β. Δ.

1904. Διὰ τοῦ τὴν 20 Ἰουνίου ἐκδοθέντος ΓΛΑ' νόμου περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, καταργήσαντος τὸν ΒΧΛΘ' νόμον, ἡ ὀργανικὴ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς ὠρίσθη εἰς 1 συνταγματάρχην ἀρχηγὸν λαμβανόμενον ἐκ τοῦ πεζικοῦ, ἱππικοῦ, πυροβολικοῦ, μηχανικοῦ καὶ χωροφυλακῆς, 3 ἀντισυνταγματάρχας, 8 ταγματάρχας, 16 μοιράρχους, 11 ἀντιμοιράρχους, 46 ὑπομοιράρχους, 16 ὑπολοχαγοὺς οἰκονομικοῦ διαχειριστάς, 46 ἀνθυπομοιράρχους, 16 ἐνωμοτάρχας πεζοὺς α' τάξεως γραφεῖς, 16 ἐνωμοτάρχας πεζοὺς β' τάξεως γραφεῖς, 24 ὑπενωμοτάρχας γραφεῖς, 210 ἐνωμοτάρχας πεζοὺς, 420 ὑπενωμοτάρχας πεζοὺς, 2940 χωροφύλακας πεζοὺς, 8 ἐνωμοτάρχας α' τάξεως ἐφίππους, 8 ἐνωμοτάρχας β' τάξεως ἐφίππους, 16 ὑπενωμοτάρχας ἐφίππους, 224 χωροφύλακας, 131 ἵππους ἀξιωματικῶν.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀριθμὸν τῶν ἀξιωματικῶν δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν Τμήματος τῆς χωροφυλακῆς ἀξιωματικοί, ἥτοι 1 ἀντισυνταγματάρχης, 1 μοίραρχος ἢ ἀντιμοίραρχος καὶ 1 ὑπομοίραρχος.

Ἡ τε πεζὴ καὶ ἡ ἐφίππος χωροφυλακὴ συγκροτεῖται καὶ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον εἰς ἐνωμοτίας, καὶ καταρτίζεται ἡ μὲν

διὰ κατατάξεως κληρωτῶν καὶ δι' ἀνακατατασσομένων, ἡ δὲ ἐκ τῶν ἐθελουσίως κατατασσομένων καὶ ἐκ τῶν ἀνακατατασσομένων κατὰ τὸν νόμον περὶ στρατολογίας. Ἡ σύνθεσις τῶν ἐνωμοτιῶν ὥρισθη τῆς μὲν πεζῆς εἰς 1 ἐνωμοτάρχην, 2 ὑπενωμοτάρχας καὶ 14 χωροφύλακας, τῆς δὲ ἐφίππου εἰς 1 ἐνωμοτάρχην, 1 ὑπενωμοτάρχην καὶ 14 χωροφύλακας.

Οἱ ἐνωμοτάρχαι εἰσὶν ἐξ ἡμισείας πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως, εἰς ἐκάστην δὲ ἐνωμοτίαν δύο χωροφύλακες εἰσὶ πρώτης τάξεως.

Κατὰ τὸν ἀνωτέρω νόμον ἡ σύνθεσις τοῦ Ἀρχηγείου καὶ τῶν Μοιραρχιῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν θέλει εἶσθαι μείζων τοῦ 16, ὁρισθήσεται, ὡς εἵπομεν προηγουμένως, διὰ Β. Διαταγμάτων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἡ διὰ τῶν ἔμπροσθεν παρασιταθεῖσα εἰκὼν τῆς ἀστυνομίας παρέχει στοιχεῖα, ἅτινα ἐνδεικνύουσι τὰς κυρίας βάσεις τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καὶ διευκολύνουσι τὴν διαμόρφωσιν τῆς ὅπωςδήποτε ἀσφαλεστέρας ιδέας περὶ τῆς ἀστυνομίας, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ διελεύσει τῶν αἰώνων κατέστησαν πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κατὰ τὰ τεθειμένα δίκαια εὐνομίας.

Ἐν τῇ ἐξερευνήσει τῆς κατὰ τὰς διαφόρους ἐλληνικὰς ἐποχὰς ἀστυνομικῆς διοικήσεως ἀδιστάκτως μαρτυρεῖται, ὅτι ἡ περὶ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς πρόνοια ἦτο ἀντικείμενον σοβαρὰς καὶ ἰδιαζούσης τῶν διευθυνόντων τὰ κοινὰ μερίμνης.

Ἡ μέριμνα αὕτη ἦτο ἀναμφισβητήτως ἀπόρροια τῆς παραδεδεγμένης ἀρχῆς, ὅτι ἐν τῇ πληρώσει τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἐν τῇ ἐξασφαλίσει τῆς εὐνομίας ἐβασίλειο ἡ ἐλευντέρα ἐνάσκησις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ κοινωνικὴ εὐημερία, ἡ ἀσφαλῶς ἐγγνωμένη τὴν πρόοδον τῆς πολιτείας. Ἐκ τῆς σοβαρότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς τοιαύτης πολιτικῆς μερίμνης ὑπηγορεύειτο ἡ ἀντιστοίχως σπουδαία ὑποχρέωσις, ὅπως ἡ ἀρχὴ ἡ διαπεπιστευμένη τὴν περιφρούρησιν τῶν εἰς τὸ εὖ εἶναι ἀφορῶσων συνθηκῶν ἀνατίθεται εἰς πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀσφαλέστερον ἡδύνατο νὰ παράσχωσιν ἐκδούλευσιν ἄγουσαν εἰς γόνιμον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἀνταποκρινομένην διαχείρισιν τῆς ἐντολῆς αὐτῶν.

Τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐγγυήσεων τούτων μετὰ προσπαθείας ἐπέζητησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἀποστολῇ τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Καὶ πρὸς τοῦτο ὅχι μόνον ἐπιμελῶς ἠοχολήθησαν εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἡθικῶν προσόντων καὶ τῆς καταγωγῆς τῶν τὴν ἀστυνο-

μικὴν ἀρχὴν διαχειριζομένων προσώπων, ἀλλὰ καὶ ἰδιάζουσιν ἐπεδείξαντο προσοχὴν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων καὶ πρὸς τούτοις εἰς τὴν διάκρισιν καὶ τὴν εἰδίκευσιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν κατὰ τρόπον ἐναργὲς καθιστάντα, ὅτι ἐν μόνῃ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἀρχοντος ἐπληροῦτο πᾶσα ἡ τῆς πολιτείας πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν πρόνοια.

Μεταξὺ τῶν προσόντων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχόντων τὴν ἐξαιρετικὴν προσοχὴν προκαλοῦσιν ἰδίᾳ ἢ κατὰ τὴν εἰς τὴν ἀρχὴν εἴσοδον ὑφισταμένη ὑπὸ τούτων δοκιμασία πρὸς τὴν ἐξέλεγχιν τῆς ἡθικῆς ἱκανότητος, αἱ κατὰ τὴν ἐξοδον διδόμεναι εὐθύναι, καὶ πρὸ παντὸς ἢ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν παρεχομένη μεγίστη αὐτοβουλία, ἐξ ἧς ἐχορηγεῖτο ἡ ἐξουσία τοῦ βουλευέσθαι καὶ ἐπιτάττειν.

Ἡ δοκιμασία τῶν ἀρχόντων ἐξησφάλιζε τὰς βάσεις τοῦ ἡθικοῦ ἐπιβάλλοντος καὶ τῆς ἀξιοπρεπειας αὐτῶν, ἡ δὲ πρὸς τὸ δίδειν εὐθύνας ὑποχρέωσις διηυκόλυνε τὴν πρόληψιν τῆς καταχρήσεως τῆς ἐξουσίας καὶ τὴν βεβαίωσιν πάσης παρὰ τὸ καθῆκον ἢ ἀτόπου διαχειρίσεως.

Ἄλλ' ἀσχέτως πρὸς τὴν ἡθικὴν θέσιν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν ἀρχόντων, ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἐξάιρεται ἰδίᾳ ἐν τοῖς δικαιώμασι τοῦ ἐπιτάττειν καὶ ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν. Τὴν ἐκ τούτων ἐξουσίαν ἀσκοῦσα ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ἐδικαιοῦτο ὅπως πρῶτον μὲν, βουλευομένη ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἰδίας ἀρμοδιότητος, λαμβάνῃ τὰ κρινόμενα ἀναγκαῖα μέτρα, διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων, καὶ ἐπομένως ἐνεργῇ διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἐκύρουν τὴν τῶν παραβάσεων πρόληψιν, εἴτα δέ, βεβαιοῦσα τὰς πράξεις καὶ καταγγινώσκουσα διὰ τῆς ἥν ἐκέκτητο ἡγεμονίας τοῦ δικαστηρίου τὰς καθωρισμένας ποινάς, περιστέλλῃ ἐν τῷ συντελουμένῳ παραδειγματισμῷ τὴν διάπραξιν τῶν παραβάσεων. Ἐντεῦθεν ὁ πρὸς τοὺς θεσμοὺς καὶ τὴν τάξιν σεβασμὸς καὶ ἡ ἀναμφισβή-

τητος ἀπόδειξις τῆς ἀπολύτου χρησιμότητος τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Διὰ τοῦτο, ὡς παρατηρεῖται, τὰ ἐν τῇ αὐτοβουλίᾳ τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως ἐνυπάρχοντα δικαιώματα ταῦτα ἐξηκολούθησαν ὑφιστάμενα κατὰ πάσας τὰς ἐποχάς, ἐξαιρέσει τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἥτις κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὴ οὐδ' ἐκρίθη σύμφωνος πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ συνταγματικοῦ ἡμῶν χάρτου.

Ἄλλ' εἰς τὴν κοινωφελῇ τῆς ἀστυνομίας ἀποτελεσματικότητα συνετέλει αἰσθητῶς πρὸς τούτοις ἡ παραδεδομένη ἀρχή, ὅπως τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν διαχειρίζονται ἄρχοντες εἰδικῶς τὴν ἐντολὴν αὐτὴν διαπεπιστευμένοι. Ὡς πρὸς τινὰς μάλιστα ἄρχοντας παρατηρεῖται πλέον ὠρισμένως εἰδικευομένη ἡ πρὸς ἐκπλήρωσιν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἐντολή. Εἶναι καταφανὲς πόσον ἀσφαλέστερον ἢ δύνατο τὰ συντρέχει ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς εἰδικότητος τὸ τεκμήριον τῆς τελεσφόρου διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας. Ὁ ἄρχων, ἐν μόνῃ τῇ ἰδίᾳ σφαίρᾳ τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων ἀσχολούμενος καὶ πᾶσαν τὴν προσοχὴν καὶ προσπάθειαν ἐν ταύτῃ συγκεντρῶν, δὲν εἶχε μόνον τὸν καιρὸν τῆς ἐμβριθεστεράς διεξεργασίας τῶν τῆς ἐντολῆς τοῦ ἀντικειμένων, ἀλλὰ καὶ προσεκτικῶς πρὸς τούτοις τὴν εὐκολίαν, ὅπως ἐπὶ ὠρίμων σκέψεων καὶ ἀσφαλῶν βάσεων ἐπερειδόμενος ἄγεται εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ μέτρα ἐκεῖνα, δι' ὧν καὶ τὸ κῦρος τῆς ἀστυνομίας ἐνισχύετο καὶ ἡ χρησιμότης αὐτῆς ἀπαραίτητος καὶ πλέον κοινωφελὴς καθίστατο.

Τὴν ἀρχὴν τῆς εἰδικότητος βλέπομεν τροποποιουμένην κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν καὶ τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν ἐποχὴν, διότι κατ' αὐτὰς εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀστυνομίας ἐνετάλησαν οἱ ἔχοντες τὴν τῶν κοινῶν ὑποθέσεων διοίκησιν, ἥτοι οἱ τοπικοὶ ἄρχοντες, οἳ ἦσαν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ οἱ προεστοί, δημογέροντες κλ. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ οἱ δήμαρχοι. Ἡ κατὰ τὴν σύγχρονον ὁμῶς ἐποχὴν διοικητικὴ νομοθεσία

δὲν ἔπαυσεν ἀσπαζομένη τὴν ἀρχὴν τῆς εἰδικότητος, διότι δι' ὠρισμένων διατάξεων ἐπέτρεπε τὸν διορισμὸν ἐν τοῖς δήμοις εἰδικῶν ἀστυνομῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τῶν δημάρχων, ἐν δὲ τοῖς δήμοις Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς ἀνέθηκε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων εἰς εἰδικοὺς ὑπαλλήλους ἐξαρτωμένους ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν. Ἀλλ' ὅπωςδῆποτε ἔν τε τῇ τουρκοκρατίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ὑπὸ τὴν συντελεσθεῖσαν, ὡς εἴρηται, μεταβολὴν παρατηροῦμεν γενικωτέραν τινὰ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας βάσιν, ἣτις ἐνέχει πλεονεκτήματα οὐσιωδῶς συντελοῦντα εἰς τὴν ἐπωφελῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων. Ἡ βάσις αὕτη, ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐν τῇ τοπικῇ ἀρχῇ συγκέντρωσιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, ἐπέρρεεν ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν δήμων καὶ ἐβασίζετο εἰς τὸν λόγον, ὅτι ἡ ἐντολὴ τῆς ἀστυνομίας, ἀποβλέπουσα εἰς τὰ τοπικὰ συμφέροντα καὶ ἐπομένως συγκαταλεγομένη μετὰ τῶν ἀντικειμένων τῆς τοπικῆς διοικήσεως, ἔδει ν' ἀνατίθεται εἰς τοὺς τοπικοὺς ἀρχοντας. Ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῇ ὁ δῆμος, ἀμέσως ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ συμφερόντων ἐνδιαφερόμενος καὶ βασιμώτερον δυνάμενος νὰ διαγινώσκη καὶ διαρρυνμίξῃ ταῦτα, ἡδύνατο διὰ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένου ἀρχοντος ἐπωφελέστερον καὶ πλέον ἀποτελεσματικῶς νὰ διευθύνῃ τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν τῆς περιφερείας του.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς τελευταίας δεκαπενταετίας τῆς συγχρόνου ἐποχῆς αἱ διὰ μέσου τῶν αἰώνων κρατήσασαι βάσεις τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως ἀνῆρέθησαν. Ἡ τοπικὴ διοίκησις ἀπεξενώθη πάντως τῆς ἀστυνομίας, αὕτη δὲ συνεκεντρώθη εἰς τὴν κεντρικὴν τῆς χώρας διοίκησιν, ἀνατεθεῖσα εἰς ἀξιωματικοὺς ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὰ εἰδικὰ τῆς ἀστυνομίας καθήκοντα ἐξαρτωμένους, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει τοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν πονήματος ἐρρήθη. Ἄν τὸ καθιερωθὲν ἤδη σύστημα τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως πληροῖ τὸν

ειδικὸν προορισμὸν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καὶ ἀντιμετωπίξῃ συνάμα πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς δημοσίας ἀσφαλείας τοῦ Κράτους ἀπέχομεν νὰ κρίνωμεν, διότι δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ἡμῖν τοῦτο φρονοῦμεν δὲ ὅτι τὸ ζήτημα, λεπτομερῶς ἐξεταζόμενον ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς τὰ ἐκ τῆς πολυειτοῦς ἐφαρμογῆς παρατηρούμενα ἀποτελέσματα, δεόν ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἰδίας ὁλως μελέτης. Ὑπόχρεοι ὁμως εἵμεθα νὰ τόνισωμεν, ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις δὲν ἐνθαρρύνουσιν ἡμᾶς, ὥστε νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἐν ταῖς κειμέναις ἤδη βάσει τῆς διοικήσεως ἡ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς προβλέψεις τῆς πολιτείας. Μάλιστα δεδομένου, ὅτι οἱ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀστυνομίας ἐντεταλμένοι διάφορον πάντως ἔχουσι τὸν εἰδικὸν καὶ κύριον αὐτῶν προορισμὸν, ἡ περὶ τοῦ ἀδοκίμου τοῦ κρατοῦντος συστήματος πεποίθησις ἡμῶν μεγάλως ἐνισχύεται.

Ἡ καθόλου ἐπισκόπησις τῆς παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐντεταλμένων αὐτὴν ἀρχόντων ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν, ἀναλλοιώτως ἐπὶ αἰῶνας ἀκολουθοῦμένων, ἐστηρίχθη ἡ ὡς ἀσάλευτον τῆς εὐνομίας βάθρον κρινομένη ἀστυνομικὴ ἐξουσία. Ἀρχαὶ δέ, διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἰσχύσασαι καὶ σεβασταὶ καταστῆσαι, ἀμεταπίστως διδάσκουσιν, ὅτι ἡ κατ' αὐτὰς λειτουργήσασα ἀστυνομία ἡδυνήθη ν' ἀποβῇ κοινωφελὴς καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ λυσιτελῶς τὸν δι' ὃν κατέστη σκοπὸν. Διότι δὲν ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία, ὅτι πρὸς τὴν προηγμένην τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀνάπτυξιν ἦτο δυνατόν νὰ συμβιβασθῇ ἀστυνομικὴ διοίκησις ἀτελῶς ἢ ἐπιζημίως ἀποκρινομένη εἰς τὴν κυβερνητικὴν πρόνοιαν.

Διερευνῶντες τὰς βάσεις τῆς διοικήσεως τῆς ἀστυνομίας τῶν προγόνων ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ὅτι νομοθετικὴ πρόνοια, ἀποκρούουσα ταύτας, ἐγγυᾶται σύστημα πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον λυσιτελές. Καὶ παρίσταται μὲν ἐνδεχόμε-

νον, ὅτι ὅροι τινες τῆς ἤδη ἡθικῆς καταστάσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ λαοῦ ἢ τῶν σχέσεων τοῦ Κράτους καὶ ἄλλων ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων ἤθελον ὑπαγορεύσει μεταβολὰς ἐν ταῖς παραδεδειγμέναις βάσεσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς περιστάσεως ταύτης ἡ συνδρομὴ δὲν θέλει κυρώσει εὐλόγως τὴν καθόλου ἀναίρεσιν τῶν ὑπὸ τόσων αἰώνων τηρηθεισῶν σεβαστῶν γενικωτέρων ἀρχῶν.

Ἐντεῦθεν φρονοῦμεν, ὅτι ἡ λεπτομερὴς συγκριτικὴ ἐξέλεγκξις τοῦ κατὰ τὰς διαφόρους Ἑλληνικὰς ἐποχὰς ἀστυνομικοῦ καθεστώτος πρὸς τὸ νῦν ἰσχύον σύστημα οὐ μόνον θέλει ἐγγνηθῇ τὴν βάσιμον κρίσιν περὶ τῆς χρησιμότητος ἢ τοῦ ἀκαταλλήλου τῆς ἤδη ὑφισταμένης ἀστυνομικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ συνάμα θὰ ὀδηγήσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς ἀριωτέρας γνώμης περὶ τοῦ συστήματος, ὅπερ παρ' ἡμῖν κρίνεται ὡς δοκιμώτερον καὶ πλέον ἀρμόζον εἰς τε τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἡθικὴν πρόοδον τοῦ Κράτους.

Μελέτη, τοιοῦτον ἀντικείμενον ἔχουσα, ἀνάγεται ἀναμφιβόλως εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας ἄλλων ἀρμοδιωτέρων.

Ἡμεῖς εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ περιορισθῶμεν ἐν τῷ σκοπῷ, ἐξ οὗ ἀρχικῶς ὀρμηθέντες ἠρξάμεθα τῆς παρουσίας μελέτης.

Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον προσηλωθέντες, ἐπειράθημεν, ὅπως κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν ἀπεικονίσωμεν τὴν παρ' Ἑλλήσιν ἀστυνομίαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.

— . . . —

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.	Σελ. δ'
ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ἀρχὴ τῆς γενέσεως τῆς ἀστυνομίας καὶ χρησιμότης αὐτῆς.	5

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἐποχὴ.

ΚΕΦ. Α' — Διοίκτηις μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρ- χεγόνου βασιλείας	13
α') Ἐν τῇ οἰκογενεῖα σ. 13. — β') Ἐν τῷ γένει σ. 17. — γ') Ἐν τῇ φρατρίδι σ. 18. — δ') Ἐν τῇ φυλῇ σ. 19. — ε') Ἐν τῇ πόλει σ. 19.	
ΚΕΦ. Β' — Κατάλυσις τῆς ἀρχηγόνου βασιλείας καὶ δημιουργία νέων ἀρχῶν, ἐν αἷς καὶ αἱ ἀστυνομικαί.	22
ΚΕΦ. Γ' — Ἀστυνομία ἐν Ἀθήναις.	24
Α') Ἀρχοντες ἀστυνομικοί.	24
Β') Καθ' ἡκοντα ἀστυνομικῶν ἀρχόντων § 1. Ἀγορανόμοι σ. 25. § 2. Ἀστυνόμοι σ. 26. § 3. Ἀγρονόμοι ἢ ὕλαιοι σ. 29. § 4 Με- τρονόμοι σ. 35. § 5. Σιτοφύλακες σ. 35. § 6 Ἐμπορίου ἐπιμεληταὶ σ. 36. § 7. Οἱ ἑνδεκα σ. 37. § 8. Γυναικονόμοι σ. 39. § 9. Ὀδο- ποιοὶ σ. 41. § 10. Τειχοποιοὶ σ. 41. § 11. Κρηνῶν ἐπιμελητὴς σ. 42. § 12. Φύλακες λιμένος σ. 44. § 13. Κοπρολόγοι σ. 44.	25
Γ') Ἄλλαι ἀρχαὶ ἔχουσαι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν.	44
Δ') Ἐκλογὴ ἀρχόντων. Ἐγκατάστα-	

οις. Ὁρκος. Διάρκεια ὑπηρεσίας. Σελ.	
Προσόντια. Εὐθύναι. Ἀρχεῖα. Γενική ἐξουσία αὐτῶν. Ὁφειλομένη πρὸς τοὺς ἀρχοντας τιμή.	46
Ε') Γραμματεῖς καὶ ὑπηρεταὶ ἀρχόντων	50
ΣΤ') Περίπολοι	53
Ζ') Περὶ μυστικῆς ἀστυνομίας	55
ΚΕΦ. Δ' — Ἀστυνομία ἐν Σπάρτῃ	57
Α') Ἀρχοντες περιβεβλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν	57
Β') Καθήμενοι τῶν ἐχόντων ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἀρχόντων	58
§ 1 Ἐφοροι σ. 58. § 2. Ἐμπέλωροι (ἀγορανόμοι) σ. 59. § 3 Πεδιανόμοι σ. 61. § 4. Ἀρμόβουνοι σ. 61.	
Γ') Ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῶν ἐφόρων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων	61
α') Κρυπτεῖα σ. 61. β') Ἱππεῖς σ. 63.	
ΚΕΦ. Ε' — Ἀστυνομία ἐν ἄλλαις ἐλληνικαῖς πόλεσιν	64
α') Ἀγορανόμοι σ. 64. β') Ἀστυνόμοι σ. 67. γ') Σιτοφύλακες σ. 68. δ') Γυναικονόμοι σ. 69. ε') Ἐπιμεληταὶ κρηνῶν, τειχοποιοί, φύλακες τῶν λιμένων σ. 70. ς') Ἐφοροι σ. 70. Ὀροφύλακες, ὀρισταί, τελέαρχος σ. 71. Κορινθιακὴ Βουλὴ, πατέρες τῆς πόλεως σ. 72. Διάφοροι ἱππορευτικαὶ ἀστυνομ. διατάξεις σ. 72.	

ΒΙΒΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ρωμαϊκὴ ἐποχὴ.

ΚΕΦ. Α' — Αἷτια τῆς καταστάσεως τῶν Ρωμ. ἀστυν. ἀστυν. ἀρχόντων	75
---	----

ΚΕΦ. Β' — α') Διοίξεις μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχεγόνου βασιλείας	79
β') Κατάλσεις τῆς βασιλείας. Διοίξεις. Ἄρχοντες. Πολιτεύματα	80
ΚΕΦ. Γ') — Ἀρχαὶ καὶ ἀρχοντες περιβεβλημένοι ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Καθήκοντα αὐτῶν	87
§ 1. Σύγκλητος σ. 87. § 2. Ὑπατοί σ. 88. § 3. Πραιτώρ ξενικός σ. 89. § 4. Τιμῆται σ. 89 § 5. Ἀστυνόμοι σ. 92, Α' Ἐπιμέλεια τῆς πόλεως σ. 96, Δημοτικὴ ἀστυνομία σ. 96, Ἀστυνομία τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἡ- θῶν σ. 99, Ὑγεινὴ καὶ ἀστυνομία τῶν ὁδῶν καὶ οἰκοδομῶν σ. 101. Β' Ἐπιμέλεια τοῦ σίτου σ. 106, Ἀστυνομία ἀγορᾶς σ. 107. Γ') Ἐπιμέλεια τῶν ἀγώ- νων καὶ ἐορτῶν σ. 109. § 6. Ἐπαρ- ρχος ἐπὶ τοῦ σίτου σ. 113. § 7. Ἐπαρ- χος τῆς πόλεως σ. 111. § 8. Νυκτεπάρχος σ. 117, § 9. Τρεῖς ἄνδρες θανατικοί. Ἐκτέλεισις ἀποράσεων σ. 119. § 10. Ἐπιμεληταὶ σ. 123. Ἐπιμελητὴς τῶν δημοσίων ἔργων σ. 123, ἐ- πιμελητὴς τῶν ὑδάτων σ. 124, ἐπιμελητὴς τῆς κοίτης καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Τιβέρεως σ. 125, ἐπιμεληταὶ τῶν ὁδῶν σ. 125. § 11. Δι- οικητὴς σ. 125. § 12. Μυστικὴ ἀστυνομία. Ὑπάλληλοι σ. 129, Speculatores σ. 132, Frumentarii σ. 132, Agentes in rebus σ. 132, Curiosi σ. 133.	
ΚΕΦ. Δ' — Ἐκλογὴ ἀστυνομικῶν ἀρχόντων. Προ- σόντα. Διάρκεια ἀρχῆς. Εἴσοδος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὅρκος. Τάξις. Σύμβολα. Ἀπαραβίαστον. Ἀποζημιώσεις. Μι- σθός. Παντοὶς αὐτῶν	134
Ἐκλογὴ σ. 134, προσόντα σ. 138, διάρκεια τῆς ἀρχῆς σ. 139, εἴσοδος εἰς τὴν ἀρχήν σ. 139,	

ὄρκος σ. 140, τάξις σ. 140, σύμβολα καὶ ἐπισημα σ. 141, ἀπαρξίζιστον σ. 142, ἀποζημιώσεις, μισθός σ. 144, πῦσις σ. 144. . .	
<i>Προσωπικὸν γραφείου. Ὑπηρεῖται. Δημόσιοι δοῦλοι</i>	<i>145</i>
Γραμματεῖς σ. 145, ὑπηρεῖται σ. 147, δημόσιοι δοῦλοι σ. 148	
<i>Σώματα δημοσίας ἀσφαλείας.</i>	<i>149</i>

BIBAION TRITON

Βυζαντινὴ ἐποχὴ.

<i>ΚΕΦ. Α' — § 1. Ἐν γένει.</i>	<i>151</i>
<i>§ 2. Νέον σύστημα διοικήσεως . . .</i>	<i>152</i>
<i>ΚΕΦ. Β' — Α') Ἀρχοντες ἀστυνομικὴν περιβεβλημένοι ἐξουσίαν.</i>	<i>163</i>
<i>Β') Ἀστυνομικὰ καθήκοντα τῶν ἀρχόντων</i>	<i>165</i>
§ 1. Ἐπαρχος τῆς πόλεως σ. 165, § 2. ἔπαρχος ἐπὶ τοῦ σίτου σ. 167, § 3. πραιτωρ τοῦ δήμου σ. 167, § 4. κόμης τῶν ὑδάτων σ. 170, § 5. κόμης τῶν ὀχθῶν καὶ τῆς κοίτης τοῦ Τιβέρεως καὶ τῶν ὑπονόμων σ. 170, § 6. κοιμιστωρ, σ. 170, § 7. agentes in rebus σ. 174, § 8. ἄρχοντες ἐπαρχιῶν σ. 174, § 9. ἐπιμελητῆς τῆς πόλεως σ. 182, § 10. εἰρηνάρχης σ. 182.	
<i>Γ') Ὑπηρεῖται ἀστυνομικῶν ἀρχόντων</i>	<i>183</i>
<i>ΚΕΦ. Γ' — Α') Διαίσεις τῆς αὐτοκρατορίας εἰς θέματα. Διοίκησις.</i>	<i>186</i>
<i>Β') Περιφέρεια θεμάτων. Ἀρχοντες αὐτῶν.</i>	<i>191</i>

- § 1. Θέμα Θεσσαλονίκης σ. 191, § 2. θέμα τοῦ Στρυμόνος σ. 191, § 3. θέμα τῆς Μακεδονίας σ. 191, § 4. θέμα τῆς Θράκης σ. 192, § 5. θέμα τῆς Ἑλλάδος σ. 192, § 6. θέμα Πελοποννήσου σ. 193, § 7. θέμα Αἰγαίου πελάγους σ. 195, § 8. θέμα Νικοπόλεως σ. 197, § 9. θέμα Κεφαλληνίας σ. 197, § 10. θέμα Σάμου σ. 198

Γ') Ἀρχοντες καὶ ὑπάλληλοι ἔχοντες ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. 198

- § 1. Πολιτικοὶ ὑπάλληλοι σ. 200, κουράτορες, ἐπισκεπτῆται, σιτωνικὸν σ. 200, § 2. Στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι σ. 201, κλεισουριάρχαι ἢ κλεισουροφύλακες, κριτῆς τοῦ φροσσάτου σ. 201, δικασταὶ τῶν λεγεώνων ἢ στρατιωτικοὶ δικασταί, διοικηταὶ τῶν νομέρων, δρουγγάριος τῆς βίγλης, διοικηταὶ τῶν ἐξκουβίτων σ. 202, μεγάλοι ἐταιριάρχαι, ἱκανάτοι, σκρίθωνες, μαγκλαβῆται, βερδαριῶται, σιλεντάριοι σ. 203, βαριάγγοι σ. 204.

Δ') Ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ἐν ἐλληνικαῖς πόλεσιν 203

- α') Ἐν Ἀθήναις σ. 203, β') ἐν ἄλλαις πόλεσι καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σ. 205.

BIBAIION TETARTON

Τουρκοκρατία.

ΚΕΦ. Α' — Α') Κατάλοις τῆς Βυζαντινῆς δυναστείας 209

Β') Διοικητικὴ διαίρεσις. Σύστημα διοικήσεως. 211

- § 1 Ὅθωμανοὶ ἄρχοντες. Διαίρεσις τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας σ. 211, § 2. Ἑλλη-

	νικὸν κοινοτικὸν σύστημα. "Αρχοντες "Ελλη- νές σ. 214.	Σελ.
ΚΕΦ. Ε' —	"Αρχοντες ἐν Ἑλλάδι ἀστυνομικὴν περι- βεβλημένοι ἐξουσίαν.	217
Α')	"Αρχοντες ἐν Πελοποννήσῳ . . .	219
	α') Ὀθωμανοὶ σ. 219, § 1 βοεβόδας, § 2. κο- ταμπάσιδες, § 3. καπού-μπουλούμπαςης σ. 220, β') Ἑλληνες σ. 221, § 1. δημογέροντες σ. 221, § 2. προσετοὶ σ. 223, § 3. καπετάνος σ. 225.	
Β')	"Αρχοντες ἐν Μάνῃ	226
Γ')	"Αρχοντες ἐν Σιερεᾷ, Θεσσαλίᾳ, Χαλκιδικῇ καὶ Ἠπείρῳ.	238
	§ 1. Σιερεὰ Ἑλλάς σ. 238, § 2. Θεσσαλία σ. 244, § 3. Χαλκιδική σ. 246, § 4 Ἠπει- ρος σ. 247.	
Δ')	"Αρχοντες ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰ- γαίου πελάγους.	250
	§ 1. Χίος σ. 253, § 2. Σῦρος σ. 260, § 3. Τήνος σ. 261, § 4. Ἵδρα σ. 268, § 5. Σπί- τσαι σ. 275, § 6 Ψαρά σ. 276	
ΚΕΦ. Γ' —	Σώματα δημοσίας ἀσφαλείας.	281

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Σύγχρονος ἑλληνικῆ ἐποχῇ.

ΚΕΦ. Α' —	Ἀστυνομία ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως μέ- χρι τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου.	289
ΚΕΦ. Β' —	Ἀστυνομία μετὰ τὴν κατάστασιν τοῦ βα- σιλείου τῆς Ἑλλάδος.	303
	§ 1. Ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι ἀπὸ τοῦ 1833— 1894 σ. 303, § 2, ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι ἀπὸ τοῦ 1894 μέχρι σήμερον σ. 314.	

ΚΕΦ. Γ — Χωροφυλακή	318
§ 1. Μεταβολαὶ Ἀρχηγείου, Μοιραρχιῶν καὶ Ὑπομοιραρχιῶν σ. 319, α') Ἀρχηγείων σ. 319, β') Μοιραρχίαι καὶ Ὑπομοιραρχίαι σ. 321, § 2. Μεταβολαὶ τῆς δυνάμεως σ. 328. .	
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	347

.....
.....

(

(

